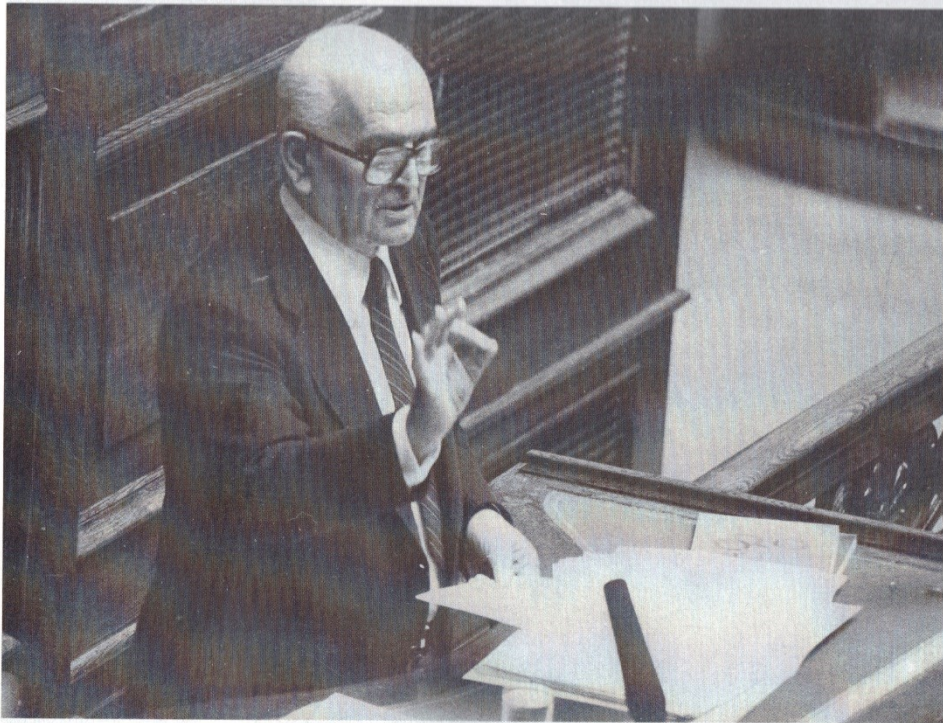

Μάγδα Παπαδημητρίου-Σαμοθράκη

Ο Ασυμβίβαστος

Πάνος Μειντάνης-Γέρο-Ανένδοτος

Στο βήμα της Βουλής.

ΚΑΤΕΡΙΝΗ 2014

Περιεχόμενα

Εισαγωγικό σημείωμα

Η ζωή στο Ξηρόμερο

Η ιστορία της οικογένειας Παππά

Τα πρώτα μαθητικά χρόνια στο Ξηρόμερο

Οι πρώτοι αγώνες

Προσωπικές Σκέψεις

Φυλακές Αβέρωφ-Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος

Η γνωριμία μου με τον Δαμασκηνό

Μετεμφυλιακή Ελλάδα Σελίδα

Γέρος της Δημοκρατίας

Αποστασία

Δικτατορία

Προσωπικά Βιώματα

Ανδρέας Παπανδρέου

Τα χρόνια της υπουργίας μου

Το ΠΑΣΟΚ που δεν γνωρίζουμε....

Τα Πιστεύω μου

Οι νέες γενιές θα μας στιγματίσουν όλους

Οι νεκροθάφτες της Οικονομικής σχολής

Το αγροτικό πρόβλημα

Πολιτική-ΠΑΣΟΚ

Παρεμβάσεις

Επίλογος-Βιογραφικό

Εισαγωγικό Σημείωμα

«Με ευλάβεια ξαναγυρίζω στη μάνα γη της μικρής μου γενέτειρας όπου είδα το φως της ζωής. Ξαναγυρίζω για να αναπνεύσω το μυρωμένο αγέρι της και να ρουφήξω το πεντακάθαρο φως της και να ζήσω νοερά τα ανέφελα παιδικά μου χρόνια.»

Εγώ καθόμουν πάντα στο μικρό ξύλινο καρεκλάκι για να τον βλέπω, να τον ακούω και να μου λέει ιστορίες που έβγαιναν από τη ψυχή και το νου του σαν να τα ζούσε εκείνη τη στιγμή. Οι συσπάσεις του ρυτιδιασμένου προσώπου του, έδειχναν αυτά που πέρασε. Κάθε ρυτίδα και μια ιστορία, κάθε μορφασμός και ένας πόνος από αυτά που πέρασε στη ζωή του. Ανεμοθύελλα τα παιδικά του χρόνια μέχρι σήμερα, κι όμως τόσο φρέσκος και δυναμικός. Τον χαιρόμουν και τον απολάμβανα, μάθαινα και αποτύπωνα ότι έβγαινε από το στόμα του, όποια λέξη μου έκανε να ζω την εποχή, τις χρονιές, το σήμερα. Ήταν ρήτορας, γνώστης της γλώσσας, των αρχαίων Ποιητών και της Ιστορίας. Τη «δούλεψε» την Ελληνική γλώσσα και μου τη μετέδιδε όπως δεν τα έγραψαν τα βιβλία. Η γραφομηχανή δεν ακουγόταν εκείνη τη στιγμή, σώπανε, ξεκουραζόταν τα πλήκτρα που είχαν πάρει φωτιά από τη βιασύνη του να γράψει, να προλάβει τα γεγονότα για να τα αφήσει στην επόμενη γενιά. Δεν συμφωνούσα πάντα γιατί η νιότη ήταν η αρχή της επανάστασης και της αντίδρασης. Πολλά από αυτά που έλεγε, τα ένιωθα και τα ζούσα διαφορετικά. Ήθελα να οργανωθώ από μικρή στο Κίνημα με τα οράματα για λαϊκή κυριαρχία και που θα έδινε ζωή και χαρά σε χιλιάδες κατατρεγμένους. Η οικογένεια μου πέρασε πολλά από τα πολιτικά θυελλώδη γεγονότα της χώρας μου και δεν ήθελα να τα αφήσω να ξεχαστούν. Μετά τα δεκαπέντε μου χρόνια η ζωή ερχόταν διαφορετική στα μάτια μου. Η καρδιά μου χτυπούσε δυνατά σε όλες τις πορείες που γινόταν εκείνη την εποχή. Τα γεγονότα του Πολυτεχνείου που διαδραματιζόταν στη γειτονιά μου, ήμουν μόλις δέκα χρονών, ήταν η αφορμή. Ζούσα τότε στα Εξάρχεια που η καρδιά όλων χτυπούσε σε έντονους ρυθμούς, διαφορετικούς από αυτούς της υπόλοιπης Ελλάδας. Θυμάμαι, ακόμη και νιώθω τα μάτια μου να τσούζουν από τα δακρυγόνα τη φοβερή και αξέχαστη νύχτα του Πολυτεχνείου. Ήταν η αφετηρία της εφηβικής μου αντίδρασης. Ο διωγμός του πατέρα μου από τον στρατό, οι διωγμοί των υπόλοιπων τεσσάρων αδελφών, οι εξορίες, το δικό μου σταμπάρισμα στο σχολείο ως κόρη αντιφρονούντα και πολλά άλλα μικρά ή μεγάλα γεγονότα μου έδωσαν το φως για να ξεκινήσω. Όλα αυτά λοιπόν τα συναισθήματα ερχόταν αντίθετα με τη λογική Εκείνου που τα έζησε και με συμβούλευε να μελετήσω πρώτα και μετά να χαράξω τη πορεία μου. Όταν λοιπόν έφτασα στο σημείο που παραδέχτηκα τα δίκια του, κάθισα και τον άκουσα με προσοχή. Πέρασε όλη η ιστορία από μπροστά μου μη μπορώντας να πιστέψω ότι όλα αυτά έγιναν σε αυτή τη μικρή Χώρα με τους Μεγάλους Ανθρώπους. Στη Ψυχή, στη Δύναμη του Νου και τη φλογισμένη Καρδιά. Μια Χώρα στην άκρη της Μεσογείου με τον τεράστιο Πολιτισμό που όλοι θέλουν να ρουφήξουν ό,τι πιο πολύτιμο έχει. Τη ψυχή και τη δυναμική των Ανθρώπων του.

Το χωριό μου Μπαμπίνη Ξηρομέρου (μερική άποψη).

Η ζωή στο Ξηρόμερο.....

Μπαμπίνη 13 Απρίλη 1916 Ξηρόμερο

Ο ήλιος είχε αρχίσει να ξαπλώνει πίσω από τα βραχώδη Ακαρνανικά Όρη. Κουράστηκε κι αυτός ο άμοιρος να βλέπει τους ταλαιπωρημένους αγρότες να ψήνονται κάτω από τις αχτίδες του, χωρίς έλεος. Σε λίγο θα έδινε τη θέση του στο φεγγάρι που άρχισε να φαίνεται παίζοντας κρυφτούλι με τα αστέρια. Ήθελε να τους διώξει. Τους λυπόταν. Τους είχε δει από τα χαράματα, πριν δώσει τη θέση του στον ζωοδότη μα τόσο σκληρό ήλιο το φεγγάρι. Ακόμη δεν είχε φύγει από τον έναστρο ουρανό και είχαν καταφτάσει με τα άλογα για το όργωμα. Τώρα ξανά τους βρίσκει εκεί, κουρασμένους και ηλιοκαμένους. Τα καπνοχώραφα είχαν οργωθεί και ταλαιπωρηθεί μπήγοντας το υνί στα σπλάχνα τους., το άροτρο σκάλιζε τη καρδιά τους μέχρι να βγάλει τις πέτρες και τα χόρτα. Όλα τα παράσιτα έπρεπε να ξεριζωθούν. Ούτε ένα δέντρο δεν υπήρχε να τα σκιαζέι, απόκαμαν. Μόνο το γλυκό φεγγάρι ξανά θα τα ηρεμούσε. Οι αγρότες ήδη ήταν έτοιμοι να αποχωρήσουν προκειμένου να ετοιμαστούν για το βραδινό πανηγύρι του Αϊ-Γιώργη της Πόρτας. Το Μοναστήρι του Αι-Γιώργη, της επονομαζόμενης Πόρτας, ήταν σκαρφαλωμένο πάνω στο λόφο, λίγο έξω από το χωριό. Μεγάλη η ιστορία, πολυτρικυμισμένη και τραβούσε πολύ κόσμο στον αυλόγυρό της. Από χέρι σε χέρι πήγαινε η περιουσία που θα μπορούσε να συντηρήσει πολλές φαμίλιες μα η πίστη των χωρικών ήταν δυνατή και δεν κοιτούσαν ποιος διαχειριζόταν την περιουσία της. Μόνο η πίστη τους κρατούσε. Τόσες γιορτές του Αι-Γιώργη περάσανε, κάθε χρονιά η κούραση των χωρικών αβγάταινε περισσότερο από τις αγροτικές δουλειές, τον καβαλάρη όμως τον Αι-Γιώργη με το λευκό άλογο που τους προστάτευε τόσα χρόνια, ποτέ δεν τον ξεχνούσαν. Από τότε που ήρθαν κι εγκαταστάθηκαν σε τούτο το τόπο οι πρόγονοι τους το γιόρταζαν και ήταν σε κακό μια φορά να το αμελούσαν. Κουρασμένοι από τον κάματο της ημέρας, με τα βρώμικα ρούχα και το μαντίλι στο σβέρκο να ρουφά τον βρώμικο ιδρώτα, άφησαν ανήμερα τα οργωμένα χωράφια να συνεχίζουν μурμουρικά, καταπονημένα και βαριεστημένα κάτω από το μελαγχολικό αχνό φεγγάρι. Οι γυναίκες θα ετοιμαζόταν κι αυτές για τον εσπερινό και μετά για το πανηγύρι. Θα το ξεκούραζαν από το βάρος του αρότρου. Ο Νώντας ακούμπησε τα σύνεργα στο χώμα μέχρι να μπουν όλα τα εργαλεία στη θέση τους στη μικρή αποθηκούλα, στην άλλη άκρη του χωραφιού. Θα ελευθερωνόταν επιτέλους το άλογο, θα ένιωθε το καψερό σαν τους δούλους όταν τους έβγαζαν τα βάρη, τις αλυσίδες από τα χέρια και τα πόδια μετά από εξοντωτική δουλειά. Το πρόσεχαν, δεν είχε παράπονο, το εταίζαν και το πότιζαν μα το κουράγιο δε περίσσευε. Σήκωσε τα μπροστινά πόδια του ψηλά για να τεντώσει τη πλάτη. Τα παιδιά της φαμίλιας του ήξεραν πια την ώρα της επιστροφής. Γι αυτά ήταν γιορτή της χρονιάς, θα ξεγλιστρούσαν από το σπίτι, θα έπαιζαν ανέμελα μέχρι τις πρώτες ώρες. Μα περισσότερη χαρά έκαμαν που θα έβαζαν τα Πασχαλιάτικα παπούτσια, τη περυσινή φορεσιά που τους είχαν πάρει οι νονοί τους στις γιορτές και το κυριότερο, θα έκαμαν μπάνιο για δεύτερη φορά τούτη την εβδομάδα. Μεγάλη η χαρά που θα έβραζαν νερό στο καζάνι για δεύτερη φορά μετά το Σαββατιάτικο καθάρισμα, που μόνο η βούρτσα του αλόγου θα έβγαζε το χώμα από πάνω τους. Περίμεναν τη μάνα, έτοιμα όλα, ότι τα είχε παραγγείλει από νωρίς στη πεθερά της. Η γιαγιά, από τη πλευρά του πατέρα τους, έμενε με το γιο στο σπίτι και προσπαθούσε να βοηθήσει όσο μπορούσε. Μόνο που είχε την

έννοια της για τα παιδιά, ήταν μεγάλη βοήθεια στη νύφη της τη Θεοδώρα που κινούσε από τα χαράματα για τα χωράφια. Οι κόρες της ήταν παντρεμένες στο διπλανό χωριό μα αυτές είχαν τις δικές τους πεθερές. Έτσι ήταν το σωστό, ο γιος έπαιρνε τη περιουσία, ο γιος θα κοιτούσε τη μάνα αφού ο πατέρας, τους είχε αφήσει χρόνους. Νόμος, προσταγή και έθιμο προς το γιο. Το απόγευμα λοιπόν της μεγάλης γιορτής, μόλις σουρούπωσε και τα χρώματα του ουρανού στο Ξηρόμερο είχαν πάρει τη θέση τους, ο Νώντας έδωσε τη Θεοδώρα για να ετοιμαστεί και να τακτοποιήσει αυτά που τη περίμεναν. Μόλις θα τελείωνε τα μαζέματα θα την ακολουθούσε στο σπίτι. Τον υπάκουσε πιστεύοντας τα λόγια του. Ήταν ζήτημα χρόνου να φανεί στη είσοδο του χωριού σέρνοντας ξοπίσω της το κουρασμένο άλογο. Δεν άντεχε άλλο το έρμο, μόλις μπήκε στο στάβλο ακούμπησε να ξαπλώσει, να ξαποστάσει. Το νερό είχε μπει καθαρό στην ποτίστρα του ενώ το σανό ήταν κι αυτό απλωμένο πριν καλά- καλά μπει στον αχυρώνα. Μα δεν είχε άλλο κουράγιο. Ούτε καν να δροσιστεί. Αφού τακτοποίησε και τα υπόλοιπα ζωντανά, έκλεισε το λουκέτο και κοίταξε τον ουρανό. Προσευχήθηκε και ευχαρίστησε τον Θεό που της έδωσε ακόμη μια μέρα τη δύναμη να τελειώσει. Θα έκαμε κι αυτή αργότερα τη πάστρα της μέχρι να γυρίσει ο Νώντας. Εκτός από όλα τα άλλα, ήταν και πρακτική μαμή η Θεοδώρα. Είχε μάθει τη δουλειά από ένα περαστικό γιατρό από τα μέρη. Όπου έβρισκαν γυναίκα που το έλεγε η καρδούλα της να μπορεί να κουμαντάρει και τις δύσκολες γέννες, της τα μάθαιναν. Πού να πήγαινε τότε κάποια ετοιμόγεννη στη μεγάλη πόλη. Ούτε η ίδια μα ούτε τα άλογα δεν ήταν σίγουρο ότι θα άντεχαν ένα τέτοιο μεγάλο ταξίδι. Όποια ετοιμόγεννη γεννούσε και τη φώναζαν, ήταν έτοιμη να προσφέρει. Αν η γέννα ήταν δύσκολη, το παιδί θα χανόταν, γι αυτό το λόγο κάθε οικογένεια είχε από τρία κουτσούβελα το λιγότερο να γυροφέρνουν στα πόδια τους σα μελίσσια. Και τα χωράφια ήθελαν χέρια, μόλις πήγαιναν στο σχολαρχείο, ήταν έτοιμα να δουλέψουν τα καλοκαίρια στα τσεμπέλια. Δεν τη φόβιζε λοιπόν τη Θεοδώρα η κούραση, δεν σκιαζόταν για το μεγάλωμα των παιδιών ούτε για τα καπνά πώς θα μεγαλώσουν είχε την έννοια. Είχε μόνο την σκοτούρα εκείνο το απόγευμα για την ετοιμόγεννη του χωριού που δεν ήταν άλλη από τη πρεσβυτέρα που μετρούσε ώρες. Και για κάθε ετοιμόγεννη που εξαρτιόταν από την ίδια, ο πόνος, η φροντίδα, όλα περνούσαν από την ίδια, μεγάλο φορτίο στη ψυχή της. Τα είχε μάθει όλα από τα παιδικά της χρόνια, είχε συνηθίσει αυτή τη ζωή από το πατρικό της, είχαν πάρει όλα το δρόμο τους χωρίς να κρατά το τιμόνι. Ακόμη και για το γάμο της, άλλοι κρατούσαν το τιμόνι. Μέσα στα τσεμπέλια ήπια το πρώτο της γάλα από το στήθος της μάνας της, εκεί τη κουβαλούσε η μάνα της φασκιωμένη, ημερών ακόμη, μη έχοντας πού να την αφήσει. Μεγάλωσε στα χωράφια κάνοντας συντροφιά τα πουρνάρια στους μεσημεριανούς ύπνους. Δύσκολα χρόνια μα δεν τα σκιάχτηκε. Ήξερε τη μοίρα της όπως και τόσες άλλες συχωριανές της. Δεν είχαν άλλη επιλογή. Ο Νώντας αποκαμωμένος, έμεινε πίσω, ήθελε να χαρεί τη γη του οργωμένη και δουλεμένη για περισσότερη ώρα. Σήκωσε τα μάτια και τα χέρια του στον ουρανό χαζεύοντας δυο αετούς που τον διέσχιζαν εκείνη τη στιγμή. Τραβούσαν προς το βουνό μήπως βρουν τροφή να ξεγελάσουν τη πείνα τους. Η γη ήταν έτοιμη να σπαρθεί. Δεν τον ένοιαζε αν δεν φορούσε τα καλά του, μπορούσε να καθυστερήσει ακόμη λίγο. Ο Άγιος δεν έκανε διαχωρισμούς, οι γυναίκες έκαμαν. Ήθελαν να καμαρώνουν δίπλα στους άντρες τους στο πανηγύρι, αυτός και να μην ετοιμαστεί.... Έτσι κι αλλιώς με την εκκλησία δεν τα πήγαινε και πολύ καλά, δεν χολασκούσε κιόλας αν δεν προλάβαινε. Ο Εσπερινός έκαμε μια ώρα να αρχίσει και θα προλάβαινε. Ήθελε να μελετήσει τον καιρό, τότε θα ερχόταν οι βροχές, τότε θα έβλεπε

το σπόρο να τρυπά τη γη και να ζωντανεύει. Να μείνει μόνος, να αγναντέψει τον ατέλειωτο ουρανό και τα χρώματα του, να σκεφθεί, να βάλει στη σειρά αυτά που δεν μπορούσε όταν υπήρχαν κι άλλοι μπροστά και τον ζάλιζαν με τη φλυαρία τους. Λαχταρούσε να απλώσει το σώμα του στο χώμα που τον γέννησε και να κάνει ένα τσιγάρο να απολαύσει τους κόπους του. Είχε κρατήσει λίγο καπνό από τα περυσινό και χαρτί για ώρες ανάγκης στις χλιομπαλωμένες τσέπες του. Το είχε ανάγκη εκείνη τη στιγμή του ηλιοβασιλέματος. Πήρε το χαρτί, το σάλιωσε και πήρε στη χούφτα του λίγο τσεμπέλι. Το μύρισε και ετοιμαζόταν να το καπνίσει πριν ξεκινήσει για το σπίτι. Όλες οι μυρωδιές είχαν περάσει από τις ίνες των μπαλωμένων ρούχων του. Το παντελόνι του μύριζε καπνό, χώμα και το πουκάμισο ιδρώτα, μαύρο ταλαιπωρημένο ιδρώτα.

Στη περιοχή αυτή, λέγανε τότε οι γραμματιζόμενοι και οι παρατρεχάμενοι των εμπόρων που γνωρίζανε τα του καπνού για να τους πείσουν να βάλουν τα τσεμπέλια στη γη τους, η φύση κατέβαλε τις καλύτερες προσπάθειες για να ευδοκιμήσει στα ορεινά και ημιορεινά εδάφη της μόνο αυτή η ποικιλία του καπνού. Και δεν είχαν άδικο. Η γλυκιά γεύση του, το έντονο άρωμα, έδιναν στον Νώντα μια διαφορετική γλύκα στον ουρανίσκο κι όταν ακόμη έπρεπε να ανακατέψει το χαρμάνι του με άλλα καπνά, ακόμη και τότε δεν έχανε την δύναμη του. Μα ο Νώντας δεν έκαμε μείγμα, ούτε και οι άλλοι συντοπίτες του. Ήθελαν το δικό τους καπνό, το δικό τους κόπο. Ίσως τους έμενε λίγο μα προτιμούσαν να μη το νοθήσουν. Καθόταν ώρες κάτω από τα πουρνάρια και πρόσεχε τις λεπτές νευρώσεις του και γευόταν το πιπεράτο άρωμά του. «Σ' αυτά τα χώματα μόνο αυτή η ποικιλία γεμίζει τις τσέπες του φτωχού σαν εμένα. Εμείς που παράγουμε τον καπνό, οι άνθρωποι του πικρού μόχθου, δεν παύουμε να λατρεύουμε το μέρος που γεννηθήκαμε. Άσε τους εμπόρους να ζουν πλουσιοπάροχα στις πλάτες μας. Να μας αγοράζουν τζάμπα τους κόπους σαν να τους χρωστάμε, αυτοί μας χρωστούνε." Έτοιμος ήταν να τα «βάλει» με τον εαυτό του μα συγκρατήθηκε. Ήταν μέρα γιορτής σήμερα και δεν θα ήταν πρόπον να θυμώσει με τον Άγιο. Πρώτα η υγεία τους και μετά η σοδειά που θα ζούσαν όλο το χρόνο. Αυτά έπρεπε να τον νοιάζουν. Πρώτα η υγεία τους. Δεν έπρεπε να ανοίξει κακές παρτίδες με τα Άγια, ήταν καλά η φαμίλια του κι αυτό είχε σημασία. Σηκώθηκε, έριξε μια τελευταία ματιά στην οργωμένη γη, είδε αν ήταν όλα στη θέση τους, έβγαλε το μαντίλι να σκουπιστεί, έβαλε το σακάκι στον ώμο και ξεκίνησε για το σπίτι. Κάποια στιγμή κοντοστάθηκε και αγνάντεψε πάλι τη γη. "Μέχρι τότε θα αγωνιζόμαστε για τούτη τη γη, για τούτα τα χώματα, μέχρι τότε τα τσεμπέλια θα μας ανασταίνουν, μέχρι τότε αυτή η ποικιλία θα χορταίνει τη γη, μέχρι τότε θα ζούμε τη φαμίλια μας έτσι οι Ξηρομερίτες. Καπνά και αμπέλια, βοσκοτόπια και πουρνάρια, αγριαχλαδιές και βελανίδια. Άντε και ελάχιστες αριές για τα πολύ χρειαζόμενα. Θαρρείς, κάποιος το όρισε για να ζήσει φτώχεια τούτο το μέρος. Κάποιος μας τιμώρησε," έλεγε και ξαναέλεγε. Ο σπόρος για τον καπνό στα περισσότερα χωράφια περίμενε να μπει στη μάνα-γη για να βγάλει σιγά-σιγά τα πρώτα φύλλα. Την ημέρα του Αι-Γιώργη έκαμαν τα τελευταία οργώματα, ευλογημένη ημέρα. Έπρεπε να ξεκουραστεί η γης, είχε την ανάγκη της βροχής για να μοσχοβολήσει ο τόπος, να μαλακώσει και να δεχθεί το σπόρο. Είδε τις ατέλειωτες εκτάσεις και θυμήθηκε τα λόγια του παππούλη του, σαν παραμύθια του τα αφηγούνταν τις νύχτες κάτω από το φεγγάρι, μετά τον κάματο, όταν ήταν μικρό παιδί. Στην ίδια γη, έφυγε χρόνους τώρα και τον αποθύμησε. Οι συμβουλές του είχαν μείνει για πάντα σφραγίδα στο νου του.

" Γύρω στο 1830 το χωριό μας είχε 250 στρέμματα αμπέλια, ενώ το υπόλοιπο Ξηρόμερο είχε όλο μαζί 200 στρέμματα." Τούτα τα λόγια, τα ίδια τα έλεγαν συνέχεια. Στα εγγόνια και τα δισέγγονα ακουγόταν πάντα τα καλύτερα για το κρασί της Μπαμπίνης με λίγες παραλλαγές ανάλογα με την εποχή. Νόμιζε ο Νώντας ότι τα άκουγε για χιλιοστή φορά μα....."Το κρασί της ήταν περίφημο και ξακουστό, από την εποχή που πάτησαν οι άπιστοι τη γη μας. Το στέλναμε έξω, στην Ευρώπη. Μα και τότε δεν είχανε λεφτά οι πατεράδες μας. Τους τα έτρωγαν οι εμπόροι. Εμείς, γράμματα δεν ξέραμε να κάνουμε λογαριασμούς. Έξω το εκτιμούσαν περισσότερο μα δεν ξέραμε πώς να πάρουμε τα λεφτά που αξίζανε. Όταν ήμουν νεαρό παιδί, αμούστακο ακόμη, το κρασί που διώχνανε οι πατεράδες μας έφταναν τις 800 βαρέλες το χρόνο, περίπου 40.000 οκάδες. Ένας ξένος γραμματιζούμενος που πέρασε από το χωριό μας, έγραψε στο τεφτέρι του ότι τα αμπέλια της Μπαμπίνης έδιναν 500 βαρέλια των 50 οκάδων κρασί το χρόνο. Μα και τότε οι εμπόροι μας γελούσαν, γράμματα δεν ήξεραν οι δικοί μας. Στην περιοχή γύρω από το χωριό υπήρχαν πολλά δέντρα, συκιές που κάνουν άσπρα και μαύρα σύκα, αχλαδιές, βελανιδιές, άγρια δέντρα, απομεινάρια του πυκνού δάσους. Πάνω στις αχλαδιές, τις κυδωνιές, τις συκιές σκαρφάλωναν μεγάλες κληματαριές που έκαμαν μαύρα και κίτρινα σταφύλια. Ακόμη και το βελανίδι, να ήξερες τι χρήματα έφερνε στο χωριό. Το δικό μας τεμάχιο που τα μαζεύαμε ήταν στη Γουριώτισσα. Μέσα στο βελανιδόδασος βρίσκονταν έντεκα οικισμοί, το Αγράμπελο, η Γουριώτισσα, η Μάνινα Βλυζιανών, ο Μαχαιράς, η Μπαμπίνη, η Παλαιομάνινα, ο Πρόδρομος, η Ρίγανη, η Σκουρτού, το Στρογγυλοβούνι και η Χρυσοβίτσα. Εκτός όμως από αυτούς τους οικισμούς απλώνονταν πολλοί περισσότεροι σε όλη τη περιοχή. Μόλις άρχιζε το καλοκαίρι, τα δέντρα και τα φυτά μεγάλωναν κάτω από τις πρώτες καυτές ηλιαχτίδες. Ο αέρας ήταν γεμάτος από το θρόισμα των φύλλων, το κελάηδισμα των πουλιών και το βουητό των εντόμων. Ακόμη και ο ήχος των κουδουνιών που έχουν στο λαιμό τους τα πρόβατα και τα κατσίκια που έβοσκαν στα χορταριασμένα βοσκοτόπια ανάμεσα στα δέντρα ακούγονταν μαγικά στον αέρα της περιοχής. Στην αραιή σκιά των βελανιδιών ξαπόσταινες καθώς ήσουν ανάμεσα στα λουλούδια και τα χόρτα που μεγάλωναν σ' ένα λεπτό στρώμα γόνιμης γης. Τα δέντρα μάλιστα έμοιαζαν γερά αγκυροβολημένα στους βράχους και τα κλαδιά τους με τα ανθεκτικά και χνουδωτά φύλλα έγερναν στη γη και σε προσκαλούσαν να ξαποστάσεις στη σκιερή συντροφιά τους. Εκεί, σου έλεγα ιστορίες και παραμύθια, στις βελανιδιές, που στις κορυφές τους, όπως λέγανε οι μύθοι, ζούσαν οι Αμαδρυάδες, οι κόρες του Δία. Όταν ο άνεμος φυσούσε μέσα απ' τα φύλλα τους, στο θρόισμα τους μπορούσε κάποιος να ακούσει το τραγούδι των νυμφών που έστελναν την ευλογία τους στη γη που απλωνόταν στα πόδια τους. Όταν τα ατσάλινα πριόνια άρχιζαν να δουλεύουν για να κόψουν ένα τέτοιο δέντρο, θαρρείς μια κραυγή πόνου ακουγόταν από την κορφή του και το δέντρο έπεφτε σιγοκλαίγοντας κι αναστενάζοντας. Με κάθε δέντρο που πέθαινε, πέθαινε και μια νύμφη και η ψυχή της απ' τον πόνο γινόταν πέτρα. Γι' αυτό έχουμε αρκετές πέτρες σ' αυτόν τον τόπο! Οι Ξηρομερίτες πάντα αγαπούσαν το δάσος και ήξεραν κάθε δρομάκι, κάθε μονοπάτι και κάθε δέντρο. Τα ζούσαν και οι ερχόμενες γενιές αφού κάθε παππούς τα έλεγε στα εγγόνια του για να συνεχίσουν την αγάπη. Να μην έρθει κάποιος γραμματιζούμενος και τα πονέσει όλα τούτα κόβοντάς τα. «Να τα μάθουν και τα παιδιά σας, να τα αγαπήσουν γιατί από αυτά ζούμε.»

Προχωρούσαμε πάντα προσεκτικά στην πυκνόφυτη κα βραχώδη περιοχή, προσέχοντας πάντα μήπως συναντήσουμε φίδια και γαϊδουράγκαθα. Πηγαίναμε βόλτες εκεί που τον Μάρτιο άνθιζαν κατακόκκινες οι παιωνίες, λουλούδια που μόνο κάτω από αυτές τις βελανιδιές φύτρωναν. Μυρίζαμε το έντονο άρωμα της ρίγανης που ωρίμαζε σιγά- σιγά μέχρι να μπορέσουν να την μαζέψουν οι γονιοί μας τον Ιούλιο. Κοίταξε τα καπνοχώραφα που δεν έχουν πολλή ζωή ακόμη. Το καλοκαίρι θα είναι και πάλι πολύ ζεστό και ξηρό. Θα καούμε πάλι στο χωράφια. Τον χειμώνα πάλι θα μας μαστιγώνουν τη γη οι καταρρακτώδεις βροχές .

"Ζωή κι αυτή, τι τα σκέφτομαι, τη μοίρα μας τη ξέρω, τα παιδιά όμως τι φταίνουν;" Έκανε να κινήσει, να φύγει ακόμη μια φορά μα τα παπούτσια είχανε κολλήσει στη γη. Δεν το αποφάσιζε. Τα σκούρα χρώματα στον ουρανό είχανε πληθύνει, προχωρημένη η ώρα σκέφτηκε. Παρά τη κούραση της ημέρας, το πλατύ χαμόγελο δεν έλειπε από το πρόσωπό του. Οι ρυτίδες γύρω από τα μάτια του δεν έκρυβαν λύπη, κανένας δεν διέκρινε κατσουφιά και μιζέρια στο πρόσωπο του Νώντα όσο δύσκολη κι αν του φερόταν η γη. Όσο κι αν από τα χαράματα μέχρι τα μεσάνυχτα υπήρχε ένας συνεχόμενος αγώνας για όλη η οικογένεια. Φτώχεια κι αγώνας, προσμονή και υπερηφάνεια μόλις ο σπόρος έδωνε καρπούς και χρήματα για τον υπόλοιπο χρόνο. Πολλά στόματα, πολλά παιδιά, γιαγιάδες, όλοι από την ίδια τσέπη περίμεναν, όσα στόματα τόσος κόπος. Μα φιλοσοφώντας "έχει ο Θεός", όλα ξεχνιόνταν. Η μοναδική του ξεκούραση βρισκόταν στο καφενείο του Φίλιππου. Εκεί έπαιζαν, γελούσαν, συζητούσαν για τους σπόρους. Εκεί ακόμη κλεινόταν οι δουλειές με τους καπνεμπόρους. Είχε γίνει το δεύτερο σπίτι τους, μέχρι που τους έβρισκε η προχωρημένη ώρα. Ήταν διαφορετική όμως εκείνη η μέρα. Έπρεπε να ετοιμαστούν όλοι μαζί για το πανηγύρι. Μέχρι να ανεβούν στο λόφο θα αργούσαν στον εσπερινό, ίσως και δεν θα προλάβαιναν κιόλας και θα έφταναν μόλις άρχιζε το μεγάλο φαγοπότι. Αυτό δεν το ευχόταν μα, ούτε το σκεφτόταν στον χειρότερο εφιάλτη της η Θεοδώρα. Υπερήφανος κόσμος και μια τέτοια προσβολή δεν θα τη δεχόταν. Να φτάσουν στο φαγητό και το κρασί; Ντροπή για τον Άγιο. Αγωνιούσε η Θεοδώρα και οι σκέψεις της γλιστρούσαν στο στόμα ακούγοντας την τα παιδιά και η πεθερά της

Στην άλλη άκρη του χωριού, ο Νώντας καθόταν ορθός, ακουμπισμένος στη πλάτη της καρέκλας να κουβεντιάσει λίγο για τη σπορά και τα καπνά στο καφενείο. Παρά τα παρακάλια των συγχωριανών να του κεράσουν μια γκαζόζα, ήταν αρνητικός. Καθυστέρησε πολύ και δεν θα του το συγχωρούσε η Θεοδώρα μα ούτε τα πιτσιρίκια του. Μα δεν κουνούσε κιόλας από εκεί, σαν να τον είχαν μαγνητίσει οι συμπατριώτες. Τους πρόσεχε στα λόγια τους που έκρυβαν πάντα ένα ίχνος σκληρής ειρωνείας για τους άλλους. Δεν αστειευόταν οι Ξηρομερίτες εύκολα, έτσι τους είχε φτιάξει η ζωή. Το βλέμμα τους βαθύ και διαπεραστικό κατακεραύνωναν όποιον σκεφτόταν να τους πάει κόντρα στη σκέψη τους. Σκληρά τα πρόσωπα τους, αξύριστα και αυλακωμένα. Το χρώμα είχε ένα με το δέρμα ενώ οι στερήσεις, οι ψυχικοί πόνοι και οι κόποι κάτω από τα ανεμόδαρτα λιοπύρια καθρεπτιζόταν στη ψυχή τους. Τους πρόσεχε σαν να ήταν πρώτη φορά που τους αντάμωνε, σαν να ήταν πρώτη φορά που κουβέντιαζε μαζί τους. Έβλεπε τα σφιχτά, ενωμένα και αγέλαστα χείλη τους, σαν να φοβόταν μη τους βγει καμιά παράταιρη λέξη με ένα πείσμα ολοφάνερο. Η μύτη τους γαμψή που γέρνει γεμάτη θέληση ενώ παρατηρούσε τη κορμοστασιά τους που από τη μια πλευρά τραβά παλικαρίσια και λεβέντικα ενώ από την άλλη

έγερνε προς τη γη, όπως έκλινε και το αλέτρι. Χάθηκε σε ένα κόσμο που δεν τον όριζε, έβλεπε τον εαυτό του και στους υπόλοιπους συγχωριανούς. Ακόμη και τα δικά τους τα ρούχα χλιοπαλωμένα ήταν και λερωμένα όπως τα δικά του, από την αναλαγιά. "Άρα κανείς δεν είναι πλουσιότερος από μένα μα ούτε και φτωχότερος. Όλοι είμαστε ίσοι, άλλος πέντε στρέμματα παραπάνω, δέκα παρακάτω, άρα γιατί να στενοχωριόμαστε. Γλυκιά είναι η ζωή, παρά τους κόπους της κυλά γρήγορα."

Ξαφνικά είδε ότι ο ήλιος είχε ξαπλώσει πάνω από τα Ακαρνανικά βουνά και το φεγγαρόφωτο έπεφτε κατακόρυφα στο πρόσωπό του. Χαιρέτησε γρήγορα και αναχώρησε για το σπίτι. Ευτυχώς δεν ήταν πολύ μακριά. Τι θα έλεγε στα παιδιά του; Ποια δικαιολογία θα έβρισκε να πει στη γυναίκα του; Πίστεψε μια στιγμή ότι η μάνα του θα ησύχαζε τη γκρίνια και τα παράπονα, μα θα είχαν δίκιο όλοι τους. Περίμεναν τούτη τη γιορτινή μέρα όλοι τους. Δεν θα καθυστερούσε, θα ντυνόταν μόνο και θα έριχνε δροσερό νερό στο πρόσωπο. Ήταν έτοιμοι. Ο λόφος τους περίμενε, το μοναστήρι είχε τελειώσει τον εσπερινό και το πανηγύρι θα άρχιζε σε λίγο. Όμορφη η νύκτα, γλυκιά.

Ο παπά-Δημήτρης μόλις είχε βγάλει το πετραχήλι από το λαιμό του μα ο νους του ήταν στη πρεσβυτέρα. Την είχαν πιάσει οι κοιλόπονοι από νωρίς το πρωί μα έμειναν κοντά της τα δυο μεγαλύτερα παιδιά. Δέκα χρόνια λειτουργούσε στη περιοχή. Ήταν ένα από τα πέντε παιδιά του Χρήστου και της Καλλιόπης Νικήτα από τα Βλυζιανά. Διακρινόταν από μικρός για το ήθος, το χαρακτήρα, τη πίστη του στο Θεό και την αγάπη του για τα γράμματα. Είχε τελειώσει το σχολαρχείο της εποχής. Μέσα του είχε ανάψει η φλόγα να υπηρετήσει τον Θεό και να τον ακολουθήσει στον Γολγοθά του. Οδηγήθηκε στην εκκλησία για να συνεχίσει το έργο των προγόνων του αφού πρώτα παντρεύτηκε τη Μαγδαληνή, το γένος Ζαχαρία Κώτσου από τη Κατούνα. Με την απέραντη καλοσύνη του κι αγάπη, την απλότητα, τη λιτή ζωή, τη ταπείνωση μακριά από οποιαδήποτε προβολή κι επίδειξη ήταν καλός σύμβουλος για τους συγχωριανούς του. Φρόντιζε να μικραίνει τις αντιθέσεις που είχαν αναμεταξύ τους και δημιουργούσε ωραίες σχέσεις βασισμένες στη κατανόηση και τη συνεργασία. Είχε χειροτονηθεί από το 1906, πρώτα στον Άγιο Ιωάννη Νιοχωρίου και μετά στη Μπαμπίνη Εκείνη την ημέρα ήθελε να μείνει δίπλα της μα για αυτόν ο Άγιος είχε την ανάγκη του, ο κόσμος χρειαζόταν τις ευχές του. Ήταν χρέος του να λειτουργήσει, είχε τρία στόματα να θρέψει και σε λίγες ώρες τέσσερα. Δεν αμειβόταν με μισθό, περίμενε από τον κόσμο το κατιτί για να θρέψει την οικογένεια καθώς και από τα λιγοστά ξεροχώραφα που του είχε αφήσει ο πάππος του. Το μεγάλωμα των παιδιών και η φτώχεια ήταν αντάμα με το λειτούργημα. Και τα παιδιά, ευλογία από τον Θεό, είναι χαρά τα παιδιά γι' αυτό σε λίγο θα είχε τρία και είχε σκοπό να συνεχίσει. «Όσο ήτανε γεροί,» σκεφτόταν, «όσο ο Μεγαλοδύναμος θα του χάριζε γερό σπόρο τόσο θα γεννοβόλαγε η παπαδιά.» Και θα τα σπούδαζε, όσα παιδιά, κι αν έκαμε, όλα θα τα έφτανε ψηλά γιατί αγαπούσε τα γράμματα.

Η πρεσβυτέρα Μαγδαληνή ήταν σκληρό σκαρί, από το πρωί είχαν περάσει όλες οι δουλειές από τα χέρια της και το μωρό βιαζόταν, ήταν βαρύ όπως καταλάβαινε, με μεγάλο κεφάλι, το χνούδι στο κεφαλάκι του μωρού το αισθανόταν από τους πρώτους μήνες της ζωής του μέσα της. Είχαν αρχίσει από ώρα τα ζόρια μα δεν το έδειχνε. Δεν ήθελε να πέσει από νωρίς στο

κρεβάτι. Άρχισαν τα σπρωξίματα, τα πανιά ήταν έτοιμα, τα πρώτα φασκιά πεντακάθαρα και σιδερωμένα με το κάρβουνο. Το νερό έβραζε στα καζάνια από ώρα, να προλάβουν. Το πανηγύρι ακουγόταν σε όλο το χωριό. Τα κλαρίνα συνέχιζαν τον σκοπό τους και η ησυχία στο χωριό σκόρπιζε τους ήχους σε όλη τη περιοχή. Είχαν αρχίσει τα όργανα το σκοπό τους και η βραστή γίδα με το άφθονο κρασί είχαν μοιραστεί στους πιστούς που είχαν ανέβει στον λόφο για χάρη του. Πνιγόταν οι φωνές τους από τον σαματά. Τα παιδιά τριγύριζαν ανάμεσα στα πουρνάρια και τις βελανιδιές ξεχνώντας τις προτροπές των μανάδων τους να μη λερώσουν τα γιορτινά. Από τη παρέα έλειπαν τα μεγάλα παιδιά του παπά, ο Χρίστος και ο Νίκος. Ήθελαν να βρίσκονται εκεί, στο παιχνίδι μα τους συμβούλεψε ο παπάς να μείνουν δίπλα στη μάνα τους που μετρούσε ώρες για τη γέννα. Υπάκουσαν, δεν μπορούσαν να κάνουν διαφορετικά. Καρτερούσαν την ώρα που θα γένναγε η πρεσβυτέρα.. Το χρέος του είχε τελειώσει. Τώρα έμενε για το χατίρι των χωριανών και όχι του Αγίου. Να πάρει σε κανένα κατσαρόλι γίδα βραστή και ζυμωτό ψωμί για τα παιδιά που μείνανε ξοπίσω. Όλο το χωριό αργότερα θα περνούσε από το κατώφλι τους μετά το πανηγύρι.

Μετά από δυο ώρες ο μικρός Γιώργος Παπάς είδε το φως της Ζωής. Οι Μοίρες ήδη είχαν γράψει το μέλλον του. Θα περνούσε δια πυρός και σιδήρου.

Δημήτριος Χρ. Παπαδημητρίου.

Η ιστορία της γενιάς μου

Η οικογένεια πλήθαινε με τα χρόνια. Δυο αγόρια ακόμη είδαν το φως της ζωής. Ο Βαγγέλης, ο πατέρας μου και ο Αγησίλαος που ήταν το στερνοπαιδί. Μεγαλώνοντας τα παιδιά πήγαν στο σχολαρχείο, συνέχισαν τις σπουδές σε σχολεία των διπλανών μεγαλύτερων χωριών όπως του Μαχαλά, του Αστακού, της Κατούνας και της Αμφιλοχίας. Ο Χρίστος και ο Νίκος πήγαν στο χωριό της μητέρας τους, στη Κατούνα. Για να μπορούν να έχουν ένα σπίτι να μείνουν στα χαλάσματα του καιρού, στις καταιγίδες και τα χιόνια. Δεν υπήρχε αυτοκίνητο ή κάρο να τα πηγαينوφέρνει κάθε μέρα. Μόνο όταν είχε καλοσύνες πηγαينوερχόταν στη Μπαμπίνη. Μάλιστα, όταν έμπαιναν στο χωριό έβγαζαν τα παπούτσια να μην ζηλέψουν τα υπόλοιπα παιδιά που γυρνούσαν ξυπόλυτα στους κατσικόδρομους. Κι όμως αγαπούσαν τα γράμματα και έκαμαν θυσίες. Μάχες ολόκληρες έκανε ο παπά-Δημήτρης να πείσει τους άλλους γονείς να στείλουν τα παιδιά τους στο σχολείο στη γύρω περιοχή. Όσους είχε καταφέρει να τελειώσουν τις σπουδές τους, τον μνημόνευαν.

Ο μικρός Γιώργος ήταν τυχερός γιατί στα πρώτα γράμματα του Δημοτικού είχε άξιους δασκάλους. Η Ελένη Βρεττού στο σχολείο Θηλέων και ο δάσκαλος ο Παπά-Σπυρίδωνας έδωσαν ότι μπορούσαν για τη μόρφωση των παιδιών. Τα παιδικά μάτια έλαμπαν από το πάθος και τη δίψα για γράμματα. Το σχολείο λάμπρυνε εκείνα τα χρόνια από τότε που ο δάσκαλος Στάθης Γιαννακόπουλος υπηρέτησε στο χωριό για τριάντα περίπου χρόνια, από το 1910 κρατούσε τη θέση του. Στα χρόνια του, το μικρό σχολείο του χωριού είχε μετατραπεί σε ένα μικρό εργαστήριο. Το είχε μεταβάλλει σε όργανο, εργαστήριο και θερμοκήπιο, βωμό και κιβωτό των γραμμάτων. Υπήρχε ένας αληθινός παιδαγωγός. Με το άγρυπνο πνεύμα του σμίλευσε το πνεύμα και ικανοποίησε τη δίψα της μάθησης σε εκατοντάδες μαθητές. Ο Γιώργος στη Κατούνα έμαθε τα περισσότερα γράμματα, γνώρισε την ιστορία της περιοχής του. Έμαθε ακόμη για τους αρχαίους συγγραφείς, τους νεότερους και έζησε τη νεότερη ιστορία της χώρας του. Δεν περνούσε βράδυ που να μην ονειρευόταν στη κουζίνα της γιαγιάς του, δίπλα στη ξυλόσομπα, τον Δίπλα, τον Γιώργο Λιόντο, τον Βαρνακιώτη, τον Καραϊσκάκη κι όλους τους άλλους ήρωες, αφανείς και γνωστούς που καταγόταν από τη περιοχή και είχαν γίνει μύθοι στη ψυχή και στο νου του.

Ο μικρός Γιώργος καθόταν δίπλα στο τζάκι με τον παπά-Δημήτρη όταν πήγαινε στη Μπαμπίνη και ζητούσε επίμονα να του διηγηθεί την ιστορία της γενιάς του. Ήθελε να τα μάθει όλα για να δει από πού ξεκίνησε, ποια θα τα ήταν τα όνειρα του.... Από στόμα σε στόμα ταξίδευε η ιστορία μέχρι να γραφεί σε βιβλίο μετά από πολλά-πολλά χρόνια.....

Από το 1754 άρχισε να αναπνέει η οικογένειά μου στα χωριά της Λάκκας Σουλίου, σε ένα από τα χωριά της Σουλιώτικης Συμπολιτείας, το Αλεποχώρι Μπότσαρη όπου έγιναν τόσα πολλά. Ταραγμένες εποχές για τον υπόδουλο Ελληνισμό. Κάθε γενιά έζησε πολλά μέχρι τη δική μου που ήρθαν κάπως καλύτερα αλλά με πολλές ανησυχίες και επαναστατικές διαθέσεις.....

Γενεαλογικό δέντρο οικογένειας Παππά περίπου από 1700

Θωμάς Παππός / τέκνα Νίκος

Νίκος Θωμά. Παππάς ιερέας/ Χρήστος, Φίλιππας

Χρήστος Ν. Παππάς ιερέας/ Νίκος, Βαγγέλης, Σοφία

Νίκος Χρ. Παππάς/ Αλέξης

Βαγγέλης Χρ. Παππάς/ Χρήστος

Αλέξης Ν. Παππάς/ Θόδωρος

Χρήστος Βαγγ. Παππάς /Νίκος

Νίκος Χρ. Παππάς ιερέας/Γιώργος, Φίλιππος, Κώστας

Κώστας Ν. Παππάς/Χρήστος

Φίλιππος Ν. Παππάς /Στάθης

Στάθης Φίλ. Παππάς/ Γρηγόρης , Νίκος, Μαρία σύζυγος Ιωαν. Οικονόμου από τα Βλαζιανά ,

Γρηγόρης Στ. Παππάς/ Σπύρος , Κώστας, ο Σπύρος ιερέας Αλλαγή επιθέτου Παπασπύρος / τέκνα του Γρηγόρης γιατρός, Νώντας, Διονύσης καθηγητής, Μαγδαληνή σύζυγος Γ.Μπάζα. Ο Κώστας πέθανε άτεκνος

Νίκος Στ. Παππάς/ Φίλιππος Χρήστος, Σπυριδούλα σύζυγος Ν.Καραμούζη από τον Αστακό, Αικατερίνη σύζ. Κατσαράκη από τη Μπαμπίνη , Ελένη σύζ. Σωτ. Παππά από Λεπενού

Φίλιππος Χρ. Παππάς / Κώστας ιερέας, Αλέξης Μαριγώ σύζ. Β. Κορδόση από Πεντάλοφο,

Κώστας Φ. Παππάς ιερέας σύζυγος Βασιλική Θ. Πεπερίγκου από Μπαμπίνη/ Αμαλία πέθανε άγαμη, Κωνσταντούλα σύζ. Γιάννη Γραβάνη Λυκειάρχη, Πρόδρομος σύζυγος του η Βάγια Ζώη, Θόδωρος σύζυγος του η Ιφιγένεια Παπατρέχα από το Μαχαιρά

Αλέξης Φ. Παππάς σύζυγος του Μαρία Σταμουλακάτου από Μπαμπίνη, / Φίλιππος πέθανε άγαμος, Παρασκευή σύζ. Σωτ. Βλάχου Δημ. Υπάλληλος, Πρόδρομος, Σπυριδούλα δασκάλα, σύζ. Ν. Ψωμά λυκειάρχη από τον Αστακό, Βασιλική σύζ. Αντώνη Μυσερλή Αστυνομικού, Όλγα σύζυγος Αναστ. Πουλημένου, Γεράσιμος

Χρήστος Ν. Παππάς σύζυγος Καλλιόπη Νικήτα από τα Βλαζιανά/ Δημήτρης ιερέας, Θωμάς, Ευδοκία σύζυγος Α. Αλεξανδρή από τον Τρύφου, Σοφία σύζ. Ν. Λαϊνά από τον Πρόδρομο, η Καλλιρόη σύζ. Σπ. Ντέτσικα από τα Γιάννενα

Θωμάς Χρ. Παππάς σύζυγος Περσεφόνη Στούπα από Κατούνα/ Βασιλική συζ. Χρ. Αθανασούλη από Καστράκι, Ελένη συζ. Γιάννη Μπακογιώργου από Αστακό, Στάθης συζ. Όλγα Νάκου από Κατούνα, Χρήστος ιερέας συζ. Μάγια Πανάκια Αγγελόκαστρο . Άννα σύζ. Γεωργίου Σαμαρά από Κατούνα, Κώστας συζ η Στυλιανή Καφρίτσα από Κατούνα, Δημήτρης συζ. Η Βασιλική Θαναασούλα από Μπαμπίνη, η Γιούλα συζ Ροιδοδήμου από Καστράκι

Με τη πάροδο των χρόνων η οικογένεια πλήθαινε. Τα κλαδιά της αν και γέρικά έβρισκαν αέρα να αναπνέουν σαν του γέρο-πλάτανου και έφτασαν σε μένα, σε σένα και τα αδέρφια σου. Εσύ, ακούγοντας όλα αυτά όταν μεγαλώσεις και μορφωθείς θα τα γράψεις για τα δικά σας παιδιά, των αδελφών σου, των συμπατριωτών μας.

Τα πρώτα μαθητικά του χρόνια στο Ξηρόμερο..

Στις μοναχικές του ώρες, όταν τελείωνε τα μαθήματα του κι όλοι ακόμη ήταν στα καπνοχώραφα εκείνος διάβαζε ένα βιβλίο που του είχε δώσει ο δάσκαλος στο σχολειό. Τον είχε ξεχωρίσει από όλα τα παιδιά ότι ρουφούσε το κάθε τι από γνώση, Μάθαινε για τον Χριστόδουλο Παμπλέκη που ήταν από το χωριό του. Δεν είχε ακούσει για εκείνον. Τις γνώσεις του και την πολυτάραχη ζωή του την αγνοούσε. Δεν ήξερε ότι η ζωή άρχισε να τον ταλαιπωρεί από το 1733. Ότι τα πρώτα γράμματα τα είχε μάθει στο χωριό του, πιθανόν στη Μονή του Αγίου Γεωργίου που ήταν τότε μεγάλο πνευματικό κέντρο. Ότι από μικρός είχε μείνει ορφανός από μητέρα. Κι από τα 4 με 5 του χρόνια προσβλήθηκε από ευλογιά χάνοντας έτσι το αριστερό του μάτι, αφήνοντας αρκετά σημάδια στο πρόσωπο. Η ιστορία έγραψε για αυτόν: «*Το ορφανό του Στάθη Παμπλέκη, ο Χριστόδουλος, απ' την Απάνω Χώρα, ανιψιός του Στέφου Γατσή, πήγε σχολείο στο Άγιο Όρος και έγινε μεγάλος άνθρωπος. Ο πατέρας του Χριστόδουλου κατάγονταν από την περιοχή του Ολύμπου, απ' όπου ήρθε, για άγνωστο λόγο, στη Μπαμπίνη και παντρεύτηκε. Γύρω στο 1740 ο Στάθης, ο πατέρας του, έγινε πρωταγωνιστής σε ένα αιματηρό επεισόδιο με τους Τούρκους και αναγκάστηκε να φύγει πάλι κλέφτης στον Όλυμπο παίρνοντας*

μαζί του και το μικρό Χριστόδουλο. Ύστερα από λίγο συνελήφθη από τους Τούρκους, γδάρθηκε ζωντανός και στη συνέχεια κομματιάστηκε. Το μικρό Χριστόδουλο τον πήρε υπό την προστασία του ένας Λιτοχωρίτης με το όνομα Καλλίας. Ο μικρός πήγε σχολείο αρχικά στο Λιτόχωρο και αργότερα στη Ραψάνη. Σε νεαρή ηλικία ο Χριστόδουλος πήγε το Άγιο Όρος και σπούδασε στην Αθωνιάδα Σχολή, την οποία διεύθυνε την εποχή αυτή ο Ευγένιος Βούλγαρης γύρω στο 1753. Μαθήτευσε κοντά σε αξιόλογους νέους της εποχής όπως τον Σέργιο Μακραίο, τον Ιώσηπο Μοισιόδαξ, τον Κοσμά τον Αιτωλό και έγινε μοναχός. Όπως ήταν δραστήριος, ανήσυχος και φιλομαθής, μπλέχτηκε στις εσωτερικές διαμάχες των Κολλυβάδων του Αγίου Όρους που ξέσπασαν τρία χρόνια αργότερα. Έτσι, όπως και ο δάσκαλός του, γνώρισε τις λυσσαλέες επιθέσεις του συντηρητικού κατεστημένου του κλήρου και αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη χερσόνησο του Αγίου Όρους. Έφυγε από το Άγιο Όρος μάλλον το 1759 και πήγε στην περιοχή του Ολύμπου όπου και δίδασκε, όπως φαίνεται από την Ακολουθία του Δημητρίου Γοβδελά, τη δεκαετία 1760-1770. Το πότε και το γιατί έφυγε για την Ευρώπη, δεν ήταν εύκολο να προσδιοριστεί. Πιθανόν να πήγε για κάποιο διάστημα σε άλλα σχολεία και ίσως και στο χωριό του. Αρχικά, τα ίχνη του βρέθηκαν στη Βενετία, όπου παράλληλα με τις σπουδές του εργάστηκε σαν καθηγητής φιλοσοφίας και εκεί εξέδωσε το πρώτο του βιβλίο το 1781. Στη συνέχεια επισκέφτηκε τη Γαλλία και τη Γερμανία μαθαίνοντας τις δύο γλώσσες και μελετώντας τα κείμενα που κυκλοφορούσαν για τα φιλοσοφικά συστήματα της εποχής. Δίδαξε στο σχολείο της Ελληνικής Κοινότητας της Βιέννης και στη συνέχεια στη Λειψία τα ελληνικά γράμματα σε νέους. Η Λειψία την εποχή εκείνη ήταν μεγάλο κέντρο σπουδών και ο Παμπλέκης αφοσιώθηκε στη μελέτη της φιλοσοφίας και τη σπουδή. Η επίσημη εκκλησία στράφηκε τότε ενάντια σε κάθε κίνημα του διαφωτισμού και στους εκπροσώπους του. Ο Χριστόδουλος ήταν ο πρώτος από τους Έλληνες που δέχτηκε τις επιθέσεις της Εκκλησίας από την εποχή του Ανθρακίτη, γιατί εξέφρασε κάποιες πολύ προοδευτικές απόψεις για την εποχή του. Όμως ο Παμπλέκης δεν ήταν άθεος, αλλά θεϊστής και επηρεασμένος άμεσα από τον Καρτέσιο, το Λάιμπνιτς και το Λόκ ή το Βόλφ και κανείς από αυτούς τους φιλοσόφους δεν ήταν άθεος. Ο σκοπός του Χριστόδουλου, όπως και του Διαφωτισμού, δεν ήταν η κατάλυση της Εκκλησίας, αλλά η επαναφορά της στην αξιοπρέπεια με την αναβίωση του αυθεντικού νοήματος του χριστιανισμού. Εκεί εντάσσεται και η πολεμική του ενάντια σε μια μερίδα του κλήρου. Το 1781 στο έργο του Αληθής Πολιτική γράφει για τη Χριστιανική θρησκεία: «Η εδική μας θρησκεία είναι σεβάσμιος για την αρχαιότητά της, καθαρά για τα ήθη της, υψηλή δια τα μυστήριά της και θεία δια την ιδίαν αυτής αρχή. Το 1781, λοιπόν, με τα γραπτά του εξέφραζε τη βαθιά πίστη του στο Θεό και το σεβασμό του στη Χριστιανική πίστη και τους μάρτυρές της. Διαλάλησε τη θρησκευτικότητά και την πίστη του, ότι από μόνο από αυτή εξαρτάται η ευτυχία του ανθρώπου: Μόνο με την πίστη μπορεί ο άνθρωπος να γίνει αγαθός, γράφει παρακάτω. Ο Θεός είναι μέγας ευεργέτης της ανθρωπότητας, γιατί με το μαρτύριο του μονογενή Υιού του μας εξαγόρασε από τη «δουλεία του εχθρού». Ο Δημήτριος Γοβδελάς εξέδωσε το 1793 ένα υβριστικό κείμενο, κυρίως εναντίον της προφορικής φιλοσοφίας του Παμπλέκη. Το βιβλίο αυτό στάθηκε η αφορμή για την εκρηκτική απάντηση του φιλοσόφου με το βιβλίο του Περί θεοκρατίας το 1793. Στο βιβλίο του αυτό ο Παμπλέκης αμφισβητεί την εμπλοκή της Εκκλησίας στις κοσμικές υποθέσεις και στρέφεται ενάντια στις καταχρήσεις, στις υπερβολές και στις υπερβάσεις του κλήρου. Φτάνει ακόμα και στην άρνηση της ίδιας της χριστιανικής πίστης, όπως όμως αυτή προβάλλεται από το ιερατείο.

Όμως ο Παμπλέκης δεν πρόλαβε να δει αυτό το βιβλίο του τυπωμένο. Πέθανε πριν προλάβει να ολοκληρωθεί η έκδοση του. Ο φτωχός Χριστόδουλος είχε αφήσει την τελευταία του πνοή από άγνωστη αιτία, στο νοσοκομείο της Λειψίας στις αρχές Αυγούστου του 1793 σε ηλικία 60 ετών. Η κηδεία του έγινε στις 4 Αυγούστου από τον ορθόδοξο ναό της πόλης. Όταν κυκλοφόρησε το *Περί Θεοκρατίας* από τους μαθητές και υποστηρικτές του Παμπλέκη, η επίσημη εκκλησία δε μπορούσε να αφήσει ατιμώρητη τέτοια συμπεριφορά και ειδικά ενός κληρικού. Δυο μήνες μετά την Απάντηση του Χριστόδουλου ήρθε ο συνοδικός αφορισμός του, έστω και αν ο Παμπλέκης δε ζούσε πια. Ο αφορισμός στρέφεται και εναντίον όλων των υποστηρικτών του, τους αναγνώστες των βιβλίων του και εναντίον αυτών που διαδίδουν τις απόψεις του. Ο πατριάρχης χαρακτήρισε το βιβλίο βλάσφημο και ασεβές και στράφηκε γενικότερα και κατά του Διαφωτισμού. Το κείμενο του αφορισμού διαβάστηκε σε όλες τις ορθόδοξες εκκλησίες και κατέληγε με τη φράση: «Χριστόδουλον εκείνον φαμέν τον ετερόφθαλμον, τον κακή τύχη Ρουμελιώτη». Η αντίδραση της Εκκλησίας έκανε όλους τους μαθητές και τους υποστηρικτές του Χριστόδουλου να σιωπήσουν, σ' αυτό βοήθησε βέβαια και ο γρήγορος θάνατός του. Το έργο του καλύφθηκε από μια περίεργη σιωπή, σε εποχή μάλιστα που θα περίμενε κανείς να βρίσκεται στο επίκεντρο της προσοχής. Όμως ο Ελληνισμός τώρα, περισσότερο ίσως από ποτέ, είχε μεγαλύτερη ανάγκη την αγάπη, την ομόνοια και τη συνεργασία ανάμεσα στην επίσημη Εκκλησία και στους πνευματικούς ανθρώπους του, ώστε να επιτύχει τη λύτρωση του γένους. Ο ίδιος ο Χριστόδουλος γράφει στο *Περί Θεοκρατίας*, ότι ήταν μονόφθαλμος, γιατί έχασε το ένα του μάτι μικρός από ευλογία. Για την αναπηρία του αυτή χλευάστηκε από τους εχθρούς του, οι οποίοι έλεγαν, ότι γεννήθηκε με ένα μάτι και ότι το επώνυμο Παμπλέκης προέρχεται από το μπλέκω, αυτός, δηλαδή, που ανακατεύει, μπλέκει τα πάντα. Ο Ζαβίρας έγραψε ότι ο Παμπλέκης έγινε «δε περίφημος μάλλον δια την ασεβειάν του ή δια την ευσεβειά του». Μετά το θάνατό του οι μαθητές του ανέγειραν σε κήπο της Λειψίας μνημείο προς τιμή του με την επιγραφή: «Ενταύθα κείται ο φιλοσοφική σπουδή και τη των όντων θεωρία των εαυτού βίου αφοσιώσας λογιώτατος Χριστόδουλος Ευσταθίου ο εξ Ακαρνανίας, γεννηθείς μεν τω έτει 1733 θανών δε 1793 Αυγούστου 15». Ο τάφος του ήταν σε μια πλατεία του δάσους του Ρόζενταλ έξω από την Λειψία. «Ο κατατρεγμός του πρωτομάρτυρα αυτού της ελεύθερης σκέψης» ξαναρχίζει το 1798 και κρατάει ως το 1880 με την έκδοση του Εξωστρακισμού. Ως φιλόσοφος ο Παμπλέκης δεχόταν την ενότητα του κόσμου να εναντιώνεται στο μύθο. Καταδίκασε την αυθεντία και τη δεισιδαιμονία και κήρυσσε την πίστη του στον ορθό λόγο και την ελευθερία του πνεύματος. Απέρριπτε τον πανθεϊσμό του Spinoza και την αθεΐα του Holbach. Ο χαρακτηρισμός του, ως οπαδός του Spinoza, ήταν μια πρόχειρη ετικέτα που του κόλλησαν οι διώκτες του, για να στηρίξουν τον λυσσαλέο πόλεμό τους. Ο Παμπλέκης δεχόταν το χωρισμό του πνεύματος από το σώμα. Το πνεύμα, έλεγε, το ορίζει ως ουσία ιερή και ευεργετική για το νου και αθάνατη και όποιος θεωρεί τη ψυχή θνητή, πρέπει να νομίζει το Θεό άδικο ή να δέχεται, ότι η αθλιότητα και η κακοδαιμονία του ανθρώπου μπορεί να βρει τη γιατρεία της πάνω σε αυτόν εδώ τον κόσμο.»

Έμεινε με ανοιχτό στόμα από τον θαυμασμό για τον φιλόσοφο που κρατούσε από ένα μικρό χωριό. Όσο οι σελίδες περνούσαν από μπροστά του, τόσο αχόρταγα ρουφούσε τη κάθε λέξη. Άραγε και εγώ θα μπορούσα να φτάσω ψηλά; Ονειρευόταν, επιθυμούσε, έβαλε στόχο από εκείνη τη στιγμή να φτάσει πιο ψηλά. Όσο διάβαζε, τόσο οι γνώσεις του γιγαντωνόταν,

ρουφούσε όλα τα βιβλία που έπεφταν στα χέρια του από τους δασκάλους των σχολαρχείων. Από όποιο μέρος και αν περνούσε, ήθελε να μαθαίνει την ιστορία και τους ήρωες του. Κι όχι μόνο του άρεζε να τη ξεψαχνίζει τη λέξη, μα να μην αφήνει τίποτε χωρίς να ξέρει τη ρίζα του. Γύρω στο 1923, δύο μαθητές του γυμνασίου εξέδωσαν στο χωριό σε τακτά χρονικά διαστήματα χειρόγραφη εφημερίδα με τίτλο “Νέα του Ξηρομέρου”. Ο ένας ήταν ο μεγαλύτερος αδελφός του, ο πρώτος, ο Χρίστος. Το 1930 μια άλλη ομάδα νέων έφτιαξαν μια ερασιτεχνική θεατρική ομάδα και έδιναν παραστάσεις. Ο Γιώργος συμμετείχε ανάμεσα τους. Συμμετείχε παντού κι αυτό θα συνεχίσει να τον ακολουθεί.

Ήθελε να βάλει τις φτερούγες του και να περάσει πάνω από τα Ακαρνανικά όρη, να διασχίσει όλη τη περιοχή και να φτάσει στη πρωτεύουσα. Να πετάξει σαν εκείνους τους αετούς που έβλεπε κάθε ημέρα να ταξιδεύουν πάνω από το σπιτικό τους. Τα βιβλία που ρουφούσε ήθελε να τα σπουδάσει. Οι αρχές και τα ιδανικά θα του ήταν άχρηστα αν τα περιόριζε στα όρια του χωριού του. Στη πρωτεύουσα θα άρχιζε μια νέα ζωή. Πάντα η Αθήνα ήταν το κέντρο που διαδραματιζόταν τα πάντα, προπάντων οι σπουδές. Όλη η υπόλοιπη χώρα δυστυχώς βυθιζόταν στο σκοτάδι. Και τα ανήσυχα πνεύματα σα του Γιώργου που ρωτούσε, ζούσε για το μέλλον του, αυτό που θα του έδινε φτερά ήταν να πετάξει πιο πέρα. Ο παπά-Δημήτρης το ήξερε και προσπαθούσε από καιρό να πραγματοποιήσει τα όνειρα τους. Γιατί δεν ήταν μόνος. Τα δυο μεγαλύτερα παιδιά της οικογένειας είχαν πάρει ήδη το δρόμο τους ενώ από πίσω τους ερχόταν ο Βαγγέλης και ο Αηγησίλαος που δεν υστερούσαν ούτε κι αυτοί στην αγάπη για τα γράμματα. Ο ίδιος ο παπά-Δημήτρης προσπαθούσε πάντα να τηρεί τα λόγια του Χρυσοστόμου και τον μνημόνευε καθημερινά *"Η αρετή του ιερέως πρέπει να λάμπει περισσότερο από τις ακτίνες του ήλιου"*. Θεωρούσε ακόμη την Εκκλησία ως σπουδαίο αναγεννητικό κοινωνικό και εθνικό παράγοντα. Κατεχόταν από ένα ανυποχώρητο πάθος για τη παιδεία. Κι έλεγε ότι η αδικία προέρχεται από την αμάθεια και είναι δυνατόν να θεραπευτεί μόνο με τη μάθηση. Προέτρεπε μάλιστα τους νέους ανθρώπους της περιοχής να ακολουθήσουν τα γράμματα. Στους μεμψίμοιρους έλεγε ότι ο άνθρωπος μπορεί να τα κάνει όλα, αρκεί να το θελήσει.

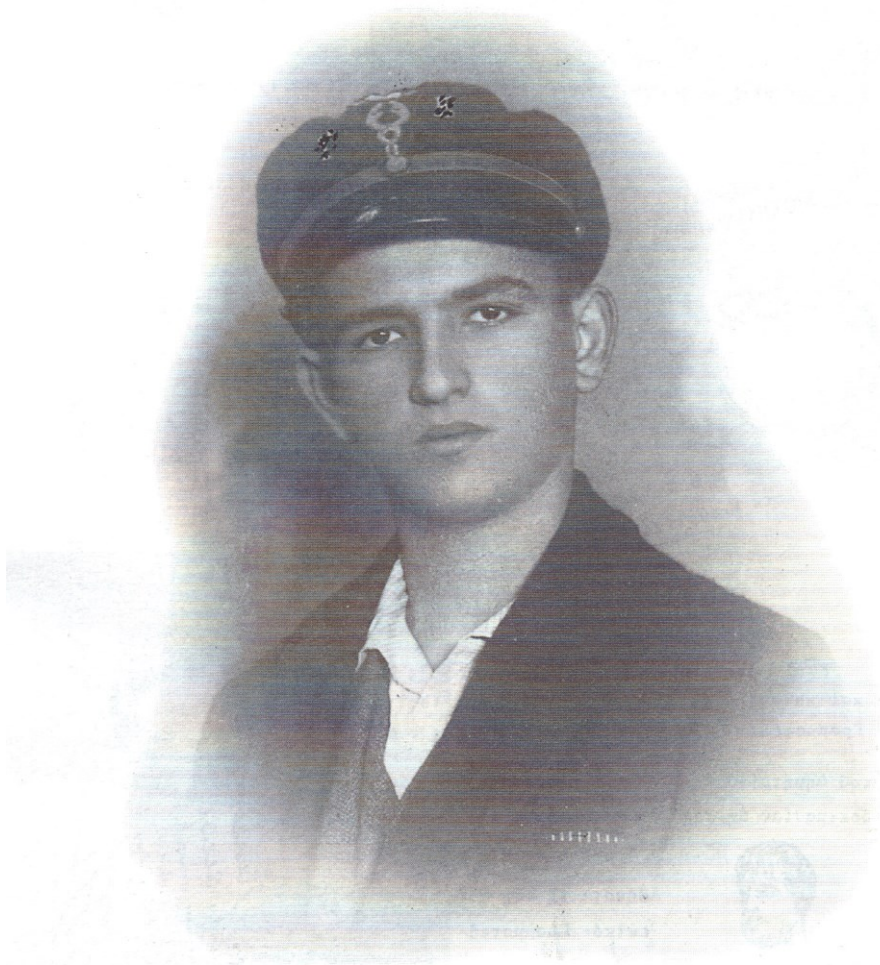
Ο παπά-Δημήτρης εκτός του τίτλο του ιερέα είχε και του ληξιαρχου στο χωριό του, στη Μπαμπίνη. Τότε ήταν που το επώνυμο μας έγινε από Παππάς σε Παπαδημητρίου.

Αυτά είχαν στο νου τους τα πέντε αγόρια του παπά-Δημήτρη και ακολουθούσαν κατά γράμμα τις οδηγίες του. Τουλάχιστον όσο ακόμη η ηλικία τους το επέτρεπε. Ο παπά-Δημήτρης πιστός και ζηλωτής που ήταν, δεν ησύχαζε μέχρις ότου πετύχει τη μόρφωση και αποκατάσταση των παιδιών του. Ήθελε να διαφέρει από τους άλλους συντοπίτες του. Έκαμε αιματηρές οικονομίες μα το πείσμα και ο εγωισμός του νίκησαν.

Όμως, η μοίρα χτύπησε πίσωπλάτα την οικογένεια που δέχτηκε ένα μεγάλο χτύπημα. Στις 2 Φεβρουαρίου του 1930, η οικογένεια δέχτηκε ένα μεγάλο χτύπημα, ασήκωτο. Πέθανε ο γιος τους Χρίστος που σπούδαζε στο τέταρτο έτος της Σχολής Ευελπίδων. Ο Χρήστος αποφοίτησε αριστούχος από το γυμνάσιο Αργινίου το 1926, με γυμνασιάρχη τον περίφημο Θ.Χαβέλλα, μαργαριτάρι της εκπαίδευσης της εποχής εκείνης. Ο θάνατος του πλήγωσε θανάσιμα τους γονείς αλλά δεν τους θανάτωσε. Η κηδεία του έγινε στη Μητρόπολη Αθηνών και τον επικήδειο

τον διάβασε ο γυμνασιάρχης του που ήρθε από το Αργίλιο για να τον χαιρετήσει στο τελευταίο του ταξίδι.

Η σκέψη των τεσσάρων άλλων παιδιών τους που έπρεπε να τα αρματώσουν με τα όπλα της ζωής, τους έδινε κουράγιο.

Γεώργιος Δ. Παπαδημητρίου, μαθητής (21.1.1931).

Ανήσυχος όπως ήταν δεν άργησε να οργανωθεί στη Δημοκρατική Νεολαία της Μπαμπίνης. Την 29η Αυγούστου του 1935, η κυκλοφορία μιας προκήρυξης της Δημοκρατικής νεολαίας της Μπαμπίνης υπήρξε η αιτία να φιλοξενηθεί επί τρεις ημέρες στο αστυνομικό τμήμα Μαχαιρά Ξηρομέρου. Δεν ήταν κάτι που φοβήθηκε ή αρνήθηκε. Την είχε γράψει ο ίδιος και την είχε υπογράψει μαζί με άλλους νέους από το χωριό του. Η ίδια η αστυνομία δεν σεβάστηκε ούτε το σχήμα ιεροσύνης του πατέρα του. Η κατηγορία που έπεφτε στις πλάτες του ήταν μεγάλη.

Προκήρυξη Δημοκρατικής Νεολαίας Ελλάδας, παράρτημα Μπαμπίνης

Δημοκρατικοί συμπατριώται,

Από μακρού τώρα μια νύχτα ζόφου έχει αρχίσει να καλύπτει την Χώραν. Ο μαύρος και χιάδης παρακρατισμός περισφίγγει με τους πλοκάμους του ολόκληρον τη ζωήν του λαού μας. Παντού, με την ανοχήν του επισήμου κράτους χαλκούνται όλα τα παράνομα , δια να δυσφημίζεται ,συκοφαντείται και ναρκοθετείται η Δημοκρατία και η Δημοκρατική Παράταξις, η οποία είχαν παραλάβει μια μικράν Ελλάδα και την παρέδωσαν περιβρεχόμενην υπό πέντε θαλασσών και απλωμένην σε δύο Ηπείρους. Κι όλα αυτά γίνονται από τους ανθρώπους της Δεξιάς, εκτός διακεκριμένων εξαιρέσεων, με σκοπό να καλλιεργηθή το κατάλληλον κλίμα της επιστροφής του βασιλέως Γεωργίου Β' .Διότι η παρουσία βασιλέως εις την Ελλάδα κρίνεται απαραίτητος δια να συντηρούνται και παχύνονται τα μεγάλα συμφέροντα εις βάρος του Έθνους.... Αλλά οι επίδοξοι καταλυταί της Δημοκρατίας δεν πρέπει να ξεχνούν ότι η Δημοκρατία δεν πρόκειται να σβήση από την Ελλάδα, όπου ήνησεν η Αθηναϊκή Δημοκρατία ,η δόξα του κόσμου ,και από την οποίαν επήγασεν η ιδέα του ωραίου και της τέχνης, και η αίγλη της συγχρόνου Δημοκρατίας και της Ελευθερίας.. Και δια να πετύχουν τον αντικειμενικόν τους σκοπό, οι δυνάμεις της Βασιλόφρονος Παρατάξεως επανέφεραν το πνεύμα, τας μεθόδους και τον μηχανισμόν των διαβόητων και εποινιδείστων οπαδών της αλήστου μνήμης Βαυαροκρατίας.. Η κυβέρνησις, οι Νομάρχαι, τα όργανα της Τάξεως και οι Παρακρατικοί παράγοντες έχουν επιδοθεί εις προπαγάνδαν πρωτοφανή, προγραμματισμένην εκστρατείαν πλύσεως εγκεφάλου των λαϊκών μαζών. Καθώς και εις τη δημιουργίαν ομοιομόρφου τρομοκρατίας,προκειμένου να προετοιμάσουν την κατάλυσιν της Δημοκρατίας και την παλινόρθωσιν της Δυναστείας των Γλύξμπουργκ.Ο Ελληνικός λαός ζη την περίοδον των Χεόπων υπό την κροταλίζουσαν μάστιγαν του Επιστάτου.

Δημοκρατικοί Νέοι της Αιτωλοακαρνανίας,

Ευρισκόμεθα ενώπιον μιας μεγάλης ώρας της Ελληνικής ιστορίας. Η Δημοκρατία κινδυνεύει. Και ο κίνδυνος της Δημοκρατίας ,που είναι το ευγενέστερον ιδανικόν, πρέπει να συνεγείρη όλους μας και να γίνωμεν και ημείς Στρατιώται του Ιερού Λόχου της αποφασιστικής εξορμήσεως,της μονάδος κρούσεως του ευγενούς αγώνος υπέρ της σωτηρίας της Δημοκρατίας. Δι αυτό οφείλομεν να συνταχθώμεν με ιδικήν μας πρωτοβουλίαν εις την Οργάνωσιν της

Δημοκρατικής Νεολαίας Ελλάδος, η οποία αποτελεί την μαχητική πρωτοπορία της Δημοκρατίας.....Δια την επιτυχία αυτού του στόχου,δεν επιτρέπεται να υπάρξουν λιποτάκται.Και ασφαλώς δεν θα υπάρξουν ,διότι είναι και προσταγή της ιστορίας μας, των ενδόξων προγόνων μας..... .Οι μαχόμενοι υπέρ της Δημοκρατίας δικαιούνται να είναι υπερήφανοι ότι δεν αγωνίζονται υπέρ ειδώλων ή προς εξασφάλισιν κομματικών ωφελημάτων και προνομίων. Αλλά παλαίουν, δια τα ευγενέστερα ανθρώπινα και Εθνικά ιδεώδη και δια την κατάλυσιν των προνομίων.

Ζήτω η Δημοκρατία!

Εν Μπαμπίνη τη 24 Ιουλίου 1935

Δημοκρατική Νεολαία Ελλάδος

Παράρτημα Μπαμπίνης Ξηρομέρου

Πίστευε συνειδητά κατά της Δεξιάς γιατί τη θεωρούσε συνασπισμό προστασίας του ντόπιου και ξένου κεφαλαίου και οικονομικού κατεστημένου και μόνιμο πολέμιο της λαϊκής κυριαρχίας. Στις 4 Αυγούστου του 1936, ο φιλόδοξος και χωρίς ηθικούς ενδοιασμούς Μεταξάς με την έγκριση του βασιλιά εδραίωσε στυγνή δικτατορία. Φασισμό. Φίμωσε τον Τύπο, εξαπέλυσε ανθρωποκυνηγητό σε βάρος των προοδευτικών και εφάρμοσε πρωτότυπες μονάδες βασανισμού όπως το ρετσινόλαδο, πάγο, το σιδερένιο στεφάνι και τη γνωστή φάλαγγα. Βασάνισε, εξόρισε, σκότωσε, κατασπατάλησε το δημόσιο χρήμα και διέφθειρε τη νεολαία με την ίδρυση της περίφημης οργάνωσης ΕΟΝ. Δεν υπήρχε άλλη δικτατορία σε αυτή την έκταση και βέβαια ποτέ δεν είπε «ΟΧΙ» γιατί ποτέ δεν αισθάνθηκε Έλληνας. Ήταν τρομερά αδιάτακτος, πέρασε πολλά στρατόπεδα προκειμένου να γίνει αυτό που επιθυμούσε. Από γερμανόφιλος έγινε αγγλόφιλος, έγινε μασόνος στην ίδια στοά της Αγγλίας με το βασιλιά Γεώργιο Β΄ για να έχει υποστήριξη των Άγγλων και να γίνει δικτάτορας.. «Δέχθηκε» όλες τις μορφές βασανιστηρίων, τις έζησε στο πετσί του. Δεν σταματούσε ποτέ να φωνάζει εναντίον της βασιλείας που τη θεωρούσε πηγή σκανδάλων της διαφθοράς και συμφορών για το Έθνος. Οι αγώνες του εναντίον της, την οποία θεωρούσε αναγκαστικά απαράδεκτη για τα πιστεύω του, αρχίζουν από τα μαθητικά του χρόνια. Ίδρυσε δεκάδες παραρτήματα σε όλο το νομό. Δεν σταματούσε τους αγώνες του για τη Δημοκρατία και γι' αυτές πλήρωσε πολλές φορές με τη προσωπική του κράτηση. Τον συνέλαβαν απανωτές φορές και τον κράτησαν στα τμήματα Μαχαιρά και Μεσολογγίου. Με πρόταση του Αλέξανδρου Παπαναστασίου αργότερα έγινε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Δημοκρατικής Νεολαίας Ελλάδας.

Το 1935 ήταν μια περίοδος όπου η Δημοκρατία κινδύνευε. Η Δημοκρατία και η αντιβασιλεία πάλευαν σφοδρά. Ήταν μια εποχή που το κράτος μαστίζονταν από τη κομματική εμπάθεια και την καπηλεία της Δεξιάς. Ήταν η εποχή που η ντόπια και η ξένη ολιγαρχία αγωνίζονταν να επιβάλλουν στο τόπο τη βασιλεία. Τραγικά χρόνια, ζωή μέσα στο σκοτάδι και τον σπαραγμό. Οι σκοτεινές δυνάμεις εργάζονταν με όλα τα μέσα να επαναφέρουν το παλιό και αναξιόπιστο

κράτος της δεσποτείας της αυλής. Γι αυτό και ο λαός άρχισε να αντιδρά. Δεν δεχόταν να μεταβληθεί σε άβουλο κι ετερόκλητο όργανο. Άρχισε να αγωνίζεται με πείσμα εναντίον της βίας η οποία επιθυμούσε να στραγγαλίσει τη δημοκρατική του θέληση. Στο προσκλητήριο της απειλούμενης Δημοκρατίας που ανταποκρινόταν με αξιοπρέπεια, πρώτη έτρεξε η Δημοκρατική Νεολαία της Ελλάδας. Η Δημοκρατική Νεολαία Μπαμπίνης έβαλε μπροστά όλη τη ψυχική δύναμη που αντλούσε από τη πίστη της στη Δημοκρατία. Ο πυρετός της Δημοκρατίας οδήγησε τους νέους της κοινότητας την 28η Ιουλίου της ίδιας χρονιάς, στη δημιουργία του πρώτου παραρτήματος της Δημοκρατικής νεολαίας Ελλάδας, στην ύπαιθρο. Γιατί δεν ήταν δυνατόν να δεχθούν να συμπράξουν με τη σιωπή τους στη επιβολή λύσεων που ήταν αντίθετες στα συμφέροντα του λαού. Λύσεις που επιδίωκαν οι άνθρωποι της εθνικοφροσύνης και οι στυλοβάτες του στέμματος. Μέσα στη ταραγμένη και πολυκύμαντη πορεία της δημοκρατίας, το παράρτημα αποτέλεσε ένα μικρό αλλά σημαδιακό σταθμό για το νομό. Οι δημοκρατικοί νέοι της κοινότητας πίστευαν ότι ο αγώνας τους δεν ήταν κομματικός ούτε πολιτικός. Ήταν αγώνας εθνικός γιατί δεν κινδύνευε μόνο η Δημοκρατία αλλά ολόκληρη η Ελλάδα, η εθνική της υπόσταση. Την 24η Ιουλίου το παράρτημα εξέπεμψε το πρώτο σάλπισμα συναγερμού της υπαίθρου υπέρ της δημοκρατίας. Η προκήρυξη και η δράση του παραρτήματος θεωρήθηκε ότι ήταν παιάνας για τη Δημοκρατία. Ο λαός και ο πολιτικός κόσμος χειροκρότησαν. Ο Καφαντάρης, παρακολουθώντας στενά όλες τις προσπάθειες του παραρτήματος, έγραψε στον Τύπο της εποχής, ότι το παράρτημα έχει μεταβληθεί σε κόσμημα, ότι είχε γίνει απόρθητο φρούριο και μετερίζι της Δημοκρατίας, όχι μόνο για την Αιτωλοακαρνανία αλλά και σε όλη την επικράτεια. Μας συγχάρηκε για τους σκληρούς και θαρραλέους αγώνες τους κατά του Βασιλικού κατεστημένου και του κράτους της αντίδρασης. Από την απέναντι όχθη έβγαζαν φωτιές. Η τύφλωση και η θανάσιμη ανικανότητα του αντιδραστικού κόσμου που έχει ειδικευτεί στη αντεθνική μυθοπλασία, έθεσε σε κίνηση το μηχανισμό της σκευωρίας. Στις φασιστικές μεθοδεύσεις οι βασιλικοί ήταν οι πρώτοι στις κατηγορίες, πρωτοπόροι στις συκοφαντίες. Άρχισαν με τα πηλοφόρια και τα μυστριά να δημιουργούν εικόνες απείρου κάλλους για τη μοναρχία. Για αυτούς, η επαναφορά του μοναρχισμού ήταν το καταφύγιο των ταπεινών κομματικών υπολογισμών τους. Γι' αυτό και έστρεψαν τα δηλητηριασμένα βέλη της συκοφαντίας τους κατά των μελών του παραρτήματος. Η πολιτική ζωή της περιόδου εκείνης βρισκόταν κάτω από τον απόλυτο έλεγχο για να μη πω τη τυραννία των ολιγαρχικών συγκροτημάτων τα οποία δέσποζαν στο κράτος. Ο σκληρός νόμος της ολιγαρχίας τον οποίο εξέφρασε ο Μίκελς, βασίλευε παντού. Οι σκοτεινές δυνάμεις έπεφταν στον λαβύρινθο που σχημάτιζαν οι λαϊκές φάλαγγες των υπερασπιστών του δημοκρατικού κόσμου. Σαν δυνάμεις του σκοταδισμού και της οπισθοδρόμησης έτρεμαν ότι δεν θα ξαναβγούν πια.

Οι ίδιοι άνθρωποι πέτυχαν μια εφιαλτική τρομοκρατία με αποτέλεσμα να συλληφθεί ο νεαρός Γιώργος με άλλα μέλη του Παραρτήματος, τον Δημήτρη Τσώλη, τον Φώτη Πορτούλη, τον Ράπτη, τον Παππά, τον Κομπλίτση, τον Πυτερίγκο, τον Σταμουλακάτο και τον Μανδήλη. Τους συνέλαβαν την 29η Ιουλίου και κρατήθηκαν παράνομα επτά ημέρες στα κρατητήρια του Μαχαιρά με βρισιές, ξύλο και κακοποίηση. Ήταν η πρώτη γνωριμία όλων τους με δεσμοφύλακα. Με τη τρομοκρατία και τη κράτηση τους, οι σκοτεινές εκείνες δυνάμεις πίστευαν στη διάλυση του παραρτήματος. Βαυκαλίζονταν ότι με το μαστίγιο της τρομοκρατίας

θα πνίξουν τα βογκητά της Δημοκρατίας. Ξεγελάστηκαν όμως όλοι οι εκείνοι οι οποίοι αγωνίζονταν μόνο και μόνο γιατί πίστευαν ότι η παλινόρθωση θα είναι για αυτούς μια παχιά φαραωνική αγελάδα. Στις συστάσεις των αστυνομικών και των δήθεν "ορθοφρονούντων" παραγόντων της μοναρχίας απάντησαν χρησιμοποιώντας τα λόγια του Γαμβέτα. Ο οποίος όταν απευθύνθηκε στον εισαγγελέα της γαλλικής μοναρχίας, όταν και τότε καταδικώταν η ιδέα της δημοκρατίας, του είπε "Ημπορείτε να μας κτυπήσετε. Αλλά δεν θα ημπορέσετε ποτέ ούτε να μας ατιμάσετε ούτε να μας νικήσετε". Όλα τα μέλη του Παραρτήματος υπερασπιζόταν τολμηρά τη Δημοκρατία εκείνη τη περίοδο. Όταν αγωνιζόταν η Νεολαία της Μπαμπίνης στα άλλα χωριά τη συνόδευαν οι ευχές των συγχωριανών της. Κι όταν επέστρεφαν με επιτυχίες, τους εκδήλωναν τη στοργή τους. Ενώ όταν συλλαμβάνονταν από το κράτος της Δεξιάς και κακοποιούνταν, συμπονούσαν μαζί τους. Όλοι τους, επέμειναν καρτερικά τη τραγωδία των διώξεων κι αντλούσαν ψυχική δύναμη από το λαό που πίστευε σε αυτούς.

Με το θάρρος των αγωνιστών, την 29η Αυγούστου του '35 έδωσαν μια δεύτερη μεστή από πίστη προκήρυξη που τόνιζαν μεταξύ άλλων:

"Υπό την σκιά του Παρθενώνος, υπό την οποίαν ο Σωκράτης και ο Πλάτων εδίδαξαν την ελευθερίαν εις τους πολίτας και τον σεβασμόν προς τα κυριαρχικά τους δικαιώματα, δεν δύναται να σταθή, παρά την εξαπολυθείσαν βίαν και τρομοκρατίαν, ένα καθεστώς αυταρχικότητος... Η λαϊκή θέλησις είναι η μόνη δύναμις, η οποία ούτε ηττήθη, ούτε θα ηττηθή ποτέ. Επάνω της ελύγισαν όλαι οι λόγχοι που εστράφησαν δια μέσου της ιστορίας, κατά των Ελευθέρων λαών. Δι' αυτό η Δημοκρατία θα νικήση!"

Η δεύτερη προκήρυξη τον οδήγησε στη Διοίκηση Χωροφυλακής στο Μεσολόγγι. Οι κατηγορίες ήταν βαρύτερες. Είχε συγκροτήσει το παράρτημα της δημοκρατικής νεολαίας Μπαμπίνης, το οποίο έδωσε το έναυσμα ίδρυσης πολλών παραρτημάτων στο νομό και εξέδωσε εμπρηστικές προκηρύξεις. Μετά από φοβερές απειλές του ζήτησαν "συνεργασία", αντί ανταλλαγμάτων φυσικά. Τότε θυμήθηκε την απάντηση των Αθηναίων προς το Μαρδόνιο, όταν ζητούσε με δελεαστικούς όρους την συμμαχία τους και τους είπε :

"Εφόσον ο ήλιος ακολουθεί την αυτήν πορείαν ως και σήμερα, ουδέποτε θα συμμαχήσουμε με την βασιλείαν".

Ο Γεώργιος Β' επέστρεψε στην Ελλάδα στις 25 Νοεμβρίου 1935. Σε διάγγελμά του προς το λαό εμφανίστηκε "υπεράνω κομμάτων και παθών" και υποσχέθηκε λήθη του παρελθόντος και αμνηστία. Στις 30 Νοεμβρίου, κατάργησε την Κυβέρνηση Κονδύλη και ανέθεσε στον αντιβενιζελικό Κωνσταντίνο Δεμερτζή το σχηματισμό υπηρεσιακής Κυβέρνησης με βασικούς στόχους τη χορήγηση αμνηστίας και τη διενέργεια εκλογών. Την 1η Δεκεμβρίου η Κυβέρνηση χορήγησε αμνηστία για όλα τα αδικήματα που διέπραξαν μη στρατιωτικοί κατά το κίνημα του Μαρτίου. Στις 26 Ιανουαρίου 1936 διενεργήθηκαν εκλογές με συνθήκες ελευθερίας και με το αναλογικό σύστημα. Τα αποτελέσματα των εκλογών έδειξαν τις παρατάξεις ισοδύναμες, ενώ ταυτόχρονα εκλέχτηκαν και 10 εκπρόσωποι της Αριστεράς. Προσπάθειες για σχηματισμό Κυβέρνησης συνασπισμού από τα δύο μεγάλα κόμματα, το Λαϊκό και το Φιλελεύθερο,

απέτυχαν. Μια απόπειρα συμφωνίας Φιλελευθέρων και Παλλαϊκού Μετώπου (συνασπισμού μικρών αριστερών κομμάτων) προκάλεσε την αντίδραση των βασιλοφρόνων στρατιωτικών κύκλων. Τότε ακριβώς έσπευσε ο βασιλιάς να ορκίσει υπουργό Άμυνας τον Ιωάννη Μεταξά. Οι αναπάντεχοι θάνατοι των Κονδύλη, Βενιζέλου, Δεμερτζή και Τσαλδάρη δημιούργησαν αλλαγές στην πολιτική ζωή της χώρας και η πρωθυπουργία ανατέθηκε στον Ιωάννη Μεταξά. Στις 4 Αυγούστου 1936 ο Μεταξάς, σε συμφωνία με το βασιλιά, κατάργησε το Σύνταγμα και επέβαλε δικτατορία. Η δικτατορία του Μεταξά ανέκοψε την πολιτική εξέλιξη της Ελλάδας και την οδήγησε στα διοικητικά συστήματα των ολοκληρωτικών κρατών της Ευρώπης. Το καθεστώς εφάρμοσε διάφορα κοινωνικά μέτρα και φρόντισε για την ενίσχυση των αμυντικών δυνάμεων του έθνους, ενώ παράλληλα προπαγάνδιζε τα πολιτικά του ιδεώδη για τη δημιουργία του "νέου κράτους".

Έλαβε μέρος στον αντιδικτατορικό φοιτητικό αγώνα κατά της 4ης Αυγούστου και για τη δράση αυτή διώχτηκε, φυλακίστηκε και δεν του χορηγήθηκε αναβολή σπουδών. Η άνανδρη επίθεση των Ιταλών που μετέτρεψε το Έθνος σε εκτυφλωτική αστραπή τον βρίσκει από εξαμήνου ως έφεδρο στη πρώτη γραμμή του πυρός. Ήταν μεταξύ του ελληνικού στρατού που συγκρότησε το «Τάγμα Θανάτου» στην Αλβανία το οποίο θρυμμάτισε το θρύλο του αήττητου Αξονα και έκρινε τη τύχη του πολέμου. Υπηρέτησε στον 1ο λόχο του 3ου τάγματος, του 24ου συντάγματος Πρεβέζης. Προήχθη με ανδραγαθία σε έφεδρο ανθυπολοχαγό, τιμήθηκε με το Αριστείο Ανδρείας και πολλά πολεμικά μετάλλια. Αλλά το ανώτατο παράσημο ήταν τα πολεμικά τραύματα. Όταν στην Αλβανία ο αγώνας άρχισε την αντίστροφη μέτρηση και όλα περίμεναν τη γερμανική επίθεση, το ΓΕΣ αποφάσισε πολύ αργά βέβαια να προετοιμάσει τη συνέχιση του αγώνα στο εξωτερικό. Γι αυτό ξεχώρισε εξακόσιους επίλεκτους πολεμιστές εφέδρους αξιωματικούς μεταξύ των οποίων και ο Γιώργος Παπαδημητρίου και τους συγκέντρωσε στη σχολή Ευελπίδων. Στις 23 Απριλίου 1941 επιβιβάστηκαν στο τρένο και αναχώρησαν για το Ναύπλιο όπου τους περίμενε αγγλικό πλοίο προκειμένου να τους μεταφέρει στην Αίγυπτο.

Τον άφησαν έπειτα από πέντε ημέρες με παρέμβαση του Παπαναστασίου προς τη κυβέρνηση. Το παράρτημα είχε γίνει ήδη ένας φάρος για ολόκληρο το νομό. Η επιτυχία οφειλόταν στο ότι τα μέλη του δονούνταν από το υπέρτατο αγαθό της ζωής, την αρετή. Υπήρξε αφορμή αυτό το πάθος για τη Δημοκρατία, να ιδρυθούν σε όλο το νομό γύρω στα εκατόν τριάντα παραρτήματα. Μιμήθηκαν γιατί οι αγώνες τους εμπνέονταν από τη πίστη τους στη Ελλάδα, τη Ελευθερία και τη δικαιοσύνη. Όταν πήγε στην Αθήνα λόγω σπουδών στα μέσα του Σεπτεμβρίου του 35, τιμής ένεκεν για το παράρτημα Μπαμπίνης με τιμητική πρόταση του Παπαναστασίου συμπεριλήφθηκε στο κεντρικό συμβούλιο της Δημοκρατικής νεολαίας Ελλάδας ως εκπρόσωπος των παραρτημάτων της Επαρχιακής Ελλάδας. Στις 22 Σεπτεμβρίου του 1935, στις έντεκα το πρωί, αντιπροσωπεία της νεολαίας επισκέφθηκε τον αρχηγό του Προοδευτικού κόμματος Γεώργιο Καφαντάρη. Με την επίσκεψη αυτή προς τον πρωταγωνιστή της ομαλότητας, η Δημοκρατική νεολαία ολοκλήρωνε τις επισκέψεις της στους αρχηγούς των δημοκρατικών κομμάτων. Σκοπός της επίσκεψης ήταν η διαμαρτυρία για τη τρομοκρατία που είχε εξαπλωθεί. Τους μιλούσε για την εμπιστοσύνη που πρέπει να έχουν στον ελληνικό λαό και ότι υπάρχει ανάγκη να γίνουν το ακατάλυτο προπύργιο των δημοκρατικών ιδανικών. Ακόμη ότι δεν έχουν ανάγκη υποδείξεων

για να αντισταθούν στη βία των σκοταδιστών. Μετά από δυο ώρες αναχώρησαν από το σπίτι του αρχηγού στη Βασιλίση Σοφίας και ενώ βρίσκονταν στη πλατεία Κολωνακίου κατευθυνόμενοι στα γραφεία της νεολαίας, δέχτηκαν άνανδρα την επίθεση από τους μισθωμένους μπράβους των βασιλοφρόνων κι άλλα κακοποιά στοιχεία που είχαν στρατολογήσει προκειμένου να τρομοκρατήσουν τα μέλη της Δημοκρατικής παράταξης. Τις βανδαλικές σκηνές αρχικά παρακολουθούσαν με απάθεια οι αστυνομικές δυνάμεις. Όταν αντιλήφθηκαν τον ενθουσιασμό και την αυτοθυσία με την οποία αντιμετώπιζαν οι νεολαίοι την επέλαση των τραμπούκων και τη βία, επενέβησαν για να προστατεύσουν τους επιδρομείς. Όταν μάλιστα αντίκρισαν και το συνεχώς αυξανόμενο δημοκρατικό πλήθος που τους αποδοκίμαζε, εξαγριώθηκαν. Άρχισαν τότε να εκτυλίσσονται σκηνές πρωτοφανούς αγριότητας. Οι αστυνομικοί κρατώντας στα χέρια τους τα κλομπ, με το πρόσχημα ότι θα απομακρύνουν τους ταραξίες, επιτέθηκαν εναντίον του πλήθους κι άρχισαν να χτυπούν με αγριότητα όποιον έφθναν. Η πλατεία Κολωνακίου σε λίγα λεπτά είχε μεταβληθεί σε πεδίο μάχης με συντρίμματα τραπεζιών και καθισμάτων και με αιμόφυρτους και λιπόθυμους πελάτες. Σε όλη τη διάρκεια της αστυνομοκρατίας και της μπραβοκρατίας, οι δημοκρατικοί πολίτες στάθηκαν απτόητοι. Αν και άοπλοι δεν έχασαν καθόλου τη ψυχραιμία τους και ζητωκραύγαζαν με ενθουσιασμό για τη Δημοκρατία. Οι θερμόαιμοι όμως αστυνομικοί αντί να συλλάβουν τους επιτιθέμενους, συλλάμβαναν πολίτες με προτίμηση τα μέλη της Δημοκρατικής νεολαίας Ελλάδας. Στο Γ' αστυνομικό τμήμα όπου οδηγήθηκαν όλοι οι ταραξίες κατά τα λεγόμενα της αστυνομίας, έπειτα από ένα ελαφρό ...ξεσκόνισμα, παρέμειναν κρατούμενοι μέχρι τα μεσάνυχτα. Τους άφησαν ελεύθερους χάρη στην άμεση ενέργεια του τότε γενικού διευθυντή του πολιτικού γραφείου του προοδευτικού κόμματος Ανδρέα Κατσαράκη. Στις 25 Σεπτέμβρη του ίδιου έτους, στις οκτώ το πρωί, οι δημοκρατικοί κάτοικοι του Πειραιά και των γύρω συνοικισμών επιφύλαξαν θερμότατη υποδοχή στον αρχηγό του Αγροτικού και εργατικού κόμματος Αλέξανδρο Παπαναστασίου. Μόλις φάνηκε το υπερωκέανιο να μπαίνει στο λιμάνι, μια μυριόστομη κραυγή ακούστηκε από τους δημοκρατικούς πολίτες που είχαν συγκεντρωθεί στη παραλία για την υποδοχή. «Ζήτω η Δημοκρατία». Όταν το πλοίο έδεσε, ανέβηκαν οι δημοκρατικοί βουλευτές πολιτευτές και εκπρόσωποι οργανώσεων. Ο Γιώργος Παπαδημητρίου είχε παραβρεθεί εκεί ως εκπρόσωπος της Δημοκρατικής νεολαίας Μπαμπίνης Ξηρομέρου. Μία όμως ολιγάριθμη ομάδα από ταραξίες εκμεταλλεύτηκε την σύγχυση που είχε δημιουργηθεί και μπήκε στο κιγκλίδωμα. Με τη παρουσία αστυνομικών αποθρασύνθηκε και επιχειρήσε να αποδοκιμάσει τον δημοκράτη ηγέτη. Αυτό εξόργισε τους δημοκρατικούς, οι οποίοι επιτέθηκαν εναντίον των εγκάθετων και τους ανάγκασαν να αποσυρθούν. Μετά τους λόγους, ο αρχηγός τον οποίο έφεραν στα χέρια τα μέλη της παράταξης, επιβιβάστηκε στο αυτοκίνητο όπου με δυσκολία διέσχισε τον συγκεντρωμένο ενθουσιασμένο κόσμο κατευθυνόμενος στην Αθήνα. Μόλις όμως αναχώρησε ο αρχηγός, εξαπολύθηκε κατά της ενωμένης δημοκρατικής μάζας επίθεση. Φυσικά η συνδυασμένη και μανιακή επίθεση προέρχονταν από τους μισθοφόρους τραμπούκους του κέντρου Βασιλοφρόνων Πειραιά και των αστυνομικών. Είχαν τόσο μίσος στη ψυχή τους που η επίθεση κατά των άοπλων και ειρηνικών πολιτών ήταν αδιανόητη. Τα κλομπ, τα πιστόλια, τα ρόπαλα και συρμάτινα μαστίγια ήταν οι πρωταγωνιστές σε αυτή τη θηριωδία. Το τι ακολούθησε ήταν αφάνταστο. Σκηνές απερίγραπτες, το τραγικό μεγαλείο στο ζενίθ. Η παραλία μεταβλήθηκε σε ένα απέραντο πεδίο μάχης με αρκετούς τραυματίες. Την οργανωμένη

και άνανδρη αυτή δολοφονική επίθεση ο λαός την αντιμετώπισε με περίσσια δύναμη. Κάθε ένας μαχητής που έπεφτε από τα παράνομα πλήγματα των επιδρομέων δέκα ξεπετάγονταν με την ίδια αποφασιστικότητα. Μεταξύ των τραυματιών καταγράφηκε κι ο Γιώργος. Δεν θα μπορούσε να γλιτώσει από τη θλάση των μαλακών μορίων της κοιλιάς και του ισχίου. Μετά τις πρώτες βοήθειες που του δόθηκαν στο Τζάνειο, τον οδήγησαν μαζί με άλλους περίπου τριάντα τραυματίες στην Ασφάλεια. Εκεί τους έκλεισαν στα κρατητήρια με άλλους συλληφθέντες χωρίς τροφή και νερό. Τους άφησαν ελεύθερους την επομένη. Τη ίδια νύχτα είχαν τύχει ιδιαίτερης περιποίησης παρά τις έντονες διαμαρτυρίες. Τέσσερις μέρες αργότερα, έπειτα από δική του πρόταση, τα καταγόμενα από την Αιτωλοακαρνανία μέλη της δημοκρατικής νεολαίας θεώρησαν υποχρέωση να αποτίσουν φόρο τιμής στη μνήμη δυο θυμάτων της Δημοκρατίας. Τους συμπατριώτες στρατηγούς Αναστάσιο Παπούλα και Μιλτιάδη Κοιμίση. Έπειτα από σχετική άδεια της αστυνομίας πήγαν στα νεκροταφεία Α' Αθηνών και Αμαρουσίου και τέλεσαν επιμνημόσυνες δεήσεις στους τάφους τους και κατέθεσαν λουλούδια.

Γράφει στο ημερολόγιο του:

« Το Κίνημα της 1ης Μαρτίου του 1935, ήταν η συνισταμένη των συνωμοτικών ενεργειών διάφορων κύκλων και οργανώσεων της βενιζελικής παράταξης, που απέβλεπαν στην αποτροπή της παλινόρθωσης της βασιλευόμενης δημοκρατίας. Πίσω από το στόχο αυτό βρισκόταν η επιθυμία των απότακτων βενιζελικών αξιωματικών να ξαναγυρίσουν στο στράτευμα και να προχωρήσουν σε ριζικές εκκαθαρίσεις των αντιφρονούντων καθώς και η επιδίωξη των πολιτικών της ίδιας παράταξης να επανέλθουν στην εξουσία. Αδίστακτοι συνωμότες με το πνεύμα της μισσαλοδοξίας και της τυφλής εκδίκησης, τους είχαν εκτελέσει κατηγορώντας τους για τη συμμετοχή τους στο κίνημα Πλαστήρα. Οι δυο αυτοί στρατηγοί είχαν γίνει μάρτυρες στον δημοκρατικό λαό για το πνεύμα της ελευθερίας που για τη χάρη της έχασαν τη ζωή τους. Πολέμησαν με ηρωισμό στα πεδία των μαχών και αγωνίστηκαν εναντίον αυτών που θέλησαν να στερήσουν τον αέρα από τον λαό. Ούτε οι κατηγορίες των υπεύθυνων της ανωμαλίας και της θύελλας μα ούτε η λύσσα της κομματικής τύφλωσης πέτυχαν να τους κλονίσουν μέχρι τη στιγμή που ήρθαν αντίκρυ με το θάνατο. Αλλά οι άνθρωποι της βίας και της ηθικής πώρωσης ακόμη και στους τάφους φοβούνται τους ήρωες της Δημοκρατίας. Το πρωί, στην επιμνημόσυνη δέηση του Παπούλα επικράτησε ησυχία ενώ το απόγευμα ξαφνικά και στο τέλος περίπου της επιμνημόσυνης δέησης του Κοιμίση κατέφθασαν εγκάθετοι της δεξιάς και τους επιτέθηκαν. Άρχισαν να μας χτυπούνε κάτω από τα βλέμματα των παρευρισκόμενων αστυνομικών. Ήταν οι ίδιοι οι οποίοι είχαν προσφέρει στις εγκληματικές υπηρεσίες της Δεξιάς και στα επεισόδια της 18ης Αυγούστου. Και τότε είχαν επιτεθεί βάνουσα ακόμη και στους συγγενείς και φίλους του στρατηγού. Τα όργανα της τάξης όχι μόνο παρακολουθούσαν τους βανδαλισμούς τους αλλά όταν είδαν την υπεροχή και την πανωλεθρία των επιδρομέων άρχισαν να τους συλλαμβάνουν. Η απάνθρωπη επίθεση των ανθρώπων του στέμματος και της βίας είχε απρόοπτες εξελίξεις. Ξεσήκωσε όλους τους επισκέπτες του Νεκροταφείου οι οποίοι και απελευθέρωσαν αμέσως τους περισσότερους από τους συλληφθέντες. Εννιά άτομα οδηγήθηκαν στο Αστυνομικό τμήμα Αμαρουσίου όπου τους κράτησαν ένα πεντάωρο και έτυχαν περιποιήσεις των οικοδεσποτών όπως και στη Ιερή εξέταση. Ανάμεσα τους ήμουν κι εγώ. Την πρώτη του Οκτώβρη έλαβαν χώρα

ραγδαία και απρόοπτα πολιτικά γεγονότα που κατέληξαν στη κατάργηση κυβέρνησης Παναγή Τσαλδάρη κι ανατέθηκε σχηματισμός κυβέρνησης στον επίορκο της Δημοκρατίας κι αρχιτέκτονα ελληνικής κοσμογονίας, στρατηγό Γεώργιο Κονδύλη. Το μεσημέρι δε της επόμενης ημέρας, αντιπροσωπεία της Νεολαίας επισκεφτήκαμε τους συνοικισμούς Καισαριανής και Βύρωνα με σκοπό τη συνεννόηση για τον καλύτερο τρόπο της οργάνωσης των παραρτημάτων. Ενώ η αντιπροσωπεία βρισκόταν στο καφενείο «Ποσειδών» του Βύρωνα κατόπιν σχετικής αδειάς από την αστυνομία γύρω στις 6.00 δέχτηκαν επίθεση. Αστυνομικά όργανα και γνωστοί τρομοκράτες του κέντρου βασιλοφρόνων της περιφέρειας, χωρίς αιτία μπήκαν στο καφενείο κι επιτέθηκαν άνανδρα με τα κλομπ και τα ρόπαλα κατά των νέων που αυθόρμητα είχαν συγκεντρωθεί. Ξυλοκόπησαν άγρια και τραυμάτισαν αρκετούς. Ο κόσμος εξαγριώθηκε και άρχισε να ζητωκραυγάζει υπέρ της Δημοκρατίας. Οι αστυνομικοί τότε επιχείρησαν βίαια να διαλύσουν τους συγκεντρωμένους, συνέλαβαν τα μέλη της δημοκρατικής νεολαίας και τους οδήγησαν στο αστυνομικό τμήμα. Τους άφησαν ελεύθερους αφού έπειτα από σχετική περιποίηση και διαπόμπευση και με αυστηρή συνοδεία αστυνομικών, τους συνόδευσαν στη Σήμανση για δακτυλικά αποτυπώματα όπως γίνεται και με τους κακοποιούς. Μετά από μια βδομάδα ταραχών και προκλήσεων, ο θυμός και το μίσος των βασιλικών τρομοκρατών και μπράβων ξέσπασε στα γραφεία του αγροτικού και εργατικού κόμματος στη οδό Αμερικής 6 όπου στεγαζόταν και η Δημοκρατική νεολαία. Μέσα στα γραφεία στις 11 το πρωί βρισκόταν μόνο το ΔΣ που συνεδρίαζε. Ενώ η συζήτηση ήταν σε εξέλιξη, μια συμμορία έμμισθων γιγάντων του τότε δημάρχου Αθηναίων Κ. Κοντζιά επιτέθηκε κατά των γραφείων. Πριν αντιληφθούμε περί τίνος πρόκειται δεχτήκαμε καταιγισμό διαφόρων αντικειμένων και σφαιρών χωρίς να μπορέσουμε να προβάλλουμε αντίσταση. Χρειάστηκαν δέκα λεπτά για να μεταβληθούν τα πάντα μέσα στα γραφεία σε άμορφο σωρό ερειπίων. Έγινε και απόπειρα φωτιάς. Σε μια στιγμή οι επιδρομείς αντιλήφθηκαν ότι μέσα από τα ερείπια, προσπαθούσα να βρω το τηλέφωνο για να καλέσω αστυνομική βοήθεια και μου επιτέθηκαν. Ήταν θαύμα το πώς διασώθηκα από τα χτυπήματα χωρίς έλεος. Έφερα εκχυμώσεις σε όλο μου το σώμα. Την ίδια τύχη είχε και ο φίλος μου Ηλίας Κατριβάνος. Όλα αυτά γίνονταν κάτω από τα βλέμματα της φρουράς του Υπουργείου Αεροπορίας. Τέλος κατέφθασαν και τα όργανα της τάξης τα οποία αντί να συλλάβουν τους εγκληματίες εισβολείς του κυβερνώντος κόμματος οδήγησαν όλους εμάς που δεχτήκαμε επίθεση στη Γενική Ασφάλεια. Μετά από τρεις ώρες τους άφησαν όλους ελεύθερους εκτός από μένα και τον εγγονό του ναυάρχου Κουντουριώτη, τον Λαμπρινούλη. Μας κράτησαν για να μας παραπέμψουν στον εισαγγελέα για εξύβριση της εξουσίας. Η δική μου εξύβριση ήταν απάντηση σε σχετική παρατήρηση του διαβόητου διοικητή ασφάλειας Ξενοφώντα Ζέζα. «Κάθε πληγή την οποίαν θα λάβω αμυνόμενος υπέρ της Δημοκρατίας, εάν επιζήσω από τον αγώνα, θα το κουβαλώ περήφανα στο κορμί μου, ως το τιμιότερο και πατριωτικότερο παράσημο». Μετά όμως από κοινό διάβημα του Παπαναστασίου και του Καφαντάρη, μας άφησαν ελεύθερους το απόγευμα της επόμενης ημέρας. Εν τω μεταξύ ο Κονδύλης ως εκπρόσωπος των "γιγάντων" με ψήφισμα της μονόπλευρης Εθνοσυνέλευσης, την 10η Οκτωβρίου, μετά από αποχή των δημοκρατικών κομμάτων, κατέλυσε τη Δημοκρατία. Επανάφερε το Σύνταγμα του 1911 προσωρινά, προκήρυξε δημοψήφισμα για την 3η Νοεμβρίου και κήρυξε στρατιωτικό νόμο σε όλη την Επικράτεια. Το χειρότερο, ο πρώην "δημοκράτης" στρατηγός Γιώργος Κονδύλης, τοποθέτησε στο κεφάλι του το στέμμα και παρίστανε τον "αντιβασιλέα". Το δημοψήφισμα

πραγματοποιήθηκε κάτω από πρωτοφανή τρομοκρατική βία και νοθεία. Υπεύθυνος για τη διεξαγωγή του νόθου δημοψηφίσματος ήταν ο Σταμάτης Μερκούρης αφοσιωμένος τότε φίλος του Γιώργου Κονδύλη. Σε ψηφοφόρους 1.527.714, ψήφισαν για την επιστροφή του βασιλιά 1.491.922 ενώ 35.792 ψήφισαν για τη Δημοκρατία..... Η επιστροφή του αγέλαστου κι ανθέλληνα εκείνου βασιλιά και μάλιστα με....98% υπήρξε η αφετηρία όλων των μετέπειτα φοβερών δεινών της πατρίδας μας.»

Εν τω μεταξύ ο παπά-Δημήτρης έμεινε στη Μπαμπίνη μέχρι εκείνη τη χρονιά. Δεν τον κρατούσε άλλο ο τόπος. Άλλα είχε στο νου του που έπρεπε να το φέρει σε πέρας. Ήθελε να τους δει όλους φτασμένους. Πούλησε τη πατρική περιουσία του στο χωριό κι έφυγε για την Αθήνα με στόχο να μορφώσει και να αποκαταστήσει τα παιδιά του στη κοινωνία ως χρήσιμους πολίτες. Τον πρώτο καιρό πέρασε με δυσκολίες τρομακτικές γιατί ο Μητροπολίτης Αιτωλίας και Ακαρνανίας αρνούσαν να του δώσει το απολυτήριο. Αλλά δεν λύγισε. Ήταν σίγουρος ότι θα τα καταφέρει. Αγωνίστηκε σκληρά με τη πρεσβυτέρα μέχρι που ο δεσπότης Ιερόθεος ενέδωσε και το χορήγησε. Η πρεσβυτέρα που έζησε μια δύσκολη γενιά, μετά από τόσες γέννες ακολούθησε τον άνδρα της σε κάθε απόφαση που έπαιρνε εκείνος, ανήκε στη τραγική γενιά του συμπυκνωμένου πόνου, στη γενιά που η μόνη χαρά που δοκίμασε ήταν η προσφορά και η θυσία. Στη γενιά που όταν της βάλανε το δίλημμα ταπείνωση ή υπέρτατη θυσία διάλεξε τον πόλεμο. Έχασε τον πρώτο της γιο αλλά δεν τον έβαλε κάτω.

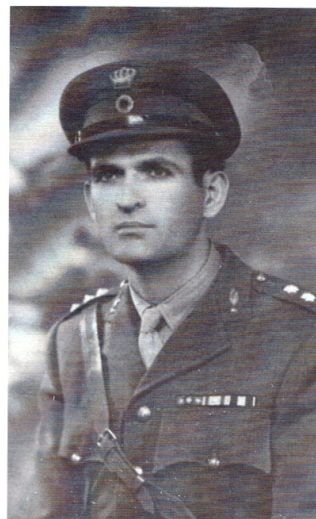
Έζησε για τα υπόλοιπα. Έζησε για να αντέξει όπως έπρεπε.

Χρήστος Δ. Παπαδημητρίου.

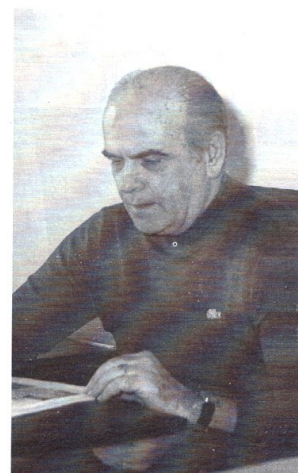
Νίκος Δ. Παπαδημητρίου.

Βαγγέλης Δ. Παπαδημητρίου.

Γιώργος Δ. Παπαδημητρίου.

Αγγελάκος Δ. Παπαδημητρίου.

Προσωπικές σκέψεις

Τον χαίρομαι και τον απολάμβανα, μάθαινα και αποτύπωνα ότι έβγαινε από το στόμα του, όποια λέξη μου έκανε να ζω την εποχή, τις χρονιές, το σήμερα. Ήταν ρήτορας, γνώστης της γλώσσας, των αρχαίων Ποιητών και της Ιστορίας. Τη γνώριζε καλά την ελληνική γλώσσα και μου τη μετέδιδε όπως δεν τα έγραφαν τα βιβλία. Ο ήχος της γραφομηχανής δεν ακουγόταν εκείνη τη στιγμή. Σώπαινε, ξεκουραζόταν από τη βιασύνη του να γράψει, να προλάβει τα γεγονότα για να τα αφήσει στην επόμενη γενιά. Δεν συμφωνούσα τότε πάντα μαζί του γιατί η νιότη ήταν η αρχή της επανάστασης και της αντίδρασης. Πολλά από αυτά που έλεγε, τα ένιωθα διαφορετικά, ξένα. Η συνέντευξη, η κουβέντα καλύτερα που έγινε με το θείο μου Γιώργο Παπαδημητρίου έγινε σε διάφορες περιόδους. Δάκρυζε όταν μπορούσε και ήθελε να μιλήσει γι' αυτά που τον πίκραναν, που τον πάθιασαν! Για τα βασανιστήρια και τα κολασμένα χρόνια της Κατοχής και δικτατορίας. Και τέλος τα χρόνια της ίδρυσης του ΠΑΣΟΚ, της υπουργίας του, της ζωής του με τον Ανδρέα Παπανδρέου και το άσχημο τέλος του τελευταίου. Όλη η κουβέντα που έγινε μαζί του ψηλάφισε τις εποχές που έζησε και είχαν πρωταγωνιστή τον λαό. Τα λόγια του έκρυβαν μεγαλείο ψυχής για τον ανώνυμο πολίτη. Ξεγύμνωναν με τετράγωνη λογική τη πολιτική και κοινωνική διάρθρωση που συνεχίζουμε να ζούμε καθώς μέσα από τα λόγια του βιώνουμε προβλήματα που ούτε περνούσαν από το νου μας.

Μιλήσαμε πολλές φορές για τη χθεσινή Ελλάδα μα και για την σημερινή. Όταν γύρισε από τις πολύχρονες εξορίες, όταν απομακρύνθηκε από τον πολιτικό στίβο, κατάλαβα ότι αυτός ο άνθρωπος είχε πολλά να πει μα πιο πολλά να πράξει για τον τόπο του μα και για όλη την Ελλάδα. Κάθε μέρα γεννούσε ο νους μου ερωτηματικά που ζητούσαν απαντήσεις. Άλλα τα έζησα κοντά του, άλλα από δικές του διηγήσεις κι άλλα τα διάβασα από το βιβλίο του που εξέδωσε ιδιωτικά για τους φίλους του. Μετά από τόσα χρόνια θεωρώ χρέος μου να μεταφέρω σε όσους δεν γνωρίζουν τα έργα, τις πράξεις και τα πιστεύω του. Γιατί ως αγνός δημοκράτης κι αδιάλλακτος συνήγορος του ανώνυμου πολίτη πλήρωσε. Γνώρισε την αχαριστία. Μια βιογραφία που άφησα τον ζωντανό λόγο να αποτυπωθεί χωρίς σταμάτημα. Ένας απολογισμός ζωής όπως τον βίωσε ο ίδιος. Γνωρίζω ότι θα πικράνω πολλούς μα ο λαός πρέπει να μάθει την αλήθεια. Είναι το ξεχείλισμα όπως έλεγε και ο ίδιος, ενός ανθρώπου που έζησε τις πρόσφατες εθνικές, πολιτικές και κοινωνικές περιπέτειες του λαού μας και αναμείχθηκε στη πολιτική γνωρίζοντας επιφανέστατα πρόσωπα της νεότερης εθνικής μας ζωής. Αναφέρονται σε μια περίοδο που τα ιστορικά και πολιτικά γεγονότα διαστρεβλώνονται, η αλήθεια πλαστογραφείται και κακοποιείται θελημένα και ανακηρύσσονται ήρωες και πολιτικά ή γενικά πετυχημένοι στη ζωή εκείνοι που θα έπρεπε να ντρέπονται για τα όσα δεινά προξένησαν στη πατρίδα και στον ελληνικό λαό που κόπτονται ότι για χάρη τους αγωνίστηκαν. Τον πολέμησαν πολλοί γιατί έλεγε την αλήθεια, λίγοι δημοσιογράφοι πρόβαλλαν το έργο του ενώ στη κηδεία του απουσίαζαν πολλά λαοπρόβλητα στελέχη του Κινήματος που έδωσε τη ζωή του. Το μυαλό μου ταξίδευε σ' Εκείνον, καθώς και σ' όλους τους προηγούμενους της οικογένειας που είχαν γράψει το δικό τους κεφάλαιο στην Ιστορία. Για να υπάρχω σήμερα εγώ και να μπορώ να αφήσω με τη σειρά μου τα δικά μου ίχνη. Πέρασε όλη η ιστορία από μπροστά μου μη μπορώντας να πιστέψω ότι όλα αυτά έγιναν σε αυτή τη μικρή Χώρα με τους Μεγάλους

Ανθρώπους. Στη Ψυχή, στη Δύναμη του Νου και τη φλογισμένη Καρδιά. Μια Χώρα στην άκρη της Μεσογείου με τον τεράστιο Πολιτισμό που όλοι θέλουν να απομυζήσουν ό,τι πιο πολύτιμο έχει. Τη ψυχή και τη δυναμική των Ανθρώπων του.

Ευχαριστώ τέλος τους γονείς μου, κι ας είναι ήσυχoi εκεί που βρίσκονται, που από νωρίς, πολύ νωρίς με έμαθαν να υποψιάζομαι, να αγωνίζομαι, να έχω μνήμες. Που δεν με άφησαν στο σκοτάδι και την αδιαφορία για το πολιτικό και κοινωνικό γίνεσθαι.. Τους ευχαριστώ που με μεγάλωσαν και μου έμαθαν να διαβάζω Ποίηση και να αγαπώ τον Ελύτη, τον Ρίτσο και τον Σεφέρη που μιλούν πάντα στη καρδιά όλων των ανήσυχων πολιτών αυτής της χώρας. Να αγαπώ και να ριγώ με τη μουσική του Μίκη Θεοδωράκη, του Χρίστου Λεοντή και όλων αυτών που ενθάρρυναν με τις νότες τους τα νιάτα και τους ανώνυμους αγωνιστές εκείνης της νύχτας.

Τη δική του ζωή θέλω να ιστορήσω γιατί έχω ηθικό χρέος. Δύσκολη λέξη στις ημέρες μας το ήθος και σπάνια μα δεν μπορώ να αφήσω στο σκοτάδι μια ιστορία σαν αυτή. Γιατί κάποιoi ήθελαν να τη κρύψουν....

Ευχαριστώ Εκείνον που μου έδωσε να καταλάβω τι σημαίνει στέρηση ελευθερίας λόγου και βούλησης ώστε σήμερα να μη χάνω τη ψήφο που δικαιούμαι. Να διεκδικώ το δικαίωμα της ψήφου και να μάχομαι για αυτόν. Γιατί για μένα, έχοντας νωπές ακόμη τις μνήμες στο νου μου και έχοντας το Πολυτεχνείο φάρο των προσδοκιών και των οραμάτων μου, δεν μπορώ να διανοηθώ ότι δεν ψηφίζω, ότι δεν με εκφράζει τίποτε, ότι

Γιατί αρχίζω και τρομάζω. Γιατί η Ελευθερία, η Δημοκρατία για μένα είναι πάνω από όλα.

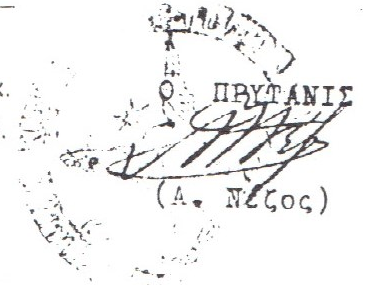
Μάγδα Παπαδημητρίου-Σαμοθράκη

ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1823
ΠΙΣΤΟΠ. 647

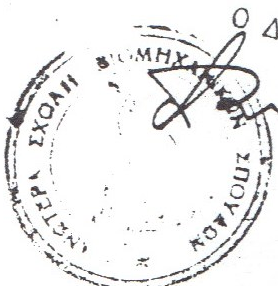
ΔΡΑΧ.
ΑΡΙΘ.

Η ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΔΗΛΟΙ ΟΤΙ:

ΑΝΩΤΕΡΑ
ΣΧΟΛΗ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ

Ο κ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ του Δημητρίου εκ

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

[Handwritten signature]

Εν Αθήναις

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΠΡΟΕΤ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΠΙΣΤΟΠΟΙΕΙΤΑΙ
ότι ο ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
εκ Μκαμπίνης Βονίτσης, ο οποίος

Β Α Δ Μ Ζ Ι Υ

ΑΝΩΤΕΡΩΝ ΓΕΩΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ

ΣΠΟΥΔΩΝ

Βεβαίωσις ότι:

ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟΝ

Καθ' ἃ ἐξάγεται ἐκ τῆς γενομένης ἐν τοῖς βιβλίοις
καὶ κατὰ τὴν βεβαίωσιν τοῦ ἐρευνησαντος τὰ
Γραμματέως τῆς Σχολῆς, ὁ Π α κ α δ η μ η τ ρ
τοῦ Δημητρίου ἐκ Μκαμπίνης-Βονίτσης, ὁποσὸν
δοκιμασίαν ἀνεκέρυχθη πτυχιοῦχος τῆς Σχολῆς

ΠΑΝΤΕΙΟΣ ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ν Ἀθῆναις Καλῶς
Ἀθῆναις τῇ 29ῃ Μαΐου 1904
Γενικὸν Γραμματεῦς

ΕΘΝΙΚΟΥ & ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΑΘΗΝΩΝ
ΔΗΛΟΙ ΟΤΙ

Κύριος
[Handwritten signature]
Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
[Handwritten signature]

Φυλακές Αβέρωφ

«Η Μπαμπίνη, το χωριό μου, οι άνθρωποι του, το περιβάλλον και οι ιστορικές καταβολές, προσκυνητάρι και μνημείο, χώρος ελκυστικός και χώρος πονεμένος. Σημείο συνάντησης και αναφοράς των αισθημάτων που πληγώνουν και των παιδικών ονείρων που πληγώνουν και των παιδικών ονείρων. Το παρόν, το παρελθόν και το μέλλον. Οι ρίζες που μας κρατούν ζωντανούς και ορθούς. Οι ρίζες που μας κάνουν να συνειδητοποιούμε τη στερεή και καρποφόρα γη. Τη γη των πατέρων μας. »

Δροσοσταλίδες σκέψεων, νοσταλγίας και ανασυγκρότησης. Μέχρι τώρα είχε περάσει από πολλές πόρτες αστυνομικών τμημάτων. Είχε βασανιστεί περισσότερες φορές από τα δάχτυλα του ενός χεριού. Καθισμένος στο ξύλινο παράθυρο αγνάντευε μέχρι τον βράχο της Ακρόπολης, τον Λυκαβηττό και το λόφο του Στρέφη. Αυλές γεμάτες λουλούδια και όμορφα κάγκελα στα μπαλκόνια με βασιλικό και αγιόκλημα στους τοίχους της αυλής. Πόσες θύμησης περνούσαν από το νου του όσο αγνάντευε.... Ήταν ένα από τα ήσυχα πρωινά του 1937 που διάβαζε για το Πανεπιστήμιο. Ήταν τελειόφοιτος στη Σχολή του και είχε δώσει όλο το είναι του στο να περάσει, να πάρει το πτυχίο. Άλλωστε για τη μόρφωση τους άφησαν τη γη που αγαπούσαν. Τη γη που δε τους πρόσφερε πια τίποτε. Μόνο μνήμες. Εκείνο το πρωινό ο παπά-Δημήτρης τοποθετήθηκε ιερέας στις γυναικείες φυλακές Αβέρωφ. Αυτές οι φυλακές που γκρεμίστηκαν το 1871 και ξανακτίστηκαν από τον Αβέρωφ το 1896, υπήρξαν σίγμα για το σωφρονιστικό πολιτισμό της χώρας μας. Ήταν ένα πέτρινο, ψυχρό, υγρό τρίπατο οικοδόμημα φρίκης σε σχήμα Π. Τα κελιά ήταν στη σειρά, μικρά, στενά, με ένα μικρό χωνευτό παράθυρο δίπλα στη σκεπή, ασφαλισμένα με χοντρά σταυρωτά σίδερα. Οι πόρτες με πελώριους μεντεσέδες, αμπάρες, λουκέτα και το ματάκι για τον φύλακα. Στα κελιά της γράφτηκαν συνταραχτικές ιστορίες. Στις φυλακές αυτές ο παπά-Δημήτρης προσέφερε ανεκτίμητες υπηρεσίες στους φυλακισμένους και στις φυλακισμένες. Δεν έβλεπε το έργο του ως σωφρονιστικό αλλά ως έργο σωτήρα. Δεν έβλεπε τον φυλακισμένο ως νούμερο αλλά ως ανεπανάληπτη ανθρώπινη προσωπικότητα. Σ' αυτές τις φυλακές πέρασε ο ίδιος πολλές ώρες και ημέρες. Σε αυτά τα κελιά επέζησε νηστικός, διψασμένος με βασανιστήρια που δε τα βάζει ανθρώπινος νους. Στην εποχή της κατοχής, ενώ ο παπά-Δημήτρης ήταν ιερέας και στις αντρικές φυλακές, ο Γιώργος με μια έμφυτη αξιοπρέπεια και καταβάλλοντας μια διαρκή προσπάθεια να μη κηλιδωθεί το όνομα του, γνωρίζεται με τον αρχιεπίσκοπο Δαμασκηνό.

Αρχή του Β' Παγκοσμίου Πολέμου

Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος βρήκε την Ελλάδα πολιτικά ουδέτερη αλλά και προετοιμασμένη να αγωνιστεί για την υπεράσπιση των εδαφών της. Η υποτιθέμενη ιδεολογική ταύτιση του νέου καθεστώτος με την Ιταλία, δεν εμπόδισε τον Ιταλό δικτάτορα να επιτεθεί εναντίον της Ελλάδας. Άρχισε τότε μια σειρά εκφοβισμών της Ιταλίας προς την Ελλάδα με αποκορύφωμα τον τορπιλισμό και τη βύθιση του ελληνικού αντιτορπιλικού Έλλη στις 15 Αυγούστου 1940 στο λιμάνι της Τήνου, όπου βρισκόταν για τη γιορτή της Μεγαλόχαρης. Οι εκφοβισμοί εντούτοις της Ιταλίας δεν είχαν το αποτέλεσμα που είχε προεξοφλήσει ο Μουσολίνι. Το ιταλικό τηλεσίγγραφο της 28ης Οκτωβρίου 1940, που επέδωσε ο Ιταλός πρέσβης Γκράτσι και με το οποίο η Ιταλία ζητούσε την ελεύθερη δίοδο των στρατευμάτων της από το ελληνικό έδαφος, απορρίφτηκε από την Ελλάδα. Όταν το πρωί της 28ης Οκτωβρίου έγινε γνωστό σε όλο τον ελεύθερο κόσμο ότι η Ελλάδα είχε απορρίψει το ιταλικό τηλεσίγγραφο, ένας βαθύτατος σεβασμός για τη χώρα δημιουργήθηκε σε όλους τους ελεύθερους ανθρώπους. Η μάχη της Ελλάδας κράτησε 216 συνολικά μέρες: από την 28η Οκτωβρίου 1940 έως την 31η Μαΐου 1941, οπότε έληξε κάθε οργανωμένη αντίσταση και στην Κρήτη. Ο ελληνοϊταλικός πόλεμος διακρίθηκε σε τρεις βασικές περιόδους. Στην πρώτη (28 Οκτωβρίου - 13 Νοεμβρίου 1940) οι ελληνικές δυνάμεις αντιμετώπισαν την ιταλική επίθεση "αμυνόμενοι του πατρίου εδάφους". Στη δεύτερη (14 Νοεμβρίου - 28 Δεκεμβρίου) ο ελληνικός στρατός εξαπέλυσε μεγάλη επίθεση κατά των Ιταλών με αποτέλεσμα να διεισδύσει βαθιά στο έδαφος της Β. Ηπείρου και να καταλάβει σημαντικές πόλεις. Στο βόρειο τομέα ο ελληνικός στρατός κατέλαβε την Κορυτσά (21 Νοεμβρίου), τη Μοσχόπολη (29 Νοεμβρίου), το Πόγραδετς (30 Νοεμβρίου). Στον κεντρικό τομέα εξουδετέρωσε μια μεραρχία αλπινιστών και στις 9 Δεκεμβρίου κατέλαβε το Αργυρόκαστρο. Επίσης στις 22 Δεκεμβρίου κατέλαβε τη Χειμάρρα. Σελίδες δόξας γράφτηκαν τότε στα βορειοηπειρωτικά βουνά, όπου ο ελληνικός στρατός κυριολεκτικά θριάμβευσε. Κατά την τρίτη περίοδο (29 Δεκεμβρίου - 5 Απριλίου) οι Έλληνες συνέχισαν την προέλασή τους βαθιά στο αλβανικό έδαφος και συνέτριψαν τη σφοδρή "εαρινή επίθεση" των Ιταλών. Η Αγγλία, παρά τις δυσκολίες που αντιμετώπιζε, έσπευσε να βοηθήσει την Ελλάδα. Τότε ο Μεταξάς ζήτησε να σταλεί βοήθεια μόνο στο ναυτικό και την αεροπορία, πιστεύοντας ότι δε θα είχε σημασία στην αποτροπή της γερμανικής επίθεσης η απουσία πεζικού. Τα γεγονότα όμως διέψευσαν την πεποίθησή του αυτή. Στις 29 Ιανουαρίου 1941 ο Ιωάννης Μεταξάς πέθανε και ο βασιλιάς Γεώργιος, χωρίς καμιά αλλαγή στη δομή του κρατικού μηχανισμού, διόρισε Πρωθυπουργό τον Αλέξανδρο Κορυζή. Τις μέρες της πρωθυπουργίας του Κορυζή εκδηλώθηκε φανερά η πρόθεση των Γερμανών να υποστηρίξουν τους Ιταλούς συμμάχους τους. Τότε ο Κορυζής δέχτηκε τη βοήθεια των Άγγλων και στο πεζικό, όμως οι δυνάμεις που στάλθηκαν ήταν τόσο ανεπαρκείς, ώστε στάθηκε αδύνατο να βελτιωθεί η κατάσταση. Στις 6 Απριλίου 1941 η Γερμανία χτύπησε την Ελλάδα. Ο ελληνικός στρατός, που υπερασπιζόταν τα μακεδονικά οχυρά στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα, περικυκλώθηκε και μετά από ηρωική αντίσταση αναγκάστηκε να υποκύψει. Στις 18 Απριλίου ο Πρωθυπουργός αυτοκτόνησε και δυο μέρες αργότερα ο στρατηγός Τσολάκογλου μαζί με άλλους διοικητές μονάδων συνθηκολόγησε με τους Γερμανούς εν αγνοία του βασιλιά Γεωργίου Β'. Ο βασιλιάς διόρισε τότε Πρωθυπουργό τον Εμμανουήλ Τσουδερό και μαζί με την Κυβέρνηση κατάφυγε στην Κρήτη.

«Στις μάχες της Χιμάρας το σύνταγμα μας είχε μεγάλες απώλειες. Στις 22 Δεκεμβρίου τραυματίστηκα στο πόδι. Αρνήθηκα να μεταφερθώ στα μετόπισθεν για να νοσηλευτώ σε νοσοκομείο. Προτίμησα τη νοσηλεία του συντοπίτη γιατρού Στράτου Αλεξανδρή στο αναρρωτήριο, παρά τις διαμαρτυρίες του. Αυτή μου την άρνηση τη πλήρωσα ακριβά έπειτα από χρόνια με παραμονή σε στρατιωτικό νοσοκομείο τέσσερις μήνες συνεπεία επιπλοκής. Πήγα να χάσω το πόδι μου. Μετά τη φυγή των Ιταλών το πεδίο μάχης παρουσίαζε δαντική εικόνα. Τα μελανά και πρησμένα από το πάγο πτώματα των νεκρών, οι τραυματίες που βρίσκονταν στο χιονισμένο έδαφος ψυχορραγούντες ή ολοφυρόμενοι από τους πόνους και παρουσίαζαν θλιβερό θέαμα. Σε πρόταση για τιμητική προαγωγή μου για ανδραγαθία στο βαθμό του έφεδρου υπολοχαγού, ο διοικητής του 24ου συντάγματος Κ. Παπαδόπουλος έγραφε «...Οι κίνδυνοι, αι δυσχέρειαι, αι ευθύνη και η συνεχής εξαντλητική του πολέμου απασχόλησις, έδωσαν την ευκαιρίαν να εκδηλωθούν τα πολύτιμα προσόντα του. Εκτιμάται πολύ και εμπνέει εμπιστοσύνην, όχι μόνο ένεκα της πολεμικής του δράσεως αλλά και της όλης του συμπεριφοράς του και καλοκαγαθίας..... Την 30ή Ιανουαρίου δυο ομάδες από τη διμοιρία μου, ενώ εκτελούσαμε νυχτερινή περίπολο δεχθήκαμε επίθεση περιπολίας Ιταλών. Η σύγκρουση μέσα στο σκοτάδι και τα χιόνια ήταν τραγική. Η χιονοθύελλα, οι αντικατοπτρισμοί που προκαλεί ο φωσφορισμός των πάγων, το άσαρκο φως της νύχτας δημιουργούσαν μια ατμόσφαιρα παραμυθιού γύρω από αυτό το φοβερό και απαίσιο κυνηγητό του θανάτου. Όταν καταλάγιασε η καταιγίδα, ο απολογισμός ήταν εφτά Ιταλοί και τέσσερις δικοί μας στρατιώτες ελαφρώς τραυματισμένοι. Δυο Ιταλοί στρατιώτες πιάστηκαν αιχμάλωτοι. Κάθε μέρα μπροστά μου αποκαλυπτόταν όλη η έκταση του μαρτυρίου, το οποίο δοκιμάζαμε στα αφιλόξενα βουνά της Αλβανίας. Συλλογιζόμουν πόσο ευτυχέστεροι θα ήταν οι σκλάβοι του Μεσαίωνα εργαζόμενοι στα κάτεργα του Μεσαίωνα της εποχής εκείνης. Ο χειμώνας, όπως έγραφε ο Τύπος ήταν φοβερός. Οι στρατιώτες ήταν γυμνοί και νηστικοί. Οι υπηρεσίες εφοδιασμού μάκραιναν και η τραχύτητα του ορεινού όγκου κούραζε τους στρατιώτες. Οι τοπικοί πόροι ήταν ανύπαρκτοι. Τα κρουαγήματα άφθονα. Οι δυνάμεις ελάχιστες. Στη πρώτη γραμμή βρίσκονταν συνεχώς οι ίδιες δυνάμεις που έχουν τα στήθη τους πυρακτωμένα από φλογισμένες ψυχές και πίστευαν στη τελική νίκη. Την 5η Φεβρουαρίου, ημέρα Τετάρτη, η διμοιρία μου με δύο ειδικούς στρατιώτες του Μηχανικού, επιλέχθηκε για μια άκρως επικίνδυνη αποστολή. Δίπλα στο δρόμο, μεταξύ Αυλώνας-Τεπελενίου κι απέναντι των δικών μας θέσεων υπήρχαν δυο αποθήκες βενζίνης ανεφοδιασμού του εχθρού. Τις οποίες όμως λόγω θέσης η Αεροπορία και το πυροβολικό μας δεν κατόρθωναν να το ανατινάξουν. Δυο προσπάθειες τμημάτων του συντάγματος μας απέτυχαν. Οι αποθήκες λόγω της φυσικής οχύρωσης της περιοχής φυλάσσονταν από μικρή ομάδα στρατιωτών του εχθρού. Αναχωρήσαμε μόλις σκοτείνιασε, με οδηγούς δυο Βορειοηπειρώτες. Έπειτα από εξαντλητική πορεία και με μύριες προφυλάξεις φθάσαμε τις μεταμεσονύχτιες ώρες μπροστά στα υψώματα των αποθηκών. Οι στρατιώτες οι οποίοι περιφρονούσαν την υλική υπεροχή του εχθρού, κατέλαβαν τις θέσεις τους. Την καθορισμένη ώρα με τον ηρωισμό του Αχιλλέα και την εξυπνάδα του Οδυσσέα πλησιάσαμε τους Ιταλούς οι οποίοι και αιφνιδιάστηκαν. Μια τεράστια έκρηξη ξετίναξε βροντές κι αστροπελέκια, θρήνους και κραυγές. Οι αποθήκες είχαν μεταβληθεί σε ένα γιγάντιο πολύχρωμο φωτεινό δίσκο. Από τους Ιταλούς, όσοι επέζησαν άρχισαν άλλοι να παραδίδονται κι άλλοι να τρέπονται σε φυγή. Μέσα σ' αυτή τη κόλαση είχαμε την εντύπωση ότι αν η πύρινη γλώσσα από το καμίνι της

καταστροφής δεν θα έγλειφε τα πόδια μας, η αποπνικτική ομίχλη της καπνούρας και της μυρουδιάς οπωσδήποτε θα μας έπνιγε. Ευτυχώς όλα πήγαν καλά. Ένας τεράστιος θόλος φωτιάς σχηματίστηκε πάνω από τις αποθήκες που κάνει να διαγράφεται με φαντασμαγορικό τρόπο όλη η περιοχή. Αυτή η γιγάντια λαμπάδα προσέλκυε τα πυροβόλα του εχθρού κι χωρίς σκοπό άδειαζαν τα βλήματα τους πάνω στη φλεγόμενη περιοχή. Η πυρκαγιά έπαιρνε τη μορφή πύρινου κυκλώνα μέχρι τη στιγμή που ο ουρανός άδειασε καταρράκτες από βροχές και σταμάτησαν οι φλόγες. Επιστρέφοντας στη μονάδα με τραυματία ένα από τους συνοδούς Βορειοηπειρώτες και με πέντε αιχμαλώτους, το δρόμο μας φώτιζαν οι πανύψηλες φλόγες της βενζίνης των αποθηκών. Μετά από εκείνη τη νύχτα που δεν θα ξεχάσω ποτέ μου, που έγινε η πρόταση από τον Τσακαλώτο για απονομή του χρυσού Αριστείου Ανδρείας στον «πρόθυμο διμοιρίτη» όπως μ' έλεγαν, τη Πέμπτη 21 Φεβρουαρίου αναχώρησα για την Αθήνα. Είχα επιλεγεί για την ομάδα εφέδρων αξιωματικών που θα έφευγε για την Αίγυπτο για τη συνέχιση του πολέμου. Γιατί τα σύννεφα της νέας γερμανικής καταιγίδας που θα έφερνε τον κατακλυσμό άρχισαν να ξαπλώνονται. Ποτέ δεν θα ξεχάσω τον αποχαιρετισμό μου με τον ταγματάρχη μου, το θρυλικό Τζίμα που κανένας στον παραλιακό τομέα δεν είχε περισσότερη φήμη κι ανδρεία, στρατηγικό ταλέντο και ενεργητικότητα. Παρουσιάστηκα με άλλους συμπολεμιστές από διάφορα μέτωπα στη Σχολή Ευελπίδων στις 24 Φεβρουαρίου, ημέρα Κυριακή. Εκεί άρχισε αμέσως την επόμενη ειδική εντατική εκπαίδευση. Στις 6 Απριλίου 1941 η Γερμανία χτύπησε την Ελλάδα. Ο ελληνικός στρατός, που υπερασπιζόταν τα μακεδονικά οχυρά στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα, περικυκλώθηκε και μετά από ηρωική αντίσταση αναγκάστηκε να υποκύψει. Στις 18 Απριλίου ο Πρωθυπουργός αυτοκτόνησε και δυο μέρες αργότερα ο στρατηγός Τσολάκογλου (μαζί με άλλους διοικητές μονάδων) συνθηκολόγησε με τους Γερμανούς εν αγνοία του βασιλιά Γεωργίου Β'. Ο βασιλιάς διόρισε τότε Πρωθυπουργό τον Εμμανουήλ Τσουδερό και μαζί με την Κυβέρνηση κατάφυγε στην Κρήτη. Στις 23 του Απριλίου εφτακόσιοι περίπου έφεδροι αξιωματούχοι επιβιβαστήκαμε στο Ρουφ μέσω τρένου για Ναύπλιο, προκειμένου τη νύχτα της 26ης να επιβιβαστούμε στο Αγγλικό μεταγωγικό «Πόλις του Λονδίνου» για την Αίγυπτο. Στη Κόρινθο δεχτήκαμε την επίθεση των γερμανικών Στούκας και είχαμε αρκετά θύματα. Με την επίθεση αυτή οι οιωνοί απέβησαν πολύ σκοτεινοί. Και τότε παραδόξως αντί να συνεχίσουμε την πορεία για τον προορισμό μας κατόπιν ειδικής εντολής όπως μας λέχθηκε κατευθυνθήκαμε στο Ρίο για να υποστηρίξουμε δήθεν την υποχώρηση των Αγγλων. Επικεφαλής ήταν ο γνωστός συνταγματάρχης Δημήτριος Παπαδόγγονας ο οποίος επί Κατοχής έστειλε τηλεγραφήματα υποταγής για τη διάσωσή του στον Χίτλερ. Στο Ρίο μας εγκατέλειψε ενώ η τρομερή και αήττητη τότε Λουφτβάβε μας κατέκλυζε με χάλαζα πυρός και σιδήρου. Και αναγκαστικά παραμείναμε μέσα σ' αυτή τη τρομερή χοάνη που είχε καταστεί βληματοδόχος όλων των πυροβόλων του εχθρού επί 24ώρου. Μετά τη παύση του πυρός, ο καθένας έφεδρος αξιωματικός έπαιρνε το δρόμο για το σπίτι του. Όσοι προοριζόμασταν για Αθήνα συγκροτήσαμε ομάδες και κατά κάποιο τρόπο ιεραποστολικό και με δραματικές περιπέτειες φθάσαμε στις 6 Μαΐου. Για μένα είχε φθάσει η είδηση στους δικούς μου το θλιβερό μήνυμα ότι είχα σκοτωθεί. Μόνο η μακαρίτισσα μάνα μου δεν ήθελε να το πιστέψει και περίμενε. Επιστρέψαμε για να αντικρύσουμε να κυματίζει στην Ακρόπολη το λάβαρο της Ελλάδας πυριφλεγές και διάτρητο αλλά ένδοξο όσο ποτέ άλλοτε μετά το μισητό σύμβολο της δουλείας, τη γερμανική αγκυλωτή σημαία. Και να ορκιστούμε ότι θα συνεχίσουμε ο καθένας με

τον τρόπο του, τον αγώνα κατά των κατακτητών. Κλείσαμε το βιβλίο του ταχτικού πολέμου κι αμέσως ανοίξαμε του μυστικού πολέμου, της Εθνικής Αντίστασης. Οι καμπάνες δεν χτύπησαν καθόλου πένθιμα, τουναντίον χτύπησαν με αισιόδοξο μήνυμα της Εθνικής Αντίστασης και τον αντίλαλο τον μετέφερε μέσα από την αύρα της άνοιξης σ' όλο τον Ελληνισμό.»

Κληρωτός (1.3.1938).

Και συνεχίζει στο ημερολόγιο του:

«Η Ελλάδα πάντοτε νικά αλλά και πάντοτε βρίσκεται στο στρατόπεδο των ηττημένων. Τη προδίδουν οι ίδιοι οι σύμμαχοι της. Κι αυτή την ακριβοπληρωμένη ανεξαρτησία της τη νόθευσαν και τη φαλκίδευσαν προστάτες, ξένοι μονάρχες, ξενόφερτοι, τύραννοι ξενοκίνητοι και προδότες ξενόδουλοι. Η Ελλάδα και στον πόλεμο του 1940 πολέμησε, νίκησε και χάρισε την ελευθερία στους Ευρωπαίους αλλά οι «Σύμμαχοι» τη πρόδωσαν. Ο Μισέλ ντε Μονταίν είπε. «Υπάρχουν ήττες θριαμβευτικές και τις ζηλεύουν οι νίκες». Τα γεγονότα του πολέμου του 1940 όπως βέβαια και των άλλων πολέμων γράφτηκαν μεροληπτικά από χρυσούς κονδυλοφόρους υπέρ του βασιλιά Γεωργίου και του ΓΕΣ. Ήρωες αναδείχτηκαν όσοι υπηρέτησαν στα υπόγεια της Μεγάλης Βρετανίας της πλατείας Συντάγματος και στα μετόπισθεν κι όχι οι πολεμιστές της πρώτης γραμμής, Η παραχάραξη των ιστορικών γεγονότων στάθηκε η «αγαπημένη» μέθοδος των απόλεμων. Ποιος μπορεί να ξεχάσει την αδίσταχτη παραποίηση των ιστορικών γεγονότων της εποχής μας από τους χρυσούς κονδυλοφόρους και τους αστράτευτους; Τα γεγονότα του πολέμου και της αντίστασης έχουν πλαστογραφηθεί. Δυστυχώς στο τόπο μας η πλαστογραφία της ιστορίας είναι ένα από τα πιο τρέχοντα νομίσματα του δογματισμού. Ποιος αγνοεί με πόσο παραλήρημα υμνήθηκαν ηγέτες, στελέχη, στρατιωτικοί, πολιτικές γραμμές που αποδεδειγμένα έχουν κάνει κακό και με πόση λύσσα γκρεμίστηκαν, λιθοβολήθηκαν. Δεν θα είναι άσκοπο να παραθέσουμε τα λόγια που έλεγαν οι μεγάλοι «Σύμμαχοι» για την Ελλάδα όταν πολεμούσε τον Άξονα.

Μ.Π. Όταν έφτασε το μαντάτο για τον πόλεμο με τους Ιταλούς και τους Γερμανούς πώς αντέδρασε ο παπά-Δημήτρης που είχε τρία αγόρια να στείλει στον στρατό;

Γ.Π. Το 1940 όταν παπά-Δημήτρης άκουσε το σάλπισμα της Αλβανίας έστειλε και τα τρία παιδιά του χωρίς να το σκεφτεί καθόλου. Όταν η βιβλική σιωπή του θανάτου κάλυψε την Ελλάδα και το κύμα της φωτιάς από τρεις κατακτητές άρχισε να τη κατακαίει ο παπά-Δημήτρης με ολόκληρη την οικογένεια ρίχτηκε άφοβα στο καμίνι για να το σβήσει μαζί με ολόκληρη τη στρατιά των άλλων πατριωτών. Έτρεξε όταν χιλιάδες αξιωματικοί όχι μόνο δεν ακολούθησαν τη φλόγα που είχε μεταφερθεί και στο εξωτερικό, ή στα ελληνικά βουνά, όχι μόνο παρέμειναν αδρανείς στην Αθήνα αλλά καλλιεργούσαν και την ηττοπάθεια. Οι περισσότεροι είχαν ποτιστεί από την ιδεολογία του ολοκληρωτικού συστήματος και θαύμαζαν τον Χίτλερ. Φυσικά η πνευματική ηγεσία της Ακαδημίας Αθηνών ήταν ανύπαρκτη ενώ η σύγκλητος του Πανεπιστημίου Αθηνών τάσσεται με απόφαση της στο πλευρό της κυβέρνησης του κατοχικού Γ.Τσολόκογλου "για το εξόχως μέγα πατριωτικό έργο της" όπως γράφτηκε στην Ακρόπολη της 6-5-1941. Στη κατοχή ο παπά-Δημήτρης πολέμησε για τις ιδέες του για τις οποίες ο βράχος του Γολγοθάς είχε ποτιστεί με το αίμα του Χριστού. Τα ράσα του στα μάτια των εκατοντάδων πολιτικών κρατούμενων ανδρών και γυναικών έγιναν ολόφωτα, το πετραχήλι του λάβαρο και ο

σταυρός πύρινη ρομφαία που τρυπούσε το σκοτάδι της φυλακής ανοίγοντας το δρόμο στο φως της ελευθερίας. Έζησε μαζί τους τη ζωή της φυλακής και έψαλλε τον ύμνο προς την Υπέρμαχο στρατηγό. Η καρδιά του φλογισμένη από πατριωτικά αισθήματα, θέρμαινε και πυράκτωνε τις ψυχές των κρατουμένων από τις αρχές Κατοχής και ήταν γι' αυτούς φωτεινός άγγελος. Ατένιζαν στο πρόσωπό του το στοργικό πατέρα, τον προστάτη τους. Κι αυτός με απροσμέτρητο ψυχικό σθένος και θαυμαστό ζήλο τους ενεθάρρυνε και έγινε ο παρήγορος άγγελος. Στις εκατοντάδες ψυχές εγκλείστων που απειλούνταν από τις αρχές Κατοχής με το ανατριχιαστικό φόβητρο της εκτέλεσης, στεκόταν όρθιος απέναντι τους με άμεσο κίνδυνο της ζωής του. Κανένα παράπονο ή γογγυσμός βγήκε ποτέ από τα χείλη του. Το θάρρος και η στάση του ήταν αξιοθαύμαστη. Η προσφορά του τον κατέτασε μεταξύ των αναρίθμητων κληρικών που τίμησαν το ράσο τους με σεβασμό, με μαχητικότητα και δράση. Στη Κατοχή, ο παπά-Δημήτρης των φυλακών Αβέρωφ αναδείχτηκε αντάξιος των αγωνιστικών παραδόσεων της Εκκλησίας και των προγόνων του. Βρισκόταν στην υπηρεσία του αγώνα και μάλιστα κατέβαλλε βαρύ το τίμημα της πρωτοπορίας του. Έγινε ο συνδετικός κρίκος των φυλακισμένων πατριωτών χωρίς ποτέ να παραβλέψει τις υποχρεώσεις του με τον έξω κόσμο, με τους συγγενείς τους. Ανέλαβε επικίνδυνες αποστολές. Στον πολύπλευρο, πολύπλοκο και άκρως επικίνδυνο αυτό έργο για τη μεταφορά μηνυμάτων στο προορισμό τους είχε ως άμεσο συνεργάτη τον μικρότερο γιο του Αγησίλαο ο οποίος δεν προκαλούσε υποψίες λόγω της νεαρής ηλικίας του. Είχε συνοδεύσει πολλούς διαλεχτούς αγωνιστές του Μυστικού Πολέμου της αντίστασης στο θυσιαστήριο του Σκοπευτηρίου κι είχε μεταφέρει τις τελευταίες θελήσεις τους στους δικούς τους. Τον αρχιεπίσκοπο Δαμασκηνό επισκεπτόταν κάθε βδομάδα και του διεκτραγωδούσε τα βάσανα που περνούσαν οι κρατούμενοι πατριώτες που πολλούς από αυτούς απειλούσε ο θάνατος κι έπαιρνε οδηγίες. Η παρουσία στις φυλακές ενός τολμηρού ιερέα με ήθος το οποίο ανέκαθεν ήταν το προέχον για τους λειτουργούς της Εκκλησίας χωρίς μ' αυτό να σημαίνει ότι η μόρφωση ήταν δευτερεύον ζήτημα σε αυτές τις κρίσιμες στιγμές της κατοχής. Αντίθετα ήταν πολύτιμη. Γιατί ήταν οι στιγμές όπου ο πόνος πλεόναζε, η δυστυχία και η αγωνία προσέφερε ελπίδα, αισιοδοξία, λύτρωση, παρηγοριά ενίσχυση κι ανακούφιση. Οι κατακτητές μόνο στον ιερέα επέτρεπαν να επισκέπτεται όλους τους κρατούμενους πατριώτες για εξομολόγηση και θεία μετάληψη. Κάθε εξομολόγηση ήταν μια τραγωδία. Τον Φεβρουάριο του 1942 όταν συνέλαβαν τον Γιώργο Παπανδρέου, οι Ιταλοί τον απομόνωσαν και άρχισαν να τον ανακρίνουν πιεστικά. Ο μόνος που τον πλησίασε ήταν ο παπά-Δημήτρης ο οποίος και μετέφερε τα μηνύματα του "Γέρου" στον Θεμιστοκλή Τσάτσο. Τον Γιώργο Παπανδρέου τον άφησαν ελεύθερο το Πάσχα του 1942. Κρύφτηκε στην οδό Σόλωνος σε σπίτι φίλου του, του οποίου η γυναίκα του ήταν Γερμανίδα αντιφασίστρια. Στις 8 Απριλίου έφυγε από το Λαύριο μέσω Τουρκίας για Κάιρο. Όταν επέστρεψε ως πρωθυπουργός της απελευθέρωσης θυμήθηκε τον παπά-Δημήτρη και τον κάλεσε στο πολιτικό γραφείο. Αλλά και πολλοί άλλοι όπως ο τέως πρύτανης Κιτσίκης, ο τ. υπουργός Μακκάς και ο καθηγητής Πανεπιστημίου Βέης έτρεφαν μεγάλη εκτίμηση.

Η γνωριμία του με τον Δαμασκηνό

Ο Δαμασκηνός είδε στο χαρακτήρα του Γιώργου τη σπάνιά του λιτότητα, τη νηφαλιότητα και την εγκράτεια στις υλικές απολαύσεις. Ο αρχιεπίσκοπος είχε απέναντι του ένα νέο άνθρωπο με απόλυτη τη συναίσθηση του ιστορικού χρέους, της αποστολής, που έβαζε υπεράνω όλων τη λατρεία για τη πατρίδα και το λαό, τον φανατικό πολέμιο του πολιτιστικού λαϊκισμού και του φασιστοειδούς κιτρινισμού. Δεν ήταν λίγα προτερήματα για να τον εμπιστευτεί και να του αναθέσει τις πιο δύσκολες αποστολές. Πόσοι θα τολμούσαν εκείνα τα χρόνια να θυσιαστούν! Ο Γιώργος ακολούθησε τη δική του πορεία, μυστικά, χωρίς να το πει στους ίδιους τους γονείς.

Στις 27 Απριλίου 1941 οι Γερμανοί μπήκαν στην Αθήνα. Άρχισε τότε μια περίοδος από τις αθλιότερες στην ιστορία του τόπου. Ολόκληρη η Ελλάδα ζούσε βυθισμένη στο σκοτάδι της δουλείας με μοναδική ελπίδα την ελεύθερη Κρήτη. Σκοπός του Χίτλερ ήταν να πατάξει κάθε ελληνική αντίσταση. Έτσι στις 23 Μαΐου οι Γερμανοί επιχείρησαν την κατάληψη της Μεγαλονήσου με δυνάμεις αλεξιπτωτιστών. Ο λαός της Κρήτης σύσσωμος ξεσηκώθηκε ενώ παράλληλα οι μικρές συμμαχικές δυνάμεις και οι Έλληνες στρατιώτες κατέβαλαν κάθε προσπάθεια για να ανακόψουν τον εχθρό και στο πιο απομακρυσμένο φυλάκιο. Οι Γερμανοί από την άλλη πλευρά μη λογαριάζοντας τις απώλειες των στρατευμάτων και έχοντας σαν μοναδική γραμμή την κατάληψη της Κρήτης, κατόρθωσαν να κυριεύσουν το αεροδρόμιο του Μάλεμε και να εξασφαλίσουν έτσι την προσγείωση των αεροπλάνων τους. Ο βασιλιάς Γεώργιος Β' και η ελεύθερη ελληνική κυβέρνηση κατέφευγαν στην Αίγυπτο, ενώ η Ελλάδα πέρα ως πέρα υποδουλώθηκε στο ζυγό του Γερμανού κατακτητή. Την κατοχική "κυβέρνηση" Τσολάκογλου, διαδεχθήκαν οι "Κυβερνήσεις" Λογοθετόπουλου και Ι. Ράλλη. Παρά τις στερήσεις, την πείνα, τις διώξεις, η δίψα του υπόδουλου ελληνικού λαού για απελευθέρωση παρέμεινε σε όλο το διάστημα τη γερμανικής κατοχής και διατηρήθηκε αναμμένη. Οργανώθηκαν πολλές ομάδες αντίστασης που κατευθύνονταν σε όλους τους τομείς της εθνικής δραστηριότητας. Το πρώτο αποτελεσματικό ράπισμα στα στρατεύματα κατοχής δόθηκε με το κατέβασμα της χιτλερικής σημαίας από την Ακρόπολη της Αθήνας. Τη νύχτα της 30ης Μαΐου 1941 δυο νέοι φοιτητές, ο Μανόλης Γλέζος, της Ανώτατης Σχολής Οικονομικών και Εμπορικών Επιστημών και ο Αποστόλης Σάντας, της Νομικής, εκφραστές της ψυχικής διάθεσης όλου του λαού, σκαρφάλωσαν στον ιερό βράχο από τη ΒΔ πλευρά και χωρίς να γίνουν αντιληπτοί από τη γερμανική φρουρά πλησίασαν τον ιστό και κατέβασαν τη γερμανική σημαία. Σιγά-σιγά η αντίσταση του ελληνικού λαού κατά των κατακτητών άρχισε να απλώνεται και να οργανώνεται. Στις 11 Σεπτεμβρίου 1941 αναγγέλθηκε η ίδρυση "Εθνικού Δημοκρατικού Ελληνικού Συνδέσμου" (Ε.Δ.Ε.Σ.). Την πολιτική ηγεσία του ΕΔΕΣ διηύθυνε ο στρατηγός Νικ. Πλαστήρας, ενώ στρατιωτικός αρχηγός του ήταν ο στρατηγός Ναπολέων Ζέρβας. Λίγο αργότερα ιδρύθηκε η "Εθνική και Κοινωνική Απελευθέρωση" (Ε.Κ.Κ.Α.) με αρχηγούς τους συνταγματάρχες Ευριπίδη Μπακιρτζή και Δημήτριο Ψαρρό και το Γεώργιο Καρτάλη ως πολιτικό εκφραστή. Τέλος στις 28 Σεπτεμβρίου του 1941 γνωστοποιήθηκε στον ελληνικό λαό με διάγγελμα η ίδρυση του "Εθνικού Απελευθερωτικού Μετώπου" (Ε.Α.Μ.), που κατόρθωσε να γίνει η πιο μαζική οργάνωση. Με την ίδρυση του Ε.Α.Μ. ολοκληρώθηκε ο κύκλος της αντιστασιακής οργάνωσης του ελληνικού λαού. Σε λίγο ο αγώνας εναντίον των κατακτητών στα βουνά και στις πόλεις της Ελλάδας ήταν

πραγματικότητα. Το Σεπτέμβριο του 1942 αγγλικό κλιμάκιο με αρχηγό το συνταγματάρχη Μάγερς αποβιβάστηκε κρυφά στην Ελλάδα, ήρθε σε επαφή με τις διάφορες αντάρτικες ομάδες και κατόρθωσε να συντονίσει τις ενέργειές τους. Αποτέλεσμα του συντονισμού αυτού ήταν η ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου στις 25 Νοεμβρίου 1942. Στην ανατίναξη έλαβαν μέρος 120 άνδρες του ΕΛΑΣ, 65 των ΕΟΕΑ και 12 Άγγλοι υπό την προσωπική καθοδήγηση του Άρη Βελουχιώτη και του Ναπολέοντα Ζέρβα. Η ανατίναξη της γέφυρας καθυστέρησε για αρκετές εβδομάδες τον εφοδιασμό των Γερμανών, που μάχονταν στην Αφρική, ανύψωσε το ηθικό των Ελλήνων και καταξίωσε τον ένοπλο αγώνα τους στη συνείδηση των συμμάχων. Στις 25 Μαρτίου 1942 η Αθήνα πήρε το βάπτισμα του πυρός με την πρώτη φοιτητική διαδήλωση, ενώ στις 22 Απριλίου του ίδιου χρόνου η πρώτη καθολική απεργία των δημοσίων υπαλλήλων ξάφνιασε τους κατακτητές και την κυβέρνηση Τσολάκογλου. Τον ίδιο χρόνο στις 22 Σεπτεμβρίου, μια σοβαρή αντιστασιακή πράξη πραγματοποιήθηκε στην πρωτεύουσα. Μέλη μιας μικρής αντιστασιακής οργάνωσης της Π.Ε.Α.Ν. (Πανελλήνιας Ένωσης Αγωνιζομένων Νέων), η οποία συνεργαζόταν με τους Άγγλους, κατόρθωσαν να ανατινάξουν στο κέντρο της Αθήνας τα γραφεία της προδοτικής φασιστικής οργάνωσης Ε.Σ.Π.Ο. (Εθνική Σοσιαλιστική Πατριωτική Οργάνωση). Στο μεταξύ η αντίσταση στην ύπαιθρο μεγάλωνε. Το 1943 οι αντάρτες του Ε.Λ.Α.Σ. έλεγχαν τρεις πόλεις, την Καρδίτσα, τα Τρίκαλα και το Καρπενήσι και μια συνολική έκταση 30.000 τ.χ. με πληθυσμό 750.000 κατοίκων. Τα στρατόπεδα πολιτικών κρατουμένων του Χαϊδαρίου στην Αθήνα και του Παύλου Μελά στη Θεσσαλονίκη υπήρξαν οι έμψυχες αποθήκες δεσμοτών από τις οποίες ο εχθρός έπαιρνε τα θύματά του και τα εκτελούσε (στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής ή στο Επταπύργιο) ως αντίποινα για τη δράση των ανταρτών σε βάρος του στρατού κατοχής. Στην ύπαιθρο έκαψαν ολόκληρα χωριά και κωμοπόλεις και εκτέλεσαν τον πληθυσμό τους. Στις 13 Δεκεμβρίου 1943 οι Γερμανοί πυρπόλησαν τα Καλάβρυτα και εξόντωσαν τον πληθυσμό τους παίρνοντας εκδίκηση για την εξόντωση, μετά από μάχη, ναζιστικού αποσπάσματος, στην Κερπινή. Συνολικά στα Καλάβρυτα σκότωσαν 1.101 άτομα, μεταξύ των οποίων βρέφη και παιδιά κάτω των 14 χρόνων! Στις 10 Ιουνίου 1944 πυρπολήθηκε το Δίστομο και εξοντώθηκε ολόκληρος ο πληθυσμός του. Επίσης στο Μονοδέντρι, στις 25 Νοεμβρίου 1943 ομάδα ανταρτών χτύπησε και εξόντωσε μια γερμανική φάλαγγα. Οι Γερμανοί σε αντίποινα συνέλαβαν 118 πατριώτες της Σπάρτης και τους εκτέλεσαν. Μια όμως από τις μεγαλύτερες ομαδικές εκτελέσεις ήταν εκείνη που έκαναν το πρωί της Πρωτομαγιάς του 1944 στο Σκοπευτήριο της Καισαριανής στην Αθήνα. Με διαταγή του Στρατιωτικού Διοικητή της Ελλάδας εξετέλεσαν 200 πατριώτες, που βρίσκονταν κλεισμένοι στο στρατόπεδο Χαϊδαρίου. Η εκτέλεση αυτή έγινε σε αντίποινα αντάρτικης επίθεσης στις 27 Απριλίου 1944, στους Μολάους Πελοποννήσου εναντίον τεσσάρων γερμανικών αυτοκινήτων, τα οποία οι Έλληνες κατέστρεψαν, σκότωσαν ένα Γερμανό στρατηγό, το επιτελείο του και το μεγαλύτερο τμήμα της φρουράς που τον συνοδευε. Σύμφωνα με στοιχεία της "Εθνικής Αλληλεγγύης", της εαμικής αντιστασιακής οργάνωσης που έπαιζε το ρόλο του Ερυθρού Σταυρού κατά τη διάρκεια του αντιστασιακού αγώνα, ο απολογισμός των θυμάτων είναι τρομακτικός: 49.188 Έλληνες εκτελέστηκαν από τους Γερμανούς, τους Ιταλούς και τους Βούλγαρους, που συνεργάζονταν μαζί τους. Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετώπισε ο υποδουλωμένος ελληνικός λαός στα χρόνια αυτά ήταν το επισιτιστικό. Στην αντιμετώπισή του αξιόλογη ήταν η συμβολή του Αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού που ίδρυσε τον Ε.Ο.Χ.Α., καθώς και της ελεύθερης Ελληνικής Κυβέρνησης στην Αίγυπτο, η

οποία έστειλε βοήθεια μέσω του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού. Δυστυχώς στη Μέση Ανατολή οι πολιτικές έριδες ανάμεσα στους Έλληνες είχαν φουντώσει και οδήγησαν στο κίνημα του Μαρτίου 1944, που είχε ως συνέπεια να παραιτηθεί από την αντιπροεδρία της Ελληνικής Κυβέρνησης ο Κανελλόπουλος. Στασίασαν ο ελληνικός στόλος και η ελληνική ταξιαρχία ζητώντας εθνική ενότητα, ενώ στην Ελλάδα σχηματίστηκε η γνωστή ως "Κυβέρνηση του βουνού". Παραιτήθηκε και ο Πρωθυπουργός Εμμανουήλ Τσουδερός και την Κυβέρνηση ανέλαβε ο Σοφοκλής Βενιζέλος. Ο τελευταίος με την υποστήριξη του ναυάρχου Βούλγαρη κατόρθωσε να καταπνίξει την ανταρσία. Κατόπιν παραιτήθηκε και ο Σοφοκλής Βενιζέλος (14 Απριλίου 1944) και την πρωθυπουργία ανέλαβε ο Γεώργιος Παπανδρέου (27 Απριλίου 1944), που είχε διατελέσει υπουργός του Ελευθερίου Βενιζέλου. Ο Γεώργιος Παπανδρέου μετά από κοπιώδεις διαπραγματεύσεις κατόρθωσε, το Μάιο του 1944, να συγκαλέσει διάσκεψη στο Λίβανο, στην οποία έλαβαν μέρος αντιπρόσωποι όλων των κομμάτων και των αντιστασιακών οργανώσεων. Η Συμφωνία του Λιβάνου επήλθε χωρίς να έχουν λυθεί οι βασικές διαφορές που χώριζαν τον εαμικό και αντιεαμικό κόσμο και κυρίως το

πρόβλημα του αφοπλισμού των ενόπλων αντάρτικων σωμάτων μετά την απελευθέρωση.

«Για τους υπαλλήλους του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας κι Εργασίας είχε καθοριστεί τόπος εκκίνησης μπροστά στο άγαλμα του Ξάνθου στη πλατεία Κολωνακίου. Το πρωί της 28ης Οκτωβρίου άρχιζαν να εμφανίζονται από τις παρόδους οι υπάλληλοι. Μετά τη συγκέντρωση με επικεφαλής την Ελληνική σημαία κι ένα δάφνινο στεφάνι και τα ΔΣ των Συλλόγων των δύο υπουργείων και τραγουδώντας το «Μαύρη είναι η νύχτα στα βουνά», ξεκινήσαμε για το μνημείο του άγνωστου στρατιώτη μεθυσμένοι από άκρατο ενθουσιασμό. Στους δρόμους από τα παράθυρα και τους εξώστες ο κόσμος έρανε με λουλούδια τους διαδηλωτές και ζητωκραύγαζε ζωηρά. Μπροστά στο υπουργείο εξωτερικών σειρές αστυνομικών απαγόρευαν τη διέλευση. Η προδοτική κυβέρνηση των ανδρείκελων του Παπάγου είχε δώσει αυστηρότατες οδηγίες στην αστυνομία να εμποδιστεί οπωσδήποτε συγκέντρωση στο μνημείο. Οι αστυφύλακες όχι μόνο δεν μας εμπόδισαν αλλά οι περισσότεροι μας ακολούθησαν προς το σύμβολο της εθνικής θυσίας. Κανείς δεν μπορούσε να εμποδίσει την ανθρωποθάλασσα που είχε σχηματιστεί. Είναι αδύνατον να περιγραφεί ο όγκος αλλά και ο ενθουσιασμός παρ' όλα τα εξαιρετικά αυστηρά και τρομακτικά μέτρα των αρχών κατοχής. Ο χώρος μπροστά στο μνημείο και η πλατεία Συντάγματος είχαν μεταβληθεί σε μια θάλασσα τρικυμισμένη που βογκούσε, ωρούταν κι απειλούσε να κατακλύσει τα πάντα. Μεταξύ των προσκυνητών υπήρχαν ανάπηροι, μαυροφορεμένες χήρες, αδελφές, κι άλλοι συγγενείς ηρώων πολέμου. Το μνημείο σκεπάστηκε από λόφους λουλουδιών και δάφνινα στεφάνια. Όταν πενταμελής αντιπροσωπεία πλησιάσαμε το μνημείο για κατάθεση στεφανιού και δόθηκε το παράγγελμα προσοχή μια μυριάστομη βροντερή ιαχή βγήκε από τα στήθη μας, ο ύμνος. Ένας άνεμος ρίγους αγκαλιάζει το μνημείο ενώ το κτίριο της βουλής που απλώνει τον επιβλητικό του όγκο φαίνεται να ήθελε να συλλάβει τον παλμό του έθνους. Την ώρα εκείνη ξετινάχτηκε ένας σπινθήρας του βολταϊκού τόξου. Ο πρώτος κεραυνός της θύελλας. Τη μυσταγωγία διέκοψε ομοβροντία πυροβολισμών και ποδοβολητό αλόγων. Εμφανίστηκαν από όλες τις κατευθύνσεις Ιταλοί, έφιπποι με ξίφη, πεζικό με φτερά, κωμικοί καραμπινιέροι, τεθωρακισμένα αυτοκίνητα. Οι κατακτητές επιτέθηκαν κι άρχισαν χωρίς οίκτο και έλεος. Ενθουσιασμένοι διαδηλωτές ως τυφλά θηρία προχώρησαν μέσα σε φοβερή πολεμική ορμή στην οδύνη ενώ μορφές στρατιωτών ενέδρευαν παντού με το δάχτυλο στη σκανδάλη. Ολόκληρη η περιοχή παρουσίαζε όψη θεάτρου φοβερού πολέμου. Και η σύγκρουση προμηνυόταν τρομαχτική. Εντός ολίγου η καταιγίδα ξέσπασε. Το πάθος του εχθρού ξεσπούσε σαν ηφαίστειο. Η μάζα των έξαλλων εχθρών μεταβλήθηκε σε χορό μαινάδων. Οι επιθέσεις τους αποκρούστηκαν αλλά το έδαφος βάφτηκε με αίμα το οποίο αναπηδούσε από τις πληγές των φονευθέντων και τραυματισμένων πατριωτών. Αν και οι καρδιές όλων σπαρασσόταν από πόνο, τα στήθη συγκλονίζονταν από αγανάκτηση κι οι συνειδήσεις δονούνταν. Μπροστά στην οργή του κόσμου όλα είχαν λυγίσει. Κι αυτά ακόμη τα κάγκελα του Εθνικού κήπου εξαρθρώθηκαν. Η διαδήλωση εξελίχθηκε σε ένα από τα μαχητικότερα

συλλαλητήρια. Η Αθήνα έγινε μια πόλη αίματος του μίσους και του φόβου. Το βροντερό ομαδικό ποδοβολητό των αλόγων των Ιταλών δέσποζε στον άγριο θόρυβο όπου οι υπείς κράδαιναν τα σπαθιά τους και χτυπούσαν τους πατριώτες. Κι όταν κάποτε έσβησε η οδομαχία, ο απολογισμός ήταν φριχτός. Στα καταστρώματα υπήρχαν κατεσπαρμένα σώματα αγωνιστών. Οι Ιταλοί με σχεδιασμένα μπλόκα που επόπτευε ο τρομερός διώκτης των Ελλήνων Σκασίνι, έκαναν πολλές συλλήψεις. Με πολλούς άλλους πατριώτες και συναδέλφους υπαλλήλους βρέθηκα κι εγώ στοιβαγμένος σε ένα στρατιωτικό αυτοκίνητο κι αργότερα στα μπουντρούμια της Κομάντα-Πιάσα Αμερικής 8, όπου επίσης ο πόνος και το αίμα των πατριωτών γονιμοποίησε τη γη μας για να φυτρώσει το πανύψηλο δέντρο της ελευθερίας. Εκεί ένας συνάδελφος μου είπε και σκούπισα το αίμα που έτρεχε από το κεφάλι μου. Μέσα στα κρατητήρια των φασιστών και σε μια ατμόσφαιρα πνιγηρή, συνεχούς αγωνίας, εκνευρισμού, κατάθλιψης κι απόγνωσης άρχιζε το δράμα μας. Ανά τριάντα άτομα μας έκλεισαν σε ένα στενό υπόγειο σκοτεινό θάλαμο –κρατητήριο που δεν υπήρχε απολύτως τίποτε κι ήμασταν αναγκασμένοι να παραμένουμε όρθιοι. Υπήρχε ένα παραθυράκι στον εσωτερικό φωταγωγό που είχε για στέγη τον ελεύθερο ουρανό. Παντού ήταν διάχυτη η μόνιμη δυσσομία. Στον τοίχο υπήρχαν συνθήματα κι αποτυπωμένοι λεκέδες αίματος. Η συμπεριφορά των δεσμοφυλάκων μας ήταν σαδιστική. Κανιβαλική μπορώ να πω. Μας περιέλουσαν με καπηλικές ύβρεις κι απρεπείς χαρακτηρισμούς. Μας υπέβαλλαν σε συνεχείς ανακρίσεις. Οι βασανισμοί με υποκόπανους των όπλων και τα κλομπ που άρχισαν αμέσως έφτασαν μέχρι αναισθησίας. Μας υποχρέωναν να σβήνουμε με τη γλώσσα τα συνθήματα τα οποία ήταν γραμμένα στους τοίχους των κελιών. Συνεχώς ακουγόταν από άλλους θαλάμους το κροτάλισμα του μαστιγίου και οι κραυγές του πόνου. Κατά το χρόνο της κράτησης η πείνα, η δίψα, και η αϋπνία δημιούργησαν σε όλους αφόρητη οργανική και ψυχολογική κατάσταση. Την 29η Οκτωβρίου το πρωί ενώ βρισκόμασταν πίσω από τις ερμητικά κλειστές πόρτες των «θαλάμων πατριωτών» όπως ονομάστηκαν τα κρατητήρια των τυράννων, ακούστηκε μια φωνή. Ακούμε ξαφνικά στον διάδρομο τη φωνή του προδότη-διερμηνέα την οποία έπνιγαν τα γέλια των δεσμοωτών μας. Μας πρόσταξε να ετοιμαστούμε γιατί σε λίγο θα αναχωρούσαμε με ένα ατμόπλοιο ως όμηροι στην Ιταλία. Η απροσδόκητη αυτή είδηση μας δημιούργησε όπως ήταν φυσικό προς στιγμή ένα οδυνηρό συναίσθημα απελπισίας. Αμέσως μετά η οργή πήρε τη θέση της αγανάκτησης κι απαντήσαμε στη πρόκληση των φασιστών με τον Εθνικό ύμνο. Τότε μπήκε μέσα στο θάλαμο ένας Ιταλός αξιωματικός με πλησιάζει και σε άπταιστα Ελληνικά με ρώτησε ποιο Ιταλό συμπαθώ. Του απάντησα χωρίς δισταγμό «Τον Ριτσιότι Γαριβάλδι και το γιο του Ιωσήφ» βέβαιος ότι εκείνη τη στιγμή τα κόκκαλα των δύο φιλελλήνων δημοκρατών οι οποίοι πολέμησαν το 1879 στο πλευρό των Ελλήνων θα τρίζουν για τα σε βάρος της Ελλάδας ανήκουστα εγκλήματα των συμπατριωτών τους. Τα λόγια μου φαίνεται ότι ξέσπασαν σαν οβίδα στο ακουστικό τύμπανο και η έκφραση του Ιταλού αγρίεψε και το πρόσωπο του έγινε όπως η Μέδουσα κι απομακρύνθηκε βρίζοντας. Η όλη μας συμπεριφορά εξερέθισε τους Ιταλούς και οι μανιακοί δεσμοφύλακες μπήκαν στους θαλάμους κι άρχισαν να μας χτυπούν με δερμάτινα μαστίγια μέχρι σημείου που πολλοί λιποθύμησαν. Η νύχτα πέρασε με συναισθήματα αγωνίας. Το πρωί άνοιξαν τα κρατητήρια και με βανδαλισμούς και σαρκασμούς μας συγκέντρωσαν περίπου 200 άντρες και 30 γυναίκες σε ένα αποπνιχτικό διάδρομο. Εκεί με προτεταμένα τα όπλα μας κράτησαν σε στάση προσοχής μια σχεδόν ώρα. Κι ενώ ένα λουτρό αγωνίας μας έλουζε ήρθε ένας φασίστας αξιωματικός της υπηρεσίας

Καραμπινιέρων τον οποίο δεχτήκαμε αδιάφοροι όσο το εθνικό ψυχικό εκείνης της στιγμής μας επέτρεπε. Ο Ιταλός αξιωματικός με εξοργιστική υπεροψία και σαρδόνιο χαμόγελο με άπταιστα Ελληνικά μας επιβεβαίωσε την είδηση του εφιάλη-διερμηνέα για τη ομηρία μας. Όταν όμως κατάλαβε ότι η ηλεκτρική αυτή εκκένωση έπεσε στο κενό της ελληνικής αξιοπρέπειας , μιμήθηκε μια θεατρική στάση του αρχηγού του Μουσολίνι κι ανακοίνωσε ότι "Είστε ελεύθεροι γιατί συμπεριλαμβάνεστε στη δοθείσα από το Ντούτσε αμνηστία και χάρη για τη 20η επέτειο της πορείας του στη Ρώμη επικεφαλής της φασιστικής δύναμης" Σκεφτείτε τι ψυχικός σαδισμός κυριαρχούσε στους φασίστες... Είναι γνωστό ότι ο Μουσολίνι διάλεξε την 28η Οκτωβρίου η οποία ήταν η επέτειος της πορείας του στη Ρώμη για να μας κηρύξει τον πόλεμο. Δεν βρέθηκε κανείς να τον προειδοποιήσει ότι θα ήταν συγχρόνως και η επέτειος της μεγαλύτερης ιταλικής πανωλεθρίας που αναφέρει η ιστορία... Η κατάρρευση της φασιστικής Ιταλίας την 28η Οκτωβρίου θα παραμείνει ιστορική. Την απροσδόκητη αυτή είδηση δεχτήκαμε με κρυφή χαρά χωρίς κανέναν απολύτως να εκδηλώσει πνεύμα δουλοφροσύνης αλλά και με φοβερή δυσπιστία. Στην αναφώνησή του "Ζήτω ο Ντούτσε", όλοι μας σφίξαμε τα χείλη μας, τα δαγκώσαμε σχεδόν. Οι Ιταλοί εξοργίστηκαν κι άρχισαν με κλωτσιές να μας σπρώχνουν προς την έξοδο. Όταν βρεθήκαμε στο δρόμο το ασίγηστο μίσος μας εναντίον τους πυργώθηκε περισσότερο. Ελεύθεροι πλέον στο δρόμο εκτός των άλλων είχαμε διαπιστώσει ότι η φασιστική δικτατορία δεν δημιουργούσε μόνο υπόδουλες συνειδήσεις και δειλούς οπαδούς αλλά κυρίως σαδιστές στη ψυχή ανθρώπους. Αποχαύνωνε τελείως τον άνθρωπο και τον καθιστούσε άβουλο όργανο των επιδιώξεων των δεσποτών κι άκρως επικίνδυνο για τη πατρίδα. Φαίνεται όμως ότι ο θεός του πολέμου είχε πάρει διαφορετική απόφαση. Μερικοί είχαν το προνόμιο της τύχης να δεχτούν πάνω τους νέα θύελλα. Γιατί στον πόλεμο παίζει μεγάλο ρόλο η τύχη. Δεν θα είχαμε απομακρυνθεί πενήντα μέτρα κι ένα στιβαρό χέρι καραμπινιέρου εμένα καθώς κι άλλους πέντε συναδέλφους μας διέταξαν να επιστρέψουμε γιατί μας ζητούσε ο αξιωματικός υπηρεσίας. Κι άρχισαν να μας σπρώχνουν. Εύκολα φαντάζεται κανείς το ψυχικό κραδασμό που αισθανθήκαμε. Βρισκόμασταν μπροστά σε ένα έξαλλο φασίστα Ιταλό αξιωματικό ο οποίος γνώριζε καλά Ελληνικά. Χωρίς να γνωρίζουμε το γιατί ,άρχισε να μας βρίζει με μίσος και με ειρωνικά χαμόγελα και να μας «περιποιείται» με κλωτσιές και γροθιές. Με τη διαγωγή του το ποτήρι των πικριών, των εξευτελισμών και των ταπεινώσεων ξεχείλισε. Έπειτα από διαταγή του αφού μας υπέβαλαν σε πολυάριθμα ανωμάλου ψυχικής σύνθεσης ιεροεξεταστικά μαρτύρια, μας πέταξαν σε ένα θάλαμο. Προς στιγμή μας είχε κυριεύσει μια αγωνία, ένας φόβος που δεν είναι τίποτε άλλο παρά το ένστικτο της αυτοσυντήρησης το οποίο η φύση έχει συνδέσει με κάθε ζωντανό οργανισμό. Γρήγορα όμως σκεφτήκαμε ότι πρέπει να φανούμε αλύγιστοι κι ασυμβίβαστοι γιατί ο κίνδυνος μόνο μέσα στη τόλμη μπορεί να περιοριστεί. Και ότι οφείλουμε να συγκρατήσουμε το ηθικό μας γιατί η πτώση του θα μας φέρει την ηττοπάθεια και την απελπισία. Και σιγά-σιγά δίνοντας κουράγιο ο ένας τον άλλο με τη πίστη που φώλιαζε στα στήθη μας αρχίσαμε να περιφρονούμε την υλική υπεροχή του κατακτητή τον οποίο είχαμε νικήσει. Το άσθηστο ηφαίστειο δεν μας άφησε να υποκύψουμε. Όλη τη νύχτα υπήρξε νηνεμία χωρίς βέβαια ο ύπνος να σφραγίζει τα μάτια μας. Το πρωί ήρθε στο θάλαμο ένας ανώτερος αξιωματικός, ο δεσμώτης αξιωματικός, καραμπινιέροι και δυο διερμηνείς ή χαφιέδες. Και με στόμφο και υπεροψία νικητού, ο ανώτερος αξιωματικός του οποίου τα μάτια πετούσαν φλόγες άρχιζε να κραυγάζει. "Εάν δεν υπογράψετε δήλωση αποκήρυξης του αγώνα Εθνικής αντίστασης

θα πεθάνετε" Μας έβαλε το δίλημμα. Προδοσία ή Ελευθερία. Όλοι μας με εμφανή περιφρόνηση δεχτήκαμε τη κραυγή του. Κανείς δεν υπέκυψε στην εκβιαστική απαίτηση. Γιατί η ελευθερία δεν ανέχεται τη πειθαρχία του ζυγού. Κανείς δεν δέχτηκε να ανταλλάξει την ελευθερία του με μια ατιμωτική δήλωση που ζητούσε ο εχθρός. Ήταν μια στιγμή μυσταγωγίας φιλοπατρίας κι αυταπάρανης. Τότε κι οι δυο αξιωματικοί όταν είδαν να χτυπά η αξίωση τους στη σιδερένια ψυχική μας δύναμη, αγρίεψαν και σαν ασύδοτοι βωμολόχοι άρχιζαν να μας στολίζουν με απειλές και βλαστήμιες, προσβολές και σαρκασμούς. Παρ' όλα αυτά δεν κάμφθηκε η συνείδηση μας. Το μεσημέρι νηστικούς και διψασμένους μας φόρτωσαν σε ένα αυτοκίνητο φορτηγό γι άγνωστο προορισμό. Φτάσαμε στο Πολυτεχνείο. Μας πέρασαν σε μια αίθουσα όπου ήταν καμιά τρακοσαριά άτομα μάρτυρες-αγωνιστές. Εκεί μάθαμε ότι προορισμός μας είναι το γερμανικό στρατόπεδο Λάρισας. Γνωρίζαμε ότι φημιζόταν για το κύμα βαρβαρότητας κι ότι η ανθρωπινή προσωπικότητα ήταν ανύπαρκτη. Κι ότι το χρησιμοποιούσαν ως διαμετακομιστικό κέντρο προς τη Γερμανία από όπου ήταν αδύνατος ο δρόμος της επιστροφής. Πολλοί συνάδελφοι μου δεν επέστρεψαν. Έπειτα από τη ξαφνική αυτή εξέλιξη βουτηγμένοι πλέον μέσα στο τέλμα της απόγνωσης κάθε αναλαμπή ελπίδας έλειπε. Αλλά ευτυχώς για την απρόσμενη αυτή περιπέτεια τους ειδοποίησε ο αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός από τον πατέρα μου .Κι όπως βράζαμε ενδόμυχα από πάθος και μίσος, ήρθε την επομένη το απόγευμα σαν δροσιά η ανέλπιστα είδηση ότι ήμασταν ελεύθεροι. Στην παναθηναϊκή εκδήλωση της 28ης Οκτωβρίου το 1941 βρίσκονταν ελάχιστοι Γερμανοί οι οποίοι απαθείς και με δόσεις ειρωνείας παρακολουθούσαν το κατόντημα των συμμάχων τους. Κατά την αποχώρηση όμως προέβησαν κι αυτοί σε πολλές συλλήψεις και τους οδήγησαν στα υπόγεια κρατητήρια της Κομαντατούρ (Κοραή 4), όπου χιλιάδες αντιστασιακοί έχουν αφήσει τα σημεία τους στα χρόνια της Κατοχής. Μεταξύ των συλληφθέντων ήταν κι ο μικρότερος αδελφός μου, ο νεαρός Αγησίλαος καθώς και ο ξάδελφος μου Πελοπίδας Ζαρκαδούλας. Οι Γερμανοί αφού τους έκαναν θερμή δεξίωση επί τετραώρου χάρη στις ευγενείς συστάσεις των χαφιέδων προσφέροντας τους μερικά μαστιγώματα, τους άφησαν όλους ελεύθερους. Προφανώς για να προσβάλλουν τους "αήτητους" συνεταιίρους τους. Κατά πληροφορίες το σύνολο των συλληφθέντων ανερχόταν περίπου σε πεντακόσια άτομα. Οι σκοτωμένοι σε δεκατέσσερις και οι τραυματίες σε διακόσια περίπου άτομα. Μέσα σε αυτή την ατμόσφαιρα με το πέπλο του εθνικού πένθους απλωμένο στο σκοτεινό ουρανό της πρωτεύουσας γιορτάστηκε η 28η Οκτωβρίου του 41. Αυτή η δοκιμασία μας μέθυσε δυνατά με το κρασί της αγάπης στη πατρίδα και τη Δημοκρατία και το αλύγιστο μίσος στους τρεις κατακτητές. Γερμανούς, Ιταλούς και Βούλγαρους. Αλήθεια πόσο Άνθρωπος γίνεται ο άνθρωπος όταν τα αποφασίζει όλα για την ελευθερία;. Ανέρχεται σε δυσθεώρητα ηθικά ύψη. Η ψυχή του γιγαντώνεται και το πνεύμα συναντά το Θεό. Πόσο δίκιο είχε ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ όταν έλεγε "Ένας άνθρωπος που δεν θέλει να πεθάνει για κάτι δεν είναι άξιος να ζει". Πολλά γεγονότα που περνά ο άνθρωπος στη ζωή παίρνουν πολλές φορές τέτοιες διαστάσεις που για πολλούς είναι φανταστικά. Η μνήμη μου είναι γεμάτη από αναρίθμητες ιστορικές ημερομηνίες δράσης των δημοσίων υπαλλήλων στα χρόνια της κατοχής. Η 28η Οκτωβρίου αποτέλεσε σταθμό στη συνέχεια των αγώνων για τη κατοχή. Σήμερα στρέφεται και σταματά στη μεγάλη εθνικοαπελευθερωτική απεργία της 7ης Σεπτεμβρίου 1942. μικρής διάρκειας. Είχε προηγηθεί η απεργία της 22ης Απριλίου 1942. Από τα μέσα Αυγούστου συνήλθαν σε επανειλημμένες μουσικές συσκέψεις οι εκπρόσωποι των δημοσίων υπαλλήλων

των Νομικών προσώπων Δημοσίου Δικαίου, Τραπεζών και των πάσης φύσεως Οργανισμών ως και υπαλλήλων και εργατών διαφόρων επιχειρήσεων. Στις συσκέψεις αυτές είχα την τιμή να προεδρεύω στο σύλλογο του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας που τότε υπηρετούσα. Αψηφώντας τις απειλές των εχθρών καθώς και των Ελλήνων Κουίσιγκ καταστρώσαμε με άκρα μυστικότητα σχέδιο κήρυξης δεκαπενθήμερης γενικής απεργίας για την 7η Σεπτεμβρίου. Προς παραπλάνηση μάλιστα της αρχής κατοχής θα προτάσσαμε ως δικαιολογητικό την αύξηση των μισθών και ημερομισθίων. Αυτής δε της απεργίας κύριος υποκινητής ήταν ο Τσιγάντες. Στο εθνικό αυτό προσκλητήριο το σώμα των δημοσίων υπαλλήλων όπως και όλοι οι εργαζόμενοι έδωσαν το παρών χωρίς να απουσιάσει κανένας γιατί όλοι ήταν ψυχικά έτοιμοι. Προσήλθαν όλοι πρόθυμοι να διαδραματίσουν το ρόλο τους πάνω στην αιματηρή σκηνή έτοιμοι για οποιαδήποτε θυσία. Την 7η Σεπτεμβρίου ολόκληρη η περιφέρεια της τέως Διοίκησης Πρωτεύουσας έμοιαζε σαν ένα απέραντο νεκροταφείο. Κάθε κίνηση είχε νεκρωθεί. Η μεγαλειώδης εκείνη απεργία υπήρξε σταθμός στην ιστορία της Αντίστασης. Παρέσυρε δε όλο το πληθυσμό και τον έθεσε αντιμέτωπο προς το θάνατο. Όλοι τον αντιμετωπίζαμε με περιφρόνηση. Στην πολυήμερη αυτή απεργία ο εθνάρχης αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός στάθηκε συμπαραστάτης μας. Συγκέντρωσε χρήματα για να καταβληθεί ο μισθός στους έχοντες απόλυτη ανάγκη. Η γερμανική κυβέρνηση του στρατηγού Τσολάκογλου καταλήφθηκε εξαπίνης Μέσα στη σύγχυση της άρχισε να εξαπολύει απειλές. Παρά τις σταδιακές όμως ανακοινώσεις της για απόλυση των απεργών, για εφαρμογή μέτρου εκτόπισης στους συλληφθέντες, για διακοπή της χορήγησης συσσιτίων στους απεργούς, για μερική οικονομική ικανοποίηση δεν πέτυχε τη λύση της απεργίας. Οι δημόσιοι υπάλληλοι αδελφωμένοι με όλους τους εργαζόμενους βάδιζαν στο δρόμο του καθήκοντος. Αξίωναν άμεση απελευθέρωση των συλληφθέντων και πλήρη ικανοποίηση των οικονομικών τους αιτημάτων. Οι Γερμανοί αντιλήφθηκαν πλέον ότι τα απώτερα κίνητρα της απεργίας είναι εθνικά. Έγιναν θηρία κι επενέβησαν για έμμεσο τερματισμό της. Στράφηκαν μάλιστα στους δημοσίους υπαλλήλους γιατί αυτοί ήταν αίτιοι της ακινητοποίησης των πάντων. Γι αυτό το λόγο επιστράτευσαν το σώμα των χαφιέδων τους. Την 17η Σεπτεμβρίου το πρωί ημέρα Πέμπτη, οι Γερμανοί στο χώρο του Μουσείου όπου περνούσαν οι απεργοί για οδηγίες συνέλαβαν δεκατέσσερα μέλη, από τα είκοσι της επιτροπής απεργιακού αγώνα και πενήντα έξι απεργούς υπαλλήλους. Οι συλλήψεις έγιναν από τη διαβόητη γερμανική αστυνομία που τους βοηθούσαν τα καθάρματα της τότε Ειδικής ασφάλειας του προδότη Λάμπου. Οι προδότες αυτοί του Λάμπου που έγιναν υπαίτιοι για τις ανεκδιήγητες συμφορές παρέμειναν στη μνήμη μου σαν ανάμνηση φρικτή. Οι δήμιοι μας μετέφεραν στα θεοσκότεινα υπόγεια της Γκεστάπο (Οθωνος 6) της οποίας προϊστάτο ο απαίσιος Τόμπελ και που θεωρούνταν κι αυτά μεθόριος θανάτου. Η φρικαλέα πείρα των όσων πέρασαν από κει, έδινε τις πληροφορίες πώς οι φιλοξενούμενοι σε αυτό το άντρο πήγαιναν με τα πόδια κι έφευγαν με το φορείο, εάν δεν έφταναν στο εκτελεστικό. Τα βασανιστήρια ήταν οργανωμένα όπως στη Μέρλιν σε επιστημονική βάση και γινόταν από Γερμανούς αξιωματικούς με σαδιστική πείρα. Μετά τις συλλήψεις οι Γερμανοί ειδοποίησαν τους απεργούς ότι αν την επομένη προσέλθουν στις εργασίες τους θα αφεθούν ελεύθεροι οι συλληφθέντες, αλλιώς θα μεταφερθούν όμηροι στη Γερμανία. Μπροστά στη φοβερή απειλή λύθηκε η απεργία μα οι υποσχέσεις έμειναν απραγματοποίητες. Τουναντίον άρχισε ο δρόμος για τον Γολγοθά. Άρχισαν με ανακρίσεις, με ενορχηστρωμένη εκστρατεία απειλών, ύβρεις, για να προχωρήσουν με τους κεραυνούς κατά

του κομμουνισμού και να καταλήξουν στα βασανιστήρια. Ο αντικομμουνισμός ήταν ο δούρειος ίππος τους. Το να είσαι κομμουνιστής κυκλοφορούσε ως κίβδηλο νόμισμα. Τα δεσμοκτήρια μας ήταν τόποι κόλασης. Οι τοίχοι και τα δάπεδα ήταν γεμάτα με αίματα που παρουσίαζαν όλη τη θηριωδία τους. Εκεί δεχτήκαμε ένα απαίσιο μυθολογικό μεγαθήριο ως βασανιστή με συρμάτινο μαστίγιο το οποίο έσχιζε τις σάρκες κι έφτανε μέχρι τα οστά. Εκεί περάσαμε ατέρμονες νύχτες βασανιστηρίων από τις πλέον εφιαλτικές της δαντικής κόλασης. Κατά το διάστημα της κράτησης μας, τα αιμοβόρα ένστικτα των επίλεκτων στρατιωτών του Χίτλερ έβρισκαν κάθε φορά ευκαιρία να εκδηλώνουν τον απίστευτο σαδισμό τους. Είχαν τη τέχνη τους να κάνουν τα θύματα τους να υποφέρουν σωματικούς πόνους. Τα βασανιστήρια τα έκαναν για ομολογία μαρτυρία συνεργατών αλλά πολλές φορές απλώς και μόνο χάρη των βασανιστηρίων. Τις δυο πρώτες μέρες μας κράτησαν νηστικούς και μας έδιναν μόνο ένα ποτήρι νερό κάθε μεσημέρι. Μετά η συνήθης τροφή ήταν μια λιωμένη πατάτα που ονόμαζαν σούπα ή σκωληκόβρωτα μαύρα φασόλια ή ρεβίθια κι ένα κομμάτι ψωμί ή δικά τους αποφάγια. Εκεί μέσα τα βογκητά μας ενωνόταν σε μια μακάβρια μελωδία με τα τραγούδια εκείνων που έπεφταν στα εκτελεστικά αποσπάσματα. Μοναδική παρηγοριά μας ήταν ένα παραθυράκι του κελιού μας που άφηνε να μπαίνει λίγο φως, για να μπορούμε να μετρούμε τις ατέλειωτες μέρες και νύχτες. Αν και το σώμα υπέφερε, η ψυχή έμενε ακλόνητη, αλύγιστη. Ο προπηλακισμός, το μαρτύριο, το αίμα, ο θάνατος ήταν πάντα δρόμος για τη λύτρωση. Αυτό το γνώριζαν οι Γερμανοί και γι' αυτό μια κτηνωδία έβρισκε ανταπόκριση στη ψυχή τους. Εκδήλωνε τα ένστικτα του πάνω στους πατριώτες που οδηγούνταν δέσμιοι στα διάφορα κρατητήρια. Στις 24 Σεπτεμβρίου οι αιμοδιψείς Γερμανοί διέταξαν να συγκεντρωθούμε στο διάδρομο. Εκεί ήταν το σταυροδρόμι της φριχτής αγωνίας. Εκεί για κάθε κρατούμενο σκλάβο ανοιγόταν τρεις δρόμοι, ένας για τη ζωή, ο δεύτερος για την ομηρία και ο τρίτος για το Ελληνικό Νταχάου, το Χαϊδάρι. Προτού απομακρυνθεί ο κρατούμενος δεν γνώριζε τον δρόμο που τον περιμένει. Τον κρατούσαν μυστικό οι δήμιοι γιατί σκοπός τους ήταν να κρατούν τους μάρτυρες σε ένα χάος ανατριχιαστικής αβεβαιότητας κι αγωνίας. Σχέδιο σατανικό για να σπάσουν το ηθικό των κρατουμένων. Εκεί, ένας μισητός Έλληνας χαφιές ο οποίος σαν ιεροξεταστής φορούσε κόκκινη χλαμύδα και κόκκινη μάσκα μας χώρισε σε τρεις κατηγορίες. Η αναχώρηση θα πραγματοποιούνταν την επόμενη ημέρα χωρίς κανείς μας να γνωρίζει ποιο σταυρό θα φορτωνόταν. Ζητήσαμε να ειδοποιηθεί η αρχιεπισκοπή να στείλει πνευματικό για να εξομολογηθούμε και να κοινωνήσουμε και φυσικά να στείλουμε μηνύματα στους δικούς μας. Όχι μόνο δεν ακουστήκαμε αλλά όσοι είχαμε τη πρωτοβουλία τύχαμε ιδιαίτερη περιποίηση. Καθένας αναλάμβανε να μεταφέρει μηνύματα των άλλων στους δικούς του με τη ψευδαισθηση ότι ίσως αυτός ακολουθήσει το δρόμο της ζωής. Μηνύματα πυρακτωμένα από πόνο αλλά και σφυρηλατημένα από πίστη κι απόφαση. Ήταν ο πόνος, η πίστη και η απόφαση του Έθνους. Στις 10.30 πμ της επομένης ο Έλληνας διερμηνέας των Γερμανών μας κάλεσε όλους στο σταυροδρόμι της αγωνίας. Εκεί, ένας Γερμανός αξιωματικός δια του διερμηνέα μας ανακοίνωσε ότι κατόπιν εντολής του πληρεξούσιου του Ράιχ στην Ελλάδα πρεσβευτού Άλτερμπουργκ ήμαστε ελεύθεροι. Τα λόγια του τα δεχτήκαμε με εμπαιγμό. Οι Γερμανοί εξαχρειώθηκαν. Αξίωσαν να φωνάξουμε "Χάιλ Χίτλερ". Όταν διαπίστωσαν ότι την εντολή τους την αντιμετωπίσαμε με κραυγαλέα σιωπή, άρχισαν να μας βρίζουν, να μας χτυπούν και να μας σπρώχνουν στην έξοδο. Μια αμυχή στο δεξί χέρι και μια γάζα στο κεφάλι αποτελούσαν τα μόνα

ορατά ίχνη κακοποίησης μου. Έπειτα από οχτώ μέρες μαρτυρικής ζωής, σωματικά ράκη, αντικρίσαμε τον αττικό ουρανό για να πληροφορηθούμε ότι τη σωτηρία μας την οφείλουμε στον εθνάρχη αρχιεπίσκοπο Δαμασκηνό,. Ο ιεράρχης είχε απειλήσει τους Γερμανούς. Τους είχε πει ότι θα διατάξει να χτυπήσουν τις καμπάνες της αρχιεπισκοπής πένθιμα και θα τους καταγγείλει διεθνώς για αθέτηση του λόγου τιμής που έδωσαν ότι θα απολύσουν τους κρατούμενους αμέσως μόλις τερματιστεί η απεργία. Την επομένη της αποφυλάκισης μας όλοι σπεύσαμε στην αρχιεπισκοπή για να ευχαριστήσουμε τον σωτήρα μας. Τον Σεπτέμβρη του 41 κάλεσαν οι Γερμανοί τις αρμόδιες υπηρεσίες των υπουργείων Εργασίας και Ναυτιλίας και ζήτησαν να τους δώσουν στοιχεία 200.000 άνεργων διαφόρων ειδικοτήτων. Οι αρμόδιοι υπάλληλοι κατόπιν συσκέψεων απάντησαν ότι δεν υπάρχουν άνεργοι των ειδικοτήτων που ζήτησαν. Η άρνηση ερέθισε τους Γερμανούς και τον Απρίλιο του 42 αποφάσισαν ιδιαίτερο γερμανικό γραφείο ευρέσεως εργασίας. Μέχρι τη κατάρρευση τους είχαν στείλει 13000 καρκινώματα στη Γερμανία γιατί οι τίμιοι εργάτες προτίμησαν την άθλια ζωή του σκλάβου παρά την ευμάρεια που τους υποσχόταν οι Γερμανοί. Τον Αύγουστο του 42 ζήτησαν από τη κυβέρνηση των προδοτών τη κήρυξη πολιτικής επιστράτευσης 18-50 χρονών. Με σκοπό της χρησιμοποίησης του σε στρατιωτικά έργα βάσει υφιστάμενου διατάγματος του Γερμανού Διοικητή από τον Ιανουάριο του 42. Οι ρουφιάνοι αποδέχτηκαν τη πρόσκληση αλλά οι αρμόδιες υπηρεσίες του υπουργείου Εργασίας και πάλι με πείσμα και περηφάνια αντιτάχθηκαν και δήλωσαν αρμοδιότητα, Τον Οκτώβριο του 1942 οι εκπρόσωποι του Ταρταρίνου της Ρώμης ζήτησαν κήρυξη πολιτικής επιστράτευσης 10000 εργατών για εργασία εντός της Ελλάδας. Οι αρμόδιοι του υπουργείου εργασίας αφού τους ανέπτυξαν το αψυχολόγητο και ασύμφορο του πράγματος τους έπεισαν να περιοριστούν στην εθελοντική προσέλευση των εργατών. Σε διάστημα ενός μηνός δεν προσήλθε κανείς. Οι Ιταλοί εξαγριώθηκαν και με τη σειρά τους άρχισαν να απειλούν. Μπροστά σε αυτή τη κατάσταση στις αρχές Φεβρουαρίου του 43 οι Γερμανοί έλαβαν την απόφαση να κηρύξουν πολιτική επιστράτευση. Γιατί η Γερμανία είχε υποστεί μεγάλη αιμορραγία και είχε μεγάλη ανάγκη από εργατικά χέρια στα πολεμικά εργοστάσια. Τη θλιβερή κι αμετάκλητη απόφαση των Γερμανών πληροφορήθηκε πρώτος ο Δαμασκηνός. Κατ' εντολή του ως συνεργάτης του άρχισα μυστικά να καλώ ξεχωριστά τους εκπροσώπους των πνευματικών ιδρυμάτων , των επαγγελματικών οργανώσεων και των εργαζόμενων τάξεων στην αρχιεπισκοπή όπου ο εθνάρχης αποκάλυπτε τη πληροφορία του και τους ανακοίνωνε τις αποφάσεις του. Ταυτόχρονα μου συνέστησε επειδή υπηρετούσα στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας να συνεννοηθώ και με τους εκπροσώπους-συναδέλφους της δημοσιοϋπαλληλικής οικογένειας και να προετοιμάσουμε την κήρυξη πανελλαδικής απεργίας για τη 5η Μαρτίου. Θα πρέπει όπως μου τόνισε να μην υποψιαστούν οι Γερμανοί. «Γι αυτό θα καλέσετε τους υπαλλήλους με μοναδικό αίτημα την βελτίωση αποδοχών τους. Μέχρι τότε θα έχουν εκδηλωθεί οι προθέσεις των Γερμανών κι έτσι θα συνδυαστεί και με πολιτική επιστράτευση.» Αμέσως άρχισε ο σκληρός αγώνας της προετοιμασίας ενώ ένας αέρας αβεβαιότητας κι άμεσων κινδύνων φυσούσε πάνω από τη πρωτεύουσα. Στις 15 Φεβρουαρίου επαλήθευσαν οι πληροφορίες του Δαμασκηνού. Η εφημερίδα "Γερμανικά Νέα στην Ελλάδα" ανάγγειλε επίσημα τη πολιτική επιστράτευση. Η αψυχολόγητη ωμότητα των τυράννων έβαλε το λαό σε πένθος και θλίψη μα τόνισε το αίσθημα εκδίκησης και τη δύναμη αντίστασης. Οι αρχές κατοχής άρχισαν να λαμβάνουν δραστικά μέτρα παρά τις επανειλημμένες επεμβάσεις του

δεσπότη. Δεν εννοούσαν να υποχωρήσουν και να δηλώσουν ότι δεν πρόκειται να γίνει επιστράτευση. Στις 5 Μαρτίου του 1943 όπως είχε καθορίσει ο μεγαλεπήβολος ηγέτης της Εκκλησίας και του Έθνους κηρύχθηκε πανελλαδική απεργία. Τα πάντα είχαν νερωθεί και κάθε κίνηση είχε σταματήσει. Ο Δαμασκηνός είχε ζητήσει από το πρωί συνάντηση με τον πληρεξούσιο του Ράιχ Άλτερμπουργκ η οποία είχε καθοριστεί για τις 6.30.μμ. Η αγωνία της επιστροφής είχε κορυφωθεί σε όλους μας, Τα βλέμματα ήταν συνεχώς στραμμένα στην είσοδο. Είχε φτάσει 9.00 μμ όταν ένας αναστεναγμός βγήκε από μέσα μας. Νεκρική σιγή κράτησε. Όλοι ήμασταν κρεμασμένοι από τα χείλη του. Ο Εθνάρχης παλλόμενος από συγκίνηση είπε "Ανακοίνωσα στον Γερμανό πληρεξούσιο ότι αν δεν εκδοθεί μέχρι της 7 Μαρτίου επίσημη ανακοίνωση περί ανάκλησης της απόφασης περί πολιτικής επιστράτευσης, οι καμπάνες των εκκλησιών θα δώσουν το σύνθημα περί τελικής απογνώσεως και θα ηγηθώ προσωπικώς της εξεγέρσεως. Στο άκουσμα των λέξεων καταληφθήκαμε από δέος . Επειδή είχε περάσει η ώρα και ο τρόμος κυριαρχούσε στους δρόμους, ο αρχιεπίσκοπος πρότεινε να μείνουμε σπίτι του. Εν τω μεταξύ οι Γερμανοί υποχώρησαν και ζήτησαν να περιοριστεί η πολιτική επιστράτευση στους ειδικευόμενους μόνο εργάτες. Όλων μας η αναπνοή σταμάτησε Η κεφαλή της εκκλησίας απέρριψε τη πρόταση. Κατά τις 11 .00 οι Γερμανοί έστειλαν σχέδιο ανακοινωθέντος ότι "οι κυκλοφορούσες φήμες περί πολιτικής επιστρατεύσεως στερούνται πάσης υποστάσεως. Ο εθνάρχης που στάθηκε πάντοτε όρθιος στο κέντρο των γεγονότων δήλωσε ότι θα το αποδεχθεί αν συμπληρώσουν με υπόσχεση βελτιώσεως της θέσεως των δημοσίων υπαλλήλων και των εργαζομένων. Όλοι μείναμε άναυδοι από την απροσδόκητη δήλωση του προκαθημένου. Φοβηθήκαμε ότι οι Γερμανοί θα εξαγριωθούν και θα διατάξουν τη σύλληψη του. Εκδηλώσαμε τους φόβους παρότι ο αρχιεπίσκοπος ήταν ατάραχος .Επειδή επρόκειτο για τους δημόσιους υπαλλήλους πήρα τον λόγο "Εφόσον Μακαριότατε διέφυγε ο κίνδυνος για αφανισμό των Ελλήνων μέσω πολιτικής επιστράτευσης, οι δημόσιοι υπάλληλοι υποχωρούν προς το παρόν για το οικονομικό ζήτημα και δέχονται να λύσουν την απεργία. Κι ο αρχιεπίσκοπος αγέρωχος μου απάντησε "Τώρα είναι κατάλληλος η στιγμή να ικανοποιηθείτε οικονομικά αγαπητέ Γιώργο". Κάτι γνώριζε. Είχαν περάσει μεσάνυχτα όταν οι Γερμανοί έδιναν στις εφημερίδες το ανακοινωθέν που είχε υπαγορεύσει ο αρχιεπίσκοπος. «Η Πολιτική επιστράτευση είχε οριστικά ματαιωθεί., Αλλά και οι δημόσιοι υπάλληλοι κάτι πήραν» .Το πρωί της 6ης Μαρτίου κύματα λαού κατέκλυσαν το μέγαρο και ζητούσαν να δουν τον ιεράρχη τους. Ζητούσαν να φιλήσουν το χέρι του. Αλλά οι Γερμανοί δεν υποχώρησαν. Ήταν η εποχή που οι νικηφόρες στρατιές των συμμάχων προχωρούσαν ακάθεκτες. Ενώ η καταραμένη χώρα δεχόταν εκδικητικά τα χτυπήματα της ανθρωπίνης δικαιοσύνης αυτή τη περίοδο άρχισε να πλανάται πάνω από την Ελλάδα μια τερατόμορφη σκιά, το φοβερό φάσμα των γερμανικών μπλόκων ως μέσο στρατολογίας εργατών. Τα μαύρα κοράκια αφού περιόρισαν στο σπίτι του τον Δαμασκηνό άπλωσαν τα φτερά τους σε μια ατέλειωτη αλυσίδα τετραγώνων, πόλεων συνοικισμών κι επιτέθηκαν με λυσσώδη manía, τους επιτέθηκαν για να τους στείλουν δεμένους στα πολεμικά εργοστάσια της πατρίδας τους. Με τη απομόνωση του αρχιεπίσκοπου ο τόπος έμοιαζε ορφανός. Ο αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός του οποίου η προσωπικότητα συνάρπαζε και γοήτευε κατεύθυνε και συνέγειρε τα πλήθη. Υπήρξε ηγέτης. Με επέλεξε ως σύνδεσμο του μεταξύ των αντιστασιακών του οργανώσεων ή προσώπων που συνεργάζονται μαζί του.»

Τραυματίας στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο (8.11.1949).

Μ.Π. Μίλησε μου λίγο για την επιχείρηση απαγωγής «Μίδας 614».

Γ.Π. Στις 12 Νοεμβρίου 1942 πραγματοποιήθηκε στις γυναικείες φυλακές Αβέρωφ μια φοβερή επιχείρηση απαγωγής από την οργάνωση "Μίδας 614". Απήχθησαν οι κρατούμενες Καίτη Αντωνοπούλου, Χριστίνα Γάσπαρη και η διευθύντρια των φυλακών Αριάδνη Πετράντη προκειμένου να θεωρηθεί αυτή υπεύθυνη της προπαρασκευής της επιχείρησης. Για την απαγωγή της επιχείρησης βοήθησαν και οι Γιάννης Τσιγάντες κι ο αστυνομικός διευθυντής Άγγελος Έβερτ. Σ' αυτή την απαγωγή πρωτεύοντα ρόλο έπαιξε ο παππούς σου, ο παπά-Δημήτρης ο οποίος ερχόταν σε συνεννόηση με τον υπαστυνόμο Λεωνίδα Παρίση, συμπατριώτης του από τη Ναυπακτία και με τον εκτελεστή της επιχείρησης Μιλτιάδη Γιαννακόπουλο. Ο Γιαννακόπουλος εμφανίστηκε στις φυλακές στις 3.00 μμ της 12ης Νοεμβρίου με στολή Ιταλού λοχαγού και τις απήγαγε. Πρόκειται για μια από τις συνταρακτικότερες και μυθιστορηματικές αποδράσεις. Οι Ιταλοί υποψιάστηκαν και τον ιερέα των φυλακών παπά-Δημήτρη. Την επομένη, πρωί-πρωί μια ομάδα πρακτόρων της ιταλικής αστυνομίας με στρατιώτες και με επικεφαλής ένα αξιωματικό ονόματι Μπερτίνι εισέβαλλε στο σπίτι μας, στη Γριβαίων 4, και τον συνέλαβαν. Τον απομόνωσαν στις φυλακές, σε ένα κελί και άρχισαν εξαντλητικές ανακρίσεις. Στις ύβρεις, απειλές και εξευτελισμούς απαντούσε μονολεκτικά "Δεν γνωρίζω τίποτε" Ο αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός κινήθηκε για να τον αποσπάσει από τους Ιταλούς, αλλά συναντούσε πεισματική αντίδραση. Μια μέρα απελπισμένος είπε. "Τον χάνουμε τον παπά-Δημήτρη". Για καλή του τύχη την περιπέτεια του πληροφορήθηκε η Πολωνέζα Υβόννη Περδικάρη την οποία είχε υπόδικη επί ένα χρόνο στις φυλακές για το φόνο του συζύγου της δικηγόρου και πρώην βουλευτή που έγινε στις 9 Ιούνη 1937. Η Υβόννη είχε φίλο τον Ιταλό στρατηγό Τζελόζο, ο οποίος ήταν διοικητής της 11ης στρατιάς που βρίσκονταν στην Αθήνα. Με την επέμβασή της ο παπά-Δημήτρης αφέθηκε ελεύθερος. Τα Χριστούγεννα επανήλθε στις φυλακές για να συνεχίσει το έργο του. Αλλά η οικογένεια υφίσταται νέο πλήγμα. Η καρδιά της γιαγιάς μου Μαγδαληνής δεν άντεξε από τον πρόωρο και άδικο θάνατο του γιου της Χρήστου και έφυγε στις 22 Δεκέμβρη του 1943. Κι έφυγε χωρίς να δει την αποκατάσταση των παιδιών της για τα οποία τόσα είχε υποφέρει. Αλλά και τη λευτεριά του τόπου χάρη της οποίας διέθεσε τα παιδιά της και μετέβαλε το σπίτι της καταφύγιο καταδιωκόμενων πατριωτών και κέντρο διερχομένων των συμπατριωτών. Έφυγε η μητέρα της γενιάς που σήκωσε τις πλάτες της δυο πολέμους, τη στέρηση, το φόβο, τις στενοχώριες, και το πένθος που φέρνουν μαζί τους οι μεγάλες αναταραχές. Σεβόταν απεριόριστα τον πατέρα του αλλά μιλούσε με δημιουργική θλίψη και καθαγιασμένη τρυφερότητα για τη μητέρα του. Όταν έλεγε μάνα εννούσε όλες τις παινεμένες κι ηρωικές manáδες του Μεσοπολέμου. Κι εδώ ο στίχος του Ζακ Πρεβέρ "Ήσουν η ίδια αλλά δεν μπορούσα να σε γνωρίσω" ισχύει απόλυτα για τη μάνα που αγάπησε. Ήταν πάντα αμετακίνητη στο χρέος. Ήταν η δύναμη, το ασφαλές λιμάνι που προστάτευε από τα κύματα τα παιδιά της. Η αιώνια μοσχομύριστη άνοιξη μέσα σε ένα διάφανο φως ονειρικής ομορφιάς, που απαλύνει το πνεύμα ημερώνει τα πάθη και εξευμενίζει τον

άνθρωπο. «Η μάνα δεν είναι μόνο η ιδέα είναι πραγματικότητα και πυρήνας ζωής. Παλμός και πνοή δημιουργίας. Σ' αυτή τη μάνα που αγωνίστηκε πονετικά μαρτυρικά ως ηρωίδα του πόνου και του μόχθου, υποκλίνομαι.» Ένα κύτταρο της γενιάς του 40 ο ίδιος, της τόσο απροσκύνητης και ιστορικής. Σε μια γενιά με πρωτογενή προσφορά της τραγικής μορφής του Έλληνα όπως αναδύθηκε μέσα από τον πόλεμο και τη κατοχή. Ανήκε στη τραγική γενιά του συμπυκνωμένου πόνου, στη γενιά που η μόνη χαρά που δοκίμασε ήταν η προσφορά και η θυσία. Στη γενιά που όταν της βάλανε το δίλημμα ταπείνωση ή υπέρτατη θυσία διάλεξε τον πόλεμο. Είχε μια έμφυτη αξιοπρέπεια και κατέβαλλε μια διαρκή προσπάθεια να μη κηλιδωθεί το όνομα του. Σπάνια λιτότητα, νηφαλιότητα κι εγκράτεια στις υλικές απολαύσεις. Άνθρωπος με απόλυτη τη συναίσθηση του ιστορικού χρέους, της αποστολής. Έβαζε υπεράνω όλων τη λατρεία για τη πατρίδα και το λαό.

Μ.Π. Για το συλλαλητήριο της 22ας Ιουλίου του 1943 τι έχεις να μας πεις;

Γ.Π. Από τους βυζαντινούς χρόνους μέχρι το τέλος του παγκοσμίου πολέμου η θέση της Ελλάδας που γειτόνευε με τους Βουλγάρους ήταν η χειρότερη πληγή της ιστορίας. Από την αυγή του 20ου αιώνα ο ελληνισμός της Μακεδονίας γνώρισε τέσσερις φορές την βουλγαρική επιδρομή. Ενώ στην Ελλάδα οι πατριώτες μαχόταν όρθιοι ενάντια στον άξονα, η ύαινα παρέδιδε τα εδάφη της στον Χίτλερ για να πλήξει από πάνω τους Έλληνες. Οι Βούλγαροι ηρέμησαν από τα μαρτύρια και τραβήχτηκαν πίσω από τις Γερμανικές φάλαγγες. Σύρθηκε για να βασανίσει και να απομυζήσει τους νεκρούς. Έπειτα από λίγο η Βουλγαρία κατέλαβε την ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη τις οποίες επί τρισήμισι χρόνια κατάσφαξαν, λήστεψαν, βασάνισαν. Έσφαξαν 50000, απήγαγαν ως ομήρους 60000 και ανάγκασαν σε επαναπατρισμό 200000 πολίτες. Ξερίζωσαν τα πάντα. Κάηκαν μνημεία, ερήμωσε η ύπαιθρος. Τα εγκλήματα των Κομιτατζήδων προκάλεσαν ρίγος φρίκης στη παγκόσμια συνείδηση. Η είδηση αυτή αποκορύφωσε την οργή του λαού μας. Τα βλέμματα στράφηκαν πάλι στον Δαμασκηνό. Η θύελλα δεν άργησε να ξεσπάσει. Η ημέρα της 22 Ιουλίου του 1943 κηρύχθηκε ως ημέρα γενικού πένθους. Οι οργανώσεις προετοιμάζαν με άκρα μυστικότητα τη πραγματοποίηση του μαχητικού συλλαλητηρίου. Στην επιτροπή που συγκροτήθηκε συμμετείχε και ο Γιώργος Παπαδημητρίου κατ' εντολή του Δαμασκηνού ως σύνδεσμος του. Στις 9.30 ο λαός των Αθηνών άρχισε να συγκεντρώνεται στα προκαθορισμένα σημεία της πόλης. Στη πλατεία Συντάγματος μαζεύτηκε ο μεγάλος όγκος. Οι κατακτητές δεν έμειναν αδιάφοροι. Χτυπούσαν χωρίς οίκτο και χωρίς έλεος, και οι συνεχόμενες ριπές των όπλων έπνιγαν τους θρήνους. Η πλατεία μεταβλήθηκε σε ένα φοβερό θέατρο φρίκης. Το έδαφος βιάφτηκε με αίμα το οποίο έτρεχε από πληγές δεκάδων νεκρών και τραυματισμένων. Ο κόσμος βγήκε στους εξώστες, τα παράθυρα και τις ταράτσες των γύρω σπιτιών και διαμαρτυρήθηκε για τη δολοφονική επίθεση. Όλα τα κρατητήρια των κατακτητών και αρκετά σχολεία γέμισαν από πατριώτες αγωνιστές. Εγώ είχα τη τιμή να χτυπηθώ από υποκόπανο όπλου Γερμανού, να συλληφθώ και να συρθώ με φάλαγγα πατριωτών για τα απαίσια άντρα της Κομαντατούρ. Ευτυχώς όμως στη πορεία της φάλαγγας λόγω σύγχυσης κατόρθωσα να ξεφύγω με άλλους και να γλιτώσω τις συνέπειες. Η άμεση επέμβαση του Μακαριότατου προς τους πληρεξούσιους της Γερμανίας και της Ιταλίας έφερε το ποθούμενο, Είχε ως αποτέλεσμα έπειτα από θωπεύσεις να διαταχθεί η απόλυση όλων των

κρατουμένων κι έτσι να αποφευχθεί η δημιουργία κι άλλων θυμάτων. Και το σπουδαιότερο να ναυαγήσουν τα σχέδια των Βουλγάρων. Ήχησε η σάλπιγγα της νίκης κι αυτή τη φορά οι ένοχοι πολέμου τιμωρήθηκαν αμείλικτα. Η τυρρανία ακρωτηριάστηκε, διχοτομήθηκε. Οι υπεύθυνοι του πολέμου απαγχονίστηκαν στα ικρίσματα της Νυρεμβέργης. Οι Βούλγαροι όμως αντί να φοβηθούν τη μέρα της νίκης ως μέρα κρίσης φερόταν σα νικητές. Οι σύμμαχοι οι οποίοι ακρωτηρίασαν, διχοτόμησαν και ρήμαξαν την μεγάλη αντίπαλο τους την Γερμανία, άφησαν τη Βουλγαρία να πανηγυρίζει. Της επέτρεψαν να διατηρήσει ως αμοιβή κι έπαθλο της προδοσίας την Δοβρουσά, δώρο του Χίτλερ προς τον Ιούδα για την παράδοση της Ελλάδας και της Σερβίας. Αμείψανε τη χώρα για την οποία ο Στάλιν έλεγε "Θα επισκεφθώ άλλας βαλκανικές χώρας ως εκδικητής και την Ελλάδα ως προσκυνητής". Γιατί μόνο η Ελλάδα στα Βαλκάνια ήταν σύμμαχος. Η Αλβανία ήταν δούλα των Ιταλών, η Σερβία υπόδουλος των Γερμανών, η Βουλγαρία υπηρέτρια των Γερμανών και η Ρουμανία υποζύγιο του Άξονα. Η άτυχη Ελλάδα γονατισμένη από το βάρος των αγκάθινων στεφάνων που της είχαν φορέσει, αιματωμένη, καταξερσισμένη πυρίκαυστη, προσέρχεται στα Συνέδρια για να ζητήσει το δίκιο της. Η Ελλάδα περίμενε να της δοθούν τα πλαίσια μέσα στα οποία θα μπορέσει να πετύχει την αναγέννηση της. Τέσσερις ήταν οι θεμελιώδεις εθνικές διεκδικήσεις Τα Δωδεκάνησα, η Κύπρος, η Βόρειος Ήπειρος και η στρατηγική βελτίωση των συνόρων της προς τη Βουλγαρία. Οι σύμμαχοι τιμώρησαν την Ελλάδα με τη χειρότερη και πικρότερη τιμωρία με το ωμό κι απροσημάτιστο ποδοπάτημα του δικαίου και των ονείρων της. Την τιμώρησαν με 562.585 νεκρούς. Τη χώρα που κάθε πέτρα της έγινε μαύρη από τη φωτιά της θυσίας και οι ποταμοί και οι θάλασσες έγιναν αίμα. Άφησαν παντού λίμνες αίματος και σωρούς οστών. Η αμοιβή του ελληνικού λαού για τις υπηρεσίες και τις θυσίες του ήταν ο ενταφιασμός των εθνικών διεκδικήσεων. Αυτή είναι η μοίρα των ηθικώς μεγάλων στην ιστορία του κόσμου. Να παραγνωρίζονται οι αγωνιστές να στεφανώνονται τα δωσίλογα κράτη ή άτομα και να αμείβονται οι ανέντιμοι κι αναξιόπιστοι. Ο Προμηθέας βασανίστηκε δεσμώτης στον Καύκασο, επειδή έφερε στον άνθρωπο από τον ουρανό τη φωτιά. Η Ιερουσαλήμ έδιωξε τους προφήτες, ο Σωκράτης ήπιε το κώνειο γιατί κατέβασε στη γη τη φιλοσοφία, κι ο Χριστός σταυρώθηκε γιατί ήρθε να υψώσει προς το Θεό τον άνθρωπο.

Μ.Π Πες μου για τα γεγονότα της 28^{ης} Οκτωβρίου του 41. Ήσουν παρών και έζησες δύσκολες στιγμές που παρ' ολίγο θα πλήρωνες με τη ζωή σου.

Γ.Π.Η πρωτοβουλία της Εθνικής Αντίστασης όπως και η εξέγερση επί Τουρκοκρατίας αναπήδησε από τις λαϊκές τάξεις. Ο ίδιος ο λαός ως αντίσταση ήταν κεραυνός κι αλεξικέραυνο. Υπηρετούσα τότε στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας. Από δεκαήμερου είχε συγκροτηθεί μυστική επιτροπή από αντιπροσώπους υπαλλήλων κι εργατών των πάσης φύσεως συνδικαλιστικών οργανώσεων. Στην επιτροπή συμμετείχα κι εγώ με την ιδιότητα του προέδρου του συλλόγου υπαλλήλων Εθνικής Οικονομίας. Οι κατακτητές που είχαν αρχίσει να ανησυχούν γιατί στα βλέμματα των Ελλήνων διέκριναν το μίσος και τη περιφρόνηση για τρομοκράτηση του πληθυσμού της πρωτεύουσας λοιπόν έλαβαν ειδικά μέτρα. Από τη προηγούμενη μέρα της 28ης Οκτωβρίου είχαν οργανώσει στους δρόμους παρέλαση αρμάτων μάχης. Στις 23 Απριλίου 1941, ο βασιλιάς και η κυβέρνηση αναχώρησαν από την Αθήνα για την Κρήτη, ενώ οι Γερμανοί προέλαυναν προς

την πρωτεύουσα. Χάος και παράλυση ήταν τα χαρακτηριστικά του σύντομου διαστήματος από την αναχώρηση των κυβερνώντων ως την είσοδο των Γερμανών στην Αθήνα. Πολλοί είναι αυτοί που αναχώρησαν επίσης για την Κρήτη και τη Μέση Ανατολή ή απλώς κατέφυγαν στην Πελοπόννησο και τα νησιά. Οι συνεχείς βομβαρδισμοί δρόμων και λιμανιών από εχθρικά αεροπλάνα ολοκλήρωσαν την εικόνα της αποδιοργάνωσης και του φόβου. Στις 27 Απριλίου οι Γερμανοί εισήλθαν σε μια σχεδόν άδεια Αθήνα, αφού οι κάτοικοι έμειναν πεισματικά κλεισμένοι στα σπίτια τους. Η ύψωση της ναζιστικής σβάστικας στην Ακρόπολη σηματοδότησε την αρχή της γερμανικής κατοχής. Διόρισαν κυβέρνηση "κουϊσλικς" με πρώτο πρωθυπουργό το Γεώργιο Τσολάκογλου, το στρατηγό που υπέγραψε τη συνθηκολόγηση. Με την πτώση της Κρήτης στα τέλη του Μαΐου, σημειώθηκε η ολοκληρωτική κατάληψη της χώρας από τους Γερμανούς, που επέβαλαν τη "Νέα Τάξη", που σήμανε τη συσσώρευση εξαιρετικών δεινών και δοκιμασιών για τον ελληνικό λαό. Η Ελλάδα περιήλθε σε τριπλή κατοχή, αφού διαμοιράστηκε ανάμεσα στους Γερμανούς και τους συμμάχους τους, Ιταλούς και Βουλγάρους. Στη Βουλγαρία παραχωρήθηκε μια ζώνη ανάμεσα στο Στρυμόνα και το Νέστο, που αργότερα επεκτάθηκε ως την Αλεξανδρούπολη, καθώς και τα νησιά Θάσος και Σαμοθράκη. Οι Γερμανοί κράτησαν τα 2/3 του Έβρου, την κεντρική και ανατολική Μακεδονία, κάποια νησιά του Αιγαίου, την Αττική και την Κρήτη. Στην Ιταλία περιήλθε η υπόλοιπη Ελλάδα. Στη ζώνη της βουλγαρικής κατοχής, την κατάσταση επιδεινώσαν οι μεθοδικές προσπάθειες αφελληνισμού που επιχείρησαν οι Βούλγαροι, με την καταδίωξη του ελληνικού πληθυσμού (φόνοι, διώξεις κληρικών και δασκάλων, μεταγωγή ανηλίκων στη Βουλγαρία σε καταναγκαστικά έργα, επαχθέστατη φορολογία) και την εγκατάσταση Βουλγάρων εποίκων. Από τα κορυφαία δείγματα της βουλγαρικής θηριωδίας υπήρξαν τα γεγονότα της Δράμας, η ομαδική εκτέλεση από τους Βουλγάρους 3000 πατριωτών στο Δοξάτο και τα άλλα χωριά, προς καταστολή της αυθόρμητης εξέγερσης και κατάλυσης των βουλγαρικών αρχών κατοχής, στις 28 και 29 Σεπτεμβρίου του 1941. Γενικά, η αντίδραση των Μακεδόνων και των Θρακών στην καταπίεση και τον εκβουλαρισμό απαντήθηκε με ωμότητες που ανησύχησαν ακόμα και τη γερμανική διοίκηση. Προσπάθειες αφελληνισμού δεν έλειψαν ούτε από την ιταλική ζώνη. Στην Ήπειρο, συμμορίες Αλβανών, εξοπλισμένων από τους Ιταλούς, τρομοκρατούσαν την ύπαιθρο ενώ οι Ιταλοί προχώρησαν στην ίδρυση αυτόνομου "πριγκιπάτου" των Βλάχων στην Πίνδο. Ενώ στη Γερμανική ζώνη η κατάσταση ήταν εξίσου απελπιστική. Η απομύζηση αγαθών, πόρων και αποθεμάτων της χώρας, που καταδίκασε την οικονομία σε απόλυτο μαρασμό και συνακόλουθα τον πληθυσμό σε θανάσιμη πείνα, η καταστροφή της κάθε λογής υποδομής (συγκοινωνίες, κτίσματα), η απάλειψη κάθε ίχνους ελευθερίας, η τρομοκρατία των κατακτητών, οι φυλακίσεις, οι εκτελέσεις και οι εκτοπίσεις συνέθεσαν την εικόνα της ελληνικής εκδοχής της ναζιστικής νέας τάξης πραγμάτων, προκαλώντας την αντίσταση του ελληνικού λαού. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο συνολικός φόρος αίματος του ελληνικού λαού στην περίοδο της Κατοχής τόσο από την πείνα και τις ποικίλες κακουχίες όσο και στο βωμό του απελευθερωτικού αγώνα συνολικά ξεπέρασε, αναλογικά προς τον πληθυσμό της χώρας, τον αντίστοιχο κάθε άλλου λαού της κατεχόμενης Ευρώπης. Αλλά ο λαός δεν τους υπολόγισε, κι αψηφούσε όλες τις θυσίες.

Η μνήμη μου είναι γεμάτη από αναρίθμητες ιστορικές ημερομηνίες δράσης των δημοσίων υπαλλήλων στα χρόνια της κατοχής.

Και συνεχίζει «Οι Γερμανοί ήταν μεθυσμένοι από τη νίκη και ερωτευμένοι με την βεβαιότητα της κατάκτησης. Η Γερμανική μηχανή είχε φθάσει στο απόγειο της ισχύος της της κι ακτινοβολούσε το δέος του ακατανίκητου. Την ίδια ώρα στη χώρα του Αριστοφάνη και του Αισχύλου ακούγεται ένα βογκητό. Είναι το βογκητό αγωνίας της δύναμης ενός λαού ο οποίος μετά τον Απρίλιο του 1941 μεταλλάχθηκε αυτόματα σε ένα μολύβδινο τείχος σωμάτων. Ο Ελληνικός λαός άρχισε να αντιπαρατάσσεται με ένα άλλο είδος αγώνα στην υπέρτερη στρατιωτική μηχανή του Άξονα, με μια ψυχή που παλλόταν από υψηλότερα ιδανικά. Ολόκληρη η Ελλάδα άρχισε να ζει μέσα σε ένα μυστικοπαθές κι απaráμιλλο παραλήρημα, το οποίο το ενέπνεε η πίστη και το σάλπιζε το δίκαιο. Οι Έλληνες δεν υπολόγισαν τις γερμανικές ορδές που σάρωναν σαν σίφουνας τις Ευρωπαϊκές χώρες κι ανέτρεπαν ως παιχνιδάκια τους στρατούς που στάθηκαν μπροστά τους. Η τυραννία είχε μετατρέψει και τον τελευταίο Έλληνα σε αποφασιστικό τιμωρό, όργανο της πανανθρώπινης Νέμεσης κατά του ολοκληρωτισμού. Η οργή του λαού βούιζε υπόκωφα ως μακριά βροντή σε όλες τις περιοχές της χώρας. Μέσα σε λίγο χρονικό διάστημα άρχισαν οι επαναστατικές δονήσεις. Οι ερημιές και τα βουνά έγιναν προσκυνητάρια ελευθερίας. Στα απροσπέλαστα άντρα των αρχαίων θεών στις απρόσιτες ελληνικές κορυφές σχηματίστηκαν τα πρώτα αντάρτικα σώματα που είχαν ως ασπίδα και θώρακα την ελευθερία. Δεν ήταν μόνο οι κατακτητές που όπου χτυπούσαν μάτωνε. Είναι και μερικοί όμαιμοι αδελφοί για να κάνουν το δράμα δραματικότερο. Ήταν οι νέοι Εφιάλτες που διέπραξαν το φοβερό ανοσιούργημα της προδοσίας κατά της πατρίδας. Ορισμένοι δέχτηκαν να έρθουν σε συνεννόηση με τους κατακτητές και να μεταβληθούν σε όργανα τους. Εκτός από τους στενούς συνεργάτες των Γερμανών και των Ιταλών είχαμε και τους χαφιέδες. Πολυμήχανοι, επικίνδυνοι, λήσταρχοι, αδίστακτοι κακούργοι που δεν υπολόγιζαν τίποτε. Πολλές φορές τα προδοτικά τους σχέδια περνούσε κάθε όριο και φαντασία. Υπήρχαν και οι απαίσιοι δήμιοι, οι οποίοι με προσωπίδες καταδείκνυαν τους πατριώτες και τους οδηγούνταν στο εκτελεστικό απόσπασμα. Κοντά όμως στους λύκους της καταστροφής ακολουθούσαν τα τσακάλια της διαρπαγής. Βρέθηκαν κι άλλοι ολιγότερο φίλαρχοι αλλά περισσότερο πρακτικοί και φιλοχρήματοι. Αυτοί δεν πήραν θέσεις ούτε ζήτησαν τα αξιώματα. Αυτών η συνεργασία με τους κατακτητές υπήρξε εμπορικότατη, και για τις δυο πλευρές αποδοτικότατη. Εργολάβοι και μηχανικοί κατασκεύαζαν για τους εχθρούς στρατώνες, κτίρια, αεροδρόμια, βάσεις, στρατιωτικούς δρόμους, οχυρωματικά και άλλα έργα. Επιχειρηματίες που συνήψανε συμβάσεις, εξασφάλισαν μονοπώλια κι ανέλαβαν τροφοδοσίες. Ο κατάλογος αυτών των καρκινωμάτων που δεν ένιωσαν κανένα σκίρτημα από τη Κατοχή και το έπος της εθνικής αντίστασης το οποίο γραφόταν με το αίμα του βασανισμένου λαού, συνεχίστηκε. Εργοστασιάρχες κατασκεύαζαν εξαρτήματα για τις στρατιωτικές μηχανές του εχθρού. Έμποροι τους προμήθευαν σιδηρικά για τη πολεμική τους βιομηχανία, συρματοπλέγματα για τις στρατιωτικές τους ανάγκες, τρόφιμα για τον επισιτισμό τους. Απίθανοι μεσίτες μεταβλήθηκαν σε άγρυπνα μάτια κι ακούραστους βραχιόνες των εχθρικών ακριδών, αρπάζοντας από την απογυμνωμένη ελληνική αγορά οτιδήποτε είδος ζητούσαν οι αχόρταγοι επιδρομείς. Αλλά τη πληγή των αδούλωτων που βογκούσαν κάτω από τη μπότα των κατακτητών, καυτηρίαζαν με πυρακτωμένο σίδηρο και οι

απερίγραπτοι μαυραγορίτες, στυγνοί μεγαλέμποροι, ασυνείδητοι φουρναραίοι αχρείοι επιχειρηματίες. Όλοι αυτοί εξωθούσαν την αισχροκέρδεια και τη νοθεία σε ασύλληπτα επίπεδα χάρη του άνομου πλουτισμού. Η μαύρη αγορά δέσποζε εκποιώντας ολόκληρες περιουσίες αντί τροφίμων. Πολύτιμα αντικείμενα προσφέρονταν για λίγο κρέας. Μονοκατοικίες πουλήθηκαν αντί λίγων δοχείων λαδιού. Βασιλιάδες της μαύρης αγοράς ήταν οι ίδιοι οι κατακτητές όσο ο θάνατος σάρωνε. Εναντίον των ασυνείδητων αυτών ανθελλήνων οι οποίοι είχαν κατασκευάσει για τον εαυτό τους μια ισχυρή θωράκιση αναισθησίας κυριαρχούσε σε ολόκληρη τη χώρα μια ατμόσφαιρα πικρίας και φριχτού μίσους. Αλλά ο τρόμος και η πείνα ατσάλωναν τη θέληση του λαού περισσότερο από τη ξένη κατοχή. Ο λαός γνώριζε ότι για να επιζήσει έπρεπε να αντισταθεί. Γι αυτό και η περιφρόνηση προς το θάνατο εξέπληξε και τρομοκράτησε τους εχθρούς. Για τη δράση όλων όσοι επιβουλεύονταν τη ζωή του Έθνους και τον συμμαχικό αγώνα και που αποτελούσαν τα μελανά σημεία της Εθνικής Αντίστασης, η Ελληνική κυβέρνηση του Καίρου και οι Σύμμαχοι απαιτούσαν λεπτομερείς καταστάσεις κι εκθέσεις. Η συμμαχική ηγεσία εκτός των δωσίλογων ιδιαίτερη σημασία έδιδε στις κινήσεις του Άξονα από πλευράς πλοίων, αεροπλάνων στα λιμάνια του Πειραιά, Περάματος, Σκαραμαγκά και στα αεροδρομίων Χασιών κι Ελευσίνας. Ενδιαφερόταν επίσης για τα εκτελούμενα στρατιωτικά έργα, τις μετακινήσεις ενόπλων δυνάμεων τη μεταφορά πολεμικού υλικού και εφοδίων. Η ελληνική κυβέρνηση του εξωτερικού ήθελε να γνωρίζει και τους συνεργάτες των κατακτητών και τους εμπόρους αφανισμού της φυλής. Να γνωρίζει όλους αυτούς οι οποίοι αντί της Ελλάδας περιέσφιγγαν το βαλάντιο τους σφιχτότερα από ότι το πουγκί του ο Ιούδας ο Ισκαριώτης. Το αβάσταχτο βάρος της παραπάνω αποστολής είχε αναλάβει η επιτροπή πληροφοριών επικεφαλής της οποίας ήταν ο διευθυντής Αστυνομίας Αθηνών Άγγελος Έβερτ. Με παράκληση όμως του Μακαριότατου αρχιεπισκόπου Αθηνών Δαμασκηνού, παρόμοιες πληροφορίες συγκέντρωνε και η οργάνωση «Απόλλων» τα μέλη της οποίας για να πετύχουν τους στόχους τους είχαν μεταβληθεί σε μαραθωνοδρόμους για το αγώνισμα της θυσίας στα μεγάλα ιδανικά. Αντίγραφα των καταστάσεων κι εκθέσεων για τους προδότες και τους εκμεταλλευτές της λαϊκής δυστυχίας παραδίδαμε και στον Εθνάρχη Δαμασκηνό. Είχε μεταβάλει την αρχιεπισκοπή σε φλογοβόλο κέντρο όχι μόνο θρησκευτικής πίστης αλλά κυρίως εθνικής πνοής.»

Μ.Π Και ποιο σοβαρό λόγο έπαιξε στην Αντίσταση η Οργάνωση «Απόλλων» και η δική σου Ομάδα «Πάρις» στην Αντίσταση;

Γ.Π. Η Οργάνωση «Απόλλων» της οποίας αρχηγός ήταν ο Άλκης Δελμούζος διέθετε αρκετές ομάδες δράσης. Είχε γενικό αρχηγό τον Ιωάννη Πελέκη ο οποίος ήταν υπουργός το '45 στη κυβέρνηση Σοφούλη και βρισκόταν στην Αίγυπτο. Βασικό στέλεχος κι αρχηγός της ομάδας «Πάρις» ήταν ο φίλος δικηγόρος Αλέξανδρος Ιωαννίδης. Ο ήρωας αυτός είχε όλα τα προτερήματα του αρχισυνωμότη, δηλαδή να πλανά, να τολμά και να πεθαίνει. Εξέδιδε και τη παράνομη εφημερίδα «Νέος Κόσμος». Μ' αυτόν με συνέδεε φιλία από το Κόμμα των Φιλελεθέρων. Το κόμμα που υπήρξε ο κυριότερος μοχλός της αναγέννησης της Ελλάδας. Η ομάδα «Πάρις» της Οργάνωσης «Απόλλων» ήταν η ψυχή της συμμαχικής κατασκοπείας στην Ελλάδα και διέθετε δώδεκα κλιμάκια σε όλη τη χώρα. Διατηρούσε και παράνομο γραφείο στην Ιπποκράτους 9. Η επιλογή των συνεργατών γινόταν με μεγάλη σχολαστικότητα. Και ο κύκλος

των μνημένων αγρυπνούσε και φρόντιζε ώστε ο κάθε συνωμότης να μιλά μόνο στους ανθρώπους που είχε προσηλυτίσει ο ίδιος ή σε εκείνους οι οποίοι τον είχαν προσηλυτίσει. Ο όρκος των μελών γινόταν σε εκκλησία με τη παρουσία δυο μελών. Το τελετουργικό της ορκωμοσίας ανταποκρινόταν στον μύχιο πόθο μας και στην ανάγκη που αισθανόμασταν , όπως οι Φιλικοί, να αντλήσουμε δυνάμεις από τον ίδιο τον εαυτό μας για τη μεγάλη αποστολή. Η ομάδα «Πάρις» πέτυχε κι άπλωσε τους τρομερούς πλοκάμους δράσης της, για δελτία πληροφοριών, στα μυστικά γραφεία κατασκοπίας, στη Φελντζανταρμερί, στην Κομαντατούρ, στην Γκεστάπο, στα SS, στο γερμανικό ναυαρχείο του Ναυστάθμου κ.α. Επιστράτευσε αξιόλογους συνεργάτες κι εκτέλεσε επικίνδυνες αποστολές στην ύπαιθρο για τη συγκέντρωση πληροφοριών και διαγραμμάτων αεροδρομίων, οχυρώσεων, αποθηκών, πολεμικού υλικού κλπ. Με τον Αλέξανδρο Ιωαννίδη και την υπόλοιπη ομάδα η συνεργασία ήταν φιλικότατη αλλά και αποδοτική. Δοκιμάσαμε μαζί συγκινήσεις συγκλονιστικές, από εκείνες τις οποίες σπανιότατα γνωρίζουν στη ζωή τους οι άνθρωποι. Οι στιγμές της συνεργασίας μας έκλειναν τραγική συγκίνηση. Όλες οι περιοχές δράσης μας ήταν απροσπέλαστες. Ποτέ δεν θα ξεχάσω τις τραγικές στιγμές φρίκης και τρόμου που πέρασα μαζί τους στις εξορμήσεις για συγκέντρωση πληροφοριών όπου αγγίζαμε το βασίλειο του θανάτου. Αν και η χώρα ήταν καλυμμένη από το κατάμαυρο κάλυμμα πρωτόγνωρης τρομοκρατίας, φοβερές ήταν οι συμφορές των Γερμανών που είχαν για τρομερό φόντο κυρίως τη σκιά της ομάδας «Πάρις» Η ομάδα είχε πετύχει από ατροφικό πτηνό να γίνει γρήγορα φοβερό όρνεο και με την απειλητική σκιά της να τρομοκρατήσει τους αήτητους. Το πληροφοριακό δίκτυο εξαπλωνόταν σε ολόκληρη την Ελλάδα. Ορισμένα μέλη της επεδίωξαν και πέτυχαν επαφή με τους ίδιους τους κατακτητές παρουσιαζόμενοι ως θαυμαστές και συνεργάτες τους με βασικό σκοπό τη συγκέντρωση πληροφοριών. Πέτυχε να σχηματίσει αδιάσπαστη αλυσίδα επιρροής με δυνατούς κρίκους στη Θεσσαλονίκη, Βόλο, Πάτρα, Ναύπλιο κ.α. Η ομάδα «Πάρις» είχε καταστεί για τους Γερμανούς εφιάλτης. Αλλά με τον ανελέητο κατατρεγμό τους οι ναζί δεν έφερναν αποτελέσματα. Κι ενώ τα μηνύματα της δράσης της ομάδας ήταν ελπιδοφόρα και ηλιόχαρα, έξαφνα έπεσε στην κατακάθαρη αιθρία ο κεραυνός, για να κατακαύσει προοπτικές και αισιοδοξίες. Οι Γερμανοί για να πετύχουν να εξαρθρώσουν την ομάδα «Πάρις» κατάφυγαν στους βδελυρούς καταδότες. Την επικήρυξαν αντί χιλίων χρυσών λιρών. Δυστυχώς βρέθηκαν οι Εφιάλτες , μεταξύ των οργάνων της τότε Ειδικής Ασφάλειας τα οποία συνεργάζονταν στενά με τις υπηρεσίες των SS και της Γκεστάπο. Της Ειδικής Ασφάλειας προΐστατο ο μετέπειτα καταδικασμένος σε θάνατο απάνθρωπος στρατηγός Αλέξανδρος Λάμπος. Ο με βάρβαρα ένστικτα ταρταρομογγολικός ανθέλληνας βοηθούσε συνειδητά τους κατακτητές στο αλυσόδεμα της πατρίδας. Αυτή η αιμοβόρα ύαινα είχε στρατολογήσει παντός είδους κακοποιούς και με τη κτηνωδία του δικαίωνα απόλυτα τον Γερμανό σοφό Σοπενχάουερ που έλεγε «Δεν υπάρχει πλέον άγριο και απαίσιο θηρίο από τον άνθρωπο». Όργανα της μισητής αυτής υπηρεσίας, τα οποία είχαν την ψυχή θηρίου κι εργάζονταν για λογαριασμό της ειδικής γερμανικής υπηρεσίας δίωξης των εργαζομένων για τους συμμάχους GFT (Παμίσου 8) κινήθηκαν για να εισπράξουν τα λύτρα της προδοσίας. Και την 26η Μαρτίου 1944 ημέρα Κυριακή βύθισαν τα δηλητηριασμένα δόντια τους στα σώματα των αγωνιστών της ομάδας «Πάρις». Όλοι τους πολύτιμα στελέχη της ομάδας. Οι τέσσερις πρώτοι μεταφέρθηκαν αρχικά στο Παράρτημα της Ειδικής Ασφάλειας στην οδό Ελπίδος 5 και παραμορφωμένοι όπως ήταν και αλυσοδεμένοι παραδόθηκαν την επόμενη στην

οδό Μέρλιν 6. Από εκεί παράλυτοι από τα βασανιστήρια στο Χαιδάρι .Ο Ανδρέας Καλύβας οδηγήθηκε απευθείας στην οδό Παμίσου 8, από εκεί στα υπόγεια της Μέρλιν 6 και τέλος σακατεμένος στις φυλακές Αβέρωφ. Ο αρχηγός της οργάνωσης «Απόλλων» Άλκης Δελμούζος συνελήφθη στις 19 Ιουνίου 1944. Από τον κλοιό των απάτριδων προσωρινά είχα ξεφύγει κι εγώ. Αυθημερόν είχα μάθει από τους οικείους του Αλέξανδρου Ιωαννίδη για τη σύλληψη κι έλαβα τα ενδεδειγμένα μέτρα, αφού γνώριζα ότι βρισκόμουν ασφαλώς κι εγώ στο «μάτι του κυκλώνα». Τη Δευτέρα το πρωί με αναζήτησαν στο υπουργείο εθνικής οικονομίας όπου υπηρετούσα αλλά δεν με βρήκαν. Ζήτησαν τη διεύθυνση μου αλλά είχα καταθέσει ψευδή διεύθυνση. Αντί Γριβαίων 4 είχα δηλώσει Πανδώρας 8 στο Περιστέρι. Στο υπουργείο με κάλυπταν απόλυτα ο γενικός διευθυντής και συμπατριώτης μου ο Ξυνόπουλος και ο φλογερός πατριώτης διευθυντής Διοίκησης Μπαλάσκας που γνώριζαν τη στενή συνεργασία μου με τον αρχιεπίσκοπο Δαμασκηνό. Αφού κρύφτηκα ένα περίπου τρίμηνο στην ιερά μονή Πεντέλης-ηγουμένος αρχιμανδρίτης ήταν ο Αθανάσιος Κοντογιάννης-με εντολή του εθνάρχη Δαμασκηνού έπειτα από συνεννόηση και με τον διευθυντή της Αστυνομίας Αθηνών Άγγελο Έβερτ, τη Παρασκευή 1η Ιουλίου πήγα στο Υπουργείο. Στις 25 Ιουλίου, ημέρα Δευτέρα, ασφαλώς έπειτα από προδοσία, μπαίνει στο Υπουργείο με συνοδεία μπράβων και χαφιέδων ο «μαύρος πάνθηρας» του Λάμπου ανθυπασπιστής Γιώργος Μαντάς και με συλλαμβάνει. Η παρουσία του και μόνο έσπερνε την φρίκη και τον όλεθρο. Αυτός ο βωμολόχος και φοβερός μισέλληνας ο οποίος εκτελέστηκε στα Δεκεμβριανά, θεωρούνταν ένας από τους κυριότερους συνεργάτες των Γερμανών. Είχε το δικαίωμα να συλλαμβάνει ανεξέλεγκτα κάθε πολίτη. Ενώ ο βασανιστικός ανακριτικός του τρόπος επισκίαζε τα μαρτύρια της Ιερής εξέτασης.. Αφού με συνέλαβε ως τρόπαιο του με οδήγησε στα καταγώγια της οδού Ελπίδος 5. Εκεί έπειτα από ειδική «φιλοξενία», με έριξε σε ένα σκοτεινό υπόγειο, όπου υπήρχαν εννιά μισοπεθαμένοι κρατούμενοι πατριώτες, για να προσθέσω κι εγώ προς αρμονία και τη δική μου μακάβρια μελωδία. Ήταν η εποχή που η Ελλάδα έχει γεμίσει για τους κατακτητές από τρομοκρατικές σκιές, τα δέντρα και τα βουνά μεταμορφώθηκαν σε φαντάσματα, οι δρόμοι των πόλεων γέμισαν εφιάλτες και οι εύγλωπτοι Έλληνες έγιναν δια μιας σιωπηλοί συνωμότες. Το μακελειό είχε αρχίσει. Κι ενώ οι άνθρωποι λιγόστευαν η φλόγα δυνάμωνε. Στην αρχή δεν φαντάζονταν ότι οι γραφικοί τύποι της τουρκοκρατίας θα ήταν δυνατόν να απασχολήσουν τα σιδερόφραχτα σώματα της Βέρμαχτ. Όταν όμως κατάλαβαν ότι η Αντίσταση είχε καταστεί γι αυτούς μια γάγγραινα και παρουσίαζε τόσους ηρωισμούς άρχισαν συστηματική οργάνωση αντιμετώπισης της ελληνικής εξέγερσης. Οι Γερμανοί ανέλαβαν να εξανθρωπίσουν το έργο της ιστορίας και να μεταμορφώσουν τους κινούμενους σε ανδρείκελα με τη τρομοκρατία των βασανιστηρίων. Βασανιστήρια που στηρίζονταν στην ειδική διαταγή του Χίτλερ που είχε εκδοθεί την 16η Δεκεμβρίου του 1942 κι έλεγε «Οι στρατιώτες είναι ελεύθεροι να βασανίζουν και να σκοτώνουν όποιους πολίτες ήθελαν και όσους ήθελαν». Το θυσιαστήριο, το άντρο της ντροπής του χιτλερισμού το εγκατέστησαν στην οδό Μέρλιν 6. Θέλω να σημειώσω εδώ ότι το κτίριο της οδού Ελπίδος ήταν ο προεισαγωγικός σταθμός των βασανιστηρίων από τον οποίο έπρεπε περάσουν οι συλλαμβανόμενοι από τους Έλληνες προδότες , προτού οδηγηθούν στην κόλαση των SS στην Μέρλιν 6. Την επομένη λοιπόν με οδήγησαν στα περίφημα ανακριτικά γραφεία του κτηνάνθρωπου Σιμάνα. Όποιος διάβαινε τη πύλη της Μέρλιν ατένιζε μια αόρατη επιγραφή που επαναλάμβανε τα λόγια της εισόδου στη κόλαση του Δάντη «Σεις που έρχεσθε εδώ μέσα,

αφήσατε κάθε ελπίδα». Γιατί εκεί μέσα ως αδηφάγα όρνια οι εχθροί κατέσχιζαν τις σάρκες των αγωνιστών και τα σπλάχνα τους έριχναν βορά των θηρίων του δρυμού. Στην οδό Μέρλιν με πέταξαν σε μια βρωμερή σκοτεινή τρώγλη. Το κελί έμοιαζε με σιδερένιο κλουβί στο οποίο δεν έμπαινε αχτίδα φωτός. Και η διαμονή δεν υστερούσε ως προς τη φρίκη σε τίποτε από όσα περιγράφονται για τις ενετικές φυλακές των μεσαιωνικών χρόνων. Είχαν αγριέψει τα μάτια μου από τη συνεχή όραση του κατάμαυρου σάβανου που κάλυπτε το κελί. Για ένα τριήμερο με εγκατέλειψαν νηστικό και διψασμένο. Τάφου κατήφεια και σιγή επικρατούσε στην υπόγεια εκείνη κατακόμβη. Η πείνα και η αβάσταχτη δίψα με καθιστούσαν ισχυρότερο των επτά σταχιών που είδε στο όνειρο του ο Φαραώ. Την τέταρτη ημέρα το πρωί προτού μ' οδηγήσουν στην ανάκριση μου προσέφερε ένα ρόφημα που απέτρεψα με τρόπο τα χείλη ως να επρόκειτο για το κώνιο του Σωκράτη ή το ξύδι της χολής του Χριστού. Με οδήγησαν στο ανακριτικό γραφείο που είχε όλα τα σύνεργα βασανισμού γιατί ήταν το εργαστήριο εξόντωσης των SS και με παρέλαβε ο θηριώδης σαδιστής-ανακριτής Φριτς Μπέκερ. Ο απαίσιος εκείνος δαιμόνιος άνθρωπος ο οποίος ήταν ο φόβος και ο τρόμος των πολιτών αλλά και των ίδιων των Γερμανών, σημείωσε το κατακόρυφο της γερμανικής θηριωδίας στην Ελλάδα. Αλλά όλοι εκεί μέσα οι δήμειοι ήταν ανεξάντλητοι σε σατανικές εφευρέσεις βασανιστηρίων. Ήταν απόφοιτοι πράκτορες της Σχολής «Μπουντ» Νεόφυτου Δούκα. Η αίθουσα ήταν εφοδιασμένη με τα τελειότερα μέσα βασανιστηρίων που δεν μπορεί να τα φανταστεί ανθρώπινη διάνοια. Όταν με οδήγησαν στην ανάκριση με έδεσαν σε σιδερένιους κρίκους που ήταν καρφωμένοι στον τοίχο. Ακριβώς πάνω από το κεφάλι μου ήταν ένα δοχείο γεμάτο νερό με κρουνό. Και είχε ρυθμιστεί ώστε σε σύντομα χρονικά διαστήματα να τρέχει σε μεγάλες σταγόνες στο κεφάλι του κρατούμενου. Με αποτέλεσμα να παραλύσει όλο το νευρικό σύστημα και οι αισθήσεις μου. Ακολουθούσε η φάλαγγα στα πέλματα έως ότου γίνουν ματωμένη σάρκινη μάζα ή στα γυμνά πόδια μέχρι τα όρια της γάγγραινας. Το μαστίγιο δούλευε όπως σε δύστροπο άλογο. Για να μη φωνάζω στο στόμα μου έβαλαν στουπί βουτηγμένο σε ακαθαρσίες. Εφαρμοζόταν και το σιδερένιο στεφάνι, μια υπερμοντέρνα έκδοση του αγκάθινου στεφανιού του Χριστού. Στη συνέχεια, γυμνός με δεμένα πίσω τα χέρια κρεμιόμουν σε ένα σιδερένιο γάντζο. Κρεμασμένος όπως ήμουν, πονούσα αβάσταχτα και σχεδόν πάντοτε λιποθυμούσα όπως οι περισσότεροι αγωνιστές. Άλλοι πάλι ζητούσαν τραυλίζοντας να πεθάνουν. Μετά από το είδος αυτό των βασανιστηρίων που συνήθως μας παρέλυε, μας κατέβαζαν και σέρνοντας μας σαν σφαγμένα αρνιά σχεδόν αναισθητα, μας πέρναγαν από διάφορες σκληρές και απάνθρωπες κατηγορίες βασανιστηρίων εφόσον συνεχίζαμε να ζούμε. Όλη νύχτα άρχιζε η εξαντλητική ανάκριση με την ελπίδα ότι με τους φριχτούς πόνους και με το φόβο του θανάτου θα μας ξεφύγει κάποια λέξη για τους συντρόφους μας, την Οργάνωση τη δράση. Και είναι μεγαλειώδες το γεγονός ότι κανείς δε μίλησε και δεν κατέδωσε αντιστασιακές ομάδες, στελέχη κι εκτελεστές σαμποτάζ. Και τότε με μια συγχρονισμένη συγχορδία, ο ένας με μαστίγωνε το σώμα, ο άλλος έκανε μου έκανε ηλεκτροσόκ στον τράχηλο, ο τρίτος έσβηνε τσιγάρο επάνω στη πληγωμένη σάρκα μου, ο τέταρτος συνέθλιβε τα γεννητικά όργανα κι ο πέμπτος ασχολούνταν το να μου ξεριζώνει τα νύχια. Κι όταν λιποθυμούσα, οι κέρβεροι με ράντιζαν με άφθονο νερό για να συνέλθω και να συνεχίσουν. Για να μην υποστώ τα βασανιστήρια, έπρεπε να τα εξαγοράσω με προδοσία συνεργατών ή φίλων. Κι αφού δεν δεχόμουν να γίνω καταδότης, πώς ήταν άλλωστε δυνατόν να προδώσω τα αδέρφια μου, τότε επί ολόκληρες μέρες και με μια σειρά ανατριχιαστικών

σωματικών και ψυχικών βασανιστηρίων σχηματιζόταν το κατηγορητήριο. Έπειτα από τα βασανιστήρια, με άρπαξαν και σαν άμορφη μάζα με πέταξαν στο δεσμωτήριο μου, όπου η μανταλωμένη σιδερόπορτα με υποδέχτηκε με ένα παραπονιαρικό ούρλιασμα. Η μυρουδιά της μούχλας, η δυσωδία από τις ακαθαρσίες και το κρύο αν και Αύγουστος, το υγρό δάπεδο ως στρώμα με μια βρόμικη ψευριασμένη κουβέρτα, με υποδέχτηκαν χωρίς τρόπους ενώ η πένθιμη ησυχία του έδινε μια μεγαλοπρέπεια. Δεν άργησαν όμως οι φριχτοί πόνοι μου να προστεθούν στις οίμωγές των άλλων αγωνιστών που αντηχούσαν από τα πλαϊνά κελιά. Συχνά έφθανα στο χείλος της λιποθυμίας αλλά ένα αίσθημα εκδίκησης με έσωζε την τελευταία στιγμή. Την επόμενη με έσυραν σαν ψόφιο σκυλί κατά το πρόγραμμα με πέντε άλλους αγωνιστές σε ένα διάδρομο για βασανισμό σαδιστικό. Ένας Γερμανός με πλούσιο δίσκο φαγητών κάθισε για να φάει. Με σκοπό να σκανδαλίσει τα ρουθούνια μας. Προς αποφυγή φράξαμε τη μύτη μας. Στην οδό Μέρλιν διαδραματιζόνταν οι πιο φρικιαστικές σκηνές που θα γράψει η σύγχρονη ιστορία σε αιώνιο στιγματισμό των ανθρωπόμορφων τεράτων. Των σαδιστών οι οποίοι συνέλαβαν και πραγματοποίησαν βαρβαρότητες κι αγριότητες ασύλληπτης έντασης και φρίκης. Μετά τα βασανιστήρια η μαστίγωση, το κρέμασμα και το απαίσιο μαρτύριο της φάλαγγας με τους ήχους μουσικής ήταν η καθημερινή πρωινή γυμναστική όλων των αγωνιστών. Η τροφή μας ήταν αθλιότητα. Το μεσημέρι μας έδιναν βραστές φλούδες από πατάτες και το βράδυ μια αηδιαστική σούπα από χόρτα. Πότε-πότε μας έδιναν ένα ξερό κομματάκι ψωμί. Στη Μέρλιν η ιδέα της ελευθερίας ντύθηκε την τραγική πορφύρα του αίματος. Οι εκατόμβες της Ρώμης που βασανίζονταν οι χριστιανοί, τα μπουντρούμια των Δόγηδων της Βενετίας δεν έφθαναν το όργιο του αίματος της οδού Μέρλιν. Εκεί κομματιάζονταν οι σάρκες αγωνιστών κάτω από τα πέτσινα μαστίγια και γέμιζε αίματα το δάπεδο. Έπειτα από τη βασανιστική κι απίθανη μαρτυρία μου, μέσα σε αιώνιες έντεκα μέρες που παρέμεινα στη Μέρλιν, μεταφέρθηκα στη Νέα Βασίλη, στο Χαϊδάρι, που υπήρξε ο εθνικός εφιάλης. Η πελατεία της οδού Μέρλιν, άνδρες και γυναίκες προερχόταν από την επίλεκτη λεγεώνα των αγωνιστών της ελευθερίας, από τους εθελοντές μάρτυρες λαϊκού ξεσηκωμού που ήταν έτοιμοι για κάθε θυσία. Όλοι ήμασταν αγνώριστοι, πραγματικά φαντάσματα. Μετά τα αναγκαστικά έργα μας υποχρέωναν να πέφτουμε γυμνοί στο έδαφος, το οποίο ήταν γεμάτο από αιχμηρούς λίθους, επί ολόκληρες ώρες γεγονός που είχε ως συνέπεια να ματώνει όλο μας το σώμα. Κι αν κανένας σταματούσε να καθαρίσει τα αίματα τότε ο Γερμανός στρατιώτης τον έδερνε με το σιδερένιο βούρδουλα μέχρι αιμάτωσης και λιποθυμίας. Όταν κάποιος λιποθυμούσε τον περιέβρεχαν με ψυχρό βρόμικο νερό και τον εγκατέλειπαν μέχρις ότου συνέλθει. Καθαρτική και καυτή εμπειρία με γραφή απαλλαγμένη από κάθε φόρτο εκφράσεων. Ένα κομμάτι ζωής ανόθευτο γραμμένο σε ύφος αγωνίας χωρίς λυρικούς ρητορισμούς και ποιητικές μετουσιώσεις.

Μ.Π. Αυτό το κτίριο της Μέρλιν δεν πρέπει να γίνει μνημείο ώστε να γνωρίσουν οι νεότερες γενιές την ιστορία του;

Μέχρι σήμερα η πατρίδα δεν τους τίμησε και αυτό γιατί δεν έλειψαν οι «πατριώτες» που συνεργάστηκαν με τους κατακτητές και μετά κυβέρνησαν κι ακόμη κυβερνούν το τόπο. Για εκείνον το κτίριο της οδού Μέρλιν να γίνει χώρος εθνικής προσευχής και μνήμης. Η Πολιτεία αδιαφόρησε, η ιδιοκτήτρια Εθνική Τράπεζα ήθελε να εξοικονομήσει μερικά εκατομμύρια και

αρνήθηκε για το παραχωρήσει για τέτοιο εθνικό ναό ενώ το Κράτος αρνήθηκε μετά τη κατεδάφιση να δεχθεί τη τοποθέτηση της πόρτας με τα αίματα των αγωνιστών στο Πολεμικό Μουσείο.

Μ.Π Πόσα περισσότερα μαρτύρια από τη Μέρλυν τράβηξες στο Χαϊδάρι; Όλα αυτά που άκουσα είναι χειρότερα από μια φανταστική ταινία ,ένα θρίλερ, που κανείς δεν θα πιστεύει ότι έγιναν στη πραγματικότητα. Κι όμως έγιναν...

Γ.Π Στο Χαϊδάρι μ' έκλεισαν στο «Μπλοκ 15» που ήταν για τους μελλοθάνατους. Όταν τελείωσε η εκφόρτωση άνοιξε η διπλή πόρτα και υποβασταζόμενοι μπήκαμε στον Αδη..... Κι όποιος δεν μπορούσε να βαδίσει , η βοήθεια που του πρόσφεραν οι φρουροί ήταν ισχυρό χτύπημα με τον υποκόπανο των όπλων τους. Με την είσοδο έκλεινε η πόρτα και για όλους μας χανόταν η ελπίδα για ζωή. Στον περίβολο μας παρελάμβαναν άλλοι οι αρχάγγελοι του μαύρου σκοταδιού και μας οδηγούσαν στο κουρείο και στον κλίβανο για απολύμανση, όχι για το καλό μας αλλά για το δικό τους, γιατί φοβούνταν τις μολυσματικές ασθένειες. Στη συνέχεια άρχιζε η κατανομή μας στους διάφορους θαλάμους ανάλογα με τη κατηγορία που βαρύνει τον καθένα που εμείς οι ίδιοι δεν γνωρίζαμε. Ήταν η ώρα που ο φόβος ναρκώνει τη σκέψη. Ώρα θλιβερή ρεμβασμού και οδύνης. Εάν εκείνη την ώρα όλοι οι σημερινοί άκαπνοι ήταν παρόντες δεν θα βούιζαν σήμερα γύρω από την εξουσία οι παλινωδίες τους και οι κούφιες μεγαλαυχίες τους. Πάντως τη πρώτη νύχτα μας έκλεισαν όλους στον θάλαμο 15 όπου δεν υπήρχαν άλλοι φυλακισμένοι. Το πρωί ο καθένας μεταφερόταν στον θάλαμο που είχε οριστεί γι αυτόν. Και αυτοί των οποίων η κατηγορία ήταν βαριά κρατούνταν σε αυστηρή απομόνωση και τους δίνονταν μόνο 35 δράμια ψωμί ημερησίως και τίποτε άλλο. Σ' αυτή τη κατηγορία με είχαν κατατάξει κι εμένα. Αυτοί οι οποίοι δεν είχαν βαριές κατηγορίες τους έκλειναν ανά 15-20 σ' άλλους θαλάμους ,με τροφή 40 δράμια κι ένα πιάτο σούπα από όσπρια χωρίς λάδι. Τα δέματα τα χορηγούσε ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός για τους κρατούμενους μα οι Γερμανοί τα πουλούσαν στη μαύρη αγορά. Σε όλους αυτούς τους θαλάμους της αυστηρής απομόνωσης ο χώρος ήταν τελείως ανεπαρκής, γιατί κρατούνταν τετραπλάσιοι και πενταπλάσιοι του κανονικού αριθμού. Ως στρώμα και ως σκέπασμα είχαμε μόνο δυο ημικλινωσκεπάσματα βρομερά το δε δάπεδο ήταν τσιμέντο, χωρίς βέβαια ίχνος θέρμανσης. Κάθε πρωί ο Γερμανός διοικητής των φυλακών ενεργούσε επιθεώρηση και υποχρέωνε τις γυναίκες να εμφανιστούν σε αδαμιαία περιβολή.. Κι αυτό για να μας εξευτελίζουν. Μετά την επιθεώρηση ορισμένος αριθμός ανδρών αδιακρίτως ηλικίας στελνόταν για εκτέλεση βαρύτατων καταναγκαστικών έργων .Βγήκε από την εφιαλτική περιπέτεια του σώος και αβλαβής, δίχως να μικραίνει αυτή η επίγνωση το δράμα που ο ίδιος έζησε. Για να παρακολουθούν τους φυλακισμένους χρησιμοποιούσαν διάφορες μεθόδους. Η συνηθέστερη ήταν η χρησιμοποίηση κατασκόπων. Φυλάκιζαν Γερμανούς που έζησαν στην Ελλάδα και μιλούσαν άπταιστα Ελληνικά. Αυτοί υποκρίνονταν τους ένθερμους πατριώτες και συζητούσαν διάφορες φανταστικές ιστορίες για τα κατορθώματα τους σε βάρος των Γερμανών ώστε να αποσπάσουν την εμπιστοσύνη των άλλων Ελλήνων φυλακισμένων. Εκεί που γίνεται συντρίμμα η ελληνική ψυχή. Δίκαια ονομάστηκε το «στοιχειωμένο» Χαϊδάρι. Το Χαϊδάρι φλεγόταν και τα μάτια δεν άντεχαν ,το λαρύγγι ήταν συνεχώς στεγνό. Το θερμόμετρο είχε τη σκληρότητα να τους πληροφορεί τους αριθμούς. Ήταν 35 βαθμοί. Κάτω από τη μπότα ενός

σατράπη Πρώσου διοικητή Φίσερ κι ενός τυραννίσκου ονόματι Ανδρέα Μπεγγιάτ, αποκαλούμενου «δράκου του Χαϊδαρίου», η ζωή ήταν εφιαλτική. Κάθε Γερμανός είχε δικαίωμα ζωής και θανάτου πάνω μας. Στους θαλάμους ήταν στοιβαγμένοι όπως οι σαρδέλες στο κουτί με μια κουρελιασμένη κουβέρτα και στρώμα στο υγρό δάπεδο. Η τροφή αποτελούνταν από σκωληκόβρωτα όσπρια ή σάπιες πατάτες, τα οποία βράζονταν στις ίδιες χύτρες που χρησιμοποιούνταν για το βράσιμο των βρωμερών και φθαρμένων εσωρούχων των κρατουμένων και μέσα σε ακάθαρτο νερό. Οι πόρτες των κατακομβών που χρησιμοποιούνταν για πειθαρχείο ήταν ορθάνοιχτες για να τους δεχθούν. Έπειτα από το σχετικό βασανισμό οι πατριώτες ρίχνονταν όπως τα ψόφια ζώα σε ένα πειθαρχείο το οποίο ήταν κατασκότεινο, μέσα στο οποίο βρίσκονταν και άλλοι ομοιοπαθείς. Δεν υπήρχε ανάπαυλα αφού υπήρχαν και υπερωρίες. Μερικοί μάρτυρες δεν άντεχαν τα βασανιστήρια και υπέγραφαν τις καταθέσεις που τους ζητούσαν. Αυτοί δεν πρέπει να κριθούν με αυστηρότητα από την Ιστορία. Γιατί αυτός ήταν ο ανώτερος βαθμός αντοχής τους. Οι μεγάλοι αγωνιστές καταλήγουν σε τέτοιο θάνατο γιατί η μεγαλοσύνη τους μόνο μαζί του μπορεί να μετρηθεί. Να μετρηθεί και να νικηθεί. Όλοι συσπειρώθηκαν στην Οργάνωση σαν μια φλεγόμενη μάζα από αγωνιστικό πνεύμα κι ο καθένας πρόσφερε ότι μπορούσε. Άλλωστε δεν είχε αξία το μέγεθος της προσφοράς αλλά η θέληση της θυσίας. Όπως έλεγε ο Άγγελος Σικελιανός «Κατά δύναμιν εβοήθησα να σηκωθεί ο ήλιος επάνω από την Ελλάδα.» Τεράστιο το λογιστήριο θανάτου λοιπόν της οδού Μέρλιν μα και του Χαϊδαρίου. Τα ακατονόμαστα βασανιστήρια της οδού Μέρλιν δεν βρήκαν ακόμη τον ιστορικό που θα κάνει την ιστορική τομογραφία. Από εκεί πέρασαν 30000 άνδρες και γυναίκες. Από τους συλληφθέντες, περίπου 14000 έγιναν σύμβολα θυσίας. Από το άντρο του Σιμάνα πέρασαν εθνικιστές, αριστεροί, φανατικοί δεξιοί και κομμουνιστές, μικροαστοί και μεγαλοιδεάτες, κληρικοί και άθεοι, κι άνθρωποι πρακτικοί και πολλοί από αυτούς πέθαναν χωρίς να ρωτήσουν τους δήμιους τους σε τι έφταιξαν. Όλοι ήταν ήρωες, όλοι βασανίστηκαν ή τους εξόντωσαν χωρίς να τους διαχωρίσει σε κομματικές ή άλλες κατηγορίες. Όταν νύχτωνε έξω από το μαντρότοιχο του Χαϊδαρίου, σταματούσε κάθε βράδυ ένα φορτηγό αυτοκίνητο στο οποίο κατέβαιναν 15-20 στρατιώτες πάνοπλοι.ο επικεφαλής έμπαινε στο στρατόπεδο και μετά από λίγο έβγαινε με 50-60 κρατούμενους που τους οδηγούσαν στο Γαλάτσι ή στο Γουδί για εκτέλεση. Γλίτσωσα τη τελευταία στιγμή το εκτελεστικό απόσπασμα χάρη στη κεραυνοβόλα ενέργεια του αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού.

Μ.Π. Με τα βασανιστήρια φορτίστηκα και αηδίασα με τους «Έλληνες πατριώτες» που δυστυχώς μέχρι σήμερα αυτοί κυβερνούν. Ή στα παρασκήνια ή σε θέσεις υπουργών. Και δυστυχώς πάλι οι γόνοι τους θα τους διαδεχθούν όσο οι Έλληνες ψηφοφόροι δεν αποφασίζουν να αλλάξουν την ιστορία αυτού του ματωμένου τόπου.

Γ.Π. Σε άλλο κλιμάκιο πληροφοριών της ομάδας «Πάρις» της οργάνωσης «Απόλλων» ήταν ο αδελφός μου Βαγγέλης –ο πατέρας σου-ο οποίος γλίτωσε ως εκ θαύματος από τους Γερμανούς στο Κερατσίνι. Είχε σπουδαία πολεμική δράση και είχε τιμηθεί με εφτά παράσημα, το Αριστείο Ανδρείας και το μετάλλιο της Εθνικής Αντίστασης. Δυστυχώς όμως οι περισσότεροι από όσους ενσάρκωναν το όνειδος της συνεργασίας τους με τους κατακτητές και του εμπορίου της δυστυχίας του Ελληνικού λαού δεν τιμωρήθηκαν. Παρέμειναν ασύλληπτοι ή όσοι

συνελήφθησαν βγήκαν το ταχύτερο από τις φυλακές. Και δεν έφτανε αυτό μα είχαν και την ασύλληπτη αναίδεια να περιφέρονται στην κοινωνία και να παρουσιάζονται ως υπερπατριώτες και μνηστήρες ευνοιών. Και στις μέρες μας ζουν ζωή μεγιστάνων την οποία εξασφάλισαν με τον πιο αδιάστακτο κι ανελέητο κατακτητή που γνώρισε ποτέ η ανθρωπότητα. Και μάλιστα πολλοί από αυτούς τους «πατριώτες» κατέχουν και κυβερνητικά αξιώματα ή τα παιδιά τους βρίσκονται και στη Βουλή. Το γλίστρημα αυτών των δωσίλογων από τα δίχτυα της δικαιοσύνης έχει δημιουργήσει βαθύτατη ηθική κρίση από την οποία πολύ δύσκολα θα ανανήψει ο τόπος. Όλα τα κράτη τιμώρησαν τους δωσίλογους εκτός από την Ελλάδα. Η Γαλλία καταδίκασε σε ατίμωση τον δεύτερο μετά τον Ναπολέοντα ήρωα της, τον Πετέν. Ίσως γιατί υπάρχει κατάρα στην Ελλάδα να την κυβερνούν αστράτευτοι και απόλεμοι.... Και η ατιμωρησία φοβάμαι ότι άρχισε να αποτελεί από τότε την ευγλωπτότερη προτροπή για εθνική μειοδοσία.. Το ίδιο δυστυχώς επαναλήφθηκε και με τους συνεργάτες της 21ης Απριλίου. Μακάρι ποτέ άλλοτε να μη δουλωθεί η χώρα μας. Αν όμως μέσα στη πορεία των αιώνων δοκιμάσει και πάλι το πικρό ποτήρι της δουλείας ποιος θα είναι υπεύθυνος εάν οι Έλληνες γίνουν προδότες; Είναι απαράδεχτο οι προδότες και οι αδιάφοροι στους αγώνες του Έθνους και του λαού να αμείβονται και οι αγωνιστές να περιφρονούνται. Αλλά μήπως και οι κοτζαμπάσηδες της Τουρκοκρατίας δεν χαρακτηρίστηκαν προδότες; Κι όμως οι απόγονοι όλων αυτών των δωσίλογων και σήμερα ακόμη κυβερνούν την ταλαίπωρη πατρίδα. Μήπως όταν για πρώτη φορά το 1975 στο Προεδρικό Μέγαρο γιορτάστηκε η γιορτή της Δημοκρατίας, οι περισσότεροι προσκεκλημένοι δεν ήταν οι Ηρακλείς της χούντας; Τότε οι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ με προτροπή μου αποχωρήσαμε.

Και συνέχισε «Η Εθνική Αντίσταση ως κορυφαίο γεγονός άφησε βαθιές καταβολές στη ζωή της χώρας μας. Στάθηκε η λύδια λίθος που πάνω της δοκιμάστηκαν όλες οι τάξεις. Είμαι ιδιαίτερα ευτυχής γιατί η μοίρα μου επιφύλαξε τη μεγάλη τιμή να είμαι Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών, στην αναγνώριση της Εθνικής Αντίστασης. Και να υπερηφανεύομαι βέβαια ότι και με τη δική μου συμβολή επιτεύχθηκε η επίσπευση της αναγνώρισης. Βέβαια θα περάσουν πολλά χρόνια πριν η χιονοστιβάδα αυτή του υλικού της Αντίστασης καταταχθεί, αποδελτιωθεί και χωνευτεί πλήρως από τους ιστορικούς μας. Όταν μιλάμε για Εθνική Αντίσταση οφείλουμε να έχουμε υπόψη μας ότι από τους μαχητές του Μυστικού Πολέμου οι περισσότεροι είναι άγνωστοι. Αυτό οφείλεται στη στεγανότητα των μυστικών οργανώσεων και στο πνεύμα του συνωμοτισμού που κυριαρχούσε και κατεύθυνε τις κινήσεις των διάφορων δικτύων . Και αυτοί που δούλευαν στο ίδιο δίκτυο δεν γνώριζαν περισσότερους από 4-5 συντρόφους τους και μάλιστα τις περισσότερες φορές όχι με τα πραγματικά τους ονόματα. Το δικό μου ψευδώνυμο ήταν «Πάνος Μειντάνης».

Μ.Π Ποιος ήταν ο Πάνος Μειντάνης και πώς συνδέθηκε το όνομά του με τη δράση σου;

Γ.Π Ο Πάνος Μειντάνης γεννήθηκε γύρω στο 1640 στην Κατούνα, στο χωριό της γιαγιάς σου, και πέθανε πολεμώντας ηρωικά σε μάχη στο Γαρδίκι Τρικάλων στις αρχές του 18ου αιώνα. Υπήρξε ο πρώτος κλέφτης που έγινε αρματολός στον Ασπροπόταμο. Συνελήφθη από τους

Βενετούς μαζί με τον Αγγελή Σουμίλα ή Βλάχο και το Μικρό Χορμόπουλο από τα Άγραφα, στα παράλια της Βόνιτσας. Οι Βενετοί τους έβαλαν δεμένους στα πλοία. Στο δρόμο οι Βενετοί δέχτηκαν επίθεση από Αλγερινούς κουρσάρους και κινδύνευαν. Ο Μείντάνης και οι άλλοι κατάφεραν να ελευθερωθούν να πολεμήσουν τους κουρσάρους, αλλά και να καταλάβουν και ένα πλοίο των Αλγερινών. Οι Βενετοί, όχι μόνο τους άφησαν ελεύθερους, αλλά και τους προσέφεραν πολλές τιμές. Ο Μείντάνης ήταν απόλυτα αφοσιωμένος στην ιδέα της λευτεριάς του έθνους και δε δίσταζε να τα βάζει με τους Βενετούς, όταν καταλάβαινε ότι απειλούνται τα συμφέροντα της Ελλάδος. Όταν οι Βενετοί, μετά την κατάκτηση της Πελοποννήσου, αδιαφόρησαν για τους Έλληνες, ο Μείντάνης μόνο, μαζί με το Σπαθόγιαννη, συνέχισαν ν' αγωνίζονται κατά των Τούρκων. Όταν ο Τοπάλ πασάς πέρασε στην Πελοπόννησο για να πολεμήσει με τους Βενετούς, και πολλοί αρματολοί πήραν το μέρος του μόνο και μόνο για να πάρουν μερίδιο από τη λαφυραγώγηση της περιοχής, ο Πάνος Μείντάνης ήταν από τους λίγους κλέφτες που δεν έλαβε μέρος, ούτε συμμετάχησε με οποιονδήποτε τρόπο με τους Τούρκους. Ο Πάνος Μείντάνης είχε μαζί του παιδιά από τα γύρω χωριά. Υπήρξε ένας πρόδρομος της εθνεγερσίας, που με το ήθος και τον ηρωισμό του συντήρησε και ανύψωσε το επαναστατικό πνεύμα των Ελλήνων. Τον είχα λοιπόν ως πρότυπο του Αγώνα και γι αυτό το λόγο υιοθέτησα το όνομά του ως ψευδώνυμο σε όλα τα χρόνια του παράνομου Ανένδοτου αγώνα. Το είχα επιλέξει για να μου θυμίζει ότι καμιά θυσία δεν πρόκειται να αναγνωριστεί όπως εκείνου. Μπορεί και το τίμημα μου να ήταν ο θάνατος μα δεν τον υπολόγισα.

Μ.Π Ας γυρίσουμε λίγο πίσω στην ιστορία. Στη ζωή σου δίπλα στον αρχιεπίσκοπο Δαμασκηνό. Μια πολύ ταραγμένη περίοδος της σύγχρονης ιστορίας μα τόσο ενδιαφέρουσας από όλες τις πλευρές του Αγώνα. Μ' αυτά που μας ιστορείς η Εκκλησία έπαιξε σημαντικό ρόλο στην Αντίσταση.

Γ.Π. Ο αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός από όλο το δραματικό κύκλο της αφέγγαρης νύχτας και δουλείας και τα άλλα συνταραχτικά εσωτερικά γεγονότα μόνο όταν θυμόταν τη 15η Μαΐου 1945 τα μάτια του φεγγοβλούσαν από συγκίνηση και μυστικά δάκρυα. Ήταν η μέρα που ως αντιβασιλέας πήγε το μήνυμα της ελευθερίας και της χαράς στη σκλαβωμένη Δωδεκάνησο. Εγώ έζησα αυτές τις στιγμές γιατί ήμουν από τους λίγους προνομιούχους πάνω στο θρυλικό Αβέρωφ οι οποίοι τον συνόδευσαν στο εθνικό και θρησκευτικό προσκύνημα. Ο Αρχηγός της ελληνικής εκκλησίας υπήρξε πρωταγωνιστής πολλών ιστορικών γεγονότων. Όταν οι εμπνευστές του τερατώδους συστήματος άρχιζαν να βυθίζονται στον ωκεανό της ανυπαρξίας τους μαζί με το σύστημα τους θέλησαν να μεταφέρουν στη Γερμανία και τον εθνάρχη Δεσπότη. Αυτός ο οποίος ανένδοτος, υπερήφανος αποφασιστικός με πίστη και ενθουσιασμό βάδιζε πάνω στη μεγάλη λεωφόρο της θυσίας. Ήταν ασθενής στο σπίτι του, όταν τη 13η Μαΐου 1944 ημέρα Σάββατο οι Γερμανοί του ανήγγειλαν την απόφασή τους. Αγέρωχος σε τόνο γαλήνιο κι ακλόνητο τους απάντησε «Παράδοση του Ελληνικού κλήρου είναι οι ιεράρχες του να απαγχονίζονται. Δεν θα έλθω ποτέ στη Γερμανία. Δεν εγκαταλείπω το μαρτυρικό ποίμνιο μου. Προτιμώ το θάνατο» Τον κράτησαν μέχρι της φυγής τους σε περιορισμό στο σπίτι του χάρη στη επιμονή του και το ψυχικό του σθένος που υπερίσχυσαν αυτή τη φορά. Ο Αρχιεπίσκοπος δεν

άφηνε ευκαιρία που να μην εκδηλώνει στους συνεργάτες του και συνεπώς και στον ίδιο απεριόριστη εκτίμηση και αγάπη.

Ο Δαμασκηνός είχε πει «Οι Έλληνες δεν γίνονται δούλοι, γεννιούνται και πεθαίνουν ελεύθεροι» Αλλά και κάτι άλλο «ότι δεν έχουμε φίλους και τα προβλήματα μας οφείλουμε να τα αντιμετωπίζουμε μονιασμένοι με τις δικές μας δυνάμεις. Κι αυτό έχει αποδειχθεί επανειλημμένα. Οι σύμμαχοι όταν η ελληνική ψυχή φτερουγίζει νικηφόρα και μας χρειάζονται, μας εκθειάζουν ως ημίθεους για να πουλήσουν αδίστακτα τα δίκαια της πατρίδας μας στη τράπεζα του νικηφόρου πολέμου. Γι αυτό εμείς οι Έλληνες δεν πρέπει ποτέ να ξεχνούμε ότι η φυλή μας δεν έχει κανένα συγγενή λαό πρόθυμο να τη βοηθήσει σε στιγμές κινδύνων και μόνο η σύμπτωση του συμφέροντος των ξένων αποτελεί το μέσο φιλίας και συμμαχίας.

Μ.Π Πες μου λίγο το περιστατικό με τον Άγγελο Έβερτ που βοήθησε στην δραπέτευση σου γιατί ο κόσμος έχει άλλη εικόνα για το άτομο του, ακόμη κι εγώ...

Γ.Π Εκεί που εκατοντάδες πατριωτών σύρονταν στα εκτελεστικά αποσπάσματα μετά τη γιορτή της Παναγίας που είχαν φύγει τα SD, η αστυνομία των SS ο αριθμός των εκτελέσεων ανακόπηκε στο ελάχιστο. Και μάλιστα από την 24η του Αυγούστου μέχρι τη 5η του Σεπτεμβρίου όχι μόνο δεν έγινε εκτέλεση αλλά άρχισε η απόλυση πολλών κρατουμένων. Αυτό αναπτέρωσε τις ελπίδες όλων μας που ήμασταν στα κελιά των μελλοθάντων. Αλλά τα όνειρα σβήστηκαν την 6η μέρα του ίδιου μήνα, το βράδυ. Αν και ο εχθρός ετοιμαζόταν να εγκαταλείψει την χώρα φαίνεται ότι δεν είχε χορτάσει αίμα. Μας φόρτωσαν πενήντα περίπου σε φορητό και μας μετέφεραν στην οδό Ελπίδας 5 στο φοβερό άντρο της Ειδικής ασφάλειας του απαίσιου Λάμπου. Αυτό συνεχίστηκε και το επόμενο πρωί. Κουβαλούσαν πατριώτες από διάφορα στρατόπεδα κι φυλακές. Την αποφράδα ημέρα της 8ης Σεπτεμβρίου άρχισαν να μας ξεφορτώνουν στο Δαφνί. Κατά τις 11 το πρωί ενώ βρισκόμουν σχεδόν παράλυτος όπως κι άλλοι και περίμενα τη σειρά μου σε μια γωνιά ενός θαλάμου ακούω μια φωνή "Ποιος είναι αυτός ο προδότης ο Παπαδημητρίου. Αυτόν θα τον εκτελέσω ο ίδιος" Μέσα στον λήθαργο που πάλευα η φωνή μου φάνηκε γνώριμη. Δεν γελάστηκα. Ήταν ο διευθυντής της Αστυνομίας Έβερτ. Προτού συνειδητοποιήσω το γεγονός δέχτηκα μια κλωτσιά με ύβρεις. Ταυτόχρονα δυο άντρες μ' άρπαξαν και χωρίς να το καταλάβω βρέθηκα στο αμάξι του. Οδηγώντας ο ίδιος το αυτοκίνητο μου εξήγησε ότι εκτελεί εντολή του Δαμασκηνού κι ο ίδιος χαίρεται γιατί με άρπαξε από τα χέρια του Χάρου. Τον ευχαρίστησα και του εξέφρασα την ευγνωμοσύνη μου. Με μετέφερε στο σπίτι του φίλου Θεμιστοκλή Τσάτσου όπου έτυχα ιατρική περίθαλψη από γιατρούς της Πολυκλινικής. Μετά από πέντε ημέρες ήρθε πάλι ο Έβερτ και με μετέφερε στο σπίτι του φίλου και κουμπάρου μου καθηγητή Πανεπιστημίου Κώστα Ρόκκα. Έτσι η μοίρα ήθελε να γλιτώσω. Βγήκα από την εφιαλτική περιπέτεια σώος και αβλαβής, δίχως να μικραίνει αυτή η επίγνωση το δράμα που ο ίδιος έζησα. Θα ήθελα να πάρω θέση στα όσα έχουν λεχθεί για τον αστυνομικό διευθυντή Άγγελο Έβερτ. Από τον Μάρτη του 42 υπήρξα σύνδεσμος μεταξύ ιεράρχη και του Έβερτ. Είχε το ψευδώνυμο "Κορυδαλλεύς 1". Ως επικεφαλής του κλιμακίου πληροφοριών του μυστικού πολέμου μου παρέδιδε συχνά για τον αρχιεπίσκοπο πολύτιμες πληροφορίες. Ο αστυνόμος Έβερτ θα μου είχε εκδώσει περίπου πεντακόσιες και πλέον αστυνομικές ταυτότητες για Εβραίους καταζητούμενους από τις αρχές Κατοχής. Ο Δαμασκηνός

βάπτιζε τους εβραίους χριστιανούς κι ο γενικός διευθυντής Δήμου Π.Χαλδέζος εξέδιδε τα σχετικά πιστοποιητικά τα οποία έπαιρνα και τα πήγαινα στον Έμπερτ κι εξέδιδε ταυτότητες. Θα είχε περάσει προσωπικά αρκετά καταζητούμενα από μπλόκα των κατακτητών και των τσολιάδων του Κουίσιγκ.»

Μ.Π Ποια αντιμετώπιση είχαν οι φυλακισμένες γυναίκες στα κάτεργα της Γκεστάμπο; Πιστεύω τη χειρότερη αλλά η εξιστόρηση σου θα είναι σίγουρα καλύτερη.

Οι φυλακισμένες γυναίκες εκτός των βασανιστηρίων που υποβάλλονταν ήταν αναγκασμένες να αμύνονται κατά των ανήθικων επιθέσεων των Γερμανών δεσμοφυλάκων. Τα δύσμορφα αυτά τέρατα κάτω από μάτια και τις επευφημίες των αξιωματικών τους επιτίθονταν με ανήθικους σκοπούς. Κατά τον ίδιο ασύστολο τρόπο φέρονταν και οι Γερμανοί αξιωματικοί ως εκπρόσωποι της «Νέας Τάξης». Αλλά εκείνο το οποίο έκανε μεγάλη εντύπωση στους σφαγείς των Καλαβρύτων, της Κανδάνου, και του Κομμένου και τους έκανε πιο θηρία ήταν η περιφρόνηση των φυλακισμένων στα βασανιστήρια. Η αδιαφορία και η ψυχραιμία των μαρτύρων της ελευθερίας τους έκαναν άγρια θηρία. Αγνοούσαν πως ο Έλληνας είναι ο αιώνιος ισορροπιστής των πολιτικών ρευμάτων που οι απηχήσεις τους συγκρούονται στη γωνιά αυτής της γης, με γνώμονα αδιάβλητο το μέτρο και με σημαία ακατάλυτη το ιδανικό της ελευθερίας. Δυστυχώς όσοι συνεργάστηκαν με τους Γερμανούς παρέμειναν ασύλληπτοι, ούτε συνελήφθησαν ή όσοι συνελήφθησαν βγήκαν το ταχύτερο από τις φυλακές. Ύστερα περιφερόταν στη κοινωνία ως υπερπατριώτες. Το ίδιο έγινε και με τους κοτζαμπάσηδες της Τουρκοκρατίας και τους συνεργάτες της χούντας.

Μ.Π Ποια ήταν η συνεργασία σου με τον Δαμασκηνό;

Γ.Π. Το μίσος των εχθρών μαινόταν με βιαιότητα .Η φωτιά και σίδηρο ξαμολιόταν προς όλες τις κατευθύνσεις. Ο Ελληνικός λαός ανέβαινε μόνος του τον Γολγοθά χωρίς οδηγό. Ο λαός περίμενε μέχρι να εμφανιστεί ο εθνάρχης του υπόδουλου έθνους. Την περίοδο που ο φοβερός λίβας της σκλαβιάς είχε μαράνει τα δροσερά φυλλάματα του δέντρου της ελευθερίας εμφανίστηκε ο Δαμασκηνός. Άκουσε το κάλεσμα της ιστορίας και έδωσε το παρόν. Πίστευε ότι ο Θεός δεν λατρευόταν στα επιβλητικά φώτα των εκκλησιών αλλά όφειλε να κατεβαίνει στις μάχες μαζί με τον λαό. Όταν τον συνάντησα ήταν χλωμός και αδύνατος. Όπως μου εξήγησε αργότερα ήταν αποτέλεσμα της πολύχρονης φυλακής που τον είχε κλείσει ο Χρύσανθος που ήταν ο μεγάλος του αντίπαλος. Δυόμισι χρόνια τον κρατούσε απομονωμένο ο Χρύσανθος σε ένα κελί της Μονής Φανερωμένης στη Σαλαμίνα με φρουρά και του απαγόρευε κάθε μετακίνηση. Ο Δαμασκηνός είχε εκλεγεί σύμφωνα με τον Καταστατικό Χάρτη της Εκκλησίας με ψήφους 31 κατά 30 του Χρύσανθου, αρχιεπισκόπου Αθηνών. Δυστυχώς ο δικτάτορας Μεταξάς τον μεν εκλεγέντα και λαβόντα Δαμασκηνό εξόρισε στην Ιερή μονή ενώ τον Χρύσανθο τον ανέβασε δυναμικά στον θρόνο της εκκλησίας .Για τον Δαμασκηνό είχαν ιδρύσει ειδικό σταθμό Χωροφυλακής όπου απαγόρευε κάθε κίνηση και έλεγχε την αλληλογραφία του. Του επέτρεπε μόνο περίπατο απόστασης 50 μ. με συνοδεία. Τον Φεβρουάριο του 1941 οργανώθηκε από τους φίλους του απόδραση αλλά αυτός την απέρριψε. Αφέθηκε ελεύθερος τον Μάιο του ίδιου έτους. Μετά από δυο μήνες , η εκκλησία έπειτα από απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας

κήρυξε ως πεπλανημένη την ακύρωση εκλογής Δαμασκηνού και τον αποκατέστησε στον αρχιεπισκοπικό θρόνο σύμφωνα με τους κανόνες. Από την εκλογή του μέχρι τον θάνατό του στις 20 Μαΐου του '49 είχε την αναμφισβήτητη πλειοψηφία της ιεραρχίας. Ούτε ένας μητροπολίτης δεν ασχολήθηκε με τον Χρύσανθο γιατί δεν του συχώρεσε που θέλησε να παρέμβει παράνομα και να αρπάξει τον θρόνο. Η σκανδαλώδης επέμβαση του Χρύσανθου είχε κάνει ιδιαίτερη αίσθηση γιατί είχε τη φήμη λαμπρού κληρικού. Υπήρξε διακεκριμένος ιεράρχης του Πόντου, συνεργάτης του Βενιζέλου και αποκρισάρης του οικουμενικού θρόνου στην Αθήνα. Πολλά έχουν γραφεί για την εθνική κι εκκλησιαστική δράση του αλλά τίποτε για το πώς δέχτηκε να αναρριχηθεί στον θρόνο. Ο Δαμασκηνός δεν μπορούσε να αντικρίζει τα σύμβολα της βίας στο βράχο της Ακρόπολης. Έκλεισε στη ψυχή του όλο τον πόνο του λαού. Η προσωπικότητα του μαγνήτιζε, κατεύθυνε, δονούσε και γοήτευε τον λαό. Η μεγαλύτερη τιμή για μένα ήταν ότι επιλέχθηκα ως πρόσωπο απόλυτης εμπιστοσύνης. Με επέλεξε ως σύνδεσμο μεταξύ αντιστασιακών οργανώσεων ή προσώπων που συνεργάζονταν μαζί του. Με προτίμησε γιατί γνώριζα όπως έλεγε, ότι διέθετα αρετή, τόλμη, ειλικρίνεια και πίστη. Συμμετείχα επιτυχώς στην άρνηση του ΟΧΙ. Γνώριζε ότι ήμουν πρόθυμος να ποτίσω την ελευθερία με το αίμα μου. Ακόμη ότι πίστευα στην ιδέα της πατρίδας. Η ανάληψη αυτής της ιστορικής ευθύνης απέναντι του αποτελούσε αληθινή ομολογία και κατάφαση. Στα χρόνια της κατοχής κυκλοφορούσα με το ψευδώνυμο Πάνος Μειντάνης. Ανήκα στην οργάνωση "Μίδα 614" που ξεπετάχθηκε στα χρόνια της σκλαβιάς σαν σπίθα από στάχτη του ταγματάρχη Γιάννη Αλεξάκη που δεν ήταν άλλος από τον Γιάννη Τσιγάντε. Το στρατηγείο του το είχε στο σπίτι του δημοσιογράφου Μανώλη Ρέππα στην Α.Μεταξά 14 στα Εξάρχεια. Υπαρχηγός ήταν ο Ρογκάκος – Κουμουνταράκης ενώ υπασπιστής του ήταν ο Ζακυνθινός. Ο Γιάννης Τσιγάντες ήταν αδελφός του Χριστόδουλου ο οποίος ήταν διοικητής του Ιερού λόχου και πέθανε πικραμένος και παραγκωνισμένος στο Λονδίνο. Και τους δυο τους γνώριζα από τον θείο του Ανδρέα Κατσαράκη. Στις 4 του Σεπτεμβρίου του 1942, στο σπίτι της Σπυρίδωνος Τρικούπη 32 μου παρέδωσε 500 λίρες κι ένα κατάλογο οικογενειών αξιωματικών της Μέσης Ανατολής κι άλλων πατριωτών προκειμένου να μοιραστούν σε αυτές με φροντίδα του Δαμασκηνού. Τον Τσιγάντε τον βρήκε ο θάνατος στην οδό Πατησίων 86 στις 14 Γενάρη του 43. Μετά τον θάνατο, αρχηγός του «Μίδα 614» ανέλαβε ο Παρίσης από τον Άγιο Δημήτριο Ναυπακτίας. Με την οργάνωση ερχόμουν συχνά σε επαφή με τους θαρραλέους ασυρματιστές Ρούσσο, Δανιηλίδη, Λιάκο, Βενιζέλο και Ανδρόνικο. Ο Ρούσσος στη Νέα Σμύρνη έπειτα από προδοσία και ηρωική μάχη αφού σκότωσε δυο Γερμανούς, έπεσε νεκρός στο σπίτι όπου λειτουργούσε ο ασύρματος στις 31 Μαρτίου του '43. Οι υπόλοιποι είχαν την ίδια τύχη. Συνελήφθησαν από προδοσία κι οδηγήθηκαν στα εκτελεστικά αποσπάσματα. Παρά τα αλλεπάλληλα διαβήματα ο Δαμασκηνός δεν μπόρεσε να τους σώσει. Στις 12 Σεπτεμβρίου του ίδιου χρόνου έγινε φυγάδευση από τις φυλακές Καλλιθέας του στελέχους του Μίδα 614 επίλαρχου Μαρασλή με καταβολή 25000000 δραχμών στο διοικητή της Βάσης Φαλήρου Μίλερ λοχαγό της Γκεστάπο. Την επιχείρηση αυτή πραγματοποίησε ο αστυνόμος Κώτσης με τα χρήματα που του παρέδωσα κατ' εντολή του Δαμασκηνού. Στις παραμονές συνθηκολόγησης των Ιταλών του 1943, παρέδωσα στον υπαρχηγό του Μίδα 614, 30.000.000 δραχμές για να δοθούν στον διευθυντή των φυλακών Καλλιθέας Ιταλό Βινιόλα για να διευκολύνει την απόδραση μελλοθάντων πατριωτών. Μέλος κλιμακίου της Οργάνωσης Μίδα 614 με επικεφαλής τον Α.Βλάχο ήταν κι ο αδελφός μου Νίκος.

Το κλιμάκιο συνεργαζόταν και με τον πασίγνωστο Πολωνό σαμποτέρ Γ.Ιβάνοφ, ο οποίος ήρθε στην Ελλάδα από το Κάιρο, ως γενικός πράκτορας πληροφοριών των Συμμάχων στο Β παγκόσμιο πόλεμο. Οι Γερμανοί τον είχαν υποψιαστεί και τον κυνηγούσαν επίμονα. Ο κλοιός είχε στενέψει επικίνδυνα. Στις 9 Ιανουαρίου του '42 ο Βλάχος και ο ανθυπασιπιστής Τζούρος από τη Κατούνα τον έφεραν στο σπίτι μας Γριβαίων 4 όπου παρέμεινε δέκα μέρες. Οι Γερμανοί μη μπορώντας να τον βρουν τον Φεβρουάριο του '42 τον επικήρυξαν αντί 500.000 δρχ.. Δυστυχώς τον Αύγουστο τον συνέλαβαν και εκτελέστηκε με τους συνεργάτες του Κοντόπουλο και Μαλλιόπουλο. Οι τελευταίοι που τον είδαν στη φυλακή ήταν ο Δαμασκηνός ο οποίος είχε επισκεφθεί τους φυλακισμένους και ο πατέρας μου που τον συνόδευε ως παπάς των φυλακών. Μη ξεχάσω, δεν είναι σωστό να μην αναφέρω ότι ο πρώτος από την οικογένεια που γνώρισε τα χνώτα των κατακτητών ήταν ο αδελφός μου Νίκος. Επιστρέφοντας από το Μέτωπο πέρασε από τη Κατούνα, τόπος καταγωγής της μάνας μας. Εκεί ένας ρουφιάνος τον κατηγόρησε στους Ιταλούς ότι πήγε να οργανώσει αντάρτικο. Οι Ιταλοί τον συνέλαβαν. Αν δεν υπήρχε ο θείος μου Δημήτρης Κώτσος για να πληρώσει ακριβά ένα απαίσιο διερμηνέα ονόματι Λεωνίδα, θα είχε άσχημο τέλος.»

Μια άλλη οργάνωση που ξεδιπλώθηκε ήταν των «Βυρώνων». Πίσω από τη δυναμική οργάνωση κρυβόταν η περίφημη υπηρεσία "Υ.Υ.707", που είχε απευθείας σύνδεση με το συμμαχικό στρατηγείο της Μέσης Ανατολής. Η θρυλική αυτή οργάνωση φυγάδευε Βρετανούς, Αυστραλούς και Νεοζηλανδούς κι αναλάμβανε τις πιο μυστικές κι επικίνδυνες αποστολές. Το καφενείο του Ζαχαράτου ήταν ο τόπος συνάντησης της μυστικής αυτής οργάνωσης. Να σου διηγηθώ ένα περιστατικό το οποίο δεν θα το ξεχάσω ποτέ. Με μια ομάδα φίλων πήραμε τη μεγάλη απόφαση της φυγής. Έπρεπε να βρεθεί η κατάλληλη οργάνωση ή το πρόσωπο. Ήρθα σε επαφή με το φίλο Γιάννη Ιωαννίδη αρχηγό των «Βυρώνων». Οι Γερμανοί είχαν αρχίσει να χορηγούν άδειες για την επαρχία προς αναζήτηση τροφίμων. Μας συνέστησε να ζητήσουμε μια άδεια για τη Μυτιλήνη, τόπο παραγωγής λαδιού. Αφού εξασφαλίσαμε τις άδειες τον ειδοποιήσαμε. Έπειτα από μερικές μέρες μας ειδοποιεί ότι στις 21 Μαΐου του 41 θα πρέπει να βρισκόμαστε στο Λαύριο και εκεί θα ζητήσουμε τον καπετάν-Πάνο του πετρελαιοκίνητου «Άγιος Νικόλαος» παρουσιαζόμενοι με το ψευδώνυμο «Επιβάτες 5». Μας συνέστησε ότι όταν θα φτάσουμε στη Μυτιλήνη θα συναντηθούμε με τον πρωτοσύγκελο της μητρόπολης ως απεσταλμένοι του «Παπαφλέσσα». Στο Λαύριο συναντήσαμε τον καπετάν Πάνο Κουβουτσάκη. Ένας θαλασσόλυκος πατριώτης τον οποίο έφερα σε επαφή με τον Δαμασκηνό. Ο ναυτικός που από μικρός είχε συνηθίσει να τον νανουρίζει η θάλασσα με τα πετρελαιοκίνητα του φυγάδευσε πολλούς Έλληνες κι άγγλους στρατιωτικούς. Τα μεσάνυχτα της 21ης Μαΐου 1941 αφού κάναμε τον σταυρό μας συνοδευόμενοι αν και Μάιος από βροντές κι αστραπές σαν να πρόκειται για τιμητικές βολές και με μια θάλασσα εξαγριωμένη ξεκινήσαμε. Σαν αργοναύτες αρχίζαμε να διασχίζουμε το γαλάζιο λίκνο του πολιτισμού, το Αιγαίο, ταξιδεύοντας για την ονειρεμένη ανατολή ενώ οι σίφουνες αντάριαζαν τη θάλασσα και τίναζαν τους αφρούς φοβερίζοντας μας. Στη πορεία μας συνόδευαν τα πελώρια κύματα και η συνεχής μετατόπιση των κενών δοχείων του καπετάν δοχείων του καπετάν-Πάνου για τη προμήθεια λαδιού. Με την επίκληση της προστασίας της Παναγίας και του προστάτη των ναυτικών και την ελπίδα ότι δραπετεύουμε από το λογιστήριο του θανάτου των εχθρών και θα βοηθήσαμε τη πατρίδα,

κάναμε κουράγιο. Το είχαμε πάρει απόφαση. Αλλά όπως λέγεται ο εχθρός είναι αόρατος και βίαιος. Όλοι μας είμαστε μπλεγμένοι στα δίχτυα μιας αποκρουστικής ειμαρμένης. Ενώ πλησιάζαμε στα Ψαρρά εμφανίζεται γερμανικό καταδιωκτικό. Όλοι κατ' αρχάς παγώσαμε αλλά γρήγορα είχαμε συνέλθει και ανακτήσαμε τη ψυχραιμία μας. Όλοι είχαμε αφομοιώσει τα μαθήματα του φροντιστηρίου από τον καπετάνιο. Οι Γερμανοί έκαναν σήμα. Το πετρελαιοκίνητο έκοψε ταχύτητα και το καταδιωκτικό πλεύρισε. Μέσω του διερμηνέα άρχισε η ανάκριση αφού μας διέταξε να επιστρέψουμε πίσω γιατί υπάρχει σχετική διαταγή από το διοικητή που απαγορεύει κάθε μετάβαση για τα νησιά του Αιγαίου. Στον υπαινιγμό του Γερμανού για φυγή στη Μέση Ανατολή θέλοντας να τον συσκοτίσω του απάντησα "Η βιολογική επιβίωση έχει απογυμνώσει κάθε ιδέα αντίστασης. Ο μόνος αγώνας που γίνεται σήμερα στην Ελλάδα είναι κατά του θανάτου της πείνας. Ο Γερμανός ήταν ανένδοτος και μάλιστα αγρίεψε. Και μας απείλησε ότι αν αμέσως δεν κάνουμε στροφή επιστροφής θα μας βουλιάξει. Ο κίνδυνος ήταν άμεσος. Ο καπετάν-Πάνος χωρίς καθυστέρηση πήρε το δρόμο της επιστροφής κι απομακρυνθήκαμε ολοταχώς παρακολουθούμενοι από το καταδιωκτικό. Επιστρέψαμε για να ακολουθήσει ο καθένας το δικό του Γολγοθά. Από τότε δεν επιχειρήσαμε νέα φυγή γιατί ο αγώνας στο εσωτερικό είχε φουντώσει κι όλοι μας είχαμε ενταχθεί σε κάποιο φυλάκιο Αντίστασης. Θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρω ότι με τον καπετάν Πάνο Κουβουτσάκη με τον οποίο στις 8 Ιουλίου του '41 εγώ, ο «Πάνος Μειντάνης» επιχειρήσα ανεπιτυχώς να δραπετεύσω στη Μέση Ανατολή. Τα πετρελαιοκίνητα "Άγιος Νικόλαος" και "Ζωοδόχος Πηγή" στη περίοδο κατοχής έπαιξαν σημαντικό ρόλο για τους εχθρούς φαντομάδες του Αιγαίου και πρόσφεραν πάρα πολλά στον συμμαχικό πόλεμο. Εκείνος ο θαλασσόλυκος είχε τη τύχη να ζήσει και να δει τη πατρίδα του ελεύθερη και τους αγώνες του δικαιωμένους. Αλλά και να πει το πικρό ποτήρι της περιφρόνησης που κατά κανόνα προσφέρει η πατρίδα τους αγωνιστές.

Μ.Π. Τελικά, στη σημερινή εποχή της μεταπολίτευσης, που ζούμε πλαστά αλλά καλά, μπορούν οι νέοι και οι νέες να έχουν πρότυπα από την γεμάτη αγώνες εποχή της Αντίστασης; Ποια μορφή σου έρχεται αστραπιαία στο νου;

Ένας τόπος για να επιζήσει έχει ανάγκη από πρότυπα, κι ένα από αυτά ήταν η Λέλα Καραγιάννη, αρχηγός της οργάνωσης «Μπουμπουλίνα». Είχε εγκαταστήσει το στρατηγείο της στο κατάστημα του συζύγου της Καραγιάννη, στη Πατησίων 16 με τον οποίο είχε πάρει εικονικό διαζύγιο. Είχα στενή συνεργασία γιατί ο Δαμασκηνός την εκτιμούσε ιδιαίτερα. Τον Οκτώβριο του 1941 είχε συλληφθεί με το σύζυγο της από τους Ιταλούς κατόπιν προδοσίας με τη κατηγορία της περίθαλψης και φυγάδευσης Αγγλων και για κατασκοπεία. Έπειτα από ένα εξάμηνο κατόπιν ενεργειών του Δαμασκηνού αφέθηκαν ελεύθεροι. Και πώς έγινε...Τα Χριστούγεννα του 43, της μεταφέρω μήνυμα ότι διατρέχει άμεσο κίνδυνο και πρέπει να φύγει για το εξωτερικό. Η αλησμόνητη Μπουμπουλίνα αρνήθηκε. Στις 11 Ιουλίου ενώ νοσηλεύταν στον Ερυθρό Σταυρό συλλαμβάνεται και στις 8 Σεπτεμβρίου εκτελέστηκε στο αλσύλιο του Δαφνιού. Τα τέσσερα παιδιά της μεταξύ των οποίων και η συμφοιτήτρια μου Ηλέκτρα, συνελήφθησαν, βασανίστηκαν στη οδό Μέρλιν αλλά ευτυχώς γλίτωσαν την εκτέλεση. Ένα άλλο πρότυπο αγώνα ήταν ο Μανιάτης καπετάνιος Αηγησίλαος Λεοντακιάκος. Φαίνεται ότι ο Τσόρτσιλ όταν έλεγε ότι «οι ήρωες πολεμούν σαν Έλληνες» είχε υπόψη του τον ατρόμητο

ναυτικό που ήταν πιστός σύντροφος του Δαμασκηνού κατά την περίοδο της εξορίας του. Κατάφερε σημαντικά πλήγματα στα αμυντικά έργα στις αποθήκες και στα μεταφορικά πλοία των εχθρών. Ως ενδιάμεσος κρίκος του Δαμασκηνού με τις αντιστασιακές οργανώσεις, παρέδιδε στους ασυρματιστές του «Μίδα 614» τις πληροφορίες του για το στρατηγείο της Μέσης Ανατολής. Αυτοί του έλεγαν " Αυτός βάλθηκε μόνος του να βουλιάξει τα πλοία του Άξονα" κι εννοούσαν τον Λεοντακιάκο. Δυστυχώς όμως βρέθηκε και γι αυτόν ο καταδότης Συνελήφθη βασανίστηκε στο κολαστήριο της οδού Μέρλιν 6 κι εκτελέστηκε στις 8 Σεπτεμβρίου 1944. Ένας άλλος στενός συνεργάτης του Δαμασκηνού που είχε κάνει πραγματικό βίωμα τον αγώνα του κατά των κατακτητών, ήταν ο υπολοχαγός Καλογερόπουλος. Ο αγωνιστής με τον ασύρματο του που από την Αλαμάνας 47 στο Μεταξουργείο βρισκόταν στην Ιφικράτους 68 στο Παγκράτι, μεταβίβαζε κάθε πληροφορία του στο στρατηγείο του Καίρου. Αλλά κι αυτόν τον παραμόνευαν οι ρουφιάνοι για να τον οδηγήσουν στη Μέρλιν κι από κει στο Δαφνί όπου εκτελέστηκε κι αυτός την ίδια ημέρα. Είδες, όσο τα διηγούμαι προβάλλουν και άλλοι ήρωες που η ιστορία ούτε καν τα λείει σε δυο γραμμές. Είναι φανερό λοιπόν ποιοι έγραψαν την ιστορία. Ας βγάλουν οι αναγνώστες τα συμπεράσματα τους. Ένας άλλος ασυρματιστής ο οποίος ήταν αληθινός κεραυνός για τις εχθρικές νηοπομπές που αναχωρούσαν από τον Πειραιά χωρίς να φτάνουν στον προορισμό τους ήταν ο αξιωματικός του εμπορικού ναυτικού Νίκος Μπούκας. Συνελήφθη στις 11 Ιουλίου του 1942 κι έπειτα από θεαματική δίκη στον "Παρνασσό" εκτελέστηκε στις 5 Νοεμβρίου του '42. Αν και ο Άλτερμπουργκ είχε υποσχεθεί στον Δαμασκηνό ότι θα του γλιτώσει τη ζωή, εκτελέστηκε με εντολή του Ρόμελ.

Ένα άλλο περιστατικό... Δεν σταματούσε, δεν ήθελα να του κόψω τον ειρμό της σκέψης και των αναμνήσεων. Ούτε ερωτήσεις να του κάνω για να τον ξεκόψω. Τον άφησα να συνεχίσει για όλους τους αναγνώστες που κάποτε θα διάβαζαν αυτό το βιβλίο.

«Εκτελούσα χρέη συνδέσμου μεταξύ του Δαμασκηνού και του εκπροσώπου του ΕΔΕΣ Βασίλη Μαρκάκη, προσωπάρχη της Αγροτικής Τράπεζας. Στις 11 Σεπτεμβρίου του 43 συνόδευσα με αυτοκίνητο του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού τον Άγγλο ανταποκριτή Μακάσκο που ήταν καταδικασμένος σε θάνατο κι είχε αποδράσει από τις φυλακές των Ιταλών, από το σπίτι των Αθηνών του αρχιεπισκόπου στο θερινό σπίτι του στο Ψυχικό για μεγαλύτερη ασφάλεια. Στο Μενίδι η πείνα θέριζε μικρούς και μεγάλους. Ο αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός είχε προβλέψει αυτή τη τραγωδία και ιδρύει τον ΕΟΧΑ, και σ' αυτόν τον τομέα βοήθησα όσο μπορούσα. Οι αρχές κατοχής τα είχαν επιτάξει όλα. Δεν είχαν αφήσει εντελώς τίποτα, οι θάνατοι των παιδιών ήταν τρομακτικοί. Των Τριών Ιεραρχών του 43 ο αρχιεπίσκοπος μετά τη λειτουργία με καλεί και μου δίνει εντολή να μεταφέρω επειγόντως μερικά φάρμακα για τα παιδιά στην Εστία του ΕΟΧΑ Μενιδίου. Ξεκινήσαμε με τον φίλο Μιχάλη Ρουφάνη. Το τρένο είχε ήδη φύγει. Ένα γκαζοζέν στη στάση μας είπαν ότι είχε να φανεί δυο μέρες να εμφανιστεί. Τότε αποφασίσαμε να πάμε με τα πόδια. Και ξεκινάμε τον Μαραθώνιο αφού έξω από την Αθήνα βγάλαμε και τα παπούτσια να μη φθαρούν. Μετά την εκπλήρωση της αποστολής μας κατά την επιστροφή την επομένη πέρασε πάνω σε περίπολο Ιταλών οι οποίοι μας συνέλαβαν με την υποψία ότι είμαστε Παρτιζάνοι. Παρά τις εξηγήσεις μας πέταξαν σε ένα κρατητήριο στη Κηφισιά και μας κράτησαν δυο μέρες δίνοντας μας μόνο νερό, γιατί σε ερώτηση τους είχαμε πει ότι είμαστε πολεμιστές

της Αλβανίας. Ένας συνεργάτης του Αρχιεπισκόπου συμπατριώτης μου, πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Κ. Δημητρακάκης που έμενε στη Ζωοδόχου Πηγής 57, είχε αναλάβει να συγκεντρώσει ένα ποσό λιρών για να δοθούν σε αξιωματικούς των κατακτητών προς αποφυλάκιση πατριωτών. Όργανα του προδότη της Ειδικής Ασφάλειας Λάμπου άρχισαν να παρακολουθούν για αυτό κι αναγκάστηκε να μη βγαίνει από το σπίτι του κάνοντας τον βαριά άρρωστο. Είχε μαζέψει όμως ένα ποσό λίρες που έπρεπε να φτάσει στον προορισμό τους το ταχύτερο. Γι αυτό ανατέθηκε από τον Δαμασκηνό στον επίσκοπο Αγαθόνικο, μητροπολίτη Αργολίδας το 1945 και σε μένα να επισκεφθούμε τον "άρρωστο" συντοπίτη μου. Ο επίσκοπος πήρε τα απαραίτητα για τη θεία Ανάληψη κι εγώ το φαναράκι συνοδείας. Κατά την έξοδο μας από το σπίτι μας πλησίασε ένας χαφιές αστυνομικός και θέλησε να μάθει τον σκοπό της επίσκεψης. Αφού του εξήγησα ότι πήγαμε να κοινωνήσουμε τον ετοιμοθάνατο θείο μου αξίωσε να τον συνοδεύσουμε στο άντρο της προδοσίας στην Ελπίδος 5. Τότε ο επίσκοπος όρθωσε το ανάστημά του και του είπε με θάρρος και σε τόνο υποτιμητικό ότι είναι χαφιές. Στο μεταξύ είχε συγκεντρωθεί κόσμος που μόλις πληροφορήθηκε τα γεγονότα άρχισε να βρίζει και μερικοί να του επιτίθενται. Ο Αγαθόνικος είδε κι έπαθε για να τον γλιτώσει από το λιντσάρισμα του αγανακτισμένου κόσμου. Με τη φασαρία εγώ εξαφανίστηκα με το πολύτιμο θησαυρό σωτηρίας 83 λίρες μελλοθάντων πατριωτών. Δεν είχαν τελειωμό οι εκτελέσεις...»

Μ.Π. Γνωρίζω ότι στη Κατοχή είχες δώσει στο παρόν στον παράνομο τύπο. Για να ακούσουμε τον αγώνα του Τύπου όλων εσάς που ζούσατε διά πυρός και σιδήρου. Για τον Μυστικό Πόλεμο και Τύπο .

Η συζήτηση συνεχίστηκε για αυτό το τόσο άγνωστο κομμάτι της σύγχρονης Ελλάδας. Διψούσα να μάθω την ιστορία από τα χείλη του ανθρώπου που είχε καθολική συμμετοχή στα γεγονότα της εποχής. Ακούμπησα ξανά το μικροσκοπικό κασετόφωνο πάνω στο τραπέζι και αφήθηκα να ακούω τον χείμαρρο να ομολογεί, να εξομολογεί, να βυθίζομαι στις κρυφές σελίδες της Ιστορίας για ακόμη μια φορά. Άφησα τα γεγονότα να αποτυπωθούν στο χαρτί με όλο το σεβασμό της γλώσσας και της γνώσης, του βιώματος του Αγώνα!

Γ.Π. Από τις πρώτες μέρες που οι κατακτητές πάτησαν τα χώματα της πατρίδας μας επέβαλαν το κράτος του τρόμου. Οι ομιλίες απαγορεύτηκαν ενώ η γλώσσα πάγωσε. Η αγανάκτηση και το μίσος έκαigan άσβηστα στη καρδιά των υπόδουλων και πετούσαν σπίθες ανάβοντας φωτιές εκδίκησης. Η αντίσταση άρχιζε ενώ ο αμείλικτος πόλεμος των ελεύθερων Ελλήνων κατά των επιδρομέων συνεχίζεται αδυσώπητος αλλάζοντας μόνο μορφή. Η μορφή του Μυστικού πολέμου μέσα στις πόλεις, όπως λένε και οι ειδικοί και όπως στη πράξη αποδείχτηκε, ήταν η συνθετότερη, πολυπλοκότερη, και υψηλότερη μορφή αντίστασης. Ο Μυστικός πόλεμος δεν μοιάζει με τους άλλους. Δεν πολεμά ο αγωνιστής για προσωπικό στέφανο. Σ' αυτόν κοινή είναι η ήττα και η νίκη. Οι μεγάλοι κλάδοι του μυστικού πολέμου ήταν το σαμποτάζ, η συγκέντρωση πληροφοριών, η έκδοση παράνομου Τύπου και η οργάνωση αποστολών. Για την επιτυχία του έπρεπε να υπάρχει απόλυτη μυστικότητα, σχολαστικός συνωμοτισμός, μόνιμη δοκιμασία της τόλμης και της νοημοσύνης. Χρειαζόταν ψυχική αυτάρκεια και συνείδηση του καθήκοντος ώστε μόνο η εκτέλεση του κι όχι η δημόσια αναγνώριση να αποτελούν ανταμοιβή. Βάση της επιτυχίας του Μυστικού Πολέμου ήταν η προσωπική δυσπιστία. Τα μέλη δεν γνωρίζονταν

αναμεταξύ τους. Ο καθένας γνώριζε μόνο εκείνους τους οποίους ερχόταν σε απευθείας επαφή. Οι πολεμιστές δεν φορούσαν στολές, οι σάλπιγγες σιωπούσαν και μόνο η εθνική καρδιά παλλόταν από τον πόθο της ελευθερίας. Κάπου κρυμμένοι λειτουργούσαν πομποί οι οποίοι συμβόλιζαν τους παλμούς της ζωντανής πατρίδας κι αποτελούσαν τους θανάσιμους εχθρούς της αβάσταχτης κατοχής. Κι ο οργανωμένος αγώνας είχε αρχίσει μέσα στο 1941. Συνθήματα απελευθερωτικά είχαν γεμίσει τους τοίχους. Οι πρώτες πολυγραφημένες μυστικές εφημερίδες άρχισαν να κυκλοφορούν παρά τη κατηγορηματική δήλωση των τυράννων ότι οι συλλαμβανόμενοι θα τουφεκίζονται χωρίς δίκη. Επαναστατικές προκηρύξεις και μυστικά ραδιοφωνικά δελτία ενθάρρυναν το λαό και κρατούσαν ψηλά το αγωνιστικό του φρόνημα. Τα σαμποτάζ άρχιζαν τη φθορά του υλικού των εχθρών και μείωναν το ηθικό τους. Η συλλογή και η μετάδοση πληροφοριών για τις κινήσεις των κατακτητών υποβοηθούσαν τους συμμάχους στις πολεμικές τους προσπάθειες. Οργανώθηκαν αποστολές ανδρών στο εξωτερικό για την ενίσχυση των στρατιών της ελευθερίας. Βρέθηκαν κατάλληλα πρόσωπα και κρησφύγετα για την απόκρυψη και φυγάδευση Άγγλων, Γάλλων και Νεοζηλανδών αξιωματικών στρατιωτών. Νέοι άνθρωποι στρατολογήθηκαν για τις εθνικές αντάρτικες ομάδες που εξελίσσονταν γοργά σε επαναστατικούς στρατούς και καθήλωναν στη χώρα μας πολύτιμες δυνάμεις των εχθρών. Υπολογίζονταν σε τριακόσιες χιλιάδες. Ένας εθνικός απελευθερωτικός ενθουσιασμός μεταδιδόταν παντού σε όλα τα στρώματα του λαού με χαρακτηριστική τη παλλαϊκή εκδήλωση αλληλεγγύης. Ένας καταδικωμένος στους δρόμους από Γερμανούς ή Ιταλούς δεν είχε παρά να χτυπήσει τη πρώτη πόρτα που θα έβρισκε μπροστά του και θα άνοιγε πρόθυμα για να τον κρύψει. Είναι αναρίθμητα τα περιστατικά αγωνιστών που έβρισκαν καταφύγιο στην μάζα των ανώνυμων σπιτιών παρά τον κίνδυνο που καιροφυλακτούσε. Πρωτεύουσα θέση μεταξύ των αγωνιστών μαρτύρων του Έθνους κατέχουν και όσοι ασχολήθηκαν με τον Μυστικό Τύπο. Επιβλητική ήταν η πορεία τους στη προσφορά της θυσίας. Πορεία που τη κάνει περισσότερο επιβλητική η ανωνυμία. Οι όμιλοι των γενναίων του Μυστικού Τύπου που εξέδιδαν παράνομες εφημερίδες και διαφώτιζαν, ενθάρρυναν, φανάτιζαν και διατηρούσαν άσβεστη την εθνική φλόγα μέσα από το γραπτό λόγο ανέρχονταν περίπου σε πενήντα. Αρκετοί από αυτούς φυλακίστηκαν, εκτελέστηκαν, απαγχονίστηκαν αφού υπέστησαν βασανιστήρια για να καταδώσουν. Η επίδραση του Τύπου στη διαμόρφωση της ψυχολογίας της κοινωνίας ήταν και συνεχίζει να είναι αποφασιστική. Από την εποχή που βγήκε η πρώτη εφημερίδα το 1609 στο Στρασβούργο μέχρι σήμερα ο Τύπος παίζει πρωταρχικό ρόλο στη διάπλαση των αξιωματικών γεγονότων της χρονιάς. Οι Γερμανοί που γνώριζαν την επίδραση του Τύπου μόλις κατέλαβαν τη πατρίδα μας κατάσχεσαν όλες τις τυπογραφικές εγκαταστάσεις για να μπορούν να ελέγχουν απόλυτα τη κατάσταση. Ο Μυστικός Τύπος βγαλμένος από τα τριςβαθα του σκότους των τυπογραφείων εξέπεμπε προς κάθε κατεύθυνση μηνύματα για να καταυγάσει τον εθνικό ορίζοντα της Αντίστασης. Μέσα στις κατακόμβες συντάκτες και τυπογράφοι σε ιερή μυσταγωγία μετουσίωναν τον πατριωτικό τους ενθουσιασμό σε κηρύγματα αντίστασης και σαλίσματα νίκης. Μεταξύ των πρώτων ομάδων που διαδραμάτισαν σπουδαιότατο ρόλο στη Κατοχή με ανταπόκριση σε όλες σχεδόν τις πτυχές του μυστικού αγώνα ήταν η δημιουργηθείσα γύρω από τη παράνομη μυστική εφημερίδα «Το Παρόν» εθνικοαπελευθερωτική κίνηση με το όνομα Σοσιαλιστική Ελληνική Ένωση (ΣΕΕΝ). Αρχηγός της κίνησης ήταν ο τότε καθηγητής του Πανεπιστημίου Γρηγόρης Κασιμάτης, μετέπειτα πολιτικός

και πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών. Η ομάδα είχε συγκροτηθεί κατά πλειοψηφία από παλιούς ή νέους φοιτητές επιλεγμένους από τον ίδιο. Η Φιλική μας Εταιρεία απέβλεπε μέσω της μουσικής μας εφημερίδας στο να διατηρηθεί ακμαίο το εθνικό φρόνημα κάτω από τη δουλεία. Η εφημερίδα μας αρχικά και για κάμποσο χρονικό διάστημα εκδιδόταν πολυγραφημένο. Το πρώτο παράνομο τυπωμένο φύλλο κυκλοφόρησε το Γενάρη του Γενάρη του 1943 και το τελευταίο στις 15 Οκτωβρίου του 1944. Στο σκοτάδι της κατοχής με τη βοήθεια του γνωστού εκδότη νομικών συγγραμμάτων φίλου Ν. Σάκκουλα στη Σόλωνος 84, άλλοτε στο κέντρο, άλλοτε στη Κολοκυνθού ή στο Παγκράτι ή στη Νέα Σμύρνη, όπου υπήρχαν κατακόμβες πατριωτών κι ένας πολύγραφος ή μια κάσα τυπογραφικών στοιχείων, πολυγραφούνταν ή στοιχειοθετούνταν εσπευσμένα το παράνομο «Παρόν». Και τυπωνόταν στο χειροκίνητο πιεστήριο με διακεκομμένη την αναπνοή, πότε σε μικρό, πότε σε λιλιπούτειο σχήμα. Παρουσίαζε δε από τις στήλες του σαφείς και ξεκαθαρισμένες σκέψεις για όλα τα ελληνικά προβλήματα. Πόσες φορές αψηφώντας τους κινδύνους με τους συνεργάτες μου δεν καθίσαμε στις μεταμεσονύχτιες ώρες πάνω στη στοιχειοθήκη και δεν βάλουμε στα άψυχα στοιχεία κι από ένα κάθε φορά κομμάτι της ψυχής μας! Δυο φορές μας αιφνιδίασαν στα τυπογραφεία – κατακόμβες οι κατακτητές και γλιτώσαμε ως εκ θαύματος δηλαδή στην οδό Λέσβου 19 στην Αθήνα και στη Κυζίκου 3 στη Νέα Σμύρνη. Η ομάδα μας δημιούργησε γύρω του μια ακτινοβολία που τελικά έπληξε το αισθητήριο των Γερμανών. Τα μεσάνυχτα της 12ης Φεβρουαρίου του 1944, ημέρα Σάββατο ο αρχηγός Γρηγόρης Κασιμάτης και πέντε από τα μέλη της ομάδας Αλέξανδρος Βλαχόπουλος, Μερεμέτης, Μπρούμης, Βασσανχόβεν και Στασινόπουλος συνελήφθησαν από τους Γερμανούς. Ο τελευταίος μεταφέρθηκε ως όμηρος στη Γερμανία και μάλιστα έφθασε μέχρι τον προθάλαμο του θανάτου. Η κατηγορία ήταν οργανωμένη αντίσταση κατά των αρχών Κατοχής και σύρθηκαν επτά μήνες στο ελληνικό Νταχάο, στο Χαϊδάρι. Εκεί πέρασαν στιγμές ασύλληπτης τραγικότητας. Ευτυχώς οι Ναζί είχαν συγκεχυμένες πληροφορίες για την έκδοση της μουσικής εφημερίδας «Το Παρόν» γιατί το τίμημα θα ήταν ασφαλώς θάνατος. Εάν εγώ τότε απέφυγα τη σύλληψη οφείλεται στο γεγονός ότι οι Γερμανοί είχαν ως διεύθυνση κατοικίας μου την οδό Φρυνίχου 4 όπου διέμενε και ο ίδιος ο καθηγητής Γρηγόρης Κασιμάτης. Τελικά την απέφυγα γιατί ο δεξιότεχνης κι επιδέξιος αγωνιστής πανεπιστημιακός δάσκαλος την επόμενη της σύλληψης του ανακρινόμενος αρνήθηκε κάθε επαφή μαζί μου. Υποστήριξε ότι είχε να με συναντήσει από την εποχή που ήμουν φοιτητής και ότι το μόνο που γνώριζε ήταν ότι κατάγομαι από την Αιτωλοακαρνανία. Οι Γερμανοί δεν επέμειναν γιατί φαίνεται ότι είχαν πειστεί ότι οι πληροφορίες των καταδοτών τους αποτελούσαν απλές ενδείξεις κι όχι αποδείξεις. Το αξιοπαρατήρητο ήταν ότι το μήνυμα του δεσμώτη καθηγητή μου για καταζήτηση μου από τους Γερμανούς έφθασε στα χέρια μου γραμμένο σε πέτρα. Ήταν η εποχή του μεγάλου βομβαρδισμού του Πειραιά. Οι Γερμανοί χρησιμοποιούσαν τους κρατούμενους ως αγγαρεία για την απομάκρυνση των χαλασμάτων. Ο φίλος και μέλος της ομάδας δικηγόρος Νίκος Πυρρής κατέβηκε στον Πειραιά μήπως κατορθώσει να μάθει νέα για τη τύχη των συναγωνιστών. Και σε μια στιγμή ο υπόδικος αρχηγός της ομάδας μας του πέταξε την πέτρα με το μήνυμα «Τον Γιώργο τον ζητούν επίμονα οι Γερμανοί». Κι ενώ σε αυτή τη περίπτωση ξέφυγα τη σύλληψη δεν τη γλίτωσα όμως και μάλιστα με τραγικές συνέπειες. Τον πολυσύνθετο αγώνα της ομάδας μετά τη σύλληψη του αρχηγού και των βασικών στελεχών συνέχισαν με πλουσιότατη δράση, κάτω από τη σκιά των

τυράννων έπειτα από μικρή ανάπαυλα τα υπόλοιπα μέλη. Με την ιδιότητα του γραμματέα της σύνταξης τότε, επιμελήθηκα την έκδοση της εφημερίδας «Το παρόν», μέχρι την ημέρα της σύλληψης μου. Συνεργάτες μου ήταν ο Γρηγόρης Κασιμάτης δικηγόρος, Νίκος Πλατής τ. γενικός διευθυντής Υπουργείου Εσωτερικών, Κ. Κωτσόβουλος τέως διευθυντής Ελεγκτικού Συνεδρίου, Στ.Βουτυράς καθηγητής Παντείου Σχολής κ.α. Για την έκδοση της εφημερίδας χρησιμοποιούσα και τον πολύγραφο της ιεράς μονής Πεντέλης κατά τη περίοδο που κυνηγημένος είχα καταφύγει σε αυτή με εντολή του εθνάρχη αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού. Όπως και στην επανάσταση του 21 έτσι και στη κατοχή οι εκδότες και οι συντάκτες των μυστικών εφημερίδων κράτησαν ψηλά τα ιδανικά της ελευθερίας και της φιλοπατρίας. Σε πείσμα των προδοτών δωσίλογων και δειλών η Αντίσταση θαυματουργήσε. Όλοι της ομάδας της ιερής συμμαχίας του «Παρόντος» θεώρησαν ως αμάραντη κι ανυπέβλητη δόξα το γεγονός ότι επιτέλεσαν στο ακέραιο το καθήκον τους στην Αντίσταση ως πατριώτες κι ελεύθεροι άνθρωποι. Δεν ζήτησαν αμοιβή μα μόνο απλή αναγνώριση από τη νέα γενιά.

Μόλις έκλεισε το κασετόφωνο μένοντας άφωνη για γεγονότα που δεν γνώριζα, μου έδειξε την επιστολή που είχε από τότε κρατημένη και φυλαγμένη του καθηγητή Γρηγόρη Κασιμάτη. Ήθελα να τη καταθέσω και τη δανείστηκα. Αποσπασματικά σας καταθέτω τη γνώμη του. «Ο κάτωθι υπογεγραμμένος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Γρηγόριος Κασιμάτης βεβαιώ υπευθύνως ότι ο Γεώργιος Παπαδημητρίου ως στενός συνεργάτης μου κατά τους χρόνους της κατοχής εις την έκδοσιν παρανόμου εφημερίδος «Το Παρόν», ως γραμματεύς συντάξεως, επεδείξατο εξαιρετικήν ικανότητα, πρωτοβουλίαν, ενεργητικότητα και ψυχραιμίαν. Αποσπάσας λόγω της επιστημονικής και εγκυκλοπαιδικής του καταρτίσεως, του αγνού πατριωτισμού του, των διοικητικών του ικανοτήτων και του χαρακτήρος του, την απόλυτον εκτίμησιν και εμπιστοσύνην τόσο εμού όσον και των λοιπών συνεργατών μου. Ο Γιώργος Παπαδημητρίου, ως φοιτητής μου, λόγω του ήθους και της αρετής του, διεκρίνετο δια την λαχτάραν του προς μάθησιν. Ως στρατιώτης εις τον αγώνα τόσον από απόψεως ευψυχίας όσο και του πατριωτικού παλμού, ήτο προσηλωμένος με συναίσθησιν εις το καθήκον προς ευόδωσιν του διεξαγόμενου εθνικού αγώνος. Συνελήφθη επανειλημμένως από τας Αρχάς Κατοχής και υπέστη με υποδειγματικήν καρτερίαν τα πάνδεινα εις τα ανακριτικά γραφεία των SS, Μέρλιν 6. Διετελέσαμεν μαζί εγκάθειρτοι εις την νέαν Βασιλιν, το Χαιδάρι. Αμέτρητα και φρικτά τα βασανιστήρια που υπέστη ο Γιώργος Δ. Παπαδημητρίου, οδυνηροί οι πόνοι του, αλλά ο καρτερόψυχος μάρτυς δεν ελύγισεν. Ούτε ένα παράπονο δεν εξέφευγε από τα χείλη του, ούτε ένα ίχνος δειλίας δεν εφάνη ποτέ εις τη καρδιά του. Ήτο μια μορφή η οποία έφεγγε από ένα φως εσωτερικής ηθικής ευφορίας. Την 7η Σεπτεμβρίου 1944 ενώ οδηγείτο εις το εκτελεστικό απόσπασμα από τους Γερμανούς, τον άρπαξεν από τον προθάλαμον θανάτου ο αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός, του οποίου υπήρξεν συνεργάτης, πολύτιμος και έμπιστος, εις άκρως επικινδύνους αποστολάς, ως ο Μακαριότατος πρόσφατα μου ανέφερεν. Αι εθνικαί υπηρεσίαι του Γεωργίου Δ. Παπαδημητρίου, πλησίον του εθνάρχου Δαμασκηνού, η ανεκτίμητος προσφορά του εις τον Μυστικόν Τύπον, καθώς και αι θυσίαι δια την επιτυχία της αποστολής της οργανώσεως «ΠΑΡΙΣ», αποτελούν δι' αυτόν τίτλους τιμής υψίστης σημασίας. Ο Γεώργιος Δ. Παπαδημητρίου εμαρτύρησεν από τους Ιταλούς και τους Γερμανούς, υποστάς σκληράς δοκιμασίας από την τυραννικήν αυτών βίαν.

Η παρούσα χορηγείται ίνα τω χρησιμεύσει όπου δει

Αθήναι τη 29η Νοεμβρίου 1945

Ο Βεβαιών

Γρηγόριος Π. Κασιμάτης

Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Στοι' ἀρεστέ' εἶμι μὲν
καὶ ἄλλοι καταδημιουργοὶ
ὡς κακοῦτε

Ο καθηγητὴς Πανεπιστημίου καὶ πρόεδρος τῆς Ακαδημίας Αθηνῶν Γρηγόρης Π. Κασσιμάτης
με τον οποίο εἶχα στενὴ συνεργασία ἐπὶ Κατοχῆς.

Μετεμφυλιακή Ελλάδα

Μ.Π. Μίλησε μου λίγο για τις εκλογές του '56, που δεν μπορώ να πω από ότι ξέρω ότι ήταν αδιάβλητες και το αποτέλεσμα «καθαρό». Μα και για τις επόμενες γιατί εκείνη η περίοδος ήταν φορτωμένη με πολλά δεινά για τη χώρα μας.

Γ.Π. Ναι, έχεις δίκιο. Προκήρυξαν εκλογές για τη 19η Φεβρουαρίου 1956, με ένα εκλογικό σύστημα που θα παραμείνει στην ιστορία, ενισχυμένη αναλογική, τριφασικό όπως αποκαλέστηκε. Βρισκόμασταν στη εποχή που το μέγεθος της αλληλοσφαγής και οι μαυροφορεμένες οικογένειες στις πόλεις και τα χωριά παρουσιάζουν μακάβρια εικόνα. Ο Παπανδρέου δεν άλλαξε πορεία πλεύσης και ζητούσε τη λύση των προβλημάτων μέσω βουλής. Ο συμμαχικός παράγων όμως η Αγγλία ήταν αντίθετη. Ήθελε αποκλειστικά δικό της άνθρωπο να κυβερνά την Ελλάδα. Και βρέθηκε ο Καραμανλής της Ζυρίχης και του Λονδίνου, ο άνθρωπος που θα έφερνε τους Τούρκους στη Κύπρο. Ο Παπανδρέου στη συνεδρίαση της Βουλής της 11ης Οκτωβρίου 1955 επιτέθηκε στη λύση Καραμανλή κι έκανε μια προφητική προειδοποίηση ότι με τη λύση Καραμανλή θα καταλυθεί ο κοινοβουλευτικός βίος της χώρας. Σου θυμίζω την αποστασία του '65, την 21η Απριλίου του '67 αλλά και η διάλυση του δημοκρατικού κόμματος του Γ. Μαύρου για να εξασφαλίσει την εκλογή ως Προέδρου Δημοκρατίας. Κι όμως υπάρχουν αφελείς που τον αποκαλούν Εθνάρχη. Τα είχε προφητέψει όλα. Στις 17 Ιανουαρίου του 1956 με τη πίεση των γεγονότων και της απαράδεκτης στάσης των ανακτόρων έναντι της αντιπολίτευσης ο Παπανδρέου υπέγραψε με την ΕΔΑ συμφωνία για προεκλογική συνεργασία. Έτσι συγκροτήθηκε το "Πανδημοκρατικό Μέτωπο". Η συμφωνία ήταν μόνο προεκλογική. Η Δημοκρατική Ενωση αναδείχτηκε από τις κάλπες πρώτο κόμμα με 48,15 % και 132 έδρες ενώ η ΕΡΕ πήρε 47,38% και 165 έδρες. Το εκλογικό σύστημα προσαρμοσμένο στα συμφέροντα της Δεξιάς, υπήρξε εξαρχής καλπονοθευτικό και άδικο. Έδωσε τη πλειοψηφία σε έδρες στο δεύτερο σε ψήφους κόμμα. Ας σημειωθεί ότι η ΕΡΕ πήρε το σύνολο των ψήφων των στρατιωτικών τμημάτων. Στις 21 Φεβρουαρίου του 56 ο Παπανδρέου δήλωσε ότι "Αδίστακτον υπήρξε το εκλογικόν όργιον της κυβερνήσεως των "Νέων Ανδρών" ιδίως όσο αφορά τους στρατιωτικούς." Ανήκε στη κατηγορία εκείνων που διακρίθηκαν για το σεμνό ύφος που ξεκίνησαν τη πολιτική τους καριέρα όχι από τα κομματικά μαγειρεία αλλά από τα δίσεκτα χρόνια των αγώνων για την αποκατάσταση της δημοκρατίας. Στον πολιτικό στίβο με τον Γιώργο Παπανδρέου κατέβηκε για πρώτη φορά στις εκλογές του 1956. Η εκλογή του είχε καταπλήξει τους πάντες γιατί πάλεψε με γνωστά πολιτικά τζάκια και νίκησε. Τιμήθηκε από τους συμπατριώτες του γιατί η πολιτική του παρουσία ξεδίψασε τον λαό του νομού του. Τίμησε την ανιδιοτέλεια του που δεν είναι απλά αίτημα της ψυχής του αλλά βίωμα αναντικατάστατο. Δυστυχώς όμως τα περίφημα στρατιωτικά ψηφοδέλτια της εποχής του, αφαίρεσαν την έδρα μετά από ένα μήνα. «Στις εκλογές εκείνες είχα θέσει κι εγώ υποψηφιότητα και εκλέχτηκα αλλά εντός του μηνός με εκπαραθύρωσαν με τα στρατιωτικά αποτελέσματα...» .Στις 9 Μαρτίου του 1956 στη Κύπρο ο Μακάριος ενώ θα αναχωρούσε για την Ελλάδα απάγεται και μεταφέρεται στις Σεϋχέλλες, στη καρδιά του Ινδικού ωκεανού. Η είδηση της απαγωγής από τους Άγγλους έπεσε σαν κεραυνός στην Ελλάδα. Αρχή νέων δεινών. Σε δυο μήνες ο Γρίβας επικηρύσσεται από τον Χάρντινγκ ως ληστής. Την 8η

Απριλίου του '57 ο Μακάριος επέστρεψε θριαμβευτής από την εξορία. Την 1η Απρίλη του '58 15 βουλευτές της ΕΡΕ υπό την ηγεσία του Ράλλη και του Παπαληγούρα αίρουν την εμπιστοσύνη τους από την Κυβέρνηση Καραμανλή. Ο Καραμανλής υποβάλλει την παραίτηση του και προκηρύσσει εκλογές για την 11η Μαΐου του 58, με ενισχυμένη αναλογική. Στις εκλογές αυτές η ΕΔΑ παίρνει το 24,4% , πράγμα πρωτοφανές στην ιστορία της Αριστεράς στην Ελλάδα και εξασφαλίζει με 78 έδρες τη θέση της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Στις 20/1/1959 ύστερα από πολλές ταλαντεύσεις, διαβουλεύσεις εξωτερικές πιέσεις και συμβιβασμούς επέρχεται συμφωνία για το Κυπριακό μεταξύ των υπουργών εξωτερικών Ελλάδας και Τουρκίας Αβέρωφ και Ζορλού. Στις 12/2/1959 η συμφωνία υπογράφεται στην Ζυρίχη από τους πρωθυπουργούς των δυο χωρών. Ο Καραμανλής επιστρέφοντας στην Ελλάδα δήλωσε ότι είναι ευτυχέστερη μέρα της ζωής του. Η συμφωνία επικυρώνεται αργότερα στη Διάσκεψη του Λονδίνου παρουσία και της κυπριακής ηγεσίας. Ενώ ο στρατηγός Γρίβας στις 17 Μαρτίου του 59 φτάνει στη Αθήνα και ανακηρύσσεται άγιος της πατρίδας. Στις 14/12/59 γίνονται προεδρικές εκλογές στη Κύπρο και ο Μακάριος εκλέγεται πρόεδρος με το 67%.Μπροστά στις αντικειμενικές συνθήκες και στην επιτακτική αξίωση του δημοκρατικού κόσμου, σχηματίστηκε ένας νέος πολιτικός φορέας ,η Ένωση Κέντρου με τον ηγέτη τον Γιώργο Παπανδρέου .Ήταν ένας κοινοβουλευτικός γίγαντας που δημιουργήθηκε από συγκόλληση ομάδων διαφόρων δημοκρατικών τάσεων. Τρομερή υπήρξε η επίθεση του κράτους και του παρακράτους για να επιτευχθεί η κατατρομοκράτηση του ελληνικού λαού και η φαλκίδευση του εκλογικού αποτελέσματος .Δεξιά, στρατός, ΤΕΑ, Χωροφυλακή, ΙΔΕΑ, παρακράτος εξαπέλυσαν κατά των κατοίκων της υπαίθρου ένα όργιο τρομοκρατίας που δεν γνώρισε ποτέ η επαρχία. Τότε ο Παπανδρέου άρχισε να προβαίνει σε σχετικά διαβήματα αλλά η κυβέρνηση του αυλικού Δόβα συγκάλυπτε τη τεράστια επιχείρηση βίας και νοθείας. Στις 19 Οκτωβρίου όλοι οι υποψήφιοι πήραμε τηλεγράφημα από τον πρόεδρο που υπογράμμιζε την ανάγκη αυτοάμυνας κατά της βίας. Αλλά το όργιο της βίας κορυφώθηκε στις παραμονές των εκλογών για την υφαρπαγή της ψήφου του λαού. Απρόβλεπτα κι απίθανα, τεράστια και ασύλληπτη η διαφορά μεταξύ των αστικών κέντρων και της υπαίθρου. Από παντού κατέφθαναν καταγγελίες για βίαιες παρεμβάσεις κρατικών οργάνων και αθρόες ενδείξεις για νοθεία. Την νύχτα της 31ης Οκτωβρίου ο Παπανδρέου καταγγέλλει τα αποτελέσματα με την ιστορική δήλωση "Εξ ονόματος της Ενώσεως Κέντρου καταγγέλλω ενώπιον του ελληνικού λαού και του Ανώτατου Άρχοντος τα εκλογικά αποτελέσματα ως προϊόν βίας και νοθείας....." Ο Καραμανλής απάντησε χαρακτηρίζοντας το αποτέλεσμα αδιάβλητο και εθνικό. Αργότερα η βία και νοθεία βεβαιώνονται με συγκεκριμένα στοιχεία και δραστικές αποφάσεις. Βεβαιώνεται ότι οι εκλογές του Οκτωβρίου 1961 εξελίχθηκαν σύμφωνα με το επιτελικό σχέδιο "Περικλής" του ΓΕΣ που άρχισε να φαίνεται μετά τις εκλογές του Μαΐου '58 . Ήταν ένα καθαρό εκλογικό πραξικόπημα. Την 14^η Νοεμβρίου του 1961 ο Παπανδρέου κήρυξε τον "Ανένδοτο Αγώνα" οπότε αρχίζει η πορεία του για την εξουσία, με το ψήφισμα της Ένωσης Κέντρου." Η κοινοβουλευτική ομάδα της Ενώσεως Κέντρου διακηρύσσει ότι δεν αναγνωρίζει την κυβέρνηση της ΕΡΕ ως νόμιμη κυβέρνηση της χώρας. Και υπόσχεται εις τον ελληνικό λαό ότι κατεχόμενη από πλήρη επίγνωση των ιστορικών ευθυνών της, θα διατηρήσει αρραγή ενότητα και θα αποδυθεί σε ανένδοτο αγώνα προς υπεράσπιση κι αποκατάσταση της Δημοκρατίας". Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής με δήλωση του έμμεσα ομολογεί ότι κι αν ακόμη έγινε "βία και νοθεία" , οι εκλογές αυτές είναι καθαγιασμένες αφού οδήγησαν σε "εθνικό

αποτέλεσμα". Βλέπεις, μπροστά η "εθνικοφροσύνη" της Δεξιάς... Πάντως τα Ανάκτορα και οι Αμερικανοί εισέπραξαν την κατακραυγή όλων των δημοκρατικών δυνάμεων για την εύνοια που έδειξαν στην ΕΡΕ με την αναγνώριση του εκλογικού αποτελέσματος. Έτσι άρχισε ο ανένδοτος αγώνας που δεν υπάρχει όμοιος στη πολιτική ιστορία. Ο Αρχηγός περιόδευσε ολόκληρη την Ελλάδα, αναβαπτίστηκε και έκανε ανατομία του εκλογικού πραξικοπήματος δίνοντας ανάγλυφη την εικόνα του βιασμού και της νόθευσης της λαϊκής κυριαρχίας. Τα πυρά του στράφηκαν κατά των Ανακτόρων, του παρακράτους της ΕΡΕ, των στρατοκρατών και των Αμερικανών. Ο λαός τον αποθέωνε και του έδωσε την προσωνυμία ο "Γέρος της Δημοκρατίας" με την οποία έμεινε στην ιστορία. Με την γνωστή ευγλωττία του διετύπωνε επιγραμματικά το καθεστώς της ΕΡΕ εσωτερική κατοχή και τον αγώνα της Ένωσης Κέντρου Εθνική Αντίσταση. Ο πρώτος ανένδοτος αγώνας φούντωσε, ο Παπανδρέου δεν άφησε γωνιά της Ελλάδας που δεν επισκέφτηκε. Τον ακολούθησα σε όλες τις εξορμήσεις κι έζησα μαζί του μεγάλες συγκινήσεις του δημοκρατικού λαού μας. Παντού ακολουθούσε συναγερμός. Ο Γιώργος Παπανδρέου είχε κατακτήσει τον λαό και εμπύχωνε. Το «τρομοκρατήσατε τους τρομοκράτες» ήταν το σύνθημα και η παραγγελία προς τους νέους. Όσοι ισχυρίζονται ότι η βία και η νοθεία έγιναν εν αγνοία του Καραμανλή, ξεχνούν ότι η βία, η τρομοκρατία, η διαφθορά και ο τραμπουκισμός ήταν τα αγαπημένα του όπλα σε όλες τις εκλογές. Γιατί μέχρι τότε τουλάχιστον ο Καραμανλής δεν μπορούσε να αντιληφθεί ότι με τη πολιτική και κοινωνική δικαιοσύνη μπορούσε να κερδίσει τις μάζες. Εκατοντάδες καταδίκες χωροφυλάκων, πολιτών των ΤΕΑ και μελών των παρακρατικών οργανώσεων εκδόθηκαν από τα δικαστήρια την εποχή αυτή για να επιβεβαιώσουν την έκταση της βίας και της νοθείας που ασκήθηκε με πρωτοβουλία της ΕΡΕ και του Καραμανλή. Ο καταλύτης ανένδοτος αγώνας, η δολοφονία του Λαμπράκη, η διαφωνία του με το στέμμα για το ταξίδι στο Λονδίνο των βασιλέων έπειτα από επίσημη πρόσκληση της βασίλισσας Ελισάβετ ανάγκασαν τον Καραμανλή στις 11 Ιουνίου 1963 να παραιτηθεί και να αναχωρήσει ως ιδιώτης " Τριανταφυλλίδης" στη Ζυρίχη. Έφυγε αφήνοντας τους πολιτικούς απογόνους την κληρονομιά του τρόπου διεξαγωγής εκλογών. Αυτός που κυβέρνησε δικτατορικά επί οχτώ χρόνια χωρίς ποτέ νόμιμα να διαθέτει τη πλειοψηφία του ελληνικού λαού, έπεφτε κάτω από τα έντρομα χτυπήματα των ανακτόρων. Οι εκλογές της 16ης Φεβρουαρίου 1964, έδωσαν τη συντριπτική πλειοψηφία το 53% στην Ένωση Κέντρου. Η κυβέρνηση Γ. Παπανδρέου που επωμιζόταν ένα μέγιστο πρόβλημα μόλις ανάλαβε άρχισε ένα ευρύ μεταρρυθμιστικό έργο. Η Δημοκρατία άρχισε να γίνεται πραγματικότητα, αντιστεκόταν με επιτυχία σε όλες τις πιέσεις κυρίως στο Κυπριακό. Μετά από πολλές αναταραχές στο πολιτικό σκηνικό της χώρας με τα ταξίδια του Παπανδρέου στην Αμερική, τα τελεσίγραφα προς την Αμερική ότι το Κυπριακό θα λυνόταν με τον ΟΗΕ και όχι με το ΝΑΤΟ, οι εκβιασμοί και οι απειλές είχαν ήδη κρίνει τη τύχη της κυβέρνησης της Ελλάδας. Ενώ η κυβέρνηση του κέντρου προσπαθούσε να θέσει τα θεμέλια του μέλλοντος οι άνθρωποι των ανακτόρων και της Δεξιάς άρχισαν να υφαίνουν την πλεκτάνη για την ανατροπή της. Στις 19/2/1965 ο Κανελλόπουλος έκανε ένα τεράστιο πολιτικό λάθος σε ομιλία του στη πλατεία Κλαυθμώνος σε λαϊκή συγκέντρωση. Δεν ζήτησε να φύγει η Ένωση Κέντρου, δεν ζήτησε να γίνουν εκλογές αλλά να φύγει ο Παπανδρέου και να στηρίξει και η ΕΡΕ άλλη κυβέρνηση από την Ένωση Κέντρου, χωρίς τον νικητή των εκλογών του 1964. Πρόταση που δεν μπορούσε να υποστηριχτεί σε καμιά κοινοβουλευτική χώρα. Το πολιτικό λάθος το αναγνώρισε από το βήμα της βουλής. Στον

Ανένδοτο, τη μεγάλη αυτή δόξα του Γεωργίου Παπανδρέου συμμετείχα με όλη μου τη δύναμη και τη θέρμη της ψυχής μου! Τον ακολούθησα σε όλες τις θριαμβευτικές του πορείες στον λαό. Παντού μπροστά γιατί δεν ανήκα στη κατηγορία αυτών που φροντίζουν να βρίσκονται σε απόσταση ασφαλείας για να εμπορευτούν στη συνέχεια ουσιαστικά ανύπαρκτες αγωνιστικές περγαμηνές.

Με τον Γεώργιο Παπανδρέου.

Δεν αρεσκόταν καθόλου στη κοινωνική λάμψη. Προτιμούσε να μείνει αφανής της πολιτικής ζωής προβάλλοντας με το χαρακτήρα του και το ήθος του. Ανήκε στους πολιτικούς που ορθοτομούν το λόγο της αλήθειας, αντιλαμβάνεται το γενικότερο χρέος του και ατενίζει το κόμμα σαν απλό όργανο εξυπηρέτησης της πατρίδας. Το ψέμα είναι άγνωστο όπως η κακία και η μικρότητα. Η καλοσύνη του ήταν ανάγκη αναπνοής και συντήρησης του. Δεχόταν ότι ο πολιτικός πρέπει να έχει πρώτο μέλημα να ερμηνεύει τα γεγονότα , να κάνει πολιτικές προτάσεις, να διορθώνει παλιά και επίμονα λάθη και να ρίχνει περισσότερο ερευνητικό φως στο μονοπάτι της προόδου. Δεν πίστευε βέβαια στον πολιτικό παράδεισο αλλά στη εξελικτική και αγωνιστική πορεία των ανθρώπων, της κοινωνίας, του κράτους, της Δημοκρατίας. Στις εκλογές 1963 και 1964 εκλέχτηκε βουλευτής της Ένωσης Κέντρου. Όταν το μικρόβιο της διχαστασίας και η ενδημική νόσος της φιλοπρωτίας και της αλαζονείας έφεραν την αποστασία του 1965 και διέλυσαν ελπίδες του δημοκρατικού κόσμου, αυτός στάθηκε ασάλευτος δίπλα στον Γέρο. Οι παραχωρήσεις του κατεστημένου περί Αποστασίας τον άφησαν αδιάφορο. Ήταν μεταξύ των πρώτων ριζοσπαστικών δυνάμεων της Ένωσης Κέντρου που συγκεντρώθηκαν το 1965 γύρω από τον Ανδρέα Παπανδρέου διαμορφώνοντας μαζί του «μια σοσιαλιστική προοδευτική πτέρυγα» που αποτέλεσε τον προάγγελο του ΠΑΣΟΚ.

Με τον Γ. Παπανδρέου (Κατούνα, 31.3.1963).

Μ.Π. Έζησες πολλές ταραγμένες εποχές της μεταπολεμικής Ελλάδας που σε πολλές ήσουν από τους πρωταγωνιστές της. Μιλάς πολύ για τη Δημοκρατία. Γιατί πιστεύεις τόσο παθιασμένα κι έχεις θυσιαστεί για το όνομα της;

Γ.Π. Δεν μπορώ να πω ότι ήμουν πρωταγωνιστής στις περισσότερες ταραγμένες εποχές αλλά έβαλα το λιθαράκι μου για τη Δημοκρατία στη χώρα μας. Η Δημοκρατία είναι απαραίτητη όπως ο αέρας. Γιατί μόνο μέσα στη Δημοκρατία και χάρη της Δημοκρατίας είναι δυνατή η αναδιοργάνωση. Οι μεγάλοι δε σέβονται ούτε τη δημοκρατία ούτε τα ανθρώπινα δικαιώματα. Φτάνουν δε παρά τα όσα ισχυρίζονται να αποκαλούν δημοκρατίες και τις πιο στυγνές τυραννίες. Δημοκρατία δεν σημαίνει αναρχία και ανευθυνότητα αλλά αντίθετα κοινωνικός αυτοέλεγχος βασισμένος πάντα στην εμπιστοσύνη και τη πολιτική ωριμότητα. Δημοκρατία

σημαίνει ευθύνη.. Είναι το πολίτευμα που γεννήθηκε, ανδρώθηκε και ήκμασε στην αρχαία Ελλάδα, το πολίτευμα που με την αδαμάντινη λάμψη του θα σελαγίζει αιώνια στους ουρανοί των πολιτισμένων λαών. Και θα τους υποχρεώνει να έχουν στραμμένες τις πυξίδες τους στην Ελλάδα για να κανονίζουν τη πορεία τους. Είναι το πολίτευμα που από τις πηγές του αναβλύζουν εμπνεύσεις του ένδοξου προγονικού μας πνεύματος. Του πνεύματος που αποτέλεσε το λίκνο των διακηρύξεων της Γαλλικής Επανάστασης. Είναι το πολίτευμα που γίνεται ο κυματοθραύστης και καθιστά υπήνεμο το έθνος από τα κύματα των θεομηνιών της ολιγαρχίας και από τους δούρειους ίππους. Η πολιτική θρησκεία των Ελλήνων. Δεν εξορίζει ιδέες, φιλοσοφικές δοξασίες πολιτικά συστήματα. Είναι το πολίτευμα της προόδου και της ευημερίας των λαών. Πάντα οραματίζομαι τη Δημοκρατία στην Ελλάδα όπως την εννοούσα όταν ήμουν κλεισμένος από τους κατακτητές στα μαρτυρικά κελιά της κάθειρξης μου κι όταν ακόμη με οδηγούσαν στο εκτελεστικό απόσπασμα. Ονειρευόμουν μια ευτυχισμένη Ελλάδα μέσα στο πλαίσιο διεθνούς ειρήνης, με πλήρη εθνική ανεξαρτησία με κατοχυρωμένες πολιτικές ελευθερίες του λαού και με ενεργό κι αδιάκοπη τη προσπάθεια επιβολής συνεχώς και περισσότερης κοινωνικής δικαιοσύνης. Λειτουργεί σαν σχολείο πρακτικής εφαρμογής της δημοκρατικής δεοντολογίας .Δεν είναι γνώση αλλά βίωμα. Ο μεγαλύτερος εχθρός της Δημοκρατίας είναι ο Πολιτικός Μεσσιανισμός. Η πίστη στην έλευση του απαντά στις λαϊκές παραδόσεις των αρχαίων ανατολικών λαών. Όλοι οι μεσσίες, αρχαίοι και σύγχρονοι σφαγίασαν τη Δημοκρατία και τους λαούς της. Ο απολογισμός οι καταστροφές και η καταρράκωση της εθνικής αξιοπρέπειας. Χίτλερ, Μουσολίνι, Φράνκο, Μεταξάς, χούντα. Στη Δημοκρατία υπάρχουν και οι αναποφάσιστοι, αυτοί που θεωρούν τη Δημοκρατία ένα άδειο δοχείο που συντηρείται από τα κόμματα με μοναδικό σκοπό τη νομή της εξουσίας.. Οι κακοί άρχοντες εκλέγονται από τους πολίτες που δεν ψηφίζουν. Σχετικά με τη πικρία που αισθάνεσαι και συ για το κατόντημα του τόπου . «Είμαστε φυτά που έχουμε τις ρίζες μας σε αυτόν εδώ τον τόπο. Ότι κι αν μας κάνουν σε αυτόν το τόπο θα ζήσουμε, γι αυτόν αγωνιζόμαστε και πλάθουμε όνειρα, γι αυτόν και θα πεθάνουμε αν είναι ανάγκη.» είπε ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου. Η Δημοκρατική παράταξη γεννήθηκε πέρα από τα αποστεωμένα κατάλοιπα ενός θλιβερού παρελθόντος από τη μεγάλη ζωντανή μάζα του ελληνικού λαού. Δεν είναι φραστικό κατασκευάσμα της στιγμής αλλά γεγονός που ελέγχεται από τη φωτιά της ιστορικής πείρας. Η Δημοκρατική παράταξη πήρε τον αγρότη κι από κολλήγο τον έκανε κύριο στο σπίτι του, στο χωράφι και τον μόχθο του. Πήρε τον εργάτη και τον έκανε με τους εργατικούς νόμους άνθρωπο διεκδικούντα τα δικαιώματά του. Πήρε τον επαγγελματία, τον βιοτέχνη, τον έμπορο και τα νιάτα κι άνοιξε σε όλους δρόμους εξέλιξης. Όταν οι μηχανοκίνητοι χείμαρροι του δικέφαλου τέρατος καταπάτησαν το λίκνο της ελευθερίας ,η Δημοκρατική παράταξη έδωσε σύσσωμη το παρόν. Κι όταν οι επιδρομείς φόρτωσαν στο λαό το φρικτό σταυρό του μαρτυρίου, οι περισσότεροι ως μέλη της κυβέρνησης ή απλοί στρατιώτες πήραν το δρόμο για τη ξενιτιά προκειμένου να συνεχίσουν τον αγώνα. Ενώ το κόμμα του Ρούπελ και της μικρασιατικής καταστροφής λιποτάκτησε και πάλι δίνοντας κυβερνήτες από τους εχθρούς. Όταν η δημοκρατική κυβέρνηση έπαυσε να κυβερνά, η Ελλάδα βρέθηκε στο κενό και στο χείλος της αβύσσου. Έπαυσε να κυβερνά το 1915-17 και το κράτος διαλύθηκε, όπως το 1920-1922, το 1933 και το κατόντημα υπήρξε αξιοθρήνητο, το 1955 και τα αποτελέσματα είναι γνωστά. Όταν δεν κυβερνά η Δημοκρατική παράταξη παύει η χώρα να είναι υπολογίσιμος παράγοντας

δύναμης και ακτινοβολίας στο εσωτερικό μα και στο εξωτερικό. Αποτέλεσε και αποτελεί το ευεργετικό φράγμα κατά της εισροής ανατρεπτικών κοινωνικών ρευμάτων. Πιστεύω ότι οι κοινωνικές αναταραχές δεν πολεμούνται με τη σοργή και τη σκανδαλώδη προστασία εκείνων που αρπάζουν τα αγαθά και τον ιδρώτα του λαού για να ζήσουν αυτοί μια εξοργιστική προκλητική ζωή όταν οι άλλοι υποφέρουν. Ούτε με τη μεσαιωνική βία και τις διώξεις οι οποίες εξαγριώνουν, φανατίζουν, πολλαπλασιάζουν τις αντιθέσεις. Χρησιμοποιεί τη δημοκρατική μέθοδο την πολιτική και κοινωνική δικαιοσύνη. Το φρόνημα είναι ελεύθερο και διώκεται μόνο η παράνομη πράξη, υπάρχει δίκαιη κατανομή του εθνικού εισοδήματος και προστασία του μόχθου των εργαζόμενων. Εν αντιθέσει με τη Δεξιά η οποία χρησιμοποιεί την αστυνομική μέθοδο, δια της βίας και της αδικίας προκαλεί την αντίδραση και γίνεται στρατολόγος αναρχικών. Όποιος πιστεύει στην Ελλάδα και στο τρίπτυχο Πατρίδα-Ελευθερία-Δικαιοσύνη προσέρχεται κάτω από τη σκιά της Δημοκρατίας. Όποιος οραματίζεται την Ελλάδα ευτυχισμένη, στεγάζεται στη παράταξη που εκπροσώπησαν ζωντανοί πυρήνες ανάπτυξης. Στα κόμματα που είχαν αγκαλιάσει με όλο το παλμό τον ενθουσιασμό του αγωνιστή πέρα από τη Δημοκρατία είναι τα καθεστώτα ολιγαρχίας και τυρρανίας, Ο Ρόμπερτ Κένεντι στο βιβλίο του "Για ένα καλύτερο κόσμο γράφει «Ο κόσμος σήμερα υποφέρει από τους οπαδούς των άκρων. Είτε ανήκουν στην άκρα αριστερά είτε στην άκρα δεξιά έχουν ένα και μόνο χαρακτηριστικό, δεν ανέχονται τον διάλογο και τη συζήτηση» (Νέα 5-4-1968). Η δημοκρατική παράταξη εκτός της δημιουργικής πνοής έχει τη δύναμη να καταβάλλει το τέρας του διχασμού. Αυτό το τέρας το οποίο με τη θανάσιμη ανάσα του μολύνει ακόμη τον ελληνικό αέρα, θολώνει το νου μας και μας παρασύρει τυφλούς και δέσμους στην άβυσσο μιας τραγικής αυτοκτονίας. Δεν υπήρξε ποτέ κομμουνιστής γιατί πιστεύω ότι η δικτατορία του προλεταριάτου είναι η αναίρεση της Δημοκρατίας της πολυφωνίας και του πολυκομματισμού Αρνούμε τον κομμουνισμό γιατί καταργεί την ελευθερία του ατόμου στη πολιτική οικονομική και πνευματική ζωή και μεταβάλλει το άτομο στα χέρια της εξουσίας σε ένα ανδρείκελο. Πάντοτε όμως διακήρυττα και διακηρύττω ότι ο κομμουνισμός δεν καταπολεμείται με λόγους. Είναι δυνατόν να υπερνικηθεί με τη Δημοκρατία τη ευημερία και τη κοινωνική δικαιοσύνη. Αλλά ούτε και αντικομμουνιστής ήμουν, δεχόμουν ότι είναι μεγάλη τρέλα. Ο Λένιν είναι το φωτεινότερο κεφάλαιο της εποχής του. Ήταν ο πρώτος και μεγαλύτερος ευεργέτης όλων του εργαζόμενων του κόσμου. Αν ο κομμουνισμός δεν ήταν το γιγαντιαίο αντίβαρο, οι εργαζόμενοι θα ήταν δούλοι του κεφαλαίου. Και αν δεν ήταν ο ηρωικός σοβιετικός λαός οι ναζί θα κρατούσαν για χίλια χρόνια δούλους τους Ευρωπαίους και τους άλλους λαούς και θα μας εξόντωναν στα κρεματόρια. Αλλά κι αν δεν υπήρχε Ελλάδα δεν θα νικούσαν οι σύμμαχοι που στη τράπεζα της ειρήνης ξέχασαν τις υποσχέσεις που έδωσαν όταν μας είχαν ανάγκη.

Γέρος της Δημοκρατίας

Μ.Π. Μα μίλησε μας και για τον Γέρο της Δημοκρατίας που έζησες κοντά του μέχρι τη τελευταία ημέρα της ζωής του γιατί οι απόψεις διαφέρουν. Ήταν ο άνθρωπος που σε έβαλε στη πολιτική κι από τότε, να μου επιτρέψεις, «βούτηξες» στα βαθιά νερά της πολιτικής. Βρώμικα πολλές φορές όπως αποδείχτηκε...

Γ.Π. Τον Γέρο της Δημοκρατίας μπορώ να τον χαρακτηρίσω διορατικό, ψύχραιμο, ριψοκίνδυνο, δυνατό στη ψυχή και στο σώμα. Πίστευε στον άνθρωπο επειδή αγάπησε στο Θεό. Η φωνή του νεανική, καθαρή γεμάτη σφρίγος, δύναμη και παλμό που έβλεπε την πολιτική καθαρά κι αποκλειστικά ως πεδίο άσκησης και θυσίας. Με ευγένεια, πνευματική καλλιέργεια, ολοκληρωμένη μόρφωση, ήθος κι ακέραιο χαρακτήρα θεωρούσε τη παράδοση ανεκτίμητη πολιτιστική κληρονομιά που πρέπει να γνωρίζουμε όλοι και να εμπνεόμαστε από αυτή. Θεωρούσε τη λησμονιά, τεράστιο έγκλημα γιατί πάντα οδηγεί στο μαρασμό και τη κατάρπωση. Πίστευε ότι η παιδεία έχει ανάγκη να ανανεώνεται και να αναβαθμίζεται από τις αστείρευτες πανάρχαιες πηγές της. Άνθρωπος με πάθος, επιθυμούσε μια καλύτερη πατρίδα, μια μεστή παιδεία και μια καλύτερη κοινωνία. Με πάθος και με όνειρα αγωνιζόταν να μετασχηματίσει τη γνώση σε πράξη και τη θεωρία σε βίωση. Ότι καλό τον έβρισκε σύμμαχο κι ότι κακό αντίπαλο. Πάντα κοντά στο λαό μαζί με το λαό. Αλήθεια, είναι πολύ τολμηρό να επιχειρήσει κανείς να παρακολουθήσει τον Γεώργιο Παπανδρέου στη μακρινή πορεία του στο δημόσιο βίο της χώρας. Το να τον σκιαγραφήσει για την υπέροχη ευγλωττία του, την απaráμιλλη πολιτική δημιουργικότητα του, τη φωτεινή σκέψη είναι πραγματικά άθλος. Ποιος δεν γνώριζε τον πολιτικό που φώτιζε το πολιτικό στερέωμα με άπλετο φως που έδωσε στην Ελλάδα την πεποίθηση η οποία είχε τόσο κλονιστεί; Ποιος δεν είχε πλησιάσει τον άνθρωπο που γνώριζε να γλυκαίνει και να εμπνέει τις μάζες; Έχει συνδέσει μισό και πλέον αιώνα το όνομα του με την πολιτική ιστορία του τόπου μας, ήταν φτωχός και πέθανε φτωχός. Υποστηρίζεται ότι ο κακοντυμένος μαθητής της Πάτρας που έκανε όλο τον κόσμο να κλάψει απαγγέλλοντας τον επικήδειο για κάποιο καθηγητή του, κινδύνεψε να μείνει αγρότης για όλη του τη ζωή αν μια υποτροφία δεν τον βοηθούσε να συνεχίσει τις σπουδές του. Ίσως η πικρή αυτή γεύση να εξηγεί και το πάθος του για τη παιδεία. Η δημόσια ζωή του ξεκίνησε από ένα λόγο του στο Βερολίνο το 1910, όπου προσφώνησε τον Ελευθέριο Βενιζέλο εκ μέρους μιας φοιτητικής ένωσης. Ο

Βενιζέλος εντυπωσιάστηκε από τον άσημο τότε φοιτητή, γνωρίστηκαν και μετά από πέντε χρόνια διοριζόταν νομάρχης Λέσβου. Ως δικηγόρος συγκινούσε δικαστές, ενόρκους και ακροατήριο. Η ρητορική του ήταν μια αρχιτεκτονική στην οποία τη βασική δύναμη κατείχαν τα θεμέλια για να κρατήσουν πάνω τους στερεά το εξαισιο οικοδόμημα. Είχε μεγάλη αδυναμία στο διάβασμα. Είχε αδυναμία από τους κλασσικούς τον Πλάτωνα, τον Πλούταρχο, Θουκυδίδη, τον Θεοτοκά, Τερζάκη, Βενέζη, Καζαντζάκη, Παλαμά, Παπανούτσο, Κακριδή, Καβάφη, Βάρναλη, Σεφέρη, Καββαδία και Ελύτη. Με το τερατώδες μνημονικό του που τον διέκρινε μπορούσε να απαγγείλει ποιήματα επί ώρες του Παλαμά, του Καβάφη, του Βάρναλη και του Σικελιανού. Το ελληνικό μυθιστόρημα και η παγκόσμια ιστορία είναι χώροι που κινούνταν με άνεση. Το μεγάλο του πάθος ήταν η πολιτική. Οι λιγοστοί συμμαθητές του από το γυμνάσιο της Πάτρας τον θυμούνται να λέει «Όταν κάποτε κυβερνήσω την Ελλάδα θα.....». Κι έγινε πραγματικότητα. Αναμείχθηκε με τη πολιτική κι έγινε κοινωνικός αναμορφωτής, φανατικός λάτρης των δημοκρατικών ιδεών καινοτόμος, προφητικός και δημιουργικός. Ο πολιτικός Γιώργος Παπανδρέου με τη μεγαλειώδη αυτοπεποίθηση και την αναλλοίωτη μαγνητική γοητεία του στα 76 χρόνια μεταμόρφωσε ηθικά τη δημόσια ζωή. Κυβέρνησε βέβαια και το 1944 αλλά για να γίνει ο εκλεκτός του λαού του 53%, χρειάστηκε να θητεύσει περίπου πενήντα χρόνια στη πολιτική. Σε όλη του τη πολιτική ζωή έφερνε πάντα τις ίδιες ιδεολογικές αποσκευές. Πάντοτε στεκόταν αμετακίνητος σε τρεις πολιτικές αρχές. Εθνική ανεξαρτησία, Πολιτική Ελευθερία, Κοινωνική Δικαιοσύνη. Στις δραματικές ώρες που έζησε στη μέση Ανατολή το 1944, στο πρώτο του πολιτικό κείμενο που έγραψε σε ηλικία 26 χρονών στο Βερολίνο, και στη Δ' Συντακτική Συνέλευση ανακήρυξε τη Δημοκρατία. Αλλά και κατά τη πολιτική του ενάντια στα ανδρείκελα των Ιουλιανών κυβερνήσεων και σε όλες γενικά τις εποχές υπήρξε ασυμβίβαστος πρόμαχος της λαϊκής κυριαρχίας, του κοινοβουλευτισμού, κι ένας από τους φανατικότερους υπέρμαχους της αβασιλευτής Δημοκρατίας όχι από στείρο αντιβασιλισμό αλλά από πίστη στη δημοκρατία. Ήταν πάντα διψασμένος για τη δημοκρατία και θεωρούσε ότι φορέας της κυριαρχίας είναι μόνο ο λαός. Θεμέλιο της η ύπαρξη πολλών κομμάτων. Όπου δεν υπάρχει αντιπολίτευση δεν υπάρχει Δημοκρατία. Οι αντίπαλοι του τον ονόμαζαν αλλοπρόσαλλο και επιρρεπή σε υπαναχωρήσεις. Του εναντίον πολλές φορές μέχρι υπερβολής ήταν πιστός και έμμενος, αμετακίνητος στις ιδέες και τις τοποθετήσεις του. Το 1946 θα είχε κατακτήσει την εξουσία εάν έλεγε «Ζήτω ο βασιλιάς» Κι όμως αρνήθηκε. Γι αυτό εξηγείται και η προσήλωση του στον Ανένδοτο Αγώνα. Στις 8/10/1944 στη Νεάπολη της Ιταλίας όταν ο Τσόρτσιλ είπε στον Παπανδρέου «Ωστε ο βασιλεύς θα έρθει μαζί σας στην Ελλάδα;» ο πρωθυπουργός κατάπληκτος είπε «Κύριε Πρόεδρε, όλα έχουν κανονιστεί. Ο βασιλεύς θα παραμείνει στο Λονδίνο μέχρις ότου αποφασίσει ο Ελληνικός λαός» Ο Τσόρτσιλ εξοργίστηκε και είπε απότομα «Επιθυμία μου είναι να επιστρέψει ο βασιλεύς και ο Παπανδρέου απάντησε «Εφόσον το επιθυμείτε ας γίνει, αλλά με άλλον πρωθυπουργό» Και φυσικά υπαναχώρησε ο Τσόρτσιλ. Αλλά υπάρχει και το 1965 παρόμοιο φαινόμενο κατά την επίσκεψη του στην ΗΠΑ. Κατά τη συνάντησή του με τον Τζόνσον «Μεταφέρατε σας παρακαλώ στον Ελληνικό λαό τις συστάσεις μου» Είμαι πρωθυπουργός δεν είμαι ταχυδρομικός διανομέας» Ο Γέρος επέστρεψε εθνικά υπερήφανος. Προδόθηκε αλλά με αξιοπρέπεια περίμενε τον φρικτό θάνατο του πολιτικού σταυρού. Τον περίμενε ο Κωνσταντίνος, η αποστασία, και η 21η Απριλίου. Ο Παπανδρέου είχε φτάσει στο τέρμα της σταυροφόρου πορείας του. Ας έδινε τη Κύπρο στη Τουρκία να είναι μόνιμος γκαουλάιτερ της

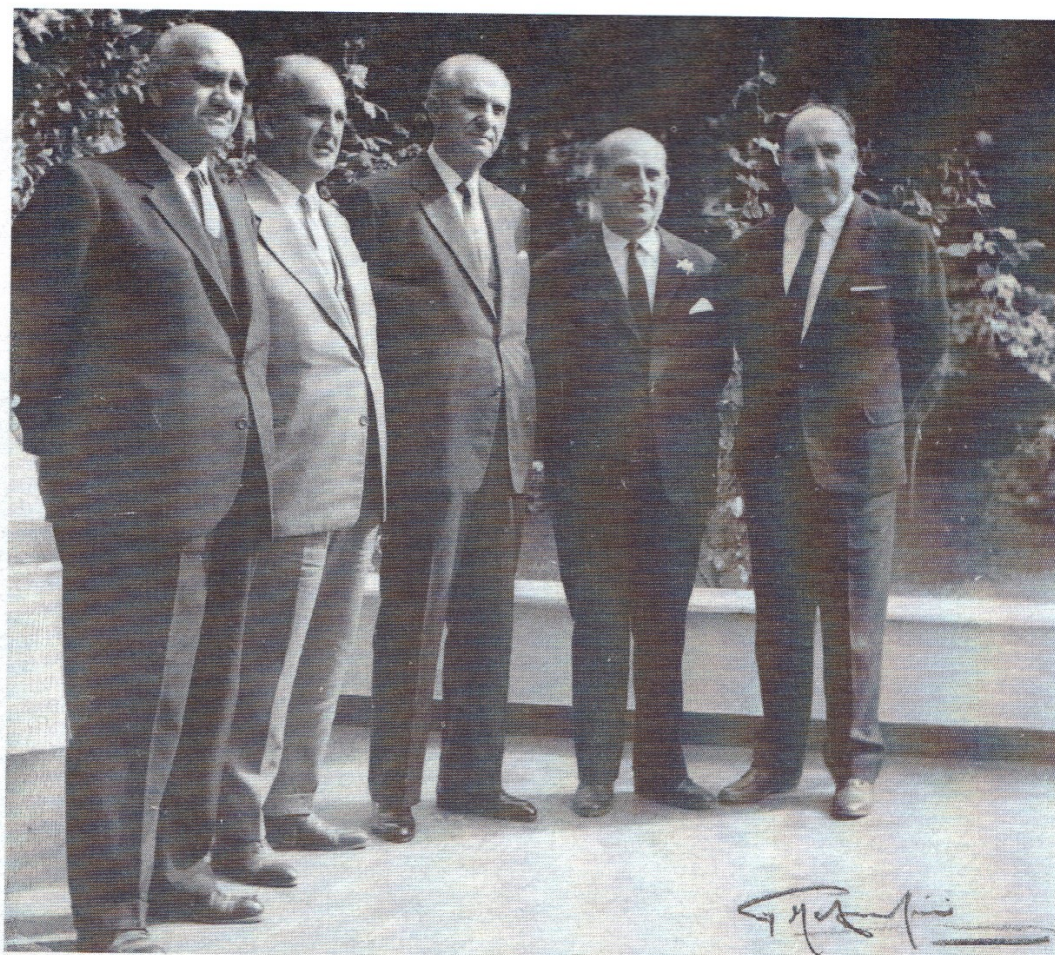
Αμερικής στην αποικία της που λέγεται Ελλάδα. Στη Κατοχή ο Γιώργος Παπανδρέου σε ηλικία 57 χρόνων μετείχε ενεργά στις πρώτες αντιστασιακές κινήσεις. Ένα πρωί του Φεβρουαρίου 1942, οι καραμπινιέροι Ιταλοί τον συνέλαβαν στο γραφείο του, στη Θεμιστοκλέους και τον μετέφεραν στις φυλακές Αβέρωφ όπου τον κράτησαν σε αυστηρή απομόνωση σε ειδικό κελί για αντίσταση κατά των κατακτητών. Επέτρεπαν μόνο στον παπά των φυλακών να τον επισκέπτεται, τον παπά-Δημήτρη που τον αποκαλούσε «Παπαφλέσσα» λόγω του θάρρους που έδειχνε και τις πολύτιμες υπηρεσίες που προσέφερε στους φυλακισμένους και γενικότερα στον αγώνα της Αντίστασης. Θάρρος που παρ'όλογο να πληρώσει με τη ζωή του. Το Πάσχα του 1942 οι Ιταλοί άφησαν ελεύθερο τον Παπανδρέου μαζί με άλλους έπειτα από διάβημα του Δαμασκηνού στον Ιταλό Διοικητή Γκίζι. Βέβαια δεν πήγε σπίτι του αλλά σε σπίτι φίλου του στην οδό Σόλωνος 35 του οποίου η γυναίκα του ήταν γερμανίδα αντιφασίστρια. Εκεί τον ζήτησαν τα Ες-Ες αλλά σώθηκε χάρη στη ψυχραιμία της Γερμανίδας. Τον Μάιο του 43 το ΚΚΕ μέσω Σιάντου πρότεινε τον Γιώργο Παπανδρέου ύστερα από πολύωρη μυστική συνάντηση στη Κυψέλη προκειμένου να αναλάβει την ηγεσία του ΕΑΜ. Δεν δέχτηκε αφού κατάλαβε τους αληθινούς σκοπούς. Τον Δεκέμβρη του 43 απευθύνει επιστολή στα πολιτικά κόμματα με την οποία χάραζε τη για να βγουν από τη κρίση. Αυτή την επιστολή την είχε στείλει από τον Γενάρη στο Κάιρο, στη ελληνική κυβέρνηση και στο συμμαχικό στρατηγείο. Στην έκθεση αυτή προσδιορίζεται με πλήρη σαφήνεια η πολιτική γραμμή την οποία ο ίδιος μετά τρίμηνο ακολούθησε ως κυβερνήτης του Έθνους και της οποίας η σταθερή εφαρμογή οδήγησε τελικά στην απελευθέρωση του ελληνικού λαού. Αποτέλεσμα αυτής της έκθεσης ήταν κατά τις πρώτες Απρίλη του 44 να λάβει το ακόλουθο τηλεγράφημα "Κάιρον παρακαλεί Παπανδρέου αναχώρηση αμέσως". Στις 8 Απριλίου ο Παπανδρέου αναχώρησε για το Λαύριο κι έπειτα από περιπετειώδη διαφυγή με μια βάρκα, φτάνει το βράδυ της 10ης Απριλίου στο Τσεσμέ κι από κει μέσω Σμύρνης-Αγκυρας-Αδάνων σιδηροδρομικώς στο Κάιρο. Έφτασε το απόγευμα Μεγάλου Σαββάτου στις 15 Απριλίου που η συντριβή του ναζισμού και του φασισμού φαινόταν οριστική. Μόλις έφτασε δήλωσε. Έρχομαι σαν σταυροφόρος της εθνικής μας Ενώσεως. Μέσα στο παγκόσμιο σεισμό της δραματικής εκείνης εποχής, ο Τσόρτσιλ αναζήτησε τον διάδοχο του Ελευθερίου Βενιζέλου. Όταν έφτασε στο Κάιρο ο Παπανδρέου τον πίεσε να γίνει πρωθυπουργός. Απο την Αίγυπτο φτερούγισε προς τον Λίβανο. Απο εκεί στη Ιταλία την οποία είχε καταλάβει με τη δόξα του Ρίμινι. Και από την Ιταλία στη σκλαβωμένη Ελλάδα και τον αγκυλωτό σταυρό στο Παρθενώνα. Στις 23 Απριλίου ο Σοφοκλής Βενιζέλος υπέβαλε παραίτηση και ο Γιώργος Παπανδρέου σχημάτισε κυβέρνηση στις 26/4. Μέχρι της 24ης Μαΐου ολόκληρη η κυβέρνηση απαρτιζόταν μόνο με τον Γιώργο Παπανδρέου ενώ στις 17 Μαΐου άρχισε το Συνέδριο του Λιβάνου με στόχο την Εθνική ενότητα και τελείωσε στις 20 Μαΐου. Στις 24 Μαΐου ορκίζεται κυβέρνηση εθνικής ενότητας χωρίς τη συμμετοχή του ΚΚΕ, του ΕΑΜ και της πολιτικής επιτροπής ΠΕΕΑ, που έπειτα από πολλές διαβουλεύσεις συμμετείχαν στις 2/9/1944. Στις 7/9 πέντε μέρες μετά τη συμμετοχή και των υπουργών της άκρας Αριστεράς η ελληνική κυβέρνηση αναχώρησε από το Κάιρο κι εγκαταστάθηκε στη Κάβα ντέι Τιρένι απέχουσα μια ώρα από τη Νεάπολη όπου βρισκόταν και η προσωρινή Ιταλική κυβέρνηση με τον Μπαντόλιο. Στις 26/9 έγινε στη Καζέρτα όπου ήταν η έδρα του συμμαχικού στρατηγείου συνάντηση του πρωθυπουργού και των αρχηγών των αντάρτικων δυνάμεων Στέφανου Σαράφη και Ναπολέοντα Ζέρβα όπου υπογράφηκε το γνωστό "Σύμφωνο της Καζέρτας". Σύμφωνα με αυτό

όλα τα ελληνικά κόμματα καθώς και οι οργανώσεις της Εθνικής Αντίστασης, ΕΑΜ και ΕΛΑΣ καλούσαν τα βρετανικά στρατεύματα στην Ελλάδα στην Απελευθέρωση. Η υποδοχή που επιφύλαξε ο λαός της πρωτεύουσας στη κυβέρνηση της Απελευθέρωσης ήταν μεγάλη, χωρίς προηγούμενο. Ο Πρόεδρος της Κυβέρνησης ύψωσε την ελληνική σημαία στην Ακρόπολη και ακολούθως η κυβέρνηση πήγε στη Μητρόπολη όπου ψάλθηκε δοξολογία για την απελευθέρωση. Στη πλατεία Συντάγματος εκφώνησε τον ιστορικό λόγο με επευφημίες του άπειρου πλήθους. Μαζί με το εθνικό συμβούλιο Λιβάνου το οποίο είχαν υπογράψει όλοι οι εκπρόσωποι του πολιτικού κόσμου και των αντιστασιακών οργανώσεων πέτυχε την αναίμακτη απελευθέρωση. Δεν ευτύχησε όμως να ζήσει την εθνική ενότητα. Μετά από τρεις μήνες η αναίμακτη απελευθέρωση κατέληξε σε αληθινή τραγωδία. Γιατί η τύχη του Ελληνικού λαού είχε παιχτεί στη πράσινη τσόχα των μεγάλων συμμάχων, ερήμην αυτού. Ο Παπανδρέου μπλέκεται στις συμπληγάδες της αντιπαράθεσης των Βρετανών και της κομμουνιστικής ηγεσίας. Παρά τις επίμονες προσπάθειες να κρατήσει τη συνοχή της κυβέρνησης, οι υπουργοί της Αριστεράς παραιτούνται και φτάνουμε στη τραγωδία της 3ης Δεκεμβρίου. Ο Παπανδρέου το ίδιο βράδυ υπέβαλε τη παραίτηση του. Ο Τσόρτσιλ διαφώνησε ριζικά με την απόφαση του. Στις 23 Δεκεμβρίου του 1944, έφτασε στην Αθήνα ο Τσόρτσιλ ο οποίος είχε προετοιμάσει μεθοδικά τη σύγκρουση με το ΕΑΜ και το ΚΚΕ από το Νοέμβριο του 43. Δημιουργός των αιματηρών γεγονότων ήταν η Αγγλία η οποία παρέσυρε την Αριστερά στη διαμόρφωση τέτοιων συνθηκών ώστε να φέρει πίσω στην Ελλάδα τον άνθρωπό της, το βασιλιά Γεώργιο Β και το πέτυχε. Ο εμφύλιος πόλεμος ήταν εκείνος που έδωσε την ευκαιρία στην Αμερική να διαδεχθεί την Αγγλία στη προστασία της χώρας μας και να μεταβάλει την Ελλάδα σε προτεκτοράτο καθορίζοντας τη τύχη του λαού μέχρι σήμερα. Την 31η Δεκέμβρη 1944 ο μακαριστός Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός ορκίστηκε αντιβασιλέας και την επομένη ο Παπανδρέου υπέβαλε τη παραίτηση της κυβέρνησης του. Την 3η Ιανουαρίου 1945 έγινε η ορκομωσία της νέας κυβέρνησης με τον Πλαστήρα. Στις 12/2/1945 έχουμε τη συμφωνία της Βάρκιζας. Μετά από αυτή η Ελλάδα εισέρχεται σε μια μακρά περίοδο ανώμαλου πολιτικού και πολιτειακού βίου. Είναι η εποχή που η Ελλάδα δεν ανήκει στους Έλληνες. Βασικά όργανα της εξάρτησης ήταν τα Ανάκτορα, ο στρατός, τα σώματα ασφαλείας, οι φανατικοί βασιλόφρονες, οι εχθροί της εθνικής αντίστασης, οι συνεργάτες και οι φίλοι των εχθρών Κατοχής, οι εκμεταλλευτές της δυστυχίας του ελληνικού λαού "εθνικόφρονες". Στις 30 Μαρτίου του 46, μέρα Σάββατο, παραμονή των εκλογών, έχουμε την επίθεση των ανταρτών στο σταθμό χωροφυλακής Λιτοχώρου. Ημέρα έναρξης του απαίσιου σπαραγμού. Απο τον Ιούνιο του 45 είχε εξαγγείλει την ίδρυση του δημοκρατικού Σοσιαλιστικού Κόμματος, εκδίδοντας παράλληλα την εφημερίδα " Η Ελλάς". Στις εκλογές της 31ης Μαρτίου 1946 ο Γιώργος Παπανδρέου συνεργάστηκε με Σοφοκλή Βενιζέλο και Παναγιώτη Κανελλόπουλο και εξέλεξε 27 βουλευτές. Σ' αυτές τις εκλογές είχαμε αποχή της αριστεράς που θεωρήθηκε από τις μεγαλύτερες συμφορές του Έθνους. Μια εποχή με αλλεπάλληλες εκλογές είχε γονατίσει τη χώρα, τον Μάρτη του ' 50, που έγιναν σε ένα τόπο βουτηγμένο στο αίμα, στον σπαραγμό και την οδύνη, τον Σεπτέμβρη του ' 51, 16/11/52. Στις 5/10 του 55 όταν ο Παπάγος άφησε τη τελευταία του πνοή. Τότε οι λεγόμενες "εθνικόφρονες" δυνάμεις που πολιτικά τρέφονται στα μαγειρεία της ξενοκρατίας, με τη περιβόητη Φρειδερίκη που είχε αναλάβει τα ηνία της βασιλικής εξουσίας από τον αναποφάσιστο σύζυγο της μέσα στα ανάκτορα ανέλαβαν πρωτοβουλίες. Άρχισαν να συνωμοτούν κατά του τόπου. Καρατόμησαν

τον Στέφανο Στεφανόπουλο που είχε εξουσιοδότηση από τον Παπάγο να ασκεί καθήκοντα πρωθυπουργού και διόρισαν πρόεδρο της κυβέρνησης τον Κωνσταντίνο Καραμανλή χωρίς να έχει τη δεδηλωμένη πλειοψηφία.Ο νέος εκλεκτός του κατεστημένου, θέλοντας να αποτινάξει από τους ώμους την κακή κληρονομιά του Συναγερμού, έσπευσε να αποκτήσει νέο πολιτικό πρόσωπο. Τη 3η Ιανουαρίου 1956 βάπτισε τον "Ελληνικό Συναγερμό" κι ανάγγειλε την ίδρυση της ΕΡΕ. Το κόμμα που ήρθε με στόχο να αναβαπτίσει τη Δεξιά και συσώρευσε στο τόπο μύριες συμφορές. Μα η Δεξιά δεν αλλάζει .

Μ.Π.Ο παπά-Δημήτρης;

Γ.Π. Ο παπά-Δημήτρης το 1956 παρέδωσε τη σκυτάλη και αποσύρθηκε. Έπειτα από 60 χρόνια συνεχούς ενεργούς διακονίας με το πετραχήλι στο λαιμό. Αποχώρησε περιμένοντας να καεί από το καντήλι της αγάπης του το λάδι που είχε απομείνει χωρίς να παραμείνει ανενεργός. Μετά τη συνταξιοδότηση του δεν έπαψε να προσφέρει υπηρεσίες εφόσον η ιεροσύνη έχει ανεξάλειπτο χαρακτήρα και η συνταξιοδότηση δεν τη καταργεί. Ο Λευκός λειψίτης με το αγαθόν χαμόγελο υπήρξε ένας ευσυνειδητός άνθρωπος και εκκλησιαστικός λειτουργός ο οποίος παντού όπου υπηρέτησε επέδειξε ευσυνειδησία και τη χρηστότητα του. Ήταν ομιλητής σεμνός, με στιλπνό ύφος και θυμοσοφία. Δημοκρατικός με μεγάλη ευψυχία και αγωνιστική διάθεση. Η ζωή του υπήρξε διαρκής εργασία και πάλη. Δεν γνώριζε την ανάπαυση, αλλά και δεν κουραζόταν ούτε υποχωρούσε γιατί η φλόγα μέσα του δεν έσβηνε ποτέ. Έζησε ωσάν να επρόκειτο να αποθάνη αύριον και ειργάζετο ωσάν να επρόκειτο να ζήσει αιώνια. Στις 6 Ιουλίου του 1962 πλήρης ημερών και κόπων αναχώρησε για τη ματαιότητα. Έφυγε ως αντάξιος συνεχιστής του ματωμένου ράσου της Εκκλησίας και των προγόνων του με ψυχή όρθια με πίστη και ηθική υπόσταση. Στάθηκε κοντά στους ενορίτες του σε όλη τη πολύχρονη ιερατική του θητεία. Υπηρέτησε περίπου σαράντα χρόνια ως πιστός φύλακας των παραδόσεων και των κανόνων της εκκλησίας

Με τον πρόεδρο Γ. Παπανδρέου, τον γενικό διευθυντή της Ένωσης Κέντρου Ι. Μανουσάκη και τους γραμματείς Α. Μοθωνιό και Μ. Μήδη (28.10.1961).

Στον Ανένδοτο Αγώνα με τον πρόεδρο στην Κρήτη (10.5.1962).

Αποστασία

Μ.Π. Και πώς οδηγούμαστε στην αποστασία που κι αυτή την έζησες πολύ καλά; Παρασκηνιακά περισσότερο...

Μια ματιά στην Ιστορία, τη περίοδο της αποστασίας... Αναφέρω ονόματα που θα σας θυμίσουν πολλά... Πουλημένοι υπήρχαν πολλοί ιδεολόγοι ελάχιστοι. Ευχαριστώ τον θείο μου που ήταν ιδεολόγος, αγωνιστής και δεν έχω σήμερα τη σφραγίδα της ανιψιάς του αποστάτη.... Τρεις πολυκατοικίες στην Αθήνα του 1965 δεν ήταν λίγες...

Γ.Π. Στις παραμονές της αποστασίας, στο σπίτι της αδελφής του Π. Γαρουφαλλιά (πεθεράς του Κώστα Σημίτη) σε μια ποιητική δεξίωση, εμφανίζεται ο Παπανδρέου μεταξύ δυο ληστών, του Νόβα και του Γαρουφαλλιά. Ο Γέρος ήταν γαλήνιος ενώ οι άλλοι μάλλον αμήχανοι σαν να περίμεναν να ακούσουν τον Γέρο "Κάποιος από σας θα με προδώσει" Αλλά σε αυτό το μυστικό δείπνο δεν ακούστηκε τίποτε άλλο. Δεν άργησε να έρθει η 15η Ιουλίου. Το Παλάτι χρησιμοποιώντας κι ορισμένα στοιχεία της Ένωσης Κέντρου μας οδήγησε στη κρίση της 15ης Ιουλίου.1965. Επίκεντρο των δραματικών εξελίξεων ο Στρατός και υπουργός Εθνικής Αμυνας που είχε γίνει όργανο του ανακτορικού σχεδίου και φατριαστικών άλλων κύκλων εναντίον της κυβέρνησης .Ο υπουργός Γαρουφαλλιάς αρνείται στη πρόσκληση του προέδρου της κυβέρνησης να παραιτηθεί. Χωρίς προηγούμενο στα συνταγματικά και πολιτικά χρονικά αρχίζει η ανταλλαγή των γνωστών επιστολών του βασιλιά Κωνσταντίνου και του πρωθυπουργού που αποδεικνύουν ότι η ρήξη ήταν προσχεδιασμένη. Ο λαός για πρώτη φορά πληροφορείται την υποχθόνια σύγκρουση των ανακτόρων και της Δεξιάς με τον Γ. Παπανδρέου. Αφ' ετέρου με την επιμονή του βασιλιά να ελέγχει το στράτευμα και με την αναταραχή που δημιουργήθηκε λόγω αυτής τελικά αφέθηκαν να δρουν ανεξέλεγκτα οι παραστρατιωτικές ομάδες με κυριότερη αυτήν του τότε αντισυνταγματάρχη Παπαδόπουλου, κατοπινού δικτάτορα. Οι πολιτικοί όλων των παρατάξεων αλλά και τα ανάκτορα φέρθηκαν κοντόφθαλμα και στάθηκαν ανίκανοι να προβλέψουν τους κινδύνους από αυτήν την πολιτειακή κρίση. Μόνος ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος της ΕΔΑ Ηλίας Ηλιού είχε προειδοποιήσει κατ' επανάληψιν από το βήμα της Βουλής για την επικινδυνότητα της κατάστασης, για «απαρχή εφαρμογής σχεδίου προς προπαρασκευήν του εδάφους δι' ανωμάλους λύσεις»[10] και είχε διερωτηθεί με αφορμή το «Σαμποτάζ του Έβρου», που οργανώθηκε τον Ιούνιο του 1965 ως προβοκάτσια εις βάρος των κομμουνιστών από τον Παπαδόπουλο, «πώς ... είναι δυνατόν ... να ξαναεγκαθιδρυθεί το βασίλειον του φόβου εις αυτόν τον τόπον επί τη βάσει οιασδήποτε αυθαιρέτου, κακοβούλου ενεργείας οιοδήποτε κ. Παπαδοπούλου;»[11]. Διαβλέποντας τις ανακτορικές διαθέσεις ο πρωθυπουργός Γ. Παπανδρέου και εγγράφως και με προσωπικές συναντήσεις με τον βασιλιά, έκανε το παν να αποφευχθεί η συνταγματική εκτροπή. Στις 7μμ ο πρόεδρος ανέβηκε στα Ανάκτορα αποφασισμένος να μην εξωθήσει τα πράγματα σε ρήξη αλλά και να μη δεχθεί συμβιβασμό. Η ακρόαση κράτησε μόνο δέκα λεπτά. Στις 8μμ δίνεται στη δημοσιότητα ολιγόλογη δήλωση του Παπανδρέου. Επήλθε διαφωνία. Αύριο θα υποβάλλω την παραίτηση της κυβερνήσεως και θα προβώ σε ανακοινώσεις. Σαράντα λεπτά αργότερα ανέβαινε στα Ανάκτορα ο πρόεδρος της Βουλής Γ.Αθανασιάδης-Νόβας στον οποίο ο βασιλιάς ανάθεσε την εντολή σχηματισμού της κυβέρνησης. Στις 8.10 εμφανίστηκαν διαδοχικά οι Τούμπας,

Κωστόπουλος, και στις 8.55 ο νέος πρωθυπουργός κατευθύνεται στο πολιτικό γραφείο όπου τον αναμένουν ο Μητσοτάκης, ο Παπασπύρου, ο Αλαμανής, Μπακατσέλος και μερικοί βουλευτές. Την επομένη η κυβέρνηση Νόβα συμπληρώνεται και με άλλους βουλευτές αποστάτες της Ένωσης Κέντρου. Την κοινή γνώμη εξόργισε αφενός το γεγονός ότι βασικά στελέχη της Ένωσης Κέντρου εξευτέλισαν τον δημόσιο βίο της χώρας αφετέρου η πληροφορία ότι για την εξαγορά των βουλευτών προσφέρονταν από τη βασιλική επιχείρηση εκτός των Υπουργείων και τεράστια χρηματικά ποσά από 4-7 εκατομμύρια. Από το βράδυ άρχισαν να σχηματίζονται διαδηλώσεις στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις για διαμαρτυρία εναντίον του πραξικοπήματος και της παραβίασης του πολιτεύματος. Οι αιματηρές ταραχές και η λαϊκή αγανάκτηση επεκτάθηκαν στο κέντρο της Αθήνας. Γεγονότα πολλά διαδέχτηκε το ένα το άλλο και μια ανωμαλία στη διακυβέρνηση άνευ προηγούμενου. Κυβερνήσεις Στέφανου Στεφανόπουλου, Τσιριμώκου, προδοσίες, προσπάθειες του Παπανδρέου να σχηματιστεί κυβέρνηση με Κανελλόπουλο που ναυάγησαν, οι αυλικοί που επέμεναν στην ανωμαλία και εξασφάλισαν άλλους 7 προοδευτικούς για την αποστασία. Ο κατάλογος των μελών της 3ης αποστασίας έτοιμος. Και η στήριξη 3ης ανακτορικής κυβέρνησης ήταν έτοιμη στις 17 Σεπτεμβρίου δόθηκε εντολή κυβέρνησης πάλι στον Στεφανόπουλο. Την επομένη, όλοι οι υποψήφιοι υπουργοί συγκεντρώθηκαν στο σπίτι του Ποταμιάνου απέναντι από τα ανάκτορα για να πάνε σαν κοπάδι να ορκιστούν. Ο Γιώργος Παπανδρέου στη Θεσσαλονίκη, δυο μέρες αργότερα, μιλώντας στους Θεσσαλονικείς είπε "Και η εύνοια κατασκευάζει ανδρείκελα τα οποία παριστάνουν την κυβέρνηση". Είναι απερίγραπτο το τι συνέβη τη μέρα εκείνη στη συμπρωτεύουσα. Η συγκίνηση που αισθανθήκαμε από τη λατρεία του κόσμου υπήρξε ανεπανάληπτη. Στις 14 Σεπτεμβρίου του 66 στο Διαρκές Στρατοδικείο με πρόεδρο τον Αρεοπαγίτη Καμπέρη δικάζονται οι 28 αξιωματικοί για την υπόθεση του "Ασπίδα". Η δίκη στάθηκε ταραχώδης και γεμάτη επεισόδια. Η προκατάληψη κατά των κατηγορουμένων ήταν φανερή, οι ψευδομαρτυρίες άφθονες και φανερές. Η όλη εκείνη σκευωρία είχε σκοπό να τυλίξει τον Ανδρέα Παπανδρέου στα δίχτυα της και να χτυπηθεί έμμεσα ο Γέρος. Τα γεγονότα έτρεχαν με γρήγορους ρυθμούς, ο κόσμος δεν προλάβει να παρακολουθήσει τις εξελίξεις. Οι αλλαγές κυβερνήσεων ερχόταν τόσο γρήγορα που το κράτος είχε παραλύσει. Στις αρχές Απριλίου του 67 ο βασιλιάς ανέθεσε το σχηματισμό κυβέρνησης στον Παναγιώτη Κανελλόπουλο τον οποίο όπλισε και με το δικαίωμα της διάλυσης της Βουλής. Ο Παπανδρέου αντέδρασε αλλά στις 14 Απριλίου δημοσιεύτηκε το διάταγμα για προκήρυξη εκλογών για τις 28 Μάη. Η εκλογική εκστρατεία της Ένωσης Κέντρου θα άρχιζε από τη Θεσσαλονίκη στις 23 Απριλίου. Αλλά στις 1.30 το πρωί της Παρασκευής αντιμετωπίσαμε τη δικτατορία των υπερατλαντικών Συμμάχων, του ΝΑΤΟ, και του δειλού Ολυμπιονίκη βασιλιά. Την ίδια ώρα στο Καστρί εμφανίστηκε μια κουστωδία με πλήρη εξάρτυση μάχης με τον λοχαγό Δαδιώτη. Ανακοίνωσε ότι ο στρατός επενέβη και είχε διαταγή να τον παρακαλέσει να τον ακολουθήσει. Ο Γέρος αντιμετώπισε ατάραχος τους πραιτοριανούς της χούντας και χωρίς να γνωρίζει που θα τον πήγαιναν στη φυλακή ή στο απόσπασμα είπε: "Όστε το αποτολμήσατε λοιπόν" Τους ακολούθησε με μεγάλη ψυχραιμία γιατί ήταν μαθημένος από διωγμούς, φυλακές, εξορίες και δολοφονικές απόπειρες, Οδηγήθηκε στο στρατόπεδο θωρακισμένων στο Γουδί και την επομένη μεταφέρθηκε στο Πικέρμι όπου κρατούνταν και άλλες πολιτικές προσωπικότητες μαζί με τον Ανδρέα. Από εκεί στις 25 Απριλίου μεταφέρθηκε

στο σπίτι του όπου τέθηκε κατ' οίκον περιορισμό. Στις 7 Οκτωβρίου αίρεται ο περιορισμός και μπορούσε να δέχεται επισκέψεις.

Μ.Π. Ενώ ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος είχε μια αρνητική θέση στη πολιτική ζωή του τόπου, εσύ τον θεωρούσες Μέντορα.....

Γ.Π. Ναι, έτρεφα απέραντο σεβασμό στον Μέντορα της Βουλής και δάσκαλο μου Παναγιώτη Κανελλόπουλο.. Σεβόμουν τον πολιτικό ο οποίος είχε το ψυχικό σθένος και την εντιμότητα να ομολογήσει τα πολιτικά του σφάλματα. Δεν μπορώ να ξεχάσω ότι το μοναδικό μήνυμα που έλαβα από πολιτικό στη περίοδο της εξορίας μου ήταν από τον Παναγιώτη Κανελλόπουλο. Μου το είχε μεταφέρει μαζί με δυο χιλιάδες ένας έμπορος από την Αθήνα, ο Καρακώστας που είχε έρθει στα Κύθηρα ως επισκέπτης. Το μήνυμα αυτό ήταν για μένα μια απροσδόκητη θερμή κραυγή συνηγορίας και συμπαραστάσης που εξέπεμψε ο ακαδημαϊκός. Ήταν μια ενθαρρυντική φυγή μέσα στο σκοτάδι.

Μ.Π. Ήσουν δίπλα στον Γιώργο Παπανδρέου τις τελευταίες ημέρες της ζωής του. Νομίζω ότι ήσουν ο τελευταίος πολιτικός που είδε και μίλησε

Γ.Π. Τη περίοδο εκείνη καταδιωκόμενος από τη Γενική ασφάλεια ως αρχηγός του ΠΑΚ εσωτερικού βρισκόμουν στη παρανομία που είναι η φοβερότερη δοκιμασία για κάθε αγωνιστή. Ο Γέρος μου είχε μηνύσει ότι επιθυμούσε να με συναντήσει. Μια και ο ίδιος δεν παρακολουθούνταν τότε από την Αστυνομία αλλά και έπειτα από χίλιες προφυλάξεις και με τη βοήθεια του σωματοφύλακα του προέδρου, φίλου ταγματάρχη Διονύση Καραμπέλα έφτασα στο Καστρί ένα βράδυ στις παραμονές της ασθένειας του. Με δέχτηκε με ιδιαίτερη αγάπη και μου εξέφρασε δυστυχώς για τελευταία φορά τα φιλικά του αισθήματα. Παρέμεινα κοντά του τρεις ώρες, ήμουν ο τελευταίος πολιτικός που τον είχα επισκεφθεί. Μάλιστα του παρέδωσα και κασέτα που μου είχε στείλει γι αυτόν ο Ανδρέας. Τη νύχτα της 23ης προς 24η Οκτωβρίου 1968 ο Γιώργος Παπανδρέου υπέστη γαστρορραγία και εισήχθη στο Νοσοκομείο «Ευαγγελισμός» .Στις 28 του ίδιου μήνα υπέστη δεύτερη γαστρορραγία. Και δυο μέρες αργότερα εκδηλώθηκε τρίτη γαστρορραγία και οι γιατροί αποφάσισαν να τον χειρουργήσουν. Στις 30 Οκτωβρίου προς 1η Νοεμβρίου παρουσιάστηκε απροσδόκητα εγκεφαλικό επεισόδιο όπου άφησε τη τελευταία του πνοή. Τη συνάντηση εκείνη θα τη θυμάμαι με ευλάβεια. Ποτέ δεν θα ξεχάσω τον άνθρωπο που με προέτρεψε να αναμειχθώ στη πολιτική και με περιέβαλε με ξεχωριστή εκτίμηση και εμπιστοσύνη. Η χούντα αναστατώθηκε και θορυβήθηκε. Πρότεινε να γίνει η κηδεία δημοσία δαπάνη αλλά η οικογένεια αρνήθηκε. Η τελευταία επιθυμία του ήταν να μην τον αγγίξουν οι τύραννοι. Εγώ ως ευρισκόμενος στη παρανομία κατόρθωσα να παρακολουθήσω την όλη πομπή από κατάσταση φίλου στο μέγαρο Γιάνναρου, στη Φιλελλήνων, στο Σύνταγμα. Ποτέ άλλοτε η πρωτεύουσα δεν είχε δει τέτοιο θρήνο και τέτοια λαϊκή συμμετοχή. Ατμόσφαιρα συντριβής και πόνου κυριαρχούσε. Εξοργισμένο και θορυβημένο το καθεστώς αποφάσισε να αντεπιτεθεί. Μόλις η σορός έφτασε στο νεκροταφείο η Αστυνομία άρχισε τη μαζική επίθεση κατά πλήθους. Είναι δύσκολο να γραφούν οι λεπτομέρειες εκείνης της αστυνομικής επέλασης. Το ΠΑΚ Εσωτερικού είχε κυκλοφορήσει σχετικό πένθιμο μήνυμα. Ο Γιώργος Παπανδρέου πέθανε πολεμώντας τη δικτατορία και μέσα από το φέρετρο.

Μ.Π. Μεγάλο ρόλο νομίζω έπαιξε στην αποστασία η αύξηση της δημοτικότητας του Ανδρέα Παπανδρέου;

Γ.Π. Ναι, μια ακόμη αιτία ενδέχεται να είναι η άνοδος της δημοτικότητας του Ανδρέα Παπανδρέου. Ο Ανδρέας Παπανδρέου είχε αναλάβει για πρώτη φορά υπουργός το 1964 και εξέφραζε θέσεις που τον έκαναν δημοφιλή. Κύρια θέση του ήταν η ανεξαρτητοποίηση της εξωτερικής πολιτικής από την πολιτική των ΗΠΑ και των λοιπών δυτικών συμμάχων και ο περιορισμός της επιρροής τους στην Ελλάδα. Είναι πιθανό βλέποντας τη δημοτικότητά του να ανεβαίνει στελέχη τόσο του εσωτερικού (επίδοξοι διάδοχοι του Γ. Παπανδρέου που ένιωθαν να απειλούνται τα σχέδιά τους, όπως ο Κ. Μητσοτάκης) όσο και του εξωτερικού (Αμερικανοί αξιωματούχοι) να επιθυμούσαν με την κρίση αυτή να ανακόψουν την πορεία του. Ο Α. Παπανδρέου είχε διαφοροποιηθεί κατ'επανάληψιν από τις μετριοπαθείς θέσεις του πατέρα του απέναντι στους Αμερικανούς και στο παλάτι, γεγονός που είχε ανησυχήσει τους πρώτους. Πίστευαν ότι παρέσυρε τον πατέρα του σε συγκρούσεις με τον στρατό και το παλάτι για να προωθήσει προσωπικές του φιλοδοξίες. Κατά τη διάρκεια των ταραχών που ακολούθησαν την αποπομπή του Γιώργου Παπανδρέου από την πρωθυπουργία οι Αμερικανοί διπλωμάτες εκτιμούσαν ότι ο Α. Παπανδρέου είχε έλθει σε συνεννόηση με την αριστερή ΕΔΑ, κάτι που ανησυχούσε ιδιαίτερα το αμερικανικό Υπουργείο Εξωτερικών. Εξάλλου ο Κ. Μητσοτάκης είχε ενεργό ρόλο στις παρασκηνακές διαβουλεύσεις για τον σχηματισμό και τη στήριξη των κυβερνήσεων των «αποστατών», στον οποίο ενισχυόταν και από τον φίλο του εκδότη της «Ελευθερίας», της μεγαλύτερης κεντρώας εφημερίδας της εποχής, Πάνο Κόκκα. Σε συζητήσεις με αμερικανούς διπλωμάτες λίγο πριν τα γεγονότα του Ιουλίου ο Κ. Μητσοτάκης είχε εκφράσει την άποψη ότι ο Α. Παπανδρέου ήταν η κύρια πηγή των προβλημάτων της Ένωσης Κέντρου και ότι θα έπρεπε να απομακρυνθεί τόσο από την κυβέρνηση όσο και από την Ελλάδα. Τα ηγετικά στελέχη των κυβερνήσεων της «αποστασίας» υποστήριξαν ότι κίνητρό τους ήταν η διατήρηση της πολιτειακής ομαλότητας και η αποτροπή κινδύνου πραξικοπήματος. Αποχωρώντας από την Ε.Κ. ο Τσιριμώκος είχε κατηγορήσει τον Γ. Παπανδρέου ότι είχε ταυτίσει τη δημοκρατία με τον εαυτό του, ενώ πριν ακόμη λάβει διαστάσεις η κρίση τόσο αυτός όσο και ο Κ. Μητσοτάκης είχαν προσπαθήσει μάταια να πείσουν τον Γ. Παπανδρέου να υποχωρήσει στις αξιώσεις των ανακτόρων και να μην παραιτηθεί. Η πρώτη συνέπεια της «αποστασίας» ήταν η πολιτική αστάθεια που δημιουργήθηκε. Το μεγαλύτερο κόμμα, η Ένωση Κέντρου, διασπάστηκε και βασικά στελέχη της αποχώρησαν. Έτσι το κόμμα που στις εκλογές του 1964 είχε λάβει 52% των ψήφων βρέθηκε στην αντιπολίτευση, ενώ η κυβέρνηση ήταν πλέον ουσιαστικά όργανο του βασιλιά. Με τον τρόπο αυτόν παραβιάστηκε η αρχή της λαϊκής κυριαρχίας. Η πιο σημαντική συνέπεια όμως ήταν η απαξίωση της πολιτικής και των πολιτικών και η εξουδετέρωση της άμυνας του συστήματος απέναντι σε πολιτειακές εκτροπές. Αυτή η απαξίωση και η άμβλυση των μηχανισμών άμυνας εξέθρεψαν και επέτρεψαν το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου 1967. Αφ'ενός για να πειστούν οι βουλευτές της Ε.Κ. να αποχωρήσουν χρησιμοποιήθηκαν ταπεινά δολώματα. Προσφέρθηκαν υπουργικοί θώκοι σε πολιτικούς ήσσονος σημασίας για να στηρίξουν τις κυβερνήσεις, έτσι ώστε δημιουργήθηκε η εντύπωση πως όποιος βουλευτής αποχωρούσε από την Ε.Κ. λάμβανε αυτόματα και υπουργείο. Παράλληλα υπήρξαν και καταγγελίες για χρηματισμό και εξαγορά ψήφων. Ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος, αρχηγός της

ΕΡΕ, που είχε στηρίξει την Αποστασία και τις βασιλικές επιλογές, σε υπόμνημά του προς τον Κωνσταντίνο τον Ιανουάριο 1966, σχολιάζοντας την στάση των αποστατών της ΕΚ, σημείωσε ότι εκ των υστέρων πληροφορήθηκε ορισμένες λεπτομέρειες της κρίσης

Μ.Π. Ας πάμε στα χρόνια της επταετίας. Τότε που ξανά βρέθηκες στα κελιά, στα βασανιστήρια και τις εξορίες. Κι όμως μέσα σου ζούσε ο Όμηρος και η φράση « Κλείσε μέσα στη ψυχή σου την Ελλάδα και θα αισθανθείς μέσα σου να λαχταρίζει κάθε είδους μεγαλείο». Με τούτη τη φράση έπαιρνες κουράγιο και δύναμη για να αντέξεις τα δεινά που δυστυχώς πάλι βρέθηκαν Έλληνες να τους προσκυνήσουν.

Επιτροπή Αιτωλοακαρνανών καπνοπαραγωγών στον πρωθυπουργό (10.12.1963).

Γ.Π. Σε τούτο το μεγαλείο ψυχής πίστεψα και άντεξα όλες τις κακουχίες. Στα λόγια του Όμηρου ακούμπησα και πήρα δύναμη για όλα τα βασανιστήρια που υπέμεινα και έσφιξα τα δόντια. Πίστευα ότι αν δεν υπήρχε η Ελλάδα δεν θα νικούσαν οι Σύμμαχοι που στη Τράπεζα της Ειρήνης ξέχασαν τις υποσχέσεις τους που έδωσαν όταν μας είχαν ανάγκη. Όταν οι ιεροξεταστές της ΕΣΑ μου τόνιζαν ότι αυτοί δεν θα αφήσουν τον κομμουνισμό να καταπνίξει την Ελλάδα απαντούσα « Γνωρίζετε ότι δεν είμαι κομμουνιστής. Κατηγορείτε όμως το ΚΚΕ ότι επιθυμεί να βυθίσει την ηλιόλουστη χώρα μας στο σκοτάδι του σιδηρού παραπετάσματος. Κι όμως αν και η κυβέρνηση σας κατηγορεί τον κομμουνισμό σαν το μεγαλύτερο εχθρό του Ελληνισμού έχει συμμαχήσει με τους Σοβιετικούς χωρίς να τη φοβίζεται το κομμουνιστικό σύστημα. Αυτά όλα τα παρά-φύσιν μόνο σε δικτατορικά καθεστώτα συμβαίνουν» Για τα λόγια μου αυτά η αμοιβή ήταν στέρηση τροφής επι τετραήμερου. Κατά τα άλλα Ελλάς Ελλήνων Χριστιανών. Όταν στη Γενική Ασφάλεια οι αρχιερείς της χούντας με απειλούσαν ότι θα σαπίσω στα κρατητήρια, στις φυλακές και στα ξερονήσια τους απαντούσα με λόγια του βάρδου της δημοκρατίας Β.Ουγκό «Η φυλακή και η εξορία είναι ένα είδος ατέλειωτης αγρύπνιας». Και επειδή μέσα από τις φυλακές και τους τόπους εξορίας δεν έπαυσα καθόλου με δηλώσεις να στηλιτεύω τη δικτατορία και να εξαίρει το αγωνιστικό πνεύμα της δημοκρατίας, η παρακολούθησή μου κι εκεί ήταν συνεχής κι άγρυπνη από τα όργανα της χούντας. Είχαν φτάσει μάλιστα στη ψυχική πύρωση στους κατοίκους των τόπων εξορίας όχι μόνο να μη μας συναναστρέφονται αλλά ούτε και να μας λένε καλημέρα. Κατά την εποχή ακόμη της χούντας, σε μια περίοδο που βρισκόμουν σε παρανομία ως αρχηγός του ΠΑΚ Εσωτερικού, με συνέβαλαν και με οδήγησαν στην Ασφάλεια με χειροπέδες σαν να ήμουν ο Γιαγκούλας. Η Ασφάλεια μου πήρε μεταξύ των άλλων βιβλίων και την Εγκυκλοπαίδεια του Ελευθερουδάκηως κομμουνιστική. Όταν μετά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας τα αναζήτησα, φίλοι και αστυνομικοί μου είπαν να παύσω να ενδιαφέρομαι γιατί έχουν πάρει τον δρόμο για το Μοναστηράκι ή για κάποια βιβλιοθήκη αστυνομικού. Και οι τρεις φασισμοί, ο Μεταξικός, ο Κατοχικός, και ο Χουντικός με θεωρούσαν επικίνδυνο για το Έθνος. Ο ιστορικός Γ. Ασπρέας έγραφε «Η πατρίς ηδίκηει, αλλά και τότε η ελληνική πατρίς εδικαίωσε;» Εμένα η Ασφάλεια μου πήρε τα παράσημα γιατί έλεγε ότι ήμουν μίσημα.

Μ.Π. Αγωνίστηκες κατά της μοναρχίας της 4ης Αυγούστου και της 21ης Απριλίου. Και πλήρωσες ακριβά τις δημοκρατικές σου πεποιθήσεις με εξορίες, φυλακίσεις, βασανιστήρια.... Έζησες σε εποχή άκρατου πολιτικού καιροσκοπισμού που οι πολιτικοί μεταπηδούν από κόμμα σε κόμμα για να ικανοποιήσουν προσωπικές φιλοδοξίες ή ανομολόγητα συμφέροντα. Εσύ παρέμεινες αμετακίνητος, αδιάλλακτος. Όσο ελάχιστοι, έμεινες πιστός στη δημοκρατία που εξασφαλίζει ευνομία, ισοπολιτεία και σεβασμό ως και συλλογικό υψηλό φρόνημα και υποδειγματικό εθνικό γόητρο.Σπάνια βλέπουμε τέτοιους πολιτικούς σήμερα. Από ποια «πάστα» ανθρώπου τελικά μπήκες στη πολιτική;

Γ.Π. Μετά από τέτοιες ταλαιπωρίες και δεινά δεν θα μπορούσα να «πουληθώ» τόσο εύκολα. Να προδώσω τα πιστεύω μου που τα είχα εικόνισμα. Σεβασμός στον Άνθρωπο, στον πολίτη, στον ψηφοφόρο όσο κι αν παράξενα σου φαίνονται. Οι αποστάτες θέλησαν και μένα να με

κάνουν «αυλικό» με τη προσφορά επτά εκατομμυρίων δραχμών (τρεις πολυκατοικίες της εποχής) από το υπουργείο Κοινωνικής πρόνοιας. Αλλά χτύπησαν το κεφάλι τους. Σ' αυτούς που το επιχειρήσαν απάντησα «Προτιμώ τη δημοκρατική τήβεννο από τον βασιλικό μανδύα. Και είμαι πολύ μικρός για να διαπράξω τέτοιας έκτασης προδοσία» Το πρακτορείο όμως της εξαγοράς των πολιτικών συνειδήσεων για να συμπληρώσει τον Ιουλιανό θίασο, ανέσυρε από το οπλοστάσιο της οκταετίας και χρησιμοποίησε με κυνισμό και το παρακράτος. Τις βολές των ανανδρων απειλών τις έστρεψαν κι εναντίον μου με ανώνυμα τηλεφωνήματα. Δια του Τύπου τους έδωσα την παρακάτω απάντηση «Χθες εδέχθην παρ' αγνώστων δύο απειλητικά τηλεφωνήματα. Οι υπερπατριώτες με προειδοποιούσαν ότι τη πίστη μου εις τη Δημοκρατία και την αφοσίωσή μου στον Γιώργο Παπανδρέου θα πληρώσω δια της ζωής μου. Γι αυτούς τους άγνωστους θρασυδειλους μόνο οργή και οίκτο αισθάνομαι για όσα με τόση ασυνειδησία κι επιπολαιότητα πράττουν κατά εντολή της ευνοιοκρατίας.. Η Δεξιά και η ολιγαρχία όμως πρέπει να είναι βέβαιοι ότι η βρομερή ταχτική που μετέρχονται για την επιτυχία των ανόμων σκοπών τους δεν πρόκειται να κλονίσει κανέναν τουναντίον μας χαλυβδώνει. Οι σκοτεινές δυνάμεις οφείλουν να γνωρίζουν ότι δεν υπολογίζουμε στις απειλές τους. Και ότι με επικεφαλής τον Γεώργιο Παπανδρέου, ο οποίος έγινε θρύλος πολύ πέραν του δημοκρατικού χώρου, θα βαδίσουμε τον δρόμο της αναδημιουργίας, της κοινωνικής δικαιοσύνης και ηθικής προς δόξα του λαού και του έθνους. Η έντιμος κυβέρνηση του δημοκρατικού κόσμου θα επανέλθη πολύ σύντομα στην εξουσία διότι αυτό είναι το αίτημα του λαού και του Έθνους. Ζήτω η Δημοκρατία » (Έθνος 2-9-65) . Έζησα σε μια εποχή άκρατου πολιτικού καιροσκοπισμού που οι πολιτικοί μεταπηδούσαν από κόμμα σε κόμμα για να ικανοποιήσουν προσωπικές φιλοδοξίες ή συμφέροντα. Η περιφρόνηση των επτά εκατομμυρίων ,δύο πολυκατοικίες το 1965 που μου πρόσφεραν η αποστασία και το Υπουργείο Πρόνοιας ανάγκασαν τον Γέρο να μου πει χαριτολογώντας "Γιώργο σε τέτοιο πειρασμό, αμφιβάλλω αν κι εγώ δεν θα είχα αμαρτάνει" Δεν δελεάστηκα από την προσφορά του Υπουργείου. Προτίμησα τον σκληρό αγώνα του πεζοδρομίου υπέρ της Δημοκρατίας και κατά του μονολιθικού και συμπαγούς κράτους της Δεξιάς.

Μ.Π. Ποιος ήταν υπουργός τότε Κοινωνικής Πρόνοιας για την Ιστορία...

Γ.Π. Ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης.....

Μ.Π. Μάλιστα...

Γ.Π. Αυτή ήταν η κυβέρνηση του «στιγματιζομεν την προδοσίαν» ηθικού Στέφανου Στεφανόπουλου. Του πολιτικού ο οποίος δυσφορούσε για τηδικτατορία του Γεωργίου Παπανδρέου όταν εκ των υστέρων είδε το εκπορευόμενο αληθινό φως. Του πολιτικού που δέχτηκε να εκτελεί ως ταπεινός θεράπων τις εντολές του τοποτηρητή του Καραμανλή. Από το κοινοβουλευτικό βήμα οι άνθρωποι της Ιουλιανής κοινοπραξίας ανέσυραν χωρίς ντροπή από το συκοφαντία επαίσχυντα όπλα για να κατηγορήσουν τον πρώην αρχηγό τους για τη παραίτηση του. Φαντάζονταν μέσα από τα ρόδινα όνειρα τους ότι μ' αυτόν τον τρόπο θα πετύχαιναν πλήση εγκεφάλου του λαού κι έτσι θα επιζούσαν. Υιοθέτησαν το δόγμα του Γκέμπελς κατά τον οποίο τα ψεύδη επαναλαμβανόμενα γίνονται πιστευτά. Κανένα από τα ψεύδη που

επιστρατεύτηκαν δεν άγγιξε τη καρδιά του λαού. Τουναντίον θυμό προκάλεσε η μεγαλουργία τους. Οργή έφερε η ασύστολη παραποίηση της αλήθειας. Αποκορύφωση της ψυχικής εξέγερσης η κατάδηλη προσπάθεια δημιουργίας προπετάσματος περί προσήλωσης τους τάχα στις αρχές της Ένωσης Κέντρου. Στους ανέντιμους ισχυρισμούς των κακών δαιμόνων της αυλής ο αρχηγός της Ένωσης Κέντρου απάντησε αποστομωτικά. «Τους αρχηγούς των κομμάτων και τη κυβέρνηση δεν ορίζει ο βασιλεύς. Ορίζει ο λαός». Πάνω σε αυτή τη θεμελιώδη βάση επήλθε η διαφωνία. Ο βασιλιάς δεν έμεινε σύμφωνος να αναλάβει ο Παπανδρέου το υπουργείο Εθνικής άμυνας. Είχε το δικαίωμα να συμβουλευτεί κι όχι να αποφασίσει. Επέμενε να αποφασίσει. Έτσι αναγκάστηκε να παραιτηθεί. Θα ήταν ακατανόητο να δεχθεί να μείνει πρωθυπουργός υπό απαγόρευση. Και μάλιστα χωρίς δικαίωμα επιλογής υπουργείου. Γι αυτό δεν είναι ακριβές ότι παραιτήθηκε οικειοθελώς αλλά αναγκάστηκε. Μετά από όλα αυτά η Ελλάδα μετατράπηκε σε ενθουσιώδες συλλαλητήριο. Απο παντού ξεχυνόταν συνεχής λάβα από το δημοκρατικό ηφαίστειο του λαού. Ο ιδιαίτερος ζωνόρος αναβρασμός όπως ήταν φυσικό προκάλεσε η πραξικοπηματική εκτροπή στην Αθήνα. Όλος ο λαός έγινε μια κραυγή εναντίον των ανδρεικέλων των ανακτόρων. Η ιδέα της δημοκρατίας έφτασε σε τιμές μεγαλείου.

Δικτατορία

Μ.Π. Μίλησε μου λίγο περισσότερο για την επταετία...

Γ.Π. Όταν η Αθήνα κοιμόταν και κάτω από το πέπλο της απατηλής νυχτερινής ηρεμίας, η μοίρα έπλαθε μια νέα ελληνική τραγωδία, αγρυπνούσα γιατί από το βράδυ γνώριζα ότι κάτι τρομερό θα φέρει η νύχτα της 21ης Απριλίου. Ήταν η νύχτα που ενώ οι στρατηγοί έλεγχαν το στρατό παραδόθηκαν στους δεκανείς. Με συνέλαβαν και κρατήθηκα στην Ασφάλεια. Εκεί με υποδέχτηκε ο αιμοβόρος αστυνόμος Ευάγγελος Μάλλιος που ναρκισσευόταν ότι ήταν και έξυπνος με τη συνηθισμένη ιεροεξεταστική εθιμοτυπία. Όταν στο ΕΑΤ-ΕΣΑ ο ταγματάρχης Αναστάσιος Σπανός μου είπε ότι δεν είμαι «νομιμόφρων» του απάντησα με τα λόγια του Γεωργίου Παπανδρέου «Το ότι δεν είμαι νομιμόφρων απέναντι στη βία αυτό με καθιστά περήφανο». Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μπω στην απομόνωση για δεκαοκτώ ημέρες. Να ληλατηθεί ακόμη το γραφείο μου και μου πάρουν τα πολεμικά παράσημα. Το ήθος και η ηθική ήταν αυτά που στολίζουν τη ζωή του ανθρώπου. Το ηθικό είναι θάρρος που σημαίνει ανδρεία για τον άνθρωπο. Γιατί και τα δυο κατευθύνουν το πώς να σκέπτεται και το πώς να ενεργεί. Στις 26 Φεβρουαρίου 1968 ο Ανδρέας Παπανδρέου είχε αναγγείλει στη Στοκχόλμη την ίδρυση του Πανελληνίου Απελευθερωτικού Κινήματος» (ΠΑΚ). Στις 28 Μαΐου 1968 ανακοινώθηκε η εγκατάσταση του Εθνικού Συμβουλίου του ΠΑΚ στη Στοκχόλμη και της γενικής γραμματείας στη Γερμανία. Στις 18 Μαρτίου 1968 συνήλθαν στο σπίτι μου στη οδό Γριβαίων 4 ο Γιάννης Αλευράς, ο Τάκης Κατσικόπουλος και ο Αντώνης Λιβάνης και αποφάσισαν την ίδρυση του ΠΑΚ Εσωτερικού με κοινή ηγεσία. Το έμβλημα του πράσινου ήλιου καθιερώθηκε μετά από πρόταση μου του μετέπειτα Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος. Εκείνη την περίοδο ήταν

το έμβλημα του ΠΑΚ Εσωτερικού. Ως αρχηγός του ΠΑΚ Εσωτερικού που ανέλαβα έπειτα από έγκριση του Ανδρέα Παπανδρέου εργάστηκα σκληρά και γνώρισα τους μεσαιωνικούς τόπους ασφαλείας και της ΕΣΑ, τα κελιά των φυλακών, την εφιαλτική ζωή της παρανομίας, τα στρατόπεδα εξορίας (Κυθήρων, Μακρακώμης, Κερασοχωρίου) και το φοβερό άγχος της συνεχούς παρακολούθησης της αστυνομίας. Έδωσα το παρών στη κατάληψη της Νομικής σχολής με τον ποιητή Γιάννη Κουτσοχέρα που έχασε το ένα του μάτι ενώ ο ίδιος γλίτωσα ως εκ θαύματος το λυντσάρισμα από τους εγκάθετους της χούντας. Την τραγική νύχτα ήμουν μέσα στο Πολυτεχνείο. Έζησα τις επικές νύχτες ενώ έλαβα μέρος στις δυο εξεγέρσεις από ιστορική συνείδηση και καθήκον. Το ΠΑΚ Εσωτερικού έπειτα από εντολή του Ανδρέα Παπανδρέου χρηματοδότησε συμβολικά την δολοφονική απόπειρα κατά του Παπαδόπουλου. Την επιχείρηση δολοφονίας είχε αναλάβει ο Αλέκος Παναγούλης. Τα χρήματα παρέδωσε στον αιμίνηστο φίλο Αλέκο Παναγούλη το μέλος του ΠΑΚ Τζάνος Βαλασέλης. Την επόμενη της απόπειρας ο Τζάνος Βαλασέλης συνελήφθη, βασανίστηκε και καταδικάστηκε χωρίς να αποκαλύψει κανένα συνεργάτη του. Μετά την απόπειρα κατά του Παπαδόπουλου και τη σύλληψη των άλλων συνεργατών του, ανέλαβα την αρχηγία του ΠΑΚ Εσωτερικού με έγκριση του Ανδρέα Παπανδρέου. Είχα διαφύγει τη σύλληψη και πέρασα στη εφιαλτική ζωή της παρανομίας. Έπειτα από ένα χρόνο αφού συνελήφθη έζησα στη φρικτότερη μορφή δοκιμασίας. Οι δικτάτορες φοβούνταν να με περάσουν στρατοδικείο γιατί υπολόγιζαν στη διεθνή κατακραυγή των Κοινοβουλίων του ελεύθερου κόσμου επειδή ήμουν βουλευτής της διαλυμένης Ελληνικής Βουλής. Γι αυτό και με έστειλαν εκ περιτροπής στα στρατόπεδα συγκέντρωσης της χούντας (Κύθηρα, Μακρακώμη και Κερασοχώρι). Μετά την γενική αμνηστία που χορηγήθηκε, επέστρεψα στην Αθήνα και συνέχισα τη δράση. Ήμουν παρών στη κατάληψη της Νομικής Σχολής με τον Γιάννη Κουτσοχέρα που έχασε το μάτι του και εγώ ο ίδιος κακοποιήθηκα. Η εξέγερση της Νομικής ήταν η πρώτη μαζική αντιδικτατορική εκδήλωση των φοιτητών και του λαού που προετοίμασε πολιτικά αλλά και οργανωτικά το μεγάλο ξεσηκωμό του Πολυτεχνείου. Ήμουν παρών στην εξέγερση μέσα στο Πολυτεχνείο και τον «άγριο Νοέμβρη του 73» μαζί με πολιτικούς, φοιτητές, εργάτες, υπαλλήλους, αγρότες και άλλους που σημάδεψε ανεξίτηλα την ιστορία μας. Όταν ήμουν εξόριστος στα Κύθηρα, τον Αύγουστο του 69 με πλησίασε ένας τουρίστας Σουηδός και μου είπε ότι έχει εντολή από τον Ανδρέα να φυγαδεύσει με τη θαλαμηγό του, τον «Πάνο Μειντάνη-Γέρο-Ανένδοτο» Αυτό ήταν το ψευδώνυμο που γνώριζε μόνο ο Ανδρέας και ήταν το σύνθημα επικοινωνίας. Του απάντησα «Αρνούμαι να φύγω γιατί ότι και να μου κάνουν σ' αυτό το τόπο θα ζήσω ,γι αυτόν αγωνίζομαι και πλάθω όνειρα γι' αυτόν και θα πεθάνω αν είναι ανάγκη. Εδώ είναι η θέση μου». Ο άγνωστος Σουηδός αφού με φίλησε έφυγε δακρυσμένος για να συνεχίσει την τουριστική του περιπλάνηση με το κότερο του ενώ εγώ συνέχισα τη πορεία μου.

Προσωπικά Βιώματα

Χειμώνας 1970...Δικτατορία και ησυχία παντού στους δρόμους. Δεν επιτρεπόταν να κυκλοφορεί κανείς στους δρόμους εκτός αν είχαν χαρτί από γιατρό ή αστυνομία. Τα σεντόνια σκέπαζαν το ραδιόφωνο που ακουγόταν οι ξένοι ραδιοφωνικοί σταθμοί. Ήμουν εφτά χρονών γεμάτη ερωτήσεις. Μα δεν μπορούσαν οι γονείς να μου τις λύσουν γιατί φοβόταν. Γιατί και οι τοίχοι είχαν αυτιά... Μα γιατί το ένα, γιατί το άλλο. Ο πατέρας μου διωγμένος από τον στρατό λόγω πολιτικών φρονημάτων. Η μητέρα περίμενε το δέμα από την Αμερική, από τη γιαγιά μου. Ρούχα και μερικά δολάρια για να τα βγάλουμε πέρα γιατί ο μισθός του πατέρα εξανεμιζόταν στην εξορία του θείου και στους λογαριασμούς. Πολύς χρόνος λοιπόν για να συζητούμε σιγανά. Φυσικά δεν μιλούσαμε πολιτικά γιατί ο αστυνομικός μπορούσε να είχε στήσει χωνί για να ακούει. Φυλαγόμασταν λοιπόν για να μη συλλάβουν τον πατέρα. Καθόμασταν λοιπόν τις κρύες νύχτες του χειμώνα στον καναπέ και ακούγαμε ιστορίες. Η μητέρα μου κεντούσε στη πολυθρόνα και προσπαθούσε να μάθει τα νέα των Ελλήνων της Αντίστασης που ήταν στο εξωτερικό για να αγωνιστούν για μια λεύτερη και δημοκρατική Ελλάδα. Έτσι μας έλεγαν. Δεν καταλαβαίναμε πολλά για τους αγώνες μα ζούσαμε τη στέρηση της ελευθερίας μ' άλλους τρόπους πιο επώδυνους. Ο πατέρας άρχισε το κήρυγμα για να μας μάθει την ιστορία της οικογένειάς μας. Από παλιά, από το Σούλι και συγκεκριμένα από το Αλεποχώρι Μπότσαρη. Αυτές τις παλιές ιστορίες ούτε καν ενδιέφεραν τους τότε χωροφύλακες. Δεν είχαν και πολλή μόρφωση τότε, μη πω καλύτερα καθόλου μόρφωση. Αγράμματοι ήταν οι άνθρωποι για να δίνουν με πιο πολύ φανατισμό και πίστη όρκο στην Επανάσταση. Έτσι τη θεωρούσαν τότε, Επανάσταση. Από ποιους, για ποιους ; Επανάσταση γίνεται όταν θέλεις να ελευθερώσεις κάποιον από τα ζυγά και όχι να τον στείλεις φυλακές και εξορίες. Ο πατέρας πίστευε ότι «η επανάληψις είναι μήτηρ πάσης μαθήσεως» και μας ιστορούσε με τις ώρες. Εμείς βαριόμασταν στην αρχή να ακούμε και προτιμούσαμε να παίζουμε μα όπως ξετύλιγε το κουβάρι των γεγονότων με τους ήρωες της εποχής μας φαινόταν παραμύθια. Ξέραμε ότι η Ιστορία ήταν βαρετή όπως μας τη έκαναν στο σχολείο. Την έγγραφαν όπως την ήθελαν και έκαναν ήρωες αυτούς που ήθελαν και όχι τους πραγματικούς. Καλά που μας τα έλεγε και έμειναν στο νου χρόνια τώρα... Κρυφές σελίδες που δεν ξέρω πότε και αν ποτέ μαθευτούν. Κάτω από το χαμηλό φως του δωματίου, σαν κρυφό σχολειό μας έμοιαζε, άρχισε να ξετυλίγεται η οικογένεια. Ο ένας κρίκος σφιχταγκαλιασμένος με τον άλλον που δεν είχε χώρο να χαλαρώσει. Πολλά μας φαινόταν τραβηγμένα μα δεν απείχαν από την αλήθεια γιατί ήταν αλήθεια. Όταν έχεις τον εχθρό απέναντι σου, οι λέξεις δεν έχουν αξία μπροστά στον πόνο και τον θρήνο που δημιουργούν. Μας φαινόταν περίεργα και άγνωστα γιατί στο σχολειό πότε δεν αναφέρθηκαν εκείνα τα ονόματα. Μέχρι να τελειώσουμε το σχολείο ποτέ δεν άκουσα για ήρωες που καταγόταν πάνω από τη Πελοπόννησο ούτε ότι κάποιοι δεν ήταν ήρωες αλλά προδότες. Αυτά

που ήθελαν έγραφαν. Στόμα με στόμα μεταφερόταν η ιστορία της γενιάς χωρίς να αλλοιώσει κάποιος στο διάβα του τα γεγονότα.

Ο παππούς μου διάβαζε την "Αυγή", τον είχαν βάλει τη ταμπέλα γιατί όταν σκοτώθηκε ο Σαράφης από ένα Άγγλο και είχαν αποφασίσει να τον δικάσουν στην Αγγλία, αντέδρασε. Ήθελαν να κουκουλώσουν το γεγονός και η αντίδραση του ήταν κόκκινο πανί για τους εθνικόφρονες. Λίγο ήθελε να "στιγματιστεί" τότε κάποιος! Ιστορούσε η μητέρα μας σε παρέες χαριτολογώντας ότι ο πατέρας της "είχε μια Αυγή στη τσέπη και μια Αυγή στο κρεβάτι" Εμείς δεν ήμασταν μπροστά στις συζητήσεις των μεγάλων. Ήμασταν μικρές και δεν επιτρεπόταν να ακούμε. Μα η χαραμάδα της πόρτας μας έδινε το περιθώριο να κρυφακούμε και να βλέπουμε. Τα ακούγαμε όλα ωραία κι αστεία μα δεν καταλαβαίναμε τι σήμαιναν τα λόγια τους.....

Αυτό συνέχισε σ' όλη τη διάρκεια της χούντας. Θυμάμαι που η μητέρα ήθελε να μας πάει στην Αμερική, μα της το απαγόρεψαν. Είχε τρελαθεί από τη στενοχώρια της. Ήθελε να δει τους δικούς της, να δουν κι εμάς.

«Τί φταίνει τα κορίτσια να μη δουν τη γιαγιά τους»; Δεν μπορούσε να καταλάβει ότι όλη η οικογένεια ήταν κάτω από τη «προστασία» της έννομης τάξης.

Ο πατέρας προσπαθούσε να μας ηρεμήσει, συνέχιζε να μας χαϊδεύει για να μη το πάρουμε κατάκαρδα.

" Μα δεν γίνεται, δεν έχουμε δημοκρατία να πηγαίνουμε όπου θέλουμε, δεν έχουμε το δικαίωμα να φύγουμε από δω, ηρεμήστε θα έρθει η ώρα που θα μπορέσετε να πάτε".

Αυτή η ώρα δεν ήρθε ποτέ, η Αμερική έμεινε άπιαστο όνειρο! Ίσως ήταν καλύτερα όπως αποδείχτηκε αργότερα.

Οι επισκέψεις στους συγγενείς λοιπόν γινόντουσαν πολύ νωρίς, ιδιαίτερα τα καλοκαίρια που μεγάλωνε η ημέρα. Υπήρχαν πιο πολλές ώρες στη διάθεση μας να ακούμε ιστορίες. Μόλις σουρούπωνε, φεύγαμε με γρήγορο βήμα για να προλάβουμε τη νύχτα μη τυχόν μας παρακολουθούν. Μήπως κάποιο αστυνομικό όργανο μας αντιληφθεί. Αυτοί δεν καταλαβαίνουν τίποτε, δεν θα τους στενοχωρούσε άμα ζητούσε τα χαρτιά μας, εμείς θα είχαμε την αγωνία μη βρεθούμε σε κάποιο αστυνομικό τμήμα.. Το βράδυ που πηγαίναμε σπίτι και ταχτοποιούσε τα πράγματα, καθόμασταν στο σαλόνι και συζητούσαμε. Κάποια ώρα όταν πηγαίναμε στα κρεβάτια μας για το νυχτερινό μας διάβασμα γιατί από μικρές αγαπούσαμε τα παραμύθια και τις ιστορίες, έμενε μόνη απολάμβανε τη μουσική που της άρεσε. Ήθελε να χώνεται βαθιά στην θάλασσα της μουσικής των Platters, του Elvis Presley, του Barry White, του Frank Sinatra κι άλλων μουσικών της γενιάς της. Ήθελε να έχει κλειστή τη τηλεόραση, σιχαινόταν τα προγράμματα της, τις ειδήσεις κι όλων αυτών των ηλίθιων συζητήσεων που γινόταν, των ελεγχόμενων.

"Καλύτερα να ακούω μουσική, τουλάχιστον με ταξιδεύει, δεν με καθηλώνει" έλεγε στον άνδρα της με ένα δικαιολογημένο παράπονο. Μόνο αργά, πολύ αργά, όταν εμείς πηγαίναμε για ύπνο,

άκουγαν σταθμούς του εξωτερικού, την Μελίνα Μερκούρη κι όλων όσων είχαν φύγει για να κάνουν εκεί τον αγώνα τους. Ο θείος ήταν στην εξορία, ο πατέρας διωγμένος από τον στρατό με τον βαθμό του συνταγματάρχη, ο θείος Νίκος διωγμένος από τον ΟΤΕ, από τη θέση του διευθυντή προσωπικού και ο μικρότερος διωγμένος στο Σουφλί ως εφοριακός. Όλοι ήταν διωγμένοι για τα πολιτικά τους φρονήματα.

Χαρά μας ήταν να παίρνουμε τα δυο ξύλινα σκαμπό και να καθόμασταν δίπλα στον πατέρα με τα χέρια στο πηγούνι και τα μάτια μας ορθάνοιχτα θαρρείς θα μας έφευγε καμιά τελεία από την ιστορία. Τα ξύλινα σκαμπό μας τα είχε δώσει ο θείος μου πριν αρχίσει το ταξίδι της εξορίας. Μας ανήκαν, έτσι έλεγε. Τα σκαμπό ήταν σαν αυτά που είχαν τα λουστράκια στους δρόμους στο κέντρο της Αθήνας. Καφέ και σαρακοφαγωμένα καθώς ήταν, κουβαλημένα χρόνια από το χωριό, κειμήλιο στο σπιτικό του παπά, ήτανε ο φόβος κι ο τρόμος της μητέρας μη πιαστούν τα φορέματα και ξεσκιστούν. Εμάς δεν μας ένοιαζε, όσο φαγωμένα κι αν ήταν τα κουβαλήσαμε στο νου μας και στο σπίτι μας αργότερα. Μαζί με ένα τσουκάλι κι ένα χαλί που ακόμη έχω στο σπιτικό μου, πήρα και τις θύμησες, τις ιστορίες, τα γεγονότα της φαμίλιας μου.

Από τις αρχές του 1973, είχε αρχίσει να εκφράζεται η λαϊκή αγανάκτηση κατά της χούντας όπως η κατάληψη της Νομικής, το Φεβρουάριο του 1973, η διαδήλωση στις 4 Νοεμβρίου 1973, με αφορμή το μνημόσυνο του Γεωργίου Παπανδρέου, όπου έγιναν και συλλήψεις αλλά και η διαδήλωση 3.000 φοιτητών για συμπαρατάση στους συλληφθέντες στις 8 Νοεμβρίου. Οι διαδηλώσεις συνεχίστηκαν στις σχολές.

Η νύχτα του Πολυτεχνείου ήταν η αρχή της γνωριμίας μου με τα πολιτικά πράγματα της χώρας μου σε ηλικία των έντεκα χρόνων όσο κι αν με μιλούσαν οι γονείς μου, όσο κι αν έβλεπα τα όργανα της έννομης τάξης να μας παρακολουθούν. Γνώριζα για τις εξορίες, τους διωγμούς, τις φασαρίες κάθε τόσο στη γειτονιά μου, τον Παπαδόπουλο να μιλά στη τηλεόραση και τον Παττακό να χτίζει με το μυστρί κάνοντας εγκαίνια σε έργα της ΜΟΜΑ. Όσο κι αν τα κρατητήρια γέμιζαν «κομμουνιστές». Εξάρχεια, Εμμανουήλ Μπενάκη και Καλλιδρομίου. Από το μπαλκόνι του δωματίου μου φαινόταν το Πολυτεχνείο. Ακόμη δεν είχαν υψωθεί οι πολυκατοικίες ολόγυρα και οι εξεγερμένοι φοιτητές φαινόταν ολοκάθαρα. Ακόμη και η φωτιά. Όλο το κέντρο μύριζε φωτιά. Από το πρωί, μια παράξενη ησυχία υπήρχε στον Αθηναϊκό ουρανό. Δεν πήγα σχολείο εκείνο το πρωί, οι γονείς μου ανησυχούσαν και προτίμησαν να μείνουμε σπίτι. Μας παρακολουθούσε η Ασφάλεια. Εγώ πήγαινα να πάρω την εφημερίδα τυλιγμένη για να μη φαίνεται από τον αστυφύλακα που παραμόνευε στη γωνία. Κι ήμουν μόνο 11 χρονών.

«Καίνε τα μάτια μου... Τα μάτια μου καίνε, σώσε με,» φώναζα τη μητέρα μου και μου τα άλειφε με βαζελίνη για να μη πονούν, μη τσουζουν. Εγώ δεν καταλάβαινα πολλά, μόνο ότι έτσουζαν τα μάτια μου. Γιατί έγιναν, πως ξεκίνησαν, δεν είχα καταλάβει πολλά. Ζούσα όμως εκείνα τα γεγονότα. Όσο έβλεπα στην ΥΕΝΕΔ αυτά που ήθελαν να δείχνουν τα μισητά εκείνα άτομα τόσο το μίσος για τη χούντα φούντωνε. Είχαν στερήσει το δικαίωμα εργασίας από το πατέρα μου, τους θείους μου και τόσους άλλους που έχασαν τη ζωή τους. Μεγαλώνοντας κατάλαβα πολλά, μα οι εικόνες εκείνες έμειναν άσβηστες στο νου μου. Εκείνη τη νύχτα που ο αέρας μύριζε δακρυγόνα, φωτιά, εξέγερση. Δεν μπορούσα άλλο, η φλόγα είχε πυρώσει και τα δάκρυα

έτρεχαν στο μάγουλο μη μπορώντας να χαράξουν άλλη πορεία. Το παλιό έπιπλο του ραδιόφωνου σκεπασμένο με σεντόνι για να μην ακούγεται η φωνή των εξεγερμένων φοιτητών και των Ελλήνων του εξωτερικού που πρόλαβαν να δραπετεύσουν για να βοηθήσουν στον Αγώνα της ελευθερίας μας από τη στυγνή δικτατορία των συνταγματαρχών. «Και οι τοίχοι έχουν αυτιά» φώναζε ο πατέρας μου θέλοντας να δυναμώσουμε τη φωνή για να ακούσουμε τι γίνεται πέντε τετράγωνα πιο κάτω. Να ακούσουμε τη Μελίνα και τον Θεοδωράκη. Δεν αργήσαμε όμως να καταλάβουμε το τι γινόταν όταν ακούσαμε τους πυροβολισμούς των αστυνομικών ενάντια στους φοιτητές που έτρεχαν στα σοκάκια των Εξαρχείων προσπαθώντας να κρυφτούν. Όλο το βράδυ οι σειρήνες δεν μας άφησαν να ηρεμήσουμε. Τα άκουγα από τους γονείς μου τα γεγονότα και τα αποτύπωσα στο νου μου μαζί με τις φωνές και τις φωτιές. Ήταν λίγο μετά τα μεσάνυχτα, που εμφανίστηκαν τα πρώτα τανκς ενώ στο νοσοκομείο που οργανώθηκε στο Πολυτεχνείο, μεταφέρονταν όλο και περισσότεροι νεκροί και τραυματίες. Στη 1 μετά τα μεσάνυχτα τα τανκς έχουν ζώσει το Πολυτεχνείο. Τα μεγάφωνα και ο ραδιοσταθμός μεταδίδουν: «Μην φοβάστε τα τανκς», «Κάτω ο φασισμός», «Φαντάροι είμαστε αδέρφια σας. Μη γίνετε δολοφόνοι».

Το επόμενο πρωί, στις 18 είχε λαϊκή αγορά στην οδό Καλλιδρομίου με φοβισμένους πολίτες που προσπαθούσαν να ψωνίζουν με το άγρυπνο βλέμμα του χωροφύλακα. Οι φοιτητές προσπαθούσαν να κρυφτούν ανάμεσα στο πλήθος ενώ το πρωί της Κυριακής καθόταν με το όπλο στα σκαλιά του λόφου Στρέφη να τρομοκρατούν όποιος πολίτης τολμήσει να βγει στο μπαλκόνι. Εμείς μαζί με τη μητέρα τολμήσαμε να βγούμε στο μπαλκόνι να δούμε τι συνέβη. Άσκοπη κίνηση γιατί ο πατέρας μας οδήγησε μέσα. Μπορεί να τρώγαμε κάποια αδέσποτη σφαίρα....

Όλα εκείνα τα γεγονότα ήταν ο οδηγός όλης της πορείας μου μέχρι σήμερα...

Μ.Π. Μεγάλο κεφάλαιο, τα επτά χρόνια που πισωγύρισε τη χώρα.Οι δικές σου μνήμες ...?

Γ.Π. Έγιναν πολλά που δεν χωρούν στις σελίδες ενός βιβλίου. Θα τα λέω όπως μου έρχονται στο νου, μπορεί λίγο μπερδεμένα... Όταν οι απαίσιοι ιεροεξεταστές της ΕΣΑ, μου τόνιζαν ότι αυτοί δεν θα αφήσουν τον κομμουνισμό να καταπνίξει την Ελλάδα, απαντούσα "Γνωρίζετε ότι δεν είμαι κομμουνιστής .Κατηγορείτε το ΚΚΕ ότι επιθυμεί να βυθίσει την ηλιόλουστη χώρα μας στο σκοτάδι του σιδηρού παραπετάσματος. Κι όμως αν και η κυβέρνηση σας κατηγορεί τον κομμουνισμό σαν τον μεγαλύτερο εχθρό του ελληνισμού, έχει συμμαχήσει με τους σοβιετικούς χωρίς να τη φοβίζει το κομμουνιστικό σύστημα. Αυτά όλα τα παρά φύσιν μόνο σε δικτατορικά καθεστώτα συμβαίνουν" Για τα λόγια αυτά η αμοιβή μου ήταν εκτός των άλλων και στέρηση τροφής επί τετραήμερο. Κατά τα άλλα "Ελλάς Ελλήνων Χριστιανών". Όταν στη γενική ασφάλεια οι αρχιερείς της χούντας με απειλούσαν ότι θα σαπίσω στα κρατητήρια, στις φυλακές και στα ξερονήσια απαντούσα με τα λόγια Βίκτωρ Ουγκό " Η φυλακή και η εξορία είναι ένα είδος ατέλειωτης αγρύπνιας" Κι επειδή μέσα από τις φυλακές και τους τόπους εξορίας δεν σταμάτησα καθόλου με δηλώσεις και επιστολές να στηλιτεύω τη δικτατορία και να εξαίρω το

αγωνιστικό πνεύμα της Δημοκρατίας η παρακολούθηση κι εκεί ήταν συνεχής και άγρυπνη από τα όργανα της χούντας. Είχαν μάλιστα φτάσει στην απάνθρωπη ψυχική πόρωση να πιέζουν τους κατοίκους των τόπων εξορίας όχι μόνο να μην με συναναστρέφονται αλλά ούτε να μου λένε καλημέρα. Ο νεαρός ταχυδρόμος στη Μακρακώμη μόνο τόλμησε και μου έδινε κρυφά τα γράμματα με κίνδυνο την απόλυση μα και τη ζωή του. Στη Μακρακώμη το σπίτι ήταν απομακρυσμένο, γεμάτο χιόνια ο δρόμος, απομονωμένο σαν να είχα μια σοβαρή ασθένεια.

Αυτόν τον ταχυδρόμο τον γνώρισα μετά από πολλά χρόνια στο ταχυδρομείο της Κατερίνης. Είχαμε γίνει οικογενειακοί φίλοι πριν μάθω τη σχέση ζωής που είχε δημιουργηθεί με τον θείο μου και είναι τιμή μου. Σχέση ζωής γιατί δεν είναι καθόλου αμελητέο για εκείνη την εποχή να θυσιάζεις τη ζωή και την οικογένεια σου. Σήμερα σπανίζουν τέτοιοι αγωνιστές.

Μ.Π.Εκεί που είχα έρθει κι εγώ με την οικογένεια όταν μας επέτρεψαν. Ακόμη το θυμάμαι έτσι θολά αλλά θυμάμαι. Ήταν παραμονές Χριστουγέννων που πατούσα στα χιόνια, και σας είχα απαγγείλει Χριστουγεννιάτικα ποιήματα. Αυτά θυμάμαι, τα υπόλοιπα τα περιμένω από σένα...

Γ.Π. Ακριβώς. Στη διάρκεια της δικτατορίας είχα την ευκαιρία να συζητήσω με πρόσωπα που έζησαν τα γεγονότα, έχοντας μάλιστα και ενεργό ρόλο. Από τον Νοέμβριο του 1969 και επί 13 μήνες ήμουν συνεξόριστος στη Μακρακώμη Φθιώτιδας με τους αντιστράτηγους Σοφοκλή Τζαννετή και Ανδρέα Βαρδουλάκη, που είχαν ενεργό ρόλο στο αντικίνημα της 13ης Δεκεμβρίου 1967, τον υπασπιστή του Κωνσταντίνου σμήναρχο τότε Δημήτρη Παπαγεωργίου και μετά τη μεταπολίτευση πτέραρχο και αρχηγό της Αεροπορίας, τον ταξίαρχο Αντώνη Μπούρα, επίσης υπασπιστή του Κωνσταντίνου, τον συνταγματάρχη Γιάννη Βάρσο, τους βουλευτές Θεοχάρη Μαναβή, Γιάννη Χαραλαμπόπουλο, Γιάννη Παπασπύρου, τον Αντώνη Λιβάνη, διευθυντή του ιδιαίτερου γραφείου του Ανδρέα Παπανδρέου και στις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ σύμβουλο του πρωθυπουργού και βουλευτή και άλλους στρατιωτικούς και πολίτες, που είχαν εκτοπιστεί ως «επικίνδυνοι διά την δημοσίαν τάξιν και την εθνικήν ασφάλειαν». Συζητούσαμε τότε εξονυχιστικά τα γεγονότα και διασταυρώναμε πληροφορίες. Αναγνώριζαν οι στρατιωτικοί ότι μέσα στον Στρατό, κατά την περίοδο της αποστασίας και πριν, γίνονταν συζητήσεις για δικτατορία και είχαν προειδοποιηθεί τα Ανάκτορα, τα οποία είχαν τον πρώτο λόγο στις προαγωγές στους ανώτατους βαθμούς, όπως και στις τοποθετήσεις σε θέσεις-κλειδιά. Χαρακτηριστική ήταν η περίπτωση του αντιστράτηγου Ανδρέα Βαρδουλάκη, που είχε επιλεγεί από την κυβέρνηση Παπανδρέου για τη θέση του διοικητή των καταδρομών στην Αττική, αλλά αντέδρασαν τα Ανάκτορα και τοποθετήθηκε μέραρχος στο Κιλκίς. Εκεί τον βρήκε η 21η Απριλίου, βραχυκυκλωμένο από χουντικούς αξιωματικούς. Δεν μπόρεσε ν' αντιδράσει και παραιτήθηκε αμέσως. Η χούντα είχε προωθήσει στις θέσεις-κλειδιά τους ανθρώπους της, με τις ευλογίες του Κωνσταντίνου, ο οποίος πίστευε ότι είναι δικοί του, ακόμη και όταν ο τότε αρχηγός της ΚΥΠ στρατηγός Κυριάκος Παπαγεωργόπουλος τον προειδοποιούσε για τον αρχηγό ΓΕΣ στρατηγό Σπαντιδάκη και άλλους (βλέπε στο βιβλίο του «Μνήμες Πολέμου και Ειρήνης», τόμος Β'). Ακόμη μας περιέγραψε ο στρατηγός Παπαγεωργόπουλος λεπτομερώς τι συνέβη στις 21 Απριλίου και πώς υπέκυψε ο Κωνσταντίνος στη χούντα. Το ερώτημα είναι: Μπορούσε τότε ο νεαρός βασιλιάς ν' αντιδράσει; Το πρωί της 21ης Απριλίου, πριν κυκλωθεί το Τατόι από

χουντική δύναμη, όταν ο Κωνσταντίνος πληροφορήθηκε ότι έγινε πραξικόπημα και έχουν συλληφθεί ο πρωθυπουργός Παναγιώτης Κανελλόπουλος, υπουργοί και πολιτικοί, επικοινωνήσε με τη μητέρα του Φρειδερίκη πριν κοπούν τα τηλέφωνα. Όταν κόπηκαν, επικοινωνήσε μέσω ασύρματης γραμμής με την αμερικανική πρεσβεία. Γι' αυτή την κρίσιμη επικοινωνία δεν είχε τίποτε. Από τα μετέπειτα γεγονότα φαίνεται πως του συνέστησαν να μην αντιδράσει, όπως και δεν αντέδρασε δυναμικά. Μπορούσε, όμως; Όταν έφτασαν οι πρώτες πληροφορίες στο Τατόι, ο υπασπιστής υπηρεσίας αντισμήναρχος τότε Δημήτρης Παπαγεωργίου σήμανε συναγερμό, έφραξε με στρατιωτικά φορτηγά τον δρόμο από την πύλη του κτήματος προς τα Ανάκτορα και ενίσχυσε τις φρουρές. Ένα άλλο περιστατικό. Το πρωί της 21ης Απριλίου η φρουρά της πύλης ειδοποίησε τον υπασπιστή Παπαγεωργίου ότι τρεις αξιωματικοί, ένας ταξίαρχος και δύο συνταγματάρχες ήθελαν να συναντήσουν τον βασιλιά. Ο Παπαγεωργίου τους οδήγησε στο υπασπιστήριο, τους ζήτησε να περιμένουν για να ενημερώσει τον βασιλιά. Στο μεταξύ, τους ζήτησε να του παραδώσουν τα όπλα τους. Ο Στυλιανός Παττακός και ο Νικόλαος Μακαρέζος έβγαλαν από τις θήκες τα πιστόλια τους και τα παρέδωσαν. Ο Γιώργος Παπαδόπουλος, εκφωνώντας ένα λογύδριο -«κύριε αντισμήναρχε, βρίσκεστε εδώ εις κρίσιμους στιγμές διά το έθνος...»- έβγαλε το πιστόλι, άδειασε τις σφαίρες πάνω στο γραφείο, τις έβαλε στην τσέπη του και παρέδωσε το όπλο. Ο υπασπιστής πήγε στο γραφείο του Κωνσταντίνου, στη βεράντα του οποίου είχε τοποθετήσει ένοπλους άνδρες του, τον ενημέρωσε και του πρότεινε: «Μεγαλειότατε, μπορώ να τους συλλάβω αν μου δώσετε την εντολή». Ο Κωνσταντίνος απέρριψε την πρόταση και συναντήθηκε με τους τρεις άοπλους πραξικοπηματίες, αφού προηγουμένως ο Παπαγεωργίου έψαξε και τον χαρτοφύλακα που είχε ο Γ. Παπαδόπουλος, μέσα στον οποίο ήταν έτοιμα τα διατάγματα που ζήτησαν από τον βασιλιά να τα υπογράψει και εκείνος αρνήθηκε. Στο κελί 13 των φυλακών κατά τη περίοδο της χούντας είχα τη τιμή να φιλοξενηθώ. Εκεί, στο ίδιο κελί οι Γερμανοί επί Κατοχής είχαν αλυσοδεμένο τον Κώστα Περρίκο, τον οποίο εκτέλεσαν στις 4/2/1943 επειδή ανατίναξε τα γραφεία της ΕΣΠΟ στη γωνία Πατησίων και Γαμβέττα. (βιογραφία Γιώργου Παπαδημητρίου).

Η ιστορική ηγεσία του ΠΑΣΟΚ. Οι πρώτοι βουλευτές (1974).

Με τον Ανδρέα Παπανδρέου (1965).

Ανδρέας Παπανδρέου

Μ.Π. Και μετά τη χούντα, τις εξορίες, τα κρατητήρια, την ίδρυση του ΠΑΚ Εσωτερικού με αρχηγό εσένα μετά από απόφαση του Ανδρέα Παπανδρέου έρχεται η ίδρυση του ΠΑΣΟΚ πού όπως έχεις δηλώσει έχεις μετοχές αίματος. Τώρα θέλω να σε αφήσω το κασετόφωνο σε μια εξομολόγηση απέναντι στον λαό που πίστεψε κι έκανε πολλές θυσίες γι αυτό το Κίνημα. Όχι ότι δεν πρόσφερε αλλά έκανε πολλά λάθη.....

Γ.Π. Πίστευα από τον πρώτο ανένδοτο αγώνα στο αναπόφευκτο της ανατροπής της ΕΡΕ γιατί το ποτήρι της λαϊκής οργής είχε ξεχειλίσει καθώς και στη παράλληλη ανάδειξη του Ανδρέα Παπανδρέου ως ηγέτης πολιτικής φυσιογνωμίας ενός σοσιαλιστικού κόμματος. Αυτή τη πίστη είχε και ολόκληρος σχεδόν ο δημοκρατικός πολιτικός κόσμος και λαός για τον Ανδρέα Παπανδρέου. Όλοι τον πίστευαν μια και ο Καραμανλής του είχε προετοιμάσει το έδαφος με τη πρόσκληση να επιστρέψει στην Ελλάδα για να προσφέρει τις υπηρεσίες του στον οικονομικό τομέα. Εργάστηκα με φανατισμό και θυσίες για την επιτυχία του Ανδρέα Παπανδρέου. Αποφασιστική ήταν η συμβολή μου στη γέννηση του ΠΑΣΟΚ. Τέσσερις ήταν οι πολιτικοί που από το 1966 έριξαν το σπόρο του Σοσιαλιστικού Κινήματος. Ανδρέας Παπανδρέου, Γιώργος Παπαδημητρίου, Γιάννης Αλευράς και Σπύρος Κατσώτας. Η πρώτη συνάντηση έγινε στο σπίτι του Αλευρά στην οδό Λευκωσίας 15. Έχουμε χρέος να πούμε την αλήθεια. Όποιος την αποσιωπά δημαγωγεί ασύστολα. Ανδρέας Παπανδρέου (Βουλή 6-12-1985). Αυτό κράτησε το γιατί αργότερα θα το χρειαστούμε στη κουβέντα...

Μ.Π. Ποια είναι η δική σου κρίση για τον Ανδρέα Παπανδρέου;

Γ.Π. Τον Ανδρέα Παπανδρέου γνώριζα όσο ελάχιστοι. Θα εκφέρω για αυτόν, με φόβο Θεού, τη δική μου κρίση, χωρίς προεισαγωγές και εξωραϊσμούς. Κι ο αμερόληπτος αναγνώστης ας βγάλει τα δικά του συμπεράσματα, καθώς κι ο ιστορικός ερευνητής. Γνωρίζω ότι είναι δύσκολη η προσπάθεια αλλά θα το τολμήσω. Κι επειδή τον γνώριζα καλά θα προσπαθήσω να τον σκιαγραφήσω. Όταν ο Ανδρέας εγκατέλειψε την Αμερική βρισκόταν στο αποκορύφωμα της ακαδημαϊκής του καριέρας. Στην Ελλάδα εκείνη την εποχή γινόταν συγκλονιστικά γεγονότα. Εκλογές βίας και νοθείας με πρωταγωνιστή τον Εθνάρχη Καραμανλή, αμερικανική ανάμειξη στα εσωτερικά μας, σύγκρουση των δημοκρατικών δυνάμεων με τα ανάκτορα και Ανένδοτος. Το Κυπριακό βρισκόταν σε δραματικές φάσεις. Τον γνώρισα και συνδέθηκα στενά με ειλικρινή φιλία ώστε να είμαι ο μόνος μέσα στο ΠΑΣΟΚ που τον αποκαλώ "Ανδρέα". Δεν δίστασε να συγκρουστεί ιδεολογικά με τον πατέρα του που τόσο τον θαύμαζε. Η περίοδος της δικτατορίας τον ανέδειξε χαρισματικό ηγέτη. Κατάφερε να γίνει συνεκτικός κρίκος όλων των πολιτικών τάσεων της παράταξης του. 21 Απριλίου 1967 συλλαμβάνεται και κλείνεται στις φυλακές Αβέρωφ. Στις 23/12/67 μετά από Γενική αμνηστία αναχωρεί στο εξωτερικό 27/2/68 ιδρύει το ΠΑΚ Εξωτερικού στη Στοκχόλμη ενώ στις 18/3/68 ιδρύεται το ΠΑΚ εσωτερικού και με ορίζει σύντομα αρχηγό του. Το 1974 ιδρύει το ΠΑΣΟΚ και το 1981 ως κυβερνήτης διαλύει το αστυνομικό κράτος, δίνει ύπαρξη στο καταπιεσμένο, ανέσυρε από την αφάνεια τον κοινωνικά ανύπαρκτο, αναγνώρισε την Εθνική Αντίσταση, άνοιξε τα χέρια του όπως ο αετός τα φτερά του και με αυτά τα χέρια κατήυθνε το πλήθος κι όταν ερχόταν η ώρα της αποθέωσης ένα πλατύ

χαμόγελο φώτιζε το πρόσωπό του. Ανέβηκε στο μύθο με το μικρό του όνομα, ως σαρξ εκ της σαρκός του λαού που εξέφραζε. Ο κόσμος τον λάτρευε τον Ανδρέα γι' αυτό που ήταν και γι αυτό που του χάριζε. Την ελπίδα και την περηφάνια. Ήταν ο άνθρωπος του, τον λάτρευε, τον πίστεψε και το συγχώρεσε για τις προκλήσεις και τις αδυναμίες που δεν θα τις συγχωρούσε σε κανένα άλλο πολιτικό της γενιάς του. Στις 16 Αυγούστου 1974 επέστρεψε στην Ελλάδα και στις 3 του Σεπτεμβρίου ιδρύεται το ΠΑΣΟΚ σε μετεξέλιξη του ΠΑΚ. Μέσα σε 7 χρόνια έγινε κυβέρνηση με 48,5% και 172 έδρες. Ο Ανδρέας ένωσε τη μεγάλη Δημοκρατική παράταξη και την οδήγησε στη νίκη σπάζοντας έτσι μια παράδοση μισού σχεδόν αιώνα (πλην ορισμένων διαλειμμάτων) πολιτικής κυριαρχίας της Δεξιάς. Μόνο ο Ανδρέας Παπανδρέου μετά τον Ελευθέριο Βενιζέλο κατάφερε να συσπειρώσει τη δημοκρατική παράταξη και να τη διατηρήσει ενωμένη 22 χρόνια. Ως κυβερνήτης διέλυσε το αστυνομικό κράτος κι έδωσε ύπαρξη στον καταπιεσμένο, ανέσυρε από την αφάνεια τον καταδυναστευόμενο, τον κοινωνικά ανύπαρκτο. Έγινε κι αυτός πολίτης. Αναγνώρισε την Εθνική Αντίσταση. Υπήρξα ευτυχής γιατί ως πρόεδρος κοινοβουλευτικής Επιτροπής του υπουργείου Εσωτερικών έπαιξα πρωτεύοντα ρόλο. Κι όμως η ελληνική Αριστερά το 1989 επιχείρησε να τον κλείσει φυλακή με ολοφάνερα πλαστά και χαλκευμένα στοιχεία. Ο Ανδρέας έσπασε τη ραχοκοκαλιά του μονοκομματικού κράτους εφαρμόζοντας ακόμη κι ανορθόδοξες μεθόδους για να φθάσει στις βαθιές ρίζες. Σ' αυτόν οφείλεται η σημερινή οργάνωση των κομμάτων. Αλλά αν και διεύρυνε τη δημοκρατία μέσα στα κόμματα, το ΠΑΣΟΚ εξακολούθησε να είναι αρχηγικό. Κι οι οργανώσεις του Κινήματος σύντομα παρουσίασαν εκφυλιστικά φαινόμενα. Ο Ανδρέας Παπανδρέου διέθετε πολιτικό νου, κομματικές οργανωτικές ικανότητες και προσωπική γοητεία. Ήταν γνώστης της πολιτικής των ελιγμών και της τακτικής του αντιπερισπασμού στις δύσκολες στιγμές. Έβρισκε πάντα τρόπο να ξεγλιστράει συμβιβασόμενος ή υποχωρώντας δίνοντας προς τα έξω την εντύπωση ότι θριάμβευσε ή ότι είχε εκπληκτικά αποτελέσματα. Στην εφαρμογή της πολιτικής του χρησιμοποιούσε τη Τοπική αυτοδιοίκηση και τον συνδικαλισμό που τους εξίσωνε με το κοινοβούλιο για να αποδυναμώνει την όποια επιρροή ασκούσαν οι βουλευτές. Αλλά μερικοί του κομματικού συνδικαλισμού διέλυσαν τα πάντα, υπήρξαν η μεγαλύτερη συμφορά του τόπου. Ήταν μια διακεκριμένη προσωπικότητα με εξαιρετική μόρφωση, ευφυΐα και πολιτική οξυδέρκεια. Τα ηγετικά του προσόντα δεν τα αρνούνται ούτε

Με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας Κωνσταντίνο Τσάτσο.

εκείνοι που αμφισβητούν το έργο του. Εξαιρετικός ρήτορας και άνθρωπος των αποφάσεων. Ήξερε να διοικεί με πολύ στιβαρό και αποφασιστικό τρόπο το Κίνημα. Γνώριζε τα διεθνή προβλήματα και χειριζόταν τα θέματα που άπτονται όλες τις παραμέτρους της κοινωνικοπολιτικής διαχείρισης. Χειριζόταν άριστα Αγγλικά και Γαλλικά. Ο Ανδρέας άνθρωπος με πάθος ο ίδιος, ενέπνευσε και τροφοδότησε το πάθος της μεγάλης πλειοψηφίας του

ελληνικού λαού που του εμπιστεύτηκε τις τύχες του. Συγκινούσε τους νέους γιατί εξέφραζε με γνήσιο τρόπο το ριζοσπαστισμό της νεότητας για σύγκρουση με το κατεστημένο. Αυτός ο καθηγητής με το ζιβάνγκο και το πέτσινο σακάκι που χόρευε μαγικά ζειμπέκικο, είχε πάντα ένα μοναδικό ανεπανάληπτο τρόπο να αγγίζει τις πιο ευαίσθητες χορδές, να μιλάει στη ψυχή, να εμπνέει και να ξεσηκώνει τη νεολαία. Είχε την ικανότητα να πείθει, να κάνει τους πολίτες να ταυτίζονται μαζί του. Είχε τη δυνατότητα να ηλεκτρίζει τις μάζες και να συναρπάξει τον συνομιλητή του. Είχε εκπληκτική ευχέρεια στην ανάπτυξη του προφορικού και γραπτού λόγου. Ήταν ορθολογιστής με τρομακτικές δυνατότητες κι αναλυτικό μυαλό. Είχε τη καταπληκτική ικανότητα να αρπάζει τα συνθήματα των οπαδών του και να απαντά με μοναδική άνεση. Μιλούσε κι άκουγε τον πολίτη. Το δεύτερο ήταν ένα ασυνήθιστο ελληνικό χαρακτηριστικό. Ήταν γοητευτικός συνομιλητής και σε κατακτούσε αμέσως η απλότητα και η εσωτερική του φλόγα. Πρόσεχε την άποψη του πολίτη κι αφηνόταν πρόθυμα να ακούει τις εμπειρίες του. Ο Ανδρέας μιλούσε δημοτική, τη λαϊκή γλώσσα, μια φτιαχτή γλώσσα που τη μεταχειριζόταν στα κείμενα κι οι διάφοροι μορφωμένοι σα σημάδι διάκρισης. Γινόταν ένα με το πλήθος, προσαρμοζόταν στα χαρακτηριστικά του και μετατρέποταν σε τοπικό ηγέτη κάθε γεωγραφικής περιοχής. Υπήρξαν λέξεις και φράσεις του που έγιναν συνθήματα. Κι αυτά είχαν την ανταπόκριση των μαζών. Ίσως γιατί εξέθρεψαν κοινούς πόθους και ίσως γιατί είχαν τη μαγεία του πολιτικού λόγου. «Η Ελλάδα στους Έλληνες» αποτελεί τη βάση της πολιτικής του σκέψης κι όραμα εκατομμυρίων που τον πίστεψαν και τον λάτρεψαν. Ο Ανδρέας ξαναζωντάνεψε τον Ελ Σιντ, που με τη χαρακτηριστική παρουσία του ενέπνεε στους στρατιώτες του μαχητικότητα και τους οδηγούσε σε νίκες. Άνοιγε τα χέρια του όπως ο αετός τα φτερά του και με αυτά τα χέρια κατηύθυνε το πλήθος και όταν ερχόταν η ώρα της αποθέωσης, ένα πλατύ χαμόγελο φώτιζε το πρόσωπο του. Ήταν φανατικός πατριώτης. Και με τη συμβολική του φράση «Βυθίσατε το Χόρα», το 1976, ζητούσε δυναμική προάσπιση των εθνικών δικαιωμάτων στο Αιγαίο. Ήταν ο ηγέτης των μεγάλων πρωτοβουλιών. Είχε τη δύναμη να μπολιάζει τους άλλους με τις δικές του εμπνεύσεις. Γι αυτό πρωτοστάτησε στην ειρηνιστική κίνηση των «Έξι». Είχε τον πρώτο λόγο στις διεθνείς συναντήσεις όπου κρίθηκαν οι εξελίξεις σε σημαντικά θέματα. Με ευφυείς χειρισμούς και ελιγμούς έκανε πράξη και βίωμα όλου του λαού την ευρωπαϊκή τοποθέτηση της χώρας αφήνοντας στην αντίπερα όχθη μια στείρα μειοψηφία κάτω από 10%.

Ιστορική φωτογραφία από την πρώτη κοινοβουλευτική ομάδα του ΠΑΣΟΚ. Ομιλεί ο Ανδρέας Παπανδρέου. Στη δεύτερη σειρά, από αριστερά: Γιάννης Αλευράς, Γιάννης Παπασπύρου, Γιώργος (Γάκιος) Παπαδημητρίου και Γιάννης Κουτσοχέρας. Τρίτη σειρά: Γιάννης Φλώρος (αριστερά) και Γιάννης Χαραλαμπίδης.

Μ.Π. Θυμάμαι που μου είχες πει να διαβάσω όλα τα κόμματα, τα φιλοσοφικά τους κείμενα και μετά να αποφασίσω που θα πάω και με ποιες αρχές θα αγωνιστώ... Ότι δεν πρέπει να ενταχθώ σε ένα κίνημα επειδή ήσουν εσύ ένας από τους πρωτεργάτες και οι γονείς μου αλλά επειδή πιστεύω στις αρχές του. Τώρα μετά από τόσα χρόνια, που γαλουχήθηκα και πίστεψα στον Ανδρέα Παπανδρέου, που σαν νέα ζούσα κι εγώ το πάθος που με μετέφερε βλέπω ότι είχες δίκιο. Αλλά τα νιάτα παθιάζονται, δεν βλέπουν πίσω από τη κουρτίνα γιατί δεν δέχονται ότι μπορεί να έκαναν λάθος. Αλήθεια ποια ήταν τα ελαττώματα του Ανδρέα;

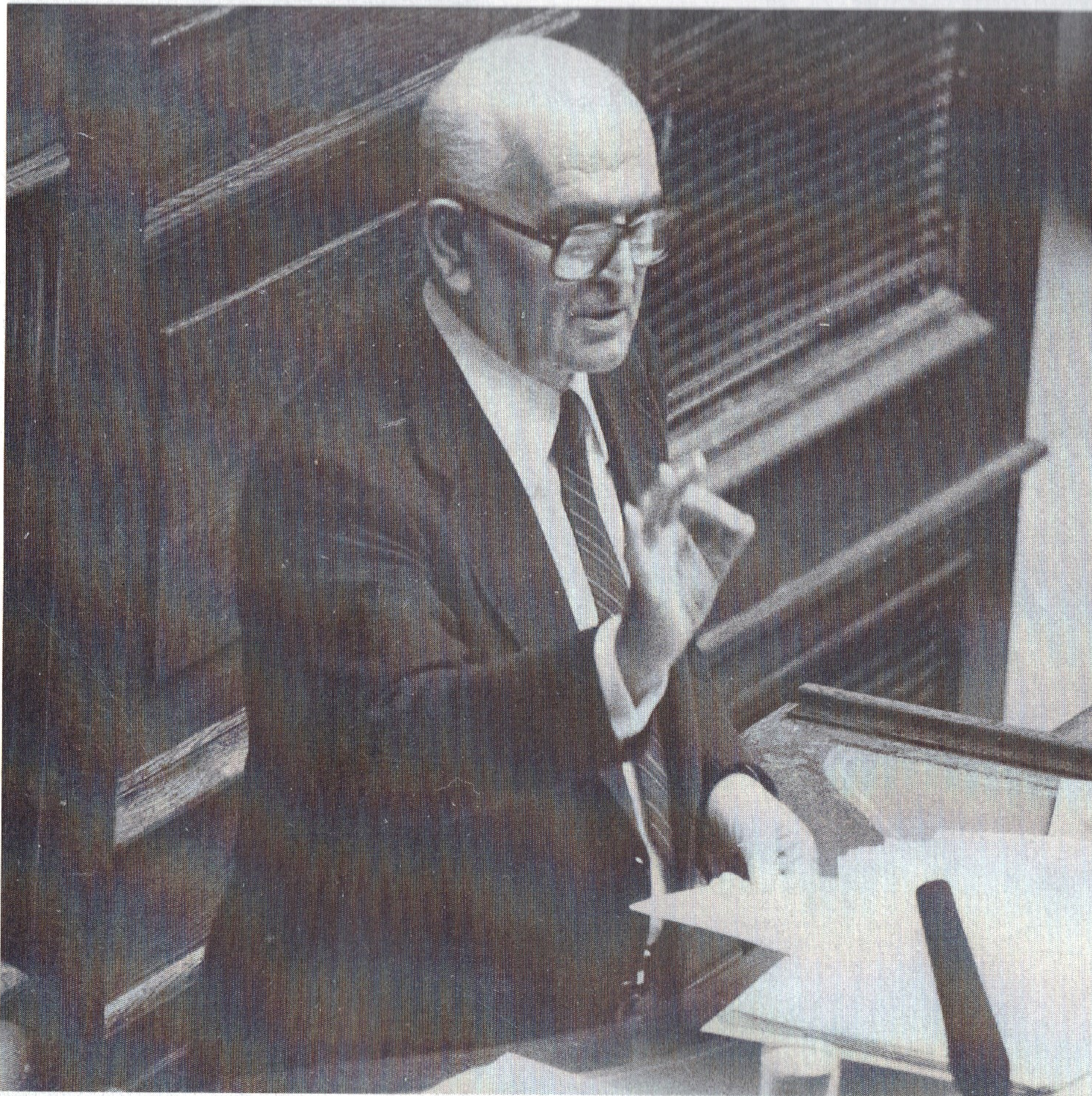
Γ.Π. Ναι, ο Ανδρέας δεν ήταν ο Θεός όπως τον έβλεπε ο λαός τότε και του συγχωρούσε τα λάθη του. Με το που έδινε χρήματα στον λαό, του έδωσε τη στερημένη ελευθερία του, δεν σημαίνει ότι δεν είχε ελαττώματα. Όχι για τον λαό μα μέσα στο κίνημα. Μπορώ να τον χαρακτηρίσω εγωκεντρικό, απόμακρο, σκληρό, αχάριστο και άφιλο. Όλα τα Συνέδρια του ΠΑΣΟΚ αποτελούσαν συνάθροιση κολάκων, κεκρακτών, υμνωδών, χειροκροτητών και κλακαδόρων. Σχεδόν όλοι ήταν κρατικοδίαιτοι. Πολλοί έφυγαν από κοντά του απογοητευμένοι. Ο άνθρωπος με τα τόσα προσόντα, λόγω του αυταρχισμού και ηγεμονισμού του, ήθελε να έχει κοντά του ανθρώπους χωρίς σκέψη και γνώμη, χωρίς φωνή. Αποκεφάλιζε δε κάθε αντιρρησία συνείδησης. Ήθελε κοντά του απλούς κομπάρσους, θλιβερούς χειροκροτητές, υπάκουους, υποτακτικούς, που δεν διαφοροποιούνταν, δεν θα τολμούσαν να αντισταθούν. Τους ήθελε να είναι σαν μαλάκια, άβουλοι, άτολμοι, σαν ευνούχοι ανύπαρκτοι σαν την ίδια την ανυπαρξία. Οι Ηγέτες ξέρουν πως η επιτυχία τους κρέμεται από την επιλογή των συνεργατών τους. Στη πράξη όμως πολλοί λίγοι ξέρουν ή μπορούν να κάνουν σωστές επιλογές. Κι ο Ανδρέας δεν έκανε σωστές επιλογές. Το ότι όμως ο Ανδρέας Παπανδρέου απέτυχε σε κάποιους τομείς είναι

αναμφισβήτητο. Τα εθνικά θέματα βρίσκονταν βαλτωμένα. Δεν έδειξε καμιά θέληση απεμπλοκής της πολιτικής εξουσίας από τα διαπλεκόμενα συμφέροντα.. Η Οικονομία δεν μπόρεσε ούτε επί των ημερών του να απογειωθεί. Δεν κατόρθωσε να επιβληθεί στις απολιθωμένες δομές και στα τσιμεντένια συμφέροντα. Η Δημόσια Διοίκηση δεν απέβαλλε το γραφειοκρατικό της χαρακτήρα. Μοίρασε πολλά χρήματα στους αγρότες και στις άλλες παραγωγικές τάξεις αλλά δεν φρόντισε τα χρήματα αυτά να φτάνουν στη παραγωγή. Ήταν τόσο προσκολλημένος στην απόλαυση της ζωής και της εξουσίας που δεν ενδιαφερόταν καθόλου για την υστεροφημία του και το έργο που θα άφηνε. Αλλά ούτε για το ίδιο το ΠΑΣΟΚ ενδιαφερόταν όταν έλεγε ότι «δεν κληρονομείται και δεν τεμαχίζεται» γιατί σκεπτόταν ότι δεν θα είχε μέλλον χωρίς αυτόν. Και σε αυτό δεν έπεσε έξω. Έδωσε πολλές ελευθερίες στον λαό αλλά δεν φρόντισε να τον κάνει πολίτη, πολίτη του Κράτους. Τον άφησε παρία κι αντιπολιτευόμενο του Κράτους. Άφησε το κράτος να το διαφεντεύουν και να θριαμβεύουν οι χρυσοφόροι και οι δουλαγωγοί. Λησμόνησε τη διακήρυξη πως η ρίζα της συμφοράς βρίσκεται στην εξάρτηση της πατρίδας μας αλλά δεν χτύπησε αυτή τη συμφορά. Αλλά όλα αυτά για τον πολύ κόσμο πέρασαν σε δεύτερη μοίρα. Ο Ανδρέας Παπανδρέου ευθύνεται γιατί επέτρεψε τη μετατροπή του κινήματος σε διαμεσολαβητικό μηχανισμό για τη νομή και τη διανομή της εξουσίας, για την αλαζονεία του υπουργικού θώκου, τη πολυπραγμοσύνη των στελεχών, τη ταύτιση θεσμών με τα πρόσωπα την εσωκομματική πάλη χαρακωμάτων, την αφηρημένη αναφορά στο λαό που υποκαθιστά την έλλειψη ευδιάκριτης πολιτικής απέναντι σε τάξεις και στρώματα λαού. Κι όλα αυτά τα είχε καταγγείλει ο ίδιος στο κόμμα αλλά μόνο για τα πρακτικά του κόμματος..... Για το σημερινό κατάντημα του τόπου, του λαού, του ΠΑΣΟΚ, βασικοί υπεύθυνοι είναι ο ίδιος ο Ανδρέας, αλλά κυρίως εκείνοι που επιβίωσαν μόνο και μόνο επειδή έτυχε να τους αγγίξει το ραβδί του.. Όλοι εκείνοι που έβαλαν φερμουάρ στα δρώμενα για να μη χάσουν τη καρέκλα τους. Γιάννης Αλευράς, Γιώργος Γεννηματάς, Μένιος Κουτσόγιωργας, Απόστολος Κακλαμάνης, Σάκης Πεπονής, Κάρολος Παπούλιας, Γιάννης Χαραλαμπόπουλος, Λιβάνης, Λαλιώτης, Μιλτιάδης Παπαιωάννου, Πάγκαλος, Σημίτης, Βάσω Παπανδρέου, Τσοχατζόπουλος, Αυγερινός και πολλοί άλλοι. Παρακολουθούσαν αδιάφοροι το κατρακύλισμα του τόπου ενώ μπορούσαν να αντιδράσουν και να μην έχει φθάσει ο τόπος σε αδιέξοδο. Περιορίστηκαν στη κολακεία. Όλοι οι παραπάνω δέχονταν οτιδήποτε γίνονταν αμίλητοι, άλαλοι και χειροκροτούντες. Πορεύτηκαν κατά τας εντολές του Κυρίου χωρίς ούτε να διαμαρτυρηθεί για τη καταστροφική πορεία του τόπου και του ΠΑΣΟΚ. Τη διαμαρτυρία τη θεωρούσαν αντιλαϊκή κι αντισοσιαλιστική αντίληψη. Κι έτσι η Αλλαγή έγινε Παραλλαγή για να καταλήξει σε Συναλλαγή. Οι περισσότεροι δε από αυτούς αλεξιπτωτιστές δεν τόλμησαν να πολιτευτούν και να εμφανιστούν για ψήφο στο λαό στα δύσκολα χρόνια του ΠΑΣΟΚ παρά μόνο όταν το Κίνημα έκανε εκλογές περιπάτου. Αλλά και τότε μερικοί προτίμησαν το ψηφοδέλτιο επικρατείας. Πάντως τον Ανδρέα Παπανδρέου κατά τη διάρκεια της πολιτικής του σταδιοδρομίας οι αντίπαλοι του τον έβλαψαν πολύ λιγότερο από τους εκλεκτούς του συνεργάτες. Ο Ανδρέας Παπανδρέου ήταν άστρο που έπρεπε να λάμψει σε ακτίνα πολύ μεγαλύτερη από αυτή που προσδιόριζαν οι κορυφές του ΠΑΣΟΚ. Είχε όλες τις προϋποθέσεις να γράψει χρυσές σελίδες στη πολιτική ιστορία. Δεν το θέλησε. Κι άφησε τους στενούς του συνεργάτες με το φερμουάρ στο στόμα να οδηγήσουν κι αυτόν και τον τόπο σε οδυνηρές αδιεξόδους, σε ολισθηρές παρόδους και σε ολέθριες καθόδους. Κι έδωσε το δικαίωμα στη Ραχήλ Δεξιά και τους εγκάθετους της να

βγάζουν «φωνές θρήνου και κλαυθμού» για να καλύψουν τις δικές τους ευθύνες... Τον έφαγε η κολακεία που ήταν η αχίλλειος πτέρνα του. Συνήθιζε να κατηγορεί τον γείτονα για τη βρώμικη αυλή του όταν η δική του είναι σκουπιδότοπος. Έφτασε στο σημείο για το ΠΑΣΟΚ να ζητά καθαρή η Δεξιά. Ασφυκτιώντας από την αποπνικτική ατμόσφαιρα που δημιουργούνταν από τη τακτική των διαφόρων στελεχών και την αδιαφορία των έντιμων ιδεολόγων βάζοντας τη πολιτική του σταδιοδρομία στη κόψη του ξυραφιού πέρασε πρώτος στην επίθεση. Γιατί έβλεπε ότι ξένα πρόσωπα πήγαιναν να ιδιοποιηθούν για προσωπικά τους συμφέροντα την Αλλαγή η οποία ήταν η μόνη ελπίδα του κουρασμένου λαού μας. Έπειτα πίστευε ότι οι πολιτικοί άνδρες παραμένουν μόνο όταν έχουν δύναμη να μετουσιώσουν τις ιδέες τους σε πράξη ζωής. Τη σιωπή τη θεωρούσε καθαρή προδοσία για τον λαό. Και εδώ είναι ευθύνη όλων των έντιμων του ΠΑΣΟΚ κατήγγειλε ο ίδιος και καταλόγισε βαρύτερες ευθύνες στους Αλευρά, Χαραλαμπίδου, Πεπονή, Γεννηματά, Σκουλαρίκη, Βερυβάκη, Κακλαμάνη και άλλους. Αυτοί ήταν περισσότεροι υπεύθυνοι ακόμη και από ίδιο τον Ανδρέα Παπανδρέου γιατί ενώ έβλεπαν το κατρακύλισμα δεν αντέδρασαν ποτέ έστω και παθητικά. Άφησαν μοιρολατρικά τη τύχη της Αλλαγής στα χέρια προσώπων τα οποία η μόνη δεξιοτεχνία που είχαν ήταν να κινούνται στην ίδια τροχιά με τις κλίκες των Αθηνών και να αναπαράγουν στα ίδια πρότυπα τόσο από ήθος όσο και από ύφος. Προτιμούσαν να ωραιοποιούν τα πάντα στον αρχηγό ενώ ορκίζονταν ότι οι ίδιοι είναι γαλαξίες εντιμότητας και για όλα φταίει ο αρχηγός. Αλλά ότι και να πουν σήμερα τίποτε δεν τους απαλλάσσει από τη τεράστια ευθύνη που φέρνουν. Στη λαϊκή συνείδηση είναι συμμετοχοί και είναι πλέον αργά και προτιμότερο να σιωπούν. Κάθε βουλευτής είναι φορέας ενός σταυρού και οφείλει να τον ανεβάσει στον Γολγοθά όπου ο πόνος γίνεται χαρά και ο θάνατος ζωή.

Η εντιμότητα πρέπει να θεωρείται η αρετή του πολιτικού και το όπλο που υπερασπίζεται είναι το θάρρος των ενεργειών του και της γνώμης του. Γιατί αλλοίμονο εάν ο πολιτικός πρεσβεύει κάτι και φοβάται. Προσωπικά έχω τη συνείδηση μου ατάραχη γιατί τον προειδοποίησα, δεν μ' άκουσε. Διαχώρισα τη θέση μου. Και δικαιώθηκα απόλυτα. Θα προτιμούσα το αντίθετο. Το δράμα του τόπου με συνθλίβει και το άδοξο τέλος ενός εκλεκτού και άξιου στενού φίλου με συγκλονίζει. Και στο ζόφο των καιρών μας το μόνο φως που απομένει είναι η ελπίδα Ο Ανδρέας ήταν από εκείνους που η ιστορία ξεκίνησε να γράψει «άμα τη εμφανίσει» του «σελίδες αντικρουόμενες». Και θα περάσουν πολλά χρόνια για να βρεθούν ιστορικοί που θα κάνουν ψύχραιμες κατατάξεις. Σήμερα η αποτύπωση του έργου του πολυτάλαντου ανδρός που εισέβαλλε ορμητικά κι απρόβλεπτα στη πολιτική ζωή του τόπου παρουσιάζει τεράστια εμπόδια. Θα χρειαστούν χρόνια για να αποκρυπτογραφήσει η ιστορία το φαινόμενο Ανδρέας Παπανδρέου, να αναλύσει, να αξιολογήσει και να εκτιμήσει τη ζωή και το έργο του. Να ξεδιαλύνει τη πραγματικότητα από τον μύθο. Και να δώσει τις σωστές διαστάσεις του. Αλλά ο άξιος ηγέτης άξιζε καλύτερο τέλος. Δεν το θέλησε ο ίδιος με τις επιλογές των συνεργατών του που μεταβλήθηκαν σε δούρειους ίππους της αλλαγής. Και οι οποίοι στο τέλος τον πλήρωσαν με το ίδιο νόμισμα, την αφιλία και την αχαριστία που πλήρωσε κι αυτός εκείνους που με πραγματικές θυσίες τον ανέβασαν στο βήθρο της εξουσίας, Η Ιστορία θα έχει τον τελευταίο λόγο.

Δεν θυσίαζε τις αρχές του χάρη της εξουσίας. Ήξερε να εγκαταλείπει την Αρχή όχι όμως τον αγώνα. Θεωρούσε τον εαυτό του απόστολο των ιδεών για τις οποίες οφείλει να αγωνίζεται έστω κι αν δεν πρόκειται να απολαύσει τα αγαθά της εξουσίας. Το 1981 αρνήθηκε να γίνει υπουργός επειδή ο Ανδρέας περιφρόνησε στη πρώτη κυβέρνηση τους αγωνιστές του ΠΑΚ Εσωτερικού. Σε όλη τη πολιτική σταδιοδρομία του διεκήρυττε ότι πρέπει να κάψουμε όλοι το παρελθόν του εμφύλιου διχασμού, τα πάθη και τους εγωισμούς στο βωμό του εθνικού συμφέροντος. Τα λόγια αυτά ηχούσαν σαν σάλπιγγα σε ολόκληρη τη πολιτική του ζωή. Για τη κοινωνική δικαιοσύνη πάλευε με φλογερό ενθουσιασμό. Οι πρωτοποριακές προοδευτικές και ριζοσπαστικές αρχές του αντιμετώπιζονταν σε όλα τα κείμενα και τις ενέργειες του. Βαθύτατα ανθρωπιστής και ειρηνιστής. Ήταν φορέας της ανανεωτικής γραμμής σε όλους τους τομείς. Κοινοβουλευτικός χωρίς να αγνοεί και τα μειονεκτήματα του κοινοβουλευτισμού που είναι όμως το καλύτερο. Στη βουλή ήταν τακτικότατος. Όταν μιλούσε, τον πρόσεχαν οι πάντες γιατί εκτιμούσαν τη σωφροσύνη του και γνώριζαν ότι ήταν καλά προετοιμασμένος. Δεν έκανε συμβιβασμούς, δεν ανεχόταν τη ταπείνωση και εξευτελισμό των ανθρώπων. Απο τους χρυσούς κρίκους της αλυσίδας των προοδευτικών αγωνιστών του λαού μας. Ως πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής του υπουργείου Εσωτερικών, το 1981, πρωτοστάτησε στην αναγνώριση της Εθνικής Αντίστασης. Δική του ήταν η πρόταση να γιορτάζεται η Αντίσταση στον Γοργοπόταμο (Ν.1285/1982). Ασχολήθηκε πρώτα με την αναγνώριση της εθνικής αντίστασης η οποία μέχρι τότε παρέμενε αγνοούμενη, υβριζόμενη ενώ οι αντιστασιακοί διωκόταν. Πρότεινε και έγινε δεκτό να γίνεται η επέτειος της Αντίστασης στον Γοργοπόταμο. Γιατί εκεί οι αντάρτες των αντιστασιακών παρατάξεων βρήκαν το ψυχικό μεγαλείο να παραμερίσουν μίσση και πάθη να ενωθούν και να θαυματοουργήσουν. Εκεί η αντίσταση βρήκε το πραγματικό της πρόσωπο. Είναι ο μόνος που δεν σιώπησε στον πολιτικό και θανάσιμο εναγκαλισμό του ΠΑΣΟΚ με κυκλώματα συμφερόντων. Πάνω από τις προσωπικές φιλοδοξίες έβαζε το συμφέρον του λαού. Μέσα στο ΠΑΣΟΚ βρέθηκε αντιμετώπος με αόρατες αλλά και πολύ ορατές δυνάμεις του κακού. Δυνάμεις των καταχρήσεων και της διαφθοράς. Τους αντιμετώπιζε με σθένος και αισιοδοξία που προκαλούσε εντύπωση στον λαό. Σε εποχή που καμιά δεν ακούγεται φωνή διαμαρτυρίας και ελέγχου κατά της κυβέρνησης αλλά οι πάντες μεταβάλλονταν σε κόλακες και σκύβουν τους τρέμοντας υποκλινόμενοι μπροστά στους εξουσιαστές, ο ίδιος ασκούσε δριμύτατη δημόσια κριτική. Η στάση του ικανοποιεί όλους εκτός από τους οικονομισάριους και όσους έρπουν. Αποφεύγουν να τον αντιμετώπιζουν ανοιχτά γιατί είναι διάτρητοι.

Στο βήμα της Βουλής.

Τα χρόνια της Υπουργίας μου

«Ήταν Ιούλιος του 1985. Πριν λίγες ημέρες είχε ορκιστεί το οριστικό κυβερνητικό σχήμα ύστερα από τη θριαμβευτική νίκη του ΠΑΣΟΚ στις εκλογές του Ιουνίου μέσα από την οποία αναβαπτίστηκαν και αναθερμάνθηκαν οι ελπίδες του λαού για προκοπή, εθνική ανεξαρτησία, αξιοκρατία, καθώς για βάθεμα και στέριωμα των δημοκρατικών θεσμών. Έπειτα από φορτικές πιέσεις των συναγωνιστών μου στο ΠΑΚ Εσωτερικού που τόσο περιφρόνησε ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ αλλά και από κρυφή ελπίδα μήπως από κοντά προλάβω την κατάρρευση, δέχτηκα το υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών.

«Ένας από τους συνεπείς πολιτικούς, γνωστός για τους μακροχρόνιους αγώνες του για τη Δημοκρατία, για τον λαό μας, για το κοινωνικό σύνολο χάρη του οποίου δεν δίστασε ποτέ να πει την αλήθεια, όσο πικρή κι αν ήταν, να στηλιτεύσει καταστάσεις και να καταγγείλει πράξεις και παραλείψεις που είναι αντίθετες με το κοινωνικό συμφέρον. Διέθετε μια πλούσια και βαθιά εμπειρία στα θέματα του δημόσιου τομέα, γνώριζε τα τερτίπια και τις μεθοδεύσεις που χρησιμοποιεί το γραφειοκρατικό κατεστημένο ενώ διέθετε ένα αλάνθαστο αισθητήριο που αποτελούσε τον οδηγό στη λήψη αποφάσεων» Έγραφαν οι εφημερίδες της εποχής.

Είναι γνωστό ότι ο τομέας Μεταφορών και Επικοινωνιών πάντα είχε την ιδιαίτερη βαρύτητα, ευαισθησία και σοβαρότητα γιατί έρχεται καθημερινά με το ευρύ κοινό. Όσα ονόματα κι αν άλλαξε στις διάφορες κυβερνήσεις. Και οι σχέσεις Κράτους-πολίτη συνεχώς δοκιμάζονται σε ποικίλα και διαφορετικά μέτωπα. Καθημερινό μέλημα του ήταν η εξέταση όλων των θεμάτων που αφορούσαν τον τομέα αρμοδιότητας του και η εξεύρεση της ενδεδειγμένης λύσης. Σε θέματα που αφορούσαν τη διαχείριση του δημοσίου χρήματος ήταν άτεγκτος και σε περίπτωση παραβάσεων η απόφαση κολασμού ήταν βαριά, κεραυνοβόλα και αμετάκλητη. Γνώστης των προβλημάτων του δημόσιου τομέα, των ρυθμών λειτουργίας και ανταπόκρισης, του βαθμού παραγωγικότητας και αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών θεωρούσε απαραίτητο να πνεύσει άνεμος εκσυγχρονισμού και νέας αντίληψης και νοοτροπίας σε δημοκρατική βάση. Για τον Ελληνικό λαό και ιδιαίτερα για τους φορολογούμενους πολίτες έχει μεγάλη σημασία η διάθεση των χρηματικών πόρων με περίσκεψη, φειδώ, ορθολογισμό και διαφάνεια. Πρέπει με κάθε τρόπο και με θυσίες να αποφεύγεται κάθε σπατάλη χρηματικών πόρων. Άξιος μνήμης θεωρήθηκαν οι εγκύκλιοι που απηύθυνε στους εποπτευόμενους Οργανισμούς και Επιχειρήσεις Κοινής ωφέλειας σχετικές με θέματα οικονομικής διαχείρισης και διάθεσης χρηματικών πόρων Στο έγκυρο οικονομικό περιοδικό «Οικονομικός Ταχυδρόμος» και σε σχετικό άρθρο σημειώθηκε ότι «αν γίνουν όλα αυτά που ζητά ο κ. Παπαδημητρίου, τότε μπορούμε να μιλάμε για εξοικονόμηση δεκάδων ίσως δισεκατομμυρίων δραχμών που μέχρι τώρα μόνο ίσως ο κύριος Παπαδημητρίου ενδιαφέρθηκε να μάθει που πηγαίνουν.» Σε άλλη εγκύκλιο προς το προσωπικό όλου του τομέα του Υπουργείου, τόνιζε ότι «οι δημόσιοι υπάλληλοι δεν έχουν θέση εξουσιαστή αλλά υπηρέτη των πολιτών και με το σκεπτικό αυτό θεωρείται επιτακτική η ανάγκη για μια άμεση και ριζική αλλαγή βελτιωμένης αντίληψης και νοοτροπίας σε σχέση μεταξύ των υπαλλήλων και του κοινού, μια σχέση που θεωρείται πλέον αμετακίνητα σε δημοκρατικές βάσεις, σχέσεις ισοτιμίας και όχι υπεροχής των υπαλλήλων απέναντι στους οποιουσδήποτε συναλλασσόμενους πολίτες.» Με την εγκύκλιο αυτή έγινε υπόμνηση των θεσμικών

υποχρεώσεων των υπαλλήλων και των δικαιωμάτων των πολιτών με σκοπό τη μεγιστοποίηση του βαθμού αποδοτικότητας των υπηρεσιών. Το πέρασμα του από το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών άφησε εποχή κι αποτέλεσε σταθμό γι αυτό το αμαρτωλό υπουργείο των μεγάλων προμηθειών και συναλλαγών όπου κάθε..... φιλέλληνας» βρίσκει άφθονη τροφή . Σε αυτό το πολυπαθές υπουργείο, ο πρώτος υπουργός γέννημα και θρέμμα του Ξηρομέρου τίμησε το όνομα του, την εκλογική του περιφέρεια και την εμπιστοσύνη των συμπατριωτών του. Οι εφημερίδες της εποχής δεν μπορούσαν να μην εξαίρουν συνεχώς τη τιμιότητα του. Η Εφημερίδα «Πρωτοπορία» του Μεσολογγίου στις 19-4-84 έγραφε «Μπορεί κανείς να μη συμφωνεί ή να διαφωνεί με τις απόψεις του βουλευτή Παπαδημητρίου. Δεν μπορεί κανείς όμως να μη χειροκροτήσει τον αγωνιστή που με το περισσό πάθος και απέριττη ευθύτητα μάχεται για τις ιδέες του. Θα μπορούσε κάποιος να τον πει παλαιοκομματικό, από κάποια άποψη είναι. Δεν παρακολουθεί τα «σύγχρονα ρεύματα αριβισμού και καιροσκοπισμού. Δεν είναι σημαία ευκαιρίας γι αυτόν το ΠΑΣΟΚ. Είναι πεποίθηση και μακρόχρονη θητεία.... Για να σκεφτείτε λιγάκι και θα δείτε ότι για πρώτη φορά πολιτικός αρνείται Υπουργείο προτάσσοντας το συμφέρον του λαού.....»

Αντίκρισε να περιφέρονται μόνιμα στο Υπουργείο πρόσωπα του πλούτου των οποίων η ηθική και η φιλοσοφική ανάλυση της ζωής είχαν ένα κοινό στόχο. Τον παράνομο πλουτισμό σε βάρος του ελληνικού λαού. Τα ίδια πρόσωπα κυκλοφορούσαν μέσα στους πακτωλούς που προσέφεραν οι ΔΕΚΟ ως αδηφάγοι πολιτισμένοι κανίβαλοι και καταβρόχθιζαν πανουργάτα τον ιδρώτα του ελληνικού λαού. Ότι πέτυχε στη ζωή του το πέτυχε με τις δικές του δυνάμεις έπειτα από σκληρούς αγώνες και μεγάλες θυσίες και στερήσεις. Δεν του το έδωσε κανένας. Γι' αυτό δεν μπορεί να το πάρει. «Ο Ανδρέας Παπανδρέου δημιούργησε τους βουλευτές του ΠΑΣΟΚ χωρίς να κουραστούν, εκτός διακεκριμένων εξαιρέσεων. Ενώ τον Ανδρέα Παπανδρέου τον βοήθησε ο Γιώργος Παπαδημητρίου. Με τη δική του προσωπική δύναμη και μερικών άλλων παρουσιάστηκε το ΠΑΣΟΚ στη Βουλή. Δεν του το έδωσε κανένας. γι αυτό και δεν μπορεί κανείς να του το πάρει.

«Τον άνθρωπο να τον κρίνεις από κάτι που κάνει αυτός, που είναι δικό του, που δεν του έφτιαξαν οι άλλοι και που δεν μπορούν να τον μιμηθούν», γράφει ο Άγγλος συγγραφέας Κάρολος Ντίκενς.

«Ο πολιτικός πρέπει να δρα και να δημιουργεί, παρά τις αντιδράσεις που τον ακολουθούν σε κάθε του κίνηση. Αντιδράσεις από τις πολλαπλές φάλαγγες της καθυστέρησης, που δρουν στην κοινωνία μας. Και εδώ είναι το σθένος και το ήθος του. Και οι πράξεις του επιβάλλεται να μην πάσχουν νομικά, αλλά και να μην είναι και ηθικά διάτρητες. Το βασικό δε γνώρισμα του πολιτικού πρέπει να είναι η αρετή, με χαρακτηριστικό γνώρισμα το σεβασμό του δημόσιου χρήματος. Και ότι ο πολιτικός ασυζητητί δεν επιτρέπεται: «Να ανήκει στην ομοταξία εκείνων, όπως έλεγε ο Εμμανουήλ Ροΐδης, που γνωρίζουν είκοσι τέσσερις τρόπους να προμηθεύονται χρήματα, εκ των οποίων ο τιμιότερος είναι η κλοπή».

Βλέπετε, στην Ελλάδα τα αστρονομικά ελλείμματα, την εγκληματική κακοδιοίκηση, τη φρενήρη λεηλασία κ.λπ. τα πληρώνει πάντοτε αδιαμαρτύρητα ο λαός. Εδώ συμβαίνουν όλα τα

παράλογα. Και τούτο γιατί ο λαός ομφαλοσκοπεί και, αντί να τιμωρήσει, θέτει και αυτός το κομματικό συμφέρον πάνω από το δικό του και το εθνικό. Ο λαός μας δεν θέλει να αποδειχτεί ότι δεν ζούμε στην εποχή των μύθων, αλλά της απομυθοποίησης. «Οφείλουμε να ομολογήσουμε,» τόνιζε «ότι σε καμιά άλλη περίοδο της μεταπολεμικής μας πολιτικής ζωής δεν υπήρξε στη βάση ευρύτερη πολιτική ομογνωμία με την έννοια της επιδοκιμασίας προς τα κόμματα, καίτοι αυτά είναι υπεύθυνα για την πολιτική, οικονομική και κοινωνική εξαθλίωση. Πρόκειται ασφαλώς για την ουσία του πολιτικού προβλήματος, αφού εκ των πραγμάτων ο λαός αρνείται να θέσει ζήτημα εμπιστοσύνης σε όλους τους κομματικούς μας φορείς. Και έτσι, ενώ υπάρχει κρίση, έχουμε τους πολιτικούς μας να μη δημιουργούν, αλλά να λογομαχούν για τις ευθύνες της κρίσης μας και τους ψηφοφόρους χωρισμένους να φλυαρούν ακατάπαυστα. Και ενώ τα άλυτα προβλήματα μας καθημερινά μεγεθύνονται και το σκάφος βουλιάζει, οι «ευφύεστατοι» επικεντρώνουν τους στόχους τους στην έμμεση εξυπηρέτηση του ατομικού τους συμφέροντος...»

Όλοι αναμένουν τη στιγμή της εξόντωσης του αντιπάλου. Για την τύχη αυτού του τόπου δεν ενδιαφέρεται κανένας, ενώ οι κίνδυνοι τον περιζώνουν και είναι ορατοί και μάλιστα επισημαίνονται και από τους ίδιους τους υπεύθυνους πολιτικούς. Ο ασύγκριτος εμψυχωτής, που ξεκίνησε την 28 Δεκεμβρίου 1909 από την Κρήτη για να δώσει λύση σε όλα τα κοιμισμένα προβλήματα του ελληνισμού, έλεγε: «Όλοι οι άνθρωποι ζουν με ανθρώπινα συναισθήματα. Αυτοί που δεν τα ζουν δεν είναι γενναίοι, αλλά συναισθηματικά ανάπηροι. Οι γενναίοι ζουν όλα τ' ανθρώπινα συναισθήματα, αλλ' όταν συγκρούονται με το χρέος, τα θυσιάζουν».

Οι πολιτικοί ηγέτες μας ξεχνούν τα λόγια του Δημοσθένη: «Με τη διχόνοια και οι μέγιστες δυνάμεις φθειρόνται». Αλλά και τα άλλα αθάνατα λόγια: «Λησμόνησε, Θεμιστοκλή, ότι είμαστε εχθροί, διότι καιρός είναι αφήνοντας κατά μέρος τις παιδαριώδεις στάσεις και διχόνοιες, να συμεριζόμαστε τον ένθερμον υπέρ πατρίδος αγώνα, συ μεν προστάζοντας και διοικώντας, εγώ δε υπακούοντας και συμβουλευόντας». Ο δε Βολτέρος έλεγε: «Πόσο προσφιλής είναι η Πατρίδα για όλες τις ευγενείς καρδιές». Άδικα, φαίνεται, φώναζε ο Φρειδερίκος Νίτσε πως «ό,τι για τον άνθρωπον είναι ο νους και η καρδιά, είναι η Ελλάς δια την ανθρωπότητα... Απ' όλες τις ανθρώπινες φυλές, η τελειότερη, η ωραιότερη, η αξιοζήλευτη, η γοητευτικότερη, εκείνη που σε συνεπαίρνει περισσότερο προς τη ζωή είναι η ελληνική».

Αλλά, ενώ δεν υπάρχει πολίτης στη χώρα που να μη γνωρίζει ότι η οικονομική κρίση είναι δραματική και ότι απαιτούνται σκληρά μέτρα για την αντιμετώπιση της, αποτελεί υπέρτατη «υποκρισία» να ξεχνάμε ότι η κρίση είναι γνήσιο τέκνο των ελληνικών κυβερνήσεων της Μεταπολίτευσης. Άλλης λιγότερο και άλλης περισσότερο. Και δεν δεχόμαστε ότι η κρίση και οι θυσίες που επιβάλλει υπάρχουν για όλους. Σκόπιμα αγνοούμε στη χώρα μας το φαινόμενο της απόλυτης φτώχειας δίπλα στη σπατάλη του πλούτου. Αδιαφορούμε εάν λίγο ή πολύ όλοι μας κλέβουμε το Δημόσιο με χίλιους τρόπους. Με τη φοροκλοπή και τη μαύρη εργασία, με την αδήλωτη δεύτερη ή και τρίτη εργασία μας, είτε με τις αποδείξεις που δεν απαιτούμε γιατί έτσι κερδίζουμε το ΦΠΑ. Και αξιώνουμε επιτακτικά από το Δημόσιο παροχές όχι ανάλογες με αυτά που δηλώνουμε. «Όλοι θέλουμε να είμαστε αργόμισθοι του Κράτους. Κανείς δεν θέλει να εργαστεί. Και εδώ έχουμε την αποθέωση του λαοφιλούς παιγνίου: «Μια κι όλοι θένε,

ξαπλωμένοι, να τρων από του Κράτους το παχνί, ποιος το σανό θα φέρει σ' αυτό το μαντρί;» Εάν αυτά δεν συνιστούν συλλογή «υποκρισίας», τότε τι είναι; Πότε, αλήθεια, θα έρθει η ώρα της αλήθειας;»

Είναι αναμφισβήτητο γεγονός ότι η πολιτική μας ηγεσία είναι εμφανώς απρόθυμη να συλλάβει τα μηνύματα των καιρών και να οδηγήσει τη χώρα έξω από το τέλμα. Οι χθεσινοί πολιτικοί ήξεραν να παίρνουν αποφάσεις και να τις εφαρμόζουν. Οι σημερινοί είναι άβουλοι, δειλοί και μοιραίοι, παρ' όλα τα μεγάλα και παχιά λόγια που αραδιάζουν. Γιατί, όταν έρχεται η ώρα της πράξης, κάνουν πίσω σαν φοβισμένοι λαγοί, με γελοίες δικαιολογίες, μετρώντας στην πλάτη του Έθνους τα κουκιά που πρόκειται να κερδίσουν ή να χάσουν. Έχουμε χρεοκοπία της πνευματικής ηγεσίας, που αποδεικνύεται ανίκανη να παίξει το ρόλο της, ακόμη και να διαφυλάξει όσα της παρέδωσαν όλες οι προηγούμενες γενιές. Χρεοκοπία τελικά μιας ολόκληρης κοινωνίας, που παρακολουθεί ως αμέτοχος θεατής με χαρακτηριστική απάθεια τα διαδραματιζόμενα. Η δεκαετία του 1990-2000 που ανέτειλε με ένα πρωτοφανή και ευρύτατο αναδασμό των πιο θεμελιωδών αξιών, είχε σαν αποτέλεσμα να τραυματίσει σοβαρότατα τον κοινωνικό ιστό σε ολόκληρο το φάσμα του Έφερε όμως η δεκαετία αυτή και ένα καλό. Το τέλος των μονοκομματικών κυβερνήσεων. Τα προβλήματα που ορθώνονται είναι δυσθεώρητα. Και όλοι γνωρίζουν ποιοι οδήγησαν τον τόπο σε αυτή τη γη... της Χαναάν. Δεν χρειάζεται να είναι κανείς οικονομολόγος και πτυχιούχος κάποιου Χάρβαρντ για να το αντιληφθεί. Άρχισε η κρίση με τη Νέα Δημοκρατία, καρποφόρησε ευφορότατα στην οκταετία του ΠΑΣΟΚ και είμαι βέβαιος ότι θα ολοκληρωθεί με την παρούσα κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας. Ας είμαστε ρεαλιστές», τόνιζε «Ας σταματήσει η κωμωδία που παίζεται. Όταν ένας κόσμος γεννιέται στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη μέσα από κοσμοϊστορικές εξελίξεις, η προοπτική της Ελλάδας χάνεται μέσα στο νέφος της πολιτικής θολούρας και είναι δυσδιάκριτη. Είναι ανεπίτρεπτο οι πολιτικοί αρχηγοί της χώρας να ασχολούνται κατ' αποκλειστικότητα με το "συν 1" και την επαναφορά της λίστας για να επιβληθεί η δικτατορία στο κόμμα και να μένουν ασυγκίνητοι μπροστά στα υπέρογκα προβλήματα του Κράτους και του λαού. Το ΠΑΣΟΚ έπρεπε να σκεφτεί καλά όταν με φανατισμό ψήφισε το "συν 1". Ήμουν ο μόνος που το καταψήφισα. Το ΠΑΣΟΚ με το "συν 1" έφερε τη Νέα Δημοκρατία στην εξουσία. Της χάρισε τέσσερις έδρες. Σήμερα ο τόπος, το επαναλαμβάνουμε, έχει ανάγκη να χαραχτεί εθνική στρατηγική σε μια σειρά από μείζονα θέματα, και όχι να καταναλίσκονται οι πολιτικές δυνάμεις προς χάρη μικροπολιτικών σκοπιμοτήτων, Ο ακαδημαϊκός Άγγελος Αγγελόπουλος, πρόεδρος της Επιτροπής της αποκαλούμενης των επτά σοφών, φωνάζει: «Καταντήσαμε χώρα αναπήρων και συνταξιούχων, και χρειάζεται μακρόπνοη, καλά σχεδιασμένη οικονομική πολιτική». Στη φωνή του, οι μεν πολιτικοί απαντούσαν με το σάλπισμα «εκλογές». Οι δε εργαζόμενοι με τις απεργίες. Και ο λαός με την κλασική του αδιαφορία. Πρέπει να εκμεταλλευτούμε πολιτικά τις εξελίξεις στην Ευρώπη και όχι να αναλωνόμαστε σε καφενειακή πολιτική που αντίκειται στις παραστάσεις. Αλλά για να το επιτύχουμε χρειάζεται να εγκαταλείψουμε το διαβρωμένο πολιτικό σύστημα με τις ηγεμονικές ηγεσίες. Και η ελληνική γραφειοκρατία και η αναβλητικότητα πρέπει να γίνουν παρελθόν. Γιατί, αν συνεχιστεί η γνωστή προχειρότητα, τότε ο κίνδυνος θα είναι τεράστιος για τον τόπο. Γιατί η βαθιά κρίση που ξέσπασε το 1988 άρχισε σαν αρχαία τραγωδία να απλώνει ολοένα πλατύτερους κύκλους και να σφίχτοτυλίγει όλο και περισσότερο τον τόπο. Οι δραματικές

εξελίξεις στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη απέδειξαν ότι στο μέλλον θα επιβιώσουν όσα κόμματα αποκαταστήσουν τις δημοκρατικές λειτουργίες στο εσωτερικό τους. Όσα συγχρονιστούν το συντομότερο δυνατό με τα διαδραματιζόμενα γύρω τους και με τις απαιτήσεις της κοινωνίας, επανατοποθετηθούν και χαράξουν νέες στρατηγικές, πολιτικές και κοινωνικές. Αλλά νέα γραμμή πλεύσης με τα ίδια αποτυχημένα και υπεύθυνα της πολιτικής και οικονομικής κρίσης πρόσωπα είναι βέβαια σχινοβασία πάνω από το βάρανδρο. «Από το τίποτε, τίποτε δεν βγαίνει» (Βασιλιάς Αφ). Και οι πολιτικοί, σημείωνε, πρέπει να έχουν

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου Μπαμπινιωτών Αθηνών στο Υπουργείο (31.1.1986).

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΩΝ ΑΘΗΝΑΣ
"Ο ΑΗ ΓΙΩΡΓΗΣ,,

ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΙΜΗΣ

*Το Δ.Σ. του Συλλόγου Μωαμωϊνιωτών Αθήνας
ο "Αη Γιώργης,, εκφράζοντας όλους τους Μωαμωϊ-
νιώτες της Αθήνας, σαν ελάχιστο δείγμα τιμής, αγάπης
και σεβασμού, γιά το άριστο ποδοζικό ήθος, τους κοινω-
κούς και αννεωείς Δημοκραζικούς αγώνες και τη αννεχή
αγάπη γιά τη Μωαμωϊση, του άξιου ανγκωριανού μας
Υουουργού μεζαφορών και εζώκοινωνιών*

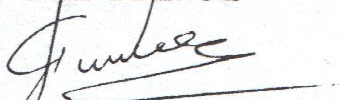
κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

*Με την ιω' αρ. 23/1985 ομόφωνη απόφαση του αννεμέρι
α' αυζού ανανηποζική ωλακέζα και του αννεκρήσσει*

ΕΠΙΤΙΜΟ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

ΤΟ Δ.Σ. ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ

Η ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

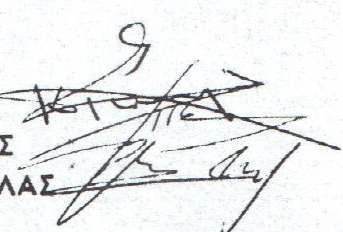

ΣΟΦΙΑ ΜΠΙΡΤΑ - ΔΕΔΕ

ΤΑ ΜΕΛΗ

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΝΙΚ. ΓΑΤΣΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΠΥΡ. ΜΠΙΡΤΑΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΡ. ΖΑΡΚΑΔΟΥΛΑΣ

υπόψη τους ότι στο μέλλον ο κοινωνικός έλεγχος στην εξουσία δεν θα αποτελεί πλέον έννοια αφηρημένη. Και ότι επιβάλλεται οι πολιτικοί να προσέχουν και να μην εξυμνούν αποτρόπαια δικτατορικά καθεστώτα και να προλογίζουν βιβλία σφαγέων. Γιατί, ενώ όλοι γνώριζαν το δράμα του ρουμανικού λαού, έλεγαν για τον «δράκουλα» των Καρπαθίων Νικόλαε Τσαουσέσκου: Κ. Καραμανλής: «Σοφή καθοδήγηση», Ανδρέας Παπανδρέου: «Άλλαξε τη μοίρα της χώρας», Ευάγγελος Αβέρωφ: «Σώφρων αρχηγός», Λ. Κύρκος: «Πρωτοπόρος ηγέτης». Γρηγόρης Φαράκος: «Ειρηνιστής σωστός» («Ελευθεροτυπία», 29.12.89). Όσοι δε δημοκρατικοί πήγαιναν στο Βουκουρέστι και γύριζαν δεν έλεγαν λέξη για τη διαβόητη «Σεκιουριτάτε»...

Στην εποχή μας, δεχόταν, χρειάζεται ηρωισμός για να είναι κανένας σωστός πολιτικός. Επιβάλλεται να είναι ανυποχώρητος, ακέραιος, ασυμβίβαστος στην πολιτική του διαδρομή και να θυσιάζει το ατομικό του συμφέρον για το κοινό αγαθό, την προκοπή του λαού. Ο μεγάλος Σοβιετικός συγγραφέας Σολζενίτσιν γράφει: «Με πόση μεγάλη ηθική δύναμη πρέπει να είναι φορτισμένοι άνθρωποι που θυσιάζουν τα πάντα για το πιστεύω τους». Πρέπει ο πολιτικός να έχει μια σαγήνη στη μορφή του, να είναι άνθρωπος. Να κρίνει τον εαυτό του αυστηρότερα απ' ό,τι οι αντίπαλοι του. Να είναι προικισμένος με αρετή και μια μοναδική ακεραιότητα χαρακτήρα. Ο πολιτικός πρέπει να περνάει στο «εμείς» και να μη μένει στο «εγώ» όπως έλεγε ο Μακρυγιάννης. Αυτά τα προσόντα απέδειξε ότι τα είχε. Υπήρξε πάντα ελεύθερος. Γιατί είχε αυτό που είπε ο ποιητής: «Θέλει αρετήν και τόλμην η ελευθερία». Συχνά δε επαναλαμβάνει τα όσα γραφεί ο πρόεδρος Τζον Κένεντι: «Κανένας δεν μπορεί να είναι με συνέπεια θαρραλέος, όπως και κανένας άνθρωπος με αληθινό χαρακτήρα δεν στερείται θάρρους με συνέπεια». Θεωρούσε τον κοινοβουλευτικό θεσμό ως το Παλλάδιο, το κρηπίδωμα της πολιτείας, που, αν καταρρεύσει, δεν υπάρχει τίποτε στον τόπο. Γι αυτό, από την πρώτη εκλογή του, στις 3 Νοεμβρίου 1963, όταν ο δεινόσαυρος λαός, η σιωπηλή πλειοψηφία, αποτίναξε τη χειμέρια νάρκη, εξαίροντας το αγωνιστικό πνεύμα της Δημοκρατίας, η ζωή του άρχιζε και τελείωνε στη Βουλή. Και είχε δίκιο, λέει, ο Σενέκας όταν συνιστούσε: «Η πρώτη τέχνη του να κυβερνάς είναι να μπορείς να ανέχεσαι το μίσος». Εκτιμούσε το θάρρος του πολίτη, τον οποίο γνώρισε σε δύσκολους καιρούς. Το πάθος του πολεμιστή το διαπίστωσε στην Αλβανία και του άδολου αγωνιστή στην Κατοχή, στα κάτεργα των Γερμανών και Ιταλών, στη Γενική Ασφάλεια, στην ΕΣΑ, στις φυλακές και στους τόπους εξορίας. Σε όσους αδικαιολόγητα διαμαρτύρονταν, επαναλάμβανε τα λόγια του Βολτέρου: «Διαφωνώ με όσα λες, αλλά θα υπερασπιστώ μέχρι θανάτου το δικαίωμα σου να τα λες».

Ως βουλευτής υπήρξε ευρύς στη σύλληψη των ιδεών, προνοητικός και οξύς στην αντίληψη των πραγμάτων, τραχύς στην εκτέλεση των αποφάσεων, μελετητικός, φιλόπονος, ακούραστος, ανεξάντλητος, ακαταπόνητος. Παρείχε πάντοτε υπηρεσία Μέντορος, με την εχεφροσύνη και τη λιτότητα του. Ο λόγος του και η γεύση του ήταν πάντοτε πολύτιμη απόλαυση πείρας,

σωφροσύνης αλλά και αποφασιστικότητας. Η επιχειρηματολογία του στα κείμενα του και στους λόγους του είναι πάντοτε ισχυρή, εύληπτη, τεκμηριωμένη. Το δε ύφος και ήθος της γραμμής του χαρακτηρίζει άμεσα πολιτικό και ηθικό ανάστημα, που νομίζουμε ότι θα αξιολογήσει η δικαιοσύνη της ιστορικής μνήμης. Έμεινε τίμιος και φτωχός γιατί πίστευε ότι δεν υπάρχει μεγαλύτερη αρετή για έναν πολιτικό από την αρετή της εντιμότητας. Ως πολιτικός ήταν οραματιστής, όχι όμως ουτοπιστής. Ήταν ιδεαλιστής, ανεξάρτητος μαχητής, πιστός στις αρχές του, άφοβος, πραγματικά έντιμος. Καμιά δύναμη δεν μπορούσε να τον κουνήσει από όσα πίστευε ότι είναι σωστά, νόμιμα και ηθικά και θα βοηθήσουν το λαό να απαλλαγεί από τις δίδυμες τραγωδίες της φτώχειας και του πολέμου, που τις έζησε. Με την αφοβία του πολιτικού, που δεν είχε τίποτε το τρωτό, υπηρετούσε τις ιδέες του και ζούσε γι' αυτές.

Σε μια συζήτηση που είχα με τον υπεύθυνο του πολιτικού γραφείου δημοσιογράφο Χρήστο Παπαδημητρίου ,γιος του και πρώτος ξάδελφός μου, που διαμόρφωνε την εικόνα του υπουργού με όλους τους παράγοντες της δημόσιας ζωής μου μίλησε για τις θέσεις τις δικές του μα και του υπουργού. Αυτή τη συζήτηση δεν ήθελα να τη σχολιάσω με τον θείο μου γιατί περισσότερο με κέντριζαν τα γεγονότα της κατοχής και της επταετίας. Οι ίδιες θέσεις υπάρχουν στο βιβλίο του θείου μου και υπουργού!

«Για μένα, η πολιτική είναι λειτούργημα που πρέπει να ασκείται με αυταπάρνηση, με θάρρος και ανεξαρτησία του πνεύματος, καθώς και αλληλεγγύη στον αδύναμο πολίτη. Πρέπει να υπηρετεί την αλήθεια, τα συμφέροντα του λαού και τη νοημοσύνη του. Με αξιοπρέπεια και περηφάνια προς τους δυνατούς και προπαντός με ευσυνειδησία. Ο πολιτικός οφείλει να διατηρεί ως οχυρό τη συνείδηση του και να έχει ως ανάλογο ήθος ώστε η πολιτική να είναι υπηρεσία στη κοινωνία και στον πολίτη. Για μένα υποχρεούται να πηγαίνει βαθιά στις ρίζες από όπου γεννιούνται οι ευθύνες του και να συνειδητοποιεί τις ατέλειες του, ώστε να μπορεί να τις καλύψει. »

Πριν αρχίσω τη κουβέντα μαζί του θα ήθελα να τονίσω τη τιμιότητα του υπουργού. Όταν έκλεισαν τα Επίκαιρα που ήταν διευθυντής σύνταξης, ο υπουργός δεν ζήτησε από κανένα να τοποθετήσουν τον γιο του σε μια δουλειά σύμφωνα με τα προσόντα του.....

Μ.Π. Πες μου για τις πρώτες ημέρες στο Υπουργείο. Σε ποια κατάσταση το βρήκες και τι ακολούθησε;

Χ.Π. Όταν πήγα στο Υπουργείο, εδραίωσα τις από χρόνια πεποιθήσεις μου ότι δεν υπάρχει θεσμός στο δημόσιο που να μην έχει καταρρακωθεί και να μην έχει εξευτελισμούς. Δεν υπάρχει πολιτειακή δομή απρόσβλητη από το σαράκι του κομματισμού. Ο κυνισμός αποχαλινώνει τον αμοραλισμό της βάσης. Γι' αυτό και ο λαός παρακολουθώντας αηδιασμένος τα άθλια δρώμενα αποπολιτικοποιείται. Η Διοίκηση πάσχει από χρόνια διοικητική καχεξία που είναι ανάλογη με την ευεξία του αριθμού των δημοσίων υπαλλήλων. Ελάχιστοι υπάλληλοι εργάζονται με απόδοση. Όλοι οι άλλοι μοιάζουν με Συβαρίτες. Οι Συβαρίτες, γράφει ο Πέτρος Ευθυμίου, λέγεται ότι είχαν εκδιώξει από τη πόλη τους τα εργαστήρια για να μη διαταράσσει ο θόρυβος της εργασίας τη ραστώνη τους. Εδώ είμαστε κάπως χειρότερα. Δεν παράγουμε

σχεδόν τίποτε παρά μόνο κραυγές αλληλοκατηγοριών για την απραξία μας. Η αθλιότητα στη διοίκηση δεν είναι ούτε χθεσινή ούτε σημερινή. Υπάρχει πολλά χρόνια στη χώρα μας. Και πολλά είναι τα κορφολογήματα της διαφθοράς από το ανεξάντλητο περιβόλι της διοίκησης. Ισχυροί κομματικοί άνδρες υποκαθιστούν τους πολιτειακά αρμόδιους. Γι αυτούς η υποσχόμενη από χρόνια διαφάνεια των διαδικασιών παρέμεινε μακρινό όνειρο και πυκνή ομίχλη καλύπτει τα έργα τους. Η γνήσια Δημοκρατία ταυτίζεται με την ιδέα του κοινού συμφέροντος. Αλλά δυστυχώς όταν έρχεται η ώρα της αδυσώπητης πράξης τότε το ατομικό συμφέρον και τα πάθη προβάλλουν αχαλίνωτα. Σχεδόν όλοι κυριαρχούνται από νοοτροπία αυταρχισμού και κομματισμού. Και προσβάλλουν αθώες δήθεν εξυπηρετήσεις κομματικών φίλων. Αλλά πίσω μυστήριες συνενοχές πλέκουν πυκνό ιστό και υποκρίνονται μεγάλα ή μικρά σκάνδαλα, προμήθειες και βολέματα ημετέρων. Με την υπομονή τους προκαλούσαν συχνά την οργή του υπουργού και την απρεπή αποπομπή τους. Η αλαζονεία της εξουσίας μαρτυρεί πως οι άλλες οι εξουσιαστικές δομές της κακοδαιμονίας, όχι μόνο συντηρούνται αλλά συνεχώς και υπεραναπτύσσονται. Η αυθαιρεσία μεγιστοποιεί τη ευθυνοφοβία, αφού έχει καταργήσει τη νομιμότητα. Η γραφειοκρατία έχει αποκτήσει τεράστιες διαστάσεις. Το ρουσφέτι οργιάζει. Κάθε φατρία που αναδύεται στη διοίκηση από τον κομματικό βυθό ακυρώνει τις αποφάσεις της προηγούμενης. Άσχετοι υπάλληλοι προσληφθέντες από εύνοια κι όχι με την αξία τους, είναι καλοί όταν δεν κάνουν τίποτε. Και σε όλα αυτά η εκάστοτε αξιωματική αντιπολίτευση περιορίζεται στο να ακολουθεί πολιτική καθολικής αμφισβήτησης και τίποτε άλλο. Τα πολιτικά πάθη είναι νόμιμα και συνεχώς καλλιεργούν το διχασμό που βαθαίνει μεταξύ του λαού, ο οποίος χωρίστηκε σε αντιμαχόμενα στρατόπεδα και απαγορευμένες ζώνες. Σε καφενεία πράσινα, γαλάζια και κόκκινα. Δεν καταβάλλεται προσπάθεια να δημιουργηθεί καμιά συμφιλιωτική ατμόσφαιρα για να σπάσουν τα «γκέτο» των κομματικών καφενειών. Κι έτσι ο λαός αδυνατεί σε κάθε χωριό να αποκτήσει ένα κέντρο πολιτισμού, πρόσφορο σε όλους όπου οι ιδέες της ελευθερίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης να διαμορφώσουν ενεργούς πολίτες. Υπήρξα μάρτυρας παραχάραξης γεγονότων και θεληματικής συσκοτίσης της εθνικής μνήμης. Είδα να διακωμωδούνται μορφές οι οποίες με το παράδειγμα τους γαλούχησαν γενιές. Είδα να περιβάλλονται με επιστημονικό μανδύα ασήμαντα ή σκοτεινά πρόσωπα και γεγονότα. Αντίκρισα τον πολίτη να χάνει την εμπιστοσύνη του στους πολιτικούς, η λέξη ιδανικό του προξενεί θυμό όπως και η αναξιοκρατία του πολιτικού λόγου, η απουσία του μελλοντικού οράματος και η ιδεολογική διάλυση της νεολαίας να κυβερνούν τα ήθη του. Τον είδα να αντικρίζει το Κράτος να απουσιάζει από παντού, ιδεολογικά, θεωρητικά, νομοτελειακά και κοινωνικά. Να διαβάζει καθημερινά για προμήθειες, για δισεκατομμύρια, για μαγικά τηλεφωνήματα που κατασκευάζουν πλούσιους σε χρόνο μηδέν και να ανατριχιάζει. Μεταξύ του πολίτη και της κρατικής εξουσίας συνεχίζεται το πολύχρονο χάσμα. Ο σύγχρονος Έλληνας απαιτεί τα πάντα από το κράτος και εναποθέτει τις ελπίδες του σ' αυτό, ποτέ δεν διανοείται να καταλογίσει ευθύνες σ' αυτό. Όταν ζητά κάτι από το κράτος δεν υπολογίζει τις γενικές ανάγκες του συνόλου αλλά θεωρεί τη δική του περίπτωση ως αρχή και τέλος των προβλημάτων. Ο λαός μας πιστεύω ότι έχει αμέτρητα προτερήματα αλλά σε περιόδους κρίσης εκείνα που έρχονται στην επιφάνεια είναι τα ελαττώματα. Χάνεται σε ιστορικές διαδικασίες και συσχετισμούς. Αντί να σκάψει και να μελετήσει το αύριο, παρουσιάζει νεκρωτικές αντιδράσεις. Και στην ουσία αποκαλύπτει ανασφάλεια και αβεβαιότητα. Ο λαός μας έχει πλήρη άγνοια. Γι αυτό

επιβάλλεται να ενημερώνεται με ειλικρίνεια και διαφάνεια. Η απόκρυψη της αλήθειας και μάλιστα στις δύσκολες στιγμές δεν είναι μόνο επιζήμια για την εκάστοτε κυβέρνηση αλλά ολέθρια και για τον τόπο. Αντίκρισα να περιφέρονται μόνιμα στα υπουργεία πρόσωπα του πλούτου των οποίων η ηθική και η φιλοσοφική ανάλυση της ζωής έχουν ένα κοινό παρανομαστή και ένα κοινότατο στόχο. Τον παράνομο πλουτισμό σε βάρος του λαού. Και οι οποίοι σφυρηλατημένοι από τη μανία του χρήματος, πετυχαίνουν την απόλυτη επιβολή τους ελέγχοντας τα πάντα και επιβάλλοντας τις θελήσεις τους. Τα ίδια πρόσωπα κυκλοφορούν μέσα στους πακτωλούς που προσφέρουν οι ΔΕΚΟ, ως αδηφάγοι πολιτισμένοι κανίβαλοι και καταβροχθίζουν πανουργότατα τον ιδρώτα του λαού και μάλιστα ανενόχλητοι. Είδα πρόσωπα στις πρώτες ημέρες να πλησιάζουν τον υπουργό και να χαϊδεύουν τις μεγάλες ιδέες σαν ιδιοκτησία και περιουσία τους ενώ οι κοσμικές στήλες των εφημερίδων τους παρουσιάζουν να ζουν τη νύχτα σε ένα όργιο χλιδής και αναισθησίας γιατί γνωρίζουν ότι ποτέ έλεγχος ή φορολογία δεν υπάρχει για αυτούς ούτε υποχρέωση προς κανέναν ούτε περιορισμός ούτε δικαιοσύνη ούτε Αστυνομία. Είναι αυτοί που πιστεύουν ότι όταν μια χώρα θέλει να έχει στη βιτρίνα της «πατριώτες» και ανώτερης ποιότητας και όχι μόνο από αυτούς που συνήθως σκοτώνονται για την πατρίδα, οφείλει να τους πληρώνει καλά..... Αλλιώς τι θα γίνει το δύσμοιρο το έθνος χωρίς τους καλοθρεμμένους ιεροφάντες της θρησκείας, της οικογένειας και της πατρίδας; Γρήγορα όμως απελπίστηκαν από τη στάση του υπουργού, εξαφανίστηκαν από το υπουργείο και πέρασαν στην αντίπερα όχθη και άρχισαν τη πολεμική εναντίον του. Η μεγαλύτερη, η μέγιστη πληγή του δημόσιου τομέα είναι ο κατ'ευφημισμό λεγόμενος συνδικαλισμός. Οι εργατοπατέρες κατάργησαν το συνδικαλισμό και επέβαλαν το συντεχνιασμό που είναι ο πιο βαθύς και ο πιο κρυφός πυρήνας του δεσποτισμού. Είναι ο καθαρός άτυπος και ανομολόγητος κοτζαμπαζισμός. Ο σημερινός συνδικαλισμός δεν στηρίζεται κατά κανόνα σε έμπειρα στελέχη που να συνδικαλίζονται και να υπερασπίζονται συλλογικά τα γενικά συμφέροντα από όπου προέρχεται επαγωγικά και το δικό τους συμφέρον. Δεν υπάρχει μέσα τους ηθική αίσθηση του συνδικαλιζέσθαι αλλά ασχολούνται με το κλειστό κομματικό συνδικαλισμό. Και σαν κομματικοί εργατοπατέρες όταν κρίνουν για δικούς τους συγκυριακούς λόγους ζητούν να εξασφαλίσουν τα από τη πολιτεία τα προσωπικά τους προνόμια. Φέρνουν τη μεγαλύτερη ευθύνη για τη διάλυση της διοίκησης. Η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα στη Κοινή αγορά που οι συνδικαλιστές έχουν ένα ζηλευτό προνόμιο, να μην εργάζονται καθόλου και να πληρώνονται κανονικά. Ενώ ο περίφημος νόμος 1264/82 δεν τους παρέχει τέτοια δικαιώματα παρά περιορισμένα. Όταν ο υπουργός θέλησε να τον εφαρμόσει τον κατηγορήσαν για καταπάτηση κεκτημένων δικαιωμάτων.. Αλλά δεν τους πέρασε. Ο νόμος εφαρμόστηκε. Μόλις όμως ο υπουργός έφυγε, επανήλθε το καθεστώς. Το 1981, όταν του προσέφερε το υπουργείο Εμπορίου το αρνήθηκε, όπως το αρνήθηκε και το 1984. Αρνήθηκε να δεχθεί υπουργικό θώκο γιατί αντιλήφθηκε ότι ο πρόεδρος της Κυβέρνησης περιφρονούσε τους αγωνιστές του ΠΑΚ, τάχα η κυβέρνηση ήταν τσιφλίκι των αιώνιων φοιτητών, των ανεπάγγελτων, και γιατί όχι αντιπάλων του εσωτερικού και συνεργατών της χούντας. Όλοι αναγνώρισαν στον Γιώργο Παπαδημητρίου τη πολιτική του ευθύτητα και την αξιοπρέπεια. Όλοι τον συγχάρηκαν για το ηθικό θάρρος να αρνηθεί υπουργική καρέκλα επειδή πίστευε ότι δεν ανταποκρίνεται στο συμφέρον του λαού και στις ιδεολογικές του πεποιθήσεις. Τι έλεγε ο Τύπος για εκείνη την απόφαση. Η Καθημερινή στις 29 και 30 /1/1985 έγραφε «Βέβαια γενναιότερη ακόμη και η

άρνηση του κ. Γεωργίου Παπαδημητρίου να δεχθεί Υπουργείο και δυστυχώς εμείς τουλάχιστον δεν ξέρουμε να υπάρχουν πολλοί Έλληνες που θα απέρριπταν τη προσφορά ενός τόσο υψηλού αξιώματος, με την αντρικία μάλιστα δικαιολογία ότι δεν ικανοποιεί η πορεία της Αλλαγής, για την οποία τόσα όνειρα έχει κάνει ο λαός, ο οποίος όμως δεν βλέπει να πραγματοποιούνται, όπως ήθελε τα οράματα του». Η εφημερίδα «Πρωτοπορία» του Μεσολογγίου στις 14/2/1984 έγραφε «Το πρόσφατο παράδειγμα της άρνησης του σεμνού δημοκράτη βουλευτή του νομού μας Γ. Παπαδημητρίου να μη δεχθεί για δεύτερη φορά Υπουργείο στη σημερινή κυβέρνηση της σοσιαλιστικής πλειοψηφίας κρούει τον κώδωνα κινδύνου που κυοφορείται μέσα στα σπλάχνα της προοδευτικής παράταξης εντός των τειχών. Αυτό το κίνδυνο επισημαίνει ο άξιος της εμπιστοσύνης των συμπολιτών του βουλευτής. Τα παθήματα κάποτε πρέπει να γίνονται μαθήματα στους κυβερνώντες» Μπορεί κανείς να συμφωνεί ή να διαφωνεί με τις απόψεις του βουλευτή.

Μπορεί να διαφωνώ κι εγώ σε μερικές από τις απόψεις του. Όχι ότι δεν είχε δίκιο, μα περισσότερο επειδή γαλουχήθηκα σ' αυτό το κίνημα από τον ίδιο τον βουλευτή, από την ίδρυσή του. Δεν μπορεί όμως να μην τον χειροκροτήσω που με περισσό πάθος και απέρρικτη ευθύτητα μάχεται για τις ιδέες του. Θα μπορούσε κάποιος να τον πει παλαιοκομματικό. Από κάποια άποψη είναι. Δεν παρακολουθεί τα σύγχρονα ρεύματα αριθισμού και καιροσκοπισμού. Δεν είναι σημαία ευκαιρίας γι αυτόν το ΠΑΣΟΚ. Είναι πεποίθηση και μακρόχρονη θητεία. Πρώτη φορά –αν δείτε την ιστορία της Ελλάδας-βουλευτής αρνήθηκε υπουργείο προτάσσοντας το συμφέρον του λαού. Γι αυτό και η άρνησή του αυτή συγκίνησε κάθε γνήσια ψυχή.

Η χειρόγραφη δήλωση του βουλευτή Γ. Παπαδημητρίου, που είχε ετοιμάσει να παραδώσει στο προεδρείο της Βουλής, την ημέρα της ψηφοφορίας για εκλογή του Προέδρου Δημοκρατίας, στη περίπτωση που το ΠΑΣΟΚ θα ψήφιζε Καραμανλή (το περιεχόμενο της δήλωσης είχε εκμυστηρευτεί σε ελάχιστους συναδέλφους και φίλους) έγραφε. «Επειδή η ψηφοφορία είναι μυστική και θεωρώ ανέντιμο και άνανδρο εκ μέρους μου να καταλογιστεί η δικιά μου αρνητική ψήφος σε κανένα αθώο συνάδελφο δηλώνω για τους λόγους που δια της επιστολής μου εκθέτω στον κύριο Πρόεδρο, ότι θα καταψηφίσω τον Καραμανλή» Το πολιτικό θάρρος και ήθος του γνωστού για τον ασυμβίβαστο χαρακτήρα βουλευτή που επανειλημμένα έχει δηλώσει ότι βρίσκεται στις επάλξεις για τη Δημοκρατία και την Αλλαγή, επιβεβαιώνεται μέσα σ' αυτή τη δήλωση. Κι επισφραγίζεται από τα ευμενέστερα σχόλια και τα συγχαρητήρια της κοινής γνώμης προς αυτόν». Το «Ποντίκι» στις 19-12-84 έγραψε «Πολυσυζητημένο πρόσωπο ο βουλευτής Γιώργος Παπαδημητρίου έχει κάνει αρκετές φορές δημοσιεύματα κα με υπομνήματα του στον Πρωθυπουργό κριτική αυστηρή στη κυβέρνηση. Όταν όμως πρόσφατα η Δεξιά προσπάθησε να εκμεταλλευτεί μια ερώτηση του στη Βουλή και να τον παρουσιάσει σαν δήθεν έτοιμο για αποστασία, ο 68χρονος βουλευτής τους κατακεραύνωσε «Είμαι ο τελευταίος που θα φύγω από το ΠΑΣΟΚ» είπε!!!!!!!!!!!!!!!

Έπειτα λοιπόν από φορτικές πιέσεις των συναγωνιστών του στο ΠΑΚ Εσωτερικού που τόσο περιφρόνησε ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, αλλά και από κρυφή ελπίδα μήπως από κοντά προλάβει τη κατάρρευση, δέχθηκε το υπουργείο. Το τεράστιο υπουργείο Μεταφορών κι επικοινωνιών. Έπεσε με τα μούτρα στη δουλειά και έκανε το χρέος του με απόλυτη συνείδηση. Προσπάθησε

με κάθε τρόπο να δείξει όλο τον πλούτο των ικανοτήτων του. Ήταν ακούραστος και δυναμικός και διέθετε ισχυρή θέληση, αποφασιστικότητα και μεγάλη δραστηριότητα. Και όμως όλα αυτά τα προσόντα δεν τον παρέσυραν να γίνει αιχμάλωτος των αξιωμάτων, της κοσμικής ζωής και δόξας ή άλλων επιδιώξεων. Στόχος του ήταν να υπηρετεί τον λαό και την αλήθεια.. Όσο ήταν υπουργός άρχιζε και τελείωνε στο υπουργείο. Δεν εμφανίστηκε ποτέ σε κοσμικό κέντρο παρά μόνο όταν επιβαλλόταν από τους πολιτιστικούς συλλόγους του νομού του, που κι από αυτά αποσυρόταν νωρίς. Τον απασχολούσε μόνο η εξυπηρέτηση του φτωχού πολίτη την οποία θεωρούσε μαγεία της ζωής του. Θεωρούσε ιεροσυλία την επέμβαση σε κάτι παράνομο. Πίστευε ότι ο υπουργός είναι λειτουργός και πρέπει να είναι σκληρός με τον εαυτό του. Έλεγε συχνά ότι στον πολιτικό δεν φθάνουν μόνο οι γνώσεις μα χρειάζεται η εντατική εργασία. Και με το πνεύμα αυτό υπηρέτησε τον τόπο και τον λαό τριάντα πέντε χρόνια. Είχε τη δύναμη να διακηρύττει ότι η δημόσια διοίκηση εντελώς διελυμένη. Και ότι για το φαινόμενο των δημοσίων υπαλλήλων και των εξηρημένων Οργανισμών ισχύει ο αποθανατισμός του Καρυωτάκη «Κάθονται στις καρέκλες, μουντζουρώνουν αθώα λευκά χαρτιά, χωρίς αιτία» Και τόνιζε ότι πουθενά αλλού δεν ταιριάζει τόσο όσο στη χώρα μας η διαπίστωση του Ρώσου δραματικού συγγραφέα Αλ.Οστρόφσκι «Όλη η δημόσια υπηρεσία είναι ένα χάρτινο κάστρο από τεμπέληδες, έντυπα και φακέλους». Κι ο Κάφκα συμπλήρωνε «Οι αλυσίδες της βασανισμένης ανθρωπότητας είναι τα υπουργικά έγγραφα». Χωρίς δισταγμό από τη πρώτη στιγμή σκέφθηκε τα λόγια του «Γέρου» που έλεγε «Αποτελεσματικός είναι ο υπουργός που από την αρχή θα δαμάσει το υπουργείο του σαν ένα δύσκολο άλογο». Επεδίωξε και πέτυχε να αντιμετωπίσει τα πολλαπλά προβλήματα με ρεαλισμό και να δίνει ριζικές λύσεις κι όχι εφήμερες. Με δικαιοκρατία κι αμεροληψία έλαβε αυστηρά μέτρα, όχι από δεσποτική διάθεση και αυταρχισμό αλλά λόγω της αναπόδραστης ανάγκης. Χτυπώντας το πλέγμα των αλληλοεξαρτημένων συμφερόντων, πέτυχε την αδιατάραχτη λειτουργία Υπουργείου και Οργανισμών. Με οξυδέρκεια και ορθοφροσύνη ανέπτυξε ακούραστη και ακομμάτιστη δραστηριότητα. Και μιλώντας τη γλώσσα της αλήθειας ήταν φυσικό να προκαλέσει αντιδράσεις του κατεστημένου, οικονομικού και πολιτικού. Παραμέριζε τις νάρκες, έκαμπτε τις αντιρρήσεις και φιλοδοξίες και πετύχαινε ένα θετικό έργο. Μεταξύ των υπαλλήλων δεν έκανε καμιά απολύτως διάκριση. Δεν τον ενδιέφερε η ιδεολογία μα μόνο η προσφορά τους. Γκρέμισε όμως όλους εκείνους οι οποίοι με κολακειές και χωρίς αξία αναρριχήθηκαν όπως τα αναρριχητικά φυτά που προσπαθούν να πνίξουν τα ήμερα δέντρα, τους ικανούς, στους οποίους περιπλέκονται και τους σφίγγουν μέχρι ασφυξίας. Για εκείνον το πνεύμα αλλαγής, νοοτροπίας έπρεπε να φυσήξει για το καλό της διοίκησης και προς αυτή τη κατεύθυνση στράφηκε ο υπουργός με ιδιαίτερο φανατισμό. Συμπεριφερόταν σε όλους τους υπαλλήλους ως φίλος αλλά και δεν επέτρεψε σε κανέναν να μη κάνει, να αμελήσει ή και μόνο να αναβάλλει εκείνο που συμβούλευε να γίνει. Από πείρα δημοσιοϋπαλληλική υποστήριζε ότι ο υπουργός δεν πρέπει να περιμένει βοήθεια από τους υφισταμένους του. Οφείλει να γνωρίζει τι θέλει και τι ακριβώς επιζητεί. Πρέπει οπωσδήποτε να ακούει τις εισηγήσεις των υπηρεσιών αλλά η τελική απόφαση να παίρνεται από εκείνον. Όταν οι υπάλληλοι αντιληφθούν έλεγε, ότι ο υπουργός είναι πρόσωπο με γνώση και θέληση δική του δεν υπάρχει πια περιθώριο αντίδρασης. Ο μεγαλύτερος εχθρός του υπουργού μέσα στο υπουργείο του δεν είναι η αντίδραση αλλά η δυσκινήσια και η αμέλεια των υπηρεσιών. Γι αυτό και κυνηγούσε προσωπικά όλα τα έργα και

τα διάφορα ζωτικά προβλήματα της αρμοδιότητάς του. τα οποία έτρεχαν στο λαβύρινθο της γραφειοκρατίας και της αναβλητικότητας. Σταμάτησε επί υπουργίας του η προσφορά των υπηρεσιών να γίνεται με κριτήρια σκανδαλώδους εύνοιας και με δωροδοκίες. Εξαφάνισε το αίσθημα της απέχθειας για διεφθαρμένη διοίκηση που κυριαρχούσε στο λαό για το υπουργείο. Κι ενώ οι κασσανδρικές προφητείες συναδέλφων του υπουργών κι άλλων κυβερνητικών και κομματικών στελεχών σκοτείνιαζαν τον ορίζοντα, στο υπουργείο με σιωπή, σύνεση και τόλμη πραγματοποιούνταν ανορθωτικό έργο με αυτό που είχε αντικρύσει το υπουργείο στους προπολεμικούς χρόνους. Είχε τεράστια πολιτική διαίσθηση και προφητική ενόραση στις αποφάσεις του. Τον ενδιέφερε το δίκιο κι όχι τα διαμαχόμενα πρόσωπα. Καθολική είναι η εντύπωση ότι το εγώ το είχε εντάξει χωρίς υπολογισμούς στη συλλογική προσπάθεια κι είχε ως στόχο τη αδιάκοπη διαλεκτική αναζήτηση της αλήθειας. Το βλέμμα του πάντοτε φορτωμένο με σκέψεις κατόπτριζε τα ενδόμυχα αισθήματα να πετύχει την αποστολή του. Πέτυχε παρά τις ζηλοτυπίες και τα ευνόητα μίση. Παρά τις ραδιουργίες και τον φθόνο πέτυχε σε ένα υπουργείο με 14 ΔΕΚΟ που είχαν συσσωρευτεί πολλά δύσκολα για επίλυση προβλήματα. Και πέτυχε με μοναδικό όπλο το νόμο και τους ελάχιστους έντιμους συνεργάτες. Παρά τη κομματική εμπάθεια πυργώθηκε στη γενική κοινή συνείδηση και παρέμεινε λευκός και κανένας δεν αμφισβήτησε ποτέ τη προσωπική του εντιμότητα και αρετή. Η διοίκηση ασκούνταν στο υπουργείο και τους Οργανισμούς χωρίς περιθώρια παρέμβασης από καμιά πλευρά. Η συνεργασία του με τις διοικήσεις και τις υπηρεσίες ήταν άψογη. Γινόταν αξιοκρατική αξιοποίηση όλων των στελεχών του υπουργείου και των Οργανισμών και καταργήθηκε κάθε μορφή «ψυγείου». Απομάκρυνε ένα ετερόκλητο πλήθος «ειδικών συμβούλων», που αποτελούσαν οι σύγχρονοι αυτοί Συβαρίτες της κομματικής νομενκλατούρας, τους θλιβερούς αλεξιπτωτιστές της δημόσιας διοίκησης που λυμαίνονταν με τα μεγάλα «ποσά της ανεργίας» τον κρατικό προϋπολογισμό. Και περιόρισε στους απολύτως απαραίτητους υπαλλήλους του πολιτικού γραφείου του. (Τα Νέα 11-10-85). Όλοι αυτοί οι ειδικοί σύμβουλοι και οι υπάλληλοι του υπουργικού γραφείου ασκούσαν εξουσία και οι παρεκτροπές τους ήταν συνηθέστατες και οι αυθαιρεσίες τους συνεχόμενες. Είχαν καταστεί μαστιγές του υπουργείου. Κατάργησε τα πολυτελή και ακριβά σε κόστος και πενιχρά σε απόδοση συμβούλια, επιτροπές και ομάδες εργασίας που αποτελούσαν ίσως τη κυριότερη αιτία της κακοδαιμονίας. Περιόρισε τις κάθε είδους υπερωριακές αμοιβές στο ελάχιστο και τις κατένειμε με πνεύμα ισοπολιτείας και δικαιοσύνης. Ανακλήθηκαν 2500 περίπου των Οργανισμών αποσπασμένοι σε φιλικά τους γραφεία κυβερνητικών αξιωματούχων, οι περισσότεροι από τους οποίους έπαιρναν τον μισθό τους χωρίς να προσφέρουν καμιά υπηρεσία. Ακύρωσε περίπου 300.000 ελευθέρων στα συγκοινωνιακά μέσα, ως και 7.500 περίπου ελευθέρων σε πρόσωπα που είχαν υπηρετήσει στα υπουργικά γραφεία τα τελευταία είκοσι χρόνια και τα οποία δεν παρέδωσαν μόλις έφυγε ο υπουργός όπως όριζε ο νόμος (Κέρδος 3-12-85, Βραδυνή 17-1-1986).

Μ.Π Αυτά όλα είναι πρωτόγνωρα μα σημαντικά. Έχουμε μάθει τους υπουργούς να γεμίζουν το γραφείο τους φακέλους. Πώς διαχειρίστηκε όλη τη διαφθορά σε ένα τόσο δύσκολο υπουργείο;

Χ.Π. Διοικούσε το υπουργείο όπως ο κυβερνήτης που δεν αφήνει το καράβι του να το κατευθύνει η σύνεση των ανέμων αλλά το οδηγεί στο λιμάνι. Όπως ο τοξότης, που τοξεύει στον

ορισμένο στόχο και δεν ρίχνει το βέλος του άσκοπα. Έδινε λύσεις στα μεγάλα και μικρά προβλήματα χωρίς χρονοτριβή. Όντως, στο γραφείο του δεν υπήρχαν υψωμένοι φάκελοι προβλημάτων, γνωστό σήμα κατατεθέν των υπουργών, γεγονός που προκαλούσε εντύπωση και στους επισκέπτες. Η αντοχή του ήταν μοναδική. Χαλκέντερος, εργατικός μέχρι μανίας, όπως τονίσαμε. Εργαζόταν δεκαέξι ώρες το εικοσιτετράωρο και δεν λάμβανε ούτε την απαραίτητη πρόνοια για στοιχειώδη ανάπαυση και ψυχαγωγία. Κατακλινόταν μετά τα μεσάνυχτα και το πρωί στις 7.00 βρισκόταν στο υπουργείο. (Λευτέρης Παπαδόπουλος, Τα Νέα 10-4-1986). Και δικαιολογούμενος ο υπουργός έλεγε ότι είναι οπαδός του πολιτικού της Πολωνίας Β.Σλάβεκ ο οποίος υποστήριζε ότι πρέπει «Να είσαι δούλος της εργασίας για να μην είσαι δούλος του ανθρώπου». Ως και του τυφλού Γάλλου ιστορικού Αυγ. Τιερί, που έλεγε ότι έβρισκε παρηγοριά κατά τις ώρες της εργασίας. Ο υπουργός διαχειρίστηκε το δημόσιο χρήμα με την ευθύνη και την επιμέλεια που του άρμοζε. Χτύπησε με όλα τα μέσα την Λερναία Ύδρα των καταχραστών που λυμαίνονταν τους Οργανισμούς. Και οι οποίοι τους είχαν μεταβάλλει σε εργαλεία διαφθοράς, πλουτισμού των διάφορων τυχοδιωκτών, σε κάλυψη των ανίκανων και αφαιμάξη των χρημάτων του λαού. Απομόνωσε όλους εκείνους που έδιναν την έντονη αίσθηση ευημερίας, πλούτου και ανώμαλης ζωής και αναδυόταν από αυτούς η εντύπωση ότι η Ελλάδα είναι λουσομένη στην ευμάρεια. Στο πολυμερές έργο του, από το οποίο ανάβλυζε το φρόνημα, το ήθος, η παράδοση, οι αγώνες του και ιερά βιώματα του λαού συναντούσε αντιδράσεις. Και η αντίδραση δεν προερχόταν από την αξιωματική αντιπολίτευση ή την Αριστερά αλλά μέσα από το ίδιο το ΠΑΣΟΚ. Ο δράκος που λυμαίνεται αυτό το τόπο ακόμη δεν είχε χορτάσει. Μέσα στο Κίνημα υπήρχε ένας ανελέητος ανταγωνισμός επικράτησης των φατριών, ένα ασίγαστο μίσος κατά παντός αντιλέγοντος ιδεολόγου αγωνιστή. Υπήρχε ένα χάσμα στο πνεύμα της συνεργασίας, εφόσον βρισκόταν εκτός φατρίας. Τον πολέμησαν, αλλά οι ωμότατοι εκβιασμοί, οι κυνισμοί και οι ταρτουφισμοί τους προσέκρουσαν στις ηθικές αρχές του με τις βαθιές ρίζες των βάθρων τους, που γι αυτούς παρέμεναν απροσπέλαστες κι ακατανόητες. Όλοι, αυτοί που αντιδρούσαν αισθάνονταν τον έλεγχο της εξουσίας να γίνεται ασφυκτικός κι ο κάθε υπεύθυνος ένιωθε στο σβέρκο του την ανάσα του. Απαγόρευσε τους διορισμούς, χωρίς έγκριση της αρμόδιας επιτροπής υπουργών. Περιέκοψε τις ελαστικές δαπάνες κατά 25% και δέχτηκε τα ευμενή σχόλια του Τύπου (Τα Νέα 28-9-85, Ελευθεροτυπία 29-9-85, το Βήμα 28-9-85, Αυριανή 29-9-85 και Οικονομικός Ταχυδρόμος 10-10-85). Απαγόρευσε την υπογραφή συμβάσεων καθώς και την αποστολή πολυμελών επιτροπών στο εξωτερικό χωρίς τη προηγούμενη έγκριση του. Εβδομαδιαίως έφευγαν τουλάχιστον 5-6 πολυμελείς αντιπροσωπείες για το εξωτερικό χωρίς σοβαρό λόγο. Διερευνούσε σε βάθος με επιτροπές ειδικών άμισθων φίλων -συνεργατών του, κάθε πτυχή που δημιουργούσε υποψίες για κακοδιοίκηση, βαριές αμέλειες, παραλείψεις, ατασθαλίες και γενικότερα ενέργειες αντίθετες προς τα συμφέροντα του δημοσίου αλλά και του λαού. Οι υπεύθυνοι, χωρίς καθυστέρηση παραπέμπονταν στον Εισαγγελέα. Τη κλεισιά και την άσκοπη σπατάλη του δημοσίου χρήματος ήταν έγκλημα. Η σχολαστικότητα του έφθανε μέχρι του σημείου ώστε πολλές φορές να παρατηρείται έλλειψη γραφικής ύλης στο πολιτικό γραφείο. Για να υπογράψει παραγγελία γραφικής ύλης έπρεπε πρώτα να βεβαιωθεί ότι υπάρχει π.χ. μόνο ένα στυλό. Άνοιξε διάπλατα τις πόρτες του υπουργείου στον λαό, όταν άλλοι τις είχαν σφραγίσει ακόμη και για τους βουλευτές. Τόνιζε κάθε λίγο τα λόγια του Λένιν «Η τακτική μας είναι να λέμε την αλήθεια στον λαό, ακόμη κι αν δεν μας συμφέρει, γιατί τότε μόνο

έτσι θα κάνουμε τον κόσμο να μας πιστεύει και να μας εκτιμάει...» (Γαλάζιο τετράδιο , μετάφρ. Μ.Αλεξανδρόπουλου σελ.45).Για τους δημοσιογράφους είχε μόνιμα τη πόρτα ανοιχτή. Και του σπιτιού του ακόμη. Κάθε εβδομάδα δεχόταν ομαδικά τους καθ' ύλην δημοσιογράφους και τους ενημέρωνε . Άσχετο αν την επόμενη, μερίδα του Τύπου δημοσίευε άλλα αντί άλλων, πάντα με αντικυβερνητική μανία, όχι σπάνια μάλιστα και με δυσμενή σχόλια σε βάρος του υπουργού. Έχοντας πάρει ο ίδιος γεύση δημοσιογραφική , θέλει τον Τύπο ελεύθερο αλλά όχι κίτρινο...

Μ.Π. Ξέρω πολύ καλά ότι δεν έχει φρουρά, ούτε στην είσοδο του σπιτιού του μα ούτε και στις τυχόν επισκέψεις του. Μου θυμίζει τον Ούλαφ Πάλμε...

Χ.Π. Προσωπική ασφάλεια δεν χρησιμοποιούσε όπως άλλοι υπουργοί που είχαν δεκάδα αστυνομικών με συνοδεία μάλιστα αστυνομικών αυτοκινήτων. Απασχολούσε μόνο ένα αστυνομικό κι αυτόν για συντροφιά στο υπουργείο αφού έφευγε μετά τα μεσάνυχτα παρά για ασφάλεια. Στο σπίτι του, που του είχαν εγκαταστήσει φρουρά την έδωξε από την πρώτη μέρα. Δεν ένιωθε όμορφα απέναντι στους υπόλοιπους ενοίκους της πολυκατοικίας. Στην ΕΟΚ η ακολουθία του δεν υπερέβαινε τους δυο ενώ στις επίσημες προσκλήσεις των ξένων κυβερνήσεων τους τρεις όταν οι άλλοι μετέβαιναν με κουστωδία υπαλλήλων και δημοσιογράφων. Με επιστολή του στον υπουργό Προεδρίας της Κυβέρνησης (25-1-85), ζήτησε να αντικατασταθούν τα πολυτελέστατα και πολυέξοδα υπουργικά αυτοκίνητα. Το θέμα συζητήθηκε στο υπουργικό συμβούλιο, λήφθηκε απόφαση αντικατάστασης αλλά έμεινε απόφαση... Ουδέποτε χρησιμοποίησε το υπουργικό αυτοκίνητο πέραν της διαδρομής υπουργείου-κατοικίας του. Στις μετακινήσεις του χρησιμοποιούσε φιλικά αυτοκίνητα γιατί ο ίδιος δεν είχε, ή τα υπεραστικά μέσα συγκοινωνιών. Στην εκλογική του περιφέρεια μόνο μια φορά πήγε με υπουργικό αυτοκίνητο, στις γιορτές της εξόδου του Μεσολογγίου 1896. Ξένοι που ήρθαν να παραστούν στα εγκαίνια του δορυφορικού σταθμού του ΟΤΕ, στις Θερμοπύλες, σχολίασαν ευμενώς το γεγονός όταν αντίκρισαν να καταφθάνει στο χώρο της τελετής ο αρμόδιος υπουργός με πούλμαν. Ακόμη και στη Βουλή ήταν ο μοναδικός που πήγαινε με τα πόδια ελλείψει αυτοκινήτου. Σεβόταν απόλυτα τις συμβατικές υποχρεώσεις απέναντι των εργαζομένων και προέβαινε σε άμεση επίλυση όλων των νόμιμων αιτημάτων. Αλλά δεν ανεχόταν τις ανεκδιήγητες εκείνες κλαδικές επιτροπές και τον παρεμβατικό ρόλο των εργατοπατέρων «συνδικαλιστών» που ήταν συνηθισμένοι να συνδιοικούν τις υπηρεσίες του υπουργείου και των Οργανισμών με τον Υπουργό.

Μ.Π. Σε ρώτηση προηγούμενα για τη διαφθορά αλλά θέλω να μου πεις περισσότερα γιατί είναι απαραίτητο να γνωρίζει ο πολίτης... Να μπορεί να κρίνει.... Ίσως να επιλέξει καλύτερα ποιος πολιτικός τον αντιπροσωπεύει γιατί σίγουρα αν γνωρίσει καλύτερα αυτά που μου λες η επιλογή θα είναι μία...Το ελπίζω....

Χ.Π. Χτύπησε χωρίς οίκτο τους πολύποδες των μεσαζόντων που λυμαίνονταν τους Οργανισμούς. Όχι μόνο δεν δέχτηκε κανέναν από αυτούς, αλλά με τα μέτρα τα οποία έλαβε δεν τολμούσαν ούτε από την οδό Ξενοφώντος όπου βρισκόταν το Υπουργείο να περάσουν. Απαγόρευσε τη χρησιμοποίηση των μεσαζόντων στις προμήθειες και την υλοποίηση αυτών χωρίς έγκριση του υπουργού. Είχε ακόμη γνωστοποιήσει στον Ανδρέα Παπανδρέου με

επιστολή του ότι δεν πρόκειται να εγκρίνει σύμβαση άνω των 500.000.000 δραχμών αν προηγουμένως δεν υπάρξει έγκριση της Βουλής. Δυστυχώς η εισήγηση του αυτή δεν εγκρίθηκε από τον πρωθυπουργό αλλά και ποτέ ο ίδιος ο υπουργός δεν ενέκρινε σύμβαση άνω των 500.000.000 δραχμών. Το 1986 αρνήθηκε να εγκρίνει σύμβαση με το αμαρτωλό τρίγωνο «Ζήμενς-Έρικσον- Ιντρακόμ» για 8100 ψηφιακά κέντρα και 20000 παροχές ύψους 6,7 δισεκατομμυρίων δραχμών από την εξ' ειδικών συγκροτηθείσα επιτροπή ελέγχου, που όλοι τους ήταν άμισθοι . Επίσης απαγόρευσε να προκηρυχθεί διαγωνισμός για προμήθεια υλικού υποδομής για ψηφιακά κυκλώματα ύψους 9 δισεκατομμυρίων δραχμών. «Και φαίνεται εφόσον επέμεινα στην έγκριση της Βουλής αρχίζω να γράφω την ιστορία μου.....της απομάκρυνσης» Το γεγονός δημοσιοποιήθηκε από τον ίδιο γενικό διευθυντή του Φάνη Τόμπρα. Σε δίκη του «Ελεύθερου Τύπου», όπου μνηστής ήταν ο γενικός διευθυντής, σε ένα στάδιο της δίκης αποκάλυψε προς το δικαστήριο ότι «Αντιτάχθηκε λοιπόν ο κύριος Παπαδημητρίου και δεν υπέγραψε κάποιο έγγραφο που του είχε σταλεί. Έ, λοιπόν πήγε στο σπίτι του» (Ελεύθερος Τύπος 15-11-1987). Όταν έφυγε ο υπουργός, όλες οι συμβάσεις που αυτός είχε αρνηθεί να εγκρίνει, χωρίς έγκριση της Βουλής υπογράφηκαν.

Το προηγούμενο χρονικό διάστημα είχε δώσει άμεση προτεραιότητα στον ΟΤΕ. Έστρεψε την προσοχή του στην ενίσχυση της τηλεφωνικής σύνδεσης μέσω των αστικών και υπεραστικών δικτύων ως και της ασύρματης τηλεφωνίας. Με την έγκριση του διατέθηκαν πιστώσεις και καταρτίστηκαν προγράμματα ανάπτυξης στους νομούς όλης της χώρας.. Ιδιαίτερα όμως έστρεψε τη προσοχή του στους τελείως εγκαταλειμμένους νομούς Καρδίτσας, Φλώρινας, Ξάνθης, Αιτωλοακαρνανίας, Άρτας, Πρεβέζης, Λευκάδας, Ευρυτανίας και Λακωνίας τους οποίους και χαρακτήρισε πιλότους. Στην Αιτωλοακαρνανία μάλιστα που τη θυμόταν όλοι οι πολιτικοί όταν ήθελαν να στρατολογήσουν ή να φορολογήσουν τους πολίτες, διέθεσε πίστωση περίπου τεσσάρων δισεκατομμυρίων δραχμών και ίδρυσε στο Μεσολόγγι ξεχωριστό συγκρότημα. Σημειώνω ότι η κυβέρνηση της ΝΔ το κατήργησε. Επίσης διέθεσε και τις απαιτούμενες πιστώσεις για την ανέγερση κτιρίων ΟΤΕ και ΕΛΤΑ στο Αγρίνιο. Ήταν υπέρ των κοινωνικοποιήσεων των ΔΕΚΟ με την απαραίτητη όμως προϋπόθεση ότι θα έπρεπε να επιδιωχθεί η δημιουργία κατάλληλης υποδομής. Κι όχι να παραδοθούν οι Οργανισμοί στους αδαείς συνδικαλιστές. Γιατί τότε θα βυθιστούν στα τεράστια ελλείμματα που θα φέρουν ασφαλώς τη χρεωκοπία τους. Αντιστάθηκε όσο μπορούσε στην ανορθόδοξη επ' αυτού πολιτική του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας. Και οι φόβοι δυστυχώς επαληθεύτηκαν.....

Μ.Π. Ας πιάσουμε τον αμαρτωλό ΟΣΕ... Γιατί αν και είναι το καλύτερο ασφαλέστερο μέσον μεταφοράς, που θα μπορούσε να είναι κερδοφόρο, σήμερα είναι υπερχρεωμένο. Τα κόμματα το υπερχρέωσαν στις εκλογικές αναμετρήσεις.....

Χ.Π. Ο δάσκαλος του, Αλέξανδρος Παπαναστασίου έλεγε «Όσο κι αν αναπτυχθούν τα μέσα συγκοινωνίας, ο σιδηρόδρομος θα παραμείνει το βασικό μέσο μεταφοράς» Και πόσο σωστά είχε προβλέψει ο μεγάλος πολιτικός... Βλέπουμε σήμερα στην Ευρώπη όλα τα κράτη να αποβλέπουν στο τρένο ως το κύριο μεταφορικό μέσο του μέλλοντος. Σε όλες εκτός από την Ελλάδα εκσυγχρονίζουν το δίκτυο, προμηθεύονται υπερταχείς συρμούς, συνεργάζονται για την επεξεργασία μιας κοινής πολιτικής με άλλες χώρες και επενδύουν μεγάλα κονδύλια για να

αξιοποιήσουν το πιο οικονομικό μέσο μεταφοράς. Ενώ η Ελλάδα κατέχει την τελευταία θέση στην ΕΟΚ ως προς το ποσοστό συμμετοχής του σιδηρόδρομου στο επιβατικό και εμπορευματικό έργο. Η εγκατάλειψη και η αδιαφορία στον ΟΣΕ είχαν από χρόνια συσσωρεύσει τεράστια κενά. Θεώρησε ως πρωταρχικό του μέλημα την εξυγίανση του ΟΣΕ. Ρίχτηκε με τα μούτρα κι αγωνίστηκε σκληρά για να παραμεριστούν τα γνωστά πλέγματα κατά του σιδηρόδρομου. Έκανε μελέτες κι εξασφάλισε κονδύλια από το περιφερειακό ταμείο της ΕΟΚ. Έπρεπε με κάθε τρόπο να προσπεράσει τα εμπόδια με τη επικοινωνία μας με τη Κεντρική Ευρώπη.

Θυμάμαι, όσο γράφω, ένα περιστατικό που μου το αφηγήθηκε ο ίδιος ο υπουργός.....

«Στις 6-121-85 με επισκέφθηκε ο υπουργός Εξωτερικών της Ρουμανίας Στεφάν Αντρέι που βρισκόταν στην Αθήνα ως επίσημος προσκαλεσμένος της κυβέρνησης, και με κάλεσε να επισκεφθώ επίσημα τη χώρα του. Η Ρουμανία επεδίωκε να πουλήσει στην Ελλάδα σιδηροδρομικό υλικό. Αποδέχτηκα τη πρόσκληση υπό τον όρο ότι το πρώτο θέμα στις συζητήσεις θα είναι η εξασφάλιση τακτικής συγκοινωνίας με ελληνικά λεωφορεία μεταξύ Ελλάδας και Ρουμανίας προς εξυπηρέτηση των εκεί Ελλήνων φοιτητών. Η Ρουμανική κυβέρνηση όταν έστειλε το πρόγραμμα παρέλειψε το θέμα αυτό. Αντέδρασα άμεσα. Η Ρουμανική κυβέρνηση διαμαρτυρήθηκε στον πρόεδρο της κυβέρνησης διαμέσου του υπουργού εξωτερικών. Εξήγησα στον πρωθυπουργό τους λόγους και το ταξίδι ματαιώθηκε.»

Μ.Π. Σε ποια κατάσταση βρήκε την Ολυμπιακή Αεροπορία;

Χ.Π. Βρήκε τον εθνικό μας αερομεταφορέα την Ολυμπιακή και τη θυγατρική της «Κέτερινγκ» να μυρίζει πτωμαϊνή προτού ακόμη πεθάνει. Η περίπτωση της «Κέτερινγκ» θα έλεγε κανείς ότι έπασχε από σηψαιμία εκ γενετής. Ποτέ άλλωστε δεν έδινε την εντύπωση υγείας. Ενώ τις ανάγκες της κάλυπταν πλουσιοπάροχα 500 άτομα, είχαν προσληφθεί χωρίς προσόντα περίπου 3500 και χωρίς να τηρηθεί καμιά διαδικασία. Υπέρτατος νόμος η επιθυμία του προέδρου της εταιρείας..... Και παρά τις φοβερές αντιδράσεις, η επέμβαση του ήταν άμεση. Απέλυσε τον πρόεδρο και έλαβε διάφορα μέτρα για την εξυγίανση της εταιρείας με πρόεδρο αυτής τον πετυχημένο και έντιμο επιχειρηματία Διονύσιο Καράμπελα-Σγούρδα. Η κατάσταση ήταν τραγική. Το πέλαγος ήταν βαθύ και απέραντο. Παρουσίαζε έλλειμμα 6.5 δισεκατομμυρίων με αρνητικά φυσικά και οικονομικά στοιχεία. Ο αεροπορικός στόλος είχε φτάσει το μέσο όριο ηλικίας 11.5 χρόνια. Έλαβε αμέσως δρακόντεια κατασταλτικά μέτρα. Απαγορεύτηκαν οι προσλήψεις και τα δωρεάν εισιτήρια εκτός για λόγους ασθενείας σε άπορους όπου τους δίδονταν δυο εισιτήρια μετ' επιστροφής με απόφαση του υπουργού. Κατά τη περίοδο της υπουργίας του κανένας απολύτως διορισμός υπαλλήλου δεν έγινε παρά μόνο δέκα εργάτες με εντολή του Προέδρου της κυβέρνησης για να διευκολύνεται η πρωινή διακίνηση των ημερήσιων εφημερίδων στην επαρχία. Από τα εισιτήρια μεταφράζεται ωφέλεια 3,5 δισεκατομμύρια δραχμές ετησίως. Ακίνητοποίησε τριάντα διευθυντικά αυτοκίνητα τα οποία χρησιμοποιούνταν ως ΙΧ με δαπάνες της εταιρείας. Μόλις ο υπουργός απομακρύνθηκε, τα αυτοκίνητα τα ξαναπήραν οι διευθυντές γιατί δεν είχε υλοποιηθεί ο μακροχρόνιος πλειστηριασμός τους. Περιορίσε το προσωπικό εξυπηρέτησης κάθε αεροπλάνου από 560 σε

390 άτομα. Το 1989 έφθασαν στα 965. Επεξεργάστηκε πλήρες πρόγραμμα αναδιοργάνωσης της Ολυμπιακής, το πήγε στο ΚΥΣΥΜ, εγκρίθηκε αλλά δεν υλοποιήθηκε από αντιδράσεις του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας. Το οποίο με νέες εισηγήσεις στο ΚΥΣΥΜ προσπαθούσε να το ανατρέψει. Ο Πρόεδρος της κυβέρνησης λόγω των αντιδράσεων του υπουργού, τον συνιστά συμμόρφωση με τις αποφάσεις του ΚΥΣΥΜ. Τότε ο υπουργός υποβάλλει τη παραίτηση του αλλά δεν έγινε δεκτή. Στο ΚΥΣΥΜ, ο Γιώργος Παπαδημητρίου είχε τονίσει «Εάν δεν ληφθούν άμεσα μέτρα, η συνέχιση της κατάστασης θα οδηγούσε με μαθηματική ακρίβεια σε οικονομικό αδιέξοδο και κλείσιμο της ΟΑ εντός τριετίας όπου το έλλειμμα θα υπερβεί τα 120 δισεκατομμύρια» Όπως κι έγινε. Το έλλειμμα το 1989 έφθασε αισίως τα 109 δισεκατομμύρια και με αρνητικά τα άλλα οικονομικά στοιχεία. Οι ληξιπρόθεσμες οφειλές έφταναν τα 67 δις. Ενώ οι μακροπρόθεσμες και οι βραχυπρόθεσμες στα 84 δις και 74 δις. Την ίδια εποχή στην ΕΟΚ και σε ολόκληρη την Ευρώπη συντελούνταν κοσμογονικές αλλαγές στο χώρο των αεροπορικών εθνικών εταιρειών, στην Ελλάδα είχε αρχίσει να μπαίνει στη τροχιά της ιδιωτικοποίησης η ιδέα της μεταβίβασης της Ολυμπιακής σε ιδιώτη. Οι εφημερίδες έγραφαν ότι την Ολυμπιακή διεκδικούσαν Λάτσης, Βαρδινογιάννης και Νιάρχος .Ο Υπουργός αντιστεκόταν με πείσμα. Υποστήριζε ότι η ΟΑ έβδομη στη σειρά στη διεθνή μεταφορά επιβατών δικαιολογεί απόλυτη αισιοδοξία για κερδοφόρα πορεία. Υπό τη προϋπόθεση βέβαια να λειτουργεί με ιδιωτικά κριτήρια χωρίς τις εγγενείς αδυναμίες που συσσωρεύει η ασφυκτική εξάρτηση από το κράτος. Θεωρώ, έλεγε, την ιδιωτικοποίηση ως το μεγαλύτερο σκάνδαλο του αιώνα. Έλεγε συνέχεια, είναι δυνατόν η Δεξιά να κρατικοποιεί την Ολυμπιακή και σοσιαλιστική κυβέρνηση να επιθυμεί την ιδιωτικοποίηση; Η πληροφορία για την ιδιωτικοποίηση της Ολυμπιακής πέρα από τους διαδρόμους των υπουργείων και των πρεσβειών, έφθασε στη Κοινή Αγορά. Η απάντηση του υπουργού στους ομολόγους συναδέλφους του ήταν κοφτή και κατηγορηματική στις Βρυξέλλες «Όσο θα είμαι εγώ υπουργός αυτό δεν γίνεται» Αλλά και στο Λονδίνο, εφοπλιστές ρωτούσαν τον υπουργό αν η ΟΑ θα παραχωρηθεί σε εφοπλιστή. Γιατί άκουσαν στα σαλόνια ξενοδοχείου γνωστό αθυρόστομο να τον βρίζει ως αντιδρώντα. Στην αγόρευση του επί τρεις ώρες στη Βουλή με το θέμα της ΟΑ βροντοφώναξε «Εφόσον θα υπάρχει το ΠΑΣΟΚ στην εξουσία, πόδι ιδιώτη δεν θα πατήσει την Ολυμπιακή.» Η δήλωση εκείνη του υπουργού προκάλεσε φοβερές αντιδράσεις και στον Τύπο αλλά και σε ορισμένους υπουργούς συναδέλφους του. Μερικές εφημερίδες άρχισαν κατά του υπουργού ανοιχτό πόλεμο. Σκόπιμα αγνοούσαν ότι ο υπουργός δεν έχει πορτοφόλι αλλά και καμιά φιλοδοξία να αποκτήσει βιβλιάριο στην Ελβετία. Ζήτησε προσωπικά να κάνει σχετική δήλωση για να διαλύσει τις φήμες. Δεν έγινε τέτοια δήλωση. Ο υπουργός έγινε στόχος, έπρεπε να φύγει.

Μ.Π. Έζησα την απεργία της Ολυμπιακής Αεροπορίας. Εκείνη τη περίοδο έμενα στο σπίτι του κι έζησα από κοντά τα γεγονότα. Τα τηλέφωνα χτυπούσαν όλο το βράδυ και η ανησυχία για το τι μέλει γενέσθαι ήταν κατακόρυφη. Τουλάχιστον από μέρους μου που δεν είχα ζήσει από κοντά τέτοιες μεγάλες κόντρες. Η ατμόσφαιρα ήταν ηλεκτρισμένη. Όσο οι εφημερίδες είχαν με παχιά και μεγάλα γράμματα τη πορεία της απεργίας της Ολυμπιακής, εγώ τα ζούσα από κοντά. Η απεργία αυτή κατά τον υπουργό έγινε με τη προτροπή του κατεστημένου και είχε στόχο την απομάκρυνση του που ήταν αντίθετος με την ιδιωτικοποίηση της. Θύμισε μας λίγο τα γεγονότα.

Χ.Π. Η ιερή συμμαχία του οικονομικού κατεστημένου πυροδοτούμενη και από τους άσπονδους φίλους του υπουργού στη κυβέρνηση και το Κίνημα είχε πάρει τις αποφάσεις της. Έπρεπε να απαλλαγεί από τους πονοκεφάλους του «ανεπιθύμητου» στο κατεστημένο υπουργού.. Και γι αυτό οι αδυσώπητοι μηχανορράφοι πολέμιοι του είχαν εξαπολύσει εναντίον του μια σκηνοθετημένη επίθεση γιατί έβλεπαν ότι κινδύνευαν να εκθεθούν από τη παραμονή του στο υπουργείο λόγω των φραγμών και των διασταυρωτικών ελέγχων. Τον Ιούνιο του 1986 ξέσπασε η μεγάλη απεργία των χειριστών πιλότων και ιπτάμενων μηχανικών της Ολυμπιακής.. Ο υπουργός καθηλωμένος επί έντεκα εικοσιτετράωρα στη πολυθρόνα του γραφείου αντιμετώπιζε την απεργία των «τσιφλικιάδων και σείχηδων» του μισθολογίου (300.000-600.000 μηνιαίως) με ηρεμία και ιδιαίτερη δεξιότητα όπως αυτός ήξερε. Είχε όμως δεδηλωμένη τη συμπαράσταση του λαού. Απλοί πολίτες καθημερινά κατέκλυζαν το υπουργείο. Αυτοί ήταν το οξυγόνο του υπουργού στον αγώνα. Και η καταστολή της γι αυτόν έγινε ηθικός και πολιτικός θρίαμβος. Ποτέ δεν θα ξεχάσω , τη σκηνή μεταξύ του υπουργού και του προεδρείου της Διεθνούς Οργάνωσης Πιλότων .Ο Άγγλος πρόεδρος, νομίζοντας ότι απευθύνεται σε υπουργό αποικίας της ΑΜ της βασιλίσσας του, αξίωσε αποδοχή των παράνομων αιτημάτων των απεργών για να λυθεί η απεργία. Τότε ο υπουργός, αγανακτισμένος χτυπώντας το χέρι στο γραφείο του είπε «Ποιος είσαι εσύ που έχεις το θράσος να έρχεσαι στο γραφείο του Έλληνα υπουργού και να αξιώνεις παρέμβαση των ελληνικών νόμων; Πήγαινε έξω». Όλοι οι παριστάμενοι παγώσαμε. Το απόγευμα της ίδιας μέρας ο Έλληνας πρεσβευτής στο Λονδίνο Σταθάτος τηλεφώνησε στον Υπουργό ότι ο λόρδος πρόεδρος του Συνδικάτου του Τύπου της Αγγλίας είναι πρόθυμος να έρθει στην Αθήνα και να μεσολαβήσει για τη λήξη της απεργίας. Ζήτησε ραντεβού μαζί του. Ο Υπουργός αρνείται να τον δεχθεί γιατί η απόφαση του είναι οριστική και αμετάκλητη. «Η απεργία θα λήξει άνευ όρων.» Ο υπουργός ήξερε τι έκανε... Την επομένη ημέρα η απεργία έληξε. Ο πρώτος που από τις 7.00 πμ έσπευσε να τον συγχαρεί για τον επιτυχή χειρισμό της απεργίας και την ανόρθωση του κρατικού κύρους ήταν ο πρόεδρος της κυβέρνησης, ο Ανδρέας Παπανδρέου, ο οποίος έπειτα από μερικούς μήνες αναδομούσε τον υπουργό γιατί φαίνεται είχε γράψει την ιστορία του.... Έπαθε ότι οι πολιτικοί της περιόδου της βασιλείας που διόριζε τις κυβερνήσεις. Όποιον ήθελαν δε να αποπέμψουν του έδιναν τον μεγαλόσταυρο. Με συγκίνηση έκτοτε ο υπουργός αναφέρει την ηθική συμπαράσταση των πολιτών από όλη την επικράτεια με τηλεγραφήματα, τηλεφωνήματα και επισκέψεις για τον σωστό χειρισμό της απεργίας των πιλότων και ιπτάμενων μηχανικών της ΟΑ. Το υπουργείο επί 4-5 ημέρες είχε παραλύσει από τη προσέλευση του κόσμου. Κανένας πολιτικός δεν μπορεί να δράσει εάν δεν έχει ηθικό υπόστρωμα και θετικό στήριγμα την έγκριση, την επιδοκιμασία και τη συνεργασία του λαού που τον περιβάλλει. «Αυτού του λαού που μέσα του ρέει ο αρχαίος πολιτισμός προερχόμενος από μίξη τριών επί μέρους πολιτισμών, του προελληνικού Πελασγικού, του Θρακικού κι αυτού που έφεραν μαζί τους οι Αχαιοί, οι Δωριείς, οι Ίωνες και οι Αιολείς- έχουμε ιερή υποχρέωση καθημερινά να φροντίζουμε τη πολιτική, οικονομική και πολιτιστική αναβάθμιση του», υποστήριζε ο υπουργός.

Μ.Π Και να έρθουμε τώρα στο σκάνδαλο των λεωφορειών που είχε θαφτεί στα συρτάρια του υπουργού και δεν γνώριζε ο πολίτης..... Γιατί να το γνωρίζει άλλωστε. Δεν έχει μάθει να ελέγχει τον πολιτικό ...

Χ.Π. Στα αρχεία του υπουργείου είχε θαφτεί ένα τεράστιο σκάνδαλο. Προ ετών το υπουργείο για να εξυπηρετήσει τους ορεινούς πληθυσμούς είχε καθιερώσει ένα ειδικό τύπο λεωφορείου 36 θέσεων. Ξαφνικά μια υπουργική απόφαση αυξάνει τις θέσεις σε 38 με αποτέλεσμα να ζημιωθεί εκατομμύρια δολάρια η κρατική επιχείρηση «Στάγιερ» και να ωφεληθεί η ιδιωτική του Σαρακάκη. Ο υπουργός μόλις το πληροφορήθηκε αποκατέστησε αμέσως τα πράγματα και η ιδιωτική επιχείρηση υποχρεώθηκε να κλείσει. Προσπάθειες προσέγγισης με τον υπουργό απέτυχαν (Αυριανή 8-4-86).

Μ.Π. Για πες μου για τον Αερολιμένα Αθηνών στα Σπάτα;

Ο υπουργός βρήκε κι αυτή τη πληγή για την οποία δεν είχε εκδηλωθεί κανένα ενδιαφέρον. Αυτοί που υπηρετούσαν στον Αερολιμένα Αθηνών, στα Σπάτα, περίπου 500 άτομα μαζί με τους τεχνικούς εισέπρατταν τον μισθό τους χωρίς να προσφέρουν ίχνος υπηρεσίας. Ενώ οι εκτάσεις που είχαν απαλλοτριωθεί για το αεροδρόμιο και είχε καταβληθεί η ανάλογη αποζημίωση καταπατήθηκαν από τους πρώην ιδιοκτήτες τους. Κι όχι μόνο τις καλλιεργούσαν ανενόχλητοι αλλά όταν τους ζητήθηκε να τις εγκαταλείψουν αρνήθηκαν με πείσμα. Ο υπουργός επιλήφθηκε προσωπικά και το μεν αργόμισθο προσωπικό το απέσπασε σε διάφορες υπηρεσίες και οργανισμούς, τους δε καταπατητές απέβαλε η εταιρεία μέσα σε δυο μήνες και περιέφραξε τον χώρο.

Μ.Π. Επί των ημερών του εγκαταστάθηκε στο Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών το σύστημα Πληροφορικής....

Χ.Π. Ήταν ο πρώτος Έλληνας υπουργός που εγκατέστησε στο Υπουργείο μεταφορών και επικοινωνιών το σύστημα Πληροφορικής. Με το νέο αυτό σύγχρονο σύστημα παροχής πληροφοριών η ενημέρωση των πολιτών έμπαινε σε νέα διάσταση. Με τη πρωτοβουλία του δικαιούνταν να επικαλείται τη πατρότητα της εφαρμογής στη δημόσια υπηρεσία του συστήματος πληροφορικής. Επί των ημερών του οργανώθηκε η νέα αυτή τεχνολογία στο υπουργείο του και συστήθηκε το ΚΕΣΥΠ επειδή ακριβώς πίστευε η μορφή αυτή της αναδυόμενης κοινωνίας πλησιάζει.

Μ.Π. Και το ΚΤΕΟ ήταν δική του έμπνευση και έχει σώσει πολλούς πολίτες μέχρι σήμερα...

Χ.Π. Ο υπουργός απλά υλοποίησε την απόφαση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την ανακήρυξη του 1986 ως Ευρωπαϊκού Έτους Οδικής Ασφάλειας. Η μεγαλύτερη αιμορραγία και σε αίμα και σε χρήμα στη χώρα μας προέρχεται από αυτοκινητιστικά ατυχήματα. Το δελτίο θυμάτων των τροχαίων κάθε χρόνο ισοδυναμεί με πολεμικό ανακοινωθέν. Όπως και το ετήσιο κόστος υπολογίζεται σε 200 δισεκατομμύρια ετησίως. Αυτά τα στοιχεία ανάγκασαν τον υπουργό να υλοποιήσει με τους συνεργάτες του με ταχύτητα το πρόγραμμα της ΕΟΚ για τη σύσταση των Κέντρων Τεχνικού Ελέγχου Οχημάτων (ΚΤΕΟ) που σκοπό είχαν τον προληπτικό έλεγχο οχημάτων. Η άμεση απορρόφηση των κονδυλίων για τα ΚΤΕΟ προκάλεσε τα ευμενή σχόλια των αρμοδίων της Ευρωπαϊκής αγοράς. Η Ελλάδα γέμισε από ΚΤΕΟ που έχουν περιορίσει τα αυτοκινητιστικά ατυχήματα. Απλά ξέρει να απορροφά τα χρήματα από προγράμματα της ΕΟΚ. Μελετά συνεχώς, δεν αφήνει να γυρίσουν κονδύλια πίσω στα ταμεία.

Όταν οι άλλοι γυρνούν σε κοσμικές δεξιώσεις αυτός κάθεται στο υπουργείο. Δεν το έκανε τόσα χρόνια, τώρα θα το κάνει; Ο τρόπος ζωής του είναι τελείως διαφορετικός και το γνωρίζεις καλά....

Ως βουλευτής υπήρξε ευρύς στη σύλληψη ιδεών, προνοητικός, και οξύς στην αντίληψη των πραγμάτων, τραχύς στην εκτέλεση των αποφάσεων, μελετούσε, φιλοπονούσε, ήταν ακούραστος, ανεξάντλητος, ακαταπόνητος.

Το σπίτι του ήταν πάντα «ωσάν σε θέατρο ανοιχτό στα μάτια όλων». «Έμεινα τίμιος και φτωχός» έλεγε ο Γιώργος Παπαδημητρίου «γιατί πιστεύω ότι δεν υπάρχει μεγαλύτερη αρετή για ένα πολιτικό από την αρετή της εντιμότητας». Πούλησε ολόκληρη τη πατρική περιουσία, τρία ακίνητα για να κρατήσει άσπιλο το αξίωμα του.

Υποστήριζε ότι ουδέποτε είχε ισχυριστεί ότι είναι ιδιοκτήτης ιδεών. Ιδέες έχουν όλοι. Του ανήκε όμως η υλοποίηση των ιδεών. Και αυτό έχει αξία» έλεγε ο οικονομολόγος καθηγητής του στην Ανώτατη Εμπορική Σχολή Δημήτρης Καλιτσουνάκης. «Γι αυτό είναι και περήφανος. Και δίκαια υποστηρίζει ότι τα όπλα και η βία ποτέ δεν θα φράξουν τον δρόμο στην ιδέα. Πάντα θα υπάρχουν οι πρόθυμοι Ιούδες, θα έρπουν οι Πιλάτοι, θα συνασπίζονται οι Γραμματείς και οι Φαρισαίοι. Πάντα θα υπάρχει ο Γολγοθάς για έναν ή πολλούς. Και πάντα θα αποδεικνύεται χίμαιρα η καταδίωξη της ιδέας.....»

Επειδή έβλεπε τα μαύρα σύννεφα των σκανδάλων να αρχίζουν να φαίνονται στον ορίζοντα ήρθε σε σύγκρουση με τον Ανδρέα Παπανδρέου το 1984. Και αφορμή ήταν η εισήγηση του τότε γενικού γραμματέα του Υπουργικού Συμβουλίου και αργότερα τροφίμου των φυλακών Κορυδαλλού Γιάννη Ματζουράνη αλλά και την έντονη επιμονή του «Καίσαρα» αντιπροέδρου Μένιου Κουτσόγιωργα για να καταργηθεί ο προληπτικός έλεγχος των κρατικών δαπανών από το Ελεγκτικό Συνέδριο . Επιδίωκαν οι μανδαρίνοι του ΠΑΣΟΚ να ανοίξουν τον δρόμο της παραλυσίας. Στον αντίλογο ότι χωρίς τον έλεγχο δεν θα είναι σε θέση κανείς να σταματήσει τις παρανομίες στις προμήθειες του κράτους , στα δημόσια έργα, στις προσλήψεις υπαλλήλων κλπ του δόθηκε η απάντηση ότι δεν πρέπει να ανησυχεί. Στις σχετικές εκθέσεις του Ελεγκτικού συνεδρίου από τότε διαβάζουμε ότι γίνονταν δισεκατομμύρια σπατάλες. Ευτυχώς με διάταξη στους δικαστικούς κώδικες από 1-1-90 επανήρθε ο προληπτικός έλεγχος του ελεγκτικού συνεδρίου.

Όσο ήταν υπουργός η μέρα άρχιζε και τελείωνε στο υπουργείο. Ανέλαβε ένα υπουργείο που είναι κολοσσός σε μέγεθος αλλά πολύπλοκο στην αποστολή του. Ένα απαρχαιωμένο και δύσκαμπτο υπουργείο που δεν συμβάδιζε με τις σύγχρονες εξελίξεις. Μεταξύ των υπαλλήλων δεν έκανε καμιά απολύτως διάκριση. Δεν τον ενδιέφερε η ιδεολογία τους αλλά η προσφορά τους. Γκρέμισε όλους εκείνους οι οποίοι με κολακείες και χωρίς αξία αναρριχήθηκαν όπως τα αναρριχητικά φυτά που προσπαθούν να πνίξουν τα ήρεμα δέντρα, τους ικανούς στους οποίους περιπλέκονται και τους σφίγγουν μέχρι ασφυξίας. Υπάλληλοι δηλωμένοι οπαδοί της Νέας Δημοκρατίας και της Αριστεράς ήταν οι καλύτεροι συνεργάτες του. Στο πολυμερές έργο του συναντούσε αντιδράσεις. Και οι αντιδράσεις δεν προερχόταν από τη Δεξιά ή την Αριστερά αλλά

από το ίδιο το ΠΑΣΟΚ. Στο Κίνημα χαρακτηριζόταν εξοβελιστέο εμπόδιο για τις κλίκες. Μέσα στη κυβέρνηση υπήρχε ένας ανελέητος ανταγωνισμός επικράτησης των φατριών, ένα ασίγαστο μίσος κατά παντός ιδεολόγου αγωνιστή. Μέσα στη κυβέρνηση υπήρχε ένας ανελέητος ανταγωνισμός επικράτησης φατριών. Ένα ασίγαστο μίσος κατά παντός αντιλέγοντος ιδεολόγου αγωνιστή.

Ενώ τους οπαδούς του ΠΑΣΟΚ τους παρέπεμπε στο Πειθαρχικό συμβούλιο όταν έβλεπε τη φυγοπονία τους και τη κολακεία. Συμπεριφερόταν σε όλους τους υπαλλήλους ως φίλος αλλά και δεν επέτρεψε σε κανέναν να αμελήσει εκείνο που συμβούλευε να γίνει. Υποστήριζε από πείρα ότι ο υπουργός δεν πρέπει να περιμένει βοήθεια από τους υφισταμένους του. Όφειλε να γνωρίζει τι θέλει και τι ακριβώς επιζητεί. Έπρεπε οπωσδήποτε να ακούει τις εισηγήσεις των υπηρεσιών αλλά η τελική απόφαση να παίρνεται από αυτόν. Είχε την ικανότητα όπως η μέλισσα που τρυγάει από τα άνθη να παίρνει ότι του χρειάζεται. Υποστήριζε ότι όταν οι υπάλληλοι αντιληφθούν ότι ο υπουργός είναι με γνώση και θέληση δική του δεν υπήρχε περιθώριο αντίδρασης. Έπρεπε να παρακολουθεί την εκτέλεση των αποφάσεων γιατί ο μεγαλύτερος εχθρός μέσα στο υπουργείο δεν είναι η αντίδραση αλλά η δυσκινησία και η αμέλεια των υπηρεσιών. Γι αυτό και κυνηγούσε προσωπικά όλα τα έργα και τα διάφορα ζωτικά προβλήματα τα οποία έτρεχαν στον λαβύρινθο της γραφειοκρατίας και της αναβλητικότητας. Έπαυσε επί υπουργίας του η προσφορά των να γίνεται με κριτήρια σκανδαλώδους εύνοιας και δωροδοκίας. Εξαφάνισε το αίσθημα απέχθειας για διεφθαρμένη διοίκηση που κυριαρχούσε στον λαό για το υπουργείο. Η διοίκηση ασκούνταν στο Υπουργείο και τους οργανισμούς χωρίς περιθώρια παρέμβασης από καμιά πλευρά. Η συνεργασία ήταν άψογη και γινόταν αξιοκρατική αξιοποίηση όλων των στελεχών του υπουργείου καταργώντας κάθε μορφή «ψυγείου». Απομάκρυνε ένα ετερόκλητο πλήθος «ειδικών συμβούλων» που αποτελούσαν οι σύγχρονοι Συβαρίτες της κομματικής νομενκλατούρας, τους αλεξιπτωτιστές της δημόσιας διοίκησης που λυμαίνονταν τα μεγάλα ποσά της ανεργίας και του κρατικού προϋπολογισμού. Και περιόρισε στους απολύτως απαραίτητους το προσωπικό του πολιτικού του γραφείου. Όλοι αυτοί οι ειδικοί σύμβουλοι και οι υπάλληλοι του υπουργικού γραφείου ασκούσανε εξουσία που με αυθαιρεσίες τους είχαν καταστεί μάστιγες του υπουργείου.. Κατάργησε τα πολυάριθμα πολυτελή και ακριβά σε κόστος συμβούλια που ήταν πενιχρά σε απόδοση, επιτροπές και ομάδες εργασίας που αποτελούσαν τη κυριότερη αιτία κακοδαιμονίας. Περιόρισε στο ελάχιστο τις υπερωριακές αμοιβές και τις κατένειμε με πνεύμα ισοπολιτείας και δικαιοσύνης. Ανακλήθηκαν περίπου 2500 υπάλληλοι των Οργανισμών που είχαν αποσπαστεί σε βουλευτικά γραφεία που οι περισσότεροι έπαιρναν τον μισθό χωρίς να προσφέρουν εργασία. Στο γραφείο του δεν υπήρχαν υψωμένοι φάκελοι προβλημάτων γνωστό σήμα κατατεθέν των υπουργών, γεγονός που προκαλούσε εντύπωση και στους επισκέπτες. Η αντοχή του ήταν μοναδική. Εργαζόταν δεκαέξι ώρες το εικοσιτετράωρο. Κοιμόταν μετά τα μεσάνυχτα και το πρωί στις 7.00 ήταν στο υπουργείο. Διαχειρίστηκε το δημόσιο χρήμα με ευθύνη και επιμέλεια. Χτύπησε με όλα τα μέσα τη Λερναία Ύδρα των καταχραστών που λυμαίνονταν τους Οργανισμούς. Απομόνωσε όλους εκείνους που έδιναν την έντονη αίσθηση ευημερίας, πλούτου και ανώμαλης ζωής και έβγαине από αυτούς η εντύπωση ότι η Ελλάδα είναι λουσομένη στην ευμάρεια. Απαγόρευσε τους διορισμούς χωρίς την έγκριση της αρμόδιας επιτροπής υπουργών.

Περιέκοψε τις ελαστικές δαπάνες κατά 25%, απαγόρευσε την υπογραφή συμβάσεων καθώς και την αποστολή πολυμελών επιτροπών στο εξωτερικό χωρίς προηγούμενη έγκρισή του. Σεβόταν απόλυτα τις συμβατικές υποχρεώσεις απέναντι στους εργαζόμενους και πρόβαινε σε άμεση επίλυση όλων των προβλημάτων και νόμιμων αιτημάτων τους. Αλλά δεν ανεχόταν τις κλαδικές επιτροπές και τον παρεμβατικό ρόλο των εργατοπατέρων που όπως είναι γνωστό ήταν συνηθισμένοι να συνδιοικούν το υπουργείο. Οι κλαδικές ουδέποτε τόλμησαν να εμφανιστούν στον υπουργό αλλά ούτε και οι συνδικαλιστές με αξιώσεις συνδιοίκησης. Όλους αυτούς που υπηρετούσαν το κόμμα και τα προσωπικά τους συμφέροντα κι όχι τα συμφέροντα των εργαζομένων ο υπουργός τους εξαφάνισε και χάρισε στους υπαλλήλους ηθική ικανοποίηση. Ο υπουργός είχε παρατηρήσει ότι κάθε Παρασκευή για τους υπαλλήλους του Υπουργείου από παράδοση όπως έλεγαν ήταν η καλύτερη ημέρα για να αρρωστήσουν. Κι έτσι το τετραήμερο της «τεμπελιάς» στο γραφείο να συμπληρώνεται με τριήμερο διασκέδασης. Οι ανθρωποημέρες που χάνονταν με τους «φιλάσθενους» της Παρασκευής στο Υπουργείο και τους εποπτευόμενους Οργανισμούς ανέρχονταν περίπου σε 28.000. Είναι περιττό να αναφερθεί ότι καθ'όλη την παραμονή του στο Υπουργείο δεν υπήρχε κανείς «ελεύθερος ιατρού». Με τα αυστηρότατα πρόστιμα οι υπάλληλοι σταμάτησαν παραδόξως να αρρωσταίνουν τη Παρασκευή. Αλλά όταν έφυγε ο υπουργός επανήλθε η παράδοση ως κεκτημένο δικαίωμα. Κατά τον υπουργό οι γιατροί βοήθησαν στη διάλυση της δημόσιας διοίκησης. Δεν έκανε καμιά διάκριση μεταξύ των υπαλλήλων. Στις συχνές ημερήσιες και νυχτερινές επιθεωρήσεις του σε όλους τους τομείς της αρμοδιότητας του κυρίως στην Ολυμπιακή και στα μέσα αστικής κυκλοφορίας κάθε παραβάτης λογοδοτούσε χωρίς καμιά επιείκεια. Κριτήριο του ήταν η αξιοκρατία και η προσφορά των υπηρεσιών του υπαλλήλου. Ο πρώτος που παρέπεμψε στο πειθαρχικό συμβούλιο του Υπουργείου με το ερώτημα της απόλυσης ήταν διευθυντής του Υπουργείου που παρίστανε τον εκπρόσωπο του ΠΑΣΟΚ στη κλαδική και κατά την επιθεώρηση συνελήφθη στο γραφείο του σε ώρα υπηρεσίας να πίνει μπύρες με υπαλλήλους του γραφείου του.....

“Ήμουν ο μόνος υπουργός που κατ' ομολογία και του προέδρου της κυβέρνησης πέτυχα αγαστή συνεργασία με τον υφυπουργό Άκη Ρουσόπουλο και τον γενικό γραμματέα Γρηγόρη Κασιμάτη των οποίων το ήθος, οι ικανότητες, η αμεροληψία και η προσφορά αποδείχτηκαν περίτρανα. Ενώ για τον τοποθετηθέντα δεύτερο υφυπουργό Στέφανο Τζουμάκα δεν υπήρχε μαζί του καμιά συνεργασία. Εκείνος δεν τοποθετήθηκε στο Υπουργείο για να προσφέρει υπηρεσίες αλλά για να «κατασκοπεύσει» τον «ατίθασο» υπουργό που τα έβαλε με το κατεστημένο. Σπάνια ερχόταν στο Υπουργείο. Το μόνο το οποίο ζήτησε ήταν να του επιπλωθεί πολυτελέστατο γραφείο πράγμα που δεν έγινε.....Την όλη συμπεριφορά του κατάγγειλα στον Πρόεδρο της Κυβέρνησης με ξεχωριστή επιστολή».

Υλοποίησε την απόφαση της ΕΟΚ για την ανακήρυξη του 1986 ως Ευρωπαϊκού Έτους Οδικής Ασφάλειας .Στις 2 Φεβρουαρίου κήρυξε στο Ζάππειο την επίσημη έναρξη παρουσία πλήθους κόσμου και αρχών ενώ η ομιλία του στάλθηκε σε όλες τις υπηρεσίες και τα σχολεία όλης της χώρας. Οργανώθηκαν εκδηλώσεις σε όλη την Ελλάδα ενώ στις Βρυξέλλες ο υπουργός δέχτηκε τα συγχαρητήρια όλων των αρμοδίων της ΕΟΚ. Μπόρεσε να σταματήσει την μεγαλύτερη

αιμορραγία σε αίμα και σε χρήμα κι έβλεπε συνεχώς ότι το δελτίο θυμάτων της ασφάλτου ισοδυναμούσε με πολεμικό ανακοινωθέν. Το ετήσιο κόστος τη δεκαετία του 80 υπολογιζόταν γύρω στα 200 δισεκατομμύρια δραχμές ετησίως. Υλοποίησε με τους συνεργάτες του με ταχύτητα το πρόγραμμα της ΕΟΚ για τη σύσταση των ΚΤΕΟ που σκοπό έχουν τον προληπτικό έλεγχο των οχημάτων με στόχο τον περιορισμό των ατυχημάτων. Η άμεση απορρόφηση των κονδυλίων της ΕΟΚ για τα ΚΤΕΟ προκάλεσε τα ευμενή σχόλια των αρμοδίων της Κοινής Αγοράς. Η Ελλάδα γέμισε από ΚΤΕΟ και περιόρισε κατά πολύ τα αυτοκινητιστικά ατυχήματα. Εφάρμοσε για πρώτη φορά τη ζώνη ασφαλείας στο αυτοκίνητο και μάλιστα δέχτηκε ειρωνική επίθεση από τον Τύπο. Αλλά δεν υποχώρησε με αποτέλεσμα σήμερα όλοι να αναγνωρίζουν και να επαινούν τη πρωτοβουλία εκείνου που μέχρι χθες κατηγορούσαν.

Για το νέφος που αποτελούσε μόνιμο γκέτο μελλοθάντων στην Αθήνα ο υπουργός είχε πει και προτείνει «Χρειάζονται ουσιαστικά μέτρα που καμιά κυβέρνηση δεν έχει το θάρρος να πάρει γιατί υπολογίζουν το πολιτικό κόστος. Χρειάζεται να μεταφερθούν οι υπάρχουσες βιομηχανίες και να σταματήσει η ίδρυση νέων βιομηχανιών και βιοτεχνιών (1600 νέες άδειες είχε δώσει το ΠΑΣΟΚ μέχρι το 1986). Να απαγορευτεί η κυκλοφορία των ΙΧ στο κέντρο της Αθήνας. Να αντικατασταθούν τα παλιά τεχνολογίας αυτοκίνητα και να βελτιωθούν τα καύσιμα. Θεώρησε ως πρωταρχικό του μέλημα την εξυγίανση του ΟΣΕ. Ρίχτηκε με τα μούτρα και αγωνίστηκε σκληρά για να παραμεριστούν τα γνωστά πλέγματα κατά του σιδηρόδρομου. Έκανε μελέτες και εξασφάλισε κονδύλια για το Περιφερειακό Ταμείο της ΕΟΚ. Η Γιουγκοσλαβία δημιουργούσε μεγάλα προβλήματα με τη παρεμπόδιση φορτηγών αυτοκινήτων να περνούν από τα εδάφη της. Για να ξεπεράσει αυτό το εμπόδιο εξασφάλισε έπειτα από συσκέψεις στις κυβερνήσεις των χωρών τις προϋποθέσεις δημιουργίας σιδηροδρομικής γραμμής μεταξύ της Ελλάδας και της Δυτικής Ευρώπης μέσω Βουλγαρίας, Ρουμανίας, Ουγγαρίας Τσεχοσλοβακίας, Ανατολικής Γερμανίας.

Ακόμη σε συνάντηση με τους υπουργούς Βουλγαρίας και Συρίας υπέγραψαν συμφωνία για τη σιδηροδρομική σύνδεση από το Βόλο με φέριμποτ Ελλάδα και Βουλγαρίας με τη Συρία. Δυστυχώς δεν πρόφτασε να ολοκληρώσει το έργο του.

Ο υπουργός είχε εισηγηθεί στον Πρόεδρο της κυβέρνησης να παραπεμφθούν στα δικαστήρια όλοι οι υπεύθυνοι καταχρήσεων από το 1974 μέχρι σήμερα. Πίστευε ότι είναι αδύνατον να λειτουργήσουν ομαλά και αποδοτικά το Κοινοβούλιο, η κυβέρνηση και η διοίκηση εάν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο παραγραφούν τα σκάνδαλα ή αν δεν οδηγηθούν οι ένοχοι στη Δικαιοσύνη. Δεχόταν ότι η Δεξιά πάντοτε εξέφραζε την άρνηση, ποτέ τη θέση. Επί Τρικούπη ήταν αντιτρικουπική, επί Βενιζέλου αντιβενιζελική και από τα χρόνια του πολέμου εξ επαγγέλματος αντικομμουνιστική. Σήμερα έχει διαφοροποιηθεί αλλά οφείλει να λογοδοτήσει όπως κάθε πολιτικός ένοχος..

Το έργο του σταμάτησε γιατί ο Παπανδρέου επιχείρησε νέο ανασχηματισμό και τον αντικατέστησε με τον Κώστα Μπαντουβά νέο υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών. Φεύγοντας από το υπουργείο δήλωσε «Εγώ ποτέ δεν απαρνήθηκα τις ιδέες μου για αξιώματα. Ούτε πρόδωσα φιλία όπως ο Άρκαλος τον Μέγα Αλέξανδρο. Γιατί πιστεύω ότι το σωκρατικό

«γνώθι σαυτόν αξίζει τόσο όσο και το «έσο ενάρετος» της εξομολόγησης». Έφυγε από το υπουργείο χωρίς το βάρος της ηθικής φθοράς όπως συνήθως συμβαίνει με αυτούς που αποσύρονται. Αντίθετα έφυγε από το υπουργείο με αυξημένη ηθική δύναμη από το λαό που αποτελεί και το κυριότερο κεφάλαιο των πολιτευόμενων. Γιατί είχαν σπουδαία απήχηση στη κοινή γνώμη η με αμείλικτη ευστάθεια εφαρμογή των νόμων, τα μέτρα περισυλλογής όπως και η πετυχημένη αντιμετώπιση απεργών της Ολυμπιακής. που θα παραμείνει σταθμός της πολιτικής ζωής.

«Βρήκα την Ολυμπιακή και τη θυγατρική της «Κέτερινγκ» να μυρίζει πτωμαΐνη προτού ακόμη πεθάνουν. Η περίπτωση της Κέτερινγκ θα έλεγε κανείς ότι έπασχε από σηψαιμία από την ώρα που γεννήθηκε. Ενώ τις ανάγκες της κάλυπταν άνετα 500 άτομα είχαν προσληφθεί χωρίς προσόντα 3500 άτομα χωρίς να τηρηθεί καμιά διαδικασία. Υπέρτατος νόμος η επιθυμία του προέδρου της εταιρείας. Παρά τις φοβερές αντιδράσεις η επέμβαση ήταν άμεση. Απέλυσα τον πρόεδρο και πήρα διάφορα μέτρα για την εξυγίανση της εταιρείας με πρόεδρο τον πετυχημένο και έντιμο επιχειρηματία Διονύση Καράμπελα-Σγούρδα. Η κατάσταση στην Ολυμπιακή ήταν κι εκεί τραγική. Παρουσίαζε έλλειμμα 6,5 δισεκατομμυρίων δραχμών με αρνητικά φυσικά και τα άλλα οικονομικά στοιχεία. Ο αεροπορικός στόλος είχε φτάσει το μέσο όρο ηλικίας 11,5 χρόνια. Πήρα αμέσως δρακόντεια κατασταλτικά μέτρα. Απαγορεύτηκαν οι προσλήψεις και τα δωρεάν εισιτήρια εκτός για λόγους ασθενείας για απόρους όπου τους έδιναν δυο εισιτήρια με επιστροφή με απόφαση μου. Κατά τη διάρκεια της υπουργίας κανείς διορισμός δεν έγινε στην Ολυμπιακή εκτός 10 εργατών με εντολή του Παπανδρέου για να διευκολύνεται η πρωινή διακίνηση ημερήσιων εφημερίδων στην επαρχία.»

Ακινητοποίησε τριάντα διευθυντικά αυτοκίνητα τα οποία χρησιμοποιούνταν ως ΙΧ με δαπάνες της εταιρείας. Μόλις ο υπουργός απομακρύνθηκε τα αυτοκίνητα τα ξαναπήραν οι διευθυντές γιατί δεν είχε υλοποιηθεί ο μακροχρόνιος πλειστηριασμός τους. Περιορίσε το προσωπικό εξυπηρέτησης κάθε αεροπλάνου από 560 σε 390 άτομα. Το 1989 έφτασε στα 965. Επεξεργάστηκε πλήρες πρόγραμμα αναδιοργάνωσης της Ολυμπιακής, το έφερε στο ΚΥΣΥΜ αλλά δεν υλοποιήθηκε από αντιδράσεις του υπουργού Οικονομίας. Ο Παπανδρέου του συνέστησε συμμόρφωση με τις αποφάσεις του ΚΥΣΥΜ και ο υπουργός υπέβαλλε παραίτηση η οποία δεν έγινε δεκτή. Στο ΚΥΣΥΜ ο υπουργός είχε τονίσει «Εάν δεν ληφθούν άμεσα μέτρα η συνέχιση της κατάστασης θα οδηγούσε με μαθηματική ακρίβεια σε οικονομικό αδιέξοδο και κλείσιμο της ΟΑ εντός τριετίας όπου το έλλειμμα θα υπερβεί τα 120 δισεκατομμύρια». Και πράγματι το συσσωρευτικό έλλειμμα έφτασε τα 109 δισεκατομμύρια ενώ οι ληξιπρόθεσμες οφειλές έφτασαν τα 67 δισεκατομμύρια, οι μακροπρόθεσμες στα 84 και οι βραχυπρόθεσμες στα 74 δισεκατομμύρια» Αλλά όπως τόνισα προηγουμένως το ΚΥΣΥΜ είχε άλλες επιδιώξεις. Και ενώ στις χώρες της ΕΟΚ γινόταν κοσμογονικές στις εθνικές αεροπορικές μεταφορές, στην Ελλάδα είχε αρχίσει να μπαίνει στη τροχιά της ιδιωτικοποίησης η ιδέα μεταβίβασης της Ολυμπιακής σε ιδιώτη. Οι εφημερίδες έγραφαν ότι την Ολυμπιακή τη διεκδικούσαν Λάτσης, Βαρδινογιάννης, Νιάρχος. Τότε αντιστάθηκε με πείσμα και υποστήριξε ότι «η Ολυμπιακή Αεροπορία έβδομη στη σειρά στη διεθνή μεταφορά επιβατών δικαιολογεί αισιοδοξία για κερδοφόρα πορεία. Υπό τη προϋπόθεση να λειτουργεί με ιδιωτικά κριτήρια χωρίς τις εγγενείς

αδυναμίες που συσσωρεύει η ασφυκτική εξάρτηση από το κράτος.» Θεωρούσε την ιδιωτικοποίηση ως το μεγαλύτερο σκάνδαλο του αιώνα. Πώς είναι δυνατόν η Δεξιά να κρατικοποιεί την ΟΑ και η σοσιαλιστική κυβέρνηση να επιθυμεί την ιδιωτικοποίηση;. Η πληροφορία για την ιδιωτικοποίηση της Ολυμπιακής έφτασε στη Κοινή Αγορά. Η απάντηση του υπουργού στους ομολόγους του ήταν κοφτή και κατηγορηματική «Όσο εγώ θα είμαι υπουργός αυτό δεν γίνεται».Αλλά και στο Λονδίνο εφοπλιστές ρωτούσαν τον υπουργό αν η Ολυμπιακή θα παραχωρηθεί σε εφοπλιστή. Μα και στη Βουλή στις 18-10-85 στην τρίωρη αγόρευση του για την Ολυμπιακή βροντοφώναξε «Εφόσον θα υπάρχει ΠΑΣΟΚ στην εξουσία πόδι ιδιώτη δεν θα πατήσει την Ολυμπιακή». Η δήλωση εκείνη του υπουργού προκάλεσε φοβερές αντιδράσεις και στον Τύπο αλλά και σε ορισμένους υπουργούς συναδέλφους του. Μερικές εφημερίδες άρχισαν κατά του υπουργού ανοιχτό πόλεμο. Σκόπιμα αγνοούσαν ότι ο υπουργός δεν έχει πορτοφόλι αλλά και καμιά φιλοδοξία να αποκτήσει βιβλιάριο στην Ελβετία... Ζήτησε προσωπικά από τον Παπανδρέου να κάνει σχετική δήλωση για να διαλύσει τις φήμες..... Δεν έγινε ποτέ τέτοια δήλωση. Ο υπουργός έγινε στόχος κι έπρεπε να φύγει. Η ιερή συμμαχία του οικονομικού κατεστημένου πυροδοτούμενη και από τους άσπονδους φίλους του υπουργού στη κυβέρνηση και το Κίνημα είχε πάρει τις αποφάσεις της. Έπρεπε να απαλλαγεί από τους πονοκεφάλους του ανεπιθύμητου στο κατεστημένο υπουργού. Γι αυτό του είχαν εξαπολύσει μια σκηνοθετημένη επίθεση. Γιατί έβλεπαν ότι κινδύνευαν να εκτεθούν από τη παραμονή του στο υπουργείο λόγω των φραγμών και των διασταυρωμένων ελέγχων. Τον Ιούνιο του 86 ξέσπασε η μεγάλη απεργία των χειριστών πιλότων και ιπτάμενων μηχανικών της Ολυμπιακής. Η απεργία αυτή κατά τον υπουργό είχε γίνει με προτροπή του κατεστημένου και είχε στόχο την απομάκρυνση του υπουργού που ήταν αντίθετος στην ιδιωτικοποίηση της Ολυμπιακής. Ο υπουργός καθηλωμένος επί έντεκα εικοσιτετράωρα στη πολυθρόνα του γραφείου αντιμετώπιζε την απεργία των «τσιφλικιάδων και σεΐχηδων» όπως τους αποκαλούσε του μισθολογίου (300.000-600.000 μηνιαίως) με ηρεμία και πρωτοφανή δεξιοτεχνία. Είχε όμως δεδηλωμένη τη συμπαραστάση του λαού. Απλοί πολίτες καθημερινά κατέκλυζαν το υπουργείο. Αυτοί ήταν το οξυγόνο του λαού στον αγώνα.Έγινε κακός όχι μόνο γιατί χτύπησε το κατεστημένο με κάθε σκληρότητα αλλά και για κάτι άλλο πιο εξωφρενικό.... Εξαφάνισε το κλίμα ευθυμίας, ευτυχίας και κεφιού σε «παρατρεχάμενους» που καθημερινά απολάμβαναν τα πλούσια εδέσματα του Κέτερινγκ από παρακείμενο θάλαμο του υπουργικού γραφείου με τους αναπαυτικούς καναπέδες. Αυτή την ατμόσφαιρα του κονσομασιόν με τους εκλεκτούς μεζέδες και τα πιο ακριβά ποτά απολάμβαναν και μερικοί δημοσιογράφοι σαν τακτικοί θαμώνες όπως και κομματικοί «φίλοι».Δεν συγχώρησαν τον υπουργό για τη κατάργηση του δωρεάν «ουζερί...»

Υπήρξε δίκαιος αλλά και αυστηρός σε εκείνους που θεωρούσαν τις Υπηρεσίες τους φέουδα τους και τον υπουργό όργανο τους. Η αυλαία της υπουργικής δράσης μπορεί να έπεσε πρόωρα-μόνο δεκαπέντε μήνες-αλλά η ποιότητα του έργου που συντελέστηκε θα παραμείνει ανεξίτηλη. Έφυγε από το υπουργείο αντί να φύγουν εκείνοι που είχαν σε βάρος τους πολλές παραβάσεις στοιχειωδών βασικών κανόνων ηθικής και έγιναν δημιουργοί της σημερινής κρίσης.

Ο Γιάννης Κουτσοχέρας –ο Δάσκαλος και πνευματικός μου πατέρας- βρισκόμενος στο Παρίσι όπου υπηρετούσε ως πρέσβης στην Ουνέσκο του τηλεφώνησε και του είπε «Ο συμπατριώτης

σου Ακαρνάνας Μεγιστίας έπεσε στις Θερμοπύλες για την ελευθερία, κι όχι όπως ο Λεωνίδας για τη δόξα της Σπάρτης. Η άφθνεγκτος θυσία του Μεγιστία θα ηχεί ανά τους αιώνες και θα μαρτυρεί την αρετή του. Η δική σου αρετή θα είναι από τους χρυσούς κρίκους της αλυσίδας των προοδευτικών και ηθικών πολιτικών μας και σαν τέτοιος θα τιμάσαι από την αδέκαστη πολιτική μας ιστορία.»

Κανέννας πολιτικός τελικά δεν μπορεί να δράσει εάν δεν έχει ηθικό υπόστρωμα και θετικό στήριγμα την έγκριση, την επιδοκιμασία και τη συνεργασία του λαού που την περιβάλλει.

Έγινε κακός, όχι μόνο γιατί χτύπησε το κατεστημένο με κάθε σκληρότητα αλλά και για κάτι άλλο άκρως εξωφρενικό. Εξαφάνισε το κλίμα ευθυμίας, ευτυχίας και κεφγιού σε «παρατρεχάμενους» που καθημερινά απολάμβαναν τα αγαθά του Κέτερικ της Ολυμπιακής στον παρακείμενο προθάλαμο του υπουργικού γραφείου με τους αναπαυτικούς καναπέδες. Αυτή την ατμόσφαιρα του κονσομασιόν, με τους εκλεκτούς μεζέδες και τα πιο ακριβά ποτά απολάμβαναν βέβαια και μερικοί δημοσιογράφοι σαν τακτικοί θαμώνες όπως και κομματικοί. Δεν συγχώρησαν στον υπουργό τη κατάργηση του δωρεάν ουζερί.

Η ιερή συμμαχία του οικονομικού κατεστημένου πυροδοτημένη και από τους άσπονδους φίλους του υπουργού στη κυβέρνηση και το Κίνημα είχε πάρει τις αποφάσεις της. Έπρεπε να απαλλαγεί από τους πονοκεφάλους του «ανεπιθύμητου» στο κατεστημένο υπουργού.. Και για αυτό οι αδυσώπητοι μηχανορράφοι πολέμιοι του είχαν εξαπολύσει εναντίον του μια σκηνοθετημένη επίθεση γιατί έβλεπαν ότι κινδύνευαν να εκτεθούν από τη παραμονή του στο υπουργείο λόγω των φραγμών και των διασταυρωτικών ελέγχων. Τον Ιούνιο του 1986 ξέσπασε η μεγάλη απεργία των χειριστών πιλότων και ιπτάμενων μηχανικών της Ολυμπιακής. Εκείνη τη περίοδο έμενα στο σπίτι του κι έζησα από κοντά τα γεγονότα. Τα τηλέφωνα χτυπούσαν όλο το βράδυ και η ανησυχία για το τι μέλει γενέσθαι ήταν κατακόρυφη. Τουλάχιστον από μέρους μου που δεν είχα ζήσει από κοντά τέτοιες μεγάλες κόντρες. Η ατμόσφαιρα ήταν ηλεκτρισμένη. Όσο οι εφημερίδες είχαν με παχιά και μεγάλα γράμματα τη πορεία της απεργίας της Ολυμπιακής, εγώ τα ζούσα από κοντά. Η απεργία αυτή κατά τον θείο μου και υπουργό έγινε με τη προτροπή του κατεστημένου και είχε στόχο την απομάκρυνση του. που ήταν αντίθετος με την ιδιωτικοποίηση της.

Μ.Π. Είναι φανατικός πολέμιος της Δεξιάς παράταξης γιατί την έζησε κυριολεκτικά στο πετσί του....

Χ.Π. Είχε εισηγηθεί ακόμη στον πρόεδρο της κυβέρνησης να παραπεμφθούν όσοι έβλαψαν την Αθήνα με τις καταχρήσεις τους από το 1974 μέχρι το 1986. Πίστευε ότι όταν μάχεσαι και αντιμετωπίζεις τον πολιτικό αμοραλισμό αδίστακτων σκευωρών, δικαιούσαι να είσαι σκληρός στα χτυπήματα τους και ανελέητος. Είναι αδύνατον να λειτουργήσουν ομαλά και αποδοτικά Κοινοβούλιο, κυβέρνηση και διοίκηση εάν με τον ένα ή άλλο τρόπο παραγραφούν τα σκάνδαλα ή αν δεν οδηγηθούν όλοι οι ένοχοι στη δικαιοσύνη. Δεχόταν ότι η Δεξιά πάντοτε εξέφραζε την άρνηση ποτέ τη θέση. Επί Τρικούπη αντί Τρικουπική, επί Βενιζέλου αντιβενιζελική και από τα

χρόνια του πολέμου εξ επαγγέλματος αντικομμουνιστική. Στις μέρες μας βέβαια έχει διαφοροποιηθεί αλλά οφείλει να λογοδοτήσει όπως κάθε πολιτικός ένοχος.

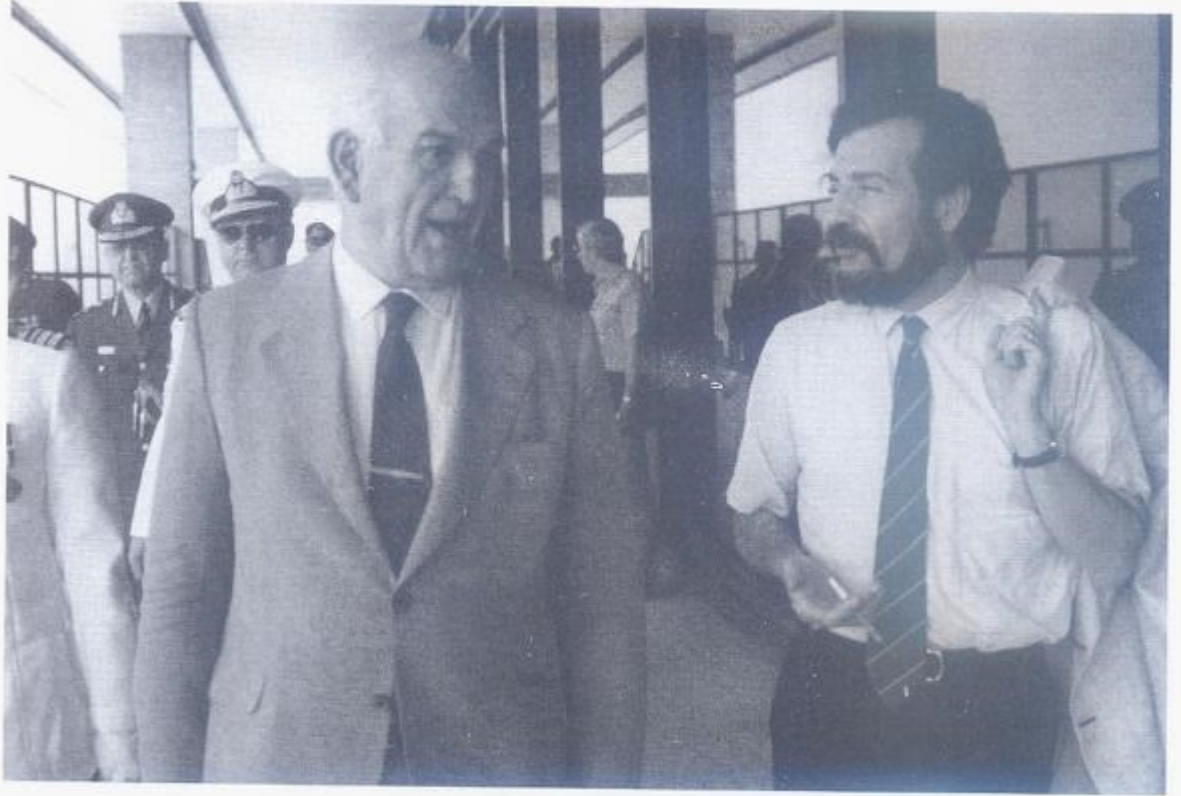
Μ.Π. Μίλησε μου για τον υπουργό. Όχι σαν πατέρα αλλά σαν πολιτικό...

Χ.Π. Υπήρξε δίκαιος, αλλά και αυστηρός σε εκείνους που θεωρούσαν τις υπηρεσίες φέουδα τους και τον υπουργό όργανο τους. Στην αίτηση παραπομπής όλων των υπουργών Μεταφορών κι επικοινωνιών μετά τις εκλογές του 1985, για τις υποκλοπές των τηλεφωνημάτων ήταν ο μόνος που εξαιρέθηκε. Γιατί κατά την υπουργία του είχε λάβει όλα τα ενδεικνύμενα μέτρα. Από τους τέσσερις που διετέλεσαν υπουργοί, κλήθηκαν οι τρεις. Αλλά και στην αυτεπάγγελτη επέμβαση του εισαγγελέα το «βρώμικο» 1989, όπου κατηγορούνταν υπουργοί για τη χαριστική χορήγηση δωρεάν εισιτηρίων της ΟΑ, σε κυβερνητικά στελέχη ως και συγγενικά πρόσωπα, ο υπουργός εξαιρέθηκε. Γιατί επί υπουργίας του δεν χορηγούνταν δωρεάν εισιτήρια παρά μόνο στους άπορους βάσει επίσημων στοιχείων ασθενείς και με έγκριση μόνο του ίδιου. (Ελευθεροτυπία 4-9-1989). Και συνεχίζει... Προτίμησε καλύτερα να βρίσκεται στο περιθώριο της πολιτικής ζωής και να τον θυμούνται οι φίλοι και αντίπαλοι του σαν τον πολιτικό που δεν αρνήθηκε τις αρχές του και τον λαό. Δεν ήθελε να γίνει ευτελής παρά να θυσιάσει τα πάντα για μια βουλευτική έδρα. Ανήκε στη κατηγορία εκείνων που γνώριζαν να μάχονται στις επάλξεις των ιδεών και να πέφτει όταν χρειαστεί και να γίνεται παράδειγμα. Έλεγε συχνά «Δεν μ' ενδιαφέρει το αξίωμα του βουλευτή ή του υπουργού γιατί αν με ενδιέφερε θα δεχόμουν τη ταπείνωση και τον συμβιβασμό. Μ' ενδιαφέρει το συμφέρον του λαού και η τιμή της Δημοκρατίας». Ένας άσπιλος δημόσιος άνδρας που διέθετε την δύναμη των ανθρώπων που έχουν καθαρή συνείδηση και τίμια στάση ζωής. Όλη η πολιτεία του ήταν η ανθρώπινη μαρτυρία της εποχής του που οριοθετούσε πλατιές και πολυκύμαντες έννοιες όπως ηθική, τιμή, αξιοπρέπεια, αρετή, δικαιοσύνη και θρησκεία. Είχε όλα τα προσόντα που σμιλεύουν το ήθος και το φρόνημα τη περήφανη ταπείνωση και το ψύχραιμο θάρρος. Γι αυτό δεν δίστασε από το 1974 να κριτικάρει αυστηρά το κόμμα του όταν ένιωσε ότι εξορίστηκαν κάποιες ηθικές αρχές για τις οποίες αγωνιζόταν και οι οποίες τον έφεραν μέχρι το εκτελεστικό απόσπασμα των Γερμανών. Απέδειξε ότι δεν ανέχεται να κατέχει δημόσιο αξίωμα και να αναμένεται από αυτόν να ακολουθήσει τυφλά στην άσκηση των καθηκόντων του τις υπαγορεύσεις του «ντόπιου και ξένου κατεστημένου» σε βάρος των συμφερόντων του λαού και της Δημοκρατίας. Έλεγε στους φίλους του πολιτικούς «Στη πολιτική πρέπει κανείς να καταλαβαίνει πότε πρέπει να φύγει. Είναι πράγματι μια μεγάλη αρετή να ξέρεις να φύγεις. Και να αναχωρείς νηφάλιος με τη συνείδηση ότι σε ολόκληρη τη πολιτική σου ζωή στάθηκες άγρυπνος στην έπαλη του χρέους..... Αυτό προϋποθέτει απέραντη ψυχική δύναμη και πολύ περισσότερο όταν η ζωή σου ήταν γεμάτη από υψηλά ενδιαφέροντα. Πρέπει να έχεις ψυχικό σθένος για να πείσεις τον εαυτό σου ότι το ταξίδι τελειώνει..... Στη πολύχρονη πολιτική μου ζωή θα έχω κάνει ασφαλώς λάθη. Εκεί που δεν έκανα ποτέ λάθος ήταν η εμπιστοσύνη μου στο λαό και τη Δημοκρατία.» Ανήκε στη κατηγορία των πολιτικών εκείνων που αφήνουν έντονη τη σφραγίδα τους στο δημόσιο βίο και τον τρόπο ζωής. Σκληρός σαν τη βραχώδη γη της γενέτειρας του όχι μόνο στη δημοκρατική του πίστη αλλά και στη καθημερινή λιτή ζωή του. Κυκλοφορούσε με τα μέσα μαζικής μεταφοράς. Στη Βουλή ήταν ο μόνος που πήγαινε με τα πόδια. Τα κοσμικά κέντρα του

ήταν άγνωστα εκτός από το ότι περιοδικά πήγαινε με τους φίλους σε καμιά ταβερνούλα. Είχε απεριόριστο σεβασμό στο δημόσιο χρήμα . Πίστευε όπως ο δάσκαλος του, ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου ότι «Με τη Δημοκρατία αποδίδεται η Ελλάς στους Έλληνες» Όπως επίσης και τα λόγια του Γιώργου Καφαντάρη ότι «Το κρατικό χρήμα είναι σταγόνες αίματος του λαού μας». Με τον σπάνιο ακέραιο και έντιμο χαρακτήρα του πάλεψε χωρίς να υπολογίζει συνέπειες. Πάντα ήταν πρωτοπόρος με φλογερό ενθουσιασμό κατά των σκανδάλων. Ήταν ο μόνος που έγινε η «ενοχλητική τσίμπλα» στα μάτια τους. Γιατί όλοι οι άλλοι βουλευτές τηρούσαν μια παθητική στάση. Δεν τον θέρμαινε μόνο ένα βαθύ αίσθημα ευθύνης στον λαό αλλά τον θεμελιώνει και τον αίσθημα του δικαίου. «Με τους μετά τη μεταπολίτευση καταχραστές του Δημοσίου πλούτου στην Ελλάδα θα μπορούσαμε να χτίσουμε τη πυραμίδα του Χέοπα» όπως έλεγε.. Τον αγώνα μου διασαφηνίζει ο Γιώργος Παπαδημητρίου κατά των καταχραστών του Δημοσίου δεν τον ξεκίνησα από εκδικητικές διαθέσεις αλλά από σεβασμό προς τους κόπους του λαού, το δημόσιο χρήμα που προέρχεται από το στράγγισμα του ιδρώτα των φτωχών Ελλήνων. Για τους καταχραστές υποστηρίζει έπρεπε να εφαρμόζεται ο αρχαίος περσικός νόμος που έλεγε «Όταν υπάρχουν τύραννοι ή καταχραστές του δημοσίου χρήματος πρέπει να εκδέρονται ζωντανοί και με τα δέρματα αυτών να ντύνονται οι κρατικές πολυθρόνες, ώστε οι υπουργοί και κάθε άλλος υπεύθυνος να κάθονται σ' αυτές και να αισθάνονται το ρίγος τη ευθύνης» Σίγουρα είναι πολύ σκληρό αλλά δεν γίνεται διαφορετικά για να σταματήσει αυτό το κακό. Ενδεικτικά αξίζει τον κόπο να σου αφηγηθώ ένα επεισόδιο που σημαδεύει το δημόσιο άνδρα Γεώργιο Παπαδημητρίου. Μου το αφηγήθηκε ο διευθυντής του Υπουργείου Χρήστος Πολυδωρόπουλος που το έζησε ο ίδιος όταν γύρισε από το εξωτερικό. Ο υπουργός έπειτα από πρόσκληση της αγγλικής κυβέρνησης (2-10-1986) έπρεπε να παραβρεθεί για να συμμετάσχει σε σύσκεψη των ομολόγων υπουργών των χωρών της Κοινής Αγοράς. Η φιλοξενία των Άγγλων περιοριζόταν σε μια βραδιά στο ξενοδοχείο «Σαβόι». Όταν τελείωσε η σύσκεψη των ομολόγων υπουργών, όλοι οι υπουργοί αναχώρησαν με τα προσωπικά τους αεροπλάνα. Ο Έλληνας υπουργός έπρεπε να παραμείνει μια βραδιά γιατί η Ολυμπιακή πέταγε την επόμενη. Όταν φτάσαμε στο «Σαβόι», ο υπουργός με έστειλε να ρωτήσω τι κοστίζει η βραδιά στο υπερπολυτελέστατο αυτό ξενοδοχείο. Όταν του ανέφερα 80.000 το άτομο, χωρίς καν να το σκεφτεί, είπε σε μένα και στον σύμβουλο του Γιάννη Ζαφειρόπουλο, τις μόνους που τον συνοδεύαμε, γιατί ουδέποτε έσερνε κοντά του κουστωδιά «τουριστών», «Ετοιμαστείτε να πάμε σε άλλο φτηνό ξενοδοχείο, γιατί μου είναι αδιανόητο να επιβαρύνω το κράτος με τόση δαπάνη». Κατάπληκτοι γιατί δεν ήμασταν συνηθισμένοι, προσπαθήσαμε να του υπενθυμίσουμε το αξίωμα του. Ήταν ανένδοτος. Και ενώ αναχωρούσαμε, στη ρεσεψιόν του ξενοδοχείου κυβερνητικός εντεταλμένος του ανακοίνωσε ότι τη βραδιά εκείνη ήταν φιλοξενούμενος τις κυβέρνησης»

Τώρα που τα μεταφέρω όλα αυτά σε σας, θυμήθηκα το περιστατικό όταν πήγε να εγκαινιάσει το αεροδρόμιο στο νησί της εξορίας του, στα Κύθηρα. Ήθελα πολύ να πάω, να γνωρίσω τον τόπο που τον «φιλοξένησε» εκείνα τα δύσκολα χρόνια. Η πρόταση μου πήρε την αρνητική απάντηση η οποία με στενοχώρησε. Ήξερα ότι με είχε αδυναμία και μου φάνηκε ξαφνικό να μου αρνηθεί. Σήμερα, μετά από τόσα χρόνια κατάλαβα και συμφωνώ με την απόφαση του. Δεν ήθελα να είμαι υπεύθυνη σε οποιαδήποτε κατηγορία μπορεί να του προσήψαν. Αλήθεια, πόσο

ευλογημένοι είναι οι κόποι, οι ιδρώτες, οι αγώνες και οι θυσίες σε ότι ωραίο και υψηλό μπορεί ένας πολιτικός να προσφέρει στον λαό!

Με τον Γιώργο Γεννηματά.

Με την Μελίνα Μερκούρη και τον Στάθη Αλεξανδρή.

Με τον αείμνηστο φίλο Κωστάκη Πετρόπουλο στη Βουλή (1963).

Με τους εκλεκτούς συναδέλφους Ν. Κωστάκη και Χρ. Φωτόπουλο (1986).

«Τα χρήματα που αποκτώνται με δόλο και αδικία δεν μένουν σταθερά» Σοφοκλής

Μ.Π. Ήταν ο μόνος ή σχεδόν από τους μόνους, μετρημένους στα δάχτυλα του ενός χεριού που δεν συνευρισκόταν με επιχειρηματίες, εφοπλιστές σε ξενοδοχεία, καζίνο και βίλες...

Χ.Π. Ποιος δεν είχε ακούσει για το πολυτελέστατο «σοσιαλιστικό» ξενοδοχείο «Αστήρ» τις Βουλιαγμένης όπου υπουργοί και στελέχη γνώριζαν δωρεάν «τις χίλιες και μια νύχτες»; Ο υπουργός ουδέποτε το επισκέφτηκε παρά τις επανειλημμένες προσκλήσεις. Μεγάλη συζήτηση γίνεται για τον εμπλουτισμό της πολιτικής ζωής με νέους στην ηλικία άνδρες. Με τη διαφορά ότι αυτοί οι νέοι πρέπει να είναι καταξιωμένοι στη κοινωνία και με σχετική πείρα της δημόσιας ζωής. Και όχι το νέο αίμα στη πολιτική να είναι οι «αιώνιοι φοιτητές» και οι «ανεπάγγελτοι νεανίσκοι» Το θέμα αυτό είναι παλιό στο τόπο μας. Ο Ανδρέας Παπανδρέου δεν απέτυχε απλώς αλλά οι νέοι που κατά κανόνα χρησιμοποίησε σε όλους τους τομείς έφεραν συμφορά στον τόπο. Δημιούργησαν τη καλπάζουσα οικονομική πολιτική και ηθική κρίση που ταλανίζει επικίνδυνα τη χώρα. Αποδείχτηκαν νέοι με γεροντική νοοτροπία, που κάθισαν στο σβέρκο του ελληνικού λαού και δημιούργησαν χάος. Οι νέοι του ΠΑΣΟΚ που διέλυσαν τα πάντα απέδειξαν ότι η κοινωνιολογία δεν μπορεί να αντικατασταθεί από τη βιολογία. Χρειάζονται και τα στοιχεία της μόρφωσης, της πείρας, της καλλιέργειας, της ωρίμανσης και της ανάπτυξης του ατόμου τα οποία εξασφαλίζονται μέσα σε ένα πλατύ χρονικό διάστημα. Τόπο βέβαια στα νιάτα αλλά τα προσοντούχα κι όχι εκείνα τα απροετοίμαστα, τα άγουρα που ο λαός ονόμασε «πρασινοφρουρούς». Το σύνθημα δεν πρέπει να είναι «τόπος στους νέους» αλλά στους άξιους. Όχι νέοι και ανεπάγγελτοι, αλλά οι άξιοι ανεξαρτήτως ηλικίας πρέπει να προκρίνονται. Η πολιτική δεν είναι επιχείρηση, είναι τίτλος τιμής, είναι αξίωμα, αποστολή, προορισμός στενά συνυφασμένος με τα συμφέροντα του Έθνους, της Δημοκρατίας και όχι του πολιτικού.

Υποστήριζε ο ίδιος «Ούτε προφήτης υπήρξα, γιατί μετά τον Χριστό ουδείς προφήτης, ούτε διέθετα τη μεγάλη διορατικότητα του κορυφαίου αστρονόμου Κοπέρνικου. Είμαι ένας απλός πολίτης με κοινή λογική που ότι έβλεπα και άκουγα παράνομο και μου προκαλούσε θλίψη και οργή έκανα ότι είχα υποχρέωση να το μεταφέρω στον λαό, αφού στις στοιχειοθετημένες καταγγελίες μου ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ κώφευε. Εάν είχα στόχο να υπηρετήσω τις προσωπικές μου φιλοδοξίες λόγω προσωπικής φιλίας με τον Πρόεδρο του Κινήματος –ήμουν ο μόνος που τον αποκαλούσα Ανδρέα-θα ακολουθούσα τη τακτική των άλλων. Αλλά μέσα στα όσα ελάμβαναν χώρα μου ήταν αδιανόητο ότι μπορούσα να είμαι υπονομευτής και σιωπηλός. Μου ήταν αδύνατο να συντηρώ και να αναπαράγω το νοσηρό κλίμα της σήψης. Σαν πολιτικός είχα συνηθίσει να ζω με τη πικρία και την αγνωμοσύνη. Η ανθρωπίνη ανταπόκριση είναι σπάνια. Όπως και άλλοτε είπα. Τα ωσαννά είναι στιγμιαία και τα σταύρωσον διαρκή. Στο ΠΑΣΟΚ, ο αρχηγός φρόντιζε να μεταβάλλει τον εαυτό του σε σύμβολο του σοσιαλισμού και ζωντανή ενσάρκωση του. Και με αυτή την ιδέα δεν σήκωνε ούτε κριτική ούτε αντιρρήσεις ούτε έστω και επιφυλάξεις. Ως ιδανικό όργανο εξουσίας χρησιμοποίησε τον μηχανισμό του Πειθαρχικού Συμβουλίου ως μηχανή εκκαθαρίσεων. Γι αυτό στο ΠΑΣΟΚ κυριαρχούσε το φαινόμενο των θεραπόντων υμνητών και μερικών που μεταβάλλονταν μέσα σε μια νύχτα σε κήνσορες και τιμητές και οι οποίοι μόλις τους ικανοποιούσε ο αρχηγός έπαυαν να παριστάνουν τους «λέοντες». Και συνέχισε «Έπειτα υπήρχαν και εκείνοι που άλλαζαν κόμματα και παρατάξεις σαν

τα πουκάμισα τους. Βρίσκονται στο ΠΑΣΟΚ, φεύγουν από το ΠΑΣΟΚ και βρίζουν πεζοδρομιακά και μετά επιστρέφουν πάλι ως μωρές παρθένες. Είναι οι χαμαιλέοντες που για λόγους αυτοσυντήρησης και επιβίωσης προσαρμόζονται για το προσωπικό τους συμφέρον. Γιατί είναι βέβαιο πως ούτε ο λαός πρόκειται να τους καταλογίσει ευθύνες αλλά ούτε ο Τύπος να τους καυτηριάσει. Το αξιοπερίεργο είναι ότι οι αποκαλούμενοι «ηθικοί του ΠΑΣΟΚ» έχουν μεταβληθεί σε θεατές «χειροκροτητές». Όλοι τους αντιδρούν στο σάλπισμα της ντροπής με τη σιωπή». Αλλά θα πρέπει κάποτε και στον τόπο μας η δόξα να πάψει να πηγαίνει χέρι με χέρι με τη ντροπή. Πρέπει να σταματήσουν να συμπορεύονται η μικροψυχία, η στενοκεφαλιά, η μιζέρια και η φαυλότητα. Πρέπει να σταματήσει να θυσιάζεται το εθνικό συμφέρον μπροστά στο προσωπικό. Αλλά και ο δημοκρατικός κόσμος ο οποίος νομιμοποιεί με τη ψήφο του ότι παράνομο γίνεται σε βάρος του και στη συνέχεια διαμαρτύρεται φέρει τεράστιες ευθύνες. Γιατί ο λαός δεν έχει το δικαίωμα να μεταθέτει τις δικές του ευθύνες. Δεν μπορεί να ψηφίζει τον εκπρόσωπο του τον Α και να ζητεί ευθύνες από τον Β. Θα πρέπει να ζητά ευθύνες από τους ανθρώπους της εκλογής του. Κι αν είναι απελπισμένος από τους εκλεκτούς του οφείλει να ζητήσει ευθύνες από τον εαυτό του. Αυτή είναι μια τίμια πράξη. Και θα πρέπει όλοι να γνωρίζουμε ότι το μέλλον απομακρύνεται και το παρόν διαρκεί. Αυτό είναι το σημερινό δράμα. Και ήρθε η ώρα της μεγάλης ευθύνης. Γι αυτό επιβάλλεται στο στερέωμα της Ελλάδας να αντηχήσει το παλιό και αιώνιο σύνθημα «Η Ελλάς θέλει να ζήσει και θα ζήσει» Αλλά για να γίνει αυτό απαιτείται αμείλικτος και ηθικός καθαρισμός. Ιστορική βέβαια ευθύνη για τα όσα έχουν συμβεί και συμβαίνουν στο τόπο φέρουν οι διανοούμενοι και οι προσωπικότητες του πνεύματος και της επιστήμης. Όλοι έχουν σιωπήσει ή αντιμετωπίζουν τη κατάσταση με ένα πνεύμα ανεύθυνου σκεπτικισμού. Το ΠΑΣΟΚ όπως έχει αποδειχθεί δεν έχει σαφές ιδεολογικό και πολιτικό περιεχόμενο. Απλά αποτελούσε τη κορύφωση επιθυμίας κατάληψης της εξουσίας. Το ιδανικό στηριζόταν στη μακροχρόνια διατήρηση της εξουσίας με κοινοβουλευτικό μανδύα που ματαίωσε όμως η ανεπάρκεια, η αλαζονεία και η ιδιοτέλεια των περισσότερων στελεχών του. Και όλα αυτά τα στελέχη επιβάλλεται να απομακρυνθούν το ταχύτερο. Γιατί οποιαδήποτε προσφορά τους στο μέλλον δεν είναι δυνατόν να αντισταθμίσει τη τρομερή και ανυπολόγιστη ζημιά στη δημοκρατική παράταξη και τη πατρίδα. Όπως στην αρχαία εποχή πολλοί ηγέτες έχασαν την εξουσία ή το κύρος τους γιατί περιόριζαν τα όρια του κόμματος στο σπίτι τους έτσι και ο Ανδρέας Παπανδρέου αντί να απαλλαγεί από τους αυλοκόλακες έδωχνε τους πιστούς φίλους του οι οποίοι ήταν οι συλοβάτες της Δημοκρατικής παράταξης. Αγνωστού φαίνεται τη συμβουλή του μεγάλου φιλόσοφου Σενέκα προς τον Νέρωνα που εννοούσε να εξοντώνει τους αφοσιωμένους φίλους του «Σκότωσε όσους σου αρέσει όμως τον διάδοχο σου δεν μπορείς να τον σκοτώσεις». Το τέλος του ήταν γνωστό. Αλλά και του Ανδρέα Παπανδρέου είναι επίσης γνωστό. Το ΠΑΣΟΚ είναι το μοναδικό κόμμα της Ευρώπης με τόσο έντονο αρχηγικό χαρακτήρα. Ο αρχηγός του κατά τρόπο αυταρχικό και μονολιθικό διαμόρφωνε τη πολιτική του Κινήματος. Το κόμμα δεν λειτουργούσε δημοκρατικά και δεν υπήρχε συλλογικότητα στις αποφάσεις και πολυεδρικότητα στις επιλογές. Το 1984 έγινε το πρώτο εκείνο περίφημο συνέδριο που «διόρισε» τα υποδειχθέντα μέλη της Κεντρικής Επιτροπής από τον αρχηγό. «Στον πίνακα του αρχηγού αρνήθηκα να συμπεριληφθώ» ξεκαθάρισε. «Σε εκείνο το Συνέδριο με έγκριση ασφαλώς του προέδρου κυριαρχούσε πρόταση μέλους του Εκτελεστικού γραφείου ότι «Όποιος δεν συμφωνεί με τις προτάσεις και αποφάσεις θα διαγραφεί» (Βάσω Παπανδρέου). Και όπου ο

Πρόεδρος του Κινήματος δεν εκλέχτηκε με μυστική ψηφοφορία αλλά διά βοής επειδή υπήρχε φόβος αμφισβήτησης έστω και από μερικούς συνέδρους. Το Συνέδριο εκείνο θα μείνει ως μνημείο χλευασμού του δημοκρατικού κόσμου. Αλλά και το δεύτερο συνέδριο, το 1990 ήταν επανάληψη αναπαραγωγής των ίδιων αδυναμιών και ασφαλώς κάλυπτε μεθοδεύσεις για κατάκτηση κομματικής εξουσίας από κλίκες και πρόσωπα. Τα συνέδρια του ΠΑΣΟΚ μοιάζουν με θυέστεια δείπνα όπου οι συνδαιτυμόνες τρέφονται με συντροφικές σάρκες όπως προαναγγέλλουν τα εκάστοτε συντροφικά μαχαιρώματα» Αν και ο ίδιος διέγραψε με ακριβή πρόβλεψη τη σκοτεινή προοπτική του ΠΑΣΟΚ, που δυστυχώς δεν άργησαν να γίνουν φανερές, ο Ανδρέας Παπανδρέου δεν έλεγε να αλλάξει πορεία πλεύσης. Στις διαμαρτυρίες του, τα λόγια του Ανδρέα Παπανδρέου ήταν δελφικοί χρησμοί. Μ' αυτό τον τρόπο τραυμάτισε θανάσιμα τις ελπίδες που είχαν εναποθέσει σ' αυτόν όλα τα κοινωνικά στρώματα και έσυρε το ΠΑΣΟΚ και τον τόπο στα σκάνδαλα. Κι όταν χρησιμοποίησε όλα τα μέσα για να προσπαθήσει να πείσει τον πρόεδρο του κινήματος και είδε ότι απέτυχε στη προσπάθεια του, τότε ευθαρσώς έθεσε δημόσια θέμα έστω και προσωρινής απομάκρυνσης από τα κομματικά του Κινήματος του Ανδρέα Παπανδρέου. Το αδιέξοδο που δημιούργησε το ΠΑΣΟΚ ο βουλευτής το απέδωσε στο γεγονός των εκάστοτε ιδεολογικών εκκεντρισμών, στα ομιχλώδη οράματα των στενών συνεργατών του και στους ανευθυνουπεύθυνους κομματικούς σχηματισμούς.

Το ΠΑΣΟΚ που δεν γνωρίζουμε.....

Επί ευκαιρίας ας ξαναγυρίσω στη κουβέντα με τον υπουργό για τα παρασκήνια του ΠΑΣΟΚ που ελάχιστοι γνωρίζουν κι ας έλεγε το ΠΑΣΟΚ ότι ο λαός στην εξουσία. Αν ήταν στην εξουσία θα γνώριζε πολλά περισσότερα...

Γ.Π. Δεν μπορούσε να ανεχθεί ο Πρόεδρος την αξίωση μου να σταματήσει το θέατρο του παραλόγου που παίζεται σε βάρος του λαού. Όλοι εκείνοι οι βολεμένοι στις αναπαυτικές πολυθρόνες των «σοσιαλιστικών» τους θέσεων, επαύλεων και πολυτελών διαμερισμάτων οι οποίοι δεν σκέπτονται με το περιεχόμενο του κρανίου τους αλλά με τους παλμούς του προσωπικού τους συμφέροντος προσπαθούσαν να τον πείσουν να μη με ανεχθεί πλέον. Να μην ανεχθεί αυτόν που φώναζε και προέλεγε τις εξελίξεις στο ΠΑΣΟΚ., αυτόν που σαν τον Μαρά φώναζε στο Παρίσι «Πολεμάτε τη διαφθορά και είσαστε οι ίδιοι διεφθαρμένοι». Κι όπως χαρακτηριστικά συνέχισα «Φυσικά δεν βρέθηκα νεκρός με ένα σιλέτο στη πλάτη αλλά βρέθηκα εκτός Βουλής για να σταματήσω να είμαι ενοχλητικός. Διώχτηκα από τη Βουλή όχι όμως από τον λαό αλλά με το φόβο του αρχηγού και με πρωτοβουλία του. Εκπαραθυρώθηκα με στημένη συνομωσία του αρχηγού και τη τυπική ψηφοφορία των οικονομισάριων της άκαπνης Κεντρικής Επιτροπής του ΠΑΣΟΚ. Δεν είχε το θάρρος αν και αυτός κρατούσε αποκλειστικά όλων των εξελίξεων στο κίνημα να με διαγράψει κατά τη προσφιλή του τακτική. Δεν είχε το θάρρος να αναλάβει προσωπικά την ευθύνη. Είναι γνωστό το σήμα που έστειλε ο Ανδρέας Παπανδρέου στην υποτακτική Κεντρική επιτροπή του ΠΑΣΟΚ με την κωδική ένδειξη «αποκλεισμός του Γιώργου Παπαδημητρίου από τους συνδυασμούς του Ιουνίου του 89» Το σήμα ήταν κατεπείγον. Έπρεπε να απαλλαγεί ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ από τον άνθρωπο που

έκανε σημαία του τη «κάθαρση» και τη ποινική δίωξη της στρατιάς των οικονομισάριων. Έπρεπε να φύγει ο άνθρωπος που στιγμάτιζε τις καισαρικές μεθόδους «των αυλικών» του Καστριού. Ο άνθρωπος που πίστευε ότι η γεωμετρική εξάπλωση των οικονομικών σκανδάλων και της σπατάλης φθείρει ταχύτατα το θεσμικό ιστό της χώρας και ολόκληρο το πολιτικό οικοδόμημα κι αυτός ήμουν εγώ, έπρεπε να φύγω για να μείνουν ανενόχλητοι οι λεγεωνάριοι της Δημοκρατίας.

Μ.Π. Μεγάλη πικρία βγαίνει από τα λόγια σου και παράπονο...

Γ.Π. Αλλόκοτα πράγματα αλλά αυτή είναι η πραγματικότητα. Ο Ανδρέας Παπανδρέου που έλεγε παντού «τις περγαμηνές του Παπαδημητρίου κανείς δεν τις διαθέτει μέσα στο ΠΑΣΟΚ « τον «εξόρισε» ο ίδιος από τους συνδυασμούς του Κινήματος. Δεν μπορώ να μην αναφέρω ότι μόλις έγινε γνωστή η απόφαση για την απομάκρυνση τα μηνύματα διαμαρτυρίας πυροδότησαν και ο πρόεδρος πήρε το λόγο του πίσω, μαλάκωσε και μάλιστα πρότεινε τον γιο μου Χρήστο μια θέση στο ψηφοδέλτιο της Αιτωλοακαρνανίας. Ποτέ δεν θεωρούσα την υπόληψή μου ως προϊόν συναλλαγής και προδοσίας των αρχών μου, όχι μόνο αρνήθηκα αλλά αποχώρησα και από το ΠΑΣΟΚ. Και όταν με την απουσία μου η Αιτωλοακαρνανία στερήθηκε δυο έδρες στις εκλογές της 5ης Νοεμβρίου του 1989, ο Ανδρέας Παπανδρέου σαν να μη συνέβη απολύτως τίποτε ζήτησε να επιστρέψω στο Κίνημα. Η απάντηση στον Πρόεδρο που την ανακοίνωσα δημόσια ήταν ότι «δεν επιθυμούσα να έχει πλέον καμιά σχέση με τον «άφιλο και αχάριστο πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ» Θεώρησα τη πρόσκληση ως ύβρη και στιγμάτισα τη διαστροφή της συνείδησης στους υπεύθυνους. Γιατί ο συμβιβασμός θα ήταν κατάπτωση και δεινός εξευτελισμός. Γιατί όσοι εγκαταλείπουν τις αρχές τους για να εξαγοράσουν κάποια προσωπική παροχή όπως είτε πριν δυο αιώνες ο Φραγκλίνος «δεν είναι άξιοι ούτε για την ελευθερία μα ούτε και για τη παροχή». Ο Βίκτωρ Ουγκώ διακήρυξε «Οι σφαίρες θανατώνουν ανθρώπους αλλά όχι τις ιδέες και τις ηθικές αρχές» Το θέμα της κάθαρσης δεν με ικανοποίησε καθόλου . «Δεν μπορεί να εξαντληθεί η κάθαρση με τη παραπομπή ορισμένων στη Δικαιοσύνη. Είναι εμπαιγμός της κοινής γνώμης .Είναι πλήρης ασέβεια προς τον κυρίαρχο λαό. Υπάρχει και η στρατιά των σκανδάλων τρίτης και τέταρτης κατηγορίας που διαπράχτηκαν από κυβερνητικά και κομματικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ τα οποία προκαλούν με τα πλούτη και τη χλιδή της ζωής τους τη κοινή γνώμη. Γιατί είναι γνωστοί ως χθεσινοί ανεπάγγελτοι και τρακαδόροι. Δεν αναφέρομαι στα σκάνδαλα της Νέας Δημοκρατίας προ του ΠΑΣΟΚ γιατί αυτά τα είχε αμνηστεύσει ο Ανδρέας Παπανδρέου. Ο Ανδρέας Παπανδρέου διέπραξε ως πρωθυπουργός της χώρας το αδίκημα ότι δεν κάθισε στο σκαμνί κάποιους πολιτευτές και στελέχη με πληθώρα σκανδάλων στη πλάτη τους. Ότι δεν άνοιξε το κουτί της Πανδώρας του βίου και της Πολιτείας των οικονομισάριων του Κινήματος. Πιστεύω πως η παραπομπή του Ανδρέα Παπανδρέου στο Ειδικό Δικαστήριο ήταν τεράστιο πολιτικό σφάλμα. Ο πρωθυπουργός μιας χώρας δεν παραπέμπεται με «ενδείξεις » σε Ειδικό Δικαστήριο γιατί στιγμάτιζεται διεθνώς η αξιοπιστία της χώρας. Κρίνεται από τον λαό και την ιστορία. Παραπέμπονται υπουργοί και κυβερνητικά στελέχη. Γιατί η παραπομπή ενός πρωθυπουργού, εκτός των άλλων φέρει μέσα της και το σπόρο του διχασμού. Και οι γενιές που γνώρισαν την ανηλεή μοίρα και πέρασαν από τις συμπληγάδες του διχασμού και του σκοταδισμού για να φτάσουν ζωντανές στη σημερινή

συγκεκριμένη και ακατανόητη κατάσταση ριγούν και με την ιδέα ακόμη. Φαίνεται όμως ότι η πολιτική ηγεσία μας αδιαφορεί. Οι πολιτικοί ταγοί ασχολούνται με τα προσωπικά και κομματικά τους «καπρίτσια» και αδιαφορούν εάν ο τόπος θερίζει τις θύελλες τους. Ενώ ο τόπος βουλιάζει αυτοί ασχολούνται με «θεωρίες» και αφήνουν τα καυτά προβλήματα να λυθούν ως δια μαγείας.

Ανοιχτή επιστολή στον Κώστα Σημίτη

Κύριε Πρόεδρε,

Έπειτα από πολλές αμφιταλαντεύσεις αποφασίσατε πρόσφατα να επισκεφθείτε και την αποικία της ελληνικής επικράτειας, την Αιτωλοακαρνανία, που τους μόνους που γνωρίζει είναι ο έφορος και ο στρατολόγος. Κι ασφαλώς θα ακούσατε τις οίμωγες οργής και φρίκης των απόκληρων της μοίρας καπνοπαραγωγών. Και θα διαπιστώσατε ότι οι νέοι πήραν το δρόμο της άτακτης φυγής. Γιατί η καιόμενη βιάς της κρίσης της Αιτωλοακαρνανίας δεν μπορεί να αποκρυβεί. Οι πάντες περίμεναν να ακούσουν από το στόμα του πρωθυπουργού μια υπόσχεση για λύση των βασικών και επειγόντων προβλημάτων του νομού. Και δεν κρίνατε σκόπιμο ούτε να μνημονεύσετε καθόλου το καπνικό, το Πλατυγιάλι, την ίδρυση του Πανεπιστημίου Δυτικής Ελλάδας, το φράγμα Αχυρών, το Εφετείο κλπ. Τα ξεχάσατε όλα. Αλλά δεν μπορούσε να γίνει διαφορετικά, αφού ξεχάσατε και τον ιδρυτή του ΠΑΣΟΚ. Ούτε μια φορά δεν μνημονεύσατε το όνομα του. Κι όμως υπήρξαν ...πασοκικοί που σας χειροκρότησαν. Αναφερθήκατε όμως στη ζεύξη Ρίου-Αντίρριου- ένας Θεός ξέρει πότε θα γίνει-, ως και στη ζεύξη Ακτίου-Πρεβέζης. Κανένας δεν είχε αντίρρηση για τη σπουδαιότητα κατασκευής τους. Αλλά και τα δυο έργα δεν είναι αναπτυξιακά του νομού μας αλλά εθνικά έργα.

Κύριε Πρωθυπουργέ,

Έχετε γίνει γνωστός, την εποχή που οι Γερμανοί έστειλαν ειδικό αεροπλάνο και σας πήραν από την αγκαλιά των Απριλιανών, για να σας προφυλάξουν. Όταν άλλοι έπαιρναν το δρόμο των φυλακών, των ξερονησιών και της παρανομίας. Και ζούσαν με τις 17 δραχμές που τους έδινε καθημερινά το κράτος των Ελλήνων Χριστιανών...

Προσωπικά γνωριζόμαστε καλά από την εποχή που ως αλεξιπτωτιστής της Δημοκρατικής Άμυνας προσγειωθήκατε στο ΠΑΣΟΚ. Μεταξύ μας είχαμε σοβαρές ιδεολογικές αντιθέσεις και ο χρόνος με δικαίωσε απόλυτα. Γνωστή και η σύγκρουση μας στο ΚΥΣΥΜ που ως υπουργός αντιτάχθηκα στο ξεπούλημα της Ολυμπιακής και αναγκάστηκα να υποβάλλω παραίτηση στις 2 Ιουνίου το 1986 που δεν έγινε δεκτή. Αλλά αργότερα έγινε ανασχηματισμός για να απομακρυνθώ μόνο εγώ. Ο Ανδρέας Παπανδρέου είχε ξεχάσει τα συγχαρητήρια που μου έδινε στο υπουργικό συμβούλιο για τη δράση και επιτυχία στο υπουργείο.....

Κύριε Πρόεδρε

Ήρθατε στο ΠΑΣΟΚ το 1974. Με τις διαγραφές του 1975 της Δημοκρατικής Άμυνας-Καράγιωργας, Κωνσταντόπουλος, Μερκούρη, Ροκόφυλλος και άλλοι εγκαταλείψατε τους διαγραφέντες για να γλιτώσετε τη διαγραφή. Φύγατε για τη Γερμανία ώσπου να περάσει η Θύελλα. Απουσιάσατε από τους μεγάλους αγώνες του Κινήματος. Κι επιστρέψατε όταν είχε αρχίσει το ΠΑΣΟΚ τη μεγάλη πορεία προς την εξουσία. Όταν ο Ανδρέας Παπανδρέου σας καθαίρεσε από το Εκτελεστικό Γραφείο λουφάξατε περιμένοντας τη σίγουρη εκλογική νίκη. Αλλά ο Ανδρέας Παπανδρέου δεν σας έδωσε θέση στα ψηφοδέλτια. Αλλά εσείς είχατε γαντζώσει για καλά περιμένοντας το λαγό να περάσει από το καρτέρι. ..

Με τον εκλογικό θρίαμβο του 1981, υποκύπτει ο Ανδρέας Παπανδρέου στις πιέσεις διαφόρων παραγόντων και σας τοποθετεί στο υπουργείο Γεωργίας ως εξωκοινοβουλευτικό υπουργό. Η προσφορά σας ήταν αρνητική. Το 1985 προτείνατε την επανεκλογή του Κ. Καραμανλή στη προεδρία της Δημοκρατίας, με τον οποίο είχατε άψογη συνεργασία. Και η απομάκρυνση του Γεράσιμου Αρσένη σας έφερε στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας. Για την επιτυχία σας μίλησε ο σημερινός υπουργός σας και τότε υφυπουργός Γιάννος Παπαντωνίου. «Η οικονομική πολιτική του '80 απέτυχε». Με τον ετεροχρονισμό της ΑΤΑ σας υποτιμά ο Ανδρέας Παπανδρέου μέσα στη Βουλή και σιωπήσατε. Δεν εγκαταλείψατε το ΠΑΣΟΚ, κι οι σχέσεις είχαν μπει σε ένα τούνελ χωρίς έξοδο. Όταν ο Ανδρέας Παπανδρέου δέχεται την επίθεση της πολιτικής του εξόντωσης από τους πολιτικούς του αντιπάλους είστε ένας από τους μεγάλους απόντες εκείνης της εποχής. Το καλοκαίρι του 1990 ενώ το ΠΑΣΟΚ βρίσκεται σε προσυνεδριακή περίοδο αμφισβητείτε ευθέως τις θέσεις του Ανδρέα Παπανδρέου για τα εθνικά θέματα. Μάλιστα δε καταψηφίσατε και τις δαπάνες του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας. Ενώ το καλοκαίρι του 1991 στέλνετε συγχαρητήριο μήνυμα στο Συνέδριο του Συνασπισμού, που είχε παραπέμψει τον Ανδρέα Παπανδρέου στο Ειδικό Δικαστήριο. Το βράδυ της αθώωσης στις 17-1-1992, λάμπατε δια της απουσίας σας από το σπίτι του Ανδρέα Παπανδρέου. Τον Αύγουστο του 1995, όταν ήσασταν υπουργός Εμπορίου και Βιομηχανίας, ξέσπασε η κρίση στα Ναυπηγεία Σκαραμαγκά. Κι όταν ο Ανδρέας Παπανδρέου σας ζήτησε να τον ενημερώσετε τηλεφωνικά από τη Σίφνο που κάνατε τις διακοπές σας, του απαντήσατε «Νομίζω κύριε Πρόεδρε, ότι το θέμα το χειρίζεται ο υφυπουργός Ροκόφυλλος.» Δεν είχατε το θάρρος να αναλάβετε τις ευθύνες. Κι όταν από την Έκθεση Θεσσαλονίκης τόνισε ότι «το υπουργείο Βιομηχανίας απέτυχε» τότε αναγκαστήκατε να υποβάλλετε παραίτηση χωρίς να φύγετε από το ΠΑΣΟΚ.

Κύριε Πρόεδρε,

Μετά τον θάνατο του Ανδρέα Παπανδρέου, με τα γνωστά τερτίπια φθάσατε στη πρωθυπουργία. Και η πρώτη σας ενέργεια ήταν να δηλώσετε ότι «δεν έχετε καμιά σχέση με το χθεσινό ΠΑΣΟΚ». Εμφανιστήκατε ως εκσυγχρονιστής, που κατά το λαό, σημαίνει αντιπρόσωπος των διαπλεκόμενων συμφερόντων. Και η δεύτερη ήταν την «αυλή της Εκάλης» να την αντικαταστήσετε με την «αυλή του Κολωνακίου», που συγκροτήθηκε από επιλήμονες, αγνώμονες και ταπεινούς, που δεν δίστασαν να στραφούν και κατά του ευεργέτου τους.

Κύριε Πρωθυπουργέ,

Ενδεικτικά θα σας αναφέρουμε ότι με τη πολιτική σας δημιουργήσατε ένα παράλυτο και σπάταλο κράτος, κεντρική εστία μόλυνσης και διαφθοράς, όπου κυριαρχούν τα διαπλεκόμενα, οι αεριτζήδες και οι κομπιναδόροι, που καταληστεύουν το μόχθο του λαού. Η συσσωρευμένη κοπριά στους στάβλους του μυθικού βασιλιά της Ήλιδος Αυγεία ωχριά μπροστά στα σκάνδαλα, στις παρανομίες και στις καταχρήσεις που έρχονται καθημερινά στη δημοσιότητα. Οι καταχραστές του δημόσιου χρήματος, σε όλες τις μορφές τους, από την πιο βάρβαρη ως τη πιο χυδαία, όχι μόνο αυτοί και οι παραφυάδες τους, παραμένουν ατιμώρητοι αλλά ρυθμίζουν και τη ζωή μας. Κι αυτοί πράγματι έχουν πολλούς λόγους για να σας τιμούν. Κι αδιαφορείτε για το αν η ύπαιθρος ερημώνει, καθώς και για τα ναρκωτικά, τις διαρρήξεις, τους φόνους και τη τρομοκρατία. Δεν συζητούμε για τη λιτότητα και την ανεργία -9,8%. Όλα καλπάζουν. Ανυπολόγιστη δε η ευθύνη σας για τη διαφθορά στα άδυστα της Αστυνομίας. Με το οικονομικό σας επιτελείο καταστρέψατε την οικονομία της χώρας και τη βυθίσατε στο δανεισμό. Στο «Κάραβελ» (19-6-98) στη Γενική Συνέλευση της Εμπορικής Τράπεζας –για την Ιονική-, οι υφυπουργοί σας Δρυς και Μπαλτάς φυγαδεύτηκαν υπό τη προστατευτική ομπρέλα των αστυνομικών για να μη λυντσαριστούν. Ο νεκροθάφτης της παιδείας Γεράσιμος Αρσένης καθημερινά αποδοκιμάζεται. Επί Νέας Δημοκρατίας κυβερνούσε το «Παρακράτος», τώρα κυβερνούν τα «Διαπλεκόμενα». Η Δεξιά δεν χρειάζεται πλέον δούρειο ίππο. Γιατί είναι ήδη δεξιά το ΠΑΣΟΚ, όπως πολιτεύεστε. Εάν δε παραμένετε ακόμη στην εξουσία, αυτό οφείλεται ότι δεν υπάρχει αντίπαλος. Η αξιωματική αντιπολίτευση φθάνει ως την αναπηρία και την ανυπαρξία. Έπειτα υπάρχει κι ο Λαμπράκης....

Τι χρειαζόμαστε άλλων μαρτύρων από την ομολογία της συνεργάτισσας σας Βάσως Παπανδρέου, τον «φίλο» της Ανδρέα Παπανδρέου με το νόμισμα της αχαριστίας, πετώντας του στη Κεντρική Επιτροπή με περιφρόνηση ένα χαρτί που ομολογεί ότι «είμαστε καραγκιόζηδες». Αυτή η δήλωση είναι αρκετή για να επιβεβαιώσει τη χρεωκοπία σας....

Κύριε Πρωθυπουργέ,

Ομολογείτε ότι στους κόλπους του ΠΑΣΟΚ υπάρχει εσωκομματική αντιπολίτευση. Κάνετε λάθος. Η προσφορά στον καθένα από... ένα υφυπουργείο θα αποδείξει την αγάπη τους και το λαό. Πολλές φορές έχω γράψει ότι τεράστια ευθύνη για τη μεγάλη κρίση που περνά ο τόπος φέρουν Αλευράς, Γεννηματάς, Κουτσόγιωργας, Αυγερινός, Βερυβάκης, Παπούλιας, Χαραλαμπίδης, Βάσω Παπανδρέου, Κρητικός, Λιβάνης, Κακλαμάνης, Παπαθεμελής, Τσοχατζόπουλος, Πεπονής, Λαλιώτης κ.α. Όλοι αυτοί οι συνεργάτες που ήταν διαπρύσιοι κήρυκες του Ανδρέα Παπανδρέου, προτιμούσαν και συνέχιζαν παρά τις συμφορές να προτιμούν ο πάνσεπτος ήλιος του ΠΑΣΟΚ να γίνει αποδιοπομπαίος, παρά να μιλήσουν και να συγκρατήσουν τον Ανδρέα και να χάσουν τη καρέκλα τους επειδή θα τον στενοχωρούσαν. Είμαι βέβαιος ότι αύριο η ιστορία θα τους καταλογίσει την ευθύνη ματαιώσης της Αλλαγής και του σημερινού δράματος του λαού. Παρά τις διακηρύξεις σας, η δεξιότατη πολιτική σας είναι το στίγμα σας. Βγάζετε φλας κεντροαριστερά και στρίβετε κεντροδεξιά, θα σας έλεγε ο Ανδρέας Παπανδρέου αν ζούσε. Κι εκτός της αλλαγής της πολιτικής ο απογαλακτισμός του ΠΑΣΟΚ παρασύρει και τα σύμβολα του Κινήματος. Αντικαταστήσατε το συμβολικό πράσινο, το χρώμα που συνδέθηκε με την ελπίδα των μη προνομιούχων, με το όραμα των περιθωριασμένων από

τη Δεξιά, με το γαλάζιο –Καλλιθέα, Αγρίνιο, Μεσολόγγι. Εγκαταλείψατε την ιδέα της Κεντροαριστεράς γιατί την αποδοκίμασε ο λαός ως εμπαιγμό. Υποστηρίζετε ότι θέλετε μπροστά τη γενιά των σαραντάρηδων. Μα οι σαραντάρηδες δεν είναι αυτοί που κυβερνούν την Ελλάδα και την έφεραν σε αυτό το αδιέξοδο; Η πολιτική έλεγε ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου θέλει έντιμους πεπειραμένους και εργατικούς πολιτικούς. Και όχι οικονομισάριους. Θέλει πολιτικούς που να κατοικούν σε γυάλινο σπίτι για να τους βλέπει ο λαός...

Κύριε Πρόεδρε,

Ασφαλώς ποτέ δεν θα περιμένατε εκείνο το σκηνικό στο μνημόσυνο του Ανδρέα Παπανδρέου (22-6-98), το προστατευόμενο, μέσα κι έξω από το Νεκροταφείο , με MAT, ότι θα εξελισσόταν σε αντισημιτική διαδήλωση από τους νοσταλγούς του παλιού ΠΑΣΟΚ. Δεν πετύχατε να γίνει η μνήμη του Ανδρέα Παπανδρέου το σωσίβιο σας. Η στάση σας έναντι της μνήμης του ιδρυτή του ΠΑΣΟΚ προκαλεί οργή και αγανάκτηση. Και ήταν επόμενο το ΠΑΣΟΚ έπειτα από τόσες διακυμάνσεις να γίνει αντικείμενο νεκροφάνειας, ιστορικής ανατομίας. Κι αυτό που δεν κληρονομείται και δεν χαρίζεται άρχισε να βυθίζεται αυτόνδρο. Σε κάθε δήμο 2-3 συνδυασμοί του ΠΑΣΟΚ. Με αποκορύφωμα τη Δαμανάκη... Μερικοί ψευδολόγοι συνεργάτες σας εκσυγχρονιστές, απόλεμοι έχουν το θράσος να θεωρούν τους εαυτούς τους ιστορική ηγεσία.. Κάποτε υπήρχε ντροπή που φρενάριζε την αναίδεια. Τώρα έχει εξαφανιστεί. Κι ασφαλώς αποτελούν οι κύριοι αυτοί την ιστορική ηγεσία , γεγονός που πιστοποιούν τα «πόθεν έσχες» τους που είναι παραφουσκωμένα.... Και δυστυχώς ο λαός τους χειροκροτεί, κι ας φωνάζει ο Ηράκλειτος. «Η υπεροψία φέρει το χάος». Και τότε, κ. Πρόεδρε, εκείνοι που γέμισαν τις φυλακές και τα ξερονήσια και πρώτοι φύτευσαν στα έδρανα της Βουλής το ΠΑΣΟΚ, τι είναι; Ασφαλώς τα κορόιδα..... των εκσυγχρονιστών.

Κύριε Πρωθυπουργέ,

Θα μπορούσαμε να συνεχίσουμε αυτό το διαχρονικό ανθολόγιο της πολιτικής σας. Αλλά ποιος ο λόγος να μηρυκάζουμε για μυριοστή φορά αλήθειες που τρέχουν στους δρόμους; Αφού δεν μπορείτε να διώξετε τα εξαπτέρυγα σας που προκαλούν το κοινό αίσθημα, και να χτυπήσετε βαθιά το νυστέρι της διαφθοράς, ούτε έχετε το θάρρος να αναλάβετε πρωτοβουλία συγκρότησης κυβέρνησης Εθνικής Σωτηρίας , πηγαίνετε στον κυρίαρχο λαό. Είναι η μόνη υπηρεσία που μπορείτε να προσφέρετε. Η ευθύνη σας είναι ιστορική. Το κυβερνητικό σκάφος αρχίζει να βουλιάζει. Και μαζί του και η Δημοκρατική Παράταξη που έχει πλουτίσει τις δέλτους της ιστορίας μας με ένδοξες σελίδες.. Αλλά ο ποιμήν ο καλός την ψυχήν αυτού τίθησιν υπέρ των προβάτων. Για το ότι σκύβετε το κεφάλι σας στους Αμερικανούς, Τούρκους και Γερμανούς η ιστορία θα σας στιγματίσει. Ο λαός σας προειδοποίησε στις πρόσφατες δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές. Τα σιδερένια βήματα των Ερινύων ακούγονται.....
Με τιμή

Γιώργος Παπαδημητρίου

Τα πιστεύω του

Παιδεία

Τις θέσεις του τις έχω αντιγράψει ακριβώς όπως υπάρχουν στο βιβλίο του. Δεν ήθελα να αλλάξω τίποτε ώστε να έχουν οι αναγνώστες ακριβή εικόνα των θέσεων του.

Σήμερα όσο ποτέ άλλοτε πρέπει να προσέξουμε τη Παιδεία ως πρώτο εθνικό κεφάλαιο. Χρειάζεται να την οργανώσουμε για να καταστεί δυνατή να βοηθήσει το λαό. Αν την αφήσουμε βαρύτατα ασθενούσα στη μέριμνα των γιατρών του κατεστημένου δεν πρόκειται να αναμεινουμε τίποτε από τις σύγχρονες εξελίξεις και μάλιστα από την σύνδεση μας με την ενωμένη Ευρώπη. Θα γίνουμε υπηρέτες των ξένων χωρίς Παιδεία. Πρέπει να ενδιαφερθούμε όλοι και συνειδητά να πιέσουμε τη κατάσταση. Πρέπει να γίνουμε όλοι δέκτες της φωνής του Εθνικού ποιητή Κωστή Παλαμά «Λιτά χτίστε τα σχολεία απλόχωρα, μεγάλα, γερά θεμελιωμένα. Και ο δάσκαλος ποιητής «Και τα βιβλία να είναι σαν κρίνα» Ερχόμαστε σε μια εποχή όπου θεσμοί καταλύονται , αξίες καταρρέουν, ιστορικά γεγονότα αμφισβητούνται , σύμβολα καταστρέφονται θυσίες αμαυρώνονται. Παντού συμπτώματα κρίσης και παρακμής σήψης και διαφθοράς, αθεΐας και σύγχυσης νοθείας και κατάπτωσης. Όλες οι αρχαϊκές αξίες καταστράφηκαν κι αντικαταστάθηκαν από αξίες αρνητικές από τις αξίες του ηδονιστικού καταναλωτισμού που καταστρέφει την αυθεντική καλλιέργεια. Γιατί ο καταναλωτικός πολιτισμός παράγει ένα νέο καταπιεστικό ολοκληρωτισμό που διεισδύει στο υπαρξιακό πεδίο

και αλλάζει τη φύση των ανθρώπων. Βαδίζουμε στο κατώφλι ενός νέου Μεσαίωνα όπου τα κύρια στοιχεία που θα επικρατούν θα είναι το άγχος, ο φόβος, η απαισιοδοξία, η χρόνια αβεβαιότητα, η αρπακτικότητα. Φαίνεται πως το ρολόι της ιστορίας τρελάθηκε, έχασε το ρυθμό του κι αντί να γυρίσουν οι δείκτες εμπρός, μας γυρίζουν προς τα πίσω, στο δυτικοευρωπαϊκό Μεσαίωνα. Σήμερα η Παιδεία είναι ναρκωμένη, ζαλισμένη, τυλιγμένη στα δίκτυα του μικροκομματισμού και του νόμου των Συνδικάτων. Χωρίς ψυχή, και καθαρό προσανατολισμό. Οφείλουμε να αντιληφθούμε ότι η Παιδεία είναι ο συνδετικός κρίκος της φυλής μας, η γονιμοποιός δύναμη που συγκράτησε πάντα άγρυπνη την εθνική πηγή κι έθρεψε το γένος με το μάννα των εθνικών ιδεωδών και της ελπίδας. Η νέα αφύπνιση των εθνοτήτων σε παγκόσμια κλίμακα και ιδιαίτερα στο γεωπολιτικό χώρο που μας περιβάλλει επιβάλλει τώρα πιο επιτακτικά και τη δική μας εθνική αφύπνιση που θα τη πετύχουμε μόνο με τη Παιδεία. Το σχολείο πρέπει να γίνει ο άμβωνας της αλήθειας, ο γόνιμος διάλογος και ο εκφραστής της κριτικής σκέψης. Σχολείο με εκπαίδευση που θα στηρίζεται σε πολιτιστική καλλιέργεια. Μόνο με το σχολείο που θα παρέχει σωστή παιδεία που είναι το οξυγόνο θα ξαναφυτρώσουν και θα καρποφορήσουν αρχές, αξίες και πεποιθήσεις άφθαρτες όμοιες με τις παραδιδόμενες από την ιστορία. Μόνο η Παιδεία προσφέρει νέα ιδανικά την παναγάπη, τη φιλανθρωπία. Δυστυχώς σήμερα η νεολαία αναπτύσσεται σε ατμόσφαιρα περιπλάνησης από τις εθνικές μας παραδόσεις κι από τα ελληνικά ήθη και έθιμα. Η αληθινή πρόοδος είναι γέννημα και θρέμμα της παράδοσης του Γένους. Από αυτή απορρέει. Η παράδοση δεν είναι παρελθόν. Δεν είναι μουσείο. Είναι παρόν και μέλλον. Έχει χαρακτήρα δυναμικό και προοδευτικό. Λειτουργεί στη ζωή, γονιμοποιεί και βλαστάνει καινούριες μορφές ζωής όπως γράφει ο εξάιτετος δημοσιογράφος και συγγραφέας Κώστας Σαρδελής. Στη σημερινή εκπαίδευση υπάρχουν πολλά τα νοσηρά τα οποία οδηγούν σε απογοητευτικές σκέψεις. Όλα τα νεότερα προγράμματα εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης χρεοκόπησαν ανεπανόρθωτα αφού προκάλεσαν θεομηνία στην Παιδεία και δημιούργησαν χαώδη κατάσταση. Στα σχολεία καταλύθηκε κάθε παράδοση πειθαρχίας ήθους σεβασμού και ευπρέπειας. Η Ελλάδα πάσχει για ένα υγιές σύνδρομο εκπαίδευσης των νέων. Και το υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα χρειάζεται ριζική αναδιάρθρωση. Χρειάζεται νέο βελτιωμένο πρόγραμμα Παιδείας. Έπειτα δεν μπορεί να συνεχιστεί το φρικιαστικό πρόβλημα της παραπαιδείας που απομυζά από το λαό τρομακτικά ποσά για να μάθουν οι νέοι μας να παπαγαλίζουν τα κείμενα και τις ασκήσεις που τους χρειάζονται για να πετύχουν στις τραγελαφικές Πανελλήνιες εξετάσεις. Σε αυτές μόνο το 17% των νέων μας σπουδάζουν σε ειδικότητα επιλογής τους. Ούτε είναι σωστό να ενισχύεται το καυτό πρόβλημα της φοιτητικής μετανάστευσης που απορροφά από τη χώρα μας συνάλλαγμα εκατοντάδων δισεκατομμυρίων. Επιβάλλεται όλα τα κόμματα να δώσουν τα χέρια τουλάχιστον για τη Παιδεία. Οφείλουν να παραμερίσουν κάθε διχόνοια μεταξύ τους. Είναι ντροπή στο τόπο όπου γεννήθηκε η Ελευθερία και διδάχτηκε ο σεβασμός στον άνθρωπο ως απόλυτη αξία κι ο χριστιανισμός πήρε νέα φτερά να πετάξει στην Οικουμένη, η διχόνοια να παραμένει μέχρι και σήμερα σαράκι μόνιμο στο σώμα μας. Τα κόμματα πρέπει να μονιάσουν κι αφού συνταχθεί από όλα ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό πρόγραμμα με επιστημονικά κριτήρια και πνεύμα αυστηρώς ελληνικό νομοθετικά να συσταθεί ένας ανεξάρτητος φορέας για τη πιστή εφαρμογή του. Αυτή η ενέργεια πρέπει να γίνει το ταχύτερο γιατί ζούμε σε μια εποχή που αμφισβητούνται από τις ιδέες της άρνησης οι πνευματικές αξίες και τα ιδανικά του

Ελληνισμού. Η ελληνική Παιδεία είναι το μοναδικό ανταγωνιστικό προϊόν που μπορούμε να διαθέσουμε. Γι αυτό πρέπει να τη προσέξουμε. Οφείλουμε να μορφώσουμε Ελληνικά τη νέα γενιά. Με τη Παιδεία μας πρέπει να καλλιεργήσουμε την ιδέα στη νέα Ευρώπη, τώρα που «η Ευρώπη επιστρέφει στην Ελλάδα που τη γέννησε... αφού πρώτοι εμείς ιστορικά αποφασίσουμε να επιστρέψουμε στην Ελλάδα» όπως γράφει ο ακαδημαϊκός Γ. Βλάχος (Απογευματινή 2-2-1992).

Το εκπαιδευτικό λοιπόν αυτό πρόγραμμα αφού καταρτιστεί υπερκομματικό πρέπει να είναι ταμπού για όλους που θα περνούν από το Υπουργείο Παιδείας κι όχι κάθε υπουργός να παριστάνει το σοφό και να πειραματίζεται. Το θέμα της Παιδείας πρέπει να παραμερίσει όλα τα άλλα. Πρέπει να χτυπηθεί ο διχασμός των γενιών και να γίνουν γέφυρες που θα ενώσουν τη πνευματική ανάπτυξη του έθνους. Το κατρακύλισμα της Παιδείας απειλεί την υπόσταση του έθνους. Για την επιτυχία ενός τέτοιου εκπαιδευτικού προγράμματος απαιτούνται κοινωνικά, αναπτυξιακά και πολιτιστικά δεδομένα. Γι αυτό θα πρέπει να εντάσσεται σε ένα ευρύτερο αναπτυξιακό πρόγραμμα της χώρας. Μόνο έτσι θα ικανοποιηθούν τα δικαιώματα, θα καλυφθούν οι ανάγκες του κράτους και οι επιθυμίες των νέων. Έπειτα είναι μοναδικό παράδειγμα στην Ευρώπη ότι ο λαός είναι διατεθειμένος να κάνει κάθε θυσία για να εξασφαλίσει ένα τέτοιο σωστό ελληνικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Έχουμε ανάγκη από εκπαιδευτικό πρόγραμμα για να σώσουμε και τη γλώσσα μας για την οποία ο σοφός καθηγητής και ακαδημαϊκός Ιωάννης Θεοδωρακόπουλος έλεγε ότι «Φορέας της ιστορικής αιωνιότητας του ελληνισμού είναι η ελληνική γλώσσα η οποία είναι ενιαία από τα πανάρχαια χρόνια» Κι όμως αυτή η γλώσσα την οποία ο Κωστής Παλαμάς είχε χαρακτηρίσει «νικήτρια του θανάτου» την καταντήσαμε κορακίστικη. Κι ο Τζων Στάινμπεκ μας λέει «Το κακό με τα κορακίστικα είναι πως καταντάς να σκέφτεσαι και κορακίστικα». Κι ας λέει στον έξοχο στίχο του ο Οδυσσεύς Ελύτης «Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου στις αμμουδιές του Ομήρου». Η γλώσσα μας φθείρεται επικίνδυνα και κατ' επέκταση φθείρεται ολόκληρος ο ελληνισμός και η ελληνική κληρονομιά αιώνων. Δυστυχώς όμως η Ακαδημία Αθηνών, τα Πανεπιστήμια, η Εκκλησία και οι πνευματικοί παράγοντες του τόπου βρίσκονται σε αδράνεια και λήθαργο. Έλεγε ο Λένιν «Αν θέλεις να καταστρέψεις ένα έθνος δεν έχεις παρά να καταστρέψεις πρώτα τη γλώσσα του». Ας προσέξουμε τη γλώσσα μας στην οποία στηρίζονται όλες οι γλώσσες του πολιτισμένου κόσμου. Οι Γάλλοι συγγραφείς έχουν διακηρύξει «Η Ελλάδα βρίσκεται ζωντανή μέσα στις λέξεις που χρησιμοποιούμε».

Στην ΕΟΚ, με πρωτοβουλία ευρωβουλευτών ξένων χωρών ζητήθηκε να καθιερωθεί η διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης των χωρών της κοινότητας. Ο τότε Γάλλος Πρόεδρος Ζισκάρ ντ' Εστέν στο Ζάππειο τόνισε κατά την υπογραφή συνθήκης προσχώρησης της Ελλάδας στην ΕΟΚ «Η Ευρώπη χωρίς την Ελλάδα δεν θα ήταν Ευρώπη» Και πρόσθεσε «Είμαστε όλοι στη γλώσσα μας και στους μηχανισμούς της σκέψης μας παιδιά του ελληνικού πολιτισμού. Η Ευρώπη ξαναβρίσκει σήμερα την Ευρώπη». Πρέπει να απαλλάξουν τα σχολεία από τον κομματισμό και το λειτούργημα της Παιδείας από ιδεολογική τρομοκρατία. Πρέπει να ανεβεί στη υψηλή θέση που το ανέβασε ο ελληνικός στοχασμός και ο ιεροφάντης του Γένους Κοσμάς ο Αιτωλός. Το ελληνικό βιβλίο πρέπει να γίνει ο αγαθός

σύντροφος και η πνευματική πυξίδα του δασκάλου, ο οποίος θα διδάξει τη σοφία του παρελθόντος, τη μελέτη του παρόντος και την ενατένιση του μέλλοντος. Επίσης και ο πολύτιμος θησαυρός του μαθητή. Το βιβλίο οφείλει να υπηρετεί το παιδί ώστε να κατακτήσει τα ιδανικά και να ολοκληρώσει τη προσωπικότητα του. Η πρώτη υπόθεση της Παιδείας έλεγε ο Γέρος της Δημοκρατίας, είναι ο δάσκαλος. Έρχεται κατόπιν το βιβλίο και έρχονται τελευταία το πρόγραμμα και η μέθοδος «Πιστεύω εις τη μεγάλην σημασία του δασκάλου. Όταν ο δάσκαλος έχει προσωπικότητα ηθική, πνευματική, κοινωνική, τότε ακτινοβολεί, εμπνέει, εμπυχώνει. Τότε και χωρίς την σοφία των μεθόδων γίνεται δημιουργός. Πρώτο στοιχείο της Παιδείας είναι η πίστις του δασκάλου εις την αποστολή του, εις τα ιδεώδη του, η συνείδησις του ότι δεν είναι υπάλληλος αλλά λειτουργός μιας εθνικής αποστολής, Τα ιδεώδη που πρέπει να εμπνέουν τον δάσκαλον είναι και ανθρωπιστικά και εθνικά και κοινωνικά» (Πολιτικά Θέματα Γ. Παπανδρέου, τ.2 σελ.63). Η Πολιτεία οφείλει επίσης να φροντίσει και για το δάσκαλο της διασποράς ο οποίος είναι ο συνεκτικός δεσμός του κοινωνικού σώματος κι εκφράζει τη φωνή του Έθνους και των αξιών του και την υφή του πνευματικού μας πολιτισμού. Απεριόριστες είναι οι δυνατότητες του ελληνισμού της διασποράς. Οι Έλληνες σε όλο τον κόσμο είναι μια δύναμη ιδεολογική και πνευματική που ευεργετεί την ελευθερία, την ειρήνη, τα δημοκρατικά δικαιώματα και την ανθρωπότητα. Αλλά ο δάσκαλος είτε αυτός είναι Πανεπιστημιακός είτε της λεγόμενης γενικής παιδείας οφείλει να αντιληφθεί ότι η έδρα του δεν είναι πολιτικό βήμα κι ότι η αποστολή του έγκειται στο να προσφέρει γνώσεις και μόρφωση ως αληθινός πνευματικός ηγέτης και οδηγός του λαού όπως σωστά γράφει ο τέως γενικός επιθεωρητής ΜΕ Παναγιώτης Βλάχος. Η Πολιτεία πρέπει να ατενίσει την κοσμοϊστορική μεταβολή που συντελείται στον κόσμο με πίστη κι αισιοδοξία και να λάβει τα μέτρα της. Διαφορετικά « η Πόλις εάλω». Τα κόμματα στην Ελλάδα που αποτελούνται από φατρίες, ξοδεύουν δισεκατομμύρια από τον κρατικό προϋπολογισμό για προεκλογικές δαπάνες και ξεχνούν τη Παιδεία. Επιβάλλεται να θυμηθούμε και να μιμηθούμε κάποτε την κραυγή των μυστών στα Ελευσίνια Μυστήρια. «Εκάς οι βέβηλοι» - μακριά οι βέβηλες δαπάνες. Γιατί όχι κι οι οικονομισάριοι. Οι πολιτικοί βαδίζοντας την πεπατημένη ενδιαφέρονται μόνο για την εξουσία. Ενώ οι πολίτες, όπως θα έλεγε και ο Βάρναλης «δειλοί, μοιραίοι και άβουλοι αντάμα/ προσμένουμε ίσως κάποιο θάμα». Το μέλλον αυτού του τόπου είναι προδιαγεγραμμένο. Μέσα σε βαθιά κρίση θα ζει η χώρα εάν ο λαός δεν ανανήψει για να αντιδράσει..... Οι περισσότεροι πολιτικοί ενδιαφέρονται όχι για να προσφέρουν έργο αλλά για να φανεί ότι προσφέρουν. Ας ξετυλίξουμε ένα και μόνο νήμα για να δούμε για ποιους υπάρχουν χρήματα. Με ομόφωνη απόφαση των εκπροσώπων όλων των κομμάτων της Βουλής, χωρίς να υφίσταται σχετικός νόμος, δόθηκε στα κόμματα στις παραμονές των εκλογών της 10ης Οκτωβρίου έκτακτη οικονομική ενίσχυση τριών δισεκατομμυρίων δραχμών. (αριθμ απόφασης 110224/93). Για τη Παιδεία δεν υπάρχουν. Αν η δικαιοσύνη δεν ήταν τυφλή όπως λένε κάποιοι έπρεπε να είναι στον Κορυδαλλό..... Αλλά φαίνεται ότι επειδή εδώ η μοιρασιά είναι διακομματική και συναινετική απαλλάσσονται και οι υποκινητές κι οι συνεργοί από τη κατηγορία. Και δεν έχει καμιά αξία αν τα χρήματα τα πήραν από τον προϋπολογισμό του υπουργείου Εθνικής Άμυνας. Έτσι η ενέργεια αυτή έρχεται να αποδείξει πως τα τεράστια ποσά που διατίθενται για την άμυνα θα μπορούσαν κάλλιστα να μειωθούν υπέρ απείρως πιο σημαντικών στόχων όπως η δημιουργία σχολείων, νοσοκομείων κλπ. Ας σκεφτούμε ότι πάνω από τα κόμματα και τα πρόσωπα υπάρχει πάντοτε η Ελλάδα. Ο

Γεώργιος Παπανδρέου έλεγε «Όταν τα κόμματα αποτελούν ένωση αθέμιτων συμφερόντων τότε είναι απλώς οικονομικές εταιρείες» (Πολιτικά θέματα Παπανδρέου, τ2, σελ 236) . Κι εγώ ρωτώ' Πότε τα κόμματα θα γίνουν από κόμματα ψηφοφόρων κόμματα πολιτών;

Θα το επαναλάβω. Η Παιδεία θέλει τόλμη και αρετή καθώς και κομματικό κόστος. Και οι πολιτικοί χάριν του κόμματος προτιμούν να αδιαφορούν για την «αρματωσιά του Έθνους» όπως λέει ο Γάλλος ακαδημαϊκός Μορίς Ντριόν. Ο Περικλής καυχιόταν πως οι Αθηναίοι «τον πλούτον τον χρησιμοποιούσαν για την Παιδεία και τις Τέχνες» κι όπως οι νεότεροι Περικλέτιοι και Φασουλήδες για να πλουτίζουν άμεσα ή έμμεσα κομπάζοντας πως τσακίζονται για το δημόσιο συμφέρον.

«Χωρίς Παιδεία δεν πραγματοποιείται ο εθνικός πόθος», έγραφε ο σοφός Ευγένιος Βούλγαρης.

Η Παιδεία, μας λέει ο Ματθαίος Καμαριώτης, ο πρώτος δάσκαλος και διευθυντής της Μεγάλης του Γένους Σχολής, κατά τους ζοφερούς εκείνους καιρούς, υπήρξε το όπλο με το οποίο το «δυστυχές Γένος» των Ελλήνων στάθηκε όρθιο. Ο δε Αλέξανδρος Παπαναστασίου, ο πολιτικός με τις λυρικές εξάρσεις, τα πνευματικά φτερουγίσματα, τις φωτεινές ενατενίσεις και τα αγνά βιώματα, έλεγε: «Χωρίς Παιδείαν είναι μάταιον να φιλοδοξώμεν πρόοδον εις τον τόπον μας». Οφείλουμε ν' αντιληφθούμε ότι η Παιδεία είναι η άλλη θεόπεμπτη κιβωτός, ο συνδυετικός κρίκος της φυλής μας, η γονιμοποιός δύναμη που συγκράτησε πάντοτε άγρυπνη την εθνική πηγή κι έθρεψε το Γένος με το μάννα των εθνικών ιδεωδών και της ελπίδας. Η νέα αφύπνιση των εθνοτήτων σε παγκόσμια κλίμακα, και ιδιαίτερα στο γεωπολιτικό χώρο που μας περιβάλλει, επιβάλλει τώρα πιο επιτακτικά και τη δική μας εθνική αφύπνιση, που θα την πετύχουμε μόνο με την Παιδεία. Και πρέπει ν' αποκτήσουμε Παιδεία, που θ' αναδειχτεί άστρο αληθινό των αξιών εκείνων, οι οποίες δύνανται ν' ανοίξουν το δρόμο για ένα φωτεινό μέλλον. Το σχολείο πρέπει να γίνει ο άμβωνας της αλήθειας, ο γόνιμος διάλογος και ο εκφραστής της κριτικής σκέψης. Σχολείο μ' εκπαίδευση που θα στηρίζεται σε πολιτιστική καλλιέργεια. Μόνο με σχολείο που θα παρέχει σωστή Παιδεία, που είναι το οξυγόνο, ο ζείδωρος αέρας και το άριστο ύδωρ του ανθρώπου, θα ξαναφυτρώσουν και θα καρποφορήσουν αρχές, αξίες και πεποιθήσεις άφθαρτες, όμοιες με τις παραδεδομένες απ' την ιστορία. Ο κυβερνήτης Ιωάννης. Καποδίστριας έλεγε: «Αν η παρούσα γενεά δεν ενισχυθή δι ανθρώπων μορφωμένων εν αρίστω σχολείω, ιδίως κατά τους κανόνες της αγίας ημών θρησκείας και των ηθών ημών, αμφιβάλλω αν θα δυνηθή να καταστή αξία του προορισμού, ον φαίνεται ότι η θεία Πρόνοια επιφυλάττει δι' αυτήν». Στη ζωή μας όλα μεταβάλλονται, ανατρέπονται και παρέρχονται. Αιώνια κι αθάνατη είναι μόνον η Παιδεία, δύναμη, παρηγοριά κι ελπίδα, μέσα στις θλίψεις και τις δοκιμασίες μας. Μόνον η Παιδεία θα μας φέρει μια κοινωνία —κι αυτό επιβάλλεται να λέγεται συνεχώς —, της οποίας θήραμα κάλλιστον βίω θα είναι η αρετή, το ανυπέβλητο αυτό θεμέλιο του ανθρωπισμού. Με τη σωστή Παιδεία θα δημιουργηθεί ένα τείχος ομοφωνίας, καλής θέλησης και συνεννόησης, ομοφροσύνης κι αλληλεγγύης μεταξύ όλων των Ελλήνων. Και θα φέρει και το μεγάλο, το θερμουργό μήνυμα του ιδιαίτερου κι ενιαίου ελληνισμού. Για να σωθεί ο τόπος, επιβάλλεται να εκπορθήσουμε τις κερκόπορτες της αληθινής Παιδείας, που αναβλύζει βιώματα ένθεα και δεν στηρίζεται στη ρηχή συνθηματολογία. Και να προσέξουμε και τον πολιτισμό μας, που κι αυτός αποτελεί συνέχεια μιας αρχέγονης πορείας, η οποία, παρά τα ιστορικά

πισωγυρίσματα, ποτέ δεν διακόπηκε. Προσπάθεια εξανθρωπισμού της σύγχρονης κοινωνίας, χωρίς τον θεσπισμένο κανόνα της σωστής Παιδείας και του πολιτισμού, δεν γίνεται: «Χωρίς αληθινή Παιδεία είμαστε καταδικασμένοι σε μαρασμό», μας λέει ο Γάλλος φυσικός Ι. Φουκώ.....Δυστυχώς σήμερα η νεολαία μας αναπτύσσεται σ' ατμόσφαιρα παραπλάνησης απ' τις εθνικές μας παραδόσεις κι απ' τα ελληνικά ήθη κι έθιμα: «Η Παιδεία, οι παραδόσεις κι ο πολιτισμός είναι πράγματα ταυτόσημα για την Ελλάδα και αποτελούν τη σωστή εσωτερική θωράκιση κατά πάσης μορφής επιβουλής», έλεγε ο καθηγητής και ακαδημαϊκός Ιωάννης Γεωργιάκης, πρόεδρος του Ιδρύματος Ελληνικού Πολιτισμού. Η αληθινή πρόοδος είναι γέννημα και θρέμμα της παράδοσης του Γένους. Απ' αυτή απορρέει. Η παράδοση δεν είναι παρελθόν. Δεν είναι μουσείο. Είναι παρόν και μέλλον. Έχει χαρακτήρα δυναμικό και προοδευτικό. Λειτουργεί στη ζωή, γονιμοποιεί και βλαστάνει καινούριες μορφές ζωής, γράφει ο εξάιτετος συμπατριώτης Κ. Σαρδελής. Στη σημερινή εκπαίδευση υπάρχουν πολλά τα νοσηρά, τα οποία οδηγούν σ' απογοητευτικές σκέψεις. Όλα τα νεότερα προγράμματα της Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης χρεοκόπησαν ανεπανόρθωτα, αφού προκάλεσαν θεομηνία στην Παιδεία και δημιούργησαν χαώδη κατάσταση. Στα σχολεία καταλύθηκε κάθε παράδοση πειθαρχίας, ήθους, σεβασμού κι ευπρέπειας. Η Ελλάδα πάσχει για ένα υγιές σύνδρομο εκπαίδευσης των νέων. Και το υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα χρήζει ριζικής αναδιάρθρωσης. Χρειάζεται νέο, βελτιωμένο πρόγραμμα Παιδείας. Έπειτα, δεν μπορεί να συνεχιστεί το φρικιαστικό πρόβλημα της παραπαιδείας, που απομυζά απ' το λαό τρομακτικά ποσά για να μάθουν οι νέοι μας να παπαγαλίζουν τα κείμενα και τις ασκήσεις που τους χρειάζονται για να πετύχουν στις τραγελαφικές Πανελλήνιες Εξετάσεις. Σ' αυτές μόνο το 17% των νέων μας σπουδάζουν σε ειδικότητα της επιλογής τους. Ούτε είναι σωστό να ενισχύεται το καυτό πρόβλημα της φοιτητικής μετανάστευσης που απορροφά απ' τη χώρα μας συνάλλαγμα εκατοντάδων δισεκατομμυρίων. Επιβάλλεται όλα τα κόμματα να δώσουν τα χέρια, τουλάχιστον για την Παιδεία. Οφείλουν να παραμερίσουν κάθε διχόνοια αναμεταξύ τους. Είναι ντροπή, στον τόπο που γεννήθηκε η ελευθερία και διδάχτηκε ο σεβασμός στον άνθρωπο ως απόλυτη αξία κι ο χριστιανισμός πήρε νέα φτερά να πετάξει στην Οικουμένη, η διχόνοια να παραμένει και μέχρι σήμερα σαράκι μόνιμο στο σώμα μας. Τα κόμματα πρέπει να μονοιάσουν κι αφού συνταχτεί απ' όλα ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό πρόγραμμα μ' επιστημονικά κριτήρια και πνεύμα αυστηρώς ελληνικό, νομοθετικά να συσταθεί ένας ανεξάρτητος φορέας, για την πιστή εφαρμογή του. Αυτή η ενέργεια πρέπει να γίνει το ταχύτερο, γιατί ζούμε σε μια εποχή που αμφισβητούνται απ' τις ιδέες της άρνησης οι πνευματικές αξίες και τα ιδανικά του ελληνισμού. Ζούμε σε μια εποχή που χτυπάμε την πόρτα της Ενωμένης Ευρώπης. Πρέπει να είμαστε έτοιμοι. Για να προλάβουμε ν' ανάψουμε και εμείς το φανό μας. Και να μην το πάθουμε σαν τις μωρές παρθένους. Η ελληνική Παιδεία είναι το μοναδικό ανταγωνιστικό προϊόν που μπορούμε να διαθέσουμε στην Ενωμένη Ευρώπη. Γι' αυτό πρέπει να την προσέξουμε. Οφείλουμε να μορφώσουμε ελληνικά τη νέα γενιά, την ελπιδοφόρα αυγή της αύριον, το χλοερό φυτώριο του Έθνους. Με την Παιδεία μας πρέπει να καλλιεργήσουμε την ιδέα στη νέα Ευρώπη, τώρα που «η Ευρώπη επιστρέφει στην Ελλάδα που την γέννησε... αφού όμως πρώτοι εμείς ιστορικά αποφασίσουμε να επιστρέψουμε στην Ελλάδα», όπως γράφει ο ακαδημαϊκός Γ. Βλάχος («Απογευματινή», 2.2.1992). Κι ας έχουμε υπόψη μας ότι όπως κανένας δεν μπορεί να παραβιάσει τη φύση ατιμωρητί («Μην παραβιάζετε τη φύση ακαίρως, αλλά να την υπηρετείτε

ευκαιρώς», μας λέει ο Γαληνός), έτσι και την Παιδεία. Δεν μπορούμε να την πυρπολούμε, γιατί έρχεται στιγμή που μας πληρώνει αυτή την αφροσύνη. Παράδειγμα προς αποφυγή ο Χίτλερ, που έλεγε: «Πρέπει να χρησιμοποιούμε τις γροθιές των νέων, όχι τα μυαλά τους» (Ο Αγών μου, Θεμέλιο, 1984, σελ. 65-70). Τουναντίον οφείλουμε να μην ξεχνάμε τα λόγια του επισκόπου Νόβισαντ και Μπάτσκακ της Σερβίας Ειρηναίου, μιας φυσιογνωμίας σοφής, ασκητικής και σεμνής, θρεμμένης με τα χριστιανικά κι ελληνικά γράμματα: «Η ελληνική Παιδεία με υποχρέωσε να υποστηρίξω ότι εγώ Σέρβος γεννήθηκα, Γραικός θε να πεθάνω». Κι όμως εμείς αυτά τα γράμματα τα περιφρονούμε...Για την επιτυχία όμως ενός τέτοιου εκπαιδευτικού προγράμματος απαιτούνται κοινωνικά, οικονομικά, αναπτυξιακά και πολιτιστικά δεδομένα. Γι' αυτό θα πρέπει να εντάσσεται σ' ένα ευρύτερο αναπτυξιακό πρόγραμμα της χώρας. Μόνον έτσι θα ικανοποιηθούν τα δικαιώματα, θα καλυφθούν οι ανάγκες του Κράτους κι οι επιθυμίες των νέων. Έπειτα, είναι μοναδικό στην Ευρώπη παράδειγμα ότι ο λαός είναι διατεθειμένος να κάνει κάθε θυσία για να εξασφαλίσει ένα τέτοιο σωστό ελληνικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Πρέπει όμως ν' αποφευχθεί να φορτωθεί την Παιδεία η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση που θα καθιερωθεί προσεχώς. Ο θεσμός της είναι επαναστατικός, αλλά και πολύ ευαίσθητος. Η δύναμη του, μας λέει ο φίλος θ. Κατριβάνος, είναι η μυθική σχεδόν συγκατάθεση του λαού μας πάνω σ' αυτόν. Ελλοχεύει όμως η αντίδραση της κεντρικής γραφειοκρατίας, της πελατειακής νοοτροπίας σχέσεων πολίτη με κόμματα και τοπικούς βουλευτές. Η Αυτοδιοίκηση έχει ανάγκη την όσο το δυνατόν περισσότερη αποκομματικοποίηση, πράγμα δύσκολο για το φανατισμό που επικρατεί. Έχουμε ανάγκη από εκπαιδευτικό πρόγραμμα, για να σώσουμε και τη γλώσσα μας, για την οποία ο σοφός καθηγητής κι ακαδημαϊκός Ιωάννης Θεοδωρακόπουλος έλεγε ότι: «Φορέας της ιστορικής αιωνιότητας του ελληνισμού είναι η ελληνική γλώσσα, η οποία είναι ενιαία από τα πανάρχαια χρόνια». Κι όμως αυτή τη γλώσσα, την οποία ο Κ. Παλαμάς είχε χαρακτηρίσει «νικήτρια του θανάτου», την καταντήσαμε κορακίστικη. Κι ο Τζον Στάινμπεκ μας λέει: «Το κακό με τα κορακίστικα είναι πως καταντάς να σκέφτεσαι και κορακίστικα». Κι ας λέει στον έξοχο στίχο του ο Ελύτης: «Μονάχη έγνοια η γλώσσα μου στις αμμουδιές του Ομήρου».

Η γλώσσα μας, η οποία «υπήρξεν το κυριώτερον του εθνικού ημών βίου τεκμήριον άμα και όπλον», φθείρεται επικίνδυνα και κατ' επέκταση φθείρεται ολόκληρος ο ελληνισμός και η ελληνική κληρονομιά αιώνων. Δυστυχώς όμως, η Ακαδημία Αθηνών, τα Πανεπιστήμια, η Εκκλησία κι οι πνευματικοί παράγοντες του τόπου βρίσκονται σ' αδράνεια και λήθαργο. Ο Λένιν έλεγε: «Αν θέλεις να καταστρέψεις ένα έθνος, δεν έχεις παρά να καταστρέψεις πρώτα τη γλώσσα του». Ο Ελευθέριος Βενιζέλος σ' αγόρευση του στη Βουλή, το 1911, είπε: «Η γλώσσα του ελληνικού λαού και η καθαρά και η δημοτική είναι μία γλώσσα, η ελληνική, αυτή αύτη η αρχαία εν τη εξελίξει την οποίαν υπέστη. Και για να γνωρίζης καλά την δημοτική γλώσσα, πρέπει να γνωρίζης και την αρχαία». Ο δε ακαδημαϊκός Κ. Τσάτσος συμπληρώνει: «Τα αρχαία ελληνικά δεν είναι ξένη γλώσσα. Είναι η γλώσσα μας. Είναι η ρίζα της σημερινής μορφής της... Όσοι δεν γνωρίζουν καλά αρχαία δεν μπορούν να γράψουν και καλήν δημοτικήν» (Περιοδικό «Πλάτων», 1964, σελ. 46). Ας προσέξουμε τη γλώσσα μας, στην οποία στηρίζονται όλες οι γλώσσες του πολιτισμένου κόσμου. Οι Γάλλοι συγγραφείς έχουν διακηρύξει: «Η Ελλάδα βρίσκεται ζωντανή μέσα στις λέξεις που χρησιμοποιούμε». Και μαζί με τη γλώσσα μας χάνουμε και τους αρχαίους σοφούς προγόνους μας. Ξεχάσαμε ότι απ' την αρχαία Ελλάδα οι Έλληνες

έθεσαν τον πυρήνα του πολιτισμού της Δύσης. Η αρετή των ολίγων νίκησε τον πλούτο των πολλών και το πλήθος του όγκου. Λησμονήσαμε ότι οι Έλληνες επιχείρησαν και επέτυχαν να γεφυρώσουν το χάσμα της Ευρώπης και της Ασίας με το ρηξικέλευθο εγχείρημα του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Τα κείμενα των Αρχαίων Συγγραφέων είναι αστείρευτη πηγή σοφίας: «Ο κόσμος μας είναι ουσιαστικά ένας κόσμος κειμένων, μέσα από τα οποία υπάρχουμε με την όποια αξία έχουν τα λόγια μας και τα γραπτά μας, καθώς και οι πράξεις που συναρτώνται ή απορρέουν από αυτά», μας λέει ο συγχωριανός μου καθηγητής του Πανεπιστημίου Γ. Μπαμπινιώτης. Πρέπει να διατηρήσουμε αλώβητη την ελληνική κι ορθόδοξη ταυτότητα μας στη χοάνη της ΕΟΚ. Και να προσφέρουμε απ' την ανεξάντλητη σε θησαυρούς παράδοση μας φως και δύναμη για τη μόρφωση του κόσμου του μέλλοντος, Η Εκκλησία, που υπήρξε «κιβωτός του δούλου Γένους», τι κάνει; «Ο ελληνισμός έχει αποκτήσει αιώνιο χαρακτήρα μέσα εις την Εκκλησίαν. Έχει ενσωματωθή εις την σάρκα της. Έχει γίνει αιώνια κατηγορία της χριστιανικής υπάρξεως», παρατηρεί ο σύγχρονος κορυφαίος Ρώσος θεολόγος Γ. Φλορόφσκι. Κι όπως επιλέγει: «Ενδεχόμενη άρνηση της ελληνικής κληρονομιάς ισοδυναμεί, εν τελευταία αναλύσει, με πνευματική και εκκλησιαστική αυτοκτονία» (Πορεία της Ρωσικής Θεολογίας, σελ. 34, 41). Ένας ξένος μας υπενθυμίζει αυτό που αρνούμαστε...Αλλά και σήμερα, χωρίς τα πνευματικά βάθρα του ελληνοχριστιανικού πολιτισμού το μέλλον της Ενωμένης Ευρώπης διαγράφεται αβέβαιο και σκοτεινό. Γι' αυτό κι όλα τα Κράτη έχουν αγκαλιάσει τα ελληνικά γράμματα, εκτός απ' τους «ιδιοκτήτες» τους Έλληνες, οι οποίοι καταβάλλουν φιλότιμες προσπάθειες να τα ξεχάσουν... Όλοι οι λαοί το έχουν αντιληφθεί, εκτός από εμάς ότι μόνον ο ελληνοχριστιανικός πολιτισμός έχει τη δύναμη να μεταγγίζει παλμούς ζωής. Στην ΕΟΚ, με πρωτοβουλία ευρωβουλευτών ξένων χωρών, ζητήθηκε να καθιερωθεί η διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής σ' όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης των χωρών της Κοινότητας. Ο δε τέως πρόεδρος της Γαλλίας Βαλερί Ζισκάρ ντ' Εστεν, στο Ζάππειο τόνισε κατά την υπογραφή της Συνθήκης. Προσχώρησης της Ελλάδας στην ΕΟΚ (28.5.1979): «Η Ευρώπη χωρίς την Ελλάδα δεν θα ήταν Ευρώπη». Και πρόσθεσε: «Είμαστε όλοι στη γλώσσα μας και στους μηχανισμούς της σκέψης μας παιδιά του ελληνικού πολιτισμού». Για να καταλήξει: «Η Ευρώπη ξαναβρίσκει σήμερα την Ευρώπη». Όλοι με οδηγό το ελληνικό πνεύμα βρίσκουν το σωστό δρόμο, ενώ εμείς «απαίδευτοι στο ελληνικό πνεύμα» πελαγοδρομούμε... Οι σοφοί μεταρρυθμιστές του Υπουργείου Παιδείας πρόσφατα επανέφεραν στα σχολεία τ' αρχαία με μεταφράσεις, με το εγχείρημα ότι θα διδαχτεί καλύτερα ο μαθητής. Ο ισχυρισμός αυτός είναι σαθρός κι ανίσχυρος. Γιατί άλλο πράγμα η εκμάθηση του μηχανισμού της γλώσσας κι άλλο η λογοτεχνική ανάλυση του κειμένου, μας λέει ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Γ. Κρασανάκης. Άλλο ν' αντλεί κανείς «ύδωρ πνευματικής ευφροσύνης» απ' την αρχαία σύνταξη κι άλλο να διαβάζει τα κείμενα των αρχαίων ως μυθιστόρημα. Πάνε 539 χρόνια από τότε που στις 29 Μαΐου 1453 «εάλω η Πόλις», έσβησε ο οφθαλμός της Οικουμένης, η «Ρωμανία πάρθεν». Κι όμως ο ελληνισμός ζει χάρη στην ελληνοχριστιανική Παιδεία. Αυτά τα γράμματα διατηρούσαν επί Τουρκοκρατίας τη σπίθα του ελληνισμού κι έδωσαν τα φτερά στους γιγαντομάχους του '21 να πραγματοποιήσουν το μεγάλο αγώνισμα που έφερε την ελευθερία. Εκτός ελάχιστων εξαιρέσεων, όλοι σχεδόν συμφωνούν με το ότι η απομάκρυνση της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας απ' τα σχολεία μας είχε αρνητικά αποτελέσματα. Για λόγους εθνικούς και πολιτιστικούς πρέπει να επαναφερθεί στα σχολεία το ταχύτερο. Να διδάσκεται πάνω στα αρχαία κείμενα, και πιο συστηματικά απ' τη δικιά μας

εποχή. Και το μάθημα να είναι πρωτεύον. Επαναλαμβάνουμε ότι μόνον όποιος γνωρίζει το αρχαίο πνεύμα, αυτός γνωρίζει καλά και τη δημοτική γλώσσα, που πηγάζει απ' την ψυχή του λαού μας, για να υπερασπίσει την πνευματική μας ελευθερία. Αλήθεια, αν ζούσε ο Ευριπίδης που είχε επινοήσει τη Μήδεια με μαγικές και υπερφυσικές ικανότητες, πώς θα χαρακτήριζε όλους εμάς, που δολοφονούμε το γλυκύτατο, το πολυτιμότερο απ' οτιδήποτε υπάρχει, το αληθινό δώρο του θεού, το ελληνικό πνεύμα; Πρέπει να προσέξουμε, το ξανατονίζω, τα σχολεία, απ' τα οποία «εξερρήσαν ρύακες ικανοί να ποτίσωσιν την διψώσαν Ελλάδα», κατά τη σκοτεινή εκείνη περίοδο που «όλα τα 'σκιαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά». Πρέπει ν' απαλλάξουμε τα σχολεία απ' τον κομματισμό και το λειτούργημα της Παιδείας απ' την ιδεολογική τρομοκρατία. Ας ανεβάσουμε το σχολείο στην υψηλή θέση που το ανέβασε ο ελληνικός στοχασμός κι ο ιεροφάντης του Γένους πάτερ Κοσμάς ο Αιτωλός. Το ελληνικό βιβλίο πρέπει να γίνει ο αγαθός σύντροφος και η πνευματική πυξίδα του δασκάλου, ο οποίος θα διδάξει τη σοφία του παρελθόντος, τη μελέτη του παρόντος και την ενατένιση του μέλλοντος. Καθώς κι ο πολύτιμος θησαυρός του μαθητή. Το βιβλίο οφείλει να υπηρετεί το παιδί, ώστε να κατακτήσει τα ιδανικά και να ολοκληρώσει την προσωπικότητά του. Και ο Ισοκράτης προσθέτει: «Οι ρίζες της Παιδείας είναι πικρές, αλλά οι καρποί γλυκοί». Αλλά για να γκρεμιστεί το κάθε ψεύτικο λυκόφως ειδώλων που επικρατεί στην Παιδεία, γιατί τα είδωλα αποχερσώνουν τον εσωτερικό μας κόσμο, οφείλουμε να προσέξουμε τον εκπαιδευτικό. Η πολιτεία πρέπει να ενδιαφερθεί ιδιαίτερα για τους εκπαιδευτικούς, που είναι «η φωτισμένη πίστις, η φλογερή πνοή, η ψυχή, ο παλμός, δια του οποίου εμψυχούνται τα άψυχα», μας λέει ο Δ. Βακάλης. Πρέπει να προσέξουμε τον εκπαιδευτικό λειτουργό, τον οποίο ο Αδαμάντιος Κοραής θέλει «με μόρφωση, με διδακτική, επιστημονική και παιδαγωγική κατάρτιση και συγκρότηση». Ευγενικό, υψηλό και «άγιο» θέλει το έργο του δασκάλου. Τον θέλει «ταμείο σοφίας, ιεροφάντη προκοπής, συνεργό φρόνησης, εμπνευσμένο κήρυκα, συντελεστή δράσης και ιδεών». Στα σχολεία, που είναι φάροι πνευματικού φωτός και φυτώρια ανθρωπισμού, πρέπει σ' αυτά να ιεραρχούν «αληθινοί δάσκαλοι», μ' ανεπίληπτο ήθος και χαρακτήρα και με συναίσθημα της αποστολής τους. Άνθρωποι εμπνεόμενοι και οιστρηλατημένοι απ' τ' αθάνατα ιδανικά του τόπου μας, που έγιναν πανανθρώπινα, γράφει ο Ιω. Κακριδής. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να είναι πνευματικοί ηγέτες, μυσταγωγοί κι όχι δέσμοι της συντεχνίας και του κομματισμού. Γιατί σ' αυτούς στηρίζονται οι ελπίδες του Έθνους. Η πρώτη υπόθεση της Παιδείας, έλεγε ο «Γέρος», είναι ο δάσκαλος. Έρχεται κατόπιν το βιβλίο και έρχονται τελευταία το πρόγραμμα και η μέθοδος. «Πιστεύω εις την μεγαλην σημασία του Δασκάλου. Όταν ο δάσκαλος έχη προσωπικότητα, ηθικήν, πνευματικήν, κοινωνικήν, τότε ακτινοβολεί, εμπνέει, εμψυχώνει. Τότε και χωρίς την σοφία των μεθόδων γίνεται δημιουργός. Πρώτον στοιχείον της Παιδείας είναι η πίστις του δασκάλου εις την αποστολήν του, εις τα ιδεώδη του, η συνείδησίς του ότι δεν είναι υπάλληλος, αλλά λειτουργός μιας εθνικής αποστολής. Τα ιδεώδη που πρέπει να εμπνέουν τον δάσκαλον είναι και ανθρωπιστικά και εθνικά και κοινωνικά» (Πολιτικά Θέματα, Γ. Παπανδρέου, τ. 2, σελ. 63). Η Πολιτεία οφείλει επίσης να μεριμνήσει και για το δάσκαλο της διασποράς, ο οποίος είναι ο συνεκτικός δεσμός του κοινωνικού σώματος κι εκφράζει τη φωνή του Έθνους και των αξιών του και την υφή του πνευματικού μας πολιτισμού. Απεριόριστοι είναι οι δυνατότητες του ελληνισμού της διασποράς. Οι Έλληνες ανά τον κόσμο είναι μια δύναμη ιδεολογική και πνευματική που ευεργετεί την ελευθερία, την ειρήνη, τα δημοκρατικά

δικαιώματα, τον άνθρωπο, τον ανθρωπισμό και την ανθρωπότητα. Το σεμνό αγκάλιασμα τους, θ' αναγκάσει τους προβολείς της προσοχής να στραφούν με θαυμασμό προς τη σύγχρονη Ελλάδα. Κι όλοι τους περιμένουν να λειτουργήσει η ξεχασμένη μνήμη της μητρόπολης, του κέντρου. Αλλά ο δάσκαλος, είτε αυτός είναι πανεπιστημιακός είτε της λεγόμενης γενικής παιδείας, οφείλει ν' αντιληφθεί ότι «η έδρα του δεν αποτελεί πολιτικό βήμα κι ότι η αποστολή του έγκειται στο να προσφέρει γνώσεις και μόρφωση ως αληθής πνευματικός ηγέτης και οδηγός του λαού», γράφει ο τ. γενικός επιθεωρητής ΜΕ Παναγιώτης Βλάχος («Ελληνικός Αστήρ», τεύχος 21, σελ. 1). Και δεν είναι δυνατόν οι υποψήφιοι για τα πανεπιστήμια να μη γνωρίζουν τις λέξεις «αρωγή» και «ευδοκίμηση». Είναι φοβερό, στον άγονο ιερό βράχο της Ελλάδας που λατρεύτηκαν οι θεοί της ζωής, του φωτός και της θυσίας να μην υπάρχει Παιδεία. Αν και είναι η μόνη βιομηχανία, για την οποία η Ελλάδα διαθέτει την πρώτη ύλη, το πνεύμα. Κι έτσι χάνονται πολλά ταλέντα. Ο ελληνισμός, που ως Προμηθέας πρόσφερε στον κόσμο τη λαμπάδα του πολιτισμού, αυτός στερείται Παιδείας και πολιτισμού, ενώ με τα δυο αυτά σπάνια αγαθά έχει πλημμυρίσει όλη την ανθρωπότητα. Στερείται Παιδείας απ' την οποία θα κριθεί: «Όχι μόνον η τύχη του Γένους των Ελλήνων, αλλά και η τύχη γενικότερα του ανθρωπίνου Γένους», όπως έλεγε η γρηγορούσα ψυχή της Ορθοδοξίας και του Έθνους πάτερ Κοσμάς ο Αιτωλός. Κι όμως, αυτόν τον κολοσσό, ο οποίος έγινε ο διδάσκαλος ολόκληρης της ανθρωπότητας, εμείς οι Έλληνες τον αγνοούμε. Ο ακαδημαϊκός Ιωάννης Θεοδωρακόπουλος έλεγε: «Οι Έλληνες πρέπει να 'χουν Παιδείαν ανάλογη με τ' όνομα τους... Το όπλο για να επιζήσουμε είναι η Παιδεία... Δεν μπορούν οι Έλληνες να πάνε στην Ευρώπη χωρίς ελληνικά και οι Ευρωπαίοι να τα ξέρουν, θα είμεθα σε μειονεξία». Εκεί χωρίς Παιδεία θα χάσουμε την ταυτότητα μας, θα μας καταπιούν τα ερεβώδη τάρταρα, μέσα στα οποία καταποντίστηκαν πολλοί άλλοι λαοί. Σκοπός της Παιδείας —το γράψαμε κι άλλοτε— δεν είναι το εύκολο πτυχίο κι ο διορισμός, αλλά η μόρφωση, όπου ο αμόρφωτος αποκτάει νέα μορφή. Η Παιδεία, η διδαχή, λέει ο Δημόκριτος, μοιάζει με τη «φύση, γιατί αναμορφώνει τον άνθρωπο. Αναμορφώνοντας τον όμως, του δημιουργεί μία δεύτερη φύση, διαφορετική απ' αυτή που είχε πριν». Σκοπός της Παιδείας είναι η διάπλαση των σπουδαστών σ' ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες, η διαμόρφωση τους σε λειτουργούς, επιστήμονες που να εργάζονται για το λαό. Ανθρώπους δηλαδή που θα προσφέρουν ωφέλιμο έργο στο κοινωνικό σύνολο».

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, αφού καταρτιστεί υπερκομματικό, πρέπει να είναι «ταμπού» για όλους που θα περνούν από το Υπουργείο Παιδείας. Κι όχι κάθε υπουργός να παριστάνει το σοφό και να πειραματίζεται. Το θέμα της Παιδείας πρέπει να παραμερίσει όλα τ' άλλα. Πρέπει να χτυπηθεί ο διχασμός των γενιών και να ριφθούν γέφυρες που θα ενώσουν την πνευματική ανάπτυξη του Έθνους. Το κατρακύλισμα της Παιδείας απειλεί την υπόσταση του Έθνους. Η κυριότερη οφειλή στον τόπο είναι η ομοψυχία. Πρέπει ν' αναλογιστούμε τις ευθύνες μας έναντι του τόπου. Η Πολιτεία πρέπει ν' ατενίσει την κοσμοϊστορική μεταβολή που συντελείται στον κόσμο με πίστη κι αισιοδοξία και να λάβει τα μέτρα της. Διαφορετικά, «η Πόλις εάλω». Η Πολιτεία οφείλει να ενδιαφερθεί ιδιαίτερα για το μέγα αυτό εθνικό κεφάλαιο, την Παιδεία και τους λειτουργούς της, γιατί είναι η «σπουδαιότερη επένδυση». Το κύριο έργο της Πολιτείας «είναι παιδαγωγικόν και ο αληθής πολιτικός είναι κυρίως κατά πρώτον λόγον παιδαγωγός», λέει ο Ιωάννης Συκουτρής. Ο πολιτικός πρέπει να έχει την ικανότητα να προλαμβάνει τα

γεγονότα.Τα κόμματα στην Ελλάδα, που αποτελούνται από φατρίες, ξοδεύουν δισεκατομμύρια απ' τον κρατικό Προϋπολογισμό για προεκλογικές δαπάνες και ξεχνούν την Παιδεία. Επιβάλλεται να θυμηθούμε και να μιμηθούμε κάποτε την κραυγή των μυστών στα Ελευσίνια Μυστήρια: «Εκάς οι βέβηλοι» —μακριά οι βέβηλες δαπάνες. Γιατί όχι κι οι οικονομισάριοι.. Οι πολιτικοί βαδίζοντας την πεπατημένη ενδιαφέρονται μόνον για την εξουσία. Ενώ οι πολίτες, όπως θα έλεγε ο Κ. Βάρναλης, «δειλοί, μοιραίοι κι άβουλοι αντάμα / προσμένουμε ίσως κάποιο θάμα». Το μέλλον αυτού του τόπου είναι προδιαγεγραμμένο. Μέσα σε βαθιά κρίση θα ζει η χώρα, εάν ο λαός δεν ανανήψει για ν' αντιδράσει...Οι περισσότεροι πολιτικοί ενδιαφέρονται όχι να προσφέρουν έργο, αλλά για να φανεί ότι προσφέρουν. Όσοι βουλευτές έχουν εκλεγεί σ' ένα νομό, εάν αποσυρόμενοι της πολιτικής αφήναν έστω κι ένα έργο, θα ήταν διαφορετική η ζωή του λαού μας. Αλλά αφήνουν μόνον τα παραμύθια του Άντερσεν και του Ντίκενς που αραδιάζουν.Ας ξετυλίξουμε ένα και μόνο νήμα για να δούμε για ποιους υπάρχουν χρήματα. Με ομόφωνη απόφαση των εκπροσώπων όλων των κομμάτων της Βουλής, χωρίς να υφίσταται σχετικός νόμος, δόθηκε στα κόμματα στις παραμονές των εκλογών της 10ης Οκτωβρίου έκτακτη οικονομική ενίσχυση τριών δισεκατομμυρίων δραχμών (αριθ. απόφασης 110224/93). Για την Παιδεία δεν υπάρχουν. Αν η Δικαιοσύνη δεν ήταν τυφλή, όπως λένε κάποιοι, έπρεπε να είναι στον Κορυδαλλό... Αλλά φαίνεται ότι, επειδή εδώ η μοιρασιά είναι διακομματική και συναινετική, απαλλάσσονται κι οι υποκινητές κι οι συνεργοί απ' την κατηγορία.Και δεν έχει καμιά αξία αν τα χρήματα τα πήραν απ' τον Προϋπολογισμό του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, γιατί από εκεί τα πήραν. Φαίνεται ότι κι αυτές οι δαπάνες έπαψαν να είναι ιερές κι όσιες που δεν επιδέχονται ρυθμίσεων. Έτσι η ενέργεια αυτή έρχεται ν' αποδείξει πως τα τεράστια ποσά που διατίθενται για την άμυνα θα μπορούσαν κάλλιστα να μειωθούν υπέρ απείρων πιο σημαντικών στόχων, όπως η δημιουργία μερικών σχολείων, νοσοκομείων κ.λπ.Ας σκεφτούμε ότι πάνω απ' τα κόμματα και τα πρόσωπα, καθώς και τα καθεστώτα, βρίσκεται πάντοτε η Ελλάδα. Ο Γ. Παπανδρέου έλεγε: «Όταν τα κόμματα αποτελούν ένωση αθέμιτων συμφερόντων, δεν ονομάζονται πλέον πολιτικά κόμματα. Είναι συμμορίες που λυμαίνονται το Κράτος. Κι όταν πρόκειται να είναι ενώσεις θεμιτών ατομικών συμφερόντων, τότε είναι απλώς οικονομικές εταιρείες» (Πολιτικά Θέματα, Γ. Παπανδρέου, τ. 2, σελ. 236). Πότε τα κόμματα θα γίνουν από κόμματα ψηφοφόρων, κόμματα πολιτών;

Πέραν όμως της πολιτείας και του λαού, οφείλει να μεριμνήσει ιδιαίτερα και η οικογένεια, που είναι η άμεσα ενδιαφερόμενη. Και την οποία ο Γερμανός φιλόσοφος Κέισερλιγκ ονόμασε «ατμόσφαιρα επώσεως και πρώτης αγωγής». Οι γονείς θα πρέπει να εκδηλώσουν έμπρακτα το ενδιαφέρον τους για την Παιδεία. Ρητή είναι και η εντολή του Θεού για την παιδαγωγία: Πάιδευε τον υιόν σου, συνιστά. Και μάλιστα όταν η πολιτεία αδιαφορεί... Κι όταν οι διανοούμενοι μένουν μακριά απ' τις εξελίξεις... Ο πάτερ Κοσμάς ο Αιτωλός έλεγε: «Να μαζωχθήτε όλοι να κάνετε ένα σχολείο καλόν... να μανθάνουν όλα τα παιδιά γράμματα, πλούσια και φτωχά». Αυτή η υποθήκη του διασημότερου ευεργέτη των Γραμμάτων ισχύει και στις μέρες μας. Τίποτε δεν άλλαξε... Δεν επιτρέπεται φυγή. Χρειάζεται αγώνας, στιβαρός, κραταιός, πνευματέμφορος «με λογισμό και μ' όνειρο», όπως το θέλει ο Σολωμός. Ο δε Δημοσθένης μας λέει ότι: «Αυτοί οι οποίοι αγωνίζονται δεν ακολουθούν τα γεγονότα, αλλά βρίσκονται μπροστά απ' τα γεγονότα». Αδιαφορία σημαίνει ομολογία ότι οι ώμοι μας είναι

παρά πολύ αδύναμοι να φέρουν τη θαυμάσια κληρονομιά, που κληρονομήσαμε απ' τους προγόνους μας. Και τότε είμαστε άξιοι της τύχης μας.

Θα το επαναλάβουμε. Η Παιδεία θέλει τόλμη κι αρετή, καθώς και κομματικό κόστος. Κι οι πολιτικοί χάριν του κόμματος προτιμούν ν' αδιαφορούν για την «αρματωσιά του Έθνους», όπως λέει ο Γάλλος ακαδημαϊκός Μορίς Ντριόν. Ο Περικλής καυχιόταν πως οι Αθηναίοι «τον πλούτον τον χρησιμοποιούσαν για την Παιδεία και τις Τέχνες» κι όχι όπως οι νεότεροι Περικλέτοι και Φασουλήδες για να πλουτίζουν άμεσα ή έμμεσα, κομπάζοντας πως τσακίζονται για το δημόσιο συμφέρον. Όταν ρώτησαν τον Σωκράτη ποιους πρέπει ν' αναδεικνύουν στ' αξιώματα, τους είπε: «Τους πολίτες που έλαβαν καλή αγωγή από την παιδική τους ηλικία και, όταν ενηλικιώθηκαν, δεν έγιναν προδότες της ηλικίας τους για χάρη ενός παράνομου κέρδους». Κι όταν επίσης ρωτήθηκε ποια πόλη κακοδιοικείται, είπε: «Εκείνη στην οποία οι άρχοντες εγκαθίστανται από φατρίες». Ο σοφός πρόγονος έτσι ήθελε τους πολιτικούς, άσπιλους. Γιατί οι ανίκανοι, μας λέει ο Δημόκριτος, «όταν καταλάβουν αξιώματα, όσο πιο ανάξιοι είναι για αυτά τα αξιώματα, τόσο περισσότερο αδιάφοροι γίνονται και φουσκώνουν από αφροσύνη και θράσος». Δυστυχώς όμως, σήμερα δεν υπάρχουν Πυγμαλίωνες, έχουν περάσει στην ιστορία. Γι' αυτό και πρέπει να ενδιαφερθεί ο λαός... Όσο κι αν πιστεύουμε ότι το σύγχρονο ελληνικό σκάφος υπερέρχει ασύγκριτα απ' την ταπεινή σχεδία του μυθικού Οδυσσέα και είναι λαμπρότερο και ισχυρότερο της ποντοπόρου θρυλικής «Αργούς», εάν δεν προσέξουμε, δεν θα φθάσει ποτέ στην Κολχίδα ή την Ιθάκη. Κι όμως, εμείς αρνούμαστε αυτή τη γη, που είναι η ιερή και η οσία παρακαταθήκη μας. Αδιαφορούμε, αν το ζωτικό πρόβλημα της Παιδείας το επιτάσσει η ιστορία μας, μας δεσμεύει το παρελθόν και μας υποχρεώνει το παρόν; Μήπως η αδιαφορία μας οφείλεται στο ότι φοβούμαστε μη μας κατηγορήσουν ότι τροφοδοτούμε το θερμό πυρήνα του πατριωτικού ιδεώδους, όταν γύρω μας κυριαρχεί ο εθνικισμός; Όταν οι άλλοι ιεροποιούν την ιδέα του Έθνους και τη θεωρούν ως υπέρτατη αξία, εμείς ντρεπόμαστε να λέμε ότι είμαστε πατριώτες... Το λιγότερο, ντροπή μας!.. Νομίζω ότι δεν θα υπάρχει σε κανέναν και ίχνος αμφιβολίας ότι η μόνη δύναμη που μπορεί να μας βοηθήσει για να βγούμε απ' το τέλμα της παρακμής είναι η Παιδεία του ελληνοχριστιανικού πνεύματος, που είναι η κοινή μας κληρονομιά. Δεν πρέπει να περιμένουμε από κανέναν βοήθεια και προπαντός απ' τους λεγόμενους «Συμμάχους». Αυτοί ξέχασαν ότι, εάν δεν σκαρφάλωνε ο τσολιάς στα βουνά της Αλβανίας και της Ελλάδας κατά την Κατοχή, για να κρατήσει τα στενά της ιστορίας έξι μήνες, όλοι τους θα είχαν μοναδικό εργοδότη τον Γερμανό...

Κατά τον Αριστοτέλη, που είναι γνώστης της βούλησης των πολιτών, «η προκοπή ενός τόπου δεν μπορεί να είναι έργο εύνοιας της τύχης των μεγάλων, αλλά έργο της επιστήμης και προαιρέσεως». Και τον Αριστοτέλη συμπληρώνει το σοφό τετράστιχο του εθνικού ποιητή Κ. Παλαμά: «Η μεγαλοσύνη των εθνών / δεν μετριέται με το στρέμμα, / με της καρδιάς το πύρωμα / μετριέται και με το αίμα». Όσο καλοπροαίρετος κι αν είναι κανείς κι όσο κι αν ψάξει, δύσκολα θα συναντήσει περίπτωση οπού «συμμαχική» ανάμειξη είχε ευεργετικές συνέπειες, συνέβαλε στην επίλυση μιας διαφοράς ή έστω στην εκτόνωση μιας κρίσης σε όφελος της χώρας μας. Ας προσέξουμε, γιατί οι μεγάλοι μας «σύμμαχοι» θέλουν να καταστρέψουν με την αμείλικτη βία τους ό,τι απέμεινε όρθιο στην Ελλάδα. Αχάριστοι!.. Καθαροί εθνικοί λόγοι μας υποχρεώνουν

σήμερα ν' αφήσουμε τη φαγωμάρα και να πειθαρχήσουμε στη φωνή της πατρίδας που κινδυνεύει. Ας φωτίζουν το δρόμο μας ενάρετοι άνδρες της ιστορίας. Αυτά πιστεύω για την Παιδεία και χωρίς φόβο και πάθος διατυπώνω ελεύθερα τις σκέψεις μου. Ο πολιτικός μου δάσκαλος Αλέξανδρος Παπαναστασίου έλεγε: «Κανείς νόμος και καμιά απαγόρευσις δεν δύναται να εμπόδιση τον άνθρωπο από το να επιζητά την αλήθειαν και να διδάσκη την αλήθειαν. Αυτό είναι ένα προνόμιο της ανθρωπίνης φύσεως» (Βουλή, 4.2.1927). Και λυπούμαι, γιατί στη χώρα που ο μέγας σοφός Σωκράτης, υπερασπιζόμενος τις ιδέες του, ήπιε το κώνειο, εμείς οι σύγχρονοι τη μόνη «ιδέα» που υπερασπιζόμαστε με πάθος είναι η καρέκλα μας. Φοβούμαι ότι δεν θα γίνει τίποτε. Με κριτήριο το παρελθόν, η προοπτική δεν είναι καθόλου ευοίωνη. Μακάρι το μέλλον να με διαψεύσει. Μακάρι να σταματήσουμε να είμαστε αμνήμονες και να επιβιώνουμε με τη λήθη. Και να πάρουμε τη θέση που μας αρμόζει σύμφωνα με την ιστορία μας, την προσφορά μας, μέσα στην Ενωμένη Ευρώπη.

Πάντως, οφείλουμε να μην εγκαταλείψουμε τον αγώνα, γιατί οι εχθροί μας βρίσκονται προ των πυλών... Χρειάζονται τομές νέων δρόμων. Και προπαντός να ξαναγαπήσουμε τη δουλειά και το σύνθημα: Τα καλά κόποις κτώνται.....

Οι νέες γενιές θα μας στιγματίσουν όλους

Η αδιάκοπη επαγρύπνηση είναι το τίμημα της ελευθερίας.

Ιρλανδός Δικαστής Κάραν

Όταν ο ήχος της ίδρυσης της Σχολής αντιλάλησε σ' όλη την Ελλάδα, στο Αργίριο, αντί να ξεσηκωθούν κύματα χαράς και πανηγυρισμού για την ίδρυση της Σχολής, που είναι ασκός οξυγόνου για την περιοχή, ακούστηκαν πένθιμες σάλπιγγες. Ούτε ένα τυπικό «ευχαριστώ» (εκτός του Δικηγορικού Συλλόγου, του Εμποροβιομηχανικού Επιμελητηρίου και της Γυμναστικής Εταιρείας), όχι στον πρωταγωνιστή, αλλά ούτε στον ιδρυτή πρωθυπουργό. Και το έχουμε πει πολλές φορές ότι δεν χρειάζεται μετερνίχια ιδιοφυΐα για να ιχνηλατηθούν τα κίνητρα. Ήταν ο φθόνος εναντίον εκείνου που αποτελούσε την πιο φωτεινή πινελιά στο πορτρέτο της Σχολής.....Αφού πίστεψαν ότι το δικό τους παραλήρημα δεν μπορεί να πλαστογραφήσει ιστορικά έγγραφα και χειροπιαστά γεγονότα, σκέφτηκαν να κόψουν τα φτερά της Σχολής που θα δώσει δύναμη και φτερουγίσματα στην περιοχή, φωτεινές ανατάσεις κι αγνά βιώματα, με το να αρνηθούν να γίνουν εγκαίνια... Όλοι έμειναν έκθαμβοι από το στυγνό αυτό κυνισμό. Μοναδικό ίδρυμα στον κόσμο που δεν έγιναν εγκαίνια...Το γεγονός αυτό είναι ο πιο αξιόπιστος μάρτυρας που δίνει και στους κακόπιστους ακόμα το μίτο για την έξοδο τους απ' το λαβύρινθο του σκότους τους. Γι' αυτό έχει περάσει και στο βιβλίο «Γκίνες». Νομίζω, δεν χρειάζεται άλλη μαρτυρία για να ομολογήσει περίτρανα το ότι όλοι αυτοί υπήρξαν ξένοι προς τη Σχολή... Μόνον παράφρονες δεν θα συμφωνήσουν στ' ότι, εάν είχαν ίχνος συμμετοχής, οι γιορτές των εγκαινίων θα συνεχίζονταν... μέχρι σήμερα. Αυτό το γεγονός θα διηγείται τη δόξα

τους. Αυτή θα είναι και η περγαμηνή τους. Όλα του χαμού, όπως ανακράζει ο Κλίφορτ: «Ντροπή και χάος... Ντροπή και χάος». Μόνον ο λαός αγκάλιασε τη Σχολή. Και μόνον αυτού την ταυτότητα στη Σχολή μπορούμε να βρούμε. Αλλά το φοβερότερο έγκλημα που έκαναν κατά του νομού με την άρνηση των εγκαινίων ήταν ότι συντόνισαν τ' αρπαχτικό μένος των Πατρινών, γιατί μαρτυρούσαν την αδιαφορία της πόλης για τη Σχολή. «Χειρότεροι απ' όλους και άξιοι της μεγαλύτερης τιμωρίας είναι εκείνοι που τολμούν να μιλούν για όσα αυτοί είναι ένοχοι», έλεγε ο Ισοκράτης. Οι νέοι Δον Κιχώτες δεν σκέφτηκαν ότι όσοι προσπαθούν να οικειοποιηθούν έργα άλλων βάζουν φραγμό στο δρόμο της Αλλαγής, τροφοδοτούντες την αντίδραση που επιχειρεί να σταματήσει την πρόοδο. Γιατί τότε οι πολιτικοί αδιαφορούν, αφού κανένας δεν πρόκειται να τους αναγνωρίσει την προσφορά τους; Είναι φυσικό να τους επηρεάζει ο πασιγνώστος αφορισμός: «Ό,τι και να κάνεις, θα εισπράξεις την αχαριστία». Όλα αυτά τα χρόνια οι επώνυμοι Αγρινιώτες, εκτός ελαχίστων, αντί να σκιρτά η ψυχή τους και να φτερουγίζει η ελπίδα ότι η Σχολή θα οδηγήσει την περιοχή μας «σε μια νέα Βηθλεέμ», παραμένουν αδιάφοροι. Και δεν βλέπουν για ποιους εργάζονται. Δεν αντιλαμβάνονται ότι με την απαράδεκτη συμπεριφορά τους υπονομεύουν τα συμφέροντα του νομού μας, τα δικά τους συμφέροντα. Δεν βλέπουν ότι προσφέρουν στους καταχθόνιους μηχανισμούς των Αχαιών ομολογούν κορυφές του πνεύματος. Και κυρίως η αληθινή πηγή της ιστορίας, η παράδοση. Χρέος της Πολιτείας είναι να δώσει τ' όνομα «του μεγαλύτερου πνευματικού ιεροκήρυκα που γνώρισε ως τότε το Έθνος». Πέρα όμως απ' την ονομασία του Πανεπιστημίου Δυτικής Στερεάς Ελλάδας σε «Κοσμάς ο Αιτωλός», έχει θέση στα προπύλαια του Πανεπιστημίου Αθηνών, πλάι στους ανδριάντες του Ρήγα και του Κοραή, αυτός «άνευ του κηρύγματος του οποίου ίσως να μην υπήρχαν ήδη χριστιανοί και Έλληνες εις την Μακεδονίαν, την Ήπειρον και Αλβανίαν οικούντες». Αλλά η προτομή του εθνομάρτυρα Κοσμά του Αιτωλού πρέπει να τοποθετηθεί και στον νέο Κεραμικό, το Ηρώο Μεσολογγίου. Τον άγιο του Γένους, που εμπνέει και μαγνητίζει με την ασκητικότητα του και τον άγιο βίο του κι έσωσε το Γένος των Ελλήνων απ' τον γενικό ξεριζωμό, η ελληνική Πολιτεία δεν τον έχει τιμήσει όπως του αξίζει. Τον τίμησε όμως ο Αλί Πασάς, με το να χτίσει το φερώνυμο μοναστήρι κοντά στο Καλικόντασι και με το να παραστεί το 1814 στα εγκαίνια του ιερού ναού των Αγίων Πάντων, στον τάφο του. Με βεζυρικό δε διάταγμα καθιέρωσε το 1815 και τη γιορτή του. Από χρόνια αίτημα μου στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, την Ακαδημία Αθηνών και το Πανεπιστήμιο Αθηνών, όπως ο ανδριάντας του πάτερ Κοσμά στηθεί στα προπύλαια του Πανεπιστημίου δίπλα στον Ρήγα και τον Κοραή κι όπως η Ανώτατη Οικονομική Σχολή ονομαστεί «Κοσμάς ο Αιτωλός», ενώ είχε υιοθετηθεί, δεν υλοποιήθηκε. Αλλά πώς να υλοποιηθεί, αφού ο Δήμος Αγρινίου αρνήθηκε να κάνει ακόμα και εγκαίνια στη Σχολή!

Όπως όμως είναι γνωστό, η Ανώτατη Οικονομική Σχολή Αγρινίου, χάρη στην εγκληματική αδιαφορία των τοπικών παραγόντων, εκτός διακεκριμένων εξαιρέσεων, αλλά και των βουλευτών (κατά ομολογία στη Βουλή και του υπουργού Παιδείας Γεράσιμου Αρσένη), μεταφέρθηκε στην Πάτρα, κατά παράβαση των αποφάσεων του Συμβουλίου Επικρατείας και του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Αυτή την πρωτάκουστη συμπεριφορά, ασφαλώς μια μέρα θα στιγματίσει η πολιτική ιστορία του νομού μας. Κι ως αντάλλαγμα το Υπουργείο, αντί να βουλώσει τα στόματα έβαλε στραγγαλιστικά μέτρα κατά της Αιτωλοακαρνανίας. Χαρίζουν στους τυμβωρύχους Πατρινούς όλες τις δυνατότητες να πιστεύουν ότι θ' αρπάξουν και τη

Σχολή, όπως άρπαξαν τα τόσα άλλα αδιαμαρτύρητα και θα κάνουν την Αιτωλοακαρνανία τιμάριο τους, αποικία τους. Και σάμπως δεν έγινε;..

Δυστυχώς, ο «επώνυμος» λαός του Αγρινίου και γενικότερα της Αιτωλοακαρνανίας δεν αγκάλιασε τη Σχολή, όπως έκαναν οι Γιαννιώτες κι οι Πατρινοί. Πολιτικοί, κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες αδιαφόρησαν. Αλλά κι ο επαρχιακός Τύπος, εκτός μερικών διακρίσεων, απέφυγε να πάρει σκληρή θέση εναντίον όσων πολεμούν τη Σχολή. Αντίθετα με μανία οι ευυπόληπτοι της κοινωνίας του Αγρινίου να βοηθήσουν τη Σχολή να καρποφορήσει στην περιοχή μας, φρόντισαν με την πλήρη αδιαφορία τους το πώς θα μαραζωθεί και θ' αποβιταμινωθεί. Αντί να χαιρετήσουν τη Σχολή ως άνοιξη που θα φέρει χελιδόνια, φρόντισαν να εγγραφεί στο βιβλίο «Γκίνες», αντί στην περιλάλητη «βασίλειον τάξιν» του Βυζαντίου... Δεν υπολογίζουν, δυστυχώς, ότι με τη στάση τους γκρεμίζουν τα ιδανικά των νέων, των παιδιών τους, τα οποία μέσα στη ζωή αποτελούν αστέρια πρώτου μεγέθους.Τη ληξιαρχική πράξη θανάτου της Αιτωλοακαρνανίας δεν υπέγραψε καμιά κυβέρνηση, παρά εμείς οι ίδιοι με την πρωτόγνωρη αδιαφορία μας γι' αυτή. Ασυγχώρητο το έγκλημα της αδιαφορίας μας για τον καπνό, ως και για την υπαγωγή του νομού μας στο γεωγραφικό διαμέρισμα της Αχαΐας. Το γεγονός ότι βρισκόμαστε στη δαντική δίνη που μας δημιούργησαν οι Αχαιοί είναι δικιά μας προδοσία. Επειδή υποψιαζόμαστε τις προγραφές ζήτησα ν' αντιδράσουμε στη γεωγραφική υπαγωγή με τις παραιτήσεις μας. Και μάλιστα πρώτος έθεσα στη διάθεση της «Επιτροπής» την παραίτηση μου. (Επικαλούμαι τη μαρτυρία του τότε δημάρχου και νυν νομάρχη Γιάννη Βαϊνά, ως και του μηχανικού Αθανασίου Κουτσουπιά.) Και γι' αυτό δέχτηκα χλευασμούς και λοιδορίες με διάφορους αφορισμούς (εφημερίδες «Νέοι Καιροί» 8.3.1987, «Μεσημβρινή» 3.4.1987, «Βραδινή» 3,4.1987). Σήμερα τι λένε οι οικονομισάριοι;..Πέραν απ' τη γεωγραφική υπαγωγή μας στην Αχαΐα, υπάρχει και το Εφετείο, ο Αχελώος, το Πλατυγιάλι και τόσα άλλα... Όλοι μας ευωχούμαστε και βακχιζόμαστε σε βάρος του νομού κι αδιαφορούμε αν έχει μεταβληθεί σε κρανίου τόπο κι αν στέλνουμε τα παιδιά μας για το «πικρό ψωμί» στην ξενιτιά. Όλοι μας φάγαμε το μελιστάλαχτο καρπό του λωτού κι έχουμε ξεχάσει τις υποχρεώσεις μας προς τη γενέτειρα. Γι' αυτό και η στάση μας θ' αντηχεί σαν θλιβερός σαρκασμός στην ιστορία του νομού μας.

Ένας άσχετος μπορεί μ' αφέλεια να διερωτηθεί: «Και το Κράτος τι κάνει;» Μα δεν υπάρχει Κράτος... Γιατί, αν υπήρχε, δεν θα υπήρχε το σημερινό δράμα.Γιατί όποιος κι αν κατέχει την εξουσία κυβερνά μια πολυπλόκαμη υπερκυβέρνηση της Αγίας Τριάδας (Έλληνες υποτακτικοί στους ξένους, ΟΛΑ για την ολιγαρχία). Έχουμε Κράτος που τα φαντάσματα των σκανδάλων εγείρονται και διώκουν τους αυτουργούς τους. Έχουμε κυβέρνηση που δεν έχει λόγο (γνωστές οι δηλώσεις για τη Σχολή), γιατί δεν θέλει να κοπεί ο ομφάλιος λώρος των διαπλεκομένων συμφερόντων που τη συνδέει. Και ποιος δεν θυμάται τη Βάσω Παπανδρέου να προτείνει στη Βουλή (28.11.1986) συμψηφισμό των σκανδάλων με τη Δεξιά και συνωμοτική σιωπή, για να μη δηλητηριαστεί η πολιτική ζωή του τόπου;Μα, εάν υπήρχε Κράτος, οι σκοταδιστές του Πανεπιστημίου Πατρών δεν θα πέταγαν στα σκουπίδια τις αποφάσεις του Συμβουλίου Επικρατείας, του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ως και τις διαταγές του Υπουργείου. Το Κράτος υπάρχει για να προστατεύει τους οικονομισάριους και τους εμπόρους ναρκωτικών... Το

ελληνικό Κράτος δεν κάνει τίποτε χωρίς πίεση. Κανένα πρόβλημα του λαού δεν λύνει με υπομνήματα, που πιστεύουν οι αφελείς... Έπειτα, το ότι δεν υπάρχει Κράτος το ομολογεί κι ο πρωθυπουργός. Καθημερινά σμιλεί περί της διαφθοράς του και της ανάγκης λήψης αυστηρών μέτρων («Τα Νέα», 20.6.1997).

Αν η ώρα αυτή δεν γίνει «ώρα αλήθειας», αν δεν αφυπνιστούμε μπροστά σ' όλα τα μεγάλα ηθικά και υλικά προβλήματα του νομού μας και δεν προβούμε σε σύντομες ενέργειες, απειλείται ολοφάνερα η ίδια μας η υπόσταση. Κανένας μας δεν είναι αθώος. Είμαστε όλοι ένοχοι. Είτε επειδή τ' ανεχόμαστε είτε επειδή δεν τα πολεμάμε τα προβλήματα του νομού μας. Πάντως απόσταγμα της πολύχρονης και πολυώδυνης πείρας μου είναι ότι είμαστε η μόνη περιοχή όπου οι πολιτικοί, κοινωνικοί και οικονομικοί φορείς αδιαφορούμε συλλογικά για τα κοινά προβλήματα του νομού μας.

Θα πρέπει όλοι σαν ένα σώμα ν' αξιώσουμε δυναμικά απ' το Κράτος όπως η Ανώτατη Οικονομική Σχολή μετεξελιχθεί σε Πανεπιστήμιο Δυτικής Στερεάς Ελλάδας, που θ' αποτελεί μια πνευματική όαση, η οποία θα δώσει δύναμη και σταθερά μεγάλα άλματα στην περιοχή. Αν αρνηθούμε, η Νέμεση θα μας τιμωρήσει γρήγορα κι ανελέητα. Και η ιστορία θα μας στιγματίσει. Ενώ οι νέες γενιές θα ντρέπονται για μας. Και θα λιθοβολούν τη μνήμη μας. Θερμή έκκληση απευθύνω στον σεβασμιότατο μητροπολίτη μιας, στο νομάρχη, στους δημάρχους του νομού μας, στο Εμποροβιομηχανικό Επιμελητήριο και στους κοινωνικούς φορείς του νομού μας ν' αναλάβουν την πρωτοβουλία για να σωθεί η Αιτωλοακαρνανία. Ο ρέκτης δήμαρχος Αργινίου Θύμιος Σώκος, δραστήριος και τολμηρός σε πρωτοβουλίες, ας αναλάβει το συντονισμό. Αιτωλοακαρνανία ώρα μηδέν. Και μόνιμα στην εντατική. Λουτράκι, 2.7.1997

* Έχει δημοσιευτεί στις εφημερίδες του Αργινίου «Μαχητής», 13 Αυγούστου 1997, και «Εβδομάδα», 9 Σεπτεμβρίου 1997

ΟΙ ΝΕΚΡΟΘΑΦΤΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ*

Με έργα στ' αλήθεια, κι όχι με λόγια τραντάζεται η γη.

Αισχύλος

«Στη ζωή μου έμαθα να λέω πάντοτε την αλήθεια. Όχι βέβαια απ' το βάθος των πολυτελών διαμερισμάτων μου και των λαμπρών οχημάτων μου, αλλά μέσα απ' την υψικάμινο των αγώνων και των οραματισμών μου, των διωγμών και των θυσιών. Στο Αργίνιο οι πένθιμες σάλπιγγες, που ακούγονται σήμερα για την Ανώτατη Οικονομική Σχολή, ξύπνησαν τους τοπικούς παράγοντες κι άρχισαν τα κροκοδείλια δάκρυα. Κλαίνε πάνω στο πτώμα της Σχολής,

που οι ίδιοι θανάτωσαν με την αδιαφορία τους. Δράμα χωρίς αυλαία. Αν ζούσε ο ανελέητος και πάντα πολέμιος και τιμητής της υποκρισίας Αδ. Κοραής, θα τους έλεγε το «ουαί υμίν, Φαρισαίοι»... Είναι ανήκουστο να θρηνούν οι σύγχρονοι Δαναοί του Αγρινίου, να οδύρονται και να οργίζονται τάχα για την τύχη της Σχολής. Αυτοί που, όταν ιδρύθηκε (ΠΔ 325/1985), αντί να τη δεχτούν με κανονιοβολισμούς και με ομοβροντίες πανηγυρικών λόγων, που θα έφερνε την πνευματική ανάταση της περιοχής, τη θεώρησαν πληγή για το νομό. Αντί ν' αγκαλιάσουν τη Σχολή, την αντιμετώπισαν με πρωτοφανή περιφρόνηση, ώστε σήμερα να εισπράττουμε το αντιμισθία της ευταξίας τους και τα επίχειρα της κακίας τους. Η εχθρότητα του Δήμου, πέρασε σαν εξαιρετικό γεγονός στο βιβλίο «Γκίνες». Οι δημοτικοί άρχοντες αρνήθηκαν, όχι βέβαια να ευχαριστήσουν εμένα, αλλά και να στείλουν ένα τυπικό «ευχαριστώ» στον πρωθυπουργό Ανδρέα Παπανδρέου. Και το πρωτάκουστο στα χρονικά, αρνήθηκαν να γίνουν εγκαίνια... Κι αυτό το στίγμα απ' τη δημοτική απάθεια, πιστεύω, δεν θ' αποπλυθεί ποτέ. Είμαι δε βέβαιος ότι σήμερα στο κατάστιχο της συνείδησης του καθενός θα έχει καταχωρηθεί το κόστος των πράξεων τους. Είναι όμως πολύ αργά... Αλλά ο λίθος του αναθέματος πιο βαρύς πρέπει να πέσει στους επιστήμονες και γενικότερα στους διανοούμενους συμπατριώτες. Αντί να κάνουν σταυροφορία, όπως έκαναν οι Γιαννιώτες για το δικό τους πανεπιστήμιο, αδιαφόρησαν τελείως, εκτός διακεκριμένων εξαιρέσεων. Φαίνεται, οι περισσότεροι αντιμετωπίζουν την επιστήμη σαν εμπόρευμα για το προσωπικό τους όφελος κι όχι σαν γνώση στην υπηρεσία του ανθρώπου, για όφελος του τόπου. Θα εκόμιζα δε όχι γλαύκα, γιατί δεν υπάρχει, αλλά την απελπισία, εάν έλεγα ότι κι ο πολιτικός κόσμος της Αιτωλοακαρνανίας δεν αποτέλεσε εξαίρεση. Οι καλοί εν ενεργεία συνάδελφοι, φαίνεται, δεν θέλησαν να ξεχωρίσουν το συμφέρον του νομού μας απ' το κομματικό συμφέρον ή την προσωπική τους ζήλια. Και ιδού οι αποδείξεις: Ο δήμαρχος Αγρινίου Θύμιος Σώκος, μ' επιστολή του στους βουλευτές τον Ιούνιο του 1996, τους κατηγορεί για «αδράνεια» κι ότι η στάση τους τους αφήνει έκθετους στα μάτια της κοινής γνώμης (εφημερίδα «Ξηρόμερο», Ιούλιος 1996). Αλλά κι ο Σύλλογος των Φίλων της Σχολής, αφού μοίρασε περγαμηνές πατρότητας της Σχολής, καταγγέλλει κι αυτός τους βουλευτές ότι «καίτοι όλοι τους ήταν γνώστες των προβλημάτων του Τμήματος, δεν έδειξαν το παραμικρό ενδιαφέρον» («Νέοι Καιροί», 19.3.1996). Ποτέ δε, έστω και μια φορά, πολιτικός, δημοτικός, κοινωνικός ή πνευματικός παράγοντας δεν καταδέχτηκε να μνημονεύσει τ' όνομα μου ως ιδρυτή της Σχολής. Φτάνω στο σημείο να πιστέψω ότι, εάν είχαν τη δύναμη, θα είχα την τύχη του ποιητή Σωτάδη, που διέταξε ο Πτολεμαίος Β' ο Φιλάδελφος να τον κλείσουν σ' ένα πιθάρι και να τον φουντάρουν στη θάλασσα, για να πνίξουν την αναίσχυντη φωνή του. «Ουδείς χείρων του ευεργετηθέντος αχάριστος. Αλλά την ίδια περιφρόνηση μου έδειξε κι ο τοπικός Τύπος του νομού μας. Προτίμησε ν' αγνοήσει και να σταυρώσει τον πρόμαχο της Σχολής και να στεφανώσει τους σταυρωτές της. Μερικοί εκδότες ίσως λόγω εντοπιότητας... Ας μην ξεχνούν οι φίλοι εκδότες ότι ο Τύπος αποτελεί τη «Μεγάλη Σχολή» όπου σπουδάζει το κοινωνικό σώμα. Κι ότι στη διαμόρφωση των ηθών, με την προβολή της αλήθειας, ο Τύπος παίζει τον πρώτο ρόλο. Η συμπεριφορά των παραγόντων του Αγρινίου έναντι της Οικονομικής Σχολής αποτελεί πράγματι έναν ιλαροτραγικό κι εξωφρενικό παραλογισμό. Στην προσπάθεια τόσα χρόνια ν' ανατάμω τον πυρίκαυστο αυτό εκτροχιασμό της λογικής τους, σταματά το μυαλό μου. Μα ν' αντιμετωπίζουν ένα Ανώτατο Πνευματικό Ίδρυμα ως πυρηνικό εργαστήριο, είναι καθαρή τρέλα! Αν ζούσε ο Γιουβενάλης, θα φώναζε: «θεέ μου, ποιος θα μας φυλάξει από τους φυλακές μας;» Βέβαια η

εποχή μας έχει εξοικειώσει με κάθε λογής «παράλογα». Αλλά πώς να μη μένει κανείς ενεδός μπροστά σε τέτοιες πρωτόγνωρες εκπλήξεις; Συνέρχεται μόνον όταν θυμάται το χαρακτηριστικό ανέκδοτο για τον εξοστρακισμό του Αριστέδη, όπου ο χωρικός ψήφισε να σταλεί εξορία, γιατί τον ενοχλούσε που άκουγε να τον λένε «Δίκαιο». Μας πήραν οι Πατρινοί τη Σχολή μέσα στη χλεύη, λόγω της κλασικής αδιαφορίας των τοπικών παραγόντων για το νομό. Γιατί τους έλειψε η δύναμη της ομοψυχίας, της συνέπειας και του αυτοσεβασμού. Το είτε έμμεσα στη Βουλή κι ο υπουργός Παιδείας προ ημερών. Τόνισε: «Αδιαφόρησαν για τη Σχολή». Γι' αυτό κι ο πόνος στους έντιμους απλοϊκούς συμπατριώτες είναι μεγάλος. Ο Αίσωπος λέει: «Το κεντρί του πόνου είναι πιο φοβερό, όταν το χτύπημα έρχεται από κάποιον δικό μας».

Ανέντιμο δε ρόλο, εκμεταλλευόμενος την αδιαφορία των «αρχόντων» του Αγρινίου, έπαιξε κι ο υπουργός Παιδείας Γεράσιμος Αρσένης, που έχει αποδείξει ότι από ιδιοσυγκρασίας είναι διαλυτικό στοιχείο. Τον έφερε ο Ανδρέας Παπανδρέου απ' την Αμερική ως μεσσία. Αλλά όπου κι αν πήγε, φεύγοντας άφηνε πίσω του συντρίμμα. Στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας ανακηρύχτηκε «Τσάρος της Οικονομίας», ενώ την οικονομία την αποσάθρωσε κι οι οικονομικές του ικανότητες στηλιτεύτηκαν. Διαφώνησε με τον Ανδρέα Παπανδρέου και στις 3.3.1986 διαγράφεται απ' το ΠΑΣΟΚ. Δημιούργησε (30.4.1987) ένα νέο βραχύβιο σοσιαλιστικό κόμμα. Γρήγορα όμως το διέλυσε κι επανήλθε στο ΠΑΣΟΚ. Κινήθηκε για την ηγεσία του Κινήματος, μετά το θάνατο του Ανδρέα Παπανδρέου, αλλά απέτυχε. Κι ακολούθησε τον Σημίτη. Ανέλαβε το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας και μας έφερε την «εθνική ταπείνωση» με τα Ίμια. Από εκεί πήρε το δρόμο για την οδό Μητροπόλεως για να διαλύσει και την Παιδεία και το πέτυχε...Κι ερχόμαστε τώρα στο γνωστό πρόβλημα της Οικονομικής Σχολής. Στα μέσα του 1995, ο πρόεδρος του Πανεπιστημίου Πατρών Σταμάτης Αλαχιώτης κι οι καθηγητές του Πανεπιστημίου Πατρών, βλέποντας την παροιμιώδη αδιαφορία των παραγόντων του Αγρινίου για τη Σχολή, αφήνουν να εννοηθεί ότι η Σχολή θα μεταφερθεί στην Πάτρα («Μαχητής», 20.3.1996). Το Φεβρουάριο οι καθηγητές της Σχολής απέχουν 40 μέρες απ' τα μαθήματα. Στις 27.3.96 η Σύγκλητος του Πανεπιστημίου Πατρών αποφασίζει τη μεταφορά της Σχολής. Η απόφαση προκάλεσε αναστάτωση στο Αγρίνιο. Αλλά η αντίδραση περιορίστηκε σε χαρτοπόλεμο πολύχρωμο και σε παραπειστικές ιερογλυφικές δηλώσεις της ηγεσίας του Υπουργείου Παιδείας, που έδιναν μόνον αχνή ελπίδα. Καμιά δυναμική ενέργεια. Και πόσα άρθρα δεν έχω δημοσιεύσει. Κουφότητα... Στις αρχές του Αυγούστου 1996, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους κρίνει παράνομη τη μεταφορά της Σχολής στην Πάτρα. Ο υπουργός Παιδείας Γ. Παπανδρέου στέλνει έγγραφο (B1/547α/4.9.1996) στο Πανεπιστήμιο να πειθαρχήσουν στην απόφαση του Νομικού Συμβουλίου. Το Πανεπιστήμιο αρνείται. Ενώ ο υπουργός κρίνεται ύποπτος, παρά τις δηλώσεις και τα έγγραφα του. Ο νέος υπουργός Παιδείας Γεράσιμος Αρσένης, στη σύνοδο των Πρυτάνεων της 13 Οκτωβρίου 1996 στην Πάτρα, δήλωνε, παρά τις αποδοκιμασίες των φοιτητών που είχαν καταστεί καθοδηγούμενα όργανα του πρυτάνεως και των καθηγητών της Σχολής, ότι «η Σχολή ανήκει στο Αγρίνιο». Αλλά ο πρόεδρος είχε αντίθετη γνώμη, και τα μαθήματα της νέας περιόδου (14.10.1996) δεν έγιναν στο Αγρίνιο. Την 1η Νοεμβρίου 1996 ο υπουργός Γεράσιμος Αρσένης απείλησε τη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου Πατρών ότι, αν δεν εφαρμόσουν την υπ' αριθ. 468/1.8.1996 ομόφωνη γνωμοδότηση του Τμήματος του Νομικού Συμβουλίου, θα κινήσει τις προβλεπόμενες απ' το νόμο διαδικασίες επιβολής κυρώσεων. Στις 8

Νοεμβρίου στέλνει νέο έγγραφο («Εβδομάδα», 11.11.1996). Ο πρύτανης δεν τον υπολογίζει τον υπουργό, καθώς και τους νόμους και τις αποφάσεις, κι αρνείται να συμμορφωθεί. Κι ο υπουργός σιωπά...Ο Δήμος Αγρινίου έκανε προσφυγή στο Συμβούλιο της Επικρατείας, το οποίο με την υπ' αριθ. 759/3.12.1996 απόφαση του χαρακτηρίζει παράνομη την απόφαση της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου Πατρών (30.8.1996), για τη μεταφορά της Σχολής στην Πάτρα. Αλλά και την απόφαση αυτή το πανεπιστήμιο αρνείται να εφαρμόσει. Αλλά ταυτόχρονα αποκαλύπτεται πλέον και η συμπαιγνία του υπουργού και του Πανεπιστημίου Πατρών.Ο υπουργός Γεράσιμος Αρσένης δεν άργησε να βγάλει το προσωπείο και να φανερώσει ότι κατέχεται απ' το πάθος να ψεύδεται: «Κι αρρώστια πιο αισχρή απ' τα πλαστά τα λόγια δεν υπάρχει», λέει ο Αισχύλος. Απειλεί, χωρίς να κινεί τη διαδικασία του νόμου για την επιβολή κυρώσεων.Ο υπουργός του ψεύδους, με την άνομη και παράνομη συμπεριφορά του, απέδειξε ότι στερείται αξιοπρέπειας κι αξιοπιστίας. Εξευτέλισε το αξίωμα του, γιατί ποδοπάτησε ο ίδιος νόμους, αποφάσεις του Συμβουλίου Επικρατείας και του Νομικού Συμβουλίου, αλλά και τις δικές του υπογραφές. Ακόμα δεν σεβάστηκε την κοινή γνώμη, στην οποία δήλωνε δημόσια ότι «η Σχολή ανήκει στο Αγρίνιο» («Πανατιωλική», 10.10.1996). Μια αγγλική παροιμία λέει: «Ένα καθαρό γάντι κρύβει συχνά ένα βρόμικο χέρι».Το γενικό ξεσήκωμα των καθηγητών, φοιτητών και μαθητών φανέρωσε και το ενδιαφέρον του υπουργού για την Παιδεία. Μάλιστα πρόσφατα περιφρόνησε και τη σύνοδο των πρυτάνεων στη Θεσσαλονίκη, δεν πήγε («Ελευθεροτυπία», 9.2.1998). Ο Γεράσιμος Αρσένης το όλο ενδιαφέρον του το περιόρισε στο να στέλνει τους φίλους του στα Ηλύσια πεδία και τους αντιπάλους του στα Τάρταρα.Κι ενώ ο «μετανάστης» υπουργός αποδεικνύεται ότι ψεύδεται και είναι αναξιόπιστος, οι «παράγοντες» του Αγρινίου, αντί να ενεργήσουν δυναμικά, συνέχισαν μακάριοι... τον βαρούχειο ύπνο τους. Αλλά ας μην απατώνται. Γρήγορα θα τους δικάσουν, όχι μόνον οι γενιές που έρχονται, αλλά κι οι νεκροί. Η τοπική ιστορία θα τους αφιερώσει μαύρη σελίδα. Πόσο δίκιο είχε ο Περικλής, όταν έλεγε το περιλάλητο: «Πιο πολύ φοβάμαι τα δικά μας λάθη, παρά τα σχέδια των εχθρών»...Θα ήθελα όμως να γνωρίζω πού βρίσκονταν στην κρίση εκείνοι οι «οικονομολόγοι», που χορηγούσαν στους εαυτούς τους διπλώματα πατρότητας της Σχολής; Πώς εγκατέλειψαν το παιδί τους έκθετο; Δεν φοβήθηκαν τον εισαγγελέα; Φαίνεται ότι τους κυνήγησαν οι Ιερεμιάδες με τους λίθους του αναθέματος. Γιατί αυτοί δεν αγωνίζονται, αλλά καρπούνται τον ιδρώτα άλλων... Ο περαιτέρω σχολιασμός περιττεύει. Υπάρχουν κι άλλοι «αγωνιστές» που λιποτάκτησαν...Ο υπουργός Παιδείας Γεράσιμος Αρσένης αποκάλυψε στη Βουλή ότι συνένοχοι για τη μεταφορά της Σχολής είναι κι οι βουλευτές. Αποκάλυψε ότι, σε κοινή σύσκεψη που είχε με τους βουλευτές, το νομάρχη και το δήμαρχο Αγρινίου, οι βουλευτές συμφώνησαν στη μεταφορά της Σχολής στην Πάτρα και σαν αντάλλαγμα να δοθεί στο Αγρίνιο άλλη πανεπιστημιακή Σχολή με δύο τμήματα, που θα υπάγεται στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Αντιτάχθηκαν μόνον «ο δήμαρχος (Θύμιος Σώκος) και ένας δυο βουλευτές». Κι αυτοί ήταν, κατά πληροφορίες, οι Π. Κουρουμπλής, Β. Μαγγίνας, καθώς κι ο νομάρχης Γ. Βαϊνάς («Εβδομάδα», 2.2.1998). Τα τμήματα της νέας Σχολής θα είναι: Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων και Οργάνωσης και Διαχείρισης Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων. Πάντως, Οικονομική Σχολή δεν είναι... (Ελπίδα μας είναι το γεγονός ότι το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων με την αίγλη που έχει αποκτήσει απέδειξε ότι έχει άξιους και φωτισμένους πνευματικούς ταγούς κι όχι σκοταδιστές όπως των Πατρών.) Μεγάλη η ευθύνη των βουλευτών. Αντί το 1995 να φέρουν στη Βουλή το θέμα της

Σχολής και ν' αξιώσουν όχι μόνον την παραμονή της Σχολής στο Αγρίνιο, αλλά και τη μετεξέλιξη της σε πανεπιστήμιο, εν ανάγκη δε ν' απειλήσουν και με παραιτήσεις, περιορίστηκαν στα άσφαιρα πυρά για τα μάτια... Όταν όμως ήρθε η αποφράδα ημέρα της 23.1.1998, κι ο ψευδόμενος υπουργός υπέγραψε το διάταγμα μεταφοράς της Σχολής στην Πάτρα, τότε αποφάσισαν να καταθέσουν επερώτηση στη Βουλή, για να εκφωνήσουν τον επικήδειο, που κι αυτός ήταν υποτονικός, για να έχουν ατράνταχτο άλλοθι...Οι βουλευτές δεν ενδιαφέρονταν για τη Σχολή, γιατί δεν ήθελαν να φωτίζουν την αίγλη του ιδρυτή. Το ίδιο γίνεται και με το Πλατυγιάλι. Γι' αυτό και ποτέ δεν ανέφεραν τ' όνομα του. Εκτός δύο εξαιρέσεων. Η μία ήταν αυθόρμητη και η άλλη εσκεμμένη. Η πρώτη ανήκει στο βουλευτή Χρήστο Σμυρλή-Λιακατά, στο συνέδριο Συλλόγων των Αθηνών (12.11.1996). Η δεύτερη στο βουλευτή Γ. Αλεξόπουλο.Ο νέος βουλευτής, που λέει ότι αγωνίζεται για να πνεύσει άνεμος «φιλελεύθερος», είπε στη νεκρολογία του για τη Σχολή στη Βουλή (16.1.1998): Η ίδρυση της Σχολής έγινε «και με την κατά κάποιον τρόπο έντονη συνδρομή του βουλευτού Παπαδημητρίου», για να προσθέσει και του «αιμινήστου δημάρχου του Αγρινίου Τσιτσιμελή». Αγρινιώτης αυτός, δεν πήρε χαμπάρι ότι ο δήμαρχος δεν έκανε εγκαίνια. Αγνοεί σκόπιμα ο κ, Αλεξόπουλος ότι ο μακαρίτης δήμαρχος αναγνώρισε το ολίσθημα του και έκτοτε σιώπησε. Και ήταν προς τιμή του. Περιμένω κι ο φίλος Αλεξόπουλος να φανεί γενναίος.

Το πτώμα της Σχολής είναι το πνεύμα της Αιτωλοακαρνανίας. Εκείνη την αδιαφορία μας, που κατέστησε την Αιτωλοακαρνανία «αποικία» των Πατρινών, την πληρώνουμε και θα την πληρώνουμε μέχρις ότου επιτύχουμε την απαγκίστρωση μας. Αναλογιζόμενος τότε το μέγεθος της συμφοράς της Αιτωλοακαρνανίας απ' αυτή την υπαγωγή, πρότεινα την παραίτηση των βουλευτών, δημάρχων κ.λπ. Και προσωπικά έθεσα την παραίτηση μου στη διάθεση μιας Επιτροπής που είχε συγκροτηθεί στο Αγρίνιο Αλλά συνάντησα το χλευασμό. Και να το αποτέλεσμα... Οι Αχαιοί έγιναν μεγάλοι «όχι από δική τους αξία, αλλά απ' τη δικιά σας αβουλία κι αδράνεια», θα μας έλεγε ο Δημοσθένης αν ζούσε...

Το νομό τον έχουμε θάψει όλοι εμείς οι ειδήμονες αξιοσέβαστοι αναξιόπιστοι, με την αδιαφορία μας. Ποιος κλόνησε τα θεμέλια του νομού, αν όχι εμείς οι Φαρισαίοι «στυλοβάτες» του; Πώς θέλουμε οι νέοι μας να πειστούν στα πομπώδη λόγια μας, όταν εμείς ξεκουρευλιάζουμε τα πάντα με τα ερεβώδη έργα μας; Ως μόνη αχαμνή παρηγοριά μου απομένει η ελπίδα μήπως οι απλοϊκοί, αγνοί κι έντιμοι συμπατριώτες αφυπνιστούν. Μοναδικό μου βάλαμο παρηγοριάς απομένει η ελπίδα, πως γρήγορα θα έρθει το νόστιμον ήμαρ, οπότε οι ρίζες της Σχολής, που δεν πρόκειται να μαραθούν, φυτρώσουν και με σκιά τους σκιάσουν το Πανεπιστήμιο της Δυτικής Στερεάς Ελλάδας. Ασφαλώς η Σχολή θα μας φέρει σύντομα το ποθούμενο πανεπιστήμιο, που θα είναι το εθνικό νέκταρ που αυτόματα θ' ανεβάζει κοινωνικά τον πότη συμπατριώτη.Ο υπουργός Παιδείας Γεράσιμος Αρσένης φαίνεται ότι αγνοεί πως βρισκόμαστε στην αρχή ενός κόσμου χωρίς σύνορα, όπου ο ανταγωνισμός των λαών, ο οποίος εντείνεται συνεχώς, στηρίζεται στη γνώση και στη διανοητική τεχνολογία, δηλαδή στην Παιδεία. Κι οι λαοί που δεν έχουν Παιδεία δεν έχουν μέλλον στον κόσμο του 21ου αιώνα. Κι εσείς την Παιδεία την έχετε διαλύσει... Για τους συμπατριώτες μου όμως θέλω να πω ότι έχουμε πάρει «του κακού τη σκάλα και πέφτουμε από βυθό σ' άλλο βυθό, ώσπου δεν θα 'ναι

άλλος». Ας αλλάξουμε επιτέλους νοοτροπία, για το καλό των παιδιών μας και του τόπου μας. Και το επιμύθιο για την πνευματική μας ηγεσία. Μεταξύ των καθηγητών του Πανεπιστημίου Πατρών, που έκριναν ότι πρέπει να μεταφερθεί η Οικονομική Σχολή στην Πάτρα, ήταν και καθηγητής ο Γεράσιμος Αρσένης που απ' το 1989 έως το 1992 παρέδιδε φροντιστηριακά μαθήματα έναντι αμοιβής στους φοιτητές και τους υποδείκνυε την ύλη απ' την οποία επρόκειτο να ληφθούν τα θέματα των εξετάσεων. Ο ίδιος δε καθηγητής παρενόχλησε σεξουαλικά ορισμένες φοιτήτριες, επιζητώντας ερωτική σχέση μ' αντάλλαγμα ευνοϊκή βαθμολογία. Το Ανώτατο Πειθαρχικό Συμβούλιο αφού την παραπομπή τη σίτεψε για ενάμιση χρόνο, έκρινε ότι το αδίκημα είχε παραγραφεί. Κι ο ροζ καθηγητής ξεπλύθηκε («Τα Νέα», 23.2.1998). Και ο κ. πρύτανης δεν ενοχλήθηκε καθόλου. Και να ήταν ο μόνος... Ανθοκήπιο η Ανώτατη Παιδεία. Οι συμπατριώτες έζησαν και τους καθηγητές της Σχολής,.. Δεν χρειάζονται ιδιαίτερα σχόλια. Δυσσομία ανυπόφορη σε πολλές Ανώτατες Σχολές. Ο Άγγλος πρωθυπουργός και καθηγητής Χάρολντ Ουίλσον έλεγε: «Νόμιζα ότι περισσότερες ίντριγκες και συνωμοσίες γίνονται στην Εκκλησία, ώσπου γνώρισα τα Πανεπιστήμια».

Αθήνα, 5 Μαρτίου 1998

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ «ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ»*

Ο σεβασμός των προγόνων είναι μέγα αγαθό στους ανθρώπους.

Περίανδρος

Ο κορυφαίος Σαίξπηρ, στον Μάκβεθ, έκαμε μια πολυσήμαντη παρατήρηση: «Δυστυχισμένος ο λαός που φοβάται να ξέρει τον εαυτό του». Και είναι πράγματι δυστυχισμένος ο λαός που φοβάται να ξέρει, κι είναι άξιος οίκτου, όταν δεν θέλει να ξέρει τον εαυτό του. Γιατί δεν θα μπορέσει ν' αποκτήσει συνείδηση του καθήκοντος και της ευθύνης και να παραμείνει άγρυπνος επί των επάλξεων του χρέους. Δυστυχώς κι εμείς οι Νεοέλληνες αγνοούμε την ιστορία μας και δεν τιμούμε την ιερή μνήμη των άξιων προγόνων μας. Τους πετάξαμε στη χοάνη της αδιαφορίας μας, καίτοι ο αρχαίος σοφός μας επισημαίνει ότι μακάριος και προοδευτικός αυτός που απ' την ιστορία παίρνει μαθήματα. Αλλά και η διάσημη Ελληνίδα πρύτανης του Πανεπιστημίου της Σορβόνης Ελένη Γλυκατζή-Αρβελέρ τονίζει ότι η εκσφενδόνιση των προγόνων στα τάρταρα της ξεχασιάς «αποτελεί θανάσιμο κίνδυνο, που δεν είναι υποθετικός,

αλλά ορατός. Γιατί η περιφρόνηση σημαίνει ότι βαλθήκαμε ν' αποκόψουμε τις εθνικές μας ρίζες. Να εξοβελίσουμε απ' τη βιωτή τούτο τον τόπο». Όλους τους έχουμε ξεχάσει. Κι αυτή ακόμη τη μορφή του πάτερ Κοσμά του Αιτωλού, του φλογερού κοινωνικού αναμορφωτή και μεγάλου δασκάλου του Γένους, του μεγαλόπνοου εθνεγέρτη. Ξεχάσαμε τη γρηγορούσα ψυχή της Ορθοδοξίας και του Γένους, που ήταν δέκτης και πομπός της φωνής της αιωνιότητας σε καιρούς δίσεκτους.

Αγνοούμε τον πάτερ Κοσμά τον Αιτωλό, τον υπέροχο οραματιστή κι ασύλληπτο εμπνευσμένο δημιουργό. Αγνοούμε τον φωτισμένο προφήτη, που έζησε και μορφώθηκε στις τότε Σχολές και στα μοναστήρια, που, κατά τον μητροπολίτη Αθηνών Μιχαήλ Χωνιάτη, ήταν «τα φιλοσοφικά φροντιστήρια». Αγνοούμε το φτωχούλη του θεού, που με την αγέραστη λάμψη κι ομορφιά και το πνευματικό του περιεχόμενο αποτελεί εγγύηση για το μέλλον. Αγνοούμε τον ακηλίδωτο που κρεμάστηκε απ' τους Εβραίους και τους κοτζαμπάσηδες του Κουρτ Πασά του Μπερατίου, στις 24 Αυγούστου 1779, έξω απ' το χωριό Καλικόντασι, κοντά στο Μπεράτι, δίπλα στον ποταμό Άψο αφήνοντας κληρονομιά στον ελληνισμό τις διδαχές και τα σχολεία του, που είναι ζωηφόρες ακτίνες απ' το λαμπρό αστέρι που λέγεται πνευματικότητα και αγιότητα. Ακόμη και η Πολιτεία δεν τον έχει προβάλλει ανάγλυφα και με ζωντανό τρόπο στον ιστορικό ορίζοντα. Κι αυτή ξέχασε την προσφορά του στα δύσκολα χρόνια, που ήταν ένας εύοσμος λιβανωτός στο βωμό της σκλαβωμένης πατρίδας. Και είναι ν' απορεί κανείς για την αδιαφορία της Πολιτείας, όταν υπάρχουν στις σελίδες της ιστορίας του Έθνους τέτοιες μοναδικές μορφές. Αλλά και η Εκκλησία δεν έχει κάνει στο ακέραιο το δικό της καθήκον. Μόνον η μητρόπολη Αιτωλίας και Ακαρνανίας τιμά ιδιαίτερα τον ισαπόστολο και εθνομάρτυρα Κοσμά τον Αιτωλό, που έπεσε μ' εντολή του πεπρωμένου. Αλλά ο αφελληνισμός του ιστορικού μας βίου, που τόσο απερίσκεπτα επιχειρούμε, δεν μπορεί παρά στο τέλος να μας εκδικηθεί. Το Γένος έδωσε πολλούς μάρτυρες της πίστης, πνευματικές φυσιογνωμίες, εθνεγέρτες κι αγωνιστές της ελευθερίας, υποδείγματα ευπρέπειας κι αρετής. Ανάμεσα όμως στην εκλεκτή αυτή χορεία εκείνων που καθαγίασαν με το αίμα τους την ανάσταση του Έθνους, στην πρώτη γραμμή κατατάσσεται η σεπτή μορφή του πάτερ Κοσμά του Αιτωλού, που μόχθησε και πάσχισε για την απαλλαγή του Γένους απ' τα δεσμά της αμάθειας κι απ' τα δεσμά της τυραννίας. Ο πάτερ Κοσμάς απ' όπου κι αν περνούσε δίδασκε ένα πράμα: «Πρώτα σχολεία κι ύστερα εκκλησίες. Πρώτα μορφωμένους κι ύστερα πιστούς». Γιατί πίστευε ότι, μόνον όταν μορφωθεί πραγματικά ο άνθρωπος, γίνεται ικανός να υπερασπίσει την πατρίδα και την πίστη του. Και βέβαια, δεν εννοούσε τη σημερινή στείρα παιδεία και τον επικίνδυνο εγκυκλοπαιδισμό, που χορηγεί πτυχία άνευ αντικρίσματος. Τα σχολεία του πάτερ Κοσμά σμίλεψαν το ήθος και το φρόνημα των νεαρών βλαστών του Έθνους. Καλλιέργησαν την αγάπη προς το «ποθούμενον», προς την ελευθερία. Γαλβάνισαν το αγωνιστικό φρόνημα. Έδιναν την ιδεολογική υποδομή του '21. Προπαρασκεύαζαν το δρόμο του Ρήγα κι ετοίμασαν το αναγνωστικό κοινό του Θούριου. Και πέτυχαν, γιατί δίδασκαν ελληνοχριστιανική Παιδεία. Για να σκιαγραφήσει όμως κανείς αυτόν τον μεγαλεπήβολο δάσκαλο του Γένους πάτερ Κοσμά, που μετεωρίζεται στις απρόσιτες κορυφές του χρέους, που είναι τιμή και καύχημα για την Εκκλησία και το Έθνος και τους δασκάλους όλων των εποχών, αυτόν που έσωσε το Γένος των Ελλήνων απ' τον βέβαιο αφανισμό των Τούρκων, είναι πάρα πολύ δύσκολο. Ο ιστοριογράφος του πρέπει να έχει το παραστατικό και το γεμάτο δύναμη

ύφος του μεγάλου συγγραφέα Άγγλου Καρλάιλ. Γιατί ο πάτερ Κοσμάς είχε όλα τα χαρακτηριστικά τα οποία διακρίνουν τους ήρωες του μεγάλου Άγγλου συγγραφέα. Εγώ άμοιρος των ταλέντων του Καρλάιλ και μη δυνάμενος παρά να χρησιμοποιήσω μόνο την τεράστια βιβλιογραφία, ζητώ την επιείκεια των αναγνωστών. Αυτόν που υπαγόρευσε προσοχή στους προσανατολισμούς της Παιδείας μας, και για τον οποίο ο σοφός καθηγητής και ακαδημαϊκός Κ. Άμαντος είπε απ' το βήμα της Ακαδημίας Αθηνών ότι: «Δεν γνωρίζω άλλη φυσιογνωμία εις την νεωτέραν μας ιστορία ευγενεστέραν από τον λιτόν αυτόν μάρτυρα και δάσκαλον» Βέβαια, δεν νομίζω ότι υπάρχει κανένας με τέτοια πνευματική αναπηρία, που να πιστεύει ότι θα είχε ιδρυθεί νέα Σχολή εάν δεν προϋπήρχε η Ανώτατη Οικονομική Σχολή, που ασφαλώς δεν μπορεί να συγκριθεί μ' αυτή. Ας όψονται... Τώρα το έγκλημα έχει συντελεστεί. Και δεν μένει παρά η νέα Σχολή να συμπληρωθεί με νέα τμήματα, ώστε να ολοκληρωθεί το Ανεξάρτητο Πανεπιστήμιο της Δυτικής Στερεάς Ελλάδας. Ιδρύοντας όμως εξαρτώμενες Σχολές στο Μεσολόγγι, στο Καρπενήσι και στη Λευκάδα. Ειδικά, οι πνευματικοί ταγοί του νομού μας, με την ευρύτερη έννοια, βασικοί υπεύθυνοι της μεταφοράς της Ανώτατης Οικονομικής Σχολής στην Πάτρα, με την κλασική αδιαφορία τους, θα πρέπει ν' ανανήψουν. Και να σκεφτούν ότι ο σκοταδισμός, ο φανατισμός και η μισαλλοδοξία δεν κάνουν διακρίσεις, δεν έχουν φραγμούς. Κι αν επιτρέψουμε με την ανοχή μας την εκκόλαψη τους, θα το πληρώσουμε κάποια στιγμή πολύ ακριβά. Και η δικιά τους ευθύνη θα είναι ξεχωριστή. Μόνον η Παιδεία μπορεί να μας σώσει απ' τους ορμητικούς ανέμους της αλλοφροσύνης. «Πρέπει πρώτα να μορφώσωμεν τους Έλληνες», έλεγε η πολιτική δόξα της νεότερης Ελλάδας, ο Ιωάννης Καποδίστριας, «και μετά να κάμωμεν Ελλάδα». Και σήμερα αυτό οι καιροί απαιτούν, το Έθνος αξιώνει, οι ουρανοί προστάζουν. Και η προσταγή είναι μία: «Δράξασθε παιδείας». Όσοι στοχαζόμαστε ελεύθερα, όπως το ήθελε ο Ρήγας ο Βελεστινλής, τι περιμένουμε; Το Πανεπιστήμιο Αγρινίου ας γίνει σκοπός της ζωής μας.

Λουτράκι, 20 Αυγούστου 1998

Ολόκληρο το άρθρο έχει δημοσιευτεί στις εφημερίδες Αγρινίου «Μαχητής» 2.9.1998, «Αγρίνιο» 2.9.1998, «Αιτωλοακαρνανική Παρέμβαση» Ιούλιος 1998, «Νέα Αιτωλοακαρνανίας» 15.9.1998, «Νέοι Καιροί» 20.10.1998, «Εβδομάδα» 26.10.1998

Πίστευε ότι η παιδεία έχει ανάγκη να ανανεώνεται και να αναβαθμίζεται από τις αστείρευτες πανάρχαιες πηγές της. Άνθρωπος με πάθος καθώς ήταν, επιθυμούσε μια καλύτερη πατρίδα, μια μεστή παιδεία και μια καλύτερη κοινωνία. Με πάθος που είχε και με τα όνειρα για μια καλύτερη πατρίδα, αγωνιζόταν να μετασηματίσει τη γνώση σε πράξη και τη θεωρία σε βίωση. Ότι καλό τον έβρισκε σύμμαχο κι ό,τι κακό αντίπαλο. Πάντα κοντά στο λαό μαζί με το λαό. Δυστυχώς σήμερα έχουμε μια Παιδεία που ξεχερσώνει το έδαφος από τους τριβόλους για να περάσει ανενόχλητο το άροτρο της άρχουσας ιδεολογίας. Δυστυχώς είναι πολύ μακριά οι καιροί όπου οι Έλληνες ήταν «περισσότερο παράδειγμα για μερικούς και λιγότερο μιμητές άλλων» (Θουκυδίδης Β' 37). Το βασικό και γενικό ερώτημα που αναπηδά είναι τι στόχους έχουν βάλει για την Παιδεία οι εκάστοτε μεταπολιτευτικές κυβερνήσεις.

«Διερχόμεθα», συνέχιζε «μια εποχή όπου θεσμοί καταλύονται., αξίες καταρρέουν, ιστορικά γεγονότα αμφισβητούνται, σύμβολα καταστρέφονται, θυσίες αμαυρώνονται. Παντού συμπτώματα κρίσης και παρακμής, σήψης και διαφθοράς, σύγχυσης, νοθείας και κατάπτωσης. Όλες οι αρχαϊκές αξίες καταστράφηκαν και αντικαταστάθηκαν από αξίες αρνητικές από αξίες του ηδονιστικού καταναλωτισμού που καταστρέφει την αυθεντική καλλιέργεια. Βαδίζουμε στο κατώφλι ενός νέου Μεσαίωνα όπου τα κύρια στοιχεία που θα επικρατούν θα είναι το άγχος, η απαισιοδοξία, ο φόβος, η χρόνια αβεβαιότητα, η αρπακτικότητα. Τη γενική αυτή νοσηρή κατάσταση ακολουθεί δυστυχώς και η Παιδεία. Ο Νίτσε έλεγε «Πόσο δυνατός είναι ο καθένας μας φαίνεται από τη δόση της αλήθειας που μπορεί να αντέξει». Πρέπει να παραδεχτούμε ότι εν ονόματι σαθρών και ρηχών σκέψεων, ξεπερασμένων εμπειριών προκλήθηκε η σημερινή κατάσταση στη Παιδεία. Σήμερα η Παιδεία είναι ζαλισμένη, ναρκωμένη, τυλιγμένη στα δίχτυα του μικροκομματισμού, και του νόμου των Συνδικάτων. Είναι χωρίς ψυχή και καθαρό προσανατολισμό. Το μέγεθος της συμφοράς από την έλλειψη σωστής Παιδείας προκαλεί πόνο και πικρία η οποία χρωματίζει τη σημερινή ελληνική κοινωνία. Δεν έχουμε σωστή Παιδεία αν και η νεολαία μας είναι πλήρης από πνευματική ανησυχία, ιδεώδη, ψυχική τόλμη και αυτοθυσία αλλά έχει παγιδευτεί. Η ευημερία του ελληνικού λαού θα επιτευχθεί μόνο αν αυτή θεμελιωθεί στη Παιδεία. Γι αυτό θα πρέπει να γίνει συνείδηση σε όλους μας ότι οσαδήποτε κεφάλαια κι αν ρίξουμε στον ωκεανό της ανασυγκρότησης θα είναι αδύνατον να πετύχουμε καλύτερευση του βιοτικού επιπέδου του λαού μας αν δεν μορφώσουμε αυτόν ώστε να παύσει να είναι αντικείμενο πολιτικής και οικονομικής εκμετάλλευσης. Χρειάζεται σήμερα, όσο ποτέ άλλοτε να προσέξουμε την Παιδεία ως το πρώτο εθνικό κεφάλαιο. Χρειάζεται να την οργανώσουμε για να καταστεί δυνατή να βοηθήσει τον λαό. Αν την αφήσουμε βαρύτατα ασθενούσα στην μέριμνα των γιατρών του κατεστημένου δεν πρόκειται να αναμείνουμε τίποτε από τις σύγχρονες εξελίξεις. Θα γίνουμε υπηρέτες των ξένων χωρίς Παιδεία. Πρέπει όλοι μας να πιέσουμε την κατάσταση. Πρέπει όλοι να γίνουμε δέκτες της φωνής του Κωστή Παλαμά «Λιτά χτίστε τα σχολεία, απλόχωρα, μεγάλα, γερά θεμελιωμένα. Κι ο Δάσκαλος Ποιητής. Και τα βιβλία να είναι σαν τα κρίνα». Ο τόπος που έχει αναδυθεί κι αναδύεται μέσα από θάλασσα αιμάτων και στεναγμών πρέπει να σωθεί. Κι από τα δεινά του μόνο η Παιδεία μπορεί να τον απαλλάξει. Μόνο η Παιδεία θα τον απαλλάξει από το χάος και την αρρυθμία που συνεχίζεται. Ο πολιτικός Αλέξανδρος Παπαναστασίου έλεγε «Χωρίς Παιδείαν είναι μάταιον να φιλοδοξώμεν πρόοδον εις τον τόπο μας» Ότι στην Παιδεία αφαιρέθηκαν τα ιδανικά, υποβαθμίστηκε η μάθηση και οι μαθητές και οι μαθήτριες στάλθηκαν να φοιτήσουν στις καφετέριες. Και σε κάθε γωνιά του δρόμου, τη νεολαία την παραμονεύει ο λευκός θάνατος. Η ελληνική παραγωγή δεν μπορεί να διαθέσει τα προϊόντα της. Και η τρομοκρατία δρα ανενόχλητη. Αλλά πέτυχε όμως στα οχτώ χρόνια να δημιουργήσει ένα γιγαντιαίο πλέγμα αλληλοεξαρτημένων συμφερόντων, όπου ορισμένοι «μη προνομιούχοι» με συνοπτικές διαδικασίες έγιναν «προνομιούχοι». Και πέτυχε ώστε τα χαρακτηριστικά της διάθεσης των «εντίμων» του ΠΑΣΟΚ να είναι η απογοήτευση, η δυσθυμία, η νευρικότητα και η αμηχανία. Και όπου πολλοί καθηγητές τους αντιμετωπίζουν με κομματικά κριτήρια στον πειθαρχικό έλεγχο. Κανείς καθηγητής δεν ασχολείται πια σήμερα με τον Βησσαρίωνα και τον Καΐρη. Ποιος καθηγητής δακρύζει σήμερα για τον Ρήγα τον Βελεστινλή, για τις άδικες δολοφονίες του

Καποδίστρια και του Καραϊσκάκη και ποιος μουντζώνει για το μπουντρούμιασμα του Κολοκοτρώνη;..

Ευθύνεται το Κράτος, με την υποβάθμιση της Παιδείας και την παρεχόμενη διάχυτη ανασφάλεια. Η έλλειψη βεβαιότητας απασχόλησης και προοπτικής αποτελούν βασικό παράγοντα εξώθησης των νέων σε αντικοινωνική συμπεριφορά. Γενικότερα η κοινωνία, που με την κατάρρευση όλων των αξιών σε όλα τα επίπεδα έφτασε σε ένα μηδενιστικό αρνητισμό, διαμορφώνοντας την αντίληψη «ο θάνατος σου η ζωή μου», Και δεν σκέπτεται ότι η ιερή δίψα της απόκτησης συνθλίβει το άτομο, δημιουργεί την απανθρωπιά και ότι ο άνθρωπος ουκ επ'άρτω μόνω ζήσεται. Δυσβάστακτο είναι το βάρος της ευθύνης του πολιτικού κόσμου. Και τελευταίος ευθύνεται ο νέος.»

Δεν θα κατέθετα τόσες από τις απόψεις του εάν σήμερα η Παιδεία θα βρισκόταν σε σωστά μονοπάτια. Δυστυχώς κλονίζεται όπως και οι εκπαιδευτικοί που ζουν στην αβεβαιότητα και την ανασφάλεια. Δυστυχώς που τα λόγια του είναι πάλι επίκαιρα και προφητικά.....

Ο ΑΓΙΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ

Μ.Π. Ο Κοσμάς Αιτωλός ήταν ο λαϊκός άγιος που μίλησε σε όλη την ελεύθερη και σκλαβωμένη Ελλάδα όπου έχασε τη ζωή του.... Έκανε πολλούς αγώνες για να μεταφερθούν τα λείψανα του από την Αλβανία του Χότζα στη χώρα μας... Μετέφερε μας λίγο την πνευματική γνωριμία μαζί του μα και το ιστορικό διαδικασιών που έγιναν για τη προσπάθεια μεταφοράς των λειψάνων...

Γ.Π. Απ' τα μαθητικά μου χρόνια με έχει συγκινήσει ιδιαίτερα, απ' τις αφηγήσεις του ιερέα πατέρα μου, ο λαϊκός άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, που επισκεπτόταν τακτικά το χωριό μου και τον οποίο οι κάτοικοι λάτρευαν και συνεχίζουν να τιμούν. Γι αυτό από τότε δεν έπαυσα να μελετώ τους βιογράφους του και κάθε κείμενο που γράφεται γι' αυτόν και να ερευνώ την παράδοση γύρω απ' αυτόν. Απ' το έτος 1945 άρχισα ν' αναζητώ το χαμένο σκήνωμα του, που είχε εξαφανίσει το άθεο καθεστώς του αιμοβόρου Χότζα στην Αλβανία. Και δεν σταμάτησα, μέχρις ότου πέτυχα να εντοπίσω τα ιερά λείψανα του ισαπόστολου και εθνομάρτυρα αγίου, που η παρουσία του υπήρξε για το Έθνος καταλυτική στην πιο δύσκολη πορεία του. Έκτοτε δεν έπαυσα ν' αγωνίζομαι για τη μετακομιδή τους στη γενέτειρά του, το Μεγαδέντρο Θέρμου. Όταν την 12η Μαρτίου 1988, κατόπιν πρόσκλησης της ΑΘΠ του οικουμενικού πατριάρχη, μακαριστού σήμερα, Δημητρίου, επισκέφθηκα το Φανάρι, συνοδευόμενος κι απ' τους φίλους Αθανάσιο Πούλο αρεοπαγίτη, Γ. Θανασούλη ασφαλιστή και Κώστα Μπεκιάρη διευθυντή Εθνικής Τράπεζας, έτυχα εξαιρετικής υποδοχής. Στην αντιφώνηση του ο Παναγιότατος, μεταξύ των άλλων, είπε: «Σας συγχαίρω και σας ευλογώ δια την θεοφώτιστον ιστορικήν πρωτοβουλίαν σας και προσφοράν, της ανεύρεσης των χαμένων ιερών λειψάνων του αγίου Κοσμά του Αιτωλού, που αρχίσατε προ σαράντα χρόνων, ως και τον αγώνα σας για την ανακομιδή τους εις την γενέτειράν του. Εύχομαι ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, που εσείς αποκαλείτε άγιο του Γένους και τον οποίον πιστά ευλαβείστε, να σας προστατεύει». Απευθυνόμενος προς τους συνοδούς φίλους μου, τους είπε: «Να είσθε υπερήφανοι για τον συμπατριώτη σας και φίλο σας. Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας η Εκκλησία εγκαρτερούσε

αμυνόταν και πίστευε στην αναγέννηση του Γένους εκ του μαρτυρίου. Η θρησκεία, δίδυμη αδελφή της ελευθερίας, εμφανίστηκε ως κιβωτός θεόπεμπτη και διέσωσε το κλυδωνιζόμενο ελληνικό σκάφος από τον καταποντισμό. Η θρησκεία, με την επίσης αδελφή της παιδεία, είναι δυο αστείρευτες πηγές που μετέτρεψαν τους ραγιάδες σε Έλληνες συνειδητούς και μύστες της ελευθερίας. Λεγεώνες λειτουργών και μυσταγωγών της Εκκλησίας, κατά τους ζοφερούς εκείνους χρόνους ανθίστανται και πολεμούν κατά του κατακτητή, κηρύσσοντας, από του άμβωνος ή διδάσκοντας στα κρυφά σχολεία. Και διοχετεύουν την ιδέα της Εθνικής Ανάστασης στις ψυχές των υπόδουλων και προπαρρασκευάζουν του δουλωμένου Γένους την Ανεξαρτησία. Απ' το αίμα του απαγχονισμένου πάτερ Κοσμά του Αιτωλού και τόσων άλλων αθλησάντων κληρικών και μοναχών, ηρώων και μαρτύρων της Εκκλησίας, ποτίστηκε το δέντρο της ελευθερίας κι όσο πιο πολύ αίμα χυνόταν τόσο πιο πολύ ποτιζόταν και καρποφορούσε. Ξεχωρίζοντας απ' τους μάρτυρες τον πάτερ Κοσμά τον Αιτωλό, τον μεγαλύτερο πρωταθλητή του ιδεώδους της ελευθερίας, που εξύφανε το εύελπι όνειρο της Ανάστασης του Γένους κι ανέτειλε το φως στη χώρα αυτή, «την κατοικίαν των αιώνων του πολιτισμού, θα προσπαθήσουμε να τον σκιαγραφήσουμε». Βέβαια, μια τέτοια προσωπικότητα, που μέτρησε όλον τον ελληνικό χώρο με τα γιγάντια βήματα του, που ξεσήκωσε τέτοια κύματα λατρείας ανάμεσα στα πλήθη των πιστών και που άφησε τα ίχνη της παρουσίας του ανεξίτηλα στους αιώνες, δεν αποκρυπτογραφείται με σύντομη περιγραφή. Απλώς μια γνωριμία θα κάνουμε μαζί του.

Ο Κοσμάς ο Αιτωλός γεννήθηκε το 1714 στο Μεγαδέντρο Θέρμου, από γονείς ευσεβείς, που κατάγονταν απ' την Ήπειρο. Οχτώ χρονών στάλθηκε στο ελληνικό σχολείο Σιγδίτσας της Παρνασσίδας, όπου δίδασκε ο Γιώργος. Λύτσικας. Κοντά του μαθήτευσε δέκα χρόνια, οπότε κι επανήλθε στο Μεγαδέντρο όπου δίδαξε δυο χρόνια. Μετά δίδαξε φέροντας καρπούς για πέντε χρόνια στη Λομποτίνα, με σχολάρχη τον συμμαθητή του Ανανία, απ' τη Δερβίτσιανη του Αργυροκάστρου. Από εκεί έφυγε για την Αθωνιάδα Σχολή, που δίδασκε ο αδελφός του Χρύσανθος, με σχολάρχη τον Μεσολογγίτη σοφό Ν. Παλαμά. Τον ξακουστό αυτό δάσκαλο διαδέχθηκε ο επίσης σοφός Μετσοβίτης Ν. Ζερτούλης. Τον μεγάλο δάσκαλο Ν. Ζερτούλη, που μετατέθηκε στα Γιάννενα, διαδέχθηκε ο σοφός Ευγένιος, ενώ ο αδελφός του Χρύσανθος ανέλαβε τη Μεγάλη του Γένους Σχολή και τον αντικατέστησε ο πάτερ Κοσμάς, που δίδαξε μέχρι το 1758, όταν έκλεισε η Αθωνιάδα. Κι ο Ευγένιος έφυγε για τα Γιάννενα. Τότε ο πάτερ Κοσμάς μόνασε στην ιερά μονή Φιλόθεου, ως εφημέριος για δυο χρόνια. Το 1768 έφυγε για την Κωνσταντινούπολη, για να επισκεφθεί τον αδελφό του, όπου εκεί κήρυττε από τον άμβωνα το λόγο του θεού. Μ' αυτή την ιδιότητα αυτή επισκεπτόταν την Ήπειρο και την περιοχή μας, γιατί λόγω διαμόρφωσης του εδάφους ήταν καταφύγιο των χιλιάδων καταδιωκόμενων ραγιάδων απ' τους Τούρκους, και οι κίνδυνοι του εξισλαμισμού ήταν μεγάλοι με συνέπεια τις τραγικές συνθήκες ζωής. Το ρεύμα της αλλαξοπιστίας πιστοποιείται αναμφισβήτητα κι από απόσπασμα έκθεσης του Γάλλου Πρόξενου της Άρτας (20 Μαΐου 1761): «Την πορεία αυτή έρχεται να την ανακόψει ο νέος ιεροκήρυκας, ο μεγαλύτερος που γνώρισε ως τότε το Έθνος, ο Κοσμάς ο Αιτωλός» (Απ. Βακαλόπουλος, Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, τ. Δ', σελ. 363). Το 1770, μετά την καταστολή της ελληνικής εξέγερσης, τα περίφημα Ορλοφικά, ο σουλτάνος Μουσταφά Δ' διανοήθηκε ο παμπόνηρος τη σκληρή ιδέα να μετοικήσει το ελληνικό Έθνος ολόκληρο στη

Βαβυλωνία και στην ελληνική χερσόνησο να μετοικήσει Αβασγούς, Κιρκασίους και Κούρδους. Όταν το πληροφορήθηκαν οι πρέσβεις των χριστιανικών κρατών, οι πατριάρχες που έμειναν στην Πόλη κι οι συνοδικοί αρχιερείς, ταράχθηκαν πολύ («Ηπειρωτικός Αγών» Ιωαννίνων») 25.8.1959).Κι επισκέφθηκαν τον Μέγα Βεζίρη Αβραήμ πασά, Έλληνα καταγόμενο από την Ακαρνανία, και του πρότειναν την εγγύηση τους όλοι μαζί προς καθυσύχαση των επαναστατών Ελλήνων, εάν επέτρεπε την αποστολή μέσω φερμανιού του ιεροκήρυκα Κοσμά του Αιτωλού μ' επισκοπική εξουσία ν' ανεγείρει τις πυρποληθείσες εκκλησίες των Ελλήνων και τα σχολεία τους, για να επιδοθούν στα γράμματα και στις τέχνες και ν' αφήσουν τα όπλα. Αυτά έγιναν γνωστά στο σουλτάνο Μουσταφά. Και τότε η Πύλη και το Διβάνιο έστερξαν στις υποσχέσεις. Κι εκδόθηκε ο ιραδές κι ο Αβραήμ πασάς, εφοδίασε τον άγιο Κοσμά με Βεράτιο Επισκοπικό, ως κι ο πατριάρχης Σεραφείμ με διορισμό γενικού ιεροκήρυκα της Μεγάλης Εκκλησίας. Και διατάχθηκαν οι σατράπες κι οι μητροπολίτες να παρέχουν στον Πάτερ Κοσμά κάθε συνδρομή (Β. Ζώτου Μολοσσού, Ο Κοσμάς ο Νέος Ιερομάρτυρας και Ισαπόστολος κλπ.). Ο πάτερ Κοσμάς αναχώρησε και πράγματι έσωσε το Γένος των Ελλήνων. Πέρασε απ' τη Θράκη, τη Μακεδονία, το Άγιο Όρος, τη Θεσσαλία, την Κρήτη και τις λοιπές νήσους, την Επτάνησο. Από την Κέρκυρα πήγε στην Ήπειρο και την Αλβανία. Μέχρι το 1775 ανήγειρε τις εκκλησίες και τα σχολεία. Το 1775 επανήλθε στο Άγιο Όρος και στην Πόλη, απ' την οποία και πάλι αναχώρησε για τις ίδιες περιοχές. Η αγάπη δε για τον βασανιζόμενο, κατατυραννημένο και βίαια εξισλαμιζόμενο ορθόδοξο, οδηγούσαν τα βήματα του τακτικά στην περιοχή μας.Στις 24 Αυγούστου 1779, έφθασε στο Καλικόντασι, όπου έκανε την τελευταία του ομιλία κι αναχώρησε για το χωριό Αγία Τριάδα. Ο Χότζας του τόπου, άνθρωπος του Κουρτ Πασά του Μπερατίου, ενεργώντας ή κατ' εντολή, όπως ήταν τότε η γενική πεποίθηση, των Βενετών ή από δικό του υπερβάλλοντα ζήλο, δεν δίστασε να δώσει εντολή στους ανθρώπους του, που θα τον συνόδευαν τάχα τον πάτερ Κοσμά, να τον εκτελέσουν κατά τη διαδρομή. Οι δήμιοι, αφού έδιωξαν τους συνοδούς του (μεταξύ αυτών ήταν και εννέα λόγιοι Ξηρομερίτες κληρικοί), τον οδήγησαν στο γειτονικό χωριό Μουγιαλή, κοντά στον Άψο ποταμό. Κι εκεί του ανήγγειλαν την απόφαση του θανάτου του. Ο άγιος γονάτισε και προσευχήθηκε, ευχαρίστησε το Θεό ότι τον αξίωσε μαρτυρικό θάνατο. Αφού σηκώθηκε, ευλόγησε σταυροειδώς τα τέσσερα μέρη του κόσμου. Κι όταν οι δήμιοι του πέρασαν το βρόγχο, τον κρέμασαν σ' ένα δέντρο, μέρα Σάββατο. Και «επέταξε το θείον του πνεύμα εις τα Ουράνια» κι έτσι ο τρισμακάριστος Κοσμάς αξιώθηκε να πάρει δυο στεφάνια δίπλα στον Κύριο, ως ιεραπόστολος και ως ιερομάρτυρας. Και μετά, αφού στο σχοιμί πρόσδεσαν πέτρα, έριξαν το σώμα του στον Άψο ποταμό. Κανείς βέβαια στην αρχή δεν μπορούσε να τολμήσει να περισυλλέξει το νεκρό, ώσπου οι χριστιανοί πήραν άδεια να τον βγάλουν. Κι γύριζαν με καμάκια και με δίχτυα και δεν τον έβρισκαν. Τέλος, μετά τρεις μέρες, ο εφημέριος του Καλικόντασι ονόματι παπά-Μάρκος τον βρήκε «όρθιο στο νερό». Και τον έφερε στο Καλικόντασι, που είναι στην περιοχή της Μεγάλης Μουζακιάς, βόρεια της Απολλωνίας, στη Δυτική Αλβανία. Ειδοποιήθηκε ο μητροπολίτης Ιωασάφ, ο οποίος έσπευσε αμέσως και δια μεγάλης δοξολογίας ενταφίασε ιεροπρεπώς το σώμα του έξω απ' το ιερό βήμα της εκκλησίας των Εισοδίων της Θεοτόκου. Αυτή η εκκλησία δεν υπάρχει σήμερα. Διαλύθηκε τελικά σιγά-σιγά απ' το 1782. Ξαναχτίστηκε μέχρι το 1935 και καταχώθηκε απ' τα νερά του Άψου ποταμού που παρέπλεε εξ επαφής το χώρο κι απ' την λάσπη που μετέφερε κάθε τόσο με τις πλημμύρες του. Απ' την εκκλησία σώζεται μόνον ο βόρειος τείχος και η μισή σε ύψος κόγχη του ιερού.

Αλλά και το χωριό Καλικόντασι εξαιτίας του ποταμού μεταφέρθηκε στους λοφώδεις σχηματισμούς που κορυφώνονται εκεί όπου βρίσκεται η βυζαντινή ιερά Μονή Παναγίας Αρδενίτσας Μουζακιάς, τρία τέταρτα περίπου απ' την παλιά θέση, γράφει ο γυμνασιάρχης θεολόγος Δ. Λέμας. Ο άγιος Κοσμάς έζησε 66 χρόνια. Είκοσι δύο χρόνια μαθητής, είκοσι δύο χρόνια διδάσκαλος κοσμικός και είκοσι δύο χρόνια ιερομόναχος και ιεροκήρυκας. Ως γενικός ιεροκήρυκας της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας σ' όλη την τουρκοκρατούμενη Ελλάδα, χιζοντας εκκλησίες και σχολεία, απ' τα οποία εξήλθαν οι σοφοί του ιερού αγώνα, πολίτες, οι οποίοι έβαλαν τα θεμέλια του νέου κράτους. Ο πρόδρομος των ελληνικών γραμμάτων Πάτερ Κοσμάς ίδρυσε 210 ελληνικά σχολεία και 1.200 κοινά. Με προσωπική του δε επέμβαση είχε ιδρυθεί και το σχολείο Αρχοντοχωρίου Ξηρομέρου, στον ιερό ναό της Ζωοδόχου Πηγής.

Θεωρώ σκόπιμο, για καλύτερη πληροφόρηση περί του αγίου, συνοπτικά να προσθέσω μερικά. Μετά την πτώση της Πόλης, εμφανίστηκαν αρκετοί όσιοι και μάρτυρες που εργάστηκαν για να σωθεί η πίστη και η πατρίδα. Όπως ο Διονύσιος του Ολύμπου, ο όσιος Νικάνωρ της Δυτικής Μακεδονίας, ο Κύπριος μοναχός Νεόφυτος Ρόδιος, ο Μοσχοπολίτης μοναχός Νεκτάριος Τέρπος και πολλοί άλλοι, άνθρωποι του λαού, που ανανεώνουν με το αίμα τους τους χρόνους των πρώτων διωγμών κι ανακαινίζουν την Ορθοδοξία. Μεταξύ τους, ο μοναχός Νεκτάριος Τέρπος, ηγούμενος της ιεράς μονής Αρδενίτσας, στον κόλπο της Μουζακιάς, που δεχόταν τ' απειλητικά κύματα του εξισλαμισμού στις νευραλγικές κι επικίνδυνες περιοχές της Ηπείρου και της Αλβανίας, μπορεί να χαρακτηριστεί αληθινός πρόδρομος του πάτερ Κοσμά του Αιτωλού. Ο Αλί Πασάς σεβόταν ιδιαίτερα τον πάτερ Κοσμά. Γιατί, όταν ήταν εξόριστος στη Δρόβιανη, είχε ρωτήσει τον Άγιο αν θ' αξιωθεί να ξαναποκτήσει τον οίκο του και τα κτήματα τα πατρικά, τα οποία είχε δημεύσει ο Κουρτ Πασάς. Ο άγιος του απάντησε ότι γρήγορα θα γίνει σατράπης όλης της Ηπείρου, θα νικήσει τον Κουρτ Πασά και θα κυριεύσει τη σατραπεία του. Θα πολεμήσει το σουλτάνο, αλλά θα πάει στην Πόλη με κόκκινα γένια. Και πράγματι, μετά από δέκα χρόνια, το 1788 ο Αλής έγινε σατράπης Ιωαννίνων. Κι αν επί 24 χρόνια δεν έκανε τους φονικούς πολέμους κατά των Σουλιωτών, ασφαλώς θα έφθανε έξω απ' τα τείχη της βασιλεύουσας. Μέσα σε τριάντα χρόνια πραγματοποιήθηκαν όλες οι προρρήσεις του πάτερ Κοσμά. Και το 1810, μπαίνοντας στο Μπεράτι ο Αλί Πασάς θυμήθηκε τον Άγιο. Κάλεσε τον μητροπολίτη Βελιγράδων Ιωασάφ και τον πρόσταξε να κάνει ανακομιδή των λειψάνων του αγίου, δίπλα στην καταρρέουσα εκκλησία των Εισοδίων της Θεοτόκου, και να χτιστεί μοναστήρι επ' ονόματι του αγίου, επειδή τον γνώρισε ως αληθινό άνθρωπο του Θεού. Μάλιστα δε στις 12 Σεπτεμβρίου 1813 απ' το Αργυρόκαστρο εξέδωσε και ειδικό φερμάνι. Έχτισε ένα μοναστικό συγκρότημα περιστοιχισμένο με τετράπλευρο μαντρότοιχο. Όπως επίσης και μια μεγάλη πλατεία όπου γινόταν το πανηγύρι στη γιορτή της μνήμης του. Έχτισε κελιά για τους μοναχούς, κτίριο για τον επίσκοπο, δωμάτια για τους οικότροφους μαθητές, που φοιτούσαν στο σχολείο που έχτισε για να διδάσκονται επί 135 χρόνια (1813- 1948). Επίσης, έχτισε δωμάτια για τους προσκυνητές και τους εμπόρους κατά το πανηγύρι. Το 1814, διέταξε το σοφό καθηγητή Ν. Ζερτούλη κι έγραψε την Ασματική Ακολουθία του αγίου, την οποία τύπωσε στη Βενετία. Και στις 24 Αυγούστου 1815, συγκέντρωσε 25 αρχιερείς, 20 ηγουμένους και 200 ιερείς κι εγκαινίασε την εκκλησία του αγίου, συστήνοντας μάλιστα τριήμερη εμπορική πανήγυρη (23, 24 και 25 Αυγούστου). Παράγγειλε και κατασκεύασε αργυρή θήκη για την κάρα του αγίου.

Παράλληλα δε στην πόλη του Βερατίου έχτισε μεγαλοπρεπέστατο ιερό ναό του αγίου, που ήταν κι ο πολιούχος της πόλης. Απ' όλα αυτά, υπάρχει μόνον η εκκλησία του αγίου Κοσμά, ο τάφος του και τα χαλάσματα της Παναγίας που μνημονεύσαμε. Τ' άλλα γκρεμίστηκαν και παρασύρθηκαν απ' το ποτάμι. Αλλά και η κοίτη του ποταμού σήμερα μετατοπίστηκε, κι ο Άψος κυλάει τα ορμητικά του νερά αρκετά μακριά απ' το μέρος εκείνο. Ερχόμαστε τώρα στην περίοδο της δικτατορίας του Εμβέρ Χότζα. Το αθεϊστικό αλβανικό Κράτος είχε ανακηρύξει την εκκλησία του και τον τάφο του μνημεία πολιτισμού. Αλλά ουδέποτε ενδιαφέρθηκε, αν και κινδύνευαν να καταρρεύσουν. Όταν οι αρμόδιοι ρωτιούνταν για την τύχη των ιερών λειψάνων του αγίου, πού βρίσκονταν, δήλωναν άγνοια. Αλλά έπειτα από πολυτεείς έρευνες μιας ολόκληρης ζωής, επίπονες και δαπανηρές, πέτυχα να εντοπίσω τα ιερά λείψανα, που ήταν απορριγμένα κι εγκαταλειμμένα στο ερειπωμένο φερώνυμο μοναστήρι του αγίου που είχε χτίσει ο Αλί Πασάς, μέσα σ' ένα σφραγισμένο ερμητικά παλαικό κιβώτιο, τυλιγμένα στη σιωπή και στην αφάνεια. Τώρα γίνεται προσπάθεια αναστήλωσης της ιεράς μονής. Έφερα στη δημοσιότητα το ιστορικό αυτό γεγονός, δύο φορές μέσα στη Βουλή (ΠΑΒ 331/17.3.1975 και ΠΑΒ 752/7.1.1984). Ως και μ' επιστολή μου, στις 16 Μαρτίου 1975, προς την κυβέρνηση, το Οικουμενικό Πατριαρχείο, την Εκκλησία της Ελλάδας και τις θεολογικές Σχολές των Πανεπιστημίων Αθηνών και Θεσσαλονίκης. Στη συνέχεια δεν παρέλειψα να γράψω και στα Πατριαρχεία Αλεξανδρείας, Αντιοχείας και Ιεροσολύμων ως και στις αρχιεπισκοπές Αμερικής, Θυατείρων-Μ. Βρετανίας, Ρόδου, Κρήτης, Αυστραλίας και Κύπρου. Όλες οι απαντήσεις ήταν επαινετικές. Τα Πατριαρχεία Αλεξανδρείας, Ιεροσολύμων και η αρχιεπισκοπή Θυατείρων-Μ. Βρετανίας μου απένειμαν και τα ανώτατα παράσημα τους. Μετά από συνεννοήσεις που είχα με την κυβέρνηση (συγκινητικό ήταν το ενδιαφέρον του τότε πρωθυπουργού Ανδρέα Παπανδρέου), το Οικουμενικό Πατριαρχείο και την Εκκλησία της Ελλάδας, και τις συνεννοήσεις που είχε ο υπουργός των Εξωτερικών Κάρολος Παπούλιας με την αλβανική κυβέρνηση του Αλία, με εντολή του προέδρου της κυβέρνησης, μετέβησαν στην Αλβανία ο καθηγητής της Θεολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών Π.Β. Πάσχος κι ο υπάλληλος της Βουλής Π. Χριστόπουλος προκειμένου να επαληθεύσουν τα στοιχεία που είχα συγκεντρώσει.

Πράγματι, κατά την επιστροφή τους, στις 28 Νοεμβρίου 1984, υπέβαλαν την ερευνητική τους έκθεση στον υπουργό Εξωτερικών, στην οποία αποδεικνυόταν ότι όλα τα στοιχεία μου ήταν ακριβή. Και δικαιωνόταν ο πολύχρονος κόπος μου. Από την περιγραφή δε και την καταμέτρηση των οστών, ειδικοί επιστήμονες απεφάνθησαν για τη γνησιότητα και την αυθεντικότητα της ταυτότητας του αγίου Κοσμά του Αιτωλού. Απ' τ' άγια λείψανα του αγίου Κοσμά του Αιτωλού λείπει η κέρα του, που κλάπηκε τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο το 1917 και βρίσκεται στο Μουσείο της Βιέννης μέσα σ' ολόχρυση λειψανοθήκη. Στις Χιονάδες της Κόνιτσας βρίσκεται κομμάτι της δεξιάς του χειρός. Επίσης, κομμάτι της κάτω γνάθου βρίσκεται στο μοναστήρι Αγίου Νικολάου Άνδρου. Μικρά δε οστά σ' άλλα ιερά ιδρύματα. Όλα είχαν κλαπεί. Μα το θέμα της ανακομιδής των ιερών λειψάνων του αγίου Κοσμά του Αιτωλού, ενώ είχε ολοκληρωθεί η διαδικασία, αναβλήθηκε λόγω των εσωτερικών πολιτικών ανωμαλιών και της ξαφνικής πτώσης του Αλβανού δικτάτορα Αλία. Μάλιστα δε, με πρωτοβουλία του άξιου μητροπολίτη μας κκ. Θεοκλήτου, έχει ετοιμαστεί στη γενέτειρα του αγίου και «ιερό προσκύνημα». Για την κατασκευή του θετική υπήρξε και η δικιά μου συμβολή. Πρωτοστάτησα σε πανελλήνιο έρανο κι

απ' το υστέρημα μου πρόσφερα 400.000 δραχμές, όπως και 300.000 δραχμές πρόσφερα στην Εκκλησία της Αλβανίας. Στον ιερό ναό του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού στη γενέτειρα του χάρισα έναν πολύτιμο σταυρό ευλογίας από καθαρό σμάλτο και μια βαρύτιμη εικόνα του «Άξιον Εστί». Την όλη προσφορά μου για τον πάτερ Κοσμά, ανεύρεσης λειψάνων κι αγώνων για την ανακομιδή τους, τίμησε πανηγυρικά ο δήμαρχος Θέρμου Τάκης Αραπογιάννης και το Δημοτικό Συμβούλιο την 25.8.1992. (Ταυτόχρονα, με τίμησαν και για την πρωτοβουλία μου στη σύσταση του Δήμου ΠΔ 251/1985.) Το 1993, η λάρνακα με τα ιερά λείψανα του αγίου μεταφέρθηκε απ' το μοναστήρι στο Μουσείο του Φίερι για ασφάλεια, όπως είχε λεχθεί. Μετά την αποκατάσταση της ορθόδοξης Εκκλησίας στην Αλβανία, το θέμα της ανακομιδής των ιερών λειψάνων του αγίου ματαιώθηκε. Ο αρχιεπίσκοπος έχει υποσχεθεί, μετά την τακτοποίηση ορισμένων εκκρεμοτήτων μεταξύ της αλβανικής ορθόδοξης Εκκλησίας και της αλβανικής κυβέρνησης και την παράδοση σ' αυτή των λειψάνων, να δοθεί στην Ελλάδα τμήμα των ιερών λειψάνων. Το 1993-94 είχαν ενταθεί οι σχέσεις αρχιεπισκόπου και αλβανικής κυβέρνησης. Στις 29 Σεπτεμβρίου 1994, ο αρχιεπίσκοπος μέσω της ελληνικής πρεσβείας των Τιράνων με ειδοποίησε ότι οι Αλβανοί εξαφάνισαν απ' τα μουσεία τα ιερά λείψανα του αγίου (υπάλληλος ο συμπατριώτης Γ. Δασκαλάκης,). Η εντύπωση είναι ότι τα εξαφάνισαν για να μπορούν να εκβιάζουν την ελληνική κυβέρνηση. Μετά την αποκατάσταση των σχέσεων και της νηνεμίας, το ζήτημα θα διευθετηθεί.

Ο άγιος του Γένους Κοσμάς ο Αιτωλός βρίσκεται στην κορυφή των οσίων και μαρτύρων μοναχών, με την πανελλήνια αποστολή του και ιδίως με την ακλόνητη εμμονή του στα ίδια επικίνδυνα μέτωπα εναντίον του εξισλαμισμού των χριστιανών. Ποια είναι αυτή η προσωπικότητα, που εντυπωσιάζει και υποβάλλει τόσο τους χριστιανούς; Πού οφείλεται η ακτινοβολία του και η επιβολή του; Στην εξωτερική του εμφάνιση ή στο περιεχόμενο των ομιλιών του;

Τιμητικό γεύμα σε αναγνώριση των ενεργειών μου για τον πάτερ Κοσμά.

Θέρμο, 1984. Γιορτές πάτερ Κοσμά του Αιτωλού.

1779: αφοθ' μὴν αὐγούστου

† Κοσμάς ἱερομόναχος

εὐχέλῃς, σας

Αυτόγραφο του αγίου Κοσμά του Αιτωλού.

Μ.Π. Ποια κείμενα υπάρχουν σχετικά με τη ζωή και το έργο του Κοσμά Αιτωλού;

Γ.Π. Με τη βιογραφία του αγίου πάτερ Κοσμά έχουν ασχοληθεί αξιόλογοι συγγραφείς. Αναφέρω μερικούς: Τον Φάνη Μιχαλόπουλο, που το βιβλίο του είναι γραμμένο με θερμή πνοή και φαντασία. Είναι το βιβλίο που άναψε το ενδιαφέρον για τον πάτερ Κοσμά. Τον καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Απ. Βακαλόπουλο, που άνοιξε διάπλατα τις πύλες της ελληνικής ιστορίας και στην Ιστορία του Νέου Ελληνισμού (τ, Δ') του χαρίζει πολλές σελίδες. Το αξιόλογο βιβλίο του Β. Ζώτου Μολοσσού Κοσμάς ο νέος ιερομάρτυρας και Ισαπόστολος και τα Προλεγόμενα του Λεξικού των Αγίων Πάντων, απ' το οποίο άντλησα πολύτιμα στοιχεία. Το βιβλίο του συντοπίτη μας Κ. Σαρδελή Κοσμάς ο Αιτωλός, Αναλυτική Βιογραφία, που αποτελεί σταθμό στη σπουδή του αγίου. Το βιβλίο του καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών Π.Β. Πάσχου Κοσμάς ο Αιτωλός. Είναι ο καθηγητής που στάλθηκε στην Αλβανία και «έπλυνε με μύρα και αρώματα τα ιερά λείψανα του μεγάλου ιερομάρτυρος και κορυφαίου διδασκάλου του πονεμένου και δούλου Γένους...» Είναι το βιβλίο που μας ξαναβαπτίζει με το μύρο της πίστης του πάτερ Κοσμά. Άξιο προσοχής είναι και το βιβλίο του Άγγλου ιστορικού Φίνλεϊ Η Ιστορία της Τουρκοκρατίας κ.λπ., μετ. Μ. Γαρίδη, 1958, σελ. 197. Ο Φίνλεϊ γράφει ότι ο πάτερ Κοσμάς «δεν μπήκε ποτέ σε πόλη να διδάξει. Γιατί εκεί Τούρκοι, Εβραίοι κι Έλληνες ήταν ένα κι ανταγωνίζονταν για προαγωγές στην οθωμανική υπηρεσία». Κατά τον πάτερ Κοσμά, «ο αγροτικός πληθυσμός, η περιφρονημένη και άξεστη αγροτιά ήταν η μόνη τάξη απ' όπου θα μπορούσαν να ελπίζουν οι πατριώτες ότι σε μια μελλοντική περίοδο υπήρχε η πιθανότητα να εξασφαλιστεί το υλικό για την αποκατάσταση της εθνικής ανεξαρτησίας». Και τότε και τώρα και πάντοτε η περιφρονημένη αλλά αδιάβρωτη κι αγνή αγροτιά θα είναι μπροστά... Πρώτη στις θυσίες, τελευταία στις απολαύσεις...

Ο προφήτης με το «ποθούμενο», την ελευθερία, ο φτωχός καλόγηρος με την πλούσια καρδιά και το φωτεινό μυαλό, τη φλογερή πίστη και τα μεγάλα οράματα, που πρόσφερε όσο λίγοι στην πνευματική αναγέννηση του δουλωμένου Γένους, επισκεπτόταν, όπως έχουμε τονίσει, τακτικά την περιοχή μας, όχι μόνο κατά την περίοδο που ασκούσε τα καθήκοντα γενικού ιεροκήρυκα της Μεγάλης Εκκλησίας (1770), αλλά και πριν από αυτή, όταν ήταν ιεροκήρυκας στην Πόλη. Την επισκεπτόταν λόγω της μεγάλης προπαγάνδας του μωαμεθανισμού: Στο Αγιασματάρι το 1767, παρά Αντωνίου του Βόρταλι, ο μοναχός Αλέξανδρος σημείωνε: «Σήμερα επέστρεψεν από την ιεράν μονήν Αγίου Γεωργίου της Πόρτας ο ηγούμενος Βησσαρίων, ο οποίος είχε συνοδεύσει τον πάτερ Κοσμά εις την περιοδείαν του. Ο άγιος αναχώρησε δια την βασιλεύουσαν. Μοναχός Αλέξανδρος της Ιεράς Μονής Αγίας Δευτέρας. 1769». Το βιβλίο αυτό με τη μέριμνα του ιστοριοδίφη Στ. Στουρνάρα φυλασσόταν στον Άγιο Αθανάσιο Κατούνας μέχρι το 1928, οπότε το παρέλαβε δήθεν προς φύλαξη ο μητροπολίτης Κωνσταντίνος, όπως και πάρα πολλά άλλα ανεκτίμητα στοιχεία, αποδεικτικά της παράδοσης. Έκτοτε όλα χάθηκαν...

Τον πάτερ Κοσμά τον Αιτωλό, που ήταν μια πολυδύναμη και συλλογική φυσιογνωμία, ένας ποιμένας ψυχών, ένας βαθύγνωμος οραματιστής, δεν γνώρισα μόνον απ' τα βιβλία, αλλά απ' τον ιερέα πατέρα μου και απ' την παράδοση του λαού μας, που γι αυτόν είναι ανεξάντλητη. Απ' το λαό μας, που τον γνώρισε με το ραβδί και το δισάκι του οδοιπόρου να οργώνει ολόκληρη την περιοχή και να τον συναρπάζει με τη ζεστή και χειμαρρώδη ρητορική του. Γιατί ο άγιος του

Γένους ήταν ο φλογερός διδάχος της ρωμοσύνης που σκόρπιζε φως στο σκοτάδι της σκλαβιάς κι έγινε φλόγα στις απονεκρωμένες συνειδήσεις των ραγιάδων, που ούτε φάλαγγα ιεραποστόλων της εποχής δεν θα μπορούσε να πραγματοποιήσει.

Ήταν αληθινά καταπληκτικός σε εθνωφελή δράση, αξιοθαύμαστος, θρυλικός εθνομάρτυρας. Ο σπουδαιότερος των ιεροδιδασκάλων και διαφωτιστών του ελληνικού λαού στα μαύρα και τρομερά χρόνια της σκλαβιάς. Ήταν ο εθνικός σωτήρας, ο οποίος με το πρόσχημα της κήρυξης του Ευαγγελίου έριχνε λάδι στο καντήλι του εθνικού μας λύχνου, για να μη σβήσει και ν' ανάψει πέρα για πέρα τη φωτιά όταν έρθει η ώρα. Η λευτεριά μας οφείλει το παν σ' αυτόν τον εθνομάρτυρα, τον καλύτερο στους πρώτους. Την απελευθέρωση των ραγιάδων και του Γένους στη σωστή και φωτισμένη παιδεία την απέθετε ο φωτισμένος αυτός άγιος, που ανεπιφύλακτα και δικαιοματικά πρέπει να ονομαστεί προφήτης των γραμμάτων και της παιδείας του νέου ελληνισμού. Και να καθίσει, όπως του ταιριάζει, μαζί με τους Τρεις Ιεράρχες, τον Αδαμάντιο Κοραή, τον Ρήγα Φεραίο και τον Διονύσιο Σολωμό. Το έξοχο έργο του πάτερ Κοσμά για την παιδεία θα εκτιμήσουμε πιο πολύ, εάν σκεφτούμε ότι το επιτέλεσε σε χρόνους βαρβαρότητας κι αγριότητας, που τα ήθη ήταν βάνουσα κι εξαγριωμένα. Ο πάτερ Κοσμάς είναι ένας απόστολος της ενότητας του ελληνισμού.

Μ.Π. Παρά τις ενέργειες που έχεις κάνει, σχεδόν έτοιμο όλο το πλάνο επιστροφής των λειψάνων, συναντήσεις με πνευματικούς ανθρώπους, το Έθνος και η πολιτεία ακόμη δεν έχουν ξεπληρώσει αυτό το χρέος...

Γ.Π. Πράγματι, ούτε το Έθνος μα ούτε η Πολιτεία επισήμως δεν ξεπλήρωσαν ακόμη το χρέος τους προς τον Κοσμά τον Αιτωλό, που είναι δασκάλων το αγλίσμα, ιερωμένων το εγκαλλώπισμα, Εκκλησίας το σέμνωμα, Αιτωλοακαρνανίας το καύχημα και Γένους το εντρύφημα. Προς τον Άγιο, που δεν έπαυσε να ζει στο στόμα και στην καρδιά των ορθόδοξων χριστιανών. Η μορφή του πάτερ Κοσμά, ενώ επιβάλλεται απ' το φωτοστέφανο του μαρτυρίου, δεν έχει ακόμη προβληθεί μ' ανάγλυφο και ζωντανό τρόπο στον ιστορικό ορίζοντα. Αγνωούν τη μεγάλη αυτή θαυμαστή και φωτεινή κορυφή, την οποία ο λαός μας την έχει οδηγό για την πορεία του, μέσα σ' ένα κόσμο που φαίνεται να γίνεται πλέον όλο και πιο σκοτεινός. Η πολιτεία, παρά τις υποσχέσεις και τις επανειλημμένες οχλήσεις, δεν πραγματοποίησε ακόμη την υπόσχεση να τοποθετήσει τον ανδριάντα του δίπλα στον Ρήγα και στον Κοραή στο Πανεπιστήμιο, ως κι ένα μνημείο στημένο σε κάποια κορυφή της Ηπείρου, έτσι που να ξεχωρίζει από παντού. Ένας δε ανδριάντας στημένος στο ηρώο του Μεσολογγίου, την ασύγκριτη αυτή έπαλη των Ελεύθερων Πολιορκημένων, θα ήταν ένα ελάχιστο δείγμα ευγνωμοσύνης προς τον εθνομάρτυρα και εθναπόστολο. Αλλά και η ελληνική Παιδεία εξακολουθεί να φράζει το δρόμο στην κορυφαία μορφή του τουρκοκρατούμενου ελληνισμού. Ξεχνούν τον καλόγηρο που τα σχολεία του είχαν ετοιμάσει τους σκλάβους για να πάρουν στα χέρια τους, έπειτα από σαράντα χρόνια, τα καριοφίλια και να ζητήσουν να ξαναζήσουν ελεύθεροι. Ξέχασαν τον μεγαλύτερο λαϊκό αναγεννητή της εποχής του, τον άγιο της κλεφτουριάς και πρόδρομο του Ρήγα. Ξέχασαν τον πρώτο δάσκαλο του Γένους... Ένα φυλλομέτρημα των βοηθητικών σχολικών βιβλίων πείθει... Αλλά και η Εκκλησία άργησε να επιτελέσει το ιερό χρέος της. Ενώ ο λαός τον είχε ανακηρύξει άγιο κι οι εικόνες του στόλιζαν

τους ναούς, η επίσημη Εκκλησία αδρανούσε. Και μόλις το 1961, δια συνοδικής πράξης του Οικουμενικού Πατριαρχείου, η Εκκλησία κατέταξε τον πάτερ Κοσμά τον Αιτωλό μεταξύ των αγίων. (Πρακτικό υπ' αριθ. 260 του Απριλίου 1961 του Οικουμενικού Πατριαρχείου.) Και είμαι ιδιαίτερα ευτυχής, γιατί ο μακαριστός μητροπολίτης Αιτωλίας και Ακαρνανίας Ιερόθεος μου ζήτησε κι έθεσα στη διάθεση του όλα τα στοιχεία του αρχείου μου που αναφέρονταν στον άγιο Κοσμά. Την προσφορά μου αυτή επαναλάμβαναν οι μητροπολίτες αδελφοί Κωνσταντίνος και Καλλίνικος Πούλος, καθώς κι ο αδελφός τους αρεοπαγίτης Αθανάσιος Πούλος. Δεν μπορώ να κλείσω το λιτό αυτό κείμενο χωρίς να μνημονεύσω και τους αείμνηστους εκλεκτούς συμπατριώτες που ασχολήθηκαν και με τον άγιο Κοσμά. Ήταν όλοι τους φανατικοί ερευνητές της παράδοσης. Προσωπικά τους οφείλω πολλά. Ο Γιάννης Βλαχογιάννης, γενικός διευθυντής των Αρχείων του Κράτους, ο Στυλιανός Στουρνάρας, γραμματέας της Κοινότητας (Δήμου) Κατούνας. Ο Γεώργιος Καραμούζης, γυμνασιάρχης. Ο Βασίλειος Κατσαράκης, γιατρός. Και οι Χρήστος Κατσικογιάννης, Κωνσταντίνος Δρίβας, και οι δυο επί σειρά ετών πρόεδροι της Κοινότητας (Δήμου) Βόνιτσας. Όλοι τους ήταν μορφές εμπνευσμένες, ευγενικές, άδολες κι αγωνιστικές, που έκλειναν μέσα στην ψυχή τους την Ελλάδα και την Ορθοδοξία. Όλα μου τα κείμενα τα ιστορικά ξεκινούν απ' τα δικά τους παραδοσιακά στοιχεία. Αυτοί ήταν η παρορμητική αιτία. Ο άξιος καθηγητής μου στο σχολαρχείο Κατούνας αείμνηστος Γεώργιος Πολύζος απ' το Κομπότι Άρτας, κάθε Σάββατο το απόγευμα καλούσε τον μπάρμπα-Στέλιο Στουρνάρα και μας μιλούσε για τα ιστορικά πρόσωπα και κτίσματα της περιοχής. Το πλουσιότατο αρχείο του Στ. Στουρνάρα δόθηκε στον τότε βουλευτή Ξενοφώντα Μαυρομάτη για να το αξιοποιήσει. Και χάθηκε. Η απώλεια ήταν εθνική. Η μνήμη των παραπάνω δεν έπαυσε να είναι ζωντανή, να συγκινεί, να φρονηματίζει και να καθοδηγεί ακόμα και σήμερα όλους όσοι είχαν την τιμή να τους έχουν γνωρίσει. Η προσφορά τους σημαντική για την ιστορία της περιοχής μας. Δυστυχώς όμως σήμερα η παράδοση, που ανθοβολούσε ως αγγελόπλαστος κόσμος της αληθινής, της άσπιλης, αφεγάδιαστης ομορφιάς της ιστορίας, πάει να εξαφανιστεί. Κανένας πλέον δεν ενδιαφέρεται γι' αυτή. Κι αυτό είναι συμφορά για τον τόπο. Ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός κοιμήθηκε. Το πνεύμα του δέχτηκε ο ουρανός. Το σκήνωμα του η γη της Βορείου Ηπείρου, Την ευλογία του και την ευχή του δέχτηκε ο λαός. Ο φτωχός λαός, που τον περιέβαλε με το σεβασμό, την αγάπη και το θαυμασμό του και τρυγούσε απ' τα χείλη του το νέκταρ της θείας διδαχής του. Η μνήμη του μένει αγέραστη σ' όλους τους τόπους που δίδαξε. Στην περιοχή μας τ' όνομα του προφέρεται με σεβασμό κι ευλάβεια. Όχι μόνο απ' τους γέροντες, αλλά και τους νέους.

Τελειώνω με το προφητικό μάτι του αγίου Κοσμά του Αιτωλού. Κάνει λόγο για ένα «χαρτοβασίλειο» κι ένα «ψευτορωμαίικο». Προειδοποιεί για το κακό που θα έρθει απ' τους διαβασμένους. Προειδοποιεί για ένα «ρέμπελο» που θα κάνει τον κόσμο να υποφέρει πολύ. Συνιστά να έχουν όλοι και δεύτερο πιστόλι, ώστε, αν υποχρεωθούν να παραδώσουν το ένα, να έχουν άλλο για εφεδρεία. Προβλέπει μια εποχή που οι χριστιανοί θα ξεσηκωθούν ο ένας κατά του άλλου: «Εγώ συστήνω ομόνοιαν και αγάπην», έλεγε ο άγιος. Δίδασκε την ομόνοια και την αγάπη, πάνω στις οποίες στηρίζει «το ποθούμενο». Και μ' αυτό ο ταπεινός διδάχος γίνεται ο αιώνιος του Γένους δάσκαλος...

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟ

Παναγιότατε,

Υποκινήσας το θέμα της μετακομιδής των λειψάνων του αγίου και εθνομάρτυρα Κοσμά του Αιτωλού απ' την Αλβανία, που προ ολίγου όλοι μας αγνοούσαμε την ύπαρξη τους, θεωρώ υποχρέωση να παραθέσω, με λίγα λόγια, τους λόγους που με παρότρυναν να προβώ σ' αυτή μου την ενέργεια.

1. Η αγάπη μου και ο σεβασμός μου προς τη βιβλική προσωπικότητα του πάτερ Κοσμά, αγάπη που μου μεταδόθηκε, απ' τα παιδικά μου χρόνια, απ' το φτωχό λευίτη πατέρα μου. Με συνέπεια, αυτόν τον «φτωχό του θεού» στη μετέπειτα και κυρίως στην πολιτική ζωή μου να τον έχω μόνιμο φωτεινό οδηγό.
2. Οι διασταυρωμένες πληροφορίες μου, που από χρόνια φρόντισα να συγκεντρώσω από διάφορες αξιόπιστες πηγές, ότι υπάρχει ο τάφος Του στο ομώνυμο μοναστήρι κοντά στον τόπο του μαρτυρίου Του, το χωριό Καλικόντασι.
3. Το ότι η Αλβανία είναι η μοναδική χώρα στον κόσμο που επίσημα στο Σύνταγμά της ομιλεί «περί αθεΐας» και συνεπώς, για πολλούς λόγους, μια μέρα θα μπορούσαν να εξαφανιστούν τα ιερά λείψανα του εθνεγέρτη αγίου.
4. Ο καθολικός σεβασμός και η αγάπη των συμπατριωτών μου προς τον άγιο τους Κοσμά τον Αιτωλό.

Οι παραπάνω λόγοι με υποχρέωσαν να θέσω επίσημα δια της Βουλής το θέμα, ώστε η Πολιτεία να προβεί στις ενδεικνυόμενες ενέργειες. Και πράγματι, στην έκκληση μου ανταποκρίθηκε αμέσως και ο πρόεδρος της κυβέρνησης και ο αρμόδιος αναπληρωτής υπουργός των Εξωτερικών κ. Παπούλιας, που ενέργησε με πίστη και φανατισμό και σε χρόνο ρεκόρ επέτυχε να εκπληρώσει αποτελεσματικά το χρέος της Πολιτείας, το «ποθούμενο». Επειδή όμως έπειτα απ' την Πολιτεία, που επαλήθευσε τις πληροφορίες μου, έρχεται το χρέος της Εκκλησίας, έκρινα σκόπιμο να διατυπώσω μερικές σκέψεις μου στην Παναγιότητα Σας, με όλον τον οφειλόμενο σεβασμό, για να υποστηρίξω ότι πέραν των εκκλησιαστικών και λόγοι καθαρά εθνικοί επιβάλλουν τη μετακομιδή των λειψάνων του αγίου Κοσμά του Αιτωλού. Και οι εθνικοί λόγοι εν συντομία αναφέρονται: Ο πάτερ Κοσμάς δεν ανήκει στη Βόρειο Ήπειρο που μαρτύρησε ούτε στην Αιτωλοακαρνανία που γεννήθηκε, αλλά στον ευρύτερο χώρο όχι μόνον του τότε υπόδουλου ελληνισμού, αλλά και όλου του υπό κατοχή δια της βίας ευρωπαϊκού της περιόδου εκείνης. Αλλά και σήμερα ακόμη ανήκει σε κάθε λαό που καταδυναστεύεται. Γι' αυτό, επιβάλλεται να γίνει η μετακομιδή των λειψάνων Του στην ελεύθερη γη των πατέρων Του, ώστε να καθίσταται δυνατή η προσκύνηση Τους οποτεδήποτε, από κάθε χριστιανό που επιθυμεί ν' αντλήσει πίστη και θάρρος απ' τη θυσία Του και τις διδαχές Του. Μέχρι σήμερα τα λείψανα του Άγιου παραμένουν στην Αλβανία ξεχασμένα απ' όλους, αφού μόλις τώρα

πληροφορηθήκαμε την ύπαρξη Του, χωρίς το φως Του να φωτίζει τις ψυχές των πιστών και να τις καθοδηγεί όπως τα χρόνια της δράσης Του. Ενώ το συμφέρον της Εκκλησίας και του Έθνους είναι να έρθουν στην Ελλάδα, γιατί με την παρουσία Του μπορεί και σήμερα ο εθναπόστολος, με τη μνήμη Του, να γίνει ο οδηγός του ελληνισμού. Γιατί με την παρουσία των λειψάνων στην ελεύθερη πατρίδα θα γίνει συνείδηση σ' όλους μας και προπαντός στους νέους που αδιαφορούν για την ιστορία ότι, αν δεν υπήρχε ο πάτερ Κοσμάς, δεν θα υπήρχε σήμερα ελεύθερο Κράτος ελληνικό, γιατί όχι και ελληνισμός. Και αυτή η προσφορά θα είναι ανεκτίμητη στις δύσκολες στιγμές που διερχόμεθα. Η παρουσία των λειψάνων του φλογερού ρασοφόρου, με την καθημερινή επίσκεψη χιλιάδων πιστών, θα ξυπνήσει νεκρές μνήμες... Ενώ αν παραμείνουν στην Αλβανία, με μόνη διαφορά για τους πιστούς στο εορτολόγιο, η εκκλησιαστική και εθνική ζημιά θα είναι τεράστια. Γι' αυτό τίθεται και το ερώτημα: Έπειτα απ' την επίσημη διαβεβαίωση της Πολιτείας, περί της αυθεντικότητας και της ταύτισης των λειψάνων με τον άγιο Κοσμά τον Αιτωλό, την προθυμία της αλβανικής κυβέρνησης να τα παραδώσει, αλλά και το γεγονός ότι το αλβανικό Σύνταγμα ομιλεί «περί αθεΐας», ποιος αναλαμβάνει την ευθύνη, αν δεν γίνει η μετακομιδή τους, ότι αύριο δεν θα δημιουργηθεί άλλη κατάσταση ή τα ιερά λείψανα δεν θα εξαφανιστούν απ' το ομώνυμο ετοιμόρροπο μοναστήρι; Γιατί αν δεχτούμε αυτά που έγραψε ο Τύπος, ότι «το καθεστώς των Τυράνων δεν ανέχεται ούτε την προφορά κάποιου θρησκευτικού χαρακτηρισμού» —η ιστορική πόλη των Αγίων Σαράντα αναφέρεται απλώς... Σαράντα —, τότε όλα είναι πιθανά. Και στην περίπτωση αυτή, εφόσον υπάρχει συνταγματική δέσμευση για τους Αλβανούς που καθιστά κάθε άλλη πρόταση περιττή ματαιοπονία, ποιος θα επωμιστεί την ευθύνη απέναντι στην Ορθοδοξία και το Έπος για το «Μέγα και ασύγγνωστο αυτό αμάρτημα», όταν τα ιερά λείψανα εξαφανιστούν, όπως αυτά που λείπουν; Αν με τις απλές αυτές σκέψεις μου συμφωνείτε, Παναγιότατε, παρακαλώ ευσεβάστως να ενεργήσετε όπως η Ιερά Σύνοδος της Ελλάδας φροντίζει για τα περαιτέρω. Και προτού κλείσω την παρούσα, επιθυμώ να τονίσω ότι οι ίδιοι εθνικοί λόγοι συνηγορούν και για τη μεταφορά των οστών των ηρωικών νεκρών του Αλβανικού Έπους. Οι πληροφορίες αναφέρουν ότι μέρα με τη μέρα οι τάφοι εξαφανίζονται από την αναδάσωση και τα τρακτέρ που οργώνουν κάθε σπιθαμή γης. Μια λοιπόν και δεν είναι δυνατή η δημιουργία εντός του αλβανικού εδάφους νεκροταφείου ή κενοταφίου, πρέπει και τα οστά των πεσόντων αξιωματικών και στρατιωτών να μεταφερθούν το ταχύτερο σε ανεγειρόμενο μεγαλοπρεπές κενοτάφιο κοντά στα σύνορα, π.χ. στο Καλπάκι, όπου ο επισκέπτης, ατενίζοντας το μνημείο των ηρώων, θα ακούει τις κλαγγές των όπλων και το «αέρα» της στρατευμένης Ελλάδας του 1940. Και θα θυμάται., ενώ σήμερα ο Νεοέλληνας αρχίζει να ξεχνάει όλους εκείνους που δόξασαν την Ελλάδα στα βορειοηπειρωτικά βουνά κατά του φασισμού και του ναζισμού, αλλά ταυτόχρονα θα θυμάται και τις υποχρεώσεις του...

Αθήνα, 7 Γενάρη 1985

Με σεβασμό και εκτίμηση

Γεώργιος Δ. Παπαδημητρίου

Ακολούθησε πλήθος επιστολών του Πατριάρχη, του Αρχιεπίσκοπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος Σεραφείμ, του Αρχιεπισκόπου Βορείου και Νοτίου Αμερικής, της Ιεράς Μητρόπολης Ζιχνών και Νευροκοπίου, του Μητροπολίτη Αιτωλίας και Ακαρνανίας Θεόκλητου, του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, της Θεολογικής Σχολής του τμήματος Θεολογίας και τομέα Εκκλησιαστικής Ιστορίας, Χριστιανικής Γραμματείας, της Αρχαιολογίας και Τέχνης, του Αρχιεπίσκοπου Κύπρου Χρυσόστομου, του Ιερού Κοινοβίου Οσίου Νικόδημου, του Πατριάρχη Φιλαδέλφειας Μελίτωνα και προς την Επιτροπή Ανέγερσης του «Ιερού Προσκυνηματος Αγίου Κοσμά του Αιτωλού» Θέρμου για το ίδιο θέμα. Η επιστολή που ακολουθεί απευθύνεται στους Αιτωλοακαρνανές συμπατριώτες του.

Αγαπητοί φίλοι,

Εμείς οι Αιτωλοακαρνανές δεν πρέπει ποτέ να ξεχνούμε ότι ο πάτερ Κοσμάς ο Αιτωλός είναι ο «ιερωμένος και μοναχός» που οραματιζόταν ο οικουμενικός πατριάρχης Γεννάδιος, μέσα στην «πανταχού βαθείαν νύκτα και ανήκουστον», για ν' αναλάβει «ερρωμένος και μετά πολλής της σπουδής», τη μεγάλη αποστολή ν' αφυπνίσει το «δείλαιον ημών Γένους» και να μαρτυρήσει για το «ποθούμενο». Το ιερό και ιστορικό αυτό γεγονός, που συγκινεί κάθε ελληνική ψυχή, μας θέτει ενώπιον του μεγάλου χρέους, χρέους παροντικού και χρέους διαχρονικού. Έχουμε ιερό καθήκον να τιμήσουμε τον άγιο των σκλάβων, μ' ένα «Ιερό Καθίδρυμα» αντάξιο, που θα γίνει φάρος ακτινοβόλος του πνεύματος του, καταυγάζων αμίαντο, αμάργαρο, διαυγές, καθαρό, ζωογόνο, οδηγητικό το φως της πίστης και της ελπίδας, το φως της αγάπης και της αλήθειας. Γι' αυτό και θεωρώ το ανεγειρόμενο «Ιερό Προσκύνημα» στη γενέτειρα του αγίου Μεγαδένδρο Θέρμου, με πρωτοβουλία του ακάματου κι άκαμπτου μαχητή της Ορθοδοξίας μητροπολίτη μας κ. Θεοκλήτου, ως λαμπρό έργο προς δόξαν του «φτωχούλη» του θεού αγίου και της τοπικής μας επισκοπής. Θεωρώ το «Καθίδρυμα» αυτό όχι μόνον ως θεοϊδρυτο ουράνιο κτίσμα, που μια μέρα θα υποδεχτεί τα ιερά λείψανα του αγίου ή μέρος αυτών, όχι μόνον ένα πανορθόδοξο προσκύνημα, αλλά κι ένα πνευματικό κέντρο. Κέντρο που θα μετασχηματιστεί σ' ανθρωποπλαστικό εργαστήριο και κυψέλη πνευματικού πολιτισμού, σε βάθρο ενός γνήσιου ανθρωπισμού. Πρέπει το «Ιερό Προσκύνημα» να γίνει φρούριο ακαταγώνιστο, προπύργιο λαμπρό κι ακτινοβόλος φάρος της Ορθοδοξίας και του Γένους. Ο Πανέλληνας διδάχος υπήρξε ο μεγαλύτερος παιδαγωγός του εκβαρβαρωμένου απ' τη σκλαβιά και την καταπίεση λαού μας. Αλλά η μορφή του, ενώ περιβάλλεται απ' το φωτοστέφανο του μαρτυρίου, δεν έχει ακόμη προβληθεί μ' ανάγλυφο και ζωντανό τρόπο στον ορίζοντα της ιστορίας. Αλήθεια, ποτέ η Ακαδημία Αθηνών και το Πανεπιστήμιο, παρά τις επανειλημμένες υποσχέσεις, θα υλοποιήσουν πρόταση μου απ' το 1983 και θα εισηγηθούν στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων την ανέγερση του ανδριάντα του Μεγάλου Δασκάλου του Γένους μπροστά στο Πανεπιστήμιο; Φιλοδοξία όλων μας πρέπει να είναι όπως το «Ιερό Καθίδρυμα», ως πνευματικό κέντρο, δημιουργεί εκλεπτυσμένες συνειδήσεις πιστών. Διδάσκει τη θυσία για το συνάνθρωπο. Σμιλεύει χαρακτήρες. Εμπνέει ιδανικά. Καθοδηγεί στο δρόμο της ευσέβειας. Καλλιεργεί την ευγένεια της καρδιάς. Διαμορφώνει τίμιους, ειλικρινείς και γνήσια ενάρετους ανθρώπους. Χαρίζει στον άνθρωπο τη λύτρωση. Ισορροπεί τον άνθρωπο και τον ενώνει με το θεό. Για να επιτευχθεί όμως αυτός ο ιερός σκοπός χρειάζονται αγώνες φωτεινοί, έντονοι, συνεχείς, χωρίς

ανάπαυλα απ' όλους μας και σ' όλους τους τομείς. Οι θεολόγοι και γενικά οι ιερείς του νομού μας, οι οποίοι, κατά τον πάτερ Κοσμά, «είναι ανώτεροι και από τους αγγέλους», οφείλουν να συστρατευθούν κοντά στον ιεράρχη μας και στην επιτροπή και να διαδραματίσουν σπουδαίο, υπεύθυνο ηγετικό ρόλο πρωταρχικής αξίας. Αλλά και η πνευματική ηγεσία του νομού μας δεν επιτρέπεται να εφησυχάζει και να παραμένει αδρανής. Κι οι συμπατριώτες, που έχουν την πνευματική δίψα προς τις ρίζες του Γένους και της Ορθοδοξίας, επιβάλλεται να συμπαρασταθούν θετικά στο έργο της επιτροπής. Οφείλουν να τιμήσουν το συντοπίτη άγιο του Γένους, με την άβυσθη πίστη, την προφητική διορατικότητα και την εμμονή του «άχρι θανάτου» στη μεσσιανική αποστολή του. Τον άνθρωπο που έσωσε το Γένος των Ελλήνων απ' τον αφανισμό.

Αγαπητοί φίλοι,

Πρόσφατα, όπως όλοι οι βουλευτές, εισέπραξα ένα χρηματικό ποσό από καθυστερούμενα της βουλευτικής μου αποζημίωσης. Η βουλευτική μου σύνταξη είναι το μοναδικό μου εισόδημα. Το «πόθεν έσχες» στη Βουλή είναι κρυστάλλινο κι αναμφισβήτητο. Καθώς και η φορολογική μου δήλωση (ΑΦΜ 05585096, Γ Αθηνών). Παρά τις τρομακτικές ανάγκες που με πιέζουν, έκρινα σκόπιμο να καταθέσω στον ειδικό λογαριασμό της Εθνικής Τράπεζας δραχμές 300.000, ως δεύτερη δόση (Α δόση 100,000 δρχ.), για την αποπεράτωση του «Ιερού Προσκυνήματος Πάτερ Κοσμά του Αιτωλού». Του Ιδρύματος που ανεγείρεται στο χωριό του μάρτυρα αγίου, ισαποστόλου και εθνομάρτυρα, απ' όπου ανέτειλε το μεγάλο άστρο του το 1714. Εκεί που γεννήθηκε ο εθνεγέρτης άγιος, το ανθρώπινο αρχέγονο της Ορθοδοξίας και το πρότυπο της σύγχρονης παιδείας. Απ' το Μεγαδένδρο Θέρμου, σήμερα που παγεροί άνεμοι της άρνησης και της αμφισβήτησης περιτρέχουν την υδρόγειο και ριπίζουν με σαρωτική ορμή και το δικό μας τόπο, πρέπει ν' ακουστεί η ζωοφόρος πνοή του αγίου και η ζωογόνος αύρα της διδασκαλίας του. Οι διδαχές του αποτελούν θησαύρισμα ανεκτίμητο.

Με φιλία και βαθιά εκτίμηση

Γιώργος Δ. Παπαδημητρίου

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΥΝΕΣΚΟ)

Γιώργου Δ. Παπαδημητρίου

βουλευτή Αιτωλίας και Ακαρνανίας

υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών

Για την ίδρυση Πνευματικού Κέντρου «ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ»

Στο Μεγαδέντρο (Θέρμου) της Αιτωλίας

Αθήνα, 26.9.1986

Αξιότιμοι Κύριοι,

Στο μαρτυρολόγιο του χριστιανισμού περιφανή θέση κατέχει ο Έλληνας ιεραπόστολος και εθνομάρτυρας του 18ου αιώνα Κοσμάς ο Αιτωλός. Στην υπόδουλη τότε πατρίδα του ο επίσημα σήμερα αγιοποιημένος Κοσμάς ο Αιτωλός προσέφερε, μέσω της χριστιανικής διδασκαλίας του, τεράστιες πολιτιστικές υπηρεσίες, που επεκτείνονται και πέραν του καθαυτού ελληνικού χώρου, στα Βαλκάνια, για να τον αναδείξουν έτσι σε αληθινό φάρο της χριστιανικής Ορθοδοξίας σε μια πολύ ευαίσθητη γεωγραφική περιοχή της γης. Παράλληλα προς την πλουσιότατη ελληνική βιβλιογραφία, επισημαίνουμε ακόμη, στο υπόμνημα μας αυτό, και το βιβλίο «Spirituels Neo-Grecs XVe-XXe siecles» των εκδόσεων «Soleil Levant» (Namur Belgique 1967), στις σελίδες 69-82 του οποίου παρατίθενται σύντομα βιογραφικά στοιχεία και αποσπάσματα διδαχών του αγίου. Από όλην αυτή την ομολογουμένως πλούσια βιβλιογραφία προκύπτει σαφώς ότι ο Αιτωλός Κοσμάς έδρασε σε μια σκοτεινή περίοδο της βαλκανικής ιστορίας και σε μιαν εθνικά υπόδουλη περιοχή. Κι ωστόσο κατόρθωσε να καταπολεμήσει τον σκοταδισμό και να ρίξει πλούσιο και παρήγορο φως πολιτιστικής άνθησης, ανθρωπιστικών και χριστιανικών ιδεωδών και εθνικής αφύπνισης. Και όλα αυτά όχι με λόγους μονάχα αλλά και με έργα. Διότι ο οσιομάρτυρας εκείνος των Βαλκανίων, ο προάγγελος του Ρήγα Βελεστινλή, όσον αφορά τουλάχιστον την Ελληνική Επανάσταση του 1821, γνώριζε (και το διακήρυχνε άλλωστε σθεναρώς) ότι λόγοι που δεν συνοδεύονται από έργα είναι λόγοι κενοί... «Έως τριάκοντα επαρχίας περιήλθαν», γράφει ο ίδιος στον αδελφό του ιερομόναχο Χρύσανθο, σχολάρχη Νάξου, στις 2 Μαρτίου 1779, κάνοντας έτσι έναν απολογισμό της δράσης του ολίγους μόνο μήνες πριν από το μαρτύριο του (24 Αυγούστου 1779): Διακόσια σχολεία στοιχειώδους («δια κοινά γράμματα», καθώς λέγει ο ίδιος) και άλλα δέκα μέσης Παιδείας «εποίησα» (= ίδρυσα), προσθέτει. «Καλύτερον, αδελφέ μου, να έχεις ελληνικόν σχολείον εις την χώραν σου, παρά να έχεις βρύσες και ποτάμια», δίδασκε. «Και ωσάν μάθεις το παιδί σου γράμματα, τότε λέγεται άνθρωπος. Το σχολείον ανοίγει τας εκκλησίας, το σχολείον ανοίγει τα μοναστήρια». Και δεν δίσταζε να ομολογεί τη μόρφωση και την παιδεία όχι προνόμιο των ολίγων ή των πλουσίων, αλλά υπόθεση που αφορά το σύνολο του πληθυσμού. «Να μαζευτείτε όλοι να κάμετε ένα σχολείον καλόν», συμβούλευε τους χιλιάδες ακροατές του, «να βάλετε και επιτρόπους να το κυβερνούν, να βάνουν διδάσκαλον να μανθάνουν όλα τα παιδιά γράμματα, πλούσια και πτωχά». Διότι, καθώς τους εξηγούσε, «από το σχολείον μανθάνομεν τι είναι Θεός, τι είναι Αγία Τριάς, τι είναι Άγγελοι, δαίμονες, παράδεισος, κόλασις, αρετή, κακία, τι είναι ψυχή, σώμα κ.λπ. Διότι χωρίς το σχολείον περιπατούμε εις το σκότος». Αξιοθαύμαστο είναι πως αυτή η ισοτιμία δικαιωμάτων στη μόρφωση και στην παιδεία, αλλά και γενικότερα στην απόλαυση των πολιτιστικών αγαθών της ζωής, με τις διδαχές και την κοινωνική δράση του αγίου, επεκτεινόταν και στην ισοτιμία των δύο φύλων. «Ίσια την έκαμεν ο Θεός την γυναίκα με τον άνδρα, όχι κατωτέραν», δίδασκε ο Αιτωλός Κοσμάς, θυμίζοντας έτσι το πρόσταγμα της Αγίας Γραφής ουκ εν; άρσεν ή θήλυ. «Πρέπει λοιπόν και συ, ω άνδρα, να μην μεταχειρίζεσαι την γυναίκα σου ωσάν σκλάβα, διότι πλάσμα του Θεού είναι και εκείνη, καθώς και συ. Τόσον εσταυρώθηκεν ο Θεός δι' εσέ, όσον και δι' εκείνην». Καταπληκτική όντως διακήρυξη, ως προβληματική, σημειωτέον, σε μια περίοδο και σε μια περιοχή, όπου η ανθρώπινη προσωπικότητα ελάχιστα υπολογιζόταν όχι μόνον από τον κατακτητή, αλλά και από τον συγκάτοικο της γυναίκας. Αξιοσημείωτη εξ άλλου κοινωνική προσταγή θα μπορούσε να χαρακτηρίσει κανείς τον αμείλικτον έλεγχο που ασκούσε ο άγιος για την κακή χρήση του πλούτου. Κοινωνιολογία, θα

λέγαμε, έκαμνε ο Αιτωλός Κοσμάς όταν επαναλάμβανε τα λόγια του Ιησού Χριστού: πάλιν δε λέγω υμίν, ευκοπώτερον εστίν κάμηλον διά τρυπήματος ραφίδος διελθείν ή πλούσιον εισελθείν εις την βασιλείαν του Θεού. Η φιλοπτωχία του έπειτα, εκείνο το σαφέστατο κήρυγμα της κοινωνικής αλληλεγγύης: «Μην παίρνεις το ψωμί του αδελφού σου, μη τον κατατρέχεις, μη τον συκοφαντείς!» Και το χριστιανικότατο: Έπαγε πώλησον σου τα υπάρχοντα καιδος πτωχοίς, που ο άγιος το έλεγε κι έτσι: «Μας εχάρισεν ο θεός πλούτον. Έχομεν χρέος να τρώγωμεν και να πίνωμεν το αρκετόν μας, τα ρουχαλάκια μας αρκετά —και τα επίλοιπα να τα εξοδιάζωμεν εις τους πτωχούς, δια την ψυχήν μας. Και δεν μας έδωσεν ο θεός τον πλούτον δια να καλοτρώγωμεν και να κάμνωμεν πολύτιμα φορέματα και παλάτια υψηλά, να χορεύουν τα ποντίκια αύριον, και οι πτωχοί να αποθαινουν από την πείνα». Είναι η άλλη έκφραση του αποστολικού λογίου: Μηδείς το εαυτού ζητείτω αλλά το του ετέρου. «Οι μάρτυρες ηγόρασαν τον παράδεισον με το αίμα των», κατέληγε ο Αιτωλός Κοσμάς, «οι ασκηταί με την ασκητικήν των ζωήν, και ημείς, αδελφοί μου, οπού κάμνομε τα παιδιά, με τι θα αγοράσωμεν τον παράδεισον; Με την φιλοξενίαν. Να φιλεύωμεν τους πτωχούς, τα παιδιά, τους τυφλούς και χωλούς αδελφούς μας». Γενικότερα άλλωστε, ο άγιος επέμενε στην εφαρμογή της χριστιανικής εντολής αγάπα τον πλησίον σου ως σεαυτόν, που θα πει: να αναγνωρίζεις πως ο συνάνθρωπος σου είσαι ο ίδιος εσύ, επομένως και ο μισείς, μηδενί ποιήσης, με κορύφωση το αγαπάτε τους εχθρούς υμών, καλώς ποιείτε τοις μισούσιν υμάς. Αυτών (εν συντομία) των καθαρά ανθρωπιστικών αξιών διαπρύσιος κήρυξ και αυτών των ευρύτερα πολιτιστικών μηνυμάτων και κηρυγμάτων κομιστής υπήρξε ο Αιτωλός Κοσμάς. Και γι αυτόν ακριβώς το λόγο κατέλαβε σημαντική θέση στους κοινωνικούς εργάτες και αναμορφωτές στην ιστορία των γραμμάτων της χώρας του, αναδειχθείς σε Διδάσκαλο του ελληνικού Γένους, αληθινά αξιοθαύμαστη μορφή της νεοελληνικής Εκκλησίας (βλ. βιογραφικά του στοιχεία) και λαμπρός μαθητής του Διδασκάλου του Γένους και εκ των πρωτεργατών της πνευματικής αναγέννησης των Ελλήνων Ευγενίου Βουλγάρεως. Το ιεραποστολικό του εξ άλλου έργο αναγνωρίστηκε καθόλου ως «το πιο γόνιμο και το πιο αξιοθαύμαστο στην ιστορία της νεοελληνικής Εκκλησίας». Παράλληλα όμως προς τον φρονηματισμό του υπόδουλου Γένους του και την εν θεία μυσταγωγία πραγματοποίηση της θρησκευτικής μας ζωής, ο Κοσμάς ο Αιτωλός δεν αδιαφόρησε καθόλου να διδάσκει τον σεβασμό της ανθρωπίνης προσωπικότητας, αλλά και τη δημοσία εκδηλούμενη μεταμέλεια, την καταδίκη της κλοπής, του ψεύδους και της ακολασίας. Δεν είναι δε καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι τη διδασκαλία του την επιβεβαίωσε ο άγιος και με το μαρτύριο του (θάνατο με απαγχονισμό στο αλβανικό σήμερα χωριό Καλικόντασι). Ο Σταυρός είναι η καθέδρα της αληθινής σοφίας, έγραψε ο άγιος Αυγουστίνος από τον 4ο-5ο ήδη αιώνα. Και τούτο, επειδή όσα ο Ιησούς δίδαξε με το Ευαγγέλιο σε τρία χρόνια, όλα τα ανακεφαλαίωσε σε τρεις ώρες απάνω στο Σταυρό. Ανακεφαλαίωση ασφαλώς και κορύφωση των διδασκαλιών του πραγματοποίησε και ο Αιτωλός Κοσμάς με τον μαρτυρικό του θάνατο, αληθινό σύμβολο συνέπειας λόγων και έργων. Ο ελληνικός λαός, διακόσια και πάνω χρόνια μετά το μαρτύριο του, διασώζει ολοζώντανη την παρουσία του, συντηρεί άσβηστη τη μνήμη του, ακόμη και με τη συγγραφή λογοτεχνικών έργων περί αυτού, και αισθάνεται βαθύτατο χρέος να μεταφερθούν τα ιερά του λείψανα από κάποιο ετοιμόρροπο και σφραγισμένο μοναστήρι της Αλβανίας στην προσφιλή γη των πατέρων του, στην πατρίδα του Αιτωλία (Μεγαδέντρο Θέρμου). Ακριβώς διότι πιστεύει ότι, πέραν των εκκλησιαστικών, και λόγοι καθαρώς εθνικοί επιβάλλουν την

μετακομιδή αυτή, αφού ο θρυλικός «πάτερ Κοσμάς» δεν ανήκει στον τόπο όπου μαρτύρησε ούτε στην Αιτωλοακαρνανία όπου γεννήθηκε. Ανήκει στον ευρύτερο χώρο όχι μόνο του τότε υπόδουλου ελληνισμού, αλλά και όλου του υπό κατοχήν δια της βίας ευρωπαϊκού χώρου της περιόδου εκείνης. Ακριβώς γι' αυτό, ο ελληνικός λαός προτείνει σήμερα, δι' εμού, με το παρόν υπόμνημα προς την UNESCO, την ενίσχυση της για ίδρυση αντάξιου Πολιτιστικού και Μορφωτικού Ιδρύματος στο Μεγαδέντρο της Αιτωλίας με την επωνυμία ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ, εν ονόματι του ενωτικού ιδεώδους της Ευρώπης και της ανάγκης αντιμετώπισης των προβλημάτων μορφώσεως σε διεθνές πλαίσιο, που αποτελεί και πάγια διακήρυξη της UNESCO. Αυτονόητο, τέλος, είναι το πόσο πολύ θα ενισχύσει την ανάπτυξη μιας υποβαθμισμένης περιοχής η ίδρυση και λειτουργία ενός παρόμοιου ακτινοβολίας Πολιτιστικού Ιδρύματος στο κέντρο περίπου του νομού Αιτωλοακαρνανίας, αλλά και ολόκληρης της Ελλάδας. Ιδρύματος που θα διαχέει σε ολόκληρο τον ελληνικό χώρο, αλλά και πέραν αυτού, τα αθάνατα πολιτιστικά μηνύματα του νεότερου προφήτη και «ισαποστόλου» Κοσμά του Αιτωλού. Παράλληλα όμως θα επιβεβαιώνει και την, κατά τον Αριστοτέλη, ύπαρξη του διανοητικού εκείνου οργάνου που εξασφαλίζει την ανακάλυψη και σταθερή κατοχή της επιστημονικής εκείνης γνώσης, με την οποία θα μπορούσε να ενωθεί ο πνευματικός κόσμος του πλανήτη μας.

Μετά πλείστης τιμής

Γιώργος Δ. Παπαδημητρίου

Με τον αρχιεπίσκοπο Σεραφείμ (8.2.1988).

Με τον μακαριστό οικουμενικό πατριάρχη Δημήτριο (Φανάρι, 12.3.1988).

Δημόσιος υπάλληλος (1953).

Το Αγροτικό πρόβλημα

Οι αγρότες είναι η σπονδυλική στήλη του Έθνους. Η εγκατάλειψις τους ισοδυναμεί με προδοσία

Ελευθέριος Βενιζέλος

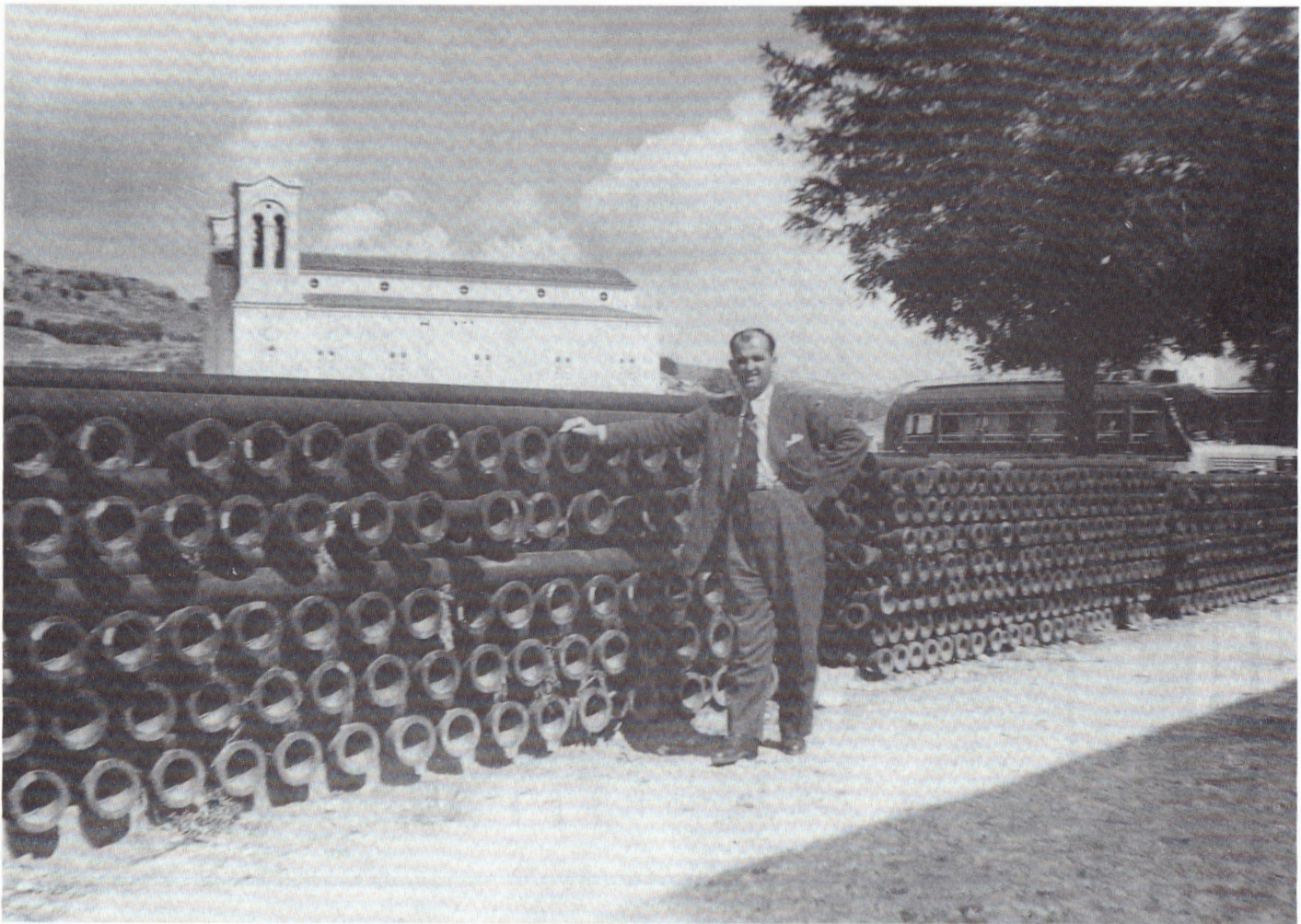
Υπηρέτησα αρχικά στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας . Διετέλεσα ακόμη ως ανώτερος υπάλληλος του Υπουργείου Προνοίας και ιδρυτικό μέλος της ΑΔΕΔΥ. Εξαναγκάστηκα σε παραίτηση από τη θέση του τμηματάρχη Α από το καθεστώς του Συναγερμού για τα δημοκρατικά μου φρονήματα. Η παραίτηση ήταν αφορμή για να δημοσιεύσει η μεγάλη εφημερίδα των Αθηνών «Ελευθερία» κύριο άρθρο με τίτλο «Αίσχος» στις 15-3-1955 που προκάλεσε δυσμενή σχόλια κατά της τότε κυβέρνησης.

Για τη καταγωγή του ήταν περήφανος και έλεγε ότι η πολιτική του σκέψη και αντίληψη θα ήταν φτωχότερες αν έλειπε αυτή η συνεχής επαφή με τους συμπατριώτες του. Καταρράκτης αισθημάτων για τον λαό, ένας αληθινός ποταμός αγάπης στολισμένος με τα πιο συγκινητικά και πηγαία συναισθήματα. Από τα παιδικά του χρόνια μπολιάστηκε βαθιά και δεν μπορεί να λησμονήσει το ζωγραφισμένο στα πρόσωπα των συμπατριωτών των Ξηρομεριτών φοβερό δράμα της λειψυδρίας και τη στυγνή εκμετάλλευση των φτωχών ακτημόνων από τη ληστρική εταιρεία «Λεσίνι». Και όταν ήταν πλέον έρημος ρίχτηκε στον αγώνα χωρίς υπολογισμούς. Αγωνίστηκε σκληρά αλλά πέτυχε έστω και με βαρύ τίμημα τους στόχους του. Υπήρξε πρωτεργάτης του αγώνα για την απαλλοτρίωση του Λεσινίου, επικεφαλής επιτροπής Ακτημόνων όπου με τον επίμονο κι έντονο αγώνα κατάφερε με εντολή του τότε πρωθυπουργού Πλαστήρα, το 1952, να πραγματοποιηθεί η ποθούμενη απαλλοτρίωση. Η ενέργεια του αυτή προκάλεσε την οργή και την αγανάκτηση του κατεστημένου που χρόνια εκμεταλλεόταν το Λεσίνι και των τοπικών βουλευτών του Συναγερμού. Μια επιστολή του στους ακτήμονες τους δίνει το έναυσμα. Καταφεύγουν στο Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας όπου υπηρετούσε και ζητούν τη παραδειγματική τιμωρία του για το φοβερό έγκλημα που έχει διαπράξει σε βάρος των ακτημόνων του Ξηρομέρου . Ο υπουργός Κ. Αδαμόπουλος παρέπεμψε τον «εγκληματία» τμηματάρχη σε πειθαρχικό συμβούλιο με τη βαριά κατηγορία ότι τόλμησε να πετύχει την ανατολή στους ακτήμονες αγρότες ενός ασφαλέστερου δημιουργικότερου και ευτυχέστερου μέλλοντος. Και γι αυτό το ανοσιούργημα τιμωρήθηκε με πρόστιμο δυο μηνιαίων μισθών. Η διανομή του κτήματος έγινε από την ΕΡΕ και ο Γιώργος Παπαδημητρίου εισέπραξε δυστυχώς από τους ακτήμονες την αχαριστία. Αλλά οι διώκτες του δεν είχαν τελειωμό, δεν ικανοποιήθηκαν και δεν αποσύρθηκαν από τον αγώνα. Έπρεπε η τιμωρία να είναι παραδειγματική κι εξοντωτική. Γι αυτό τον κατηγορήσαν και για ένα άλλο ειδεχθές έγκλημα. Είχε λύσει το πρόβλημα της ύδρευσης οκτώ κοινοτήτων του Ξηρομέρου. Ως εκπρόσωπος του Υπουργείου του, στην επιτροπή διανομής των εφοδίων της «Ούνρα», πέτυχε να πείσει τους Αμερικανούς και μέσω του υπουργείου Δημοσίων Έργων να χορηγηθούν από τα υπόλοιπα του πολεμικού υλικού της Μέσης Ανατολής οι αναγκαίες ποσότητες σωλήνων. Όπως επίσης να

επιχορηγήσει την εκτέλεση το Εθνικό Ίδρυμα. Στη νέα τους επίθεση οι «εκπρόσωποι του λαού» βρήκαν κατανόηση και συμπαράσταση από τον υπουργό Κοινωνικής Πρόνοιας Πολυζωγόπουλο. Πού κι αυτόν φαίνεται ότι ενοχλούσε σοβαρά το ότι οι κάτοικοι των χωριών θα έπαυαν να είναι Τάνταλοι. Και τον παρέπεμψαν στο Πειθαρχικό Συμβούλιο. Επειδή δεν μπορούσε να θεμελιωθεί ποινή, μετατέθηκε στη γενική Διοίκηση Θράκης. Αυτός θεώρησε τη μετάθεση καθαρή πράξη πολιτικού διωγμού και παραιτήθηκε στις 24 Φεβρουαρίου 1955. Το κείμενο της παραίτησης θεωρήθηκε καταπέλτης κατά των κατηγορών του. Η ημερήσια εφημερίδα των Αθηνών «Ελευθερία» στις 15 Μαρτίου 1955 έγραψε βαρύγδουπο κύριο άρθρο με τον τίτλο «Αίσχος» που προκάλεσε πανελλήνια συγκίνηση. Το πολύκροτο εκείνο άρθρο προκάλεσε τη ξεχωριστή προσοχή του «Γέρου» της Δημοκρατίας. Μέσω του γενικού διευθυντή του πολιτικού γραφείου Γ. Μανουσάκη, του εξέφρασε την επιθυμία να τον γνωρίσει. Πολιτικά, ο Γιώργος Παπαδημητρίου ήταν τοποθετημένος στο κόμμα των Φιλελευθέρων. Θεώρησε όμως μεγάλη του τιμή την πρόσκληση και έσπευσε να συναντήσει τον πολυτάλαντο αρχηγό. Επί τρίωρο συνομίλησε μαζί του. Από τότε τον επισκεπτόταν τακτικά. Κάθε συνάντηση μαζί του τη θεωρούσε φροντιστήριο μάθησης. Γιατί διαπίστωσε ότι ο «Γέρος» συγκέντρωνε τη σοφία του Κρίσινα, τη στωικότητα του Επίκτητου, τη μεγαλοψυχία του Χριστού, τη πολυμέρεια του Αριστοτέλη και τη οξύνοια του Αϊνστάιν. Στις παραμονές των εκλογών του 1956 ο Γιώργος Παπανδρέου του πρότεινε και τον προέτρεψε να συμμετάσχει στις εκλογές. Ο Γιώργος Παπαδημητρίου αρνείται αφ' ενός γιατί ποτέ του δεν είχε διανοηθεί ανάμειξη στη πολιτική αφ' ετέρου γιατί κατά τα κρατούντα τότε έπρεπε να προέρχεται από πολιτική οικογένεια και να διαθέτει αρκετά χρήματα. Και στερούνταν

Υδρευση Ξηρομέρου: Προσωπική εργασία στα Ακαρνανικά Όρη, μαζί με τον νομάρχη Άγγελο Παπαδόπουλο και τους κατοίκους (28.6.1953).

Υδρευση Ξηρομέρου: Τα πρώτα φορτία σωλήνων στον Αστακό (20.7.1950).

αυτών των «προσόντων». Τελικά όμως ενέδωσε στις προτροπές της Κίρκης της πολιτικής όπως έλεγαν τον Γέρο και συμμετείχε στις εκλογές. Ουδέποτε είχε κάνει τέτοια σκέψη για να πολιτευτεί γιατί δεν προερχόταν από πολιτική οικογένεια και δεν είχε χρήματα. Αλλά όπως λέει ο Ζαν Παροντί «Ο πολιτικός άνθρωπος δεν υπάρχει εκ καταβολής δηλαδή από τη κούνια του αλλά μόνο οι περιστάσεις τον κάνουν». Κατά τρόπο λυιπόν απρόβλεπτο μπήκε στη πολιτική με τη προτροπή του Γεωργίου Παπανδρέου. «Μέσα στο θηριώδες πολιτικό ελληνικό σύστημα» ομολόγησε ο ίδιος ένα και μόνο τρομακτικό όπλο διέθετε. Την εντιμότητα έναντι όλων. Και αυτή η αψεγάδιαστη εντιμότητα του πιστεύω ότι τον επέβαλλε. Έβαζε το συμφέρον της Δημοκρατίας και του λαού πάνω από το κομματικό συμφέρον και δεν δίστασε να καταγγείλει δημόσια και το φίλο του, αρχηγό του ΠΑΣΟΚ Ανδρέα Παπανδρέου. Είχε μιμηθεί τον μεγάλο Διαγόρα της Ιταλίας πρόεδρο Σάντρο Περντίνι που είχε καταγγείλει τον αρχηγό του Νένι (Εθνος 27-2-90). «Και όταν αποφάσισα να πολιτευτώ γνώριζα ότι θα ακολουθήσω όχι μια ευρύχωρη οδό, αλλά μια οδό γεμάτη από πικρία και απογοήτευση, μια «πύλη στενή. Και θεώρησα την επιστράτευση από τον Γέρο πολύ περισσότερο σαν «αποστολή» παρά σαν «επάγγελμα». Έβλεπε τη πολιτική όπως έλεγε ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος, κάτι σαν τάμα, με τον δικό του βέβαια τρόπο. «Εισήλθα στη πολιτική, στην υψίστη των αρετών και την επιστήμη των επιστημών, όχι ως συνεχιστής μιας ευδαίμονος πολιτικής κληρονομιάς προγόνων αλλά από φιλοδοξία να υπηρετήσω τον τόπο. Αναμείχθηκα στη πολιτική όταν απουσίαζαν οι μεγάλες ακτινοβολούσες δημοκρατικές φυσιογνωμίες και είχε αρχίσει να ανατέλλει έντονα ο πολιτικός ήλιος του Γεωργίου Παπανδρέου». Προς γενική κατάπληξη ο Γιώργος Παπαδημητρίου εκλέχθηκε βουλευτής. Αλλά έπειτα από ένα μήνα έχασε την έδρα με την επέμβαση της λειτουργούσης τότε βιομηχανίας στρατιωτικών ψήφων. Θα πρέπει να λεχθεί ότι οι πολέμιοι του εξαφανίστηκαν για πάντα από τη πολιτική ζωή της χώρας. Και έτσι ο Γιώργος Παπαδημητρίου βρέθηκε στη πολιτική σκηνή ακολουθώντας παντού με θρησκευτική ευλάβεια τις πέντε συμβουλές του Γέρου της Δημοκρατίας «Συνέπεια στις αρχές σου, θάρρος στη γνώμη σου, επαφή με το λαό, αλληλογραφία μαζί του και ομολογία πάντοτε της αλήθειας» Υποστήριξε ότι σε αυτές τις συμβουλές οφείλει πάντα την επιτυχία του στη πολιτική. Παρορμητικός και αυθόρμητος στο πολιτικό ένστικτο, συνειδητός και έντιμος απέναντι του λαού. Η ζωή του υπήρξε μια τόλμη αφιερωμένη στον κοινωνικό αγώνα και μάλιστα χωρίς περιστροφές. Το ηθικό του ανάστημα είναι πολύ ανώτερο από τις υπαγορεύσεις του κοινωνικού προσδιορισμού. Η ισχυρότατη μνήμη του, η άθραυστη ψυχραιμία του, η ανιδιοτέλεια και γενναιότητα του αλλά και το ηθικοπνευματικό του παράστημα είναι χαρίσματα της προσωπικότητας του. Πάντα υπερκόσμιος στην απλότητα του με το χαρακτηριστικό γνώρισμα μιας εποχής που σιγά σιγά αρχίζει να γίνεται απόληχος. Μιας εποχής που οι άνθρωποι έγραφαν ένα δύσκολο κομμάτι της ιστορίας μας. Πάντοτε παρών στα προσκλητήρια του Έθνους και του λαού αγωνίστηκε όπως τάχθηκε στον εαυτό του. Και στα δύσκολα χρόνια όταν το τίμημα ήταν θάνατος, δίωξη, φυλακή και εξορία, και στους ήρεμους με αγώνες για την εθνική, λαϊκή ανεξαρτησία και τη κοινωνική δικαιοσύνη. Προερχόμενος από λειψική αγροτική οικογένεια που έχει φάει το πικρό ψωμί, αισθάνθηκε βαθιά περηφάνια για τις ρίζες του.. Κι επειδή έχει νιώσει βαθύτατα τους πόνους και τους καημούς των καπνοπαραγωγών προσέφερε όλες του τις δυνάμεις για ένα καλύτερο μέλλον. Τους υπερασπίστηκε με πάθος. Συμμετείχε σε όλες τις ειρηνικές διαμαρτυρίες και σ' αυτές ακόμη τις

αιματηρές της 4ης Νοεμβρίου 1959 και της 8ης Σεπτεμβρίου 1962 ταλαιπωρημένος από την αστυνομία του κράτους της Δεξιάς γιατί δεν ήταν βουλευτής. Ενώ στη βουλή ως βουλευτής δεν έχανε την ευκαιρία να μην εξιστορήσει τον ενδόμυχο πόνο των καπνοπαραγωγών για την επιδεικνυόμενη αστοργία προς αυτούς από το επίσημο Κράτος και να προτείνει θετικά μέτρα προστασίας τους με ειδικά υπομνήματα προς τις εκάστοτε κυβερνήσεις. Αγωνίστηκε σκληρά για την εξύψωση του οικονομικού, κοινωνικού και πολιτιστικού επιπέδου των καπνοπαραγωγών και της διαμόρφωσης της συνείδησης κι αλληλεγγύης μεταξύ τους. Παράλληλα με την εξυγίανση του συνεταιριστικού κινήματος αγωνίστηκε για την ίδρυση αγροτικών συλλόγων. Εργάστηκε με υπομονή και επιμονή γιατί πίστευε στον αγροτικό συνδικαλισμό. Δυστυχώς όμως σήμερα οι αγροτικοί σύλλογοι επειδή απέβαλλαν τον υπερκομματικό χαρακτήρα, αχρηστεύτηκαν.

Μ.Π. Το αγροτικό πρόβλημα διαιωνίζεται από την εποχή της Εθνεγερσίας του 1821 μέχρι και σήμερα...

Γ.Π. Πράγματι. Η εθνεγερσία του 1821 απέτυχε στο στόχο της διανομής της γης και τη προστασία της αγροτιάς. Η τουρκοτσιφλικιάδικη γη αντί να διανεμηθεί στους καλλιεργητές παρέμεινε στα χέρια των Κοτζαμπάσηδων. Με συνέπεια, οι αγρότες αγωνιστές να ξεσηκώνονται ή να συμμετέχουν σε αντάρτικα όπως το 1848 χωρίς να πετυχαίνουν τίποτε παρά μόνο απραγματοποίητες υποσχέσεις. Για να φθάσουμε έπειτα από διάφορες εξεγέρσεις στο πρώτο αγροτικό συλλαλητήριο του 1909 που οργανώθηκε με πρωτοβουλία του Γεωργικού Πεδινού συνεταιρισμού Καρδίτσας. Ακολούθησε το Κιλελέρ το 1910 για να φτάσουμε στη κατάργηση των τσιφλικιών και στην εφαρμογή της πρώτης Αγροτικής πολιτικής από τον Παπαναστασίου και τον Πλαστήρα. Και τέλος έχουμε τα γεγονότα των καπνοπαραγωγών στη Σφήνα όπου χύθηκε αίμα χωρίς δυστυχώς να αξιοποιηθεί. Όταν στις 8 Σεπτεμβρίου του 1962, το Ξηρόμερο και ο Βάλτος σείονταν από το τεράστιο κύμα των σκλάβων του χωραφιού, στο Σαμάρι και τη Σφήνα ήμουν κοντά τους. Και είχα το θλιβερό προνόμιο στη Σφήνα να είμαι σε εκατό μέτρα απόσταση από το σημείο όπου έπεσε ο Βλάχος. Ήμουν ο μόνος πολιτικός που έζησε από κοντά τα γεγονότα των καπνοπαραγωγών στο νέο Κιλελέρ. Είχα καυτηριάσει πολλές φορές έντονα τη στάση των οργανώσεων του νομού. Πού αντί η Σφήνα να φωτίζει τις επόμενες γενιές σαν φωτεινός φάρος των αγώνων την άφησαν να καταντήσει μια μακρινή ανάμνηση. Αντί ο Βλάχος να γίνει φωτεινός οδηγός στους σύγχρονους αγώνες ξεχάστηκε. Ούτε μια στήλη δεν έχει στηθεί για τον αγωνιστή που έπεσε χωρίς να το επιτάσσει νόμος ή κανονισμός. Και αυτή η αχαριστία εκδηλώνεται γιατί το συνεταιριστικό κίνημα έχει μεταβληθεί σε κομματικό αγωνιστικό πεδίο δράσης. Αντί ο Δημήτρης Βλάχος να ζει και να εργάζεται ανάμεσα στην αγροτιά και να την εμπυχώνει στους αγώνες της, λησμονήθηκε. Ενώ στη Μακεδονία, ο αυτοπυρπολημένος καπνοπαραγωγός στη Κατερίνη Β. Χαρισόπουλος ευαισθητοποίησε τους καπνοπαραγωγούς και έδωσαν το λαμπρό παράδειγμα με την ανέγερση ανδριάντα του. Πιστεύω, ότι ο αγροτικός σύλλογος Λεπενούς μετά τη πολυετή γκρίνια του να περιφρουρήσει η τιμή των καπνοπαραγωγών του νομού. Τρόμος και αθλιότητα απλωνόταν στα καπνοχώραφα της Αιτωλοακαρνανίας. Οι καπνοπαραγωγοί μπορούσαν να παραφράσουν τον Διογένη και να ονομάσουν τις εκάστοτε κυβερνήσεις "άθλιες υπέρ αθλίων προς άθλιον σκοπόν". Φταίνε όμως

κι οι ίδιοι. Ποτέ δεν ενδιαφέρθηκαν πραγματικά για το οξυγόνο της ζωής τους, τον καπνό. Μόνο άσκοπες συζητήσεις στο καφενείο. Πάντα πειθαρχούσαν στις αξιώσεις των κομμάτων. Πάντα πειθαρχούσαν στις υποδείξεις των μαφιόζων Ιταλών καπνεμπόρων κι άλλων τυχάρπαστων και περιφρονούσαν εκείνους που τους έλεγαν την αλήθεια. Αδιαφόρησαν για τη δήλωση του Ανδρέα Παπανδρέου που τους μετέφερα στις παραμονές των εκλογών του 1985 ότι τα τσεμπέλια Αιτωλοακαρνανίας θα τα αναλάβει ο κρατικός προϋπολογισμός. Είχαν μεθύσει από τις υποσχέσεις των παιδιών του λαού. Εγκληματική στάση κράτησε κι ο Εθνικός οργανισμός Καπνού που ήταν ο δήμιος των καπνοπαραγωγών. Κι έτσι οι παραγωγοί που έχασαν τα καπνά σήμερα βρίσκονται ανάμεσα στις συμπληγάδες της αδιαφορίας και της φυγής. Ο καπνός παραμένει και θα παραμείνει το βασικότερο πρόβλημα μέσα στο γενικότερο πλαίσιο της ανάπτυξης των πλουτοπαραγωγικών πόρων του νομού. Λόγω της γεωλογικής φύσης των εδαφών και του κλίματος όχι μόνο παράγονται εκλεκτής ποιότητας καπνά αλλά και αναντικατάστατα.

Μ.Π. Μίλησε μου για την εξέγερση και τη θυσία του Δημήτρη Βλάχου.....

Γ.Π. Η 8 Σεπτέμβρη 1962 που συνδέθηκε με τα αιματηρά γεγονότα της Σφήνας και του Βάλτου με τη μεγάλη θυσία που πρόσφεραν οι καπνοπαραγωγοί του Ξηρομέρου, το θάνατο του Δημήτρη Βλάχου, έχει την προϊστορία της. Στις αρχές του 1962, ήταν στις καπνοποθήκες των καπνοπαραγωγών Βάλτου, Ξηρομέρου και Τριχωνίδας, αδιάθετη ολόκληρη η παραγωγή καπνών εσωτερικής κατανάλωσης εσοδείας 1961. Η Κυβέρνηση Καραμανλή αναγκάστηκε ύστερα από πίεση και διαμαρτυρίες εκ μέρους του καπνοπαραγωγικού κόσμου της περιοχής, να δώσει εντολή προς τους καπνοβιομηχανούς για να προβούν στην αγορά των καπνών εσωτερικής κατανάλωσης εσοδείας 1961 απ' την 1η Απρίλη 1962, κατά ποσοστό 20% μηνιαία, ώστε, μέχρι την 31 Αυγούστου του αυτού έτους να πωληθεί και το τελευταίο κιλό εσοδείας 1962, και εν συνεχεία η Κυβέρνηση προέβη στην χρηματοδότηση των καπνοβιομηχάνων. Οι καπνοβιομηχανοί παρά την Κυβερνητική απόφαση και παρ' ότι χρηματοδοτήθηκαν, δεν προέβησαν στην αγορά των καπνών κατά το ρυθμό που υπαγόρευε η Κυβερνητική απόφαση. Η κωλυσιεργία τους ήταν συστηματική και τούτο με την ανοχή και την ουσιαστική συμπαράσταση της Κυβέρνησης, η οποία πέραν της τυπικής της απόφασης, ουδεμία ουσιαστική πίεση ασκούσε επί των μεγιστάνων της καπνοβιομηχανίας, για την έγκαιρη και σε ικανοποιητικές τιμές αγορά των καπνών εσωτερικής κατανάλωσης του Νομού Αιτωλοακαρνανίας. Το αποτέλεσμα αυτής της συμπαιγνίας Κυβέρνησης - καπνοβιομηχάνων, υπήρξε ότι επί 7.500 περίπου τόνων συνολικής εσοδείας 1961, αγοράστηκαν από την καπνοβιομηχανία σε πολύ εξευτελιστικές τιμές, μέχρι το Σεπτέμβρη 1962, 1.400 τόνοι και παρέμεινε τότε αδιάθετο ποσοστό 65% και πλέον της εσοδείας καπνών εσωτερικής κατανάλωσης 1961, της περιφέρειας του Νομού Αιτωλοακαρνανίας. Εμπαίχθηκαν τότε οι καπνοπαραγωγοί και τα καπνά υπήρχαν αδιάθετα και σάπιζαν στις αποθήκες, προς τον αποκλειστικό σκοπό να πιεσθούν οι ατυχείς και να δεχθούν να πωλήσουν τα καπνά τους, που είναι ποτισμένα με το αίμα τους, στους καπνοβιομηχανούς σε εξευτελιστικές τελείως τιμές. Γιατί οι τιμές τις οποίες πρόσφεραν τότε οι καπνοβιομηχανοί, ήταν εξευτελιστικές. Οι τιμές οι προσφερθείσες το προηγούμενο έτος 1961 για την αγορά των καπνών εσοδείας 1960 κυμαίνονταν από 15-40 δρχ. κατά κιλό. Οι καπνοπαραγωγοί με τις τιμές

αυτές δεν μπόρεσαν να πληρώσουν ούτε τα προς την Αγροτική Τράπεζα χρέη τους και ως εκ τούτου εύλογα προέβαλαν τότε το αίτημα της διάθεσης των καπνών τους σε τιμές ανώτερες απ' αυτές του προηγούμενου χρόνου κατά 50-40%, γιατί έτσι μόνο θα μπορούσαν να ξεχρεωθούν και να αντιμετωπίσουν τις στοιχειώδεις οικονομικές και βιοτικές τους ανάγκες. Οι καπνοβιομήχανοι όχι μόνο δεν προσέφεραν τιμές ανώτερες των του προηγούμενου έτους κατά 50-40%, όπως ζητούσαν οι καπνοπαραγωγοί, αλλά τουναντίον κατ' αρχάς δεν έδιναν ούτε την αύξηση την κατά 10% επί των τιμών του προηγούμενου έτους που αποφάσισε η Κυβέρνηση, κατόπιν του νέου φόρου που επέβαλε στα σιγαρέτα και που ανέρχονταν ως γνωστό σε 50-70 λεπτά κατά κουτί, αναλόγως. Δίκαιη, ως εκ τούτου, εύλογη και επιβεβλημένη υπήρξε η αγανάκτηση και κινητοποίηση των καπνοπαραγωγών η οποία κορυφώθηκε σε ένταση από τα μέσα Ιούλη 1962 και έφτασε στη επαναστατική εκείνη έκρηξη της 8ης Σεπτεμβρίου του ίδιου χρόνου. Διότι αποτελούσε και αποτελεί πρόκληση ο κατ' έτος συστηματικός εμπαιγμός σε βάρος τους, εκ μέρους των καπνοβιομηχανών, με τη συμπαράσταση της Κυβέρνησης. Αποτέλεσε πρόκληση σε βάρος των καπνοπαραγωγών, όταν η Κυβέρνηση επέβαλλε φόρο επί των σιγαρέτων υπέρ των καπνοβιομηχανών, των περιπτερούχων κ.λπ. ενώ στους καπνοπαραγωγούς δεν έδωσε ούτε ψυχούλα. Αποτέλεσε ιταμή πρόκληση για τους παραγωγούς, όταν η Κυβέρνηση επέτρεψε στους καπνοβιομήχανους να τους εκβιάζουν και να μένουν τα καπνά τους αδιάθετα, για να σαπίζουν στις αποθήκες. Αποτέλεσε κυνισμό από μέρους της τότε Κυβέρνησης Καραμανλή, όταν αρνήθηκε να δώσει στους καπνοπαραγωγούς τιμές, ικανές να αντιμετωπίσουν τις στοιχειώδεις βιοτικές τους ανάγκες, τη στιγμή που επέβαλλε βαρείς φόρους επί των ειδών πρώτης ανάγκης, οι οποίοι, έπληξαν τα ευρέα λαϊκά στρώματα και κατέβασαν περισσότερο το βιοτικό επίπεδο του Λαού. Αποτέλεσε πρόκληση ακόμα προς τους δυστυχείς καπνοπαραγωγούς η εκ μέρους της τότε Κυβέρνησης άρνηση για στοιχειώδη ικανοποίηση των λογικών και δίκαιων αιτημάτων των καπνοπαραγωγών Αιτωλοακαρνανίας, όταν αυτή η Κυβέρνηση της πλουτοκρατίας και των αδιάστακτων μονοπωλιών δε δίστασε να διπλασιάσει τη βασιλική χορηγία και να τριπλασιάσει τη χορηγία του διαδόχου του θρόνου. Κατόπιν τούτων, ως γνωστόν, στις 8 Σεπτεμβρίου οι καπνοπαραγωγοί των Επαρχιών Βάλτου και Ξηρομέρου κατέβηκαν σε προειδοποιητική διαδήλωση διαμαρτυρίας, για το αίσχος αυτό που γινόταν σε βάρος τους εκ μέρους των Καπνοβιομηχανών και της Κυβέρνησης Καραμανλή. Τέσσερις χιλιάδες και πλέον καπνοπαραγωγοί των Επαρχιών Ξηρομέρου και Βάλτου, σύσσωμοι, σαν ένας άνθρωπος, με μόνο σύνθημα συναγερμού, τις κωδωνοκρουσίες των εκκλησιών κινήθηκαν από τα χωριά τους την 3η πρωινή στις 8 Σεπτεμβρίου 1962 και κατέλαβαν συν γυναιξί και τέκνοις τη δημόσια οδό Αμφιλοχίας -Αγρινίου. Συγκεκριμένα στο μεν το χωριό Στάνου-Βάλτου συγκεντρώθηκαν περί τις τρεις χιλιάδες καπνοπαραγωγοί, στο δε το χωριό Σφήνα-Βάλτου περί τους πεντακόσιους. Και εκεί αντιμετώπισαν με γενναιότητα και ανδρισμό, αντάξιο της ηρωικής Ελληνικής αγροτιάς, την κυνική και βάνουση επίθεση της Κυβέρνησης. Όλοι οι συγκεντρωθέντες αγρότες, άνδρες και γυναίκες, γέροι και νέοι, ακόμα και τα μικρά παιδιά, με μια φωνή απάντησαν στους Κυβερνητικούς εκπροσώπους και στη Χωροφυλακή, ότι δεν θα διαλυθούν αν δεν ικανοποιηθούν τα δίκαια αιτήματα τους και ότι είναι διατεθειμένοι να πέσουν όλοι για τον δίκαιο αγώνα τους. Και στην ομόθυμη αυτή διαδήλωση των αγροτών, οι Χωροφύλακες, παρουσία του Νομάρχη Αιτωλοακαρνανίας Ιωάν. Μήλλιου, του Εισαγγελέα Πρωτοδικών

Μεσολογγίου Δημόπουλου, του Αντιεισαγγελέα Πρωτοδικών Αγρινίου Αθαν. Πέταλα και του Βουλευτή της δεξιάς Νικ. Φαρμάκη, πυροβόλησαν εναντίον τους αδίστακτα. Και το αίμα των ατυχών παραγωγών χύθηκε και έβαψε την δημόσια οδό Αγρινίου - Αμφιλοχίας. Ο μικρός Ευστάθιος Μπίλιας (μόλις 10 ετών), από το χωριό Μαχαλά - Ξηρομέρου τραυματίστηκε και ο Δημήτρης Βλάχος που τραυματίστηκε θανάσιμα και μεταφέρθηκε στο Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο Αγρινίου, όπου υπέκυψε στο μοιραίο. Ο ατυχής καπνοπαραγωγός Δημήτρης Βλάχος από τη Λεπενού Βάλτου, σκοτώθηκε απ' τις σφαίρες της Χωροφυλακής στη γέφυρα της Σφήνας την 1.30 μ.μ. της ημέρας εκείνης και έπεσε. Ηρωικό ολοκαύτωμα στις επάλξεις της ωραίας αυτής αγροτικής εξόρμησης. Ο Δημήτρης Βλάχος αποτελεί πλέον σύμβολο των ευγενών κοινωνικών αγώνων της αγροτικής τάξης και ενθαρρύνει με το παράδειγμα της θυσίας του και θα εμπνέει με τον θάνατο του, τους αγώνες ολόκληρου του αγροτικού λαού της Ελλάδας. Οι αγρότες και ειδικότερα οι καπνοπαραγωγοί της Αιτωλοακαρνανίας, θα συνεχίσουν τους αγώνες τους και θα αντιμετωπίσουν και στο μέλλον με γενναιότητα και θάρρος τις ανάληπτες και αντιλαϊκές Κυβερνήσεις που θα συμμαχήσουν με τους Καπνοβιομήχανους εναντίον τους. Είναι βέβαιο ότι οι ωραίοι αγώνες των καπνοπαραγωγών του Βάλτου και του Ξηρομέρου θα συνεχιστούν με μεγαλύτερο πάθος, με ηρωικότερη έξαρση και με αμείωτη οξύτητα και θα αποτελέσουν παράδειγμα προς μίμηση από ολόκληρο τον αγροτικό κόσμο και τώρα και στο μέλλον. Και οι ευγενείς αυτοί Κοινωνικοί αγώνες των καταπιεζόμενων, τελικά θα οδηγούν στην επιτυχία και στη νίκη. Διότι ως βάθρο τους έχουν το δίκαιο και σημαία τους έχουν τη δικαιοσύνη.

Μ.Π. Ποιος ήταν ο Δημήτρης Βλάχος;

Γ.Π. Μίλησα και προηγουμένως για τη Σφήνα. Στη ιστορία του αγροτικού κινήματος στην Ελλάδα προστέθηκε κι αυτός ο μεγάλος και συνταρακτικός σταθμός. Ονομάζεται Σφήνα κι ένα όνομα πρωτοπόρου αγωνιστού, του Δημητρίου Βλάχου. Οι καπνοπαραγωγοί του Ξηρομέρου και του Βάλτου στενάζουν κάτω από το βήμα της εκμετάλλευσης, μορφής δουλείας που δεν αναφέρεται στην ιστορία. Αλλά και οι λαοί έχουν ψυχή. Και η ψυχή του καπνοπαραγωγικού κόσμου ηλέκτρισε και έκανε σιδερένια τη θέληση και το πνεύμα του. Από τα στήθη του ξέσπασε "Κάτω οι εκμεταλλευτές του προϊόντος μας. Το πλήθος των καπνοπαραγωγών έχοντας επικεφαλής φωτισμένους αγωνιστές, ρίχτηκε στον αγώνα της διεκδίκησης των δικαιωμάτων τους χωρίς υπολογισμούς. Το κράτος σαν έπακρο όργανο των πανίσχυρων κεφαλαίουχων αντιμετώπισε τους ηρωικούς αγωνιστές ως αναρχικούς οι οποίοι δεν ζητούσαν παρά τα απλούστερα και στοιχειώδη δικαιώματα κάθε ελεύθερου ανθρώπου. Τα δικαιώματα της ζωής. Και αντί σταγόνες στοργής από το Κράτος, δέχθηκαν την ένοπλη επέμβαση Το αίμα του Βλάχου πότισε τη Σφήνα. Υπήρξε άξιος, υπεράξιος της αγάπης του λαού. Ξόδεψε τη ζωή του στη υπηρεσία του Έθνους και στα συμφέροντα των καπνοπαραγωγών. Έγινε θρύλος των καπνοπαραγωγών. Δολοφονήθηκε στις 8 Σεπτεμβρίου 1962 πάνω στην ακμή της ηλικίας του. Μετά από πρόταση νόμου το 1964, οι γονείς πήραν τιμητική σύνταξη.

Το παρακάτω κείμενο είναι αυτούσιο μα αποσπασματικό από το βιβλίο του «Πολιτικά και Κοινωνικά Κείμενα.»

Μ.Π. Κι όμως μετά από τόσους αγώνες η αγροτιά παραμένει στο περιθώριο. Μπορεί να φταίνε και οι ίδιοι αλλά οι πολιτικοί τους θυμούνται όταν θέλουν να τους ζητήσουν ψήφο υπόσχοντας τους γεφύρια, νοσοκομεία, συντάξεις....

Γ.Π. Η αθλιότητα των αγροτών μας δεν είναι ούτε χθεσινή ούτε περσινή. Ενδημεί χρόνους ατελείωτους στη χώρα μας. Δυστυχώς, όπως επανειλημμένα έχουμε τονίσει, οι αγρότες μας κάνουν επί γης τη θητεία τους στην κόλαση και μάλιστα ανάμεσα στην αφθονία και στην ευμάρεια των άλλων, χωρίς να ενδιαφέρεται καμιά κυβέρνηση. Ο αγρότης στην Ελλάδα φαίνεται ότι είναι άχρηστος, δυσάρεστος κι άχθος περιπτώ. Ας τον βάλουμε λοιπόν τιμωρία, ας τον εξουθενώσουμε οικονομικά για να τον εξουδετερώσουμε στη συνέχεια πολιτικά και κοινωνικά, Η αβεβαιότητα για το αύριο έχει απλώσει στην ύπαιθρο τα γκριζα πέπλα της παντού. Η δυσπραγία φουντώνει, πληθαίνουν τα οικονομικά αδιέξοδα και ξεσηκώνονται οι καθημερινές ανάγκες, που «σπάνε σίδερα», κατά τη σοφή παροιμία του λαού μας. Και που κατά το διαχρονικό ιρλανδικό απόφθεγμα «όποιος δεν γνώρισε την ανάγκη, δεν γνωρίζει τη δύναμη της....Το αίσθημα της ευθύνης των εκάστοτε κυβερνήσεων για τους αγρότες έχει καταταγεί στα ουσιώδη εν ανεπάρκεια πολιτικά αγαθά. Κι έτσι οι αγρότες «λιμνώνονται και εν λιτότητι», υποφέρουν «απληροφόρητοι κι ανενημέρωτοι», όπως είπε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, ενώ βαδίζουν «των πυμάτων οδόν» της Ενωμένης Ευρώπης. Με αποτέλεσμα να φθάσουν στο σημερινό αδιέξοδο. Και γι' αυτή την εγκληματική τραγωδία των αγροτών, φυσικοί ή ηθικοί αυτουργοί και συνεργοί είμαστε όλοι οι πολιτικοί. Η σημερινή κυβέρνηση δεν επέδειξε εγκαίρως την πολιτική διορατικότητα, που θα απέτρεπε την τόσο επώδυνη κοινωνικά και οικονομικά εκδήλωση της δυσφορίας των αγροτών. Αυτό το ομολόγησε κι ο υπουργός Άμυνας Άκης Τσοχατζόπουλος: Στο κυβερνητικό επιτελείο παραδέχονται ότι υποτίμησαν το αγροτικό πρόβλημα. Και ομολογούν ότι δεν υπολόγισαν ορθά τη συσσωρευμένη οργή απ τις δυσκολίες της τελευταίας δεκαπενταετίας («Το Βήμα», 8.12.1996). Αυτή και μόνο η ομολογία είναι αρκετή για να αποδείξει το «σοσιαλιστικό» ενδιαφέρον της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ για τους αγρότες τόσα χρόνια.. Αλλά κυβερνάν σημαίνει προνοείν...Ο αγροτικός τομέας της οικονομίας, απ' τους πλέον παραγωγικούς κι αποδοτικούς, με σημαντική συμμετοχή στην ανόρθωση της χώρας, βρίσκεται τώρα σε κρίσιμη καμπή. Οι αγρότες έφτασαν στο σημείο, όπως οι άλλοτε περήφανοι άρχοντες της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, να περιμένουν κι αυτοί τους βαρβάρους του Καβάφη για να σαλέψουν λίγο την απέραντη πλήξη τους, να βγούνε λίγο απ' τη νάρκη της αβάσταχτης μονοτονίας, όπως τη ζωγραφίζει ο ποιητής. Και η πορεία της κρίσης έγκειται στο ότι μειώνεται διαρκώς το αγροτικό εισόδημα, ως αποτέλεσμα των δεσμεύσεων της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σήμερα οι κοινοτικές επιδοτήσεις, που άλλοτε κάλυπταν τα όποια προβλήματα ανταγωνιστικότητας της αγροτικής μας παραγωγής και στήριζαν το γεωργικό εισόδημα, βαίνουν φθίνουσες, έπειτα απ' την υπογραφή της διεθνούς συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου, που είμαστε υποχρεωμένοι να τηρούμε. Ενώ όμως γνωρίζαμε αυτές τις δεσμεύσεις και τ' αναπόφευκτα αποτελέσματα τους, δεν κάναμε απολύτως τίποτε. Κι έτσι το χάσμα μεταξύ κόστους παραγωγής και τελικής τιμής συνεχώς διευρύνεται. Κι οι εκάστοτε κυβερνήσεις έχωναν το κεφάλι τους στην άμμο, κατά την τελευταία δωδεκαετία, κι ανέβαλλαν διαρκώς την ανάληψη πρωτοβουλιών εναρμόνισης που έπρεπε να λάβουν. Κι εκμεταλλεύονταν τις περιόδους χάριτος που εξασφάλιζαν απ' τις Βρυξέλλες, όχι για να αποκτήσουν κάποια

εναρμονισμένη πολιτική, αλλά να λένε απλώς και με νεοελληνική ευκολία «εντάξει, έχουμε ακόμα πέντε χρόνια», όπως γράφει ο Θ. Οικονομόπουλος στην «Καθημερινή» (8.12.1996). Καθ' όλη την περίοδο της αναπροσαρμογής, εισέρευσαν στη χώρα απ' τις Βρυξέλλες τεράστια ποσά, υπό μορφή επιχορηγήσεων, επιδοτήσεων απ' τα διάφορα Κοινοτικά Ταμεία. Και τα χρήματα αυτά δόθηκαν ως αποζημιώσεις, έναντι του κόστους που θα συνεπαγόταν για την εθνική αγροτική πολιτική η αναδιάρθρωση των καλλιεργειών σε νέα είδη καλλιέργειας απ' το κόσψιμο κάποιων άλλων που οι κοινοτικοί είχαν βγάλει απ' το σκόπευτρο του ενδιαφέροντος και της ενίσχυσης τους, Κι όμως από τους εντεταλμένους για την εφαρμογή αυτής της πολιτικής οι αγρότες όχι μόνο δεν ζήτησαν ευθύνη, όχι δεν τους στιγματίσαν, αλλά τους έστειλαν και στη Βουλή... Δυστυχώς, τα χρήματα αυτά, που δεν δίδονταν ως ενίσχυση του εισοδήματος των αγροτών για να συνεχίσουν ν' ασχολούνται με τις παραδοσιακές καλλιέργειες, αλλά για την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, διατέθηκαν προεκλογικά για την εξαγορά ψήφων... Κι αν κανένας φώναζε ότι οι αγρότες βαδίζουν στον αφανισμό, οι οικονομισάριοι τον χαρακτήριζαν παλαιοκομματικό. Οι αγρότες δεν ήθελαν να πιστέψουν ότι οι επιδοτήσεις θα σταματήσουν, και τούτο γιατί οι εκάστοτε κυβερνήσεις εξασφάλιζαν παρατάσεις...

Αλλάζτε τύπο καπνού, έλεγε η Κοινότητα κι έδινε και τα χρήματα για την αναπροσαρμογή. Αλλά οι κυβερνήσεις κι ο Οργανισμός Καπνού αδιαφορούσαν εγκληματικά, οι δε αγρότες αγρόν αγόραζαν... Τουναντίον, συνέχιζαν με μεγαλύτερη ένταση την παραγωγή καπνών που καλλιεργούσαν οι πατεράδες τους, για να εισπράξουν τις επιδοτήσεις... Όσπου έφθασε η ώρα της κρίσης. Και σήμερα οι καπνοπαραγωγοί, με το άγχος μήπως η μειωμένη παραγωγή τους μείνει αδιάθετη, καταφεύγουν στους καπνεμπόρους εκλιπαρούντες και ταπεινωμένοι, για να πετύχουν τη διάθεση του προϊόντος τους. Οι δε τιμές που τους καταβάλλονται είναι κατώτερες των οικείων συμφωνητικών αγοραπωλησίας. Οι Συνεταιρισμοί, αντί να λειτουργήσουν εκσυγχρονιστικά και με το πνεύμα της μεγάλης μονάδας, μ' όλα τα πλεονεκτήματα της οικονομίας μεγέθους, αναδείχτηκαν ή χώροι κομματικού βολέματος καθώς και τρόπος ελέγχου του αγροτικού εκλογικού σώματος ή εκκολαπτήρια τρομακτικών σκανδάλων και διαφθοράς ή εφιαλτήρια για την ικανοποίηση προσωπικών φιλοδοξιών και κατάληψη βουλευτικών εδρών ή κομματικών θέσεων. Οι Συνεταιρισμοί, γράφει ο Αντ. Καρακούσης, μετατράπηκαν σε συνδικαλιστικά όργανα. Έχασαν κάθε επαφή με την οικονομία της αγροτικής πολιτικής. Ουδέποτε φρόντισαν για την οργάνωση της και κατέληξαν αφυδατωμένοι να ιδρύουν αποτυχημένα σούπερ μάρκετ, παράγοντας μόνον ελλείμματα απ' τα «δανεικά κι αγύριστα» της Αγροτικής Τράπεζας («Καθημερινή», 8.12.1996). Οι ληξιπρόθεσμες οφειλές των συνεταιριστικών οργανώσεων φθάνουν περίπου το 1 τρισεκατομμύριο 783 δισεκατομμύρια δραχμές. Ορισμένες απ' τις οφειλές θεωρούνται δικαιολογημένες, αλλά οι περισσότερες δημιουργήθηκαν μόνο και μόνο για να εισπράξουν υψηλές ενισχύσεις τα μέλη των Συνεταιρισμών... Και δεν έχουν κλείσει οι συνεταιριστικές οργανώσεις, γιατί κάθε 3-4 χρόνια γίνεται ρύθμιση των χρεών τους, κι έτσι μπορούν και συνεχίζουν τις κακοδαιμονίες τους... Η Αγροτική Τράπεζα χορηγεί δάνεια χωρίς να ρωτήσει τον κάθε αγρότη πόσα στρέμματα δικά του και ξένα καλλιεργεί για να θέλει να πάρει τρακτέρ... Το πρόβλημα του κατακερματισμού της αγροτικής παραγωγής σε μικρές οικογενειακές καλλιέργειες δεν απασχολεί το Κράτος. Όπως και οι φωνές μερικών παλαιοκομματικών πολιτικών ότι θα πρέπει να παύσουν να επιδοτούνται

αγρότες-γιατροί, δικηγόροι, έμποροι, ακόμη και στρατιωτικοί, ώστε να παύσουν να νοικιάζουν τα κληρονομικά κτήματα τους και να πωλήσουν σε πραγματικούς αγρότες, έπεφταν στο κενό... Μια περίοδο οι μεγαλύτεροι καπνοπαραγωγοί στην Αιτωλοακαρνανία ήταν οι... γιατροί κι οι δικηγόροι του Αγρινίου. Τον Μάιο του 1995, η κυβέρνηση και τότε αντιμετώπιζε τις πρώτες οξύτερες διαμαρτυρίες των αγροτών κατά τον ίδιο τρόπο. Και τότε το Υπουργείο Γεωργίας έλεγε ότι εκπόνησε μελέτες, κατάρτισε νομοσχέδια, για να μεσολαβήσουν όμως οι πολιτικές εξελίξεις, να γίνουν εκλογές, να ξεχαστούν όλα και να επανέλθουν τώρα τα προβλήματα οξύτερα. Οι αγρότες δεν έχουν πλέον εμπιστοσύνη στους πολιτικούς. Ο κλονισμός της πίστης στην ειλικρίνεια και στη φερεγγυότητα των εκάστοτε κυβερνώντων κάνει αυτονόητα τον πολίτη άπιστο, δύσπιστο, απείθαρχο σε κάθε μέτρο που παίρνει το Κράτος: «Πεθαίνει η πίστη και φουντώνει η απιστία», έλεγε ο Σοφοκλής (Οιδίπους επί Κολωνώ, 611). Εάν ο πρωθυπουργός ήταν ειλικρινής στους αγρότες και γενικότερα στο λαό, υποσχόμενος όπως ο Τσόρτσιλ «μόνο δάκρυα και αίμα», και θα είχε επανεκλεγεί και θα συναντούσε κατά πολύ ολιγότερες αντιδράσεις. Τώρα τον βαρύνει κι αυτόν η αναξιοπιστία. Και η ευθύνη του είναι βαρύτατη. Γι' αυτό και η κυβέρνηση του σήμερα εμφανίζεται όμηρος των δικών της ανακολουθιών κι απατηλών υποσχέσεων. Και τούτο, γιατί στη χώρα μας ασκείται μια πολιτική της διαφθοράς και μια παιδεία της διάλυσης. Και δεν σκεπτόμαστε ότι μια κοινωνία δημοκρατική υφίσταται μόνον όταν αυτή καθοδηγείται από πνεύμα δικαιοσύνης κι αξιοκρατίας. Εμείς στρεφόμαστε διαρκώς κι αενάως κατά τον πιο ξεδιάντροπο τρόπο προς το ατομικό μας συμφέρον. Άγνωστο δε πότε θα συνειδητοποιήσουμε την κατάσταση μας και θα θελήσουμε ν' αλλάξουμε νοοτροπία.

Η κυβέρνηση ευθύνεται, επειδή έχει καθυστερήσει αδικαιολόγητα στην καθυστέρηση βασικών αιτημάτων των αγροτών, που είχε υποσχεθεί όταν πάλι είχαν τα μπλόκα στις εθνικές οδούς. Η κυβέρνηση, η οποία, ενώ αρνείται τις απατηλές προεκλογικές υποσχέσεις της, απ' τη μια μεριά αρνείται τη ρύθμιση των αγροτικών χρεών, απ' την άλλη ρυθμίζει χαριστικά βεβαιωμένες οφειλές προς το δημόσιο που προέρχονται από φοροκλοπή και εισφοροδιαφυγή. Χαρίζει χρέη στον Βαρδινογιάννη, τον Λάτση και τον Ολυμπιακό και καταδικάζει σε μόνιμη λιτότητα τον αγρότη. Κι αυτό είναι σώφρων και εκσυγχρονιστική πολιτική...

Όλες οι κυβερνήσεις απ' το 1980 ευθύνονται, όπως κι οι αγρότες που έμαθαν να στηρίζονται στην πολιτική των επιδοτήσεων (εθνική και κοινοτική) κι όχι να προχωρήσουν σ' αναδιαρθρώσεις των καλλιεργειών τους. Προτιμούσαν ν' αυξάνουν το εισόδημα τους με μια περιέργη λογική του τύπου «θα μας ταΐζουν οι κουτόφραγκοι» ή «να τα πάρουμε σήμερα και γι' αύριο έχει ο Θεός...» Ενώ γνώριζαν ότι οι κοινοτικές στηρίξεις σταδιακά θα μειώνονται. Και τώρα που έφτασε ο κόμπος στο χτένι, επιμένουν στη συνέχιση μιας κατάστασης της οποίας είχε προαναγγελθεί ο θάνατος.. Όλες οι κυβερνήσεις, απ' την πλήρη ένταξη μας στην Κοινότητα, αδιαφόρησαν εντελώς για τις ριζικές διαρθρωτικές μεταβολές στην οικονομία, στην κοινωνία και στην πολιτική που θα επέρχονταν στη χώρα μας. Απλώς εκμεταλλεύτηκαν τις παροχές και τα διάφορα Διαρθρωτικά Ταμεία για να «πλουτίσουν» οι αγρότες σε βάρος των «κουτόφραγκων». Και διαφθάρηκαν γενιές ολόκληρες αγροτών που απολάμβαναν τα χρήματα της Κοινότητας χωρίς ν' αντιλαμβάνονται ότι αυτό το μάννα εξ ουρανού θα σταματούσε κάποτε. Ενώ οι κυβερνήσεις φρόντιζαν ν' αποκοιμίζουν τους αγρότες με συνθήματα και με

παροχές .Σε βάρος των κυβερνήσεων υπάρχει και μια βαριά κατηγορία απ' την Κοινότητα. Ο αρμόδιος για τα κοινωνικά θέματα επίτροπος Πάτριεϋ Φλιν τις κατηγορεί «για τη χαμηλή, έως μηδενική σ' ορισμένες περιπτώσεις απορροφητικότητα, που ζημιώνουν τα προγράμματα του πακέτου Ντελόρ». Και τα χρήματα αυτά επιστρέφονται («Οικονομική Καθημερινή», 6,12,1996). Και τα περισσότερα αφορούν τη γεωργία. Γιατί οι αρμόδιοι περί άλλα τυρβάζουν. Ακόμη και κρατική θυγατρική Τράπεζα εξέδιδε πλαστά τιμολόγια. Δηλαδή το Κράτος κλέβει και το Κράτος καταγγέλλει... Ενώ τους φοροφυγάδες τους απειλεί ότι θα κλείσει τις επιχειρήσεις τους. Και πέρσι είχε βάλει λουκέτο σ' ένα... κουρείο, μια ταβέρνα κι ένα ψιλικατζίδικο. Φέτος άγνωστο τι θα γίνει... μπορεί να κλείσουν κανένα περίπτερο... Παρ' όλα αυτά και σήμερα ακόμη οι αρμόδιοι δεν μπορούν ν' αντιληφθούν ότι το αγροτικό πρόβλημα είναι κατ' εξοχήν εγγειοδιαρθρωτικό. Ο μικρός και κατακερματισμένος κλήρος (μέσος όρος 30 στρέμματα, έναντι 150 της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 400 των ΗΠΑ), απαιτεί νέα θεσμική μορφή γεωργικής εκμετάλλευσης. Τα προβλήματα των αγροτών δεν μπορούν να λυθούν ούτε με τη μείωση της τιμής πετρελαίου ούτε με την πρόσθετη ενίσχυση τους. Γιατί το κόστος της παραγωγής δεν μπορεί να καλυφθεί απ' τις τιμές που συνεχώς αυξάνουν. Χρειάζεται συνολική αντιμετώπιση όλων των δυνάμεων, τόσο από την πολιτεία, όσο κι απ' τους παραγωγούς. Το αγροτικό πρόβλημα δεν μπορεί ν' αντιμετωπιστεί μ' ασπιρίνες, όπως επιδιώκουν οι «τεμπέληδες της εύφορης κοιλάδας» της Αττικής, όπως λέει κι ο Γ. Μαρίνος. Ο πονοκέφαλος θα ξαναεκδηλωθεί αργά ή γρήγορα. Απαιτείται εκπόνηση μιας μακροπρόθεσμης επεξεργασμένης αγροτικής πολιτικής που θα δώσει λύσεις και θα προσφέρει προοπτική κι όχι εμβληματικές λύσεις, προσωρινές και θνησιγενείς... Χρειάζονται μέτρα που θα δρομολογούν τη ριζική λύση του προβλήματος. Γιατί, κι αν εκδηλωθούν κάποιες πυροσβεστικές ρυθμίσεις, το αγροτικό πρόβλημα θα μείνει ανοιχτό και σε λίγο θα το βρούμε μπροστά μας γιγαντεμένο και θα ξαναβγούν στο δρόμο τρακτέρ για τα μπλόκα. Αυτά όμως δεν μπορούν να κόψουν τους γόρδιους δεσμούς... Σήμερα, ένα άλλο σχήμα πρέπει να δημιουργηθεί, που θα στηρίζει την παραγωγή και θα προσφέρει ικανοποιητικό εισόδημα στους αγρότες και θα δώσει ζωντάνια στην ύπαιθρο και που θα στηρίζεται στο Συνεταιρισμό. Αλλά σε Συνεταιρισμό ανασυγκροτούμενο με τα επιστημονικά δεδομένα. Ένας τέτοιος Συνεταιρισμός και τους αγρότες θα εξυπηρετήσει αλλά κι οι χιλιάδες άνεργοι, παιδιά των αγροτών, θ' απασχοληθούν. Γιατί η λύση του αγροτικού προβλήματος δεν είναι η ενίσχυση απ' τα κρατικά ταμεία του εισοδήματος των αγροτών, αλλά ο εκσυγχρονισμός της πρωτογενούς παραγωγής, έτσι ώστε να γίνει ανταγωνιστική στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μ.Π. Βλέπουμε κάθε χρόνο εξεγέρσεις αγροτών που ρίχνουν την ευθύνη στους πολιτικούς της εκάστοτε κυβέρνησης. Αυτοί δεν φταίνε ποτέ; Γιατί όταν τους καλούν για ομιλίες δεν παρουσιάζονται και πέφτουν συνεχώς θύματα της ίδιας κυβερνητικής πολιτικής μετά από φρούδες υποσχέσεις;

Γ.Π. Η εξέγερση των αγροτών είναι αποτέλεσμα της εξαθλίωσης τους. Και η φωνή τους έγινε αρκετά δυνατή κι ομόψυχη, γιατί πίσω απ' τη φωνή υπάρχει οργανωμένη δύναμη και πίσω απ' τη δύναμη υπάρχει ορθολογική και θαρραλέα σκέψη. Και η κυβέρνηση οφείλει να δώσει λύση οριστική στα προβλήματα τους. Αλλά η κυβέρνηση, αντί να σκύψει στα προβλήματα τους, τους

κατηγορεί ότι υποκινούνται απ' την Αριστερό δεξιά. Αλλά τέτοιος συνωστισμός πάθους και διεκδικήσεων δεν υποκινείται. Έχει σχηματιστεί με τα χρόνια, συσσωρεύτηκε και ξέσπασε. Και την αποκλειστική ευθύνη φέρουν οι πολιτικοί, γιατί αυτοί τον είχαν προετοιμάσει. Κι όπως γράφει η «Καθημερινή», κραυγάζει σήμερα ο αγρότης για ν' ακούσει «την ίδια του την απόγνωση και την ηχώ των κάλπικων υποσχέσεων». Οι πολιτικοί διέφθειραν τους αγρότες κι ακρωτηρίασαν τις ελπίδες του. Ο πρωθυπουργός, ενώ περιγράφει με τα μελανότερα χρώματα το εθνικό σκηνικό, εν τούτοις δεν παίρνει και τις ανάλογες αποφάσεις για να υπάρξει ένα τέλος. Και δημιουργείται η εντύπωση ότι η κυβέρνηση θέλει το πράγμα να φθάσει στο απροχώρητο ή να υπάρξει κοινωνική σύγκρουση μεταξύ των διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Με την εξέγερση των αγροτών, η κυβέρνηση απέδειξε ότι δεν διαθέτει ευελιξία και πολιτική φαντασία. Γιατί η διαχείριση μιας κρίσης απαιτεί συντονισμό ενεργειών, συγκερασμό απόψεων και ιδεών, συλλογική προσπάθεια κι ενεργοποίηση στελεχών που έχουν πείρα, κύρος κι ερείσματα, όχι μόνον στον κομματικό αλλά και στον ευρύτερο πολιτικό χώρο και στην κοινωνία. Η άρνηση του πρωθυπουργού να δεχτεί τους αγρότες είναι μεγάλο πολιτικό σφάλμα. Γιατί διάλογος δεν σημαίνει μόνον παροχές και υποχώρηση σ' όλα. Σημαίνει προσέγγιση, πειθώ κι αμοιβαία κατανόηση. Μια δε άρνηση μπορεί να κάνει την κρίση χιονοστιβάδα, μ' ανυπολόγιστες συνέπειες για τον τόπο. Ο πρωθυπουργός με την άρνηση του στερεί από τους αγρότες το βασικό ρόλο σε μια «σοσιαλιστική κοινωνία». Η δε λογική του ότι «προτιμώ να πέσω παρά να υποχωρήσω» μπορεί να έχει την αξία της για εσωκομματικές διεργασίες, αλλά δεν έχει καμιά θέση σ' αντιπαραθέσεις του Κράτους με συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες. Χρειάζεται τόλμη. Και η κυβέρνηση οφείλει να κάνει το πρώτο βήμα. Αν δε η κυβέρνηση επιμένει, τότε η γραμμή της αδιαλλαξίας θα έχει ως φυσική της συνέχεια την επιβολή του Κράτους με την καταστολή, το αίμα και το χάος... Και τότε η ευθύνη της είναι τεράστια... Ο αρμόδιος υπουργός Στέφανος Τζουμάκας, που αποκαλεί τους αγρότες «βαρυποινίτες» που υποκινούνται απ' τη «Μαφία» του βαμβακιού, αρνείται να συζητήσει σε τηλεοπτικό κανάλι με τη Συντονιστική Επιτροπή των εξεγερθέντων αγροτών, με τη δικαιολογία ότι αυτός δεν συμμετέχει σε «σούου». Τον καιρό όμως, τονίζει ο Π. Μπουκάλας, που χρειαζόταν τη δημοσιότητα για να εισπράξει το προφίλ «ενός σταθερού λαϊκού αμφισβητία», έτρεχε σε τηλεοπτικές συζητήσεις... Έπειτα, κατηγορεί το ΚΚΕ ως υπεύθυνο της εξέγερσης των αγροτών. Δεν νομίζει ότι αργά ξιφούλκησε κατά του ΚΚΕ, όταν επί δεκαετίες συνέπλεε μ' αυτό θεωρώντας το δημοκρατικό; Αξίζει δε ανταπάντηση η κυνική απάντηση του υπουργού Γεωργιάς, που είναι ό,τι χειρότερο μπορούσε να βρεθεί σ' αυτή την κρίσιμη στιγμή στην Πλατεία Βάθης. Όταν τον ρωτούν γιατί η κυβέρνηση ρύθμισε τα χρέη των εφοπλιστών και των ποδοσφαιρικών εταιρειών κι αρνείται να ικανοποιήσει τα αιτήματα των αγροτών, απαντά: «Στην περίπτωση των ποδοσφαιριστών αλλά και τα κότερα των εφοπλιστών... λογική είναι η ρύθμιση, γιατί δεν εκταμιεύσαμε χρήματα» («Παρόν», 15.12.96). Προφανώς, ο υπουργός περνάει τους αγρότες ότι συνεχίζουν να τρώνε κουτόχορτο... Αλίμονο του. Ως προς την αξιωματική αντιπολίτευση, όπου νομείς και μνηστήρες του αρχηγικού θώκου αλληλοαμφισβητούνται λυσσαλέα κι αβυσσαλέα και μιμούνται τους ευγενείς της μεσαιωνικής Φλωρεντίας και κατατρύχονται ο ένας από τον άλλο, κινδυνεύει να χαθεί. Σήμερα δε με την εξέγερση των αγροτών, κολακεύει το συμφέρον που επιδιώκει και καλλιεργεί το δέντρο για να φάει τον καρπό του, που θα έλεγε ο Λασκαράτος. Ενώ οι υπόλοιποι του Λεωνίδα στο Κοινοβούλιο, που ύπνωπταν μακάριοι στις Θερμοπύλες του εθνικού συμφέροντος,

αφήνοντας ν' αλωνίζει ανεμπόδιστα ο Εφιάλτης της κρίσης και δεν ξύπνησαν παρά μόνον όταν η σεισμική εξέγερση τράνταξε τη χώρα, εν τούτοις δεν έκριναν σκόπιμο να επισκεφθούν τα μπλόκα των αγροτών ή να καταθέσουν μια απλή ερώτηση στη Βουλή... Και τούτο, γιατί ποτέ δεν ελέγχονται και ουδέποτε κρίνονται. Οι εκσυγχρονιστές του ΠΑΣΟΚ ομιλούν για νέο ΠΑΣΟΚ. Κι όλα τα σφάλματα τα φορτώνουν στο παλιό ΠΑΣΟΚ. Ξεχνούν ότι ήσαν μέλη των κυβερνήσεων Παπανδρέου. Οι δε φιλελεύθεροι της Νέας Δημοκρατίας τα φορτώνουν στον Καραμανλή... Τους αγρότες τους άφησαν στην τύχη τους. Η κυβέρνηση αδιαφορεί, ενώ οι «μέντορες» της Ενωμένης Ευρώπης θέλουν να μειώσουν το ποσοστό της αγροτικής τάξης μέχρι σχεδόν εξαφανίσεως. Για φέτος δε η στατιστική της προβλέπει μείωση του εισοδήματος των αγροτών της τάξης του 2,1% σε σχέση με το εισόδημα τους το 1995, ενώ η αναμενόμενη μέση αύξηση του αγροτικού εισοδήματος στις περισσότερες κοινοτικές χώρες υπολογίζεται σε 5,15%, μια αύξηση ανάλογη του 1995. Ο καθηγητής του Παντείου Πανεπιστημίου Αντ. Μωυσιδης γράφει ότι μέσα σε 12 χρόνια (1977-1989) παρουσιάζεται το εξής πρωτόφαντο φαινόμενο. Το 1991 οι αγρότες αντιπροσώπευαν το 18% του ενεργού συνολικού πληθυσμού της χώρας έναντι του 53% που ήταν το 1961. Το 55% δε των αρχηγών των αγροτικών εκμεταλλεύσεων είναι ηλικίας άνω των 55 χρόνων. Και το χειρότερο, για τους περισσότερους δεν υπάρχει διάδοχος... Οι 700.000 γεωργικές εκμεταλλεύσεις δεν είναι βιώσιμες, γιατί, όταν συντελούνταν η έξοδος του αγροτικού πληθυσμού απ' τη γεωργία, δεν λήφθηκε επί 40 συναπτά χρόνια καμιά μέριμνα για να περάσει η εκμετάλλευση της γεωργικής γης σ' αυτούς που απέμειναν. Ο γεωργικός πληθυσμός αφέθηκε στην τύχη του και γέρασε σε βαθμό που δεν είναι πια επιδεκτικός της νέας τεχνολογίας. Το επιτόκιο στην Ελλάδα είναι 15% έναντι 5% στην Ενωμένη Ευρώπη. Δεν υπάρχει μητρώο αγροτών, ώστε οι εκπρόσωποι τους να είναι γνήσια εκλεγμένοι και πραγματικοί επαγγελματίες γεωργοί. Οι Συνεταιρισμοί είναι κομματικά όργανα. Σήμερα με τη γεωργία ασχολούνται οι Αλβανοί, που υπάγονται στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης κι όχι στο αρμόδιο Υπουργείο. Κάποτε όμως έρχεται η αλήθεια, και τότε...

Μ.Π. Να έρθουμε στους καπνοπαραγωγούς που είναι όπως λες, η πιο εξαθλιωμένη μερίδα του αγροτικού κόσμου. Γιατί;

Γ.Π. Ναι και το επαναλαμβάνω. Η πλέον εξαθλιωμένη μερίδα του αγροτικού κόσμου είναι οι καπνοπαραγωγοί. Και μπροστά σ' αυτόν το θανάσιμο κίνδυνο που βρίσκονται, κανένα μέσο και κανένα μέτρο δεν είναι ανεπίτρεπτο κι ανήθικο για την ιοβόλο κι ανθρωποβόρο αράχνη που έχει απλώσει πάνω τους το δίχτυ της συμφοράς. Όλοι δε αυτοί, απ' τους υπεύθυνους κι αρμόδιους, που περιφέρονται κλασαυχενιζόμενοι, είναι οι ηθικοί αυτουργοί, γιατί αυτοί σφυρηλάτησαν τις παγίδες που έπιασαν τους καπνοπαραγωγούς με το ανεξέλεγκτο βήμα τους... Τους αξίζουν οι λίθοι του αναθέματος κι όχι τα έδρανα της Βουλής. Γιατί αυτοί στάθηκαν οι ιοβόλοι καρποί της κρίσης... Η πάντοτε εγκαταλειμμένη και υποανάπτυκτη Αιτωλοακαρνανία επιβάλλεται, σήμερα μάλιστα μετά την εξαφάνιση των καπνών, να υπαχθεί στο νόμο 1892/90. Η σημερινή καταίγίδα των αγροτών δίνει την ευκαιρία στην κυβέρνηση να ξεφυλλίσει τη φοβερή βίβλο της αγροτιάς. Όλες οι κυβερνήσεις επί χρόνια παρέλειψαν εγκληματικά να σχεδιάζουν αγροτική πολιτική στήριξης και διαρθρωτικών παρεμβάσεων για την πρωτογενή παραγωγή. Μ' αποτέλεσμα, ν' αφεθούν στην τύχη τους οι παραγωγοί. Μεγάλες ευθύνες

ανήκουν στο ΠΑΣΟΚ, που κυβέρνησε κατά την κρίσιμη δεκαετία του '80. Και προσωπικά ο πρωθυπουργός, που διατέλεσε σε καλές εποχές, λόγω της Κοινής Αγοράς, υπουργός Γεωργίας. Η κυβέρνηση οφείλει να σταματήσει να παίζει με τους αγρότες και να μην τους λείει ψέματα. Να παύσει να δίνει ψεύτικες υποσχέσεις, όπως έκανε στην προηγούμενη αγροτική εξέγερση του 1995. Πρέπει ν' αναψηλαφήσει το καίριο αυτό θέμα, το Αγροτικό, θαρραλέα, αφανάτιστα κι αφατρίαστα. Οφείλει να δεσμευτεί στη λήψη θετικών μέτρων, που να δρομολογούν τη ριζική λύση του προβλήματος.

Μ.Π. Ποια είναι η δική σου συμμετοχή στην εξέγερση καπνοπαραγωγών στη Σφήνα;

Γ.Π. Οι καπνοπαραγωγοί του Ξηρομέρου και του Βάλτου στέναζαν κάτω από το βήμα της εκμετάλλευσης, μορφής δουλείας που δεν αναφέρεται στην ιστορία. Αλλά και οι λαοί έχουν ψυχή. Και η ψυχή του καπνοπαραγωγικού κόσμου ηλέκτρισε και έκανε σιδερένια τη θέληση και το πνεύμα του. Από τα στήθη του ξέσπασε "Κάτω οι εκμεταλλευτές του προϊόντος μας. Η 8η Σεπτέμβρη 1962, που συνδέεται με τα αιματηρά γεγονότα της Σφήνας - Βάλτου και με τη μεγάλη θυσία που προσέφεραν οι καπνοπαραγωγοί του Ξηρομέρου και του Βάλτου, το θάνατο του Δημήτρη Βλάχου, έχει την προϊστορία της. Το πλήθος των καπνοπαραγωγών έχοντας επικεφαλής φωτισμένους αγωνιστές, ρίχτηκε στον αγώνα της διεκδίκησης των δικαιωμάτων τους χωρίς υπολογισμούς. Το κράτος στο έπακρο όργανο των πανίσχυρων κεφαλαιούχων αντιμετώπισε τους ηρωικούς αγωνιστές ως αναρχικούς οι οποίοι δεν ζητούσαν παρά τα απλούστερα και στοιχειώδη δικαιώματα κάθε ελεύθερου ανθρώπου. Τα δικαιώματα της ζωής. Και αντί σταγόνες στοργής από το Κράτος, δέχθηκαν την ένοπλη επέμβαση Το αίμα του Βλάχου πότισε τη Σφήνα. Στις αρχές του 1962, ήταν στις καπναποθήκες των καπνοπαραγωγών Βάλτου, Ξηρομέρου και Τριχωνίδας, αδιάθετη ολόκληρη η παραγωγή καπνών εσωτερικής κατανάλωσης εσοδείας 1961. Η Κυβέρνηση Καραμανλή αναγκάστηκε ύστερα από πίεση και διαμαρτυρίες εκ μέρους του καπνοπαραγωγικού κόσμου της περιοχής, να δώσει εντολή προς τους καπνοβιομήχανους για να προβούν στην αγορά των καπνών εσωτερικής κατανάλωσης εσοδείας 1961 απ' την 1η Απρίλη 1962, κατά ποσοστό 20% μηνιαία, ώστε, μέχρι την 31 Αυγούστου του αυτού έτους να πωληθεί και το τελευταίο κιλό εσοδείας 1962, και εν συνεχεία η Κυβέρνηση προέβη στην χρηματοδότηση των καπνοβιομηχάνων. Οι καπνοβιομήχανοι παρά την Κυβερνητική απόφαση και παρ' ότι χρηματοδοτήθηκαν, δεν προέβησαν στην αγορά των καπνών κατά το ρυθμό που υπαγόρευε η Κυβερνητική απόφαση. Η κωλυσιεργία τους ήταν συστηματική και τούτο με την ανοχή και την ουσιαστική συμπαράσταση της Κυβέρνησης, η οποία πέραν της τυπικής της απόφασης, ουδεμία ουσιαστική πίεση ασκούσε επί των μεγιστάνων της καπνοβιομηχανίας, για την έγκαιρη και σε ικανοποιητικές τιμές αγορά των καπνών εσωτερικής κατανάλωσης του Νομού Αιτωλοακαρνανίας. Το αποτέλεσμα αυτής της συμπαιγνίας Κυβέρνησης - καπνοβιομηχάνων, υπήρξε ότι επί 7.500 περίπου τόνων συνολικής εσοδείας 1961, αγοράσθηκαν από την καπνοβιομηχανία σε πολύ εξευτελιστικές τιμές, μέχρι το Σεπτέμβρη 1962, 1.400 τόνοι και παρέμεινε τότε αδιάθετο ποσοστό 65% και πλέον της εσοδείας καπνών εσωτερικής κατανάλωσης 1961, της περιφέρειας του Νομού Αιτωλοακαρνανίας. Εμπαίχθηκαν τότε οι καπνοπαραγωγοί και τα καπνά υπήρχαν αδιάθετα και σάπιζαν στις αποθήκες, προς τον αποκλειστικό σκοπό να πιεσθούν οι ατυχείς και να δεχθούν

να πωλήσουν τα καπνά τους, που είναι ποτισμένα με το αίμα τους, στους καπνοβιομήχανους σε εξευτελιστικές τελείως τιμές. Γιατί οι τιμές τις οποίες προσέφεραν τότε οι καπνοβιομήχανοι, ήταν εξευτελιστικές. Οι προσφερθείσες τιμές το προηγούμενο έτος 1961 για την αγορά των καπνών εσοδείας 1960 κυμαίνονταν από 15-40 δρχ. κατά κιλό. Οι καπνοπαραγωγοί με τις τιμές αυτές δεν μπόρεσαν να πληρώσουν ούτε τα προς την Αγροτική Τράπεζα χρέη τους και ως εκ τούτου εύλογα προέβαλαν τότε το αίτημα της διάθεσης των καπνών τους σε τιμές ανώτερες απ' αυτές του προηγούμενου χρόνου κατά 50-40%, γιατί έτσι μόνο θα μπορούσαν να ξεχρεωθούν και να αντιμετωπίσουν τις στοιχειώδεις οικονομικές και βιοτικές τους ανάγκες. Οι καπνοβιομήχανοι όχι μόνο δεν προσέφεραν τιμές ανώτερες των του προηγούμενου έτους κατά 50-40%, όπως ζητούσαν οι καπνοπαραγωγοί, αλλά τουναντίον κατ' αρχάς δεν έδιναν ούτε την αύξηση την κατά 10% επί των τιμών του προηγούμενου έτους που αποφάσισε η Κυβέρνηση, κατόπιν του νέου φόρου που επέβαλε στα σιγαρέτα και που ανέρχονταν ως γνωστό σε 50-70 λεπτά κατά κουτί, αναλόγως. Δίκαιη, ως εκ τούτου, εύλογη και επιβεβλημένη υπήρξε η αγανάκτηση και κινητοποίηση των καπνοπαραγωγών η οποία κορυφώθηκε σε ένταση από τα μέσα Ιούλη 1962 και έφτασε στη επαναστατική εκείνη έκρηξη της 8ης Σεπτεμβρίου του ίδιου χρόνου. Διότι αποτελούσε και αποτελεί πρόκληση ο κατ' έτος συστηματικός εμπαιγμός σε βάρος τους, εκ μέρους των καπνοβιομήχανων, με τη συμπαράσταση της Κυβέρνησης. Αποτελεί πρόκληση σε βάρος των καπνοπαραγωγών, όταν η Κυβέρνηση επιβάλλει φόρο επί των σιγαρέτων υπέρ των καπνοβιομηχάνων, των περιπτερούχων κ.λ.π. ενώ στους καπνοπαραγωγούς δεν έδωσε ούτε ψυχούλα. Αποτέλεσε ιταμή πρόκληση για τους παραγωγούς, όταν η Κυβέρνηση επέτρεψε στους καπνοβιομήχανους να τους εκβιάζουν και να μένουν τα καπνά τους αδιάθετα, για να σαπίζουν στις αποθήκες. Αποτέλεσε κυνισμό από μέρους της τότε Κυβέρνησης Καραμανλή, όταν αρνήθηκε να δώσει στους καπνοπαραγωγούς τιμές, ικανές να αντιμετωπίσουν τις στοιχειώδεις βιοτικές τους ανάγκες, τη στιγμή που επέβαλλε βαρείς φόρους επί των ειδών πρώτης ανάγκης, οι οποίοι, έπληξαν τα ευρέα λαϊκά στρώματα και κατέβασαν περισσότερο το βιοτικό επίπεδο του Λαού. Αποτέλεσε πρόκληση ακόμα προς τους δυστυχείς καπνοπαραγωγούς η εκ μέρους της τότε Κυβέρνησης άρνηση για στοιχειώδη ικανοποίηση των λογικών και δίκαιων αιτημάτων των καπνοπαραγωγών Αιτωλοακαρνανίας, όταν αυτή η Κυβέρνηση της πλουτοκρατίας και των αδιάστακτων μονοπωλίων δε δίστασε να διπλασιάσει τη βασιλική χορηγία και να τριπλασιάσει τη χορηγία του διαδόχου του θρόνου. Κατόπιν τούτων, ως γνωστόν, στις 8 Σεπτεμβρίου οι καπνοπαραγωγοί των Επαρχιών Βάλτου και Ξηρομέρου κατέβηκαν σε προειδοποιητική διαδήλωση διαμαρτυρίας, για το αίσχος αυτό που γινόταν σε βάρος τους εκ μέρους των Καπνοβιομηχάνων και της Κυβέρνησης Καραμανλή. Τέσσερις χιλιάδες και πλέον καπνοπαραγωγοί των Επαρχιών Ξηρομέρου και Βάλτου, σύσσωμοι, σαν ένας άνθρωπος, με μόνο σύνθημα συναγερμού, τις κωδωνοκρουσίες των εκκλησιών κινήθηκαν από τα χωριά τους την 3η πρωινή στις 8 Σεπτεμβρίου 1962 και κατέλαβαν συν γυναιξί και τέκνοις τη δημόσια οδό Αμφιλοχίας -Αγρινίου. Συγκεκριμένα στο μεν το χωριό Στάνου-Βάλτου συγκεντρώθηκαν περί τις τρεις χιλιάδες καπνοπαραγωγοί, στο δε το χωριό Σφήνα-Βάλτου περί τους πεντακόσιους. Και εκεί αντιμετώπισαν με γενναιότητα και ανδρισμό, αντάξιο της ηρωικής Ελληνικής αγροτιάς, την κυνική και βάνουση επίθεση της Κυβέρνησης. Όλοι οι συγκεντρωθέντες αγρότες, άνδρες και γυναίκες, γέροι και νέοι, ακόμα και τα μικρά παιδιά, με μια φωνή απάντησαν στους

Κυβερνητικούς εκπροσώπους και στη Χωροφυλακή, ότι δεν θα διαλυθούν αν δεν ικανοποιηθούν τα δίκαια αιτήματα τους και ότι είναι διατεθειμένοι να πέσουν όλοι για τον δίκαιο αγώνα τους. Και στην ομόθυμη αυτή διαδήλωση των αγροτών, οι Χωροφύλακες, παρουσία του Νομάρχη Αιτωλοακαρνανίας Ιωάννη Μήλλιου, του Εισαγγελέα Πρωτοδικών Μεσολογγίου Δημόπουλου, του Αντιεισαγγελέα Πρωτοδικών Αγρινίου Αθανασίου Πέταλα και του Βουλευτή της δεξιάς Νικολάου Φαρμάκη, πυροβόλησαν εναντίον τους αδίστακτα. Και το αίμα των ατυχών παραγωγών χύθηκε και έβαψε την δημόσια οδό Αγρινίου - Αμφιλοχίας. Ο μικρός Ευστάθιος Μπίλιας (μόλις 10 ετών), από το χωριό Μαχαλά - Ξηρομέρου τραυματίστηκε ενώ ο Δημήτρης Βλάχος τραυματίστηκε θανάσιμα και μεταφέρθηκε στο Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο Αγρινίου, όπου υπέκυψε στο μοιραίο. Ο ατυχής καπνοπαραγωγός Δημήτρης Βλάχος απ' τη Λεπενού Βάλτου, σκοτώθηκε απ' τις σφαίρες της Χωροφυλακής στη γέφυρα της Σφήνας την 1.30 μμ. της ημέρας εκείνης και έπεσε, ηρωικό ολοκαύτωμα, στις επάλξεις της ωραίας αυτής αγροτικής εξόρμησης. Ο Δημήτρης Βλάχος αποτελεί πλέον σύμβολο των ευγενών κοινωνικών αγώνων της αγροτικής τάξης, ενθαρρύνει με το παράδειγμα της θυσίας του και εμπνέει με τον θάνατο του τους αγώνες ολόκληρου του αγροτικού λαού της Ελλάδας. Οι αγρότες και ειδικότερα οι καπνοπαραγωγοί της Αιτωλοακαρνανίας, θα συνεχίσουν τους αγώνες τους και θα αντιμετωπίσουν και στο μέλλον με γενναιότητα και θάρρος τις ανάληπτες και αντιλαϊκές Κυβερνήσεις που θα συμμαχήσουν με τους Καπνοβιομήχανους εναντίον τους. Είναι βέβαιο ότι οι ωραίοι αγώνες των καπνοπαραγωγών του Βάλτου και του Ξηρομέρου θα συνεχιστούν με μεγαλύτερο πάθος, με ηρωικότερη έξαρση και με αμείωτη οξύτητα και θα αποτελέσουν παράδειγμα προς μίμηση από ολόκληρο τον αγροτικό κόσμο και τώρα και στο μέλλον. Και οι ευγενείς αυτοί Κοινωνικοί αγώνες των καταπιεζόμενων, τελικά θα οδηγούν στην επιτυχία και στη Νίκη. Διότι ως βάθρο τους έχουν το δίκαιο και σημαία τους έχουν τη δικαιοσύνη. Όταν, με την πάροδο του χρόνου, εξαφανισθεί η περίοδος του αναρχισμού και θα παύσει να τυφλώνει τον νου το πάθος, εκεί όπου χύθηκε το τίμιο αίμα του ένα απέριπτο μνημείο θα υψωθεί, για να διατηρεί ζωντανή την μνήμη του ήρωα και την ευγνωμοσύνη των καπνοπαραγωγών. Τότε, οι μεταγενέστεροι θα επανέρχονται και θα συζητούν περί αυτού και της θυσίας του, η οποία όσο η προοπτική μακραίνει, τόσο θα φαίνεται μεγαλύτερη, απίθανη και θα προσλαμβάνει την μορφή του θρύλου, με τον οποίον θα γαλουχούνται οι γενιές του μέλλοντος, Και ο θρύλος αυτός, κτήμα ες αεί των καπνοπαραγωγών, θα μεγαλώνει συνεχώς, θα γιγαντεύεται δια να λαμπρύνει και η εικόνα του Βλάχου, μαζί με των άλλων αγωνιστών, το ελληνικό αγροτικό στερέωμα. Και εκεί, στη Σφήνα, θα καταφθάνουν προσκυνητές καπνοπαραγωγοί από όλη την Ελλάδα, για να πυκνώνουν τις μεγάλες μάζας των Ακαρνανών, οι οποίες θα προχωρούν για να γονατίζουν μπροστά στη μορφή του μεγάλου αγωνιστή. Εκεί, θα πηγαίνουν κάθε χρόνο Κράτος και επίσημοι και θα καταθέτουν στεφάνια και θα ομολογούν ότι ο Δημήτριος Κ. Βλάχος που έπεσε, υπήρξε ηρωικός μάρτυρας της ελευθερίας, οδηγός και δημιουργός πολιτισμού και κοινωνικής και οικονομικής πρόοδου των συμπατριωτών του. Εμείς, μικροί και ασήμαντοι συνεχιστές εκείνου του αγώνα αισθανόμαστε την μεγάλη ευθύνη ότι στρατευόμαστε κάτω από την σημαία του. Από αυτήν την βαθειά συναίσθηση της ευθύνης αντλούμε επιμονή και επιμονή για το δύσκολο έργο μας. Υποκλινόμαστε με ευλάβεια στην μπροστά στη μνήμη του μεγάλου λαϊκού αγωνιστή, ο οποίος αναπαύεται στο πτωχό κοιμητήριο της λεβεντογέννας Λεπενούς. Υπήρξε άξιος ,

υπεράξιος της αγάπης του λαού. Ξόδεψε τη ζωή του στη υπηρεσία του Έθνους και στα συμφέροντα των καπνοπαραγωγών. Έγινε θρύλος των καπνοπαραγωγών. 8 Σεπτεμβρίου 1962 πέθανε πάνω στην ακμή της ηλικίας του. Μετά από πρόταση νόμου το 1964, οι γονείς πήραν τιμητική σύνταξη. (Στο βιβλίο του Πολιτικά και Κοινωνικά Κείμενα. Μνήμη Ανδρείας και Αρετής)

* Έχει δημοσιευτεί στο «Παρόν της Επαρχίας», Δεκέμβριος 1962 (Βιβλιοθήκη Βουλής, αριθ. 2295/8.4.1987). Το ίδιο και η πρόταση νόμου που ακολουθεί

Εν Αθήναις τη 15 Ιουνίου 1964

Ο προτείνων

Γεώργιος Δ. Παπαδημητρίου βουλευτής Αιτωλοακαρνανίας

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΔΕΛΦΟ ΤΟΥ Δ. ΒΛΑΧΟΥ

Λεπενού, 23.7.1996 Αγαπητέ Γιώργο,

Είσαι ο μόνος από τους ανθρώπους που υπηρετούν το δημόσιο βίο, είτε ως βουλευτής ή υπουργός, είτε και εκτός πολιτικής, που δεν ξεχνάς ποτέ την οικογένεια του αγωνιστή Δημητρίου Βλάχου. Γιατί, δυστυχώς, οι σημερινοί «συνάδελφοι» σου, όταν αναφέρονται στον αγωνιστή Δ. Βλάχο, το κάνουν μόνο και μόνο για προσωπική τους προβολή και για δημόσιες σχέσεις. Φίλε Γιώργο, θέλω να σε ευχαριστήσω ιδιαίτερα για την ευγενική και ανθρώπινη χειρονομία σου να αφιερώσεις αιογραφία του Αγίου Δημητρίου στη μνήμη του αδελφού μου, που κοσμεί την εκκλησία μας.

Σου είμαι βαθιά ευγνώμων εγώ και η οικογένεια μου.

Με φιλία και εκτίμηση Πάνος Βλάχος

Αδιαφορία του Κράτους ισοδυναμεί με έγκλημα κατά του λαού.

Χαρίλαος Τρικούπης

Απ' τα πρηνή των λόφων και τις πεδιάδες της Αιτωλοακαρνανίας ακούεται μια υπόκωφη βοή απόγνωσης, ανάμεικτη με κραυγή οργής. Προέρχεται απ' τους εναπομείναντες μέχρι σήμερα μετά την ένταξη μας στην ΕΟΚ καπνοπαραγωγούς, που κατατράχονται απ' την εξαθλίωση και την αγωνία. Στις απελπιστικές δραματικές εκκλήσεις τους, κανένας αρμόδιος δεν γίνεται δέκτης. Κι έτσι αρμενίζουν χωρίς πυξίδα και χωρίς γραμμή πλεύσης. Αλλά ενώ παραδέρονται αβοήθητοι στο πέλαγος της αβεβαιότητας και της αγωνίας, συλλαμβάνονται απ' τους караδοκούντες γύπες της κερδοσκοπίας, τους καπνεμπόρους. Παραδόθηκαν απ' το Κράτος, μετά την ένταξη, δέσμιοι στην προστασία των καπνεμπόρων. Κι έτσι, ο άλλοτε αυτός χρυσοφόρος ποταμός της τοπικής οικονομίας της Αιτωλοακαρνανίας, από πηγή ωφέλειας κατάντησε σήμερα αγωνία ασθμαίνουσα κι αφορμή δυστυχίας. Οι καπνέμποροι επιδεικνύουν

απέναντι των καπνοπαραγωγών συμπυκνωμένη αναλγησία και τυφλή κοινωνική περιφρόνηση. Και μέσα στο ζόφο και τη νέφωση απελπισίας τους, τους απομυζούν τον ιδρώτα τους. Οι τιμές αγοράς που προσφέρουν για την παραγωγή του 1998 είναι εξευτελιστικές για τους απόκληρους ενώ για τους καπνεμπόρους οι τιμές εξαγωγής παραμένουν στα ίδια περσινά επίπεδα. Οι υδροκέφαλοι της οικονομικής ολιγαρχίας και των κοινωνικών προνομίων δεν προσφέρουν ούτε τα ψυχία της τραπέζης τους ως αμοιβή για τον καρπό των μόχθων των καπνοπαραγωγών. Ούτε τα έξοδα της πολυδάπανης καλλιέργειας. Αδιαφορούν εάν οι καπνοπαραγωγοί ζουν μέσα σε μια κατάσταση εκφυλιστικής ένδειας και βαδίζουν την προϊούσα οικονομική ασφυξία και το βραδύ θάνατο, απαράδεκτο για ελεύθερους ανθρώπους και για το σύγχρονο πολιτισμό.

* Έχει δημοσιευτεί στις εφημερίδες του Αγρινίου «Νέοι Καιροί» (8.12.98), «Εβδομάδα» (7.12.98), «Μαχητής» (9.12.98), «Αγρίνιο» (9.12.98) και του Μεσολογγίου «Ελεύθερη Φωνή Αιτωλοακαρνανίας» (3.12.98)

Μ.Π. Παρά τα μεγάλα προβλήματα που κάνουν την αγροτιά να παραπαίει και η επιβίωση της να γίνεται δυσβάσταχτη τα πρωτοκλασάτα στελέχη συνεχίζουν να αδιαφορούν γνωρίζοντας ότι στο τέλος της τετραετίας θα τους οδηγήσουν στη κάλη με τα γνωστά τους τερτίπια.

Γ.Π. Σήμερα έχουμε ένα πρωθυπουργό, ο οποίος, αντί ν' ασχολείται με τους εξεγερθέντες αγρότες, παρακολουθεί με τον πρόεδρο της Βουλής την αναμέτρηση του Ολυμπιακού και του Παναθηναϊκού (9.12.1996). Μια Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΠΑΣΟΚ να παραπαίει και να ψάχνεται. Κι ένα κόμμα χωρίς συνοχή και μ' εμφανή την έλλειψη συντονισμού μεταξύ κυβέρνησης και Κοινοβουλευτικής Ομάδας και κόμματος. Και μια αξιωματική αντιπολίτευση που πάει να μεταβληθεί σε σχολή περιπατητικών φιλοσόφων κι άλλων λογίων, Όλοι δε οι αυτοονομαζόμενοι «πρωτοκλασάτοι» των μεγάλων κομμάτων έχουν στήσει μπαϊράκι και προσπαθούν να προσεταιριστούν στελέχη για να θεμελιώσουν την επόμενη μέρα... Και τούτο, γιατί είναι βέβαιοι ότι αύριο ο λαός θα προσέλθει ως αγέλη στις κάλπες... Η βασική αιτία της σημερινής κακοδαιμονίας των αγροτών είναι ένας πρωτοφανής λόγος. Οι κυβερνήσεις της Μεταπολίτευσης, πρωτοστατούσων των «φιλαγροτικών» Παπανδρεϊκών, χρησιμοποίησαν τους κοινωνικούς πόρους προς τη γεωργία όχι για τον εκσυγχρονισμό της, αλλά για ν' αποκτήσουν κομματική πελατεία στην ύπαιθρο. Και τα χρήματα, όπως γράφει ο καθηγητής Ν. Μουζέλης, πήγαν παντού, απ' τον τζόγο και τα μπουζούκια ως τα πολυτελή αυτοκίνητα, εκτός από εκεί όπου έπρεπε να πάνε. Στις δικές μου διαμαρτυρίες, η μόνιμη επωδός ήταν ότι είμαι... παλαιοκομματικός. Τώρα που μ' ενθυμούνται, είναι πολύ αργά... Οι κυβερνήσεις της δεκαετίας του '80 είναι υπεύθυνες για το παρασιτικό μοντέλο ανάπτυξης της γεωργίας μας, που η εφαρμογή του οδήγησε στη μονοδιάστατη στήριξη, στις επιδοτήσεις της Κοινότητας. Το ΠΑΣΟΚ φέρει μεγάλη ευθύνη, εξ άλλου το ομολογούν σήμερα πολλά κυβερνητικά στελέχη, γιατί όλα τα χρόνια που κυβερνούσε στη δεκαετία του '80 δεν σημειώθηκε καμιά ανάπτυξη και δεν έγινε καμιά επένδυση στον τομέα της γεωργίας. Δεν δόθηκαν δυνατότητες γι' αναδιάρθρωση καλλιεργειών και δεν έγιναν επενδύσεις σ' αρδευτικά έργα και σ' άλλη υποδομή. Η κυβέρνηση όφειλε να πει την αλήθεια στους αγρότες, και μαζί μ' αυτούς κι όχι κόντρα σ' αυτούς να δώσουν μάχη για τη λύση του αγροτικού προβλήματος. Η φράση «δεν συζητώ» μπορεί να χαρακτηρίζει τους ηγέτες τριτοκοσμικών μονοκομματικών κυβερνήσεων, όχι όμως και τον

πρωθυπουργό της Ελλάδας, ο οποίος δηλώνει «ευρωπαϊστής-εκσυγχρονιστής». Πρέπει να σταματήσει ο κομματικός πετροπόλεμος και να βάλουν όλοι μαζί ένα νέο θεμέλιο για τη χώρα. Πρέπει να επικρατήσει πνεύμα περισυλλογής. Γιατί, αν φύγουμε απ' την Ευρωπαϊκή Ένωση, η μείωση του εισοδήματος των αγροτών, με τα σημερινά δεδομένα, θα είναι κάθετη. Ο πρωθυπουργός της χώρας πρέπει να συζητεί μ' όλους και λύνει προβλήματα, δεν αντιδικεί, δεν συγκρούεται, δεν επιζητεί νίκες και ήττες έναντι κομματικών ομάδων. Οφείλει δε να έχει πειστικό πολιτικό λόγο, όπως και πολιτική φαντασία στην αναζήτηση οδών διαφυγής απ' τ' αδιέξοδα. Και με τους αγρότες οφείλει να έχει διάλογο ειλικρινή, άδολο, λεπτομερειακό σ' εξαντλητικό σημείο. Χρειάζεται μια προσεκτική κι αναλυτική συζήτηση κάτω από εθνικό πρίσμα. Τελειώνω με τα λόγια του εθνάρχη Ελευθερίου Βενιζέλου, με τα οποία άρχισα: «Οι αγρότες είναι η σπονδυλική στήλη του Έθνους. Η εγκατάλειψις των ισοδυναμεί με προδοσίαν».

Αθήνα, 20 Δεκεμβρίου 1996

Μ.Π. Ενώ ο λαός φώναζε «ΕΟΚ και NATO το ίδιο συνδικάτο» εμπνευσμένο από το πρόγραμμα και τη βούληση του ΠΑΣΟΚ όταν βγει κυβέρνηση να βγει από την ΕΟΚ, ο Ανδρέας παραμένει στην ΕΟΚ. Πώς το δικαιολογείς και γιατί άλλαξε στη πορεία;

Γ.Π. Ναι, το ΠΑΣΟΚ δυσπιστούσε για την ΕΟΚ, ο Ανδρέας Παπανδρέου όμως ήταν αισιόδοξος υπό την προϋπόθεση ότι θα δημιουργηθεί η κατάλληλη υποδομή. Γεγονός που δεν έγινε λόγω της αδιαφορίας των κυβερνήσεων. Μόνο για τους καπνοπαραγωγούς προέβλεπε δυσμενείς συνθήκες επειδή ο καπνός, το τσιγάρο είχε περάσει στην εκμετάλλευση των υπερπολυεθνικών μονοπωλίων. Γεγονός που έχει επαληθεύσει. Δεν έπαυε να αγωνίζεται παρά την αδιαφορία των συνεταιριστικών οργανώσεων και των καπνοπαραγωγών για να ληφθούν ειδικά μέτρα προστασίας του καπνού. Και θα πρέπει να αναγνωριστεί ότι αν δεν υπήρχε η ΕΟΚ, η Ελλάδα θα είχε συντριβεί προ πολλού οικονομικά χωρίς καμιά ελπίδα ανάρρωσης της οικονομίας της. Οι καπνοπαραγωγοί εγκαταλειμμένοι πια θρηνολογούν. Κανείς δεν συγκινείται με το δράμα τους. Έχουν αρχίσει στη γη τη θητεία τους στη κόλαση και μάλιστα ανάμεσα στην αφθονία και την ευμάρεια της κοινωνίας. Οι σφαίρες του Οργανισμού Καπνού και των Ιταλών ήταν η χαριστική βολή εναντίον τους. Αυτοί τους αποκοίμισαν. Αυτοί πέταξαν τον καταστρεπτικό υπερίτη στο Καπνικό του νομού μας που θα κατακαίει μόνιμα τη περιοχή. Την όλη τακτική του Οργανισμού Καπνού και την ασυδοσία των Ιταλών αφού δεν συγκινούνταν οι παράγοντες κατήγγελα με σχετική ερώτηση της 4ης Μαρτίου 1987 που τη γνωρίζουν οι καπνοπαραγωγοί καθώς κι επιστολή μου με τις προβλέψεις που επαληθεύτηκαν στο έπακρο. Τα πολλαπλά προβλήματα της αγροτικής τάξης από τα σπλάχνα της οποίας προέρχομαι με συγκινούσαν ιδιαίτερα. Κι αγωνίστηκα με φανατισμό για την ικανοποίησή τους. Σε όλη τη πολιτική πορεία αγωνίστηκα για να απαγκιστρώσω τους αγρότες από το κλοιό της εκμετάλλευσης. Αλλά και των κομμάτων που απομυζούν τον δυναμισμό τους. «Μύριζα» τις ραγδαίες εξελίξεις του Καπνικού κι αγωνιζόμουν με φανατισμό για να προλάβω τις μοιραίες εξελίξεις του. Κατείχα το καπνικό όσο ελάχιστοι. Στους αγώνες για τους καπνοπαραγωγούς ήμουν μόνος, εγκαταλειμμένος κι από τους ίδιους αλλά δεν σταματούσα να αγωνίζομαι. Η αποχή μου από τις Ευρωεκλογές του 1994 ήταν ένδειξη διαμαρτυρίας για την εγκατάλειψη των καπνοπαραγωγών. Στη Βουλή ως βουλευτής δεν έχανα ευκαιρία να μην εξιστορήσω τον ενδόμυχο πόνο των καπνοπαραγωγών για την επιδεικνυόμενη

αστοργία προς αυτούς από το επίσημο κράτος και να προτείνω θετικά μέτρα προστασίας τους με ειδικά υπομνήματα προς τις εκάστοτε κυβερνήσεις. Αγωνίστηκα σκληρά για την εξύψωση του οικονομικού, κοινωνικού και πολιτιστικού επιπέδου των παραγωγών και της διαμόρφωσης συνείδησης αλληλεγγύης μεταξύ τους. Παράλληλα με την εξυγίανση του συνεταιριστικού κινήματος αγωνίστηκα και για την ίδρυση των αγροτικών συλλόγων.

«Από την οδυνηρή πείρα της μακράς πολιτικής σταδιοδρομίας μου» έλεγε ο ίδιος «διαπίστωσα ότι η συμπαθής τάξη των καπνοπαραγωγών εμπαίζεται κατά τρόπο που δεν συνιστά κράτος σοβαρό και δίκαιο. Το κράτος εγκατέλειψε τη σπονδυλική στήλη μολονότι ότι ο καπνός αποτελεί τη σπονδυλική στήλη της εθνικής και δημόσιας οικονομίας. Εγκατέλειψε τους καπνοπαραγωγούς και το προϊόν στη τύχη τους. Οι πάντες τους εγκατέλειψαν. Υπεύθυνοι όμως είναι οι ίδιοι οι παραγωγοί. Περιορίζαν δηλαδή το ιδιαίτερο ενδιαφέρον τους για το καπνικό μόνο στο καφενείο μετά τη μεταπολίτευση. Δεν εκδήλωναν κανένα ενδιαφέρον για να το υποστηρίξουν. Ως προς τις συνεταιριστικές οργανώσεις αυτές ενδιαφέρονται μόνο για το κόμμα. Από παντού έρχονταν μηνύματα σκανδάλων στις συνεταιριστικές γεωργικές ενώσεις και τους συνεταιρισμούς και κανείς δεν νοιαζόταν. Οι αγροτικοί σύλλογοι έγιναν κομματικοί σύλλογοι. Τα εκάστοτε κυβερνητικά και κομματικά στελέχη που ήταν εντεταλμένα να προστατεύσουν τους καπνοπαραγωγούς, τους εκμεταλλεύονταν για να πλουτίσουν σε βάρος τους. Και όλα αυτά τα τρωκτικά της αγροτικής τάξης δεν τολμούσε να τα καταγγείλει κανείς γιατί στη πράξη έχει αποδειχθεί ότι οι αγρότες όχι μόνο τα δικαίωναν αλλά τα έστελναν και στη Βουλή.... Θα έπρεπε να είναι κανείς τυφλός και κουφός για να μη βλέπει και να μην ακούει την κατρακύλα και τους τριγμούς των προβλημάτων που έχουν συσσωρευτεί στη καπνική μας πολιτική από τις παραλείψεις των υπεύθυνων. Οι καπνοπαραγωγοί μας αν και έβλεπαν ότι βυθίζονται στο τέλμα του καταποντισμού, αντί να αφήσουν τη πολυπραγμοσύνη των καφενείων και να προσγειωθούν στη τραγική πραγματικότητα άθελα τους βοηθούσαν στη επιτάχυνση της καταστροφής τους. Στη περίοδο της οκταετίας ένα σοβαρό σκάνδαλο γύρω από το Καπνικό στο οποίο πρωταγωνιστούσε η δρώσα παραεξουσία που είχε απλώσει παντού τα πλοκάμια της, εξελισσόταν. Κι αυτό το κύκλωμα που ήταν ένα σκάνδαλο μαμούθ δυστυχώς συνεχίζεται. Λειτουργήσε από το 1982 με εκπληκτική αποτελεσματικότητα και μυστικότητα. Από το 1987 όμως όπως δείχνουν τα γεγονότα, κινήθηκε φανερά προς συγκεκριμένους και επιλεγμένους στόχους. Και πρωταγωνιστούσαν δυστυχώς πρόσωπα κυβερνητικά με εξόφθαλμη νοσηρότητα και αναμφισβήτητη ανοιχτή σύμπραξη σε αυτό. Κινήθηκαν πρόσωπα που χρησιμοποίησαν τις θέσεις τους για να ανοίξουν το δρόμο σε μια βρώμικη επιχείρηση, με το αζημίωτο. Και αυτές οι απίθανες συναλλαγές προκάλεσαν έντονες αντιδράσεις και σε αυτή τη ΣΕΚΕ. Αλλά ενώ καταγγέλλονται από τους υπαλλήλους του Οργανισμού αλλά και της ΣΕΚΕ ότι χθεσινοί «ανεπάγγελτοι και αδέκαροι» κινούνται με εκατομμύρια και χτίζουν πολυκατοικίες κανείς τους δεν συγκινήθηκε. Χωρίς αμφιβολία διέθεταν ισχυρούς προστάτες. Και μόνο όταν η συμμετοχή τους έγινε βούκινο και μετά από ισχυρές πιέσεις στο Κίνημα και στη Βουλή η κυβέρνηση αναγκάστηκε να τους απομακρύνει από τις θέσεις τους. Παρά τις πικρίες μου συνέχισα τον αγώνα για τη κάθαρση του καπνικού κυκλώματος και τη τιμωρία των ενόχων που διαθέτουν ισχυρούς προστάτες. Και το έκανα αναλογιζόμενος μόνο τις ιστορικές ευθύνες

έναντι του τόπου και των καπνοπαραγωγών. Απέναντι στις νέες γενιές που θα αναγκαστούν αύριο χωρίς διαβατήριο αυτή τη φορά να πάρουν το δρόμο της μεγάλης φυγής.

Μ.Π. Μπορεί να σε κατηγορούσαν ότι αγωνίστηκες για να προστατέψεις τη περιουσία σου....

Γ.Π. Ποια περιουσία να προστατεύσω; Όχι βέβαια. Οι καπνικές εκτάσεις πουλήθηκαν το 1935 προκειμένου να έρθουμε στην Αθήνα για να σπουδάσουν πέντε αγόρια. Θέλησα να προλάβω τη πλημμυρίδα για να μη συμπαρασύρει τους καπνοπαραγωγούς κι αφού συγκέντρωσα πληροφορίες από τα υπουργεία Γεωργίας, Εμπορίου, Σύλλογο Καπνεμπόρων, ΣΕΚΕ και από τον Τύπο της εποχής έστειλα στον πρόεδρο της κυβέρνησης και το εκτελεστικό γραφείο του ΠΑΣΟΚ σχετική επιστολή. Σ' αυτή κατήγγειλα με ατράνταχτα στοιχεία τις σκοτεινές κομπίνες που γίνονται σε βάρος του καπνού και μάλιστα με πρωτοβουλίες προσώπων που επιλέχτηκαν για να προστατεύσουν τους καπνοπαραγωγούς και την εθνική οικονομία. Εξηγούσα ότι γύρω από το καπνικό λαμβάνουν χώρα κόλπα και σκάνδαλα μπροστά στα οποία ωχριά και η πιο τολμηρή φαντασία και τα οποία μεταβάλλουν τα σοσιαλιστικά οράματα σε σκοτεινές συναλλαγές. Ζήτησα τη σύσταση δικαστικής επιτροπής για να διερευνήσει το θέμα. Την επιστολή μου αυτή την έστειλα και στους συμπατριώτες μου. Ο Ανδρέας Παπανδρέου με ειδοποίησε με τη διευθύντρια του πολιτικού του γραφείου Αγγέλα Κοκόλα ότι «οι φερόμενοι ως αναμειγμένοι θα αποκλειστούν από τους συνδυασμούς και μετά τις εκλογές η υπόθεση θα παραπεμφθεί στη δικαιοσύνη.» Η κατάληξη είναι γνωστή. Ο Ανδρέας ξέχασε τις υποσχέσεις του και οι καπνοπαραγωγοί αντάμειψαν τους υπεύθυνους Της γης οι κολασμένοι , οι παραγωγοί καινοτόμοι άνοιξαν νέους δρόμους. Και δεν φταίει κανείς που μόνοι τους καταδικάστηκαν να μεταφέρουν το βρόχο της φτώχειας στη κορυφή του βουνού. Και ποιος μπορούσε ποτέ να φανταστεί ότι θα φτάναμε σε τέτοιο σημείο ξεπεσμού ώστε να θεωρούμε ότι «η απάτη» είναι δικαίωμα εκείνου που θέλει να αποκτήσει χρήματα και ότι «κακός» είναι εκείνος που αποκαλύπτει και στηλιτεύει την απάτη; Αλλοίμονο στους λαούς που νομιμοποιούν την απάτη γιατί τη θεωρούν δικαίωμα του πολίτη. Γίναμε όλοι Μιθριδάτες. Συνηθίσαμε σε όλα τα δηλητήρια. Της απάτης, της κλεψιάς, της ρεμούλας, της διαφθοράς και της ανεντιμότητας. Κλείνοντας το θέμα θεωρώ σκόπιμο να αναφερθώ με λίγα λόγια και στον Εθνικό Οργανισμό Καπνού. Αυτός δεν λειτούργησε ποτέ ούτε λειτουργεί μέσα στα πλαίσια των κατευθύνσεων της Κοινής Αγοράς. Ο ίδιος μεταβλήθηκε από προστάτη σε ωρολογιακή βόμβα της οικονομίας των καπνοπαραγωγών. Ενώ σε όλους τους τομείς της δημόσιας ζωής κυριαρχούσε έστω και ως σύνθημα το 1992, η ανάγκη προσαρμογής στα νέα δεδομένα της Ενιαίας Εσωτερικής Αγοράς, οι του Οργανισμού Καπνού έδειχναν βυθισμένοι στη νιρβάνα του παρελθόντος. Η αναδιάρθρωση, η πολιτική παραγωγικότητα, οι νέες τεχνολογίες που δημιουργεί η ευρωπαϊκή ενοποίηση αποτελούσαν για τη διοίκηση της ΕΟΚ «ψιλά γράμματα». Ο Οργανισμός Καπνού ήταν και είναι ένας αυτόματος πιλότος που οδηγεί το Καπνικό στη κατάρρευση της οικονομίας των καπνοπαραγωγών. Δυστυχώς η μέρα του «αναθεματισμού και από τους ίδιους τους καπνοπαραγωγούς έρχεται. Αλλά τότε θα είναι αργά.....»

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

Υπουργό Εθνικής Οικονομίας Υπουργό Γεωργίας Ενταύθα

Σ' ένδειξη διαμαρτυρίας για εγκληματική εγκατάλειψη συμπατριωτών καπνοπαραγωγών από κυβερνήσεις ΠΑΣΟΚ και Νέας Δημοκρατίας, αλλά και λοιπού πολιτικού κόσμου, απέχω από μεθαιριανές Ευρωεκλογές.

Γιώργος Παπαδημητρίου

τ. υπουργός

Κοινοποίηση

1. Πολιτικό γραφείο πρωθυπουργού	5. Ένωση Γεωργικών Συν/σμών Βόνιτσας
2. Πολιτικά κόμματα	6. Ένωση Γεωργικών Συν/σμών Μεσολογίου
3. Ένωση Γεωργικών Συν/σμών Αγρινίου	7. Εφημερίδες Αιτωλ/νίας
4. Ένωση Γεωργικών Συν/σμών Αστακού	8. Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης Αιτωλ/νίας

* Αριθμός πρωτοκόλλου Πολιτικού Γραφείου πρωθυπουργού, 6347/9.6.1994. Έχει δημοσιευτεί και στις τοπικές εφημερίδες του νομού Αιτωλοακαρνανίας [Σ.τ.Σ.].

Αθήνα, 26 Σεπτεμβρίου 1991

Προς

Την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Εντεταλμένο Επίτροπο για το Καπνικό) Βρυξέλλες

Κύριε Επίτροπε,

Ως πολιτικός, μ' ασπίδα τη συνείδηση μου, η οποία, κατά τον Σωκράτη, ποτέ δεν έρχεται «ενάντια στην αλήθεια», έχω καθήκον ν' αγρυπνώ και ν' αγωνιώ για τη μελλοντική πορεία της πατρίδας μου μέσα στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ). Γι' αυτό και χαράσσω τις γραμμές αυτές με βαθύ πόνο ψυχής κι αίσθημα ευθύνης. Κι οφείλω να ομολογήσω την «αλήθεια που απαγορεύεται», όπως λέει ο ποιητής. Μια αλήθεια που είναι έννοια ανελαστική κι απόλυτη και δεν μπορεί κανείς ούτε να την αραιώσει νοηματικά ούτε να τη νερώσει συναισθηματικά χωρίς να την καταστρέψει. Και η αλήθεια ξεκινάει απ' τα βάθη των αιώνων. Σηκώνοντας την αυλαία του χρόνου αντικρίζουμε ότι στο χώρο αυτό που λέγεται «Ελλάς» ο ελληνισμός δημιούργησε έργο το οποίο είναι πανόραμα, όνειρο και παραμύθι, παντοδύναμο και κοσμοκρατορικό. Εδώ έλαμψε η ελληνική Παιδεία, που φώτισε και φωτίζει την ανθρωπότητα, κι άστραψε ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός κι ενίκησε το πνεύμα την ύλη. Εδώ βρίσκονται οι πηγές της ελληνικής σκέψης, απ' τις οποίες αρδεύονται όλοι οι ελεύθεροι λαοί. Σ' αυτό εδώ το δραματικό σταυροδρόμι της γης, ο ελληνισμός και η Ορθοδοξία ταυτίστηκαν και συμπορεύτηκαν στη δόξα. Κι έκαναν την ελληνική ψυχή να πλημμυρίζει από αισθήματα έκστασης και περηφάνιας. Κι έκαναν την αδάμαστη θέληση της φυλής μας να ενσαρκώνει τα ευγενέστερα ιδανικά του υπεραϊωνόβιου δένδρου του ελληνισμού. Κι έκαναν την ελληνική

ιδέα φλάμπουρο της ανθρωπότητας και πάνω στη γη των σοφών της να περπατάνε όλοι οι μύστες της ελευθερίας. Εδώ, στ' απομονωμένο αυτό γεωγραφικό διαμέρισμα συνέβησαν στην πορεία των αιώνων γεγονότα συγκλονιστικής σημασίας, συμβάντα δραματικά, που στοίχισαν θυσίες, πόνους, δάκρυα κι αίμα σε χιλιάδες Έλληνες. Τα ιστορικά γεγονότα της Ελλάδας είναι τόσο γνωστά, ώστε η μνημόνευση τους σε χρονική σειρά που συντελέστηκαν να είναι περιττή. Περιορίζομαι ενδεικτικά να μνημονεύσω ότι η μικρή αυτή χώρα, αλλά ένδοξη όσο καμιά άλλη στον κόσμο, έσωσε την Ευρώπη απ' τη βαρβαρότητα της Ασίας, καθώς και πρόσφατα απ' το φασισμό και ναζισμό. Κι όμως, η Ευρώπη και η Αμερική την πρόδωσαν. Αλλά ό,τι και να συμβεί, ένα είναι γεγονός αναμφισβήτητο. Η Ελλάδα με τη γεωστρατηγική της σημασία δεν θα γίνει ποτέ η χώρα του ευρωπαϊκού περιθωρίου. Δεν θα γίνει ποτέ αποικία κανενός. Κι όσο θα υπάρχει ανθρώπινη ζωή, θ' ακούει τα προστάγματα των παντοδύναμων νεκρών της Ελλάδας προς τους ζωντανούς: Κείμεθα αγηράτω χρώμενοι ευλογίη. Στην αναπόληση των εκάστοτε προσφορών του ελληνισμού, στις σφαίρες της Ελευθερίας, της Δημοκρατίας και του Πνεύματος, ο οποίος έσωσε την ανθρωπότητα στις τραγικές μεταλλαγές των καιρών και της ιστορίας, έχει χρέος η ομαδική μνήμη των λαών να υποκλίνεται. Κάθε ελεύθερος άνθρωπος έχει καθήκον να στήσει μέσα του το βωμό της Ελλάδας. Κι αυτή η υποχρέωση δεν είναι ανεδάφικη ούτε ρομαντική, αλλά ιερό καθήκον σε μια χώρα που πάντοτε υπηρετεί άγρυπνα τ' ανθρώπινα ιδανικά. Υποχρέωση στους Έλληνες, οι οποίοι αιώνες τώρα δίδουν την ψυχή τους και τη ζωή τους, για ό,τι καλύτερο υπάρχει στην ανθρωπότητα, την ειρήνη, την ανθρωπιά, τη Δημοκρατία και την κοινωνική δικαιοσύνη. Αλλά αλίμονο, σήμερα κανένας δεν νοιάζεται για τη χώρα του Πνεύματος, της Ελευθερίας και της Δημοκρατίας. Γιατί, το ήθος, όπως λέει ο Χάιντεγκερ, έχει υποκατασταθεί πλήρως απ' την τυπολατρία, που κι αυτή σαν θεσμικό σύστημα έχει υποστεί πλήρη αναδιάρθρωση. Σήμερα, το «εγώ» κι ο «υλισμός» έπνιξαν όλες τις ηθικές αξίες των ισχυρών. Οι ισχυροί, καίτοι, όποια κι αν είναι η μοίρα των λαών τους στον κύκλο των γεγονότων του κόσμου, όφειλαν να προβληματίζονται συνεχώς απ' τα ελπιδοφόρα μηνύματα της ελληνικής ιστορίας, χωρίς να ξεφεύγουν ούτε στιγμή, ηθελημένα τ' αγνοούν. Σκόπιμα αγνοούν τη ρήση του Ευριπίδη: Όλβιος όστις ιστορίας έσχε μάθησιν. Κι ας γνωρίζουν οι κυρίαρχοι της γης ότι η ιστορία εκδικείται. Ως άτεγκτος κριτής όλων διδάσκει ότι πάντοτε ο εγωισμός και η υπεροψία, η αδικία, η αμάθεια και η αλαζονεία ταπεινώνονται. Η ιστορία γκρεμίζει τα τείχη της αυταρχικότητας και τα κάστρα του δογματισμού που στο εσωτερικό τους κρύβουν την πραγματικότητα. Θέλουν ν' αγνοούν οι ισχυροί και «σύμμαχοι» ότι, ενώ η Ελλάδα του 1940 τους χάρισε την ελευθερία και την ειρήνη, αυτή ακόμη δεν κατόρθωσε εξ υπαιτιότητας τους να γνωρίσει την πανέμορφη κόρη του Δία και της Θέτιδος κι αδελφή της Ευνομίας και της Δίκης, την Ειρήνη. Ξέχασαν τους επαίνους και τα εγκώμια. Οι «σύμμαχοι» άφησαν εκείνους για τους οποίους έλεγαν ότι «οι ήρωες πολεμούν σαν Έλληνες» κι αγκάλιασαν τους εχθρούς της διεθνούς έννομης τάξης. Έθεσαν την ελληνική Κύπρο υπό την προστασία των Λογχών του Αττίλα. Συνεπώς, ποιος είπε ότι έπεσε το περίφημο τείχος του Βερολίνου και μαζί του γκρεμίστηκε η τυραννία στον κόσμο; Το πέτρινο τείχος ναι, και τα κομμάτια του μάλιστα σκορπίστηκαν και πουλήθηκαν για ενθύμια, το τείχος όμως της τυραννίας εξακολουθεί να βρίσκεται στα μυαλά των ισχυρών. Στέκει απειλητικό για τους Κύπριους και Παλαιστίνιους. Η σύγχρονη Ελλάδα έπαθε όπως ο Προμηθέας που αλυσοδέθηκε στο βράχο, γιατί έδωσε στους ανθρώπους το μυστικό της φωτιάς, το οποίο συμβόλιζε την παραγωγικότητα. Κραυγαλέα

περίπτωση παρανόησης στοιχειωδών κανόνων ηθικής υποχρέωσης κι απαράδεκτη εκδήλωση ανευθυνότητας των Μεγάλων... Για τους «συμμάχους» ευφημισμός κοντεύει να γίνει η φορτωμένη με τόση αίγλη λέξη «Ελλάς». Άδικα όμως προσπαθούν, με τους γνωστούς συσσωρευτές ψυχολογικής βίας, να μετατρέψουν την ένδοξη Ελλάδα σε μουσείο κέρινων ομοιωμάτων. Οι «σύμμαχοι» δεν δικαιούνται να δημιουργούν εντυπώσεις και να φιλοτεχνούν, αλλά Ποτέμκιν, ψευδείς εικόνες για δήθεν ευνοϊκή μεταχείριση της Ελλάδας. Αλλά και η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, με τη διαρκώς πυορροούσα σε βάρος μας εστία πολλών και ποικίλων κοινωνικών μολύνσεων, δεν διαφέρει σε συμπεριφορά απέναντι της Ελλάδας. Της φέρεται ως Ρωμαίος έπαρχος. Αποδεικνύεται ότι κι αυτή, στην οποία είχαμε στηρίξει τόσες ελπίδες, συνεχώς σκληραίνει την εισοδηματική πολιτική μας. Φαίνεται ότι οι οικονομικοί της εγκέφαλοι έχουν ως γραμμή πλεύσης το να θεωρούν το υπέρτατο αγαθό του ανθρώπου, την «αρετή», ως εξαρτημένη απ' την «οικονομία» των πλουσίων, όπως έντονα δέχεται ο Αριστοτέλης, κι όχι από υψηλά ιδανικά. Και η αρετή της Ελλάδας είναι αδιατίμητη. Και το ενδιαφέρον των «συμμάχων» για την ευτυχία της «δεν είναι ανταμοιβή της αρετής, αλλά η ίδια η αρετή», μας λέει ο Σπινόζα. Και η ΕΟΚ δεν επιθυμεί να προσεγγίσει «την αλήθεια με τις αισθήσεις», όπως γράφει ο Πλάτων. Γιατί, αυτή την αλήθεια τη θεωρεί δυσεξήγητη, ανεξήγητη κι ολοφάνερα παράλογη. Δέχεται μόνον σαν αλήθεια το «συμφέρον» των οικονομικώς ισχυρών εταίρων. Η Ελλάδα αποδοκιμάζει την ΕΟΚ των δύο ταχυτήτων. Η Κοινή Αγορά, δυστυχώς, δεν νοιάζεται ανάλογα και για τους αδύναμους εταίρους κι αδιαφορεί για το κοινωνικό άτομο, το εντεταγμένο στο κοινοτικό σύνολο, απ' όπου αντλεί τη δύναμη της. Για την ΕΟΚ, όπως μαρτυρείται απ' τις ενέργειες της, η Δημοκρατία με την αρχαιοελληνική έννοια, καθώς και η αρχέγονη φυσική αξιοκρατία των Εθνών, αποτελεί ιστορική μνήμη που χάνεται στα βάθη του χρόνου, χάριν της εξυπηρέτησης των συμφερόντων των ισχυρών. Οι Μεγάλοι της ΕΟΚ δεν πρέπει να ξεχνούν ότι το σημερινό «είναι» τους το οφείλουν στους αρχαίους μας προγόνους, που φρόντισαν να φτιάξουν γνώση και πνεύμα τόσο στερεά ώστε ν' αντέχουν εκτός ψυγείου δύομισι χιλιάδες χρόνια τώρα. Αλλά και στους συγχρόνους του 1940. Και μ' αυτά τα όπλα έγιναν ισχυροί. Κι αντί να γίνουν προστάτες μας, έγιναν καταψύκτες των δικαίων μας. Οι υπεύθυνοι της Κοινής Αγοράς έχουν υποχρέωση να προσέξουν τη χώρα που της χρωστούν την ύπαρξη τους και να κάνουν τις καρδιές τους τάφους και βάρθρα για τις προτομές των ευεργετών τους. Και να μην αξιώνουν η Ελλάδα να υποταχθεί στην αδικία που εκκολάπτεται μέσα στην κοινωνία της ιδιοτέλειας τους. Αλλά όσοι πέρασαν τη σκοτεινή σφαίρα της πολιτικοποιημένης μεταφυσικής έννοιας και πιέζουν με την ένταση της δύναμης τους αδύνατους, ας έχουν υπόψη τους την έξυπνη παραίνεση του Μαρκησίου ντε Σαντ: «Ρίξε το βλέμμα σου σ' αυτούς που καταστρέφονται απ' τις αδικίες που συντηρούν την ύπαρξη σου». Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα επιβάλλεται ν' ανακαλέσει για την Ελλάδα τις πρόσφατα δρομολογηθείσες διαδικασίες της νέας αγροτικής πολιτικής. Πολιτικής που ήδη έχει ξεκινήσει και περιλαμβάνει συντριπτικό χτύπημα ορισμένων αγροτικών προϊόντων, π.χ. τον καπνό, ενώ με τις συνομιλίες της ΓΚΑΤΤ αναμένεται ν' αποφασιστεί σοβαρή μείωση της στήριξης και των άλλων αγροτικών προϊόντων κι όξυνση της αγοράς. Η ελληνική αγροτική τάξη παρακολουθεί με κομμένη την ανάσα τη νέα φάση υψηλού κινδύνου στην οποία εισέρχεται με τις νέες αποφάσεις της ΕΟΚ. Που φροντίζει να εξαφανίσει μια αγροτική τάξη, η οποία, κατά τον εθνικό μας ποιητή Άγγελο Σικελιανό, υπήρξε το κρηπίδωμα και η έδρα πάνω στην οποία στηρίχτηκε και βασίστηκε ο

ελληνισμός κατά την μακραίωνα διαδρομή του. Προκειμένου να επιτελέσει τα θαύματα που επιτέλεσε και να μεταλαμπαδεύσει τις υψηλές ιδέες που δέσποζαν του πολιτισμού του, ήτοι της ιδέας της ελευθερίας, της δικαιοσύνης, της ισονομίας, της καταξίωσης του ανθρώπου ως ηθικού και πνευματικού όντος. Αυτή δίδαξε τη συμφιλίωση και την αδελφότητα των ανθρώπων και την «επί γης ειρήνη». Τα νέα μέτρα της αγροτικής πολιτικής της ΕΟΚ, μέτρα-βόμβες, έχουν πολλούς αποδέκτες. Και η ανταγροτική αυτή πολιτική οξύνει παραπέρα τα προβλήματα σ' όλους τους τομείς της αγροτικής οικονομίας, συνθλίβει κυριολεκτικά τη μεγαλύτερη αγροτική τάξη, των Ελλήνων καπνοπαραγωγών. Γιατί τα νέα καπνικά μέτρα δημιουργούν σε 70.000 καπνοπαραγωγικές οικογένειες ένα νεότερο «κυλώνειο άγος». Γι' αυτό και η αγανάκτηση τους και η ανησυχία τους σαλεύει το βάθος της ψυχής των φτωχών καπνοπαραγωγών και η αναταραχή τους ακούεται ως προδρομική βοή. Αλλά, η πιο έντονη κραυγή θρήνου κι ολέθρου άρχισε ν' αντιλαλεί στα καπνοχώρια του νομού Αιτωλοακαρνανίας, όπου 18.865 αγροτικές οικογένειες, μονοκαλλιεργητές καπνού, χάνουν το μοναδικό πόρο της ζωής τους (1991: Ποικιλία Τσεμπέλια, οικογένειες 12.167 —Μυρωδάτα Αγρινίου, 3.507 — Βιρτζίνια, 1877 - Μπασμάς, 465 -Κατερίνης Σ. 79.863). Τα νέα καυτά καπνικά μέτρα, που δρομολογούνται απ' τις ΗΠΑ (ΓΚΑΤΤ), αρχίζουν ως ζόφος και νέφωση απελπισίας να τους καλύπτουν. Κι έτσι, αντί της αύρας της ελπίδας απ' την ένταξη, άρχισε να καίει τις ψυχές τους ο ισχυρός βορράς της δυστυχίας. Η ΕΟΚ σφάζει τους καπνοπαραγωγούς στο βωμό του καπνικού μονοπωλίου της Αμερικής, όπως ο Αχιλλέας έσφαξε δώδεκα αρχοντόπουλα των Τρώων και τα έριξε στη νεκρική πυρά του Πατρόκλου (Ιλιάς Ψ, 174). Με τα κοινοποιηθέντα καπνικά και τα εν γένει καταθλιπτικά αγροτικά μέτρα δεν χρειάζονται μαντικές ικανότητες για να προβλέψει κανείς τ' αποτελέσματα για τους καπνοπαραγωγούς της Αιτωλοακαρνανίας. Οι αγρότες, οι οποίοι άλλοτε μετάγγιζαν τους σφύζοντες χυμούς του πλούτου και της ευημερίας σ' ολόκληρη την περιοχή, σύντομα θα κατάκεινται εξαθλιωμένοι με την αγωνιώδη ψυχολογία του μελλοθανάτου. Κι αυτό, λόγω του ότι η μοναδική οικονομική πηγή εσόδου τους στερεύει απ' την αδυσώπητη μανία της κοινοτικής καπνικής πολιτικής σε βάρος της χώρας μας. Κι έτσι, εντός ολίγου σ' όλα τα χωριά της Αιτωλοακαρνανίας θα βασιλεύει σ' όλη τη δαντική της τραγικότητα η φοβερότερη οικονομική καχεξία. Την αναμφισβήτητη αυτή θλιβερή διαπίστωση δεν χρειάζεται κανείς μεγεθυντικός φακός για να την παρουσιάσει. Το ομολογούν φωναχτά τα καπνικά μέτρα της ΕΟΚ. Το Καπνικό πρόβλημα της Αιτωλοακαρνανίας, με τους μεγάλους ορεινούς και ημιορεινούς όγκους, αποκοπτόμενο του όλου κοινοτικού και ελληνικού Καπνικού προβλήματος, συνεπεία των υφισταμένων ειδικών συνθηκών, προκαλεί έντονο το ενδιαφέρον και τις ανησυχίες των καπνοπαραγωγών. Γιατί στην Αιτωλοακαρνανία υπάρχει μικρός γεωργικός κλήρος (μέσος κλήρος 30-35 στρέμματα, υπολοίπου χώρας 80-100, ενώ ο κοινοτικός στις άλλες χώρες ανέρχεται σε 150-200 στρέμματα). Συνεπεία δε της γεωλογικής φύσης των εδαφών και του κλίματος, όχι μόνον παράγονται εκλεκτής ποιότητας καπνά, κυρίως Τσεμπέλια, αλλά είναι κι αναντικατάστατα. Επειδή μειονεκτούν σε στρεμματική απόδοση και κανένα άλλο αγροτικό προϊόν δεν μπορεί ν' αποδώσει μεγαλύτερο εισόδημα. Τα αυτά ισχύουν και για τις άλλες ποικιλίες καπνών περιορισμένης καλλιέργειας.....Οι καπνοπαραγωγοί της Αιτωλοακαρνανίας στα πρώτα χρόνια της ένταξης δέχτηκαν μ' ανακούφιση τα καπνικά μέτρα της ΕΟΚ και πίστευαν ότι διαγράφονται πράγματι ευοίωνες προβλέψεις για την οριστική επίλυση του βασικού προβλήματος της ζωής τους, κάτω απ' τις στοργικές κι ανθεκτικές στις

θύελλες πτέρυγες της Κοινής Αγοράς. Πίστευαν στην εκδήλωση ξεχωριστής μεταχείρισης της ΕΟΚ, αυτοί που μέχρι τότε υφίσταντο τη στυγνή εκμετάλλευση της αδηφάγου οικονομικής ολιγαρχίας. Και τώρα βλέπουν, έξω από κάθε δογματισμό και με πνεύμα ευρύ κι απαλλαγμένο ιδιοτελών επιδράσεων, την εξόφθαλμη αλήθεια. Βλέπουν να γκρεμίζονται τα όνειρα τους. Κι αντί το προϊόν τους να τυγχάνει προστασίας, κι αυτό κι οι ίδιοι απωθούνται απ' την ΕΟΚ στον Καιάδα του αφανισμού. Στη συμβουλή οι καπνοπαραγωγοί ν' αποπειραθούν ν' αντικαταστήσουν την παραπάνω ποικιλία καπνού μ' άλλα προϊόντα ή και ποικιλίες καπνού, δεν θα κουραστώ να επαναλαμβάνω ότι τα ορεινά και ημιορεινά εδάφη της Αιτωλοακαρνανίας είναι ανεπίδεκτα καλλιεργητικής μετατρεψιμότητας. Το μέτρο αυτό ίσως να δύναται να εφαρμοστεί σ' άλλες περιοχές της χώρας, όπου ο κλήρος είναι μεγαλύτερος κι οι όροι καλλιέργειας ευνοϊκότεροι. Οι καπνοπαραγωγοί της Αιτωλοακαρνανίας, που σαν όστρακο στη γη των πατέρων τους προσπαθούν να δημιουργήσουν με πεζούλια ολίγη «αγαθήν γη» για να συγκομίσουν σε μια πετυχημένη σοδειά σχετική ποσότητα καπνού της ποικιλίας Τσεμπέλια, είναι αδύνατον ν' αλλάξουν καλλιέργεια. Στα εδάφη της Αιτωλοακαρνανίας —πρέπει να γίνει κατανοητό— που τα πότισαν και τα αιματηρά γεγονότα της 8ης Σεπτεμβρίου 1962, μόνον ο μοναδικός καπνός της ποικιλίας Τσεμπέλια παρέχει στους φτωχούς πληθυσμούς των ορεινών και ημιορεινών περιοχών σταθερό εισόδημα. Οι υπόλοιπες καλλιέργειες είναι καταδικασμένες σ' αποτυχία με οιαδήποτε κοινοτική ευνοϊκή εκδήλωση. Μόνον τα Τσεμπέλια δημιουργούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις ανεκτών συνθηκών διαβίωσης και μπορούν ν' ανακόψουν το ρεύμα της φυγής των νέων. Γιατί, έργον ουδέν το όνειδος, αεργίη το όνειδος, έλεγαν οι αρχαίοι μας πρόγονοι. Και για να μην έχουμε δημογραφική γήρανση του πληθυσμού μ' όλες τις δυσμενείς επιπτώσεις, επιβάλλεται η διατήρηση της καλλιέργειας των Τσεμπελιών. Ο καπνοπαραγωγικός κόσμος της Αιτωλοακαρνανίας, της γης του πικρού μόχθου, της ποτισμένης με το βαρύ ιδρώτα των σκλάβων της, που αν δεν έχει το χρώμα του έχει ο ιδρώτας τους την αξία του αίματος, δεν θέλουν ακόμη να παραδεχτούν τον αφανισμό τους. Και πιστεύουν κι ελπίζουν ότι η «προστασία» τους απ' την ΕΟΚ θα σταματήσει ν' αποτελεί παιάνα μάχης κατά του μοναδικού προϊόντος τους και διάθεση εξόντωσης τους. Και διαμαρτύρονται, γιατί οι υποδείξεις τους σκορπίζονται στο κενό, τα υπομνήματα τους θάπτονται στ αρχεία και το δράμα τους αφήνει ασυγκίνητους τους υπεύθυνους της Κοινής Αγοράς. Οι καπνοπαραγωγοί της Αιτωλοακαρνανίας, όπου το σκοτεινό μέλλον αρχίζει ν' αποτυπώνει την αγωνία στα πρόσωπα τους, ζητούν απ' την ΕΟΚ ευνοϊκή μεταχείριση των ευγενών καπνών της. Ζητούν κατανόηση και χωρίς γραφειοκρατικές διατυπώσεις να διοχετεύσει τη θετική προστασία της σ' αυτούς. Αυτό πιστεύουν ότι υπαγορεύει η υπεσχημένη συνειδησιακή αναγέννηση καθώς κι ο «ηθικός κώδικας», τον οποίο οφείλουν να τηρούν όσοι λένε ότι αγρυπνούν για τη μοίρα του κόσμου, που θα 'θελαν να γίνει καλύτερος. Αυτός ο ηθικός κώδικας πρέπει να είναι προσπελάσιμος σ' όλους τους εταίρους χωρίς διάκριση. Γιατί στην Κοινή Αγορά μοναδικοί παίχτες δεν είναι μόνον οι Μεγάλοι, αλλά όλο το παραγωγικό δυναμικό των Κρατών μελών. Η ανισομέρεια στην κατανομή των ηθικών φορτίων δημιουργεί μυριάδες επιπλοκές. Αλλά, μέσα στη νομοτελειακά νέα τάξη πραγμάτων που δημιουργείται, θύμα πέφτει και μια άλλη σεβαστή τάξη φτωχών βιοπαλαιστών. Οι καπνεργάτες της Αιτωλοακαρνανίας, που είναι συνδεδεμένοι με το όλο Καπνικό πρόβλημα του νομού μας. Κι αυτοί συμπαρασύρονται στο τέλμα του αφανισμού. Κατά τους οριακούς αυτούς καιρούς, οι Έλληνες έχουμε επίγνωση της άρρωτης εθνικής μας

κληρονομιάς, η οποία μας κρατάει ως φυλή αλώβητους, αλλά και σαν φάρο στην ευρωπαϊκή, καθώς και στην ευρύτερη οικουμενική κοινότητα. Και κάνουν λάθος όλοι εκείνοι που φαντάζονται την ιστορία ακινητοποιημένη γύρω απ' το μαρμάρينو δικό τους μαυσωλείο. Οι μεγάλοι «σύμμαχοι» μας, όπως κι οι εταίροι μας στην ΕΟΚ, ας μην ξεχνούν ότι ο χρόνος είναι αντιστρεπτός και τα πολιτικά πράγματα αλλάζουν ακατάπαυστα, σ' αυτή τη ζωή είναι αέναη η αλλαγή, η κίνηση των πάντων, συνεπώς και η ιστορία. Ο Αλέξανδρος Σολζενίτσιν διακηρύσσει: «Κάποιος από τον οποίον στερήσατε τα πάντα δεν είναι υπό την εξουσία σας, είναι εκ νέου απόλυτα ελεύθερος». Όχι ο μάντης Κάλχας, αλλά ο θεωρητικός της Αριστεράς Γερμανός φιλόσοφος Χέρμπερτ Μαρκούζε, σ' ανύποπτο χρόνο, προφήτευσε ότι τα κομμουνιστικά κόμματα θα χρεοκοπήσουν. Το σοβιετικό σύστημα άλλοτε θεωρούνταν το μέλλον του κόσμου. Σήμερα όμως βρίσκεται συντρίμμα, γιατί δεν υπολόγισε τον παράγοντα άνθρωπο ως «μέτρον», όπως μας λέει ο Πρωταγόρας. Και πάνω στα ερείπια αναγεννώνται η θρησκεία κι ο εθνικισμός, το τέλος των οποίων είχε προβλέψει ο Μαρξ... Ας μη λησμονούν οι Μεγάλοι της Κοινής Αγοράς και τα λόγια του Πλωτίνου στις Εννεάδες του, που μας λέει ότι τα μάτια της ψυχής κάνουν περιττά τα μάτια του σώματος κι έχουν την ικανότητα να συλλαμβάνουν τις «αλήθειες», που, κατά τον Πλάτωνα, είναι οι αντικειμενικά υπάρχουσες ιδέες. Γιατί διαφορετικά θα επαληθεύσει ο μεγάλος ποιητής μας, της αγάπης και της ανθρωπιάς, Νικηφόρος Βρεττάκος: «Στο όνομα των Λαών / θα παραδώσουμε τέλος / στον αέρα / χωρίς λαούς τον πλανήτη μας». Κι οι ποιητές, όπως πίστευαν οι Έλληνες κι οι Ρωμαίοι κι οι Ιουδαίοι, είναι προφήτες...

Κύριε Επίτροπε,

Ο Ντοστογιέφσκι είπε κάποτε: «Αν ο θεός πέθανε, όλα επιτρέπονται». Κι επειδή ο θεός είναι αθάνατος, ενώ ο άνθρωπος είναι περαστικός απ' τη ζωή, δικαιούται, όταν αδικείται, να διαμαρτύρεται. Γι' αυτό, οι αδικημένοι απ' την ΕΟΚ συμπατριώτες μου Αιτωλοακαρνάνες καπνοπαραγωγοί, οι οποίοι με τ' αδιάκοπα δυσμενή μέτρα της «εξανθρωπίζονται», καθώς θα έλεγε ο Νίτσε, εάν είχαν τη δυνατότητα να εμφανιστούν σύσσωμοι στους υπεύθυνους της Κομισιόν, με μια φωνή θα τους επαναλάμβαναν τα λόγια του επιφανέστερου ρήτορα της αρχαιότητας δικηγόρου Λυσία του Κεφάλου. Λόγια παρμένα απ' τον με λιτότητα ύφους λόγο του Υπέρ αδυνάτου, που είναι μια αριστοτεχνική σύνθεση δικανικού λόγου:

«Άλλο πόρο ζωής, εκτός απ' αυτή την επιδότηση (δηλαδή τον καπνό) δεν έχω, κι αν μου την κόψετε, θα κιντυνεύσω να βρεθώ σε πάρα πολύ αξιοθρήνητη κατάσταση» (Μετάφρ. Τ.Π. Τζαβέλλα, Ο Δικηγόρος Λυσίας, σελ. 40).

Αλλ' οι καπνοπαραγωγοί θ' αντέτασσαν ακόμη στους αρμόδιους της Κοινής Αγοράς, οι οποίοι προσπαθούν να την εμφανίσουν ως ένα καινούριο Κέινς χάριν των οικονομικώς ισχυρών εταίρων και σε βάρος των φτωχών, τα όσα οι Πλαταιείς είπαν προς τον Λακεδαίμονα Αρχίδαμο. Λόγια που θ' αποτελούν την αιώνια απάντηση των μικρών λαών προς τους μεγάλους, σε παρόμοιες περιπτώσεις:

«Ημείς οι Πλαταιείς δεν έχουμε να αντιτάξωμεν όπλα και δύναμιν, έχουμε όμως το δικαίωμα να αντιτάξωμεν το ψυχικόν σθένος, την πίστιν εις τους θείους και ανθρωπίνους νόμους, σύμφωνα με τους οποίους πρέπει να ζή ο άνθρωπος».

Οι Έλληνες γνωρίζουν ότι ο ενδοτισμός, όταν κινδυνεύει η πατρίδα, όταν οι βωμοί κι οι εστίες απειλούνται, είναι ανεπίτρεπτος. Και διαμαρτύρονται έντονα. Κι ασφαλώς, αν ζούσε σήμερα ο αρχαίος Αττικός κωμικός ποιητής Αριστοφάνης, θα τους έλεγε ότι: «Η Ελλάδα δεν έχει ανάγκη από φιλανθρωπία, αλλά από ανθρωπιά, που δεν έχει καμιά σχέση με τα καλά αισθήματα». Και θα καυτηρίαζε τους υπόλογους της ΕΟΚ πιο δραστικά απ' την περιβόητη σκηνή του αγώνα στις Νεφέλες ανάμεσα στον Άδικο και Δίκαιο λόγο.

Κύριε Επίτροπε,

Οι καπνοπαραγωγοί Αιτωλοακαρνανίας, για τους οποίους αρχίζει η αντίστροφη μέτρηση, δεν παύουν να λατρεύουν το μέρος που τους γέννησε και να αντλούν το παρόν μέσα απ' το παρελθόν. Τα μαυρισμένα απ' τον ήλιο πρόσωπα τους, το πλατύ χαμόγελο με το οποίο καλωσορίζουν και τον απρόσκλητο επισκέπτη, καθώς κι οι λιτές αλλά βγαλμένες μέσα απ' την ψυχή τους κουβέντες, δεν μπορούν να κρύψουν την απόγνωση την οποία αισθάνονται για την περιθωριοποίηση τους απ' την ΕΟΚ. Κι ανίσχυροι μπροστά σ' έναν πανίσχυρο Λεβιάθαν, την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, πικραμένοι παρακολουθούν τα γεγονότα. Αδύναμοι ν' αντιδράσουν δραστικά παρακολουθούν εκστατικοί την Κομισιόν να μιμείται την κίνηση του Αγαμέμνονα, να προσφέρει την Ιφιγένεια (τους καπνοπαραγωγούς) στους θεούς (κεφαλαιούχους) για να εξασφαλίσει ούριο άνεμο για την Τροία (για τη στήριξη της οικονομίας των ισχυρών εταίρων).

Βλέπουν με κατάθλιψη την αρχική τους αισιοδοξία να μετατρέπεται σ' έντονο σκεπτικισμό και τη φτώχεια να ξαπλώνεται, εντός ολίγου, πάνω τους ως έκζεμα και να εδραιώνεται ως τυραννίδα. Με συντριβή αντικρίζουν ότι έφθασε η στιγμή να ενσαρκώσουν τις στερήσεις και τις σωματικές και ψυχικές οδύνες του αδικημένου και πονεμένου πολεμιστή Φιλοκτήτη του Σοφοκλή, ο οποίος αποτελεί μια εξιδανικευμένη μορφή εκτεθειμένη στην εγκατάλειψη. Κι όμως, παρά τα όσα συμβαίνουν, οι καπνοπαραγωγοί της Αιτωλοακαρνανίας πιστεύουν ότι η Κοινή Αγορά, η οποία διακηρύττει την απέχθεια της στον εξανδραποδισμό του ανθρώπου και πονάει για τον εξευτελισμό της ζωής, αυτή την ύστατη ώρα θα γίνει δέκτης των τραγικών μηνυμάτων τους. Κι ότι θα τους προστατεύσει με ειλικρίνεια, ανιδιοτέλεια και πληρότητα απ' την απύθμενη βουλιμία και την απεριόριστη αρπαχτική διάθεση του μονοπωλιακού καπνικού κατεστημένου των ΗΠΑ..... Στο πέλαγος της συμφοράς, το οποίο θα τους κρατήσει για πάντα πνίγοντας τα όνειρα τους με το παγερό αγκάλιασμα του. Ουαί ου σκάνδαλον έρχεται, προειδοποιούν οι Γραφές. Και, αλίμονο, έρχεται από εκείνους που είναι ταγμένοι να το αποτρέπουν. Αλλά δεν θα είναι άδικο οι καπνοπαραγωγοί να ζουν στο περιθώριο της κοινωνικής ζωής, όπως γράφει στο περιλάλητο βιβλίο του Της γης οι Κολασμένοι ο Φρανς Φανόν; Μακριά από εμάς η σκέψη ότι την πολιτική της άλλοτε Ιερής Συμμαχίας του τρομερού Μέτερνιχ κατά της Ελλάδας φιλοδοξεί να συνεχίσει η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Αλλά υπάρχουν και καχύποπτοι...

Κύριε Επίτροπε,

Είναι γνωστά τα λόγια του Φ. Ένγκελς, ο οποίος μέσα στα πλαίσια της φιλοσοφικής σκέψης του Γ. Χέγκελ, σημειώνει ότι: «Τέλεια Κοινωνία, τέλειο Κράτος, είναι πράγματα που μόνο στη φαντασία μπορούν να υπάρχουν». Συνεπώς, δεν ζητάμε απ' την ΕΟΚ απόλυτη δικαιοσύνη, αλλά σχετική, η οποία είναι καθγιασμένη δύναμη και δεν καταστρέφει τις ζωντανές πηγές προόδου που καθίστανται απαραίτητες για την παλλόμενη ζωή των Κρατών και των κοινωνιών. Και είναι θλιβερό να διαπιστώνεται πως η Κοινή Αγορά δεν ξεπέρασε τη μυθική εποχή κι ότι ακόμη οι παλιοί ζωογόνοι μύθοι περί εκμετάλλευσης των αδύναμων απ' τους ισχυρούς εκχυδαΐζονται συνεχώς και περισσότερο. Ουδέποτε φανταστήκαμε ότι η ΕΟΚ μπορεί να έχει σαν σύμβολο της ειρηνικής συνύπαρξης το άγαλμα του Κηφισόδοτου, ο οποίος έβαλε στην αγκαλιά της θείας Ειρήνης το θεό Πλούτο. Θεωρούμε την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα ως ένα κέντρο, απ' όπου ξεκινούν πολλές ακτίνες, προς πολλές κατευθύνσεις και δείχνουν τη γονιμότητα της κι όχι ένα ηράκλειο σύστημα που επιβάλλει αναγκαστικά την κυριαρχία των πλουσίων στους φτωχούς. Κι ότι οι φτωχοί θα συνεχίζουν να ζουν μόνιμα κάτω απ' τη δικτατορία του σκαρφαλωμένου στην κορυφή της πυραμίδας της Κοινής Αγοράς Πλούτου, περιμένοντας μάταια έναν ελευθερωτή τύπου Ζαρατούστρα. Ενώ θα έπρεπε ο χαρακτήρας και η μελλοντική πορεία της ΕΟΚ και μάλιστα σε μια περίοδο καθοριστικών εξελίξεων στη γηραιά Ευρώπη, με τις αποφάσεις της να κατοχυρώνει τη δημοκρατική νομιμότητα, την εσωτερική συνοχή και την ανάπτυξη της, προκειμένου να την καταστήσουν παράγοντα σταθερότητας και κεντρικό πυρήνα συνεργασίας. Η απόφαση όμως της Κοινής Αγοράς, σαν αυτή που έριξε τους καπνοπαραγωγούς της Αιτωλοακαρνανίας ως τροφή των λεόντων της αρένας της εκμετάλλευσης, απέχει πολύ απ' το να διαμορφώσει στην Ελλάδα ένα πλαίσιο δυναμικής μετεξέλιξης της. Κι έτσι δεν συμβάλλει στη μετάβαση της από έναν κόσμο αντιπαράθεσης στον κόσμο της εγγυημένης ασφάλειας, ειρήνης κι αλληλεγγύης.

Παρόμοιες αποφάσεις θέλουμε να πιστεύουμε ότι υπονομεύουν στην πορεία της την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, γιατί καταδικάζουν εκ των προτέρων τις δυνατότητες ισότιμης συμμετοχής όλων των κοινοτικών χωρών. Γιατί η μετεξέλιξη της σε μια δημοκρατική Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να συμβαδίζει με την ταυτόχρονη κατοχύρωση της από κοινού άσκησης της νέας λαϊκής κυριαρχίας σ' ευρωπαϊκά επίπεδα. Ο Περικλής στον Επιτάφιο μας λέει ότι: «Εκείνος που δεν παίρνει μέρος στην πολιτική δεν είναι φιλήσυχος, αλλά άχρηστος», Κι οι Έλληνες δεν είναι άχρηστοι. Έπειτα, «το πόσο δυνατός είναι καθένας μας φαίνεται απ' τη δόση αλήθειας που μπορεί ν' αντέξει», έλεγε ο Νίτσε. Και δεν επιτρέπεται οι Ευρωπαίοι κι οι Αμερικάνοι να ξεχνούν ότι έχουν πολλά «χρέη» στους αρχαίους και τους σύγχρονους Έλληνες.

Κύριε Επίτροπε,

Ζούμε στον αστερισμό της Ενωμένης Ευρώπης. Κι επιβάλλεται απαγόρευση στη χρήση παραμορφωτικών καθρεφτών. Κι επειδή η ιστορία δεν εξελίσσεται μέσα απ' την υπεράσπιση γοήτρων, αλλά απ' τη βιοπάλη αναγκών, οι καπνοπαραγωγοί θέλουν να πιστεύουν κι ελπίζουν ότι έστω και στις 12 παρά πέντε, οι Μεγάλοι εταίροι μας στην ΕΟΚ, σαν «Μεγάλοι», θα

Θελήσουν να διαψεύσουν τη λαϊκή ρήση: «Η μοίρα και η τύχη είναι πάντοτε με το μέρος των πλουσίων». Όπερ έδει δείξει.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ Σας υπενθυμίζω επίσκεψη μου τον Ιούλιο του 1986, όταν ως υπουργός Μεταφορών και Επικοινωνιών συμμετείχα στις Βρυξέλλες σε σύσκεψη των ομολόγων υπουργών των Κρατών-μελών της Κοινότητας. Κατά την τότε επίσκεψη μου σας ανέπτυξα το ειδικό Καπνικό πρόβλημα της Αιτωλοακαρνανίας και σας εξήγησα για ποιους λόγους ενδείκνυται να ληφθούν ξεχωριστά μέτρα προστασίας, διαφορετικά σύντομα η οικονομική ένδεια θα επικαθίσει σαν ξηρασία κι έρημος πάνω απ' τους καπνοπαραγωγούς του νομού. Σας επέδωσα δε και σχετικό ενημερωτικό υπόμνημα.

Με τιμή

Γιώργος Δ. Παπαδημητρίου

Κοινοποίηση

1. Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Κύριο Ζακ Ντελόρ, Πρόεδρο Ευρωπαϊκής Επιτροπής)
2. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
3. Έλληνες Ευρωβουλευτές
4. Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας
5. Υπουργείο Γεωργίας

ΟΙ ΚΑΠΝΟΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ*

Όσους από δικό τους λάθος πέφτουν σε συμφορές, δεν είναι δίκιο να τους συγχωρείς ούτε να τους λυπάσαι.

Σοφοκλής, Φιλοκτήτης, 1343-45

Μ.Π. Πράγματι, όλο το καπνικό πρόβλημα το γνωρίζεις πολύ καλά και απορώ αν οι προηγούμενοι ή μετέπειτα είχαν τόσα επιχειρήματα στο να στηρίξουν αυτή την άδικη μερίδα των αγροτών. Τελικά ποια θα είναι η τύχη τους;

Γ.Π. Η εικόνα την οποία αποκόμιζε κανείς χρόνια τώρα απ' την Αιτωλοακαρνανία ήταν πολύ μελαγχολική. Σήμερα, όμως, όλα τα συμπτώματα της δυσπραγίας εντάθηκαν κι απ' τα καπνοχώρια της φθάνει ως μυκηθμός θυέλλης η βοή του παραπόνου, της κατάπληξης για την εγκατάλειψη και την αστοργία του Κράτους. Ας μην κρυβόμαστε. Μονάχα εθελότυφλοι μπορούν να ισχυριστούν πως η τωρινή λαϊκή οργή είναι τεχνητή, προκάτ ή υποκινούμενη. Και

μονάχα αστόχαστοι μπορούν ν' αφηγήσουν αυτή την οργή και να μην ξεκρίνουν ότι «βαριά είναι του λαού η φωνή, θυμό γιομάτη», όπως θα έλεγε ο Αισχύλος. Οι καπνοπαραγωγοί, ωσάν να είναι παρίες του Έθνους, έχουν κατέλθει και τα τελευταία σκαλοπάτια της εξαθλίωσης και η χρόνια κρίση τους έχει μετατραπεί σ' οξύτητα άκρατου ομαδικού θυμού. Βαδίζουν χωρίς πυξίδα, ανάμεσα στους σκοπέλους και τους ύφαλους της κρίσης. Μόνο με τη δραματική πλαστικότητα του θεατρικού λόγου θα ήταν δυνατόν να δοθεί μια εικόνα της κατάστασης τους, που έχει φθάσει τα όρια της αβύσσου. Οι απόκληροι αυτοί της τύχης ζουν για να αισθάνονται τη δυσαναλογία των πλούσιων ιστορικών τους αναμνήσεων και ν' αντικρίζουν το πνεύμα της εγκατάλειψης μέσα σ' ένα πλαίσιο γενικής εξαθλίωσης κι αδιαφορίας. Ενώ οι οικονομισάριοι ζουν μακάριοι στη μυθική χώρα της χρυσοκρατίας. Η Αιτωλοακαρνανία, η οποία έκρυβε στα σπλάχνα της την ανεκτίμητη πηγή πλούτου, τον καπνό, σήμερα υποφέρει φρικτά, γιατί με την πολιτική της Κοινής Αγοράς εξαφανίζεται το οξυγόνο της ζωής της, ο καπνός. Ενώ παράλληλα έχει αποξενωθεί από κάθε κρατική φροντίδα και μέριμνα του επίσημου Κράτους. Οι καπνοπαραγωγοί, κατατρεχόμενοι απ' ορμαθούς δυσεπίλυτων προβλημάτων, που η αντιμετώπιση τους εκφεύγει των δυνατοτήτων τους, περνούν μέρες εφιαλτικές. Μόνον ασπάλακες δεν το βλέπουν. Στην Αιτωλοακαρνανία, έλεγαν οι ειδικοί, φαίνεται ότι η φύση κατέβαλε τις καλύτερες προσπάθειες για να ευδοκιμήσει ο καπνός στα προνομιούχα ηλιόλουστα χώματα της. Εν τούτοις, παρά την εξαιρετική και παγκοίως γνωστή ποιότητα των καπνών, η θέση των καπνοπαραγωγών σήμερα είναι αυτόχρημα τραγική. Ενώ άλλοτε μετάγγιζαν τους σφύζοντες χυμούς του πλούτου και της ευημερίας τους σ' ολόκληρη την περιοχή, τώρα κατάκεινται εξαθλιωμένοι, με την αγωνιώδη ψυχολογία του μελλοθάνατου. Ο χρυσός πλούτος τους, ο άριστος σε ποιότητα καπνός τους, που αποτελούσε τη μοναδική οικονομική τους πηγή και τους έδινε τα μέσα για την ευημερία τους, σήμερα κι ο ελάχιστος που απόμεινε υφίσταται την αδυσώπητη μανία και της Κοινής Αγοράς και του Κράτους, αλλά και της εκμετάλλευσης της αδηφάγου καπνεμπορικής ολιγαρχίας. Η Κοινή Αγορά, δια της πολιτικής της εξαφάνισης των καπνών μας, με τις διάφορες δελεαστικές επιδοτήσεις, πέτυχε το στόχο της, να εξουδετερώσει κάθε αντίδραση και να περιορίσει έντεχνα την ποσοτική καλλιέργεια των καπνών, ώστε πολλοί την εγκατέλειψαν και την εγκαταλείπουν αναγκαστικά και καταφεύγουν σ' αστικά κέντρα.....Οι καπνοπαραγωγοί έπεσαν θύματα και της κρατικής μακαριότητας, αλλά και της αδιαφορίας των πολιτικών. Αλλά κι οι ίδιοι είναι υπεύθυνοι, γιατί, μεθυσμένοι απ' τις πλούσιες επιδοτήσεις, αρνούσαν κάθε υπόδειξη, ισχυριζόμενοι μάλιστα με παιδική αφέλεια ότι οι «κουτόφραγκοι» θα τους ταΐζουν μόνιμα στο πρυτανείο τους. Δεν ήθελαν να παραδεχτούν ότι στην αρένα της διεθνούς αλληλομαχίας δεν υπάρχουν ούτε συμπάθειες ούτε ιδεολογίες, παρά μόνο συμφέροντα. Στις δραματικές εκκλήσεις μου ν' αφήσουν τις κομματικές διχόνοιες και μικροπολιτικές ταχυδακτυλουργίες —το σαράκι αυτό που τόσες φορές έφερε τον τόπο στον γκρεμό — και να θελήσουν να βάλουν το δάκτυλο τους επί τον τύπον των ήλων του Καπνικού, δυστυχώς κώφευαν. Στην επιμονή ότι μια μέρα, όχι μακρινή, θα θρηνούν επί των ερειπίων τους, δεν έδιναν καμιά ανταπόκριση. Δεν ήθελαν ν' ακούσουν τίποτε. Όλες οι δραματικές παρακλήσεις μου, μ' επισκέψεις κι εκατοντάδες κατατοπιστικά γράμματα, ότι οφείλουν δυναμικά ν' αντιδράσουν, όχι μόνον έπεφταν στο κενό, αλλά πολλοί μ' αντιμετώπιζαν κι ως «ανίερο» σύμμαχο τους. Τουλάχιστον η μισή βουλευτική μου αποζημίωση διατίθονταν κάθε μήνα σ' έντυπα πληροφοριακά πάνω στον καπνό και για

γραμματόσημα. Αν τα συγκέντρωνα, θα είχε κι ο γιος μου σπίτι που στερείται. Το να έρχονται όμως σήμερα και να με δικαιώνουν απόλυτα, είναι πολύ αργά... Δυστυχώς, ο λαός μας θεωρεί απόβλητους τους έντιμους αγωνιστές κι όχι τους αμετάκλητα με τις πράξεις τους ανέντιμους. Αμνηστεύει κι επιβραβεύει εκείνους που θύουν κι απολούν σε βάρος του και καταδικάζει με μνησικακία όσους διαθέτουν τα πάντα γι' αυτόν. Ο λαός μας δεν αγωνιά για την ιστορική αλήθεια. Οι καπνοπαραγωγοί, στο δικό μου οδυρμό για το μέλλον των καπνών, αποκρίνονταν με χλευασμό. Έγινα ο αποδιοπομπαίος τράγος. Κι εδώ εφαρμόζεται η γνωστή ρήση «ουδείς ασφαλέστερος εχθρός από τον ευεργετηθέντα»... Δεν είμαι πολυμαθής, είμαι όμως φιλομαθής. Και κοιτάζω να διαβάζω και να σπουδάζω, για να καταλάβω τι γίνεται γύρω μου, αφού όλα τα γύρω μας ξεσπάνε πάνω μας. Έβλεπα ότι το Καπνικό απ' την αδιαφορία όλων μας βάδιζε στα έσχατα όρια της αδυναμίας, της αναϊμίας και της κατατονίας. Δεν ήθελα να πιστέψω τις διάφορες Κασσάνδρες για τ' αντίθετο, γιατί διέκρινα ιδιοτέλεια. Μελετώντας σχολαστικά τα της ΕΟΚ επί του Καπνικού, είχα πειστεί απόλυτα ότι γρήγορα θα ερχόταν ο σίφουνας για να σαρώσει τους καπνοπαραγωγούς. Και συνέχισα ν' αγωνίζομαι εντός κι εκτός της Βουλής και ν' αντιδικώ με τους αρμόδιους, όπως κάνω και σήμερα καίτοι από χρόνια βρίσκομαι εκτός της ενεργού πολιτικής. Κι έκανα αγώνες όχι μ' αφηρημένους ιδεαλισμούς, αλλά με την ατσάλινη πράξη. Αλλά στιγματισμένος ο αγώνας απ' την αδιαφορία των καπνοπαραγωγών, οι αγαθές προθέσεις μου κι οι αγαθοποιές ενέργειες μου στέλλονταν στις ελληνικές καλένδες. Ενώ ο Τύπος συνέχιζε τα κάλαντα του, καλλίφωνα ή παράφωνα. Ο δικός μας τοπικός Τύπος φώναζε... αλλά φωνή βωώντος εν τη ερήμω... Και με την πολύχρονη πείρα μου στο Καπνικό, έβλεπα ότι με την πάροδο του χρόνου το πρόβλημα γινόταν επικίνδυνα φθαρτικό, διαφθαρτικό και καταστροφικό. Έπαιρνε απίστευτα αξιοθρήνητες διαστάσεις. Ενώ οι καπνοπαραγωγοί με ολισθηρή αφέλεια, αντί στις εκκλήσεις μου να ταρακουνήσουν την πολύφερνη εξουσία, συνέχιζαν τον βαρούχειο ύπνο τους... Έβλεπα πλέον ότι η Αιτωλοακαρνανία και με την ανήκουστη αδιαφορία των καπνοπαραγωγών, έχανε οριστικά τον πλουτοφόρο μαστό της και γρήγορα θα γινόταν έρημη περιοχή, γιατί οι νέοι θα έπαιρναν το δρόμο της φυγής, όπως και γίνεται σήμερα. Η μωρά κι αμελέτητη συμβουλή των κρατικών εγκεφάλων —οι καπνοπαραγωγοί ν' αντικαταστήσουν εν όλω ή εν μέρει την καλλιέργεια των καπνών με άλλα πολύ ευτελέστατα προϊόντα— είναι ανεφάρμοστη. Και τους τόνιζα τ' ακόλουθα: Το μέτρο αυτό μπορεί να εφαρμοστεί σ' άλλες περιοχές, όπου ο κλήρος είναι μεγαλύτερος κι οι όροι καλλιέργειας ευνοϊκότεροι κι οι καπνοπαραγωγοί δεν είναι υποχρεωμένοι να καταφεύγουν στο επικίνδυνο παιχνίδι της μονοκαλλιέργειας. Η τακτική όμως αυτή δεν είναι δυνατόν ν' ακολουθηθεί στην Αιτωλοακαρνανία. Έβλεπα όμως ότι η καταιγίδα άρχισε να πλησιάζει. Κι άκουγα τις πένθιμες σάλπιγγες της ΕΟΚ. Έβλεπα ότι ο δόλιος εχθρός των καπνοπαραγωγών πλησίαζε τα τείχη και δεν μπορούσα να ησυχάσω. Η εμπειρία και η πείρα οδηγεί την πορεία μου. Η διαίσθηση μου όμως για το αναμενόμενο χάος έγινε ο εφιάλτης μου. Μη έχοντας τι άλλο να κάνω, στις εκλογές του 1985 αποφάσισα να δώσω την οριστική μάχη μου. Δήλωσα στον Ανδρέα Παπανδρέου ότι βλέποντας σε ποια γη Χαναάν οδηγούνται οι καπνοπαραγωγοί του νομού μου χάνοντας τα καπνά, για μένα η πολιτική δεν έχει πλέον κανένα νόημα και τερματίζω την ανάμειξη μου σ' αυτή. Δεν έχω πλέον θέση στη Βουλή και γι' αυτό δεν θα είμαι υποψήφιος στις αυριανές εκλογές, καίτοι θα είμαι πρώτος στη λίστα. Εκτός εάν η κυβέρνηση μ' εξουσιοδοτήσει να δηλώσω στους εκλογείς μου εκ μέρους της ότι, ανεξάρτητα απ' την πολιτική

της ΕΟΚ επί του Καπνικού, τα καπνά της Αιτωλοακαρνανίας, συνεπεία των ειδικών συνθηκών που επικρατούν σ' αυτή, θα τ' αναλάβει ο κρατικός Προϋπολογισμός. Ο τότε πρωθυπουργός ταραχτήκε απ' τη δήλωση μου κι αρχικά αρνήθηκε, πιεζόμενος κι απ' τον τότε υπουργό Εθνικής Οικονομίας, που γνώριζε τις αναμεταξύ μας συγκρούσεις. Μου έστειλε και τον πρόεδρο της Βουλής, στενό φίλο, για να με μεταπείσει. Ήμουν ανένδοτος. Στις πιέσεις δε των φίλων να υποχωρήσω, απαντούσα ότι, εφόσον το βάθρο της οικονομίας των συμπατριωτών μου χάνεται, δεν δέχομαι να είμαι απλώς πελάτης του ταμείου της Βουλής. Τελικά, ο πρόεδρος, παρά τις αντιρρήσεις των Οικονομικών Υπουργών, πείστηκε, υποχώρησε και μου επέτρεψε να δώσω αυτή την υπόσχεση εκ μέρους του στους καπνοπαραγωγούς. Και το πρώτον, το ευχάριστο αυτό γεγονός ανακοίνωσα στους καπνοπαραγωγούς Κατούνας. Και στη συνέχεια αναφερόμουν σ' όλους τους λόγους μου. Αλλά, δυστυχώς, οι καπνοπαραγωγοί αντί να πιαστούν απ' αυτή τη σωτήρια σανίδα και ν' αξιώσουν υλοποίηση της υπόσχεσης του πρωθυπουργού, σπρώχνονταν από το κομματικό πάθος στο να με καγχάζουν και να με λοιδορούν. Αυτή την αναλαμπή μέσα στο σκοτάδι της απελπισίας την περιφρονούσαν, αντί να φωτίσει τα τρίςβαθα της ψυχής τους. Μετά τις εκλογές, άρχισαν οι απανωτές απογοητεύσεις, εξαπατήσεις, προδοσίες απ' τους απανωτούς κρατούντες. Ενώ η αυταπόδεικτη κι εξόφθαλμη κακή πορεία του Καπνικού άρχισε να δημιουργεί πολλαπλή και βαθύτατη κρίση. Στις έμμονες παρακλήσεις μου ν' αξιώσουν πραγμάτωση της υπόσχεσης του πρωθυπουργού, που ήταν η μοναδική κι βωτός σωτηρίας τους, συναντούσα τη μόνιμη αδιαφορία τους. Γιατί οι περινούστατοι υπεύθυνοι, που ήσαν άπραγοι, αδαείς κι ανίδεοι για το κοινοτικό καθεστώς του καπνού, τους καθυσύχαζαν, Και, τυφλωμένοι όπως ήταν, δεν έβλεπαν τον γκρεμό οι καπνοπαραγωγοί. Η κυβέρνηση, εφόσον δεν ενοχλούνταν να τηρήσει τη δοθείσα υπόσχεση, κι αντιμετώπιζουσα πληθώρα καυτών προβλημάτων, απέφευγε τις οχλήσεις μου με διάφορες δικαιολογίες, εφόσον προς τούτο διευκολυνόταν και με τη σιωπή των καπνοπαραγωγών. Είχα δε πειστεί ότι εμένα με θεωρούσε ενοχλητικό... Ενώ οι καπνοπαραγωγοί προτίμησαν να γίνουν υπομόχλιο της καπνικής Μαφίας των Ιταλών και των ντόπιων συνεργατών της που συμπορεύονταν μαζί της. Προτιμούσαν να έχουν πολύφερνους δεσμούς μ' αυτούς και τους πολύτροπους μηχανισμούς των ασχολουμένων με το Καπνικό, παρά ν' αγωνιστούν για μόνιμη λύση του προβλήματος τους. Στις συστάσεις μου να συνέλθουν, γιατί με την τακτική τους καταστρέφουν το μέλλον των παιδιών τους, δεν απαντούσαν. Κι όμως, όλοι εκείνοι που τους εκμεταλλεύονταν και τους εκμεταλλεύονται έγιναν οι «παρακλήτοί» τους, αντί να γίνουν παράδειγμα προς αποφυγή. Αντί να στιγματιστούν, τιμήθηκαν... Βαριά είναι η ευθύνη και των Γεωργικών Ενώσεων και των Συνεταιρισμών και των Αγροτικών Συλλόγων. Ουδέποτε, τριάντα χρόνια επί της πολιτικής σκηνής, μ' επισκέφτηκαν στο γραφείο ή πρωτοστάτησαν να συνέλθουν σε κοινή σύσκεψη οι βουλευτές του νομού για το καυτό αυτό πρόβλημα, το Καπνικό. Χρέος είναι όλων όσοι ποθούν την προκοπή του νομού μας να λένε πάντα το σωστό, όχι το πιο εύκολο κι ευχάριστο. Κι εγώ συνήθισα να λέω πάντα την αλήθεια. Τη δρομολογηθείσα συστηματική εξαφάνιση των καπνών απ' την ΕΟΚ, των όσων καλλιεργούνται ακόμη, μια και το Κράτος παραμένει αδιάφορο, άρχισαν να εκμεταλλεύονται οι καπνέμποροι, επιδεικνύοντες συμπτωκνωμένη αναληγσία και κοινωνική περιφρόνηση. Ζόφος και νέφωση απελπισίας καλύπτει αυτή την εποχή τους καπνοπαραγωγούς, γιατί, ενώ οι καπνέμποροι υπέγραψαν συμβόλαια μαζί τους για τα καπνά τύπου Βιρτζίνια, ασύδοτοι τους εκβιάζουν και τα παίρνουν στο ήμισυ της συμφωνηθείσης

τιμής. Ανεξέλεγκτοι δε κορυβαντιούν επί της σωρευόμενης δυστυχίας τους. Το Κράτος αδιαφορεί για την ογκούμενη αναταραχή τους που ακούγεται ήδη ως προδρομική βοή κι αποκτά καθημερινά εκρηκτική δύναμη. Και περιμένουν κι οι καπνοπαραγωγοί των άλλων ποικιλιών καπνών να έχουν την ίδια τύχη. Ας το σκεφθούν ψύχραιμα. Αυτή η επαίσχυντη υφαρπαγή του ιδρώτα των καπνοπαραγωγών πρέπει να σταματήσει αμέσως. Δεν επιτρέπεται το Κράτος να θεάται απαθές το δράμα τόσων ανθρώπων και να τους αφήνει να καίγονται συνεχώς απ' την εκμετάλλευση ωσάν να είναι «οι αμαρτωλοί της κόλασης». Είναι απαράδεκτο, ο άλλοτε αυτός ποταμός της τοπικής οικονομίας του νομού να μεταβληθεί από πηγή ωφέλειας σ' αγωνία ασθμαίνουσα κι αφορμή δυστυχίας κι αβεβαιότητας για το μέλλον των κατοίκων του. Είναι ανεπίτρεπτο οι καπνοπαραγωγοί να μεταμορφωθούν σε δουλοπάροικους της φεουδαρχίας των Τσάρων ή σε συρφετό Φελάχων της εποχής του Φαρούκ. Αλλά, σαν δεν έφθαναν όλα αυτά, ο κλινικά ημιθανής καπνός αυτές τις μέρες δέχεται και τη χαριστική βολή απ' τον πολιτοφάγο Μινώταυρο, την ΕΟΚ. Απ' τις Βρυξέλλες έφθασαν απ' τους μεγαλόπνοους σχεδιαστές της κοινοτικής καπνικής πολιτικής φοβερά μηνύματα εν όψει αναθεώρησης της Κοινής Οργάνωσης της Αγοράς (ΚΟΑ). Μηνύματα που προαγγέλλουν τη φοβερή θεομηνία. Στις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Συμβούλιο των Υπουργών Γεωργίας παρουσιάζονται δύο σενάρια του «επιτελικού εγκεφάλου» Επιτρόπου Φρανς Φέσλερ. Η μία πρόταση προβλέπει το διαχωρισμό των ποικιλιών του πυρίκαυστου Καπνικού προβλήματος σε δύο κατηγορίες, τις ΚΑΛΕΣ και τις ΚΑΚΕΣ. Στις καλές θα υπάγονται όσα καπνά έχουν ζήτηση στην αγορά ενώ στις κακές όσα καθίστανται αζήτητα. Και στην κατηγορία των αζήτητων συμπεριλαμβάνονται τα καπνά του νομού μας, τα Τσεμπέλια και τα Βιρτζίνια. Και, σύμφωνα μ' αυτή την πρόταση του πρωθυερέα της ΕΟΚ, προβλέπεται μείωση της πριμοδότησης στις κακές ποικιλίες κατά 30% κι αντίστοιχα αύξηση στις καλές. Ενώ η δεύτερη πρόταση προβλέπει εναρμόνιση των πριμ με την ποιότητα, τη διατήρηση των ποσών των πριμοδοτήσεων ανά χώρα, τη δημιουργία εθνικού αποθέματος, την είσοδο στην παραγωγή παραγωγών, ως και την εγκατάλειψη των κακών καπνών. Παράλληλα, υπήρχε και πρόταση του Ιρλανδού Επιτρόπου σε θέματα Υγείας, «ευρυμαθούς» Πάτρεϊν Φλιν, που πρότεινε τη σταδιακή αποδέσμευση της Κοινότητας απ' τον καπνό, δηλαδή εγκατάλειψη του προϊόντος. Αν αυτή η πρόταση γινόταν δεκτή, τότε θα είχαμε οριστική εξαφάνιση των καπνοπαραγωγών του νομού μας. Δυστυχώς, οι καπνοπαραγωγοί της Αιτωλοακαρνανίας λιθοβολούνται απ' την Κοινή Αγορά, το Κράτος και τους πολιτικούς. Κι αυτό είναι «φρίκη χωρίς τέλος». Κι όλα αυτά γίνονται, χωρίς καμιά αντίδραση δικιά μας, απ' τους Βεληγκέκηδες της ΕΟΚ, με την εντολή των πασάδων και των σουλτάνων του παγκόσμιου σαραγιού των καπνεμπόρων. Κι εδώ οι Αμερικανοί. Το συγγνώμη κυνισμό της Σχολής Νίξον-Κίσιγκερ τον διαδέχτηκε ο στυφός φαρισαϊσμός της Σχολής Κλίντον και της αυλής του, που αποδεικνύεται το ίδιο βάνουσος με τον πρόδρομο του, καίτοι ανήκει στο «Δημοκρατικό Κόμμα»... Γιατί κι οι δυο είναι παρακλάδια της Μεγάλης Ιμπεριαλιστικής Σχολής, που αλλάζει συχνά ύφος, αλλά ποτέ ήθος. Οι με τις πιο εωσφορικές μεθόδους υποβαλλόμενες παραπάνω προτάσεις, που μεταβάλλουν τους καπνοπαραγωγούς σε ιδεατό άντρο εξευτελισμού, ταπείνωσης κι εξαθλίωσης, αποκρούονται μετά βδελυγμίας, ως ανήθικες πολιτικές πράξεις. Δυστυχώς, η τυραννία των φτωχών χωρών δεν αρχίζει όταν ξεκινάνε τα κάθε μορφής θωρακισμένα άρματα. Αλλά όταν δεν βλέπουμε εμείς τις ερπύστριες τους να λαδώνονται σ' ανύποπτους ακόμη χρόνους. Και η ΕΟΚ από χρόνια με τις μεταμορφωτικές

ικανότητες της Κίρκης (του καπνεμπορίου), βασανίζει τους καπνοπαραγωγούς, Στην εποχή μας «χάθηκε η πίστη, η μεγάλη θεά, χάθηκε και η φρονιμάδα», θα έλεγε ο Θέογνις (Ελεγεία, Α , 1137). Στα μηνύματα της τραγικής απελπισίας των καπνοπαραγωγών και των γοερών κραυγών τους, κανείς δεν γίνεται δέκτης. Οι απεγνωσμένες εκκλήσεις τους ηχούν στο κενό. Τίποτε δεν μαρτυρεί την ύπαρξη Κράτους. Οι ραγιάδες αναγκάζονται να καταφεύγουν στους Τούρκους για να τους προστατεύσουν απ' την κοτζαμπάσικη απληστία και καταπίεση. Οι σημερινοί καπνοπαραγωγοί δεν έχουν ποια πόρτα να χτυπήσουν... Εξ άλλου, περί της ανυπαρξίας του Κράτους μίλησε πρόσφατα κι ο ποντίφικας της σοσιαλιστικής τέχνης και στον καιρό της παπανδρεϊκής παντοδυναμίας, γραμματέας του ΠΑΣΟΚ Κ. Σκανδαλίδης. Δεν μας λέει όμως ποιος διέλυσε το Κράτος, ώστε σήμερα να μην υπάρχει...Και σήμερα που η πιο τρομερή κραυγή φρίκης αντηχεί μπρος στις καινούριες εκκολαπτόμενες φρίκες, αποφάσισαν οι καπνοπαραγωγοί, πάνω απ' τον ωκεανό της συμφοράς τους, να υψώσουν τις προσεχείς μέρες τη μαύρη σημαία της διαμαρτυρίας τους: «Για τις μεγάλες ειρηνικές εξεγέρσεις δεν είναι ποτέ υπαίτιοι οι λαοί, αλλά οι κυβερνήσεις», μας λέει ο Γκαίτε (Συνομιλίες με Έκερμαν, 4.1.1824). Ο δε Μακιαβέλι αποφαίνεται ότι «κάθε αγώνας είναι δίκαιος, όταν είναι αναγκαίος». Ενώ ο μεγάλος Χαρίλαος Τρικούπης έγραφε: «Την ευθύνη των επαναστάσεων (ειρηνικών εξεγέρσεων), φέρουσιν ουχί οι εκτελούντες, αλλ' οι καθιστώντες αυτές αναπόδραστες» («Καιροί», 9.7,1874).Οι καπνοπαραγωγοί πρέπει ν' αντιληφθούν ότι το πρόβλημα τους είναι πολιτικό: «Το καθετί είναι πολιτικό», μας λέει ο μεγάλος Ιταλός πολιτικός Αντόνιο Γκράμσι. Όλα τα παραπάνω είναι πικρές, αλλά αναμφισβήτητες αλήθειες. Ας αναλάβει ο καθένας τις ευθύνες έστω και' τώρα που τοποθετείται η πλάκα του θανάτου στο Καπνικό. Αν το θελήσουμε, υπάρχουν ελπίδες: «Άριστος είναι ο άνθρωπος που στην ελπίδα πιστός πάντα μένει. Η απελπισία είναι ιδίωμα των δειλών», μας λέει ο Ευριπίδης (Ηρακλής μαινόμενος, 104-106).

Και τώρα η σκυτάλη στους πολιτικούς, για να βγάλουν τους καπνοπαραγωγούς απ' τη σπηλιά του Πολύφημου, της ΕΟΚ, με λιγότερες πληγές. Οι βουλευτές του νομού μας έχουν τον πρώτο λόγο και τη μεγάλη ευθύνη...

Αθήνα, 24 Νοεμβρίου 1996

* Έχει δημοσιευτεί στην εφημερίδα του Αγρινίου «Εβδομάδα», στις 9 Δεκεμβρίου 1996

Μ.Π. Και ερχόμαστε στο τέλος της συζήτησης για το Καπνικό πρόβλημα. Ποια είναι ή θα είναι η τύχη του στο μέλλον....

Γ.Π. Οι συμπατριώτες καπνοπαραγωγοί εγκαταλειμμένοι θρηνολογούν. Και με το δράμα τους αποδείχθηκε ότι ο «άνθρωπος είναι λύκος για τον άνθρωπο» Κανείς δεν συγκινείται για το δράμα τους. Η κατάληξη του καπνικού στο σημερινό αδιέξοδο και κυρίως γύρω από τα καπνά τύπου «Τσεμπέλια» δεν πρέπει να μας αφήνει έκθαμβους .Γιατί όταν το στυφό Φαρισαϊκό κράτος το διαδέχεται ο βάνουσος κοινός κυνισμός της δικής μας αδιαφορίας δεν μπορούσε παρά αυτή να είναι η κατάληξη. Κάποτε θα ερχόταν η μέρα που οι καπνοπαραγωγοί θα εισέπρατταν το αντιμίσθιο της αφέλειας τους αλλά και των πολιτικών την «ελεύθερη» ευταξία.

Οι καμπάνες είχαν σημάνει πένθιμα για τους καπνοπαραγωγούς από το 1980, χρονιά εισόδου μας στην ΕΟΚ. «Αλλάξτε τύπο καπνού» έλεγε η Κοινότητα και έδινε και τα χρήματα για την αναπροσαρμογή. Αλλά οι κυβερνήσεις κι ο Οργανισμός Καπνού αδιαφορούσαν εγκληματικά οι δε αγρότες αγρόν αγόραζαν... Τουναντίον, συνέχιζαν με μεγαλύτερη ένταση την παραγωγή καπνών που καλλιεργούσαν οι πατεράδες τους για να εισπράξουν τις επιδοτήσεις. Ώσπου έφτασε η ώρα της κρίσης. Σήμερα οι καπνοπαραγωγοί με το άγχος μήπως η μειωμένη παραγωγή τους μείνει αδιάθετη καταφεύγουν στους καπνεμπόρους εκλιπαρώντας και ταπεινωμένοι για τη διάθεση του προϊόντος. Οι τιμές που καταβάλλονται είναι κατώτερες των οικείων συμφωνητικών αγοροπωλησίας. Οι συνεταιρισμοί αντί να λειτουργήσουν εκσυγχρονιστικά και με το πνεύμα της μεγάλης μονάδας με όλα τα πλεονεκτήματα της οικονομίας μεγέθους, αναδείχτηκαν ή χώροι κομματικού βολέματος καθώς και τρόπου ελέγχου του αγροτικού εκλογικού σώματος ή εκκολαπτήρια τρομακτικών σκανδάλων και διαφθοράς ή εφαλτήρια για την ικανοποίηση προσωπικών φιλοδοξιών και κατάληψη βουλευτικών εδρών ή κομματικών θέσεων. Οι συνεταιρισμοί μετατράπηκαν σε συνδικαλιστικά όργανα. Έχασαν κάθε επαφή με την οικονομία της αγροτικής πολιτικής. Ουδέποτε φρόντισαν για την οργάνωση της. Κατέληξαν αφυδατωμένοι να ιδρύουν αποτυχημένα σούπερ μάρκετ, παράγοντας μόνο ελλείμματα από τα «δανεικά και αγύριστα» της Αγροτικής Τράπεζας. Οι ληξιπρόθεσμες οφειλές των συνεταιριστικών οργανώσεων έφτασαν περίπου το 1 τρισεκατομμύριο 783 δισεκατομμύρια δραχμές. Ορισμένες από τις οφειλές θεωρούνταν δικαιολογημένες αλλά οι περισσότερες δημιουργήθηκαν μόνο και μόνο για να εισπράξουν υψηλές ενισχύσεις τα μέλη του συνεταιρισμού. Και δεν κλείσανε οι συνεταιριστικές οργανώσεις γιατί κάθε 3-4 χρόνια γινόταν ρύθμιση των χρεών τους κι έτσι μπορούσαν να συνεχίζουν τις κακοδαιμονίες τους. Η Αγροτική τράπεζα χορηγούσε δάνεια χωρίς να ρωτήσει τον κάθε αγρότη πόσα στρέμματα είναι δικά του και πόσα ξένα καλλιεργεί για να θέλει να πάρει τρακτέρ.... Το πρόβλημα του κατακερματισμού της αγροτικής παραγωγής σε μικρές οικογενειακές καλλιέργειες δεν απασχολούσε το κράτος. Όπως και οι φωνές μερικών παλαιοκομματικών πολιτικών ότι θα πρέπει να παύσουν να επιδοτούνται αγρότες-γιατροί, δικηγόροι, έμποροι, ακόμη και στρατιωτικοί ώστε να παύσουν να νοικιάζουν τα κληρονομικά κτήματα τους και να πωλήσουν σε πραγματικούς αγρότες έπεφταν στο κενό.... Μια περίοδο οι μεγαλύτεροι καπνοπαραγωγοί στην Αιτωλοακαρνανία και όχι μόνο ήταν οι γιατροί και οι δικηγόροι. Τον Μάιο του 1995 η κυβέρνηση και τότε αντιμετώπισε τις πρώτες οξύτερες διαμαρτυρίες των αγροτών. Και τότε το υπουργείο Γεωργίας έλεγε ότι εκπόνησε μελέτες, κατάρτισε νομοσχέδια για να μεσολαβήσουν όμως οι πολιτικές εξελίξεις, να γίνουν εκλογές, να ξεχαστούν όλα και να επανέλθουν τα προβλήματα οξύτερα. Οι αγρότες έχασαν την εμπιστοσύνη στους πολιτικούς. Εάν ο πρωθυπουργός ήταν ειλικρινής στους αγρότες, και γενικότερα στον λαό υποσχόμενος μόνο δάκρυα και αίμα όπως έλεγε ο Τσόρτσιλ, και θα επανεκλεγόταν και θα είχε λιγότερες αντιδράσεις. Τώρα τον βαρύνει κι αυτόν η αναξιοπιστία. Γι αυτό και η κυβέρνηση του σήμερα εμφανίζεται όμηρος των δικών της ανακολουθιών και απατηλών υποσχέσεων. Και αυτό γιατί στη χώρα μας ασκείται μια πολιτική διαφθοράς και μια παιδεία της διάλυσης.. Και δεν σκεπτόμαστε ότι μια κοινωνία δημοκρατική υφίσταται μόνο όταν αυτή καθοδηγείται από πνεύμα δικαιοσύνης και αξιοκρατίας. Εμείς στρεφόμαστε διαρκώς με το πιο ξεδιάντροπο τρόπο προς το ατομικό μας συμφέρον. Άγνωστο πότε θα

συνειδητοποιήσουμε τη κατάσταση μας και θα θελήσουμε να αλλάξουμε νοοτροπία. Η κυβέρνηση ευθύνεται επειδή έχει καθυστερήσει αδικαιολόγητα την επίλυση βασικών αιτημάτων των αγροτών που είχε υποσχεθεί όταν πάλι είχαν τα μπλόκα στις εθνικές οδούς. Η κυβέρνηση η οποία αρνήθηκε τις απατηλές προεκλογικές της υποσχέσεις από τη μια μεριά αρνήθηκε τη ρύθμιση των αγροτικών χρεών κι από την άλλη ρύθμιζε χαριστικά βεβαιωμένες οφειλές προς το δημόσιο που προέρχονται από φοροκλοπή και εισφοροδιαφυγή. Χαρίζει χρέη στον Βαρδινογιάννη, τον Λάτση και τον Ολυμπιακό και καταδικάζει σε μόνιμη λιτότητα τον αγρότη. Κι αυτή ήταν η σώφρων και εκσυγχρονιστική πολιτική.

Όλες οι κυβερνήσεις από το 1980 ευθύνονται όπως και οι αγρότες που έμαθαν να στηρίζονται στη πολιτική των επιδοτήσεων (εθνική και κοινωνική) κι όχι να προχωρήσουν σε αναδιαρθρώσεις των καλλιεργειών τους. Προτιμούσαν να αυξάνουν το εισόδημα τους με μια περιεργη λογική του τύπου «θα μας ταΐζουν οι κουτόφραγκοι» ή «να τα πάρουμε σήμερα κι αύριο έχει ο Θεός». Ενώ γνώριζαν ότι οι κοινοτικές στηρίξεις σταδιακά θα μειώνονται. Και τώρα που έφτασε ο κόμπος στο χτένι επιμένουν να συνεχίζουν σε μια κατάσταση της οποίας είχε προαγγελθεί ο θάνατος..... Όλες οι κυβερνήσεις από τη πλήρη ένταξη τους στη Κοινότητα αδιαφόρησαν εντελώς για τις ριζικές διαρθρωτικές μεταβολές στην οικονομία, στη κοινωνία και τη πολιτική που θα ερχόταν στη χώρα μας. Απλά εκμεταλλεύτηκαν τις παροχές και τα διάφορα Διαρθρωτικά ταμεία για να «πλουτίσουν» οι αγρότες σε βάρος των «κουτόφραγκων» Και διεφθάρσαν ολόκληρες γενιές αγροτών που απολάμβαναν τα χρήματα της κοινότητας χωρίς να αντιλαμβάνονται ότι αυτό το μάννα εξ ουρανού θα σταματούσε κάποτε. Το αγροτικό πρόβλημα δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με ασπιρίνες. Ο πονοκέφαλος θα ξαναεκδηλωθεί αργά ή γρήγορα. Χρειάζονται μέτρα που θα δρομολογούν τη ριζική λύση του προβλήματος. Γιατί αν εκδηλωθούν κάποιες πυροσβεστικές ρυθμίσεις το αγροτικό πρόβλημα θα μείνει ανοικτό και σε λίγο θα το βρούμε μπροστά γιγαντωμένο. Ο Ανδρέας Παπανδρέου αρνήθηκε να δεχτεί τους αγρότες και ήταν ένα μεγάλο πολιτικό σφάλμα. Γιατί διάλογος δεν σημαίνει μόνο παροχές και υποχώρηση σε όλα. Σημαίνει προσέγγιση, πειθώ και αμοιβαία κατανόηση. Μια άρνηση μπορεί να κάνει τη κρίση χιονοστιβάδα με ανυπολόγιστες συνέπειες για τον τόπο. Με την άρνηση του είχε στερήσει από τους αγρότες το βασικό ρόλο σε μια σοσιαλιστική κοινωνία. Ενώ λοιπόν οι υπόλοιποι της κυβέρνησης και της αντιπολίτευσης στο Κοινοβούλιο κοιμόταν μακάρια στις Θερμοπύλες του εθνικού συμφέροντος αφήνοντας να αλωνίζει ανεμπόδιστα ο εφιάλτης κρίσης και δεν ξύπνησαν παρά μόνο όταν η σεισμική εξέγερση τράνταξε τη χώρα, εν τούτοις ούτε επισκέφτηκαν τα μπλόκα αλλά δεν έκριναν σκόπιμο να καταθέσουν μια απλή ερώτηση στη Βουλή. Και τούτο γιατί ποτέ δεν ελέγχονται και ουδέποτε κρίνονται. Τους αγρότες τους άφησαν στη τύχη τους. Η κυβέρνηση συνεχίζει να αδιαφορεί ενώ οι «μέντορες» της Ενωμένης Ευρώπης θέλουν να μειώσουν το ποσοστό της αγροτικής τάξης μέχρι σχεδόν εξαφάνισής τους. Οι 700.000 γεωργικές εκμεταλλεύσεις δεν είναι βιώσιμες γιατί όταν συντελούνταν η έξοδος του αγροτικού πληθυσμού από τη γεωργία δεν λήφθηκε επί 40 συναπτά χρόνια καμιά μέριμνα για να περάσει η εκμετάλλευση της γεωργικής γης σ' αυτούς που απέμειναν. Ο γεωργικός πληθυσμός αφέθηκε στη τύχη του και γέρασε σε τέτοιο βαθμό που δεν είναι πια επιδεικτικός στη νέα τεχνολογία. Δεν υπάρχει πια μητρώο αγροτών ώστε οι εκπρόσωποι τους να είναι γνήσια εκλεγμένοι και πραγματικοί επαγγελματίες γεωργοί. Οι

Συνεταιρισμοί είναι κομματικά όργανα. Σύμφωνα με τη γεωργία ασχολούνται οι Αλβανοί που υπάγονται στο υπουργείο δημόσιας τάξης κι όχι στο αρμόδιο υπουργείο. Η αθλιότητα των αγροτών μας δεν είναι ούτε χθεσινή ούτε σημερινή. Ενδημεί χρόνους ατέλειωτους στη χώρα μας. Δυστυχώς όπως επανειλημμένα έχω τονίσει οι αγρότες μας στη γη τη θητεία τους στη κόλαση και μάλιστα ανάμεσα στην αφθονία και στην ευμάρεια των άλλων χωρίς να ενδιαφέρεται καμιά κυβέρνηση. Ο αγρότης στην Ελλάδα φαίνεται ότι είναι άχρηστος, δυσάρεστος κι άχθος περιττό. Ας τον βάλουμε λοιπόν τιμωρία, ας τον εξουθενώσουμε οικονομικά και στη συνέχεια να τον εξουδετερώσουμε πολιτικά και κοινωνικά. Η αβεβαιότητα για το αύριο έχει απλώσει στην ύπαιθρο τα γκριζα πέπλα της. Η δυσπραγία φουντώνει, πληθαίνουν τα οικονομικά αδιέξοδα και ξεσηκώνονται οι καθημερινές ανάγκες που «σπάνε σίδερα» όπως λέει ο λαός μας. Το αίσθημα της ευθύνης των εκάστοτε κυβερνήσεων για τους αγρότες έχει καταταγεί στα ουσιώδη εν ανεπαρκεία πολιτικά αγαθά. Κι έτσι οι αγρότες υποφέρουν απληροφόρητοι κι ανημέρωτοι. Με αποτέλεσμα να φτάσουν στο σημερινό αδιέξοδο. Και για αυτή την εγκληματική τραγωδία των αγροτών, φυσικοί ή ηθικοί αυτουργοί και συνεργοί είμαστε όλοι οι πολιτικοί. Ο αγροτικός τομέας της οικονομίας από τους πλέον παραγωγικούς και αποδοτικούς με σημαντική συμμετοχή στην ανόρθωση της χώρας, βρίσκεται τώρα σε κρίσιμη καμπή. Οι αγρότες έφτασαν στο σημείο να περιμένουν κι αυτοί τους βάρβαρους του Καβάφη για να σαλέψουν λίγο την απέραντη πλήξη τους, να βγούνε λίγο από τη νάρκη της αβάσταχτης μονοτονίας όπως τη ζωγραφίζει ο ποιητής. Και η πορεία της κρίσης έγκειται στο ότι μειώνεται διαρκώς το αγροτικό εισόδημα ως αποτέλεσμα των δεσμεύσεων της κοινής αγροτικής πολιτικής της ευρωπαϊκής ένωσης. Σήμερα, οι κοινοτικές επιδοτήσεις που άλλοτε κάλυπταν τα όποια προβλήματα ανταγωνιστικότητας της αγροτικής μας παραγωγής και στήριζαν το γεωργικό εισόδημα βαίνουν φθίνουσες έπειτα από την υπογραφή της διεθνούς συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου που είμαστε υποχρεωμένοι να τηρούμε. Ενώ όμως γνωρίζουμε αυτές τις δεσμεύσεις και τα αναπόφευκτα αποτελέσματα τους δεν κάναμε απολύτως τίποτε. Κι έτσι το χάσμα μεταξύ κόστους παραγωγής και τελικής τιμής συνεχώς διευρύνεται. Και οι εκάστοτε κυβερνήσεις έχωναν το κεφάλι τους στην άμμο κατά τη τελευταία δωδεκαετία κι ανέβαλαν διαρκώς την ανάληψη πρωτοβουλιών εναρμόνισης που έπρεπε να λάβουν. Κι εκμεταλλεύονταν τις περιόδους χάριτος που εξασφάλιζαν από τις Βρυξέλλες, όχι για να αποκτήσουν κάποια πολιτική εναρμόνιση αλλά να λένε απλώς και με νεοελληνική ευκολία «εντάξει, έχουμε ακόμη πέντε χρόνια». Σε όλη τη διάρκεια της περιόδου αναπροσαρμογής εισέρρευσαν στη χώρα από τις Βρυξέλλες τεράστια ποσά υπό μορφή επιχορηγήσεων, επιδοτήσεων από τα διάφορα Κοινωνικά ταμεία. Και τα χρήματα αυτά δόθηκαν ως αποζημιώσεις έναντι του κόστους που θα συνεπαγόταν για την εθνική αγροτική πολιτική η αναδιάρθρωση των καλλιεργειών σε νέα είδη καλλιέργειας από το κόψιμο κάποιων άλλων που οι κοινοτικοί είχαν βγάλει από το σκόπευτρο του ενδιαφέροντος και της ενίσχυσης τους. Κι όμως από τους εντεταλμένους για την εφαρμογή αυτής της πολιτικής οι αγρότες όχι μόνο δεν ζήτησαν ευθύνη, όχι δεν τους στιγμάτισαν αλλά τους έστειλαν στη Βουλή. Η σημερινή καταγίδα των αγροτών δίνει την ευκαιρία στη κυβέρνηση να ξεφυλλίσει τη φοβερή βίβλο της αγροτιάς. Όλες οι κυβερνήσεις επί χρόνια παρέλειψαν εγκληματικά να σχεδιάζουν αγροτική πολιτική στήριξης και διαρθρωτικών παρεμβάσεων για τη πρωτογενή παραγωγή. Μεγάλες ευθύνες ανήκουν στο ΠΑΣΟΚ που κυβέρνησε κατά τη κρίσιμη δεκαετία του 80 και προσωπικά ο

Κώστας Σημίτης, ο σημερινός πρωθυπουργός που διετέλεσε και υπουργός Γεωργίας. Η κυβέρνηση οφείλει να σταματήσει να παίζει με τους αγρότες και να μην τους λέει ψέματα. Να πάψει να δίνει ψεύτικες υποσχέσεις όπως έκανε στη προηγούμενη αγροτική εξέγερση του 1995. Η βασική αιτία της κακοδαιμονίας των αγροτών είναι ένας πρωτοφανής λόγος. Οι κυβερνήσεις της μεταπολίτευσης που πρωτοστατούσαν οι «φιλαγροτικοί» παπανδρειακοί χρησιμοποίησαν τους κοινωνικούς πόρους προς τη γεωργία όχι για τον εκσυγχρονισμό της αλλά για κομματική πελατεία στην ύπαιθρο. Και τα χρήματα όπως γράφει ο καθηγητής Ν. Μουζέλης πήγαν παντού, από τον τζόγο και τα μπουζούκια ως τα πολυτελή αυτοκίνητα, εκτός από εκεί που έπρεπε να πάνε. Η κυβέρνηση όφειλε και οφείλει να μη λέει «δεν συζητώ» Αυτή ανήκει σε ηγέτες τριτοκοσμικών κυβερνήσεων και όχι της Ελλάδας με πρωθυπουργό τον Κώστα Σημίτη ο οποίος δηλώνει «Ευρωπαϊστής-εκσυγχρονιστής». Πρέπει να σταματήσει ο κομματικός πετροπόλεμος και να βάλουν όλοι μαζί ένα νέο θεμέλιο για τη χώρα. Οφείλει να συζητεί με όλους τα προβλήματα και να λύνει, να μην αντιδικεί, να μην συγκρούεται, να μη ζητά νίκες και ήττες έναντι κομματικών ομάδων. Οφείλει να έχει πειστικό πολιτικό λόγο όπως και πολιτική φαντασία για να αναζητά οδούς διαφυγής από τα αδιέξοδα. Μετά από τόσα χρόνια από το θάνατο του «Γέρου της Δημοκρατίας» τον δικαιώνω απόλυτα.

Πολιτική-ΠΑΣΟΚ

Μ.Π. Κι ας πάμε στα χρόνια της πολιτικής. Δεν λέω καριέρα γιατί εσύ δεν ήσουν πολιτικός καριέρας όπως οι σημερινοί πολιτικοί. Δεχόσουν τη λήθη και τη μνήμη. «Τα έθνη χρειάζονται», έλεγες, « και τα δυο γιατί είναι και τα δυο πηγές δημιουργίας. Με τη διαφορά ότι πρέπει να θυμούμαστε και να παραλαμβάνουμε από το παρελθόν ό,τι είναι ζωντανό και να απομακρύνουμε και να λησμονούμε ότι είναι πλέον νεκρό.»

Γ.Π. Πράγματι, αν κουβαλάς στη πλάτη σου όλη την ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας και να ζήσεις μετά από τόσα βασανιστήρια πιστεύοντας τη Δημοκρατία και αγαπώντας την Ελλάδα που γι αυτή βασανίστηκες, να βγεις δηλαδή νικητής της ζωής δεν μπορείς παρά να πιστεύεις ότι ο πολιτικός είναι υπηρέτης του λαού και όχι της προσωπικής σου αλαζονείας και υπεροψίας..

Πράγματι ήταν από τους ελάχιστους πολιτικούς που αδιαφορούσε για τα υλικά αγαθά. Δεν είχε άλλο εισόδημα εκτός από τη βουλευτική σύνταξη. Η πατρική περιουσία που του αναλογούσε τη ξόδεψε στους πολιτικούς αγώνες. Ζούσε και συνεχίζει να ζει όσο πιο λιτά μπορεί. Το σπίτι του και όλη η ζωή του το δείχνουν. Ήταν ο μόνος πολιτικός που δεν διέθετε αυτοκίνητο. Ως γραφείο χρησιμοποιούσε το υπόγειο της οδού Σκουφά 77 που κι αυτό ήταν παραχωρημένο από τον αδελφό του τον Αγησίλαο που για ένα διάστημα ήταν υπεύθυνος του πολιτικού του γραφείου στο υπουργείο αμισθί. Στο σπίτι του χρησιμοποιούσε για γραφείο τη μισή τραπεζαρία του φαγητού. Το σπίτι του στην οδό Σμολένσκυ ήταν κέντρο διερχομένων όπως και της Γριβαίων 4 παλαιότερα. Δεν πίστευε στον πολιτικό παράδεισο αλλά στην έννοια του εφικτού της ισορροπίας και του επιθυμητού. Ήθελε το κράτος να είναι όλων των Ελλήνων κι όχι μόνο ορισμένων φατριών. Πίστευε στην ανάγκη να υπάρχει πλήρης και ευρεία τοπική αυτοδιοίκηση. Ήξερε τις δυσκολίες, δεν τις αγνοούσε. Και γι αυτό αγωνιζόταν να πετύχει να

γίνουν βαθμιαία όλα εκείνα που θα εξασφαλίσουν ένα καλύτερο αύριο για το λαό. Επέμενε σθεναρά ότι πρέπει να παταχθεί η τρομοκρατία, όποια κι αν είναι αυτή γιατί δεν ταιριάζει στην εποχή μας το ψυχρό και απάνθρωπο κλίμα. Προτιμούσε να ζει με καθαρή συνείδηση παρά να είναι δούλος, υπηρέτης και υποτελής του κόμματος. Την καρδιά του τη πλημμύριζαν πάντα αισθήματα αλληλεγγύης και αλτρουισμού. Έτρεφε φιλικά αισθήματα για όλους, φίλους και πολιτικούς αντίπαλους. Ποτέ δεν ρώτησε επισκέπτη του σε ποιο πολιτικό χώρο ανήκε. Ήταν ο πρώτος πολιτικός της Μεταπολίτευσης που φώναζε δημόσια ότι ζούμε μέσα σε μια θολή ατμόσφαιρα σκανδάλων. Πως ζούμε μέσα στη θύελλα και τις καταιγίδες της διαφθοράς. Και ότι η Ελλάδα ταλανίζεται επί ξηρού ακμής από τους οικονομισάριους. Θεωρούσε ως μεγαλύτερο σύμπτωμα της σημερινής πολιτικής παρακμής όπως ονομάστηκε εκείνη η περίοδος τη στρατιά των καταχραστών του δημοσίου χρήματος. Το Μανιφέστο της 19ης Φεβρουαρίου 1922, του πολιτικού δασκάλου του Αλέξανδρου Παπαναστασίου, ήταν ο οδηγός του. Δεν θυσίαζε ποτέ του αρχές για χάρη της εξουσίας. Κοινοβουλευτικός με πίστη και συνέπεια. Οραματιστής και όχι ουτοπιστής. Τοποθετήθηκε απέναντι στα κοινωνικά προβλήματα με τον ιδεολογικό αγώνα και τη μαχητικότητα του. Ήταν ο πολιτικός που δεν είχε ούτε δεχόταν από χρηματοδότες χρήματα. Νομοταγής, αμερόληπτος και άκαμπτος. Υπήρξε πάντα θετικός μέσα στη γενιά εμπαιθών πολιτικών. Και πικραινόταν γιατί ο λαός δεν παρουσίαζε καμιά αντίσταση στους εργάτες της ολέθρου και τους κήρυκες της διαφθοράς. Σε κάθε επίσκεψη στο νομό βυθιζόταν σε ένα λουτρό αναγέννησης κι επέστρεφε ισχυρότερος για νέους αγώνες. Έχει περιοδεύσει το νομό τέσσερις φορές με τα πόδια. Ο μοναδικός πολιτικός που επισκέφτηκε τον μικρότερο συνοικισμό. Δεν υπήρχε βουνοπλαγιά που να μην τον γνωρίζει. Αχιλλεύς πτέρνα η εντιμότητα γι' αυτό και τις αυλακίες που άφησε μέσα στη πολιτική ζωή του τόπου δεν θα χαθούν ποτέ. Ο λαός όμως αντί να αντιδράσει, τους τιμά και τους δίνει το εισιτήριο για το Κοινοβούλιο. Ζητούσε επίμονα κάθαρση του πολιτικού κόσμου. Χωρίς σε βάθος καθάρισμα του πολιτικού στάβλου από όλη τη κόπρη που συσσωρεύτηκε φαίνεται ότι χτίζουμε με άμμο. Ήταν βέβαια άθλος του Ηρακλή και του Σίσυφου ταυτόχρονα αλλά επιβαλλόταν να γίνει. Αλλά αναρωτιόταν ποιος θα τη κάνει; Αυτοί που ο λαός κατηγορούσε στα καφενεία και μετά τους ψήφιζε στις κάλπες; Πίστευε ότι ο λαός έπρεπε να σταματήσει να παύσει να ζει κάτω από τον αστερισμό των κομμάτων όπου πολιτικοί και στελέχη πηγαίνουν και έρχονται. Κι όπου οι φίλοι γίνονται εχθροί και οι εχθροί μεταπηδούν εθελοντικά σε άλλη πλευρά για να εξασφαλίσουν τη καρέκλα τους. Πρέπει ο λαός να αντιληφθεί ότι είναι κυρίαρχος και υπεύθυνος, φώναζε σε όλους. Σταθερός υπέρμαχος της απλής και άδολης αναλογικής. Γιατί είναι η μόνη όπως υποστήριζε που διευκολύνει την είσοδο στη Βουλή νέων κομμάτων, την εμφάνιση νέων τάσεων και ιδεών και ταυτόχρονα σταθεροποιεί τους συσχετισμούς του Κοινοβουλίου. Πρέπει να είναι το μόνιμο εκλογικό σύστημα και να μη θεσπίζεται εκλογικός νόμος ανάλογα με τα κομματικά συμφέροντα του κυβερνώντος κόμματος στις παραμονές των εκλογών. Μια πίκρα εκδήλωνε πάντα σε φίλους και άμεσους συνεργάτες. «Η ιστορία υποστηρίζει, η πείρα και η συγκριτική παρατήρηση διδάσκουν ότι ο λαός απεχθάνεται τους έντιμους πολιτικούς. Ο λαός δυστυχώς αρέσκεται στον παραγοντισμό. Υπηρετεί με πάθος το κομματικό συμφέρον κι όχι το δικό του και του τόπου του. Προτιμά τους ανέντιμους και προσπαθεί να τιμωρήσει τους έντιμους. Αρέσκεται να ζητά ικανοποίηση στην οδύνη. Φαινόμενο που ανήκει σε άλλη επιστημονική σφαίρα για να το εξετάσει.»

Στη συνομιλία μας γύρισε μερικά χρόνια πίσω και συγκινημένος μου είπε «Δεν θα ήταν περιττό να αναφέρω το πώς ο Γέρος αντιμετώπιζε το θάρρος των συνεργατών του. Στις 19 Αυγούστου 1963 το βράδυ στην εμπιστευτική σύσκεψη που έγινε στο Καστρί μεταξύ των πιστών βουλευτών και πολιτευτών για τη διαγραφή του Σοφοκλή Βενιζέλου από την Ένωση Κέντρου, είχα το θάρρος να αντισταθώ. Γεγονός που εκτίμησε ο πρόεδρος αργότερα»

Ήθελε να μου τονίσει περισσότερο τη διαφορά που είχε στις σχέσεις με τους συνεργάτες τους οι δύο Παπανδρέου. Τεράστια η απόσταση.....

«Το ποτάμι της σήψης είχε αρχίσει ορμητικά να κυλά και καμιά δύναμη δεν μπορούσε να το αναχαιτίσει. Γιατί το κομματικό παρακράτος είχε πολώσει όλους τους μηχανισμούς εξουσίας με κάλυψη μάλιστα του πρωθυπουργού. Βλέποντας την επικίνδυνη αντίστροφη μέτρηση και το γεγονός ότι η συνύπαρξη μου πλέον στη κυβέρνηση με τις κλίκες ήταν αδύνατη και ότι αργά ή γρήγορα θα εκδηλωνόταν ανοιχτή ρήξη, στις 20 Οκτωβρίου του 1986, την επομένη των δημοτικών εκλογών υπέβαλα τη παραίτηση μου. Με απόφαση να καταφύγω και να αποκαλύψω στον λαό τι ακριβώς γίνεται μήπως έτσι ως τελευταία σανίδα σωτηρίας το τελευταίο καταφύγιο ο λαός αναχαιτίσει τις αναμενόμενες τραγικές εξελίξεις. Αλλά και ο λαός ήταν πολύ αργά όταν ξύπνησε από τον βαρούχειο ύπνο που τον είχε ρίξει το ΠΑΣΟΚ».

Από τότε η πολιτική πορεία του πολιτικού καθώς και του ΠΑΣΟΚ είχε ήδη προδιαγραφεί. Ήταν ο πρώτος όπως δήλωσε που από το 1983 σήκωσε το πέπλο της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ κάτω από την οποία επωάζονταν σκάνδαλα, φαυλοκρατία, διοικητική παραλυσία από ανθρώπους χαμηλού πολιτικού αναστήματος και αμφίβολης ηθικής ποιότητας. Ήταν ο πρώτος ακόμη ο οποίος χωρίς να κλονιστεί αποτέλεσε τη καταλυτική καθαρτήρια δύναμη σε αυτό το καθημαγμένο ΠΑΣΟΚ από τη θύελλα και ηθική σήψη που προκάλεσαν στελέχη του, κυβερνητικά και κομματικά. Αγωνίστηκε με πείσμα να το ξεβρομίσει από τους πραιτοριανούς του. Ιστορική θα παραμείνει η επιστολή του με τη πολιτογράφηση στο ελληνικό λεξιλόγιο των λέξεων «οικονομισάριοι» και «οικονομισιολόγοι» και δημοσιεύτηκε στις καθημερινές εφημερίδες της εποχής (Καθημερινή, Βραδινή, Οικονομικός Ταχυδρόμος κ.α.). Ήταν πάντα υπέρμαχος της απλής αναλογικής και του σταυρού προτίμησης. Ήταν ο πρώτος πολιτικός από πλευράς ΠΑΣΟΚ που έθεσε το θέμα της απλής αναλογικής και του σταυρού με άρθρο του στην «Ελευθεροτυπία» (22-2-1989). Γιατί για εκείνον ήταν απλώς το καλύτερο, το δικαιότερο, το δημοκρατικότερο από όσα υπάρχουν αλλά και το σύστημα του αφοπλισμού των εντάσεων, του μίσους, και του διαχωρισμού σε ισχυρούς που κυβερνούν και αδυνάτους που κυβερνώνται. Είναι το σύστημα που συνετίζει και φρονηματίζει κόμματα και πολιτικούς. Κατά τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου «Η απλή αναλογική θα καταργούσε βαθμιαίως τα προσωποπαγή αρχηγικά κόμματα και θα οδηγούσε αδήριτα στη δημιουργία ιδεολογικών παρατάξεων εδραιωμένων πάνω σε συγκεκριμένες αρχές». Και πράγματι τα αρχηγικά κόμματα έβλαψαν ανεπανόρθωτα τον τόπο. «Πρέπει να είναι κανείς αρκετά αμαθής ή επικίνδυνα ιδιοτελής για να πιστεύει ακόμη στην αναποτελεσματικότητα ενός ανθρώπου, ενός μεσσία, ενός σωτήρα» έλεγε ο Γάλλος Φλομπέρ. Ενώ με συλλογικές ηγεσίες στα κόμματα και συμμαχικές κυβερνήσεις θα δούμε με πιο καθαρό μάτι τη πορεία προς το μέλλον. Ήταν ο πολιτικός που πρώτος μίλησε για οικουμενική κυβέρνηση κατά το πρότυπο του 1926. Πρόσβευε ότι η απλή αναλογική είναι το

σύστημα που ευνοεί ένα πολιτικό κλίμα με ευρύτερες συναινέσεις, τερματίζει πολιτικές υπερβολές, αντιμετωπίζει πολλαπλά και πολύπλοκα προβλήματα και εξυπηρετεί τα λαϊκά συμφέροντα. Πίστευε ότι κάθε σκέψη κατά της απλής αναλογικής και του σταυρού προτίμησης ήταν λανθασμένη και άδικη. Πίστευε ακόμη ότι άξιος στο δημόσιο βήμα δεν είναι ο επιλεγόμενος από την αυθεντία του αρχηγού αλλά από τον λαό. Γι αυτό και τάχτηκε από την αρχή εναντίον της λίστας και μάλιστα ανέλαβε και την επιτυχή πρωτοβουλία της απαλλαγής της μαστίζουσας κακοδαιμονίας του πολιτικού βίου μας από βασική αιτία της ληστοκρατίας. Δέχεται ακόμη ότι «τα τραγικά γεγονότα της περιόδου 1985-89 προήλθαν από την εθνοφθόρα σεισμική δύναμη της λίστας που καμιά πολιτική κλίμακα Ρίχτερ δεν θα μπορούσε να τα καταγράψει.»

Αγωνίστηκε για την επαναφορά του σταυρού προτίμησης που αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της Δημοκρατίας. «Αυτόν που ο πολίτης επιλέγει αυτός θέλει να τον εκπροσωπήσει και όχι αυτόν που του επιβάλλει ο αρχηγός. Ο βουλευτής του σταυρού «έτρεμε» τον λαό γιατί έπρεπε να λογοδοτήσει ενώ η λίστα εξαφάνιζε τον λαϊκό έλεγχο. Το μόνο που πέτυχε η λίστα ήταν να θέσει στο περιθώριο της πολιτικής ζωής τον ψηφοφόρο, να κατεξουτελίσει τον βουλευτή και να επιβάλλει τη δικτατορία του αρχηγού στο κόμμα. Ήταν το μοναδικό όπλο προστασίας των συμφερόντων του φτωχού πολίτη ενώ η λίστα τον αχρηστεύει ως κυρίαρχο.» Κατά τη ψήφιση του εκλογικού νόμου τις παραμονές των εκλογών του Ιουνίου 1989, το ΠΑΣΟΚ αγωνίστηκε σκληρά για την διατήρηση του «συν1» παρά τις επίμονες διαμαρτυρίες του Συνασπισμού. Ο μόνος από το ΠΑΣΟΚ ο οποίος καταψήφισε το «συν1» ήταν ο ίδιος γιατί πίστευε ότι χωρίς αυτό υπάρχει μόνο υπάρχει μεγαλύτερη δυνατή αντιστοιχία μεταξύ ψήφων και εδρών (Πρακτικά Βουλής 31-3-89).

Ήταν ανοιχτά εναντίον της καταστροφής των φακέλων. Ζήτησε τον ογκώδη προσωπικό του φάκελο και αρνήθηκαν να του το δώσουν όπως σε όλους όσους υπέβαλαν αίτηση. Ο ίδιος έλεγε «Θεωρώ το ότι οι φάκελοι ρίχτηκαν στην υψικάμινο και έγιναν στάχτη με την αστήριχτη δικαιολογία ήταν μεγάλο ιστορικό λάθος. Γιατί οι φάκελοι αποτελούσαν για τον αγωνιστή κομμάτι αναπόσπαστο κομμάτι της ιστορίας του λαού μας. Οι φάκελοι που ταλαιπώρησαν τρεις περίπου γενιές και κατέστρεψαν ζωές και σταδιοδρομίες αποτελούσαν ένα όγκο από συγκλονιστικά ντοκουμέντα για την ιστορία αυτού του τόπου. Οι φάκελοι δεν ανήκαν στα κόμματα ούτε στα πρόσωπα που τους αφορούσαν. Ανήκαν στη ιστορική μνήμη των Ελλήνων. Με το κάψιμο στερήθηκε η ιστορία πολύτιμο υλικό μιας ολόκληρης εποχής. Το πόσο μεγάλο είναι το κακό που έγινε, αρκεί κανείς να αναλογιστεί ότι αν έχουμε ιστορία για το 1821, αυτό το οφείλουμε στον μεγάλο ερευνητή Γ. Βλαχογιάννη που γύριζε στα μπακάλικα και αγόραζε τα επίσημα έγγραφα του Αγώνα που είχαν πουληθεί για να τυλίγουν σαρδέλες, από εκείνους που δεν συνέφερε να αποκαλυφθεί η προδοσία, η συνεργασία με τους Τούρκους. Κάτι παρόμοιο θα έγινε με τους φακέλους της νεότερης ιστορίας από κάποιους που δεν ήθελαν να υπάρξουν αποδείξεις».

Από τα πρώτα βουλευτικά του βήματα τάχτηκε υπέρμαχος του τερματισμού του διχαστικού πνεύματος του παρελθόντος. Υποστήριζε ότι «πρέπει όλοι μαζί να πορευτούμε ενωμένοι και συμφιλιωμένοι στην Ενωμένη Ευρώπη. Και ότι οφείλουμε όλα τα ταμπού του Εμφυλίου που

διατηρούνται με διάφορα κατάλοιπα σε συντακτικές πράξεις, ψηφίσματα, νόμους, διατάγματα, και υπουργικές αποφάσεις να καταργηθούν». Μετά τη μεταπολίτευση του 1974, κάλεσε τις πολιτικές δυνάμεις που είχαν συμφιλιωθεί μέσα στις διώξεις, εξορίες και φυλακές να βάλουν ταφόπετρα στον εμφύλιο. Τόνιζε ότι «συμφιλίωση δεν σημαίνει οπωσδήποτε και άρση των ιδεολογικών διαφορών μα ούτε απώλεια της ιστορικής μνήμης ή κατάργηση του παρελθόντος. Αλλά ανταγωνισμό των κομμάτων βάσει ιδεών και προγραμμάτων. Γιατί το παρελθόν χρειάζεται για την ορθή εξαγωγή συμπερασμάτων της πορείας μας και όχι για αναμόχλευση παθών.»

Ανέλαβε την ηγεσία του ΠΑΚ Εσωτερικού με εντολή του Ανδρέα Παπανδρέου κατά τη περίοδο της Χούντας. Όταν όμως διέκρινε ότι πίσω από θεωρητικές επικοινωνιακές φουσκάλες, ομάδες του ΠΑΣΟΚ δούλευαν για να διαιωνίσουν την εξουσία για προσωπική τους απόλαυση και όχι για την αλλαγή, επαναστάτησε. Πολέμησε αυτό που οι οικονομισάριοι το ονόμαζαν πλάτεμα της Δημοκρατίας και βάθεμα της ελευθερίας. Σε ότι προέβλεψε για το ΠΑΣΟΚ, ο χρόνος τον δικαίωσε απόλυτα. Πρωτοστάτησε στην εθνική συμφιλίωση. Και το ιδεώδες αυτό το υπηρέτησε με συνέπεια στη μακρόχρονη πολιτική του δράση. Μετά τις εκλογές της 18ης Ιουνίου 1989 συμφώνησε με τη συνεργασία της Νέας Δημοκρατίας και του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου. Και ομολογούσε ότι η μεγαλύτερη προσφορά τους βρίσκεται στο ιστορικό γεγονός ότι προώθησαν την αντίληψη για το πόσο αναγκαίες και δυνατές είναι οι συναινετικές διαδικασίες και η συνεργασία των πολιτικών δυνάμεων. Ακόμη και εκείνων με τις πιο αντίθετες ιδεολογικές και ιστορικές καταβολές. Αρκεί η συνεργασία να είναι έντιμη. Ήταν ικανοποιημένος γιατί ως συνειδητός δημοκράτης ανήκε στη κατηγορία των πολιτικών που χρόνια αδιάκοπα αγωνιζόταν για να σβήσουν τα πολιτικά μίσση και να σταματήσουν οι εξορίες και τα ανθρωποκυνηγητά. Και ότι είναι ακατανόητο όποιος μάχεται για το καλό αυτού του τόπου να ζει με την απειλή μιας επίθεσης που έχει υπογραφή θρασυανιστήρια, εξορία ή και θάνατο. Στην πολιτική πάνω από τα αισθήματα του για το κόμμα έθετε το συμφέρον του για τον λαό. Γεύτηκε πολλά πικρά ποτήρια ακόμη και της αχαριστίας. Το ήθος και ο χαρακτήρας δεν του επέτρεπαν να αλλάξει ρότα πλεύσης. Ενώ οι μίξεις των πολιτικών, οι πολυτελείς επαύλεις στα βόρεια προάστια, οι συναλλαγές με τα δημοσιογραφικά γραφεία ήταν καθημερινά φαινόμενα, αυτός κατάφερε να διατηρεί το υπόγειο πολιτικό γραφείο της οδού Σκουφά και το τριάρι της οδού Σμολένσκυ στα οποία οι πόρτες ήταν ορθάνοικτες. Κατάφερε να τα δώσει όλα στη πολιτική και δεν πήρε τίποτε. Αυτοδημιούργητος ως ορθόδοξος μαχητής των ιδεών του Αλέξανδρου Παπαναστασίου του οποίου οι συμβουλές και οδηγίες ακούγονταν από όλους ως θέσφατοι χρησμοί μαντείου καθώς και των Καφαντάρη και Γεωργίου Παπανδρέου οι οποίοι είχαν σπάνιο πολιτικό ήθος και έφερναν τη σφραγίδα των ιδεολόγων πολιτικών, δεν δείλιασε ποτέ του. Δεν έχει πτοηθεί ποτέ του ούτε δείλιασε. Δεν λύγισε σε κανένα εμπόδιο και ήταν αδιάφορος στις πάσης φύσεως σειρήνες, ανθεκτικός στους πειρασμούς της ιδιοτέλειας και συνέχισε τον αγώνα του, της κάθαρσης του ΠΑΣΟΚ. Γιατί πίστευε ότι όποιος ανεχόταν ένα έγκλημα χωρίς να επικαλείται τη βοήθεια του νόμου γίνεται συνένοχος του εγκλήματος. Μάταια εφιστούσε τη προσοχή του Ανδρέα Παπανδρέου για τους κινδύνους που θα δημιουργήσουν στο ΠΑΣΟΚ και στο τόπο ορισμένα κυβερνητικά και κομματικά στελέχη. Αλλά στον τόπο μας όποιος προσπαθεί να υποστηρίξει την «υπέρτατη αλήθεια» εξοστρακίζεται. Αλλά δεν κατέθεσε τα όπλα. Και είναι

γνωστό ότι είχε τη θλιβερή ικανοποίηση της απόλυτης και σε όλη τη γραμμή δικαίωση των θέσεων του και επιβεβαίωση όλων των προβλέψεων του. Δεν τον ενδιέφεραν οι υπουργικοί θώκοι, τα δημόσια αξιώματα και οι τιμές. Δεν καταδέχτηκε να εξαργυρώσει τα γραμμάτια των αγώνων του με αξιώματα. Γι αυτό και καμιά πράξη του δεν αποπνέει έπαρση, αλαζονεία, και ανασφάλεια. Μοναδική φιλοδοξία του ήταν το ΠΑΣΟΚ να ανταποκριθεί στις προσδοκίες του λαού υλοποιώντας τις υποσχέσεις του για Αλλαγή. Στη συγκρότηση της πρώτης κυβέρνησης το 1981, σε μια ασυνήθιστη για τα πολιτικά ήθη της εποχής μας επίδειξη αναδύθηκε ανάγλυφα ο εσωτερικός του εαυτός. Ξεπήδησε η γνήσια χωρίς προκαταλήψεις φωνή του Δημοκράτη πολιτικού. Αρνήθηκε να συμμετάσχει ως υπουργός Εμπορίου σε ένδειξη διαμαρτυρίας απ' ενός για τον αποκλεισμό από τη κυβέρνηση των αγωνιστών του ΠΑΚ Εσωτερικού του οποίου ήταν αρχηγός με έγκριση του Ανδρέα Παπανδρέου (ΤΑ ΝΕΑ 24-12-1975) και απ' ετέρου για τη συμμετοχή εκπροσώπων που παρείχαν «εγγύηση» ότι θα καταβαρυνθώσουν την Αλλαγή. Και χαρακτήριζε το γεγονός αυτό ως προμήνυμα σκοτεινών ημερών για το ΠΑΣΟΚ. Αλλά και αργότερα για τους ίδιους λόγους αρνήθηκε για δεύτερη φορά το Υπουργείο Εμπορίου (Ταχυδρόμος 26-5-83, Καθημερινή 29 και 30-1-1984) Με την άρνηση του εξέφραζε το ήθος, την εντιμότητα, την ακεραιότητα, αλλά και τη πίστη του στον άνθρωπο. Αν και αρχικά ταλαντεύτηκε σοβαρά, τελικά δέχτηκε έπειτα από έντονες πιέσεις φίλων να συμμετάσχει στη κυβέρνηση των εκλογών της 2ας Ιουνίου 1985 για να βοηθήσει. Δέχτηκε με τη μοναδική ελπίδα και με το σκεπτικό ότι θα μπορούσε καλύτερα από τη θέση του υπουργού να μεταφέρει τα λαϊκά μηνύματα της κατακραυγής και να πείσει τον πρόεδρο της κυβέρνησης να αφοπλίσει πολιτικά τους υπονομευτές της αλλαγής προτού φυλλορροήσει οριστικά η κυβέρνηση και το ΠΑΣΟΚ. Αλλά διαψεύστηκε. Ο Ανδρέας Παπανδρέου δυστυχώς τήρησε «άκρα του τάφου σιωπή» και παρίστανε τον Πόντιο Πιλάτο και του ήταν αδύνατο να συνειδητοποιήσει ότι έπρεπε να μεταβληθεί σε δίκαιο Σολομώντα. Αγωνίστηκε σκληρά και επίμονα και από τη θέση του υπουργού να περισώσει ότι ήταν δυνατόν από το σεισμό που είχαν φέρει οι «οικονομισάριοι».

Δημοκρατία

Σε μια από τις πολλές συζητήσεις που δεν «χόρταινα» πραγματικά να απολαμβάνω μαζί του ήταν για την πίστη του στη Δημοκρατία που μαχόταν πολλά χρόνια για γίνει μόνιμο πολίτευμα στη χώρα. Πίστευε στη Δημοκρατία που ήταν πολίτευμα δυναμικό κι όχι στατικό, το πολίτευμα του μέτρου της ισορροπίας και της σύνθεσης. Και που σημαίνει σύζευξη της πολιτικής με την ηθική. Και της οποίας κύριο χαρακτηριστικό είναι η αντιπολίτευση. Για εκείνον η δημοκρατία ήταν ενιαία και αδιαίρετη. Και συνεχώς τόνιζε ότι κανένας δεν δικαιούται περισσότερη δημοκρατία από όση όλοι οι άλλοι. Για εκείνον τα όρια της Δημοκρατίας του καθένα φθάνουν ακριβώς μέχρι του σημείου από το οποίο αρχίζουν τα όρια της δημοκρατίας των άλλων. Τα λόγια του τα μεταφέρω ακριβώς χάρη του μικρού κασετόφωνου που είχα πάντα συντροφιά μου. Δεν ήθελα να χάνω ευκαιρία γιατί ήξερα ότι θα βοηθούσαν ίσως στους ιστορικούς του μέλλοντος.

Μεταξύ άλλων μου τόνισε «Θεωρώ τον κοινοβουλευτικό θεσμό ως το κρηπίδωμα της Πολιτείας που αν καταρρεύσει δεν υπάρχει τίποτε στο τόπο. Γι αυτό από τη πρώτη μου εκλογή, στις 3 Νοέμβρη του 63 όταν ο λαός, η σιωπηλή ψηφοφορία αποτίναξε τη χειμερία νάρκη εξαίροντας

το αγωνιστικό πνεύμα της Δημοκρατίας η ζωή μου άρχιζε και τελείωνε στη Βουλή. Αφιέρωσα όλη μου τη δραστηριότητα, και την έζησα με αγάπη, συνέπεια και αφοσίωση. Ουδέποτε απουσίαζα από τη Βουλή εφόσον βρισκόμουν στην Αθήνα. Ως θερμότερος ζηλωτής των δημοκρατικών ιδεών είχα κάνει βίωμα τη πίστη μου στη λαϊκή κυριαρχία που είναι το καταστάλαγμα της Δημοκρατίας. Όταν άκουγα πολιτικούς να δυσανασχετούν για τις κρίσεις του λαού υπενθύμιζα σε αυτούς τα λόγια του Βενιζέλου στη Γερουσία. «Αφήστε να σας βρίζουν. Αν δεν θέλετε να σας βρίζουν να μη γίνεσθε βουλευταί, γερουσιασταί, πρωθυπουργοί». Με νομοσχέδιο που ψηφίστηκε από τη Βουλή των Ελλήνων στις 29 Απριλίου 1982, αναγνωρίστηκαν όλες οι αντιστασιακές οργανώσεις. Παράλληλα καθιερώθηκε ως ετήσιος πανελλαδικός εορτασμός της Εθνικής Αντίστασης η 25η Νοεμβρίου, επέτειος της μάχης του Γοργοποτάμου. »

Οι δολοφονίες των φίλων του Γρηγόρη Λαμπράκη, Αλέκου Παναγούλη και Παύλου Μπακογιάννη τον συγκλόνισαν, και τους τρεις τους έκλαψε όπως όλοι που δονούνται από ιδεώδη και πάλλονται από τον παλμό της Δημοκρατίας. Επέμενε σθεναρά ότι πρέπει να παταχθεί η τρομοκρατία, όποια κι αν είναι αυτή γιατί δεν ταιριάζει στην εποχή μας το ψυχρό και απάνθρωπο κλίμα. Προτιμούσε καλύτερα να βρίσκεται στο περιθώριο της πολιτικής ζωής και να τον θυμούνται οι φίλοι και οι αντίπαλοι σαν τον πολιτικό που δεν αρνήθηκε τις αρχές του και τον λαό παρά να γίνει ευτελής και να θυσιάζει τα πάντα για μια βουλευτική έδρα. Δεν τον ενδιέφερε το αξίωμα του βουλευτή ή του υπουργού γιατί αν τον ενδιέφερε θα δεχόταν τη ταπείνωση και τον συμβιβασμό. Σημαία του μόνο το συμφέρον του λαού και η τιμή της δημοκρατίας. Θερμότερος ζηλωτής της Δημοκρατίας είχε καταστήσει μόνιμο βίωμα τη πίστη του στη λαϊκή κυριαρχία. Οραματιστής όχι ουτοπιστής. Πούλησε ολόκληρη τη περιουσία του, τρία ακίνητα για να κρατήσει άσπιλο το αξίωμα. Άνθρωπος με πυγμή και θέληση. Σκαρφάλωσε στο κακοτράχαλο μονοπάτι της γνώσης με στερήσεις όπως όλα τα φτωχά παιδιά του λαού. Πηγαία ανθρώπινος, ευγένεια ψυχής και βαθιά καλλιεργημένος. Ιδεολόγος χωρίς να πέσει θύμα της ιδεολογίας του. «Όταν απαλλοτριώνεται η ελευθερία τότε σημειώνεται ανακοπή της προόδου. Η ανακοπή γίνεται ρήγμα και το ρήγμα καθίζηση» έλεγε. Είχε αγωνιστικά βιώματα από τα νεανικά του χρόνια που του σφυρηλάτησαν τις σκέψεις και τον έχουν δέσει ψυχικά συναισθηματικά και ουσιαστικά με τα λαϊκά προβλήματα.

Μ.Π. Γι αυτό το ρουσφέτι που ταλαιπωρεί όλη την Ελλάδα χρόνια τώρα και έχει μέσο εκβιασμού προκειμένου να βγαίνουν οι ίδιες κυβερνήσεις ΝΔ και ΠΑΣΟΚ τι έχουμε να πούμε;

Γ.Π. Το σταθερό επιχείρημα που επικαλούνται ορισμένοι ότι δήθεν η λίστα θα καταργούσε το ρουσφέτι κατέρρευσε σα χάρτινος πύργος. Δεν ήταν συνέπεια του σταυρού αλλά αποτέλεσμα κακής οργανώσεως της πολιτείας. «Η εξυπηρέτηση του πολίτη από τον πολιτικό, το ρουσφέτι είναι ένα παλιό προπατορικό αμάρτημα. Και δεν θα λείψει ποτέ εάν ο κόσμος δεν αλλάξει νοοτροπία και το Κράτος δεν γίνει στοργικό και δίκαιο προς τον πολίτη. Ο αδικούμενος πολίτης αναγκαστικά θα καταφεύγει στον ισχυρό αφού το Κράτος δεν τον υπολογίζει και του φέρεται εχθρικά. Όταν το κράτος πάψει να είναι η «μητριά» και γίνει η μάνα» τότε αυτόματα θα εξαφανιστεί και το ρουσφέτι. Η νομιμότητά του αποτελεί απόδοση δικαιοσύνης στον αδικούμενο πολίτη. Το παράνομο είναι αισχρό και μάλιστα επικίνδυνο όταν γίνεται με

ιδιοτέλεια, όταν πληρώνεται. Απαράδεκτα και ανήθικα είναι τα χορηγούμενα κατά κανόνα όπως δίνονται τα μεγάλα δάνεια. Με αυτά τα ανήθικα και τυχοδιωκτικά τερτίπια έφτασε η χώρα στο σημερινό κατάντημα. Γιατί ασήμαντοι, αόρατοι και αμελητέοι, χωρίς εγγυήσεις γίνονται ξαφνικά οντότητες, αποχτούν ισχύ και κατά μίμηση των «γκάνγκστερ του Σικάγου» καταληστεύουν τον λαό. Και όχι η είσοδος του φτωχού στο νοσοκομείο..... Όλοι αυτοί οι άσχετοι και απένταροι που ξεφυτρώνουν επιχειρήσεις εκατομμυρίων χωρίς καμιά ασφάλεια, αυτοί είναι οι επικίνδυνοι καθώς και εκείνοι που τους βοήθησαν πάντοτε με το αζημίωτο να τις αποκτήσουν και όχι ο διορισμός ενός κοριτσιού. Το Κράτος δεν χρεοκοπεί από τα νόμιμα ρουσφέτια αλλά από τα νέα τζάκια που φυτρώνουν σαν μανιτάρια..... Αυτά λέει η λογική. Και το αξιοθαύμαστο είναι ότι το κατακρίνουν συνήθως εκείνοι που το δημιούργησαν και κυρίως το «ανήθικο» ρουσφέτι . Οι κλίκες λουπόν διόρισαν την οκταετία πάνω από 200.000 υπαλλήλους χωρίς τη συμμετοχή της συντριπτικής πλειοψηφίας των βουλευτών. Είχαν μεταβάλει τους διορισμούς σε προϊόντα επιχείρησης Όσοι βουλευτές δεν είχαν σχέσεις με τις κλίκες του Κινήματος ήταν αμέτοχοι στους διορισμούς «Όταν ανέλαβα το Υπουργείο έκλεισα το «χρηματιστήριο» διορισμών. Οι ανάγκες στους Οργανισμούς ήταν μεγάλες γιατί η Νέα Δημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ είχαν ισοπεδώσει τους υπαλλήλους. Η πλειοψηφία των υπαλλήλων έφερνε βαθμούς υπογραφής και όχι εργασίας. Μετά από έγκριση του Υπουργείου Προεδρίας και σύμφωνα με τον νόμο και τους σχετικούς εσωτερικούς Οργανισμούς των ΔΕΚΟ, διόρισα ένα αριθμό υπαλλήλων σε όλη την Ελλάδα, με υποδείξεις προσώπων των βουλευτών ενώ τα κενά ήταν τεράστια. Για πρώτη φορά συμμετείχαν και οι 300 βουλευτές της Βουλής. «Πρόταση μου στο Υπουργικό Συμβούλιο ήταν ότι για να σταματήσει η Λερναία Ύδρα των διορισμών από το παράθυρο επιβάλλεται όπως οι διορισμοί γίνονται από πίνακα που θα καταρτίζεται στις ετήσιες εξετάσεις των Ανωτάτων Σχολών , απορρίφθηκε». Γιατί όλοι ήθελαν οι διορισμοί να αποτελούν φέουδο του κόμματος της εξουσίας και να διανέμονται στα στελέχη ως προίκα προκειμένου να ενισχυθεί η εκλογική τους επιτυχία. Μόνο οι τρεις υπουργοί στην Αχαΐα είχαν διορίσει περίπου 15.000 υπαλλήλους. Όλα τα κόμματα από το παρελθόν μέχρι σήμερα δεν είναι καθόλου φειδωλά κατά τις προεκλογικές περιόδους σε ρουσφετολογικές υποσχέσεις και κυρίως σε διορισμούς. Όλα μοιράζουν αφειδώς υποσχέσεις. Δυστυχώς ούτε η Συμμαχική του Ιουνίου μα ούτε η Οικουμενική του Νοεμβρίου 1989 έθιξαν την υπάρχουσα διαδικασία προσλήψεων. Αλλά επειδή οι διορισμοί συνεχίζει «δεν έγιναν από τις κλίκες του ΠΑΣΟΚ (κλαδικές, συνδικαλιστικές οργανώσεις) δέχτηκα τις επιθέσεις των οικονομισάριων. Προτού αναλάβω το Υπουργείο είχαν γίνει σε αυτό είκοσι επτά χιλιάδες διορισμοί και μετά την αποχώρησή μου άλλες τριάντα χιλιάδες χωρίς να ακουστεί ψίθυρος γιατί όλες οι προσλήψεις είχαν εισαχθεί και πάλι στο χρηματιστήριο διορισμών που άρχισε να ξαναλειτούργει. Αλλά και ο Τύπος σιωπούσε γιατί πολλοί εκπρόσωποι του έπαιρναν κι αυτοί το μερίδιό τους. Μόνο οι βουλευτές δεν έπαιρναν κανένα. Προσωπικά, από τις χιλιάδες διορισμούς που έκανε το ΠΑΣΟΚ δεν πήρα κανένα, όπως και οι περισσότεροι βουλευτές παρά τις διαμαρτυρίες μας. Εκτός του μεριδίου που μου αναλογούσε στους διορισμούς που έκανα ως υπουργός. Και όσους έκανα και πολύ περισσότερους τους δικαιούνταν η περιφρονημένη Αιτωλοακαρνανία που υπάρχει μόνο για τον έφορο και τον στρατολόγο. Την ίδια τακτική στους διορισμούς ακολουθούσε και η ΕΡΕ και η Νέα Δημοκρατία στο παρελθόν που είχε νομοθετήσει το ισχύον καθεστώς των προσλήψεων. Είναι γνωστό το υπ' αριθ. 2617/8.8.1977 έγγραφο του τότε πρωθυπουργού

Κωνσταντίνου Καραμανλή που διέταξε να σταματήσουν αυτές οι αχαλίνωτες προσλήψεις. Υφυπουργός του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών της Νέας Δημοκρατίας (επί υπουργίας Παπαδόγωνα) είχε διορίσει μόνο στη πόλη Θεσσαλονίκης τέσσερις χιλιάδες στον ΟΤΕ. Άλλος υπουργός στην Ηλεία πέντε χιλιάδες.. Αλλά τότε δεν κυκλοφορούσαν φαίνεταιεφημερίδες για να τα σχολιάσουν.»

Θα πρέπει να σημειωθεί ιδιαίτερα ότι ήταν ο μοναδικός υπουργός της οκταετίας του ΠΑΣΟΚ για τον οποίο κανένα κόμμα της αντιπολίτευσης δεν κατέθεσε στη Βουλή ερώτηση ή επερώτηση για κατάχρηση εξουσίας.

Μ.Π. Τελικά τι είναι για τον Γιώργο Παπαδημητρίου η πολιτική;

Γ.Π. Για μένα, η πολιτική είναι λειτουργήμα που πρέπει να ασκείται με αυταπάρνηση, με θάρρος και ανεξαρτησία του πνεύματος, καθώς και αλληλεγγύη στον αδύναμο πολίτη. Πρέπει να υπηρετεί την αλήθεια, τα συμφέροντα του λαού και τη νοημοσύνη του. Με αξιοπρέπεια και περηφάνια προς τους δυνατούς και προπαντός με ευσυνειδησία. Ο πολιτικός οφείλει να διατηρεί ως οχυρό τη συνείδηση του και να έχει ως ανάλογο ήθος ώστε η πολιτική να είναι υπηρεσία στη κοινωνία και στον πολίτη. Για μένα υποχρεούται να πηγαίνει βαθιά στις ρίζες από όπου γεννιούνται οι ευθύνες του και να συνειδητοποιεί τις ατέλειες του, ώστε να μπορεί να τις καλύψει.

Μ.Π. Για την Αυτοδιοίκηση;

Γ.Π. Συχνά όλα τα δεινά της χώρας τα ρίχνουμε στη δημόσια διοίκηση. Έχει και η Τοπική Αυτοδιοίκηση πολλούς άρχοντες που συναγωνίζονται σε αυθαιρεσία και παρανομία τους δημόσιους λειτουργούς. Ο ίδιος αγωνίστηκε ώστε η Αυτοδιοίκηση να πάψει να είναι εξαρτημένη, ελεγχόμενη, ποδηγετούμενη και καθοδηγούμενη από τα κόμματα, προκειμένου να ανταποκριθεί στον προορισμό της. Γιατί τότε θα σταματήσει η διάκριση των καφενείων σε πράσινα, γαλάζια και κόκκινα. Η Αυτοδιοίκηση, είναι το κύτταρο, ο θεμελιακός πυρήνας της Δημοκρατίας, ένας θεσμός λαογένητος, εθνικός και ιστορικά δοκιμασμένος που έχει σχεδόν διαλυθεί. Κατάντησε μια απλή επίφαση Αυτοδιοίκησης ενός Κράτους-Λεβιάθαν. Αυτός ο θεσμός, ο οποίος πρόσφερε τόσες υπηρεσίες στις κρίσιμες στιγμές του Έθνους και έχει τόσους ιστορικούς τίτλους στο ενεργητικό του, πρέπει να αναστηλωθεί εκ βάθρων. Η Αυτοδιοίκηση, που έχει τις ρίζες του στις πρώτες Δημογεροντίες του αναγεννώμενου νεοελληνικού Έθνους και ακόμη παλιότερα στην ιστορική παράδοση μέχρι τους χρόνους της αρχαιότητας, πρέπει να είναι αντικείμενο προστασίας όλων των κομμάτων. Δυστυχώς, τα κόμματα, αντί να σεβαστούν την Τοπική Αυτοδιοίκηση, φρόντισαν να τη θέσουν κάτω από τις βρόμικες κομματικές φτερούγες τους. Και έτσι να την υπονομεύσουν και να τη φθείρουν, ώστε όλοι να υφίστανται τις συνέπειες της μόλυνσης. Διαμαρτυρόταν ότι η πολυδιαφημιζόμενη διοικητική μεταρρύθμιση και Αυτοδιοίκηση έχουν ουσιαστικά αποδιοργανωθεί και παραλύσει την κρατική μηχανή. Σπάνια, τόνιζε να βρεθεί δήμαρχος ή πρόεδρος κοινότητας που να μην έχει παραβεί τη νομιμότητα και τη δημοκρατική τάξη και να μην έχει εκτελέσει έργο αμφιλεγόμενης χρησιμότητας.

Μ.Π. Το κεφάλαιο Νεολαία;

Γ.Π. Οφείλουμε να προτιμούμε τα περήφανα αγέρωχα παιδιά ακόμη και όταν με κάποια υπερβολή θέτουν τα αιτήματα τους από σιωπηλή «καλύτερη νεολαία του κόσμου». Και πρέπει να σταματήσει ο χαρακτηρισμός «κομμουνιστής» ή «αναρχικός». Όταν η κρατική εξουσία θέλει να τους χαρακτηρίζει επειδή δεν συμμορφώνονται τυφλά με τα παραγγέλματα της, ας βρει άλλους τρόπους. Επειδή το θέμα νεολαία όπως εμφανίζεται σήμερα είναι καυτό και με προεκτάσεις εθνικές δικαιολογείται κάποια επέκταση. Εκείνο που πρέπει να τονίσουμε είναι το ποιοι ευθύνονται γιατί έτσι υπάρχει ελπίδα ανάκαμψης Κατ' αρχήν δεν είναι βασικά υπεύθυνοι για τα ολισθήματα οι ίδιοι οι νέοι. Κάθε υπαινιγμός σε βάρος τους είναι μομφή αδικαιολόγητη. Γιατί όλοι εμείς απογοητεύσαμε το ελπιδοφόρο και αγωνιστικό αυτό κομμάτι, τη νεολαία. Τη πρωταρχική ευθύνη τη φέρνει η οικογένεια. Οι γονείς οι οποίοι τυρβάζουμε περί άλλων και αδιαφορούμε για τη σωστή αγωγή. Ευθύνεται το Κράτος με την υποβάθμιση της παιδείας και την ανασφάλεια που διαχέεται. Η έλλειψη βεβαιότητας απασχόλησης και προοπτικής αποτελούν βασικό παράγοντα εξώθησης των νέων σε αντικοινωνική συμπεριφορά. Η κοινωνία που με τη κατάρρευση όλων των αξιών σε όλα τα επίπεδα έφτασε σε ένα μηδενιστικό αρνητισμό διαμορφώνοντας την αντίληψη «ο θάνατος σου η ζωή μου». Δυσβάστακτο είναι το βάρος του πολιτικού κόσμου και τελευταίος ευθύνεται ο νέος.» Και το μεγαλύτερο έγκλημα: παγίδευσε και έσυρε τη νεολαία μας στο να μην ενδιαφέρεται για τα ευρύτερα πολιτικά θέματα του τόπου. Η νεολαία δεν μπορεί να αποξενωθεί από τα ιερότερα δικαιώματα της και να γίνει υμνητής των διαφόρων κομμάτων. Οφείλουμε να προτιμούμε τα περήφανα αγέρωχα παιδιά, ακόμη και όταν με κάποια υπερβολή θέτουν τα αιτήματα τους, από τη σιωπηλή «καλύτερη νεολαία του κόσμου». Και πρέπει να σταματήσει ο χαρακτηρισμός «κομμουνιστής» ή «αναρχικός». Όταν η κρατική εξουσία θέλει να τους χαρακτηρίζει, επειδή δεν συμμορφώνονται τυφλά με τα παραγγέλματα της, ας βρει άλλους τρόπους. Επειδή το θέμα της νεολαίας όπως εμφανίζεται σήμερα είναι καυτό και με προεκτάσεις εθνικές, δικαιολογείται κάποια επέκταση. Δεν χρειάζεται ούτε να αναλύσουμε τους ορατούς κινδύνους που την περιτριγυρίζουν ούτε τις καταλυτικές συνέπειες, εάν δεν ανακόψουμε την πορεία του ανωμάλου δρόμου της. Εκείνο που πρέπει να τονίσουμε είναι το ποιοι ευθύνονται, γιατί έτσι υπάρχει ελπίδα ανάκαμψης από το κακό. Κατ' αρχήν δεν είναι βασικά υπεύθυνοι για τα ολισθήματα οι ίδιοι οι νέοι. Κάθε υπαινιγμός σε βάρος τους είναι μομφή αδικαιολόγητη. Γιατί όλοι εμείς απογοητεύσαμε το ελπιδοφόρο και αγωνιστικό αυτό κομμάτι, τη νεολαία. Εμείς είμαστε υπεύθυνοι για την ενεργοποίηση στην κοινωνία μας το «άνθρωπος ανθρώπω λύκος». Οι ειδικοί στην εποχή μας έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι κανείς δεν είναι από τη γέννηση του κακός και ότι στη φάση της εφηβείας και της πρώτης μετεφηβικής ηλικίας το άτομο είναι βαθύτατα ευάλωτο.

Μ.Π. Συνδικαλισμός;

Γ.Π. Όπως γνωρίζουμε ο συνδικαλισμός πρωτοεμφανίστηκε στην Αγγλία, τη πιο προηγμένη καπιταλιστική χώρα του 18ου αιώνα. Και φτιάχτηκε για να υπερασπίσει τα συμφέροντα των εργαζομένων απέναντι στα συμφέροντα των παμφάγων εργοδοτών. Έχω υπηρετήσει το συνδικαλισμό (ιδρυτής και μέλος του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου της ΑΔΕΔΥ ως

εκπρόσωπος των υπαλλήλων του Υπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας) και με τιμά σαν το βάθρο της Δημοκρατίας μας. Αλλά πίστευα ότι κανείς δεν μπορεί να τον επικαλείται για να δικαιολογήσει τις παράνομες ενέργειες του. Συνδικαλισμός δεν θα πει ύβρεις, ψεύδος, λασπολογία και συκοφαντίες. Σήμερα δεν υπάρχει συνδικαλισμός παρά μόνο συντεχνίες. Δυστυχώς με τη σημερινή του μορφή δεν εξυπηρετεί τα συμφέροντα των εργαζομένων αλλά και των πολιτικών κομμάτων και των επαγγελματιών εργατοπατέρων. Ενώ είναι σύστημα που δεν πολιτεύεται. Ο συνδικαλιστής μπορεί βέβαια να ανήκει σε οποιοδήποτε κόμμα επιθυμεί αλλά δεν μπορεί να μπλέκει τον συνδικαλισμό με οποιοδήποτε κόμμα. Αλίμονο όμως, στον τόπο μας ενεργεί από χρόνια ως πολιτική δύναμη και όχι ως όργανο προστασίας εργαζομένων. Γι αυτό και χρεοκόπησε..... Η ανάμειξη του συνδικαλισμού στη κομματική πολιτική έχει απομακρύνει τους συνδικαλιστές από το υγιές συνδικαλιστικό πνεύμα. Σήμερα οποιαδήποτε κίνηση του συνδικαλισμού αποφασίζεται από το κόμμα. Υπάρχουν συντεχνίες. Και είναι αποθέωση της αφροσύνης του «συντεχνιακού» συνδικαλιστικού εκτραχηλισμού, που τα μεν αιτήματα των διεκδικήσεων του αποτελούν μνημεία θράσους και παραλογισμού, οι δε μέθοδοι υπόδειγμα περιφρόνησης των νόμων, παραβίασης εργατικών δικαιωμάτων, «εργατοπατέρες» και άσκηση βίας. Επί των ημερών μας, οι συνδικαλιστές του δημόσιου τομέα, τονίζει, με ομαδική σχεδόν παράκρουση και παραφροσύνη και κομματική κάλυψη, ενώ έχουμε ένα Κράτος χρεοκοπημένο το οποίο επιβάλλει δυσβάστακτους φόρους σε βάρος των λαϊκών τάξεων για να πληρώνει τους μισθούς και τις συντάξεις, αξιώνουν αυξήσεις. Συνδικαλίζονται ως νεκρόφιλοι πάνω στα τυμπανιαία πτώματα των προβληματικών επιχειρήσεων. Έφτασαν στο σημείο να αξιώνουν να μην απολύονται οι εργαζόμενοι που απουσιάζουν επί μακρόν αδικαιολόγητα. Και επιδίδονται σε αγώνες που λυπαίνουν το δολερό δέντρο της κοινωνικής αναταραχής, που τελικά στρέφεται κατά των εργαζομένων και του κοινωνικού συνόλου. Ποτέ όμως δεν μίλησαν για παραγωγικότητα. Επί δεκαετία υπηρέτησα τον υγιή συνδικαλισμό και βοηθήσαμε και το Κράτος που έβγαινε από τη συμφορά του πολέμου να ανορθωθεί. Με βάση την πρωταρχική σημασία και ιδιαίτερη βαρύτητα που αποδίδεται από την κυβέρνηση της Αλλαγής στον Συνδικαλισμό, με την αντίληψη ότι μαζί με το Κοινοβούλιο και τη Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί ισχυρό βάθρο της Δημοκρατίας, ο υπουργός τόνισε τη σημασία αυτή λέγοντας ότι «ο Συνδικαλισμός αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη διεύρυνση, ολοκλήρωση, και εμπέδωση της λαϊκής κυριαρχίας καθώς και απαραίτητο μοχλό για τη επιδιωκόμενη κοινωνική αλλαγή της χώρας. Η ανάμειξη του συνδικαλισμού στην κομματική πολιτική έχει απομακρύνει τους συνδικαλιστές από το υγιές συνδικαλιστικό πνεύμα. Σήμερα οποιαδήποτε κίνηση του συνδικαλισμού αποφασίζεται από το κόμμα. Ο συνδικαλισμός πρέπει να φροντίσει να μείνει τελείως αδέσμευτος και ακηδεμόνευτος από τα πολιτικά κόμματα. Πρέπει να παύσει να είναι ο προθάλαμος της πολιτικής για τους εργατοπατέρες. Αν συνεχίσει την ίδια τακτική, θα χάσει την αξιοπιστία του και στον κύκλο των Κρατών της ΕΟΚ, και αυτό θα είναι ένα φοβερό επιζήμιο λάθος, ίσως και εθνικό έγκλημα, σε βάρος της χώρας μας. Η μεγαλύτερη πληγή του δημοσίου τομέα είναι ο κατ' ευφημισμόν λεγόμενος συνδικαλισμός. Οι εργατοπατέρες κατάργησαν τον συνδικαλισμό και επέβαλαν τον συντεχνιασμό που είναι ο πιο βαθύς και ο πιο κρυφός πυρήνας του δεσποτισμού. Ο καθημερινός άτυπος και ανομολόγητος κοτζαμπαζισμός. Ο σημερινός συνδικαλισμός δεν στηρίζεται σε έμπειρα στελέχη που να συνδικαλίζονται και να υπερασπίζονται συλλογικά τα γενικά συμφέροντα από όπου αν και προέρχονται. Αλλά

ασχολούνταν με τον κομματικό συνδικαλισμό. Και σαν κομματικοί εργατοπατέρες όταν κρίνουν για δικούς τους συγκυριακούς λόγους ζητούν να εξασφαλίσουν από τη Πολιτεία προσωπικά τους προνόμια. Φέρουν τη μεγαλύτερη ευθύνη για τη διάλυση της διοίκησης. Η Ελλάδα είναι ίσως η μοναδική χώρα στη Κοινή Αγορά που οι συνδικαλιστές έχουν ένα ζηλευτό προνόμιο, να μπορούν να μην εργάζονται καθόλου και να πληρώνονται κανονικά. Ενώ ο περίφημος νόμος 1264/82 δεν τους παρέιχε τέτοια δικαιώματα παρά περιορισμένα».

Όταν ο υπουργός πήγε να εφαρμόσει τον νόμο και το κατάφερε τον κατηγορήσαν «για καταπάτηση των κεκτημένων δικαιωμάτων». Αλλά δεν τους πέρασε. Ο νόμος εφαρμόστηκε. Μόλις όμως ο υπουργός έφυγε από το Υπουργείο επανήλθε το καθεστώς.

Μ.Π. Ζούμε σε μια εποχή που ο Τύπος παίζει καθαρά ρόλο εξουσίας. Ο κίτρινος Τύπος παίζει το δικό του παιχνίδι ενώ άνετα ανεβάζει και κατεβάζει κυβερνήσεις όποια στιγμή θέλει. Και ο λαός πιστεύει περισσότερο τον Τύπο παρά τα ίδια του βιώματα. Τον παρασέρνει εκεί που θέλει. Πες μου τη γνώμη σου....

Γ.Π. Ήμουν πάντα υπέρ της απόλυτης ελευθερίας του Τύπου. Ασχολήθηκα και ο ίδιος με τη δημοσιογραφία. Δεν εκτιμούσα εκείνους τους «χρυσοπενοφόρους» και «δοξοφάγους» δημοσιογράφους που με υπεροψία πιστεύουν ότι έχουν το αλάθητο και απευθύνονται σε ανόητους. Που παρουσιάζουν τα γεγονότα όχι αντικειμενικά αλλά σύμφωνα με τη κομματική τους τοποθέτηση, τα συμφέροντα των εκδοτών και τις σχέσεις τους με τους πρωταγωνιστές της είδησης ή των γεγονότων. Εάν ο πολιτικός είναι κατεστημένο ή υπηρετεί το κατεστημένο ή έχει χρήματα και πληρώνει «είναι ο πρώτος στο χωριό». Κανείς δεν εξετάζει αν είναι ανεπάγγελτος, ανεγκέφαλος και ανίκανος. Είναι ο πετυχημένος, ο αναντικατάστατος. Ενώ εκείνος που υπηρετεί αποκλειστικά τα συμφέροντα του λαού, αλλοίμονο του. Είναι ο άχρηστος και υπεύθυνος για όλα τα στραβά.... Μερικοί δημοσιογράφοι αντί να παρουσιάζουν μέσα από τους αρμούς των γεγονότων χωρίς σχόλια και κρίσεις την είδηση γυμνή, σεμνή, απέριττη, την εκπέμπουν με οχετό λέξεων και φράσεων εφόσον ο πολιτικός τους είναι αντιπαθής ή δεν εξυπηρετεί τα συμφέροντα τους. Κι έτσι σκοτώνουν τα στοιχεία που τη συνθέτουν. Κι αυτό γιατί θεωρούν το λαό αγαθή μάζα. Πολλοί δημοσιογράφοι εκτραχηλίζονται, βρίζουν, και υπερηφανεύονται ότι έχουν σε βάρος τους πολλές καταδίκες. Ομολογούν δηλαδή ότι δεν είναι δημοσιογράφοι. «Όποιος βρίζει και έχει καταδίκες δεν είναι δημοσιογράφος. Γιατί ο δημοσιογράφος έχει τη τέχνη να λέει πικρά λόγια δίχως να μπορεί να τον πιάσει η τσιμπίδα του εισαγγελέως» έλεγε ο πατέρας της δημοσιογραφίας Βλάσης Γαβριηλίδης. Ενώ ο καθηγητής Αλέξανδρος Σβώλος έλεγε ότι «Οι κακοί δημοσιογράφοι με τις χυδαιότητες τους σπιλώνουν τη γλώσσα, εξευτελίζουν τη δημοσιογραφία και καταρρακώνουν τη πολιτική ζωή υποσκάπτουν τη Δημοκρατία και τον κοινοβουλευτισμό » Μερικές εκδιδόμενες επί χρήμασι ελληνοειδείς και ξένες εφημερίδες προσπαθούν να εξοντώσουν τα ονόματα των ανυπότακτων πολιτικών στις θελήσεις, στις ορμές και τις ορέξεις του κατεστημένου. Εκείνων που αξιώνουν μονοπωλιακά να έχουν την απομύζηση του εθνικού πλούτου. Στην Ελλάδα, ο κακός Τύπος «βγαίνει κυνήγι» για να εξοντώσει τον ιδεολογικά αντίθετο ή τον αντιμαχόμενο τα συμφέροντα των εκδοτών. Κατασκευάζει διάφορα σενάρια που δηλητηριάζουν τη κοινή γνώμη με άκριτα δημοσιεύματα και φορτικές υπερβολές και προσέχει μη χτυπήσει τη πόρτα του εισαγγελέα. Γι αυτό έπεσε και

σε ανυποληψία και ο κόσμος τα θεωρεί παραμύθια της Χαλιμάς. Έχει βέβαια στο δυναμικό του άξιους πνευματικούς ανθρώπους ωστόσο στερείται εκείνο το φωτεινό μεγαλείο της προπολεμικής περιόδου. Ο Μπαλζάκ θεωρούσε τον κακό Τύπο «χαμαιτυπεία σκέψης και χαλκεία συκοφαντίας». Εδώ δεν μπορώ να μην αναφερθώ σε ένα παράδειγμα χαρακτηριστικής συμπεριφοράς «κίτρινου τύπου». Μερικές εφημερίδες κατηγορούσαν τον τέως Πρόεδρο της Δημοκρατίας Χρίστο Σαρτζετάκη ότι έχτισε πολυτελή βίλα στη Νέα Πεντέλη που φέρεται να ανέρχεται σε 300.000.000 κι ακόμη παραπάνω, μέχρι 700.000.000 έφταναν οι πληροφορίες τους . Ο Εισαγγελέας του Άρειου Πάγου διέταξε να διενεργηθεί σχετική έρευνα. Μετά τη δικαστική αυτή έρευνα τόνισε ότι η ανέγερση θα φτάσει στα 100.000.000 σε αντίθεση με τον εργολάβο της οικοδομής Χρίστο Βωβό ο οποίος έχει καταθέσει ότι η συνολική δαπάνη θα φτάσει τα 72.000.000. Μετά από αυτό ο εισαγγελέας έθεσε την υπόθεση στο αρχείο ότι δεν προκύπτουν ευθύνες κατά του Προέδρου και δεν υποχρεούται να ζητήσεις εξηγήσεις για το «πόθεν έσχες». (Βήμα 27-10-91). Παρ' όλα αυτά ο Τύπος συνέχιζε την επίθεση. Θα ήθελα όμως να ρωτήσω γιατί ο Τύπος δεν ρωτά και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Κωνσταντίνο Καραμανλή πώς απέκτησε τα βραχώδη οικόπεδα στη Φιλοθέη και τη πράγματι σουλτανική κατοικία του στη Πολιτεία αξίας πολλών εκατομμυρίων; Πως τα αδέρφια του έγιναν ζάμπλουτοι και πώς ακόμη και ο γνωστός Θόδωρος απέκτησε πολυτελές ξενοδοχείο στη Μύκονο; Μήπως αυτός απαλλάσσεται κάθε υποχρέωσης γιατί είναι « εθνάρχης» αν και υπεύθυνος για τις συνθήκες της Ζυρίχης και του Λονδίνου; Ενώ ο Χρίστος Σαρτζετάκης μοναδικός ανώτατος άρχοντας στην Ελλάδα που σεβάστηκε το Σύνταγμα και τους νόμους και δεν έγινε όργανο κανενός. Ας έκλεβε για να υποκλίνονται όλοι..... Τα ίδια και χειρότερα συμβαίνουν και στη τηλεόραση, ιδιαίτερα στην ιδιωτική... Εάν είστε εκτός των κυκλωμάτων όλων των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης , τότε σας λιοδορούν με μια πρωτοφανή μνησικακία. Εάν όμως είστε εντόςτότε σας θεοποιούν. Κατά τα άλλα λαϊκίστικο θέαμα, αποκλειστική απασχόληση στις αναλύσεις ποδοσφαίρου και εξωφρενική αδιαφορία απέναντι στη διαπαιδαγώγηση του λαού. Αλλά για να κρίνεις τους άλλους και τις πράξεις τους πρώτα πρέπει να κρίνεις τον εαυτό σου. Χρειάζεται μεγάλη πείρα, ιστορική δοκιμασία και προπαντός κατάλληλη μόρφωση για την εκτίμηση της αντοχής της είδησης. Όσο πιο γυμνή δίνεται η είδηση στο λαό τόσο η Δημοκρατία είναι ισχυρότερη. Στην Ελλάδα δεν υπάρχει ειδικός νόμος που να υποχρεώνει τους επαγγελματίες δημοσιογράφους να κατέχουν πτυχίο ανώτατης σχολής δημοσιογραφίας. Δεν επιτρέπεται ο Τύπος να υπακούει στο κεφάλαιο και ο δημοσιογράφος να βολεύεται χωρίς να προβληματίζεται επιμένει ο ίδιος.. Η ισοπέδωση των πολιτικών πραγμάτων είναι ύπουλος εχθρός της Δημοκρατίας. Κρίνονται και οι κρίνοντες και μάλιστα εκείνοι που διεκδικούν το αλάθητο. Ο Τύπος είναι μια από τις φωνητικές χορδές της Δημοκρατίας και οφείλουμε να τιμούμε τους δημοσιογράφους που είναι διαμάντια της δημοσιογραφίας και την υπηρετούν με συναίσθηση της ευθύνης. Έχοντας σημαία αυτούς που θεωρούν το επάγγελμα τους λειτούργημα τους έντιμους δημοσιογράφους όπως τον Κωστή Παλαμά, τον Ζαχαρία Παπαντωνίου, τον Δημήτρη Καμπούρογλου, τον Ξενόπουλο, τον Βάρναλη, τον Παλαιολόγο κ.α. ο καθένας μπορεί να σέβεται οποιαδήποτε άποψη από οπουδήποτε κι αν προέρχεται αρκεί να είναι αντικειμενική.

Μ.Π. Η Δημοκρατία έχει περάσει πολλές φορές κρίση. Ταρακουνήθηκε.

Γ.Π. Η δεκαετία του 1980-1990 ήρθε με τον ορμητικό άνεμο του ΠΑΣΟΚ το 1981 (18 Οκτωβρίου) φορτωμένο με ελπίδες για ανανέωση της αφυδατωμένης ελληνικής κοινωνίας και φιλοδοξίες για σοσιαλιστικό μετασχηματισμό. Και τερματίζει με την εφιαλτική άπνοια των σκανδάλων και γενικά την καταισχύνη της οκταετίας, που έφυγε από την εξουσία και άφησε στυφή γεύση. Η δύση της δεκαετίας του 1980-1990 στιγματίζεται από την αποκάλυψη από τον Τύπο («Έθνος», «Ελευθεροτυπία») το 1988, του μεγάλου οικονομικού και πολιτικού σκανδάλου του μεγαλοαπατεώνα Γιώργου Κοσκωτά, της Τράπεζας Κρήτης. Σκάνδαλο που συντάραξε την ελληνική κοινωνία αλλά και τη διεθνή κοινή γνώμη και έθεσε σε δοκιμασία τους θεσμούς και την πολιτική ζωή του τόπου. Όταν σε ανύποπτο χρόνο προειδοποιούσα για τις ύποπτες κινήσεις κυβερνητικών και κομματικών στελεχών γύρω από τον Γιώργο Κοσκωτά, μου έλεγαν να μην ανησυχώ. Στις δε παρατηρήσεις μου ότι η σύγχυση, η στασιμότητα και η ατομία στην άσκηση αγροτικής και εργατικής πολιτικής, που θα κρίνει την τύχη της Αλλαγής, θα δημιουργήσει τεράστια προβλήματα, απαντούσαν, με το σήμερα και αύριο, ότι θα ληφθούν αποφασιστικά μέτρα. Και όταν τους υπενθύμιζα ότι υπάρχουν πολλοί «ανεξόφλητοι λογαριασμοί» του λαού, με χλεύαζαν οι οικονομισάριοι...Και έγινε με τη στήριξη ή ανοχή παραγόντων της δημόσιας ζωής και αποκάλυψε δραματικά χρόνια αδυναμίες της πολιτείας. Η δεκαετία του 1980-1990 έσβησε, αλλά άφησε στην ιστορία το μελανό της στίγμα. Μας άφησε ηθικά ρήγματα του κοινωνικού οικοδομήματος, που, αν δεν κλείσουν σύντομα, θα προσλάβουν διαστάσεις θεομηνίας για τον τόπο. Μας άφησε, όπως γράφει ο Τύπος, ένα Κράτος και μια κοινωνία με πολλά παράδοξα. Τόσα σκάνδαλα, αρκετά να χτίσουν πύργο. Βλέπουμε πολιτικούς να συνωθούνται στο θάλαμο και τα ταμεία της Τράπεζας Κρήτης και να υποκλίνονται σε έναν απατεώνα. Κρατικούς λειτουργούς να μετέρχονται την απάτη και την πλαστογραφία προκειμένου να πλουτίζουν από τη θέση τους. Κομματικά στελέχη ανεπάγγελτα να αποκτούν περιουσία. Αστυνομικούς να συλλαμβάνονται ως έμποροι ναρκωτικών και συνεργοί ληστείας. Ιεροφάντες της υγείας να πωλούν το λευκό θάνατο. Στρατιωτικούς να συμμετέχουν σε συμμορία κλοπής στρατιωτικού υλικού. Εφοριακούς να κλέβουν τους φορολογούμενους. Αρχαιολόγους να συνεργάζονται με σπείρες αρχαιοκαπήλων. Ρασοφόρους να κλέβουν στο Άγιο Όρος τη χρυσή κασετίνα του Νικηφόρου Φωκά με τον Τίμιο Σταυρό. Το δε νέφος να πυροβολεί ύπουλα με σιγαστήρα και να σκοτώνει πεντακόσιους κατοίκους το χρόνο και να προκαλεί στρατιά ασθενών στην πόλη που ο ποιητής έχει ονομάσει «διαμαντόπετρα στης γης το δαχτυλίδι». Η δεκαετία του 1980-1990 έφυγε και άφησε ένα Κράτος, που επέτρεψε την εξαπάτηση των αγροτών και καταναλωτών στη διάκριση του ψωμιού σε διατιμημένο ή αδιατίμητο, λευκό ή μαύρο, πολυτελείας ή χωριάτικο, απλό ή σύμμειχτο, καρβέλι ή κουλούρα, αρτοσκεύασμα ή μηχανοποίητο. Και το κιλό 700 γραμμάρια... («Έθνος», 25.1.90). Ένα Κράτος, που ο υπουργός στους καταληψίες των γραφείων προσφέρει όχι απλώς φαγητό αλλά και μπύρες. Ένα Κράτος ανίκανο να ανεγείρει ένα προστατευτικό τείχος γύρω από τη σχολική κυψέλη, για να μείνουν έξω από το σχολείο τα ναρκωτικά. Ένα Κράτος, που έλαμψε η αλήθεια της ανυπαρξίας του στη ζυγαριά της Δικαιοσύνης με την αθώωση ενός αστυνομικού, που ξεπέρασε τα όρια της άμυνας και σκότωσε ένα δεκαπενταετή μαθητή. Ένα Κράτος, που επιβραβεύει την αντιδημοκρατική συμπεριφορά και νομιμοποιεί την ασυδοσία (παρεμπόδιση κυκλοφορίας, κατάληψη κτιρίων, καταστροφή και λεηλασία ιδιωτικών περιουσιών κ.λπ.). Άφησε ένα αναξιόπιστο Κράτος, στο οποίο ως πλουσιότεροι φέρονται, με στοιχεία της

Ελληνικής Εταιρείας Φορολογικού Δικαίου και Δημοσιονομικών Μελετών, οι μισθωτοί με μηνιαίο εισόδημα 106.000 δρχ. Μετά έρχονται οι γιατροί με 102.000 δρχ., οι δικηγόροι με 80,000 δρχ. και οι... βιομήχανοι με 62.000 δρχ. («Το Βήμα», 20.1.90). Ένα Κράτος, όπου οι υποψήφιοι να γίνουν αστυνομικοί έκλεισαν τον κεντρικότερο δρόμο της Αθήνας, και, πριν μάθουν τι πρέπει να κάνουν για να τηρείται η τάξη και η ευρυθμία, φρόντισαν να τις καταργήσουν... Ένα Κράτος, που έφτασε στο οικτρό σημείο να παρουσιάσει το πιο φρικτό απάνθρωπο πρόσωπο του. Ήταν ανίκανο και ανέτοιμο ακόμη να θάψει τα δύο δύσμοιρα νήπια που κάηκαν στις παραμονές των Χριστουγέννων 1989 στην τρώγλη των γονέων τους στα Καλύβια Αττικής. Ποιος μπορεί να λησμονήσει μια τέτοια αναληγσία και ανοσιότητα Κράτους, Τοπικής Αυτοδιοίκησης, γυναικείων Οργανώσεων; Ανύπαρκτα. Φαίνεται ότι το άγος έχει περισσέψει σε αυτό τον τόπο. Και έπεται συνέχεια...

Μ.Π. Το 1985 έγινε η αναθεώρηση του Συντάγματος. Είχαμε και άλλες αναθεωρήσεις. Λίγα λόγια για την ιστορία τους....

Γ.Π. Το 1985 υποστήριξα ότι θα ψηφίσω την αναθεώρηση του Συντάγματος εφόσον το κόμμα διέθετε θέμα εμπιστοσύνης αλλά συγχρόνως εκδήλωνα και πολλές επιφυλάξεις γιατί φοβόμουν ότι αυτή η αναθεώρηση θα δημιουργήσει δυσλειτουργία του πολιτεύματος και θα πυροδοτούσε κρίσεις. Γιατί η ιστορία μας διδάσκει ότι οι αναθεωρήσεις γίνονται σε βάρος του λαού και της Δημοκρατίας. Και ότι μεταβολές του Συντάγματος που έγιναν στην Ελλάδα είναι ανάλογες με τις πολιτικές περιπέτειες του τόπου. Το 1974, η κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας επανάφερε το Σύνταγμα του 1952 και το 1975 το αναθεώρησε σύμφωνα με το αποτέλεσμα του Δημοψηφίσματος για τη μορφή του πολιτεύματος. Με το Σύνταγμα εκείνο δόθηκαν υπερτροφικές εξουσίες στον Πρόεδρο Δημοκρατίας. Το 1985 το Σύνταγμα αναθεωρήθηκε από τη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, και από τις ουσιαστικές εξουσίες του Προέδρου μερικές καταργήθηκαν και οι υπόλοιπες πέρασαν στη Βουλή. Έτσι έγινε κυρίαρχη η εκάστοτε κυβέρνηση έστω και αν διαθέτει την οριακή πλειοψηφία μιας ψήφου στη Βουλή και έρχεται σε αντίθεση με το λαϊκό αίσθημα. Αλλά το σημερινό Σύνταγμα προϋποθέτει πρωθυπουργό του λαού και όχι του κόμματος. Όταν η οικουμενική κυβέρνηση του Ξενοφώντα Ζολώτα σερνόταν, η οικονομική κρίση κάλπαζε, οι απόμαχοι και τα περήφανα γηρατειά πηγαίνοερχόταν με υπομονή στη τράπεζα για να πάρουν τη σύνταξη τους, μερικοί πατέρες του Έθνους ζητούσαν αύξηση της βουλευτικής τους αποζημίωσης. (Βουλή 20-12-1989). Το ίδιο είχε συμβεί και στο θερινό τμήμα της Βουλής του Ιουλίου 1988. Τότε, αγανακτισμένος και απογοητευμένος έστειλα από το Λουτράκι όπου βρισκόμουν το παρακάτω τηλεγράφημα «Σε περίοδο μόνιμης αυστηρότατης λιτότητας λαϊκών τάξεων και η απλή σκέψη για αύξηση και μάλιστα ηγεμονική της βουλευτικής αποζημίωσης εγκυμονεί ισχυρούς πολιτικούς κινδύνους και κοινωνικούς κραδασμούς. Και προμηνύει ζημιογόνες συνέπειες σε βάρος του Κοινοβουλίου και της Δημοκρατίας. Αποκλειστικό μου έσοδο η βουλευτική αποζημίωση.» Στην Ελλάδα τα αστρονομικά ελλείμματα, την εγκληματική κακοδιοίκηση, τη λεηλασία τα πληρώνει ο ελληνικός λαός. Εδώ συμβαίνουν όλα τα παράλογα και τούτο γιατί ο λαός ομφαλοσκοπεί και αντί να τιμωρήσει θέτει κι αυτός το κομματικό συμφέρον πάνω από το δικό του και το εθνικό. Ο λαός μας δεν θέλει να αποδειχτεί ότι δεν ζούμε στην εποχή των μύθων αλλά της απομυθοποίησης.

Οφείλουμε να ομολογήσουμε ότι σε καμιά άλλη περίοδο της μεταπολεμικής μας ζωής δεν υπήρξε στη βάση ευρύτερη πολιτική ομογνωμία με την έννοια της επιδοκιμασίας προς τα κόμματα αν και αυτά είναι υπεύθυνα για τη πολιτική, οικονομική και κοινωνική εξαθλίωση. Πρόκειται ασφαλώς για την ουσία του πολιτικού προβλήματος αφού εκ των πραγμάτων ο λαός αρνείται να ζητήσει θέμα εμπιστοσύνης σε όλους τους κομματικούς φορείς. Κι έτσι ενώ υπάρχει κρίση έχουμε τους πολιτικούς μας να μη δημιουργούν αλλά να λογομαχούν για τις ευθύνες της κρίσης μας και τους ψηφοφόρους χωρισμένους να φλυαρούν ακατάπαυστα. Και ενώ τα άλυτα προβλήματα μας καθημερινά μεγεθύνονται και το σκάφος βουλιάζει, οι «ευφύεστατοι» επικεντρώνουν τους στόχους τους στην έμμεση εξυπηρέτηση του ατομικού συμφέροντος. Ο τόπος πληρώνει τη σύγκρουση των δύο ηγετών οι οποίοι όπως φαίνεται στερούνται και το υπέρτατο δημιούργημα, τη λογική. Είναι η μακροχρόνια βεντέτα τους και η προσμονή της εκδίκησης. Και αυτή η συμπεριφορά των «δεινοσαύρων» μεταφέρεται και στους οπαδούς όπου αρχίζει η πόλωση. Και όλοι περιμένουν την εξόντωση του αντιπάλου. Για τη τύχη αυτού του τόπου δεν ενδιαφέρεται κανένας, ενώ οι κίνδυνοι τον περιζώνουν και είναι ορατοί και μάλιστα επισημαίνονται από τους υπεύθυνους πολιτικούς.. Είναι αναμφισβήτητο γεγονός ότι η πολιτική μας ηγεσία είναι εμφανώς απρόθυμη να συλλάβει τα μηνύματα των καιρών και να οδηγήσει τη χώρα έξω από το τέλμα. Οι χθεσινοί πολιτικοί ήξεραν να παίρνουν αποφάσεις και να τις εφαρμόζουν. Οι σημερινοί είναι άβουλοι, δειλοί και μοιραίοι παρ' όλα τα μεγάλα, και παχιά λόγια που αραδιάζουν. Γιατί όταν έρθει η ώρα της πράξης κάνουν πίσω σαν φοβισμένοι λαγοί με γελοίες δικαιολογίες μετρώντας στη πλάτη του Έθνους τα κουκιά που πρόκειται να κερδίσουν ή να χάσουν. Έχουμε χρεοκοπία της πνευματικής ηγεσίας που αποδεικνύεται ανίκανη να παίξει το ρόλο της, ακόμη και να διαφυλάξει όσα της παρέδωσαν οι προηγούμενες γενιές. Χρεοκοπία τελικά μιας ολόκληρης κοινωνίας που παρακολουθεί ως αμέτοχος θεατής με χαρακτηριστική απάθεια τα διαδραματιζόμενα.»

Μ.Π. Σου ανήκει η υλοποίηση των ιδεών και όχι η ιδιοκτησία των ιδεών. Ποια είναι η διαφορά τους;

Γ.Π. Ναι, ουδέποτε έχω ισχυριστεί ότι είμαι ιδιοκτήτης ιδεών. Ιδέες έχουν όλοι. Μου ανήκει όμως η υλοποίηση των ιδεών. Και αυτό έχει αξία, έλεγε ο σοφός οικονομολόγος καθηγητής του στην Ανωτάτη Εμπορική Σχολή Δημήτρης Καλιτσουνάκης. Και γι' αυτό ήμουν περήφανος, «Και δίκαια υποστήριζε ότι τα όπλα και η βία ποτέ δεν θα φράξουν το δρόμο στην ιδέα.» Πάντα θα υπάρχουν οι πρόθυμοι Ιούδες, θα έρπουν οι Πιλάτοι, θα συνασπίζονται οι Γραμματείς και Φαρισαίοι. Πάντα θα υπάρχει ο Γολγοθάς για έναν ή πολλούς. Και πάντα θα αποδεικνύεται χιμαιρική η καταδίωξη της ιδέας. Και στη σημερινή κοινωνία οι έντιμοι, αν και δεν έχουν «αχίλλειο πτέρνα», πάντοτε, φαίνεται ότι θα κυνηγιούνται...

Ο συγγραφέας Γιάγκος Γεωρβασίλης έγραψε «Πρόσφερε τεράστιο έργο. Και ο πιο κακόπιστος, αντικρίζοντας το έργο του, δεν είναι δυνατόν παρά ο νους του να φτερουγίσει χωρίς φθόνο σε εκείνον που με τόση οξύνια ενεργούσε πάντοτε για το καλό του λαού. Ο διάσημος Ελβετός συγγραφέας Ιωάννης Λαβατέρ έγραφε: «Όποιος δεν αισθάνεται ευχαρίστηση στην αναγνώριση των αγαθών πράξεων των άλλων, είναι ανίκανος να κάνει μία αληθινά αγαθή πράξη ο ίδιος». Ο Γερμανός φιλόσοφος Φρειδερίκος Νίτσε, γι' αυτόν που φθονεί τον εκτελούντα έργα,

υποστήριζε: «Όποιος κλείνει μέσα του τη φλόγα του φθόνου, όμοιος με σκορπιό στρέφει επί τέλους εναντίον του το δηλητηριασμένο κεντρί». Ο δε μεγάλος ποιητής Πίνδαρος έχει πει τα εξής σοφά λόγια: «Πεθαίνουν τα καλά έργα όταν τα σκεπάζει η σιωπή».

Εκείνο το οποίο είναι άξιο ιδιαίτερης προσοχής, ομολογούσε με έντονη έκφραση ο Γιώργος Παπαδημητρίου, ήταν ότι «ο Ανδρέας Παπανδρέου επανειλημμένα ο ίδιος δημόσια είχε καυτηριάσει τη διακεκαυμένη ζώνη της Πομπηίας του ΠΑΣΟΚ που ζούσε. Και είχε μάλιστα διεκτραγωδήσει με δραματικότητα τις τραγικές μέρες που περνούσε το Κίνημα εξαιτίας της ανάρμοστης συμπεριφοράς των πρασινοφρουρών.» Ο ίδιος ο Ανδρέας Παπανδρέου άλλωστε σε πόσες συνελεύσεις της Κοινοβουλευτικής Ομάδας, συνάξεις και μπαλκόνια δεν έχει καταγγείλει την πολύπλευρη ηθική κρίση του ΠΑΣΟΚ; Τα εκφυλιστικά φαινόμενα, τα κρούσματα αλαζονείας, αναξιοκρατίας, αυταρχικότητας και πολλά άλλα αμαρτήματα των κυβερνητικών και κομματικών στελεχών που είχαν σαρώσει το Κίνημα; Πόσες φορές δεν μίλησε για διάλυση της δημόσιας διοίκησης και δεν ομολόγησε ότι οι στενοί συνεργάτες του ξεπερνούν σε μεθοδεύσεις τον Ταλειφάνδο και τον Φουσέ του Βοναπάρτη; Ποιος μπορεί να ξεχάσει τις ηχηρές διαβεβαιώσεις του, περί «Αλλαγής μέσα στην Αλλαγή» και «Κινήματος μέσα στο Κίνημα»; «Όλοι μας έχουμε ευθύνη απέναντι στον τόπο, στο λαό, στην ιστορία, στις νέες γενιές των Ελλήνων. Δεν ωφελεί κανέναν να κρύβεται πίσω από το δάχτυλο, όχι μόνο γιατί μοιάζει αστείος, αλλά και γιατί δεν έχουμε τον καιρό να περιμένουμε» (Ομιλία του στην Κεντρική Επιτροπή, 29-30 Μαΐου 1987). «Κατά τη συνάντησή του με τους νέους βουλευτές στο Λαγονήσι (27.7.89), είπε: «Η Οργάνωση του ΠΑΣΟΚ είναι άρρωστη και πρέπει να ανανεωθεί». Τα ίδια επαναλαμβάνει συνεχώς ο πρόεδρος, από την επομένη της ίδρυσης του ΠΑΣΟΚ, χωρίς ποτέ να λαμβάνει μέτρα, όχι ανανέωσης αλλά ούτε κατάπαυσης του εσωτερικού σπαραγμού. Και άφηνε να συνεχίζεται ο διασυρμός και η διαπόμπευση της κυβέρνησης, του Κράτους, της Αλλαγής, των βουλευτών και της σοσιαλιστικής ιδεολογίας. Και πάντοτε τακτοποιούσε τη συνείδηση του επικαλούμενος την ευαγγελική ρήση: Αθώς ειμί του αίματος τούτου. «Οι λόγοι του Ανδρέα Γ. Παπανδρέου», διευκρίνιζε «αποτελούν ασάλευτη απόδειξη ότι είμαστε κατ' ευθείαν απόγονοι των όσων έλεγαν οι αρχαίοι προγονοί μας: «Τοις ρήμασι των δημαγωγών αεί πειθόμενοι». Και τους οποίους όμως ο λαός χειροκροτεί και αμείβει και όταν αποκαλύπτονται. Ενώ εκείνους που θέλουν να υπηρετήσουν τον τόπο τους εκπαραθυρώνει. Στην αρχαιότητα μάλιστα στους ενάρετους πρόσφεραν το κώνειο.» Σε κάθε ευκαιρία τόνιζε χρόνια τώρα ότι στον τόπο μας παρατηρείται τούτο το οξύμωρο: «Μιλάμε όλοι για Δημοκρατία, αλλά εννοούμε τη Δημοκρατία που μας εξυπηρετεί προσωπικά και μάλιστα χωρίς να δουλεύουμε. Το δημοκρατικό πνεύμα στον τόπο μας το εμποδίζει η αρχομανία των πολιτικών ηγετών, ο ωμός ατομισμός τους και το αντιμάχεται ο θλιβερός ιστορικός υποκειμενισμός τους. Ενώ η Δημοκρατία έχει ανάγκη να σκέπτεται με αίσθημα ευθύνης. Αλλά κάτι τέτοιο δυστυχώς απουσιάζει.», Υποστήριζε ότι ο πολιτικός πρέπει να δρα και να δημιουργεί, παρά τις αντιδράσεις που τον ακολουθούν σε κάθε του κίνηση. Αντιδράσεις από τις πολλαπλές φάλαγγες της καθυστέρησης, που δρουν στην κοινωνία μας. Και εδώ είναι το σθένος και το ήθος του. Και οι πράξεις του επιβάλλεται να μην πάσχουν νομικά, αλλά και να μην είναι και ηθικά διάτρητες. Το βασικό δε γνώρισμα του πολιτικού πρέπει να είναι η αρετή, με χαρακτηριστικό γνώρισμα το σεβασμό του δημόσιου χρήματος. Και ότι ο πολιτικός ασυζητητί δεν επιτρέπεται: «Να ανήκει στην ομοταξία εκείνων,

όπως έλεγε ο Εμμανουήλ. Ροΐδης, που γνωρίζουν είκοσι τέσσερις τρόπους να προμηθεύονται χρήματα, εκ των οποίων ο τιμιότερος είναι η κλοπή».

Στη κουβέντα που είχαμε, μου ανέφερε τους σοφούς προγόνους μας. Τον Σωκράτη που, κατά τη μαρτυρία του Ξενοφώντα (Απομνημονεύματα Α'), διεκήρυττε ότι: «Ο δωροδοκούμενος κάνει δεσπότη του τον δωροδοκούντα και δουλεύει δουλείαν ουχ ήττον αισχράν». Την παλιά καταξιωμένη σοφία από τον Αριστοτέλη: «Τα μεγαλύτερα αδικήματα γίνονται όχι για την απόκτηση των αναγκαιών, παρ' εξαιτίας των υπερβολικών επιθυμιών» (Πολιτικά 1267α). Τον Πλάτωνα στους Νόμους (743&) που λέει: «Είναι αδύνατον να είναι κανείς αγαθός (έντιμος) και ταυτοχρόνως πολύ πλούσιος». Τον Πολύβιο Δημητρακόπουλο που έλεγε: «Όταν η πατρίς ευρίσκεται εν πενία, ο πλούτος σου μηδέν, όταν η Πατρίς ευπορεί, και η πενία σου θησαυρός. Αλίμονο σε όσους δεν το πιστεύουν. Τότε το Έθνος τελεία». Αλλά και τον Μένανδρο που καυτηρίαζε τους πλούσιους γιατί: «Ο πλούτος σκεπάζει πολλές άδικες πράξεις». Καταφερόταν με σφοδρότητα κατά των πολιτικών που επεμβαίνουν στο έργο της Δικαιοσύνης. Γιατί πίστευε ότι τότε ο λαός δυσπιστεί, ότι στις αίθουσες των δικαστηρίων όπου στεγάζεται η άτεγκτη τυφλή θεά Δίκη, που γέρνει αμερόληπτη στο ζυγό στη μια ή την άλλη κατεύθυνση κάτω από το βάρος των επιχειρημάτων και αποδείξεων που κομίζονται μέσα στο ναό της, γίνονται επεμβάσεις. Πίστευε ότι δέχεται πολλά χέρια που την επηρεάζουν. Η ανάμειξη της πολιτικής στη Δικαιοσύνη, ομολογούσε, έφερνε πάντοτε συμφορές στην κοινωνία. Μας το έχουν διδάξει και οι Λυσίας, Πλάτων, Αριστοτέλης, Πίνδαρος, Κοραής, Ρούσο και ο ίδιος ο Χριστός. Αλλά μήπως και τα άρθρα 26 και 87 του Συντάγματος δεν θεωρούν ανεπίτρεπτη την επέμβαση στη δικαστική εξουσία; Αλλά και πολλοί δικαστικοί απέδειξαν ότι η δικαστική τήβεννος τους στενοχωρεί, ο ζυγός της θέμιδος τους βαραίνει, ο επίδεσμος των οφθαλμών της τους ενοχλεί και μόνο τη ρομφαία της γνωρίζουν να χρησιμοποιούν άριστα για να πλήττουν τους αδύναμους. Γι' αυτό και η Δικαιοσύνη έχει άμεση ανάγκη γενικής αναδιάρθρωσης και κάθαρσης, για να υπάρξει Κράτος δικαίου. Ας σταματήσει να ισχύει το σοφό απόφθεγμα (από τον Βασιλιά Αφ) του Σαίξπηρ: «θωράκισε την αμαρτία με χρυσό, για να σπάσει επάνω της η λόγχη της Δικαιοσύνης...»

Στις διαμαρτυρίες του ότι πρέπει να σταματήσουν τα «ευγενικά κίνητρα» της ψηφοφορίας με τη νόθευση και τον εξευτελισμό της Εθνικής Αντίστασης, με την αθρόα αναγνώριση ως αγωνιστών προσώπου που έχουν γεννηθεί το 1940-45 και με την ενίσχυση της στρατιάς των συνταξιούχων αναπήρων με νέους «υγιείς» αγρότες και εργάτες, τακτική που είχε αρχίσει η Νέα Δημοκρατία, έπαιρνε την απάντηση: «Πρέπει να στερεώσουμε την Αλλαγή». Όταν δε διαμαρτυρήθηκε για την εφεύρεση του Γεράσιμου Αρσένη περί κοινωνικοποίησης των επιχειρήσεων και τόνιζε ότι, αντί της καλής εποχής στην καθημαγμένη ελληνική βιομηχανία, θα επιφέρει την οριστική χρεοκοπία αυτών και του Κράτους, γιατί δεν υπάρχει κατάλληλη υποδομή, του έλεγαν ότι δεν πιστεύει στο «σοσιαλισμό».

Αλλά στην πράξη δικαιώθηκε απόλυτα, γιατί διαψεύστηκε το «δόγμα» ότι το Κράτος μπορεί να διευθύνει καλύτερα και αποτελεσματικότερα τις βιομηχανίες τις οποίες το «διεφθαρμένο» κεφάλαιο είχε οδηγήσει σε χρεοκοπία. Και το Κράτος πέτυχε ώστε κάθε εργαζόμενος να στοιχίζει έξι εκατομμύρια το χρόνο, ενώ το πραγματικό κόστος ήταν τέσσερα εκατομμύρια. Και

το συσσωρευμένο χρέος των προβληματικών να φθάσει τα τετρακόσια δισεκατομμύρια. Και έτσι οι προβληματικές αποδείχτηκαν επίλεκτα θερμοκήπια για να εκκολαφτούν πολλά «νέα τζάκια»...

Μ.Π. Η εντιμότητα και το συμφέρον του λαού σε ατσάλωσαν και δεν εμποδίστηκες να καταγγείλεις δημόσια ακόμη και τον Ανδρέα Παπανδρέου που ήταν φίλος σου... Ούτε κομματική πειθαρχία, ούτε φόβος και τρόμος όπως οι περισσότεροι βουλευτές προκειμένου να παραμείνουν βουλευτές και στην υπόλοιπη θητεία;

Γ.Π. Μέσα στο θηριώδες πολιτικό ελληνικό σύστημα, ένα και μόνο τρομακτικό όπλο διέθετα. Την εντιμότητα έναντι όλων. Και αυτή η αψεγάδιαστη εντιμότητα μου πιστεύω ότι με επέβαλλε. Έβαζα το συμφέρον της Δημοκρατίας και του λαού πάνω από το κομματικό συμφέρον μου και δεν δίστασα να καταγγείλω δημόσια και το φίλο μου αρχηγό του ΠΑΣΟΚ Ανδρέα Παπανδρέου. Είχα μιμηθεί τον μεγάλο Διαγόρα της Ιταλίας πρόεδρο Σάντρο Περντίνι που είχε καταγγείλει τον αρχηγό του Νένι. (Έθνος 27-2-90). Όταν αποφάσισα να πολιτευτώ γνώριζα ότι θα ακολουθίσω όχι μια ευρύχωρη οδό, αλλά μια οδό γεμάτη από πικρία και απογοήτευση, μια «πύλη στενή. Και θεώρησα την επιστράτευση από τον Γέρο πολύ περισσότερο σαν «αποστολή» παρά σαν «επάγγελμα». Έβλεπα τη πολιτική όπως έλεγε ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος, κάτι σαν τάμα, με τον δικό μου βέβαια τρόπο. Εισήλθα στη πολιτική, στην υψίστη των αρετών και την επιστήμη των επιστημών, όχι ως συνεχιστής μιας ευδαίμονος πολιτικής κληρονομιάς προγόνων αλλά από φιλοδοξία να υπηρετήσω τον τόπο. Βρέθηκα στη πολιτική σκηνή ακολουθώντας παντού με θρησκευτική ευλάβεια τις πέντε συμβουλές του Γέρου της Δημοκρατίας «Συνέπεια στις αρχές σου, θάρρος στη γνώμη σου, επαφή με το λαό, αλληλογραφία μαζί του και ομολογία πάντοτε της αλήθειας» Ακόμη υποστηρίζω ότι σε αυτές τις συμβουλές οφείλω πάντα την επιτυχία μου στη πολιτική.

Μ.Π. Γνωστοί οι αγώνες σου για τη Βόρεια Ήπειρο και το Κυπριακό.. Φυσικά σε όσους έβλεπαν «καθαρά», διάβαζαν και όχι σε αυτούς που ενημερώνονται μόνο από τα γνωστά ΜΜΕ..... Τα ελεγχόμενα που σε είχαν εκπαραθυρώσει.....

Γ.Π. Σε όλες τις εκδηλώσεις ήμουν παρών. Ως υπουργός βοήθησα ιδιαίτερα. Επίσης ως πολεμιστής της Αλβανίας χρόνια φώναζα ότι «κανείς δεν έχει το δικαίωμα να κατεβάσει από τα ιερά βάθρα της εθνικής μνήμης τη Βόρειο Ήπειρο. Έστω και αν αυτό το απαιτήσουν όλοι οι ισχυροί της γης, όλοι οι μηδίζοντες. Η Βόρειος Ήπειρος συνεχώς πρέπει να υπογραμμίζει το χρέος για τους αδελφούς Βορειοηπειρώτες. Γιατί οι Βορειοηπειρώτες είναι ένα κομμάτι πολύτιμο του ελληνισμού, το οποίο σήμερα δεινοπαθεί απάνθρωπα. Βρίσκεται σε τραγικότερη μοίρα από τους Κυπρίους, για τους οποίους δίκαια το Έθνος αγωνίζεται. Αλλά σήμερα με τους Βορειοηπειρώτες συμβαίνει κάτι το φοβερό. Ενώ ο ιός της αλλαγής έχει προσβάλει και τον τελευταίο προμαχώνα του σταλινισμού, ενώ το αλβανικό τείχος του αίσχους με τα ηλεκτροφόρα συρματοπλέγματα έφυγε και οι καμπάνες άρχισαν να ηχούν χαρμόσυνα, τους εγκαταλείψαμε. Οι Βορειοηπειρώτες, που Κράτος και Εκκλησία τους ξεσήκωσαν με πρόσκληση να έρθουν στην Ελλάδα για να γλιτώσουν από την πείνα του Αλία, εγκαταλείφτηκαν. Τους Βορειοηπειρώτες, οι οποίοι κατέφυγαν στην Ελλάδα για να σωθούν από το φάσμα της πείνας,

όπως οι απόγονοι του Ηρακλή καταφύγανε στην Αθήνα για να αποφύγουν την εξόντωση τους από τον τύραννο βασιλιά των Μυκηνών Ευρυσθέα, τους αφήνουμε να περιφέρονται στους σκουπιδότοπους για να χορτάσουν την πείνα τους. Αλίμονο... Το ελληνικό Κράτος ξέχασε τις ιερές υποχρεώσεις του, όπως και οι Αλβανοί ηγέτες ηθελημένα ξέχασαν ότι ο εθνικός ήρωας της χώρας τους, που τους απελευθέρωσε, ο Σκεντέρμπεης (Γεώργιος Καστριώτης), ήταν Έλληνας χριστιανός και ότι οι Έλληνες από την αρχαιότητα χάριζαν στους λαούς, Ελευθερία, Παιδεία και Πολιτισμό.

Παρεμβάσεις

Στο Κιλελέρ (1966).

Μ.Π. Και ερχόμαστε στις παρεμβάσεις που έγιναν στο νομό σου, με τους αγώνες σου όπως η ύδρευση οκτώ κοινοτήτων Ξηρομέρου.....

Γ.Π. Οι κάτοικοι του χωριού μου Μπαμπίνης Ξηρομέρου ως και επτά χωριά γειτονικά Φυτείες, Παπαδάτου, Μαχαιρά, Σκουρτού, Χρυσοβίτσα, Πρόδρομος, και Αγράμπελο ζούσαν μόνιμα σε

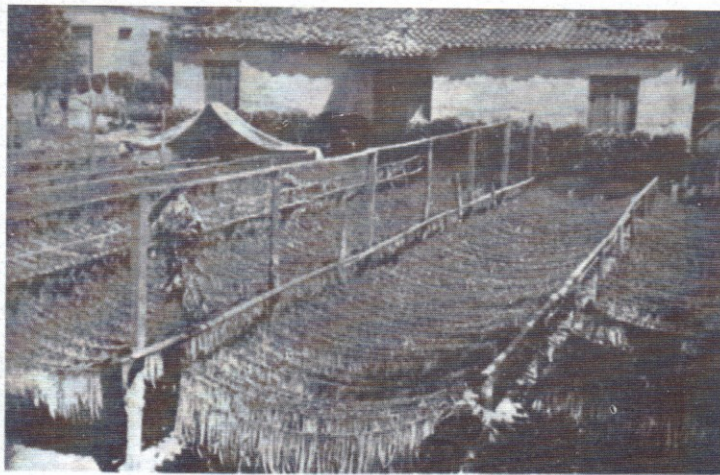
όλη της την έκταση, τη τραγική μοίρα του Τάνταλου. Έπειτα από σκληρούς αγώνες με τη συμπαράσταση του τότε νομάρχη Άγγελου Παπαδόπουλου πέτυχα να θέσω σε λειτουργία το Ειδικό Ταμείο Υδρεύσεως των οκτώ κοινοτήτων, να προκαλέσω τη προσοχή των υπευθύνων του σχεδίου Μάρσαλ και να συγκινήσω το εθνικό ίδρυμα του βασιλέως. Με αποτέλεσμα να απαλλοτριωθούν από τον φοβερό εφιάλτη της λειψυδρίας. Αλλά ενώ η εκτέλεση του έργου-επιστέγασμα μιας μακροχρόνιας εντατικής και ευσυνείδητης εργασίας βρήκε ευγενή ανταπόκριση στις καρδιές όλων των συμπατριωτών, και πάλι οι ίδιοι οι βουλευτές Ξηρομέρου Φώτης Γεροθανάσης και Χρήστος Μαυρομάτης-ο τελευταίος απόγονος των Κοτζαμπάσηδων Μαυροματαίων- δεν συμφωνούσαν και μ' αυτό. Και έτρεξαν και πάλι στο υπουργείο Πρόνοιας για να ζητήσουν όπως η Σαλώμη την «επί πινάκι κεφαλήν μου». Από τα παιδικά μου χρόνια μπολιάστηκε βαθιά και δεν μπορούσε να λησμονήσω το ζωγραφισμένο στα πρόσωπα των συμπατριωτών των Ξηρομεριτών φοβερό δράμα της λειψυδρίας και τη στυγνή εκμετάλλευση των φτωχών ακτημόνων από τη ληστρική εταιρεία «Λεσίνοι». Και όταν ήταν πλέον έρημος ρίχτηκα στον αγώνα χωρίς υπολογισμούς. Αγωνίστηκα σκληρά αλλά πέτυχα έστω και με βαρύ τίμημα τους στόχους μου. Υπήρξα πρωτεργάτης του αγώνα για την απαλλοτρίωση του Λεσινίου, επικεφαλής επιτροπής Ακτημόνων όπου με τον επίμονο κι έντονο αγώνα κατάφερε με εντολή του τότε πρωθυπουργού Πλαστήρα, το 1952, να πραγματοποιηθεί η ποθούμενη απαλλοτρίωση. Η ενέργεια του αυτή προκάλεσε την οργή και την αγανάκτηση του κατεστημένου που χρόνια εκμεταλλευόταν το Λεσίνο και των τοπικών βουλευτών του Συναγερμού. Μια επιστολή μου στους ακτήμονες τους έδωσε το έναυσμα. Κατέφυγαν στο Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας όπου υπηρετούσα και ζήτησαν τη παραδειγματική τιμωρία μου για το φοβερό έγκλημα που είχε διαπράξει σε βάρος των ακτημόνων του Ξηρομέρου. Ο υπουργός Κ. Αδαμόπουλος με παρέπεμψε τον «εγκληματία» τμηματάρχη σε πειθαρχικό συμβούλιο με τη βαριά κατηγορία ότι τόλμησε να πετύχει την αναστολή στους ακτήμονες αγρότες ενός ασφαλέστερου δημιουργικότερου και ευτυχέστερου μέλλοντος. Και γι αυτό το ανοσιούργημα τιμωρήθηκε με πρόστιμο δυο μηνιαίων μισθών. Η διανομή του κτήματος έγινε από την ΕΡΕ και εγώ εισέπραξα δυστυχώς από τους ακτήμονες την αχαριστία. Αλλά οι διώκτες μου δεν έχουν τελειωμό, δεν ικανοποιούνται και δεν αποσύρονταν από τον αγώνα. Έπρεπε η τιμωρία να είναι παραδειγματική κι εξοντωτική. Γι αυτό με κατηγορήσαν και για ένα άλλο έγκλημα. Είχα λύσει το πρόβλημα της ύδρευσης οκτώ κοινοτήτων του Ξηρομέρου. Ως εκπρόσωπος του Υπουργείου, στην επιτροπή διανομής των εφοδίων της «Ούνρα», πέτυχα να πείσω τους Αμερικανούς και μέσω του υπουργείου Δημοσίων Έργων να χορηγηθούν από τα υπόλοιπα του πολεμικού υλικού της Μέσης Ανατολής οι αναγκαίες ποσότητες σωλήνων. Όπως επίσης να επιχορηγήσει την εκτέλεση το Εθνικό Ίδρυμα. Στη νέα τους επίθεση οι «εκπρόσωποι του λαού» βρήκαν κατανόηση και συμπαράσταση από τον υπουργό Κοινωνικής Πρόνοιας Πολυζωγόπουλο πού κι αυτόν φαίνεται ότι ενοχλούσε σοβαρά το ότι οι κάτοικοι των χωριών θα έπαυαν να είναι Τάνταλοι. Και με παρέπεμψαν στο Πειθαρχικό Συμβούλιο. Επειδή δεν μπορούσε να θεμελιωθεί ποινή, μετατέθηκα στη γενική Διοίκηση Θράκης.

Φίλτατοι,

Μεθ' ικανοποίησας σας γνωρίζω ότι, κατά την δικάσιμον του Συμβουλίου της Επικρατείας της 1ης Μαΐου ε.έ., καθ' ην θα εσυζητείτο η προσφυγή της Γεωργικής Εταιρείας «Λεσίνι» κατά της υπ' αριθ. 203171/9.10.52 αποφάσεως περί απαλλοτριώσεως του Λεσινίου, η εταιρεία προ της υπέροχου και εις αδιάσειστα νομικά επιχειρήματα στηριζομένης εισηγήσεως του Συμβούλου της δήλωσε παραίτησιν από της προσφυγής. Νίκη περιφανής, ως επιστέγασμα των πολυμόχθων προσπαθειών μας. Τώρα, πρέπει να βαδίσωμεν ενωμένοι δια την τελικήν μάχην του αγώνος μας. Οι αρμόδιοι του Υπουργείου Γεωργίας, οι οποίοι κατενόησαν απολύτως την οικονομική και κοινωνική σημασίαν της αποκαταστάσεως σας, έχουσι κινήσει όλον τον αρμόδιον κρατικόν μηχανισμόν δια την εξεύρεσιν του καλύτερου τρόπου εκτελέσεως της αποφάσεως της απαλλοτριώσεως. Παρακολουθώ εκ του σύνεγγυς όλας τας ενεργείας και σας διαβεβαιώ ότι είμαι απόλυτα ικανοποιημένος από τον επιδέξιον χειρισμόν του πολύπλοκου αυτού προβλήματος. Κατά την δύσκολον όμως αυτήν καμπήν, είμεθα υποχρεωμένοι να τους ενισχύσωμεν, δια της επιδείξεως της δυνάμεως μας. Ήλθεν η στιγμή πλέον, φίλοι και εχθροί, να γνωρίσουν, όχι μόνον την αριθμητικήν δύναμίν μας, αλλά και την δύναμίν της πίστεως μας προς μίαν προσδοκίαν ζωής ή θανάτου. Γνωρίζω τας δυσκολίας της ζωής και τας αδυναμίας του ατόμου. Επί του προβλήματος όμως της απαλλοτριώσεως, οφείλω, να επισύρω όλως ιδιαιτέρως την προσοχήν σας, διότι είναι από εκείνα που δεν δέχονται αναβολήν ρυθμίσεως, εις το σημείον που έφθασεν. Η πορεία εκτελέσεως της αποφάσεως της απαλλοτριώσεως παρουσιάζει σήμερον και θα παρουσίαση και εις το προσεχές μέλλον τόσην έντασιν, ώστε να είναι στοιχειώδες καθήκον μας να την ενισχύσωμεν δια παντός μέσου. Θα είναι έγκλημα ν' ανακόψωμεν την κεκτημένην ταχύτητα»

Σύσκεψη με τους ακτήμονες (Φοιτίες, 16.1.1952).

ΕΙΣ ΤΑ ΧΩΡΑΖΑ ΤΗΣ ΑΙΣΩΑΛΝΙΑΣ ΜΟΝΟΝ
Ο ΚΑΘΟΝΟΣ ΕΥΔΟΜΕΤ.
ΡΩΡΧΙΟΣ Δ. ΠΑΘΑΔΗΡΗΖΕΙΟΥ

Μ.Π. Και ερχόμαστε στους ακτήμονες. Τι θέση πήραν στους αγώνες σου; Σε συμπαραστάθηκαν ή σε πολέμησαν με τον ίδιο αχάριστο τρόπο;

Γ.Π. Να σου καταθέσω την επιστολή που είχα στείλει στους ακτήμονες

«Η υπόθεσις της απαλλοτριώσεως, ως πολλάκις σας ετόνισα (σύσκεψις μετ' εκπροσώπων ακτημόνων εις Μαχαλά-Επιστολαί), είναι τόσον περίπλοκος, πολύπλευρος και συνδεδεμένη με γενικότερα ζητήματα, ώστε να μη επιτρέπεται να παρεμβάλλονται θετικά ή αρνητικά εκ μέρους μας εμπόδια. Χάριν του κοινού συμφέροντος, είναι σκόπιμον ν' αποφεύγεται κάθε τι το οποίον θα ανέκοπτε την κοινήν προσπάθειαν. Σήμερον, όσον ποτέ άλλοτε, με την ευνοϊκήν εξέλιξιν της υποθέσεως μας, έχομεν υποχρέωσιν να συσπειρωθώμεν γύρω από Συνδέσμους Ακτημόνων, διότι μόνον δια της ενώσεως, της πειθαρχίας και της ενεργού συμπαραστάσεως όλων μας θα υπερβληθούν και αντιμετωπισθούν επιτυχώς αι εκάστοτε παρουσιαζόμεναι δυσχέρειαι. Πρέπει να έχετε υπ' όψιν σας ότι θα διέλθωμεν από πολλά στάδια δοκιμασιών. Η απαλλοτριώσις μέχρι της διανομής των γαιών θα είναι ένας διαρκής άγων, διότι οι αντίπαλοι μας είναι ισχυροί και τα απαιτηθησόμενα οικονομικά μέσα δια την εξαγοράν των γαιών και την εκτέλεσιν και συντήρησιν του τεχνικού εξοπλισμού τεράστια.

Επειδή, όμως, πιστεύω ότι εκτιμάτε την σπουδαιότητα του αγώνος μας, αλλά και την κρισιμότητα των στιγμών, είμαι βέβαιος ότι θα κτυπήσετε την τυχόν ολιγωρίαν και αντίδρασιν των επιτόπιων εξωμοτών και θα ρίψητε εις την πλάστιγγα της υποθέσεως μας ολόκληρον το είναι σας και τοιουτοτρόπως όχι μόνον θα σωθείτε από τον οικονομικόν μαρασμόν, αλλά θα δώσητε εις όλους το παράδειγμα της ενώσεως, της συνεργασίας και της αλληλεγγύης, ως και ανάμνησιν εις τας μέλλουσας γενεάς της δημιουργίας, χωρίς την βοήθειαν ουδενός ισχυρού παράγοντος. Η μη συμπαράστασις ισχυρών παραγόντων εις τον αγώνα μας και δη εκείνων, οι οποίοι κατά καθήκον και υποχρέωσιν που έχουν να σκέπτονται και να αισθάνωνται την δυστυχίαν σας, προσδίδει ιδιαίτεράν αίγλην εις την τιτάνιον προσπάθειαν μας. Όλοι πρέπει να γίνωμεν συντελεσταί της επιτυχίας του έργου της απαλλοτριώσεως του Λεσινίου, το οποίον προώρισται να λύση το οικονομικόν πρόβλημα των ακτημόνων ολοκλήρου του Ξηρομέρου. Οποιαδήποτε εισφορά μας εις ένα τέτοιο τεράστιον έργον είναι μηδαμινή και αναξία συζητήσεως και μάλιστα καθίσταται συμβολική, όταν υπάρχουν άνθρωποι ξένοι προς τον τόπον μας, οι οποίοι προσφέρουν πολύ περισσότερα. Εφ' όσον έχομεν με το μέρος μας το Δίκαιον και την ειλικρινή συμπαράστασιν των αρμοδίων και ενωθώμεν εις κοινόν μέτωπον, μη αμφιβάλλετε δια την επιτυχίαν του επιδιωκομένου σκοπού.

Σύνθημά μας ας είναι: ΕΝΩΣΙΣ-ΟΜΟΝΟΙΑ-ΣΥΝΕΣΙΣ εις τας ενεργείας μας.»

Ύδρευση οκτώ κοινοτήτων Ξηρομέρου

Αθήνα, 23 Αυγούστου 1952

Προς

Τον κ. Νομάρχη Αιτωλοακαρνανίας

Τους Βουλευτές και Πολιτευτές του Νομού

Τους Προέδρους των οκτώ κοινοτήτων του Ειδικού Ταμείου Ύδρευσης

Αξιότιμοι Κύριοι,

1. Όπως γνωρίζετε, οι μαρτυρικοί κάτοικοι οκτώ κοινοτήτων της αγόνου επαρχίας Βονίτσης και Ξηρομέρου αναμένουν από όλους εμάς, με ζωηρή αδημονία, σωτηρία κι απολύτρωση απ' τον εφιάλτη της λειψυδρίας, που καταπιέζει φορτικά την ψυχή τους και καθιστά αφόρητο τη ζωή τους,

2. Με τον υπ' αριθ. 939/37 ΑΝ/ΦΕΚ 463/12.11.1937, τεύχος Α' και το από 6 Μαΐου 1938 ΒΔ/ΦΕΚ 188/11.5.1938, τεύχος Β', συνεστήθη το «Ειδικόν Ταμείον Ύδρευσεως Ξηρομέρου», με έδρα το Μεσολόγγι, σκοπός του οποίου είναι η ύδρευση των Κοινοτήτων Παπαδάτου, Μαχαλάς, Μπαμπίνης, Μαχαιράς, Σκουρτούς, Χρυσοβίτσης, Προδρόμου και Αγραμπέλου.

Δυνάμει του ως άνω νόμου, κάθε αγοραστής καπνών των παραπάνω κοινοτήτων υποχρεούται εκ του καταβαλλομένου στον πωλητή των καπνών παραγωγόν αντιτίμου να παρακρατεί δραχμάς χιλιάς (1000) κατ' οκά (υπ' αριθ. 16253/7.11.1951 κοινή απόφαση Υπουργών Δημοσίων Έργων και Οικονομικών, ΦΕΚ 223/12.11.1951, τεύχος Α'), ως αναγκαστική εισφορά του πωλητού υπέρ του Ειδικού Ταμείου Ύδρευσεως Ξηρομέρου.

3. Η υπόθεση της ύδρευσης των οκτώ κοινοτήτων Ξηρομέρου ωρίμασε μέχρι σημείου, ώστε κάθε καθυστέρηση ν' απειλεί με τελεία απόγνωση κι αφανισμό έναν αγροτικό πληθυσμό που έδωσε δείγματα τεραστίας ζωτικότητας. Από την κυβέρνηση οι κάτοικοι αναμένουν την τακτοποίηση της επικινδύνου εκκρεμότητας, η οποία εισήλθε σε αποφασιστική καμπή.

4. Επειδή το όλο έργο της ύδρευσης δεν είναι για τους κατοίκους παρωνυχίδα, αλλά κατάσταση εσχάτης ανάγκης, είναι βέβαιοι ότι θα θελήσετε να ρίψετε στην πλάστιγγα της ανάγκης τη συνδρομή σας. Γι' αυτό, κατά εξουσιοδότηση των Κοινοτικών Συμβουλίων των οκτώ κοινοτήτων, σας καλώ την 28 Σεπτεμβρίου να προσέλθετε στην κοινή σύσκεψη που θα γίνει στην Μπαμπίνη*.

* Στη σύσκεψη εκείνη δεν προσήλθε κανένας, παρά μόνον οι πρόεδροι των κοινοτήτων, μετά των κοινοτικών συμβούλων και πολλών συμπολιτών τους.

Δυστυχώς, ο πολιτικός κόσμος της Αιτωλοακαρνανίας, αντί να παρακολουθήσει με τη βεβαιότητα ότι θα δικαιώσετε τις προσδοκίες των συμπατριωτών μας, οι οποίοι και θα σας ευγνωμονούν. Διατελώ,

Μετά τιμής Γιώργος Δ. Παπαδημητρίου

Άλλη επιστολή που ακολούθησε προς το Εθνικό Ίδρυμα έβαζε το μαχαίρι πιο βαθιά ζητώντας δάνειο για την ενίσχυση του έργου.

«Ο πολιτικός κόσμος αδιαφόρησε στο αίτημα των κατοίκων. Δεν προσήλθε στην ιστορική αυτή σύσκεψη, αρχή της επιτυχίας του μεγάλου αυτού έργου. Αρνήθηκαν να προσέξουν τον παλμό της υφισταμένης λειψυδρίας, που εξελισσόταν μ' αναπτυσσόμενη ταχύτητα σε αφόρητη τραγωδία. Συνεχώς μιλούσαν για όνειρο του «πλάνου» Παπαδημητρίου. Όταν όμως το όνειρο έγινε πραγματικότητα, τότε σκέφθηκαν να πάνε στο Υπουργείο και να ζητήσουν την αυστηρή τιμωρία εκείνου του «πλάνου» [Σ.τ.Σ.]”

* Έχει δημοσιευτεί στο «Παρόν της Επαρχίας» (Βιβλιοθήκη Βουλής, αριθ. 2295/8.4.1987)

Με μια άλλη επιστολή-απόφαση των Κοινοτήτων Φυτειών, Παπαδάτου, Μπαμπίνης Μαχαιράς, Σκουρτούς, Χρυσοβίτσης, Προδρόμου, Αγραμπέλου που συνήλθαν έπειτα από καθολική αξίωση των κατοίκων, στις Φοιτίες την 21ην Ιουλίου 1953, ημέρα Κυριακή και ώρα 10 πμ., μετά από μακρά και διεξοδική συζήτηση, αναγνώρισαν πανηγυρικά και επίσημα την πολύπλευρη και αποφασιστική συμβολή του Γεωργίου Παπαδημητρίου του Δημητρίου, εκ Μπαμπίνης, στην εκτέλεση του μεγάλου έργου υδρεύσεως Ξηρομέρου, αποφάσισαν ομόφωνα:

Ότι αναγνωρίζουν τον Γεώργιον Παπαδημητρίου του Δημητρίου ως πρωτεργάτη του μεγάλου έργου υδρεύσεως των οκτώ κοινοτήτων του Ειδικού Ταμείου Υδρεύσεως Ξηρομέρου.

ΤΥΧΗ, ΑΓΑΘΗ,

Ἐδοξε τῇ Κοινότητι Μπαμπίνης - Επρομέρου - Αἰτωλο-
ακαρνανίας τὸν

ΓΕΩΡΓΙΟΝ Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ἄνδρα ἐκ τῆς ἡμετέρας Κοινότητος ὀρμώμενον, περὶ
τὴν διοίκησιν δὲ βιοῦντι φιλῶν δὲ καὶ πρω-
τερράτων τῶν ἔργων Ὑδρεύσεως καὶ Ἐρδεύ-
σεως Επρομέρου ρενόμενον, ἐλαινέσαι αὐτὸν καὶ
ἀνακηρύξαι Ἄξιον τῆς ἡμετέρας Κοινότητος,
ἀναρράξαι δὲ τὸ γράμμα τὸδε ἐπὶ περραμνυτῆς,
ἀνεπιὼν τὰς τιμὰς καὶ ἐν παντηύρῃ ἐλιδούναι
αὐτῷ εἰς μνημῖον αἰδίου τῆς τῶν πολιτῶν εὐ-
ρημοσύνης.

Ἐρένετο τὸδε ἔτι ἐβδομῇ καὶ πεντηκοστῇ καὶ
ἐνακοσιωτῇ καὶ χιλιοστῇ, μηνὸς Ἰουλίου μεσοῦντος,
ἡμέρα Κυριακῇ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Μπαμπίνης

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΚΟΡΝΗΙΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

ΚΩΣΤΟΣ ΠΑΡΙΟΥΡΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΦΑΣΕΩΣ
ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ 12/16-7-57

Τον

ανακήρυξαν Μεγάλο Ευεργέτη και επίτιμο δημότη των Κοινοτήτων Φοιτιών, Παπαδάτου, Μπαμπίνης, Μαχαιράς, Σκουρτούς, Χρυσοβίτσης, Προδρόμου, Αγραμπέλου ο οποίος υλοποίησε το ασύλληπτο όνειρο των κατοίκων, της ύδρευσης.

Και εξουσιοδότησαν τον Πρόεδρο και τους Κοινοτικούς Συμβούλους της Κοινότητας Μπαμπίνης, να συντάξουν και υποβάλουν σχετική πρόταση στην Ακαδημία Αθηνών για την απονομή ηθικής αμοιβής και εκ μέρους της στον Γεώργιον Παπαδημητρίου του Δημητρίου.

Η ανοιχτή αποστολή που ακολουθεί οι κάτοικοι των κοινοτήτων Ξηρομέρου-Βόνιτσας έβαλαν το μαχαίρι στο κόκαλο μα δεν πτοήθηκαν.

ΑΝΟΙΧΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Προς τους κ.κ. βουλευτάς Ξηρομέρου

Μαχαλά τη 28 Σεπτεμβρίου 1953

Κύριοι,

Η επιστολή αυτή δεν είναι έκρηξις οργής, ούτε γράφτηκε σε μια στιγμή παροδικής εξάψευς από εκείνες που παρασύρουν τους συναισθηματικούς σε φλύαρες και κάποτε οχληρές διαμαρτυρίας. Προτού γραφή —και γράφτηκε από ανθρώπους νοικοκυραίου που πονούν τον τόπον τους — γίνηκε σκέψις να μη γραφή. Είπαμε να μείνωμε όλοι και ο καθένας χωριστά με τις ιδέες του, με τις σκέψεις του. Έχει και η τακτική αυτή την δικαίωσίν της, ότι ο καθένας μια ημέρα θα κριθή κατά τα έργα του. Όμως, σκεψις πικρή δεν πρέπει να κρύβεται, γιατί από σπίθα μικρή και ασήμαντη μπορεί να γίνη φωτιά και όλα έπειτα να γίνουν στάχτη. Είναι προτιμώτερο λοιπόν να υψώσωμε την φωνή που δεν ψεύδεται, γιατί έχει όλη την σύνεσι και την φρόνησι της λαϊκής της καταγωγής και να πούμε, να γράψουμε, να φωνάξουμε από την γη αυτή των πατέρων μας.

Πώς αυτοί, που στείλαμε με την ψήφο μας να μας εκπροσωπήσουν στο Κοινοβούλιο, σεις δηλαδή οι βουλευταί, που σας θεωρούσαμε σαν προστάτες, δίνετε δείγματα φθοράς και τριβής και από ό,τι μανθάνομε, συμπεραίνομε πως δεν είστε εκείνοι που οι προσδοκίες μας σας ανέβασαν τόσο ψηλά.

Αλλά γιατί; Γιατί ένα άνθρωπο με ελληνική φλόγα και συνείδησι, που μας αγαπά και μας πονεί με όλη τη δύναμη της ψυχής του, βαλθήκατε από φόβο, ορκισμένοι εχθροί του, να τον εξοντώσετε, μόνο και μόνο γιατί δόθηκε ολόψυχα στην εξυπηρέτησι του τόπου που γεννήθηκε και αφιερώθηκε εις την πραγματοποίησι διαφόρων έργων (Υδρευσις Ξηρομέρου) σκέψιν και αγάπην προς τον τόπον που εκπροσωπούν.

Είναι πρωτοφανές και ασύνηθες και εντελώς απαράδεκτον να τίθενται εις κίνδυνον ύψιστα τοπικά συμφέροντα από μίαν εσκεμμένην και πρωτοφανή εις τα ελληνικά χρονικά εμπαθή επίθεσιν μερικών ανθρώπων, οι οποίοι επεσκέφθησαν μίαν πνιγηράν νύκτα του θέρους κάποιο υπουργικό γραφείο των Αθηνών. Μη ξεχνάτε ότι κάθε ενέργεια εναντίον του Παπαδημητρίου στρέφεται εναντίον μας.

Έγραψε ο ίδιος:

«Εις τον πολυετή αυτόν αγώνα, εξεσήκωσα ανθρώπους μικρούς και μεγάλους, γνωστούς και αγνώστους, τους αρμοδίους των Δημοσίων Υπηρεσιων, της Αμερικανικής Αποστολής, τον νομάρχη Αιτωλοακαρνανίας, το Ταμείον Παρακαταθηκών και Δανείων και αυτό το Εθνικόν Ίδρυμα του Βασιλέως. Ήτο ένα τραγικόν προσκλητήριο. Και ήτο πιο συγκλονιστικόν ν' ακούσ «παρών» από φωνές ξένες που ανταποκρίνονταν με ανυπόκριτον χαράν εις την έκκλησιν δια την βοήθειαν. Πόσα ταξίδια δια το έργον υδρεύσεως με αρμοδίους και ειδικούς των Υπουργείων Δημοσίων Έργων, Εσωτερικών και του Εθνικού Ιδρύματος δεν έκανα εις Ξηρόμερον, και μάλιστα επανειλημμένως και με αυτόν τον Γενικόν Γραμματέα της Επιτροπής Δήμων και Κοινοτήτων του Εθνικού Ιδρύματος, χωρίς ποτέ κανείς να διανοηθή ν' αποδώσ εις τας ενεργείας μου πολιτικήν σκοπιμότητα.; Και εκεί που όλα επήγαιναν καλά και η επίλυσιν των προβλημάτων, της υδρεύσεως, της αποκαταστάσεως των ακτημόνων δια της απαλλοτριώσεως του Λεσινίου, της αναπτύξεως του οδικού και τηλεφωνικού δικτύου και τόσα άλλα ήσαν και είναι ζήτημα χρόνου, διότι εξησφαλίσθησαν προ πολλού όλα αι προϋποθέσεις, εξηγέρθησαν οι βουλευταί της επαρχίας μου εναντίον μου, συνεπικουρούμενοι από δύο τρεις άσπονδους φίλους, που εις τοιαύτας περιπτώσεις παρουσιάζονται. Εξηγέρθησαν δε εις μίαν περίοδον που είδαν τα έργα, που εις το παρελθόν είπιστευαν και διεκήρυτταν ότι δεν ήτο δυνατόν να γίνουν, να πραγματοποιούνται. Και ήρχισαν να βάλλουν εναντίον μου με εμπάθειαν, εκμεταλλευόμενοι την ιδιότητα των, μόνον και μόνον επειδή τα έργα αυτά εγένοντο με ιδικήν μου πρωτοβουλίαν. Εκ της στάσεως των όμως γεννώνται τ' ακόλουθα ερωτήματα: Διατί δεν εξηγέρθησαν, όταν ήρχισεν ο άγων δια την πραγματοποίησιν των, παρά μόνον όταν είδαν ότι εξησφαλίσθησαν αι προϋποθέσεις και η εκτέλεσις των ήτο ζήτημα χρόνου; Πού ήσαν, όταν εγένοντο αι επισκέψεις εις Ξηρόμερον με τους ανωτέρω αρμοδίους; Προσήλθον εις υμάς, κ, Υπουργέ, και σας είπαν, πως εγώ, ανώτερος υπάλληλος, πολιτεύομαι δια της εκτελέσεως έργων εις το Ξηρόμερον, δια της συστάσεως του εν Αθήναις Συνδέσμου Ξηρομεριτών, της εξυπηρετήσεως των συμπατριωτών μου (θεωρούν έγκλημα διότι διευκολύνω την εισαγωγήν των πτωχών συμπατριωτών μου εις νοσοκομεία), πως εκφωνώ λόγους εναντίον της κυβερνήσεως και γενικώς με τα έργα μου τους εκθέτω εις τα μάτια των ψηφοφόρων των. Πιστεύω ότι είναι δικαίωμα και υποχρέωσις του δημοσίου υπαλλήλου, όπως κάθε Έλληνας, να ενδιαφέρεται και να εργάζεται δια την ευημερίαν της γενέτειρας του, εφ' όσον δεν παραβιάζονται αι εκ του αξιώματος του υποχρεώσεις του. Του δικαίωματος αυτού εθεώρησα καθήκον να κάμω χρήσιν. Πιστεύω ότι έκαμα καλήν χρήσιν. Αλλά και δια όλα όσα ελέχθησαν παρ' αυτών, ως και τας απαντήσεις εις τα τεθέντα ανωτέρω ερωτήματα, υπευθύνως δύνανται ν' απαντήσουν μόνον οι ανωτέρω αναφερόμενοι αρμόδιοι των διαφόρων υπηρεσιών και οι συμπατριωται μου, τους οποίους ηρνήθη η υπηρεσία, παρά τας επανειλημμένας μου οχλήσεις, να ερώτηση. Εγώ είπιστευα και πιστεύω ότι, εις τοιαύτας εκδηλώσεις, οι εκπρόσωποι βοηθούν εκείνους που θέλουν να κάνουν καλόν εις τον τόπον που εγεννήθησαν και δεν τους καταδιώκουν πολιτικώς, εκμεταλλευόμενοι την δύναμιν που τους έδωσαν εκείνοι που δέχονται τας υπηρεσίας των παρ' αυτών καταδιωκομένων προσώπων, διότι τότε η πολεμική στρέφεται κατά των ψηφοφόρων των. Κατά την ιεράν ταύτην δι' εμέ στιγμήν, καθ' ην λόγω συτηνήσ πολιτικής διώξεως εξαναγκάζομαι εις παραίτησιν, θέλω να σας διαβεβαιώσω, κ. Υπουργέ, και

εγγράφως, κατά τον πλέον κατηγορηματικόν τρόπον, ότι κατά κοινήν πεποίθησιν και απάντων των συναδέλφων, επέσατε θύμα κακών και εμπαιθών εισηγητών, οι οποίοι σας υπέβαλον την λύσιν της μεταθέσεως μου εις Κομοτηνήν, Η μετάθεσις αύτη είναι αποτέλεσμα αποτυχιών, εις τας συνεχείς προσπάθειας των να με πλήξουν δια του υπηρεσιακού Συμβουλίου, βάσει του θ΄ Ψηφίσματος περί νομιμοφροσύνης και του εκκαθαριστικού Νόμου 2500, όπως διεκήρυτταν, καλυπτόμενοι υπό της βουλευτικής αυτών ασυλίας. Απέτυχον δε, διότι ο ατομικός μου φάκελος και από πλευράς υπηρεσιακής ικανότητος είναι άψογος, περιέχων μάλιστα και προσφάτους εκθέσεις, δι' ων γίνονται προτάσεις δια την κατ' απόλυτον εκλογήν προαγωγήν μου εις τον βαθμόν του Διευθυντού και από πλευράς εθνικιστικής είναι αδιάβλητος, ως αποδεικνύεται εκ των εν αυτώ επισήμων στοιχείων περί της δράσεως μου κατά τον Αλβανικόν Πόλεμον, την Κατοχήν και τον Συμμοριτοπόλεμον. Έτι δε και η ανάθεσις εις εμέ, επί πλέον των κυρίως καθηκόντων μου, και του άκρως εμπιστευτικού Τμήματος της Πολιτικής Επιστρατεύσεως, αποδεικνύει και την πεποίθησιν της υπηρεσίας περί των αδιάβλητων, γνωστών εκ των αγώνων μου, εθνικών μου φρονημάτων. Δι' εμέ, ό,τι ωραίον εγέννησε μέσα μου η πίστις και η ιερότης του εν τη υπηρεσία έργου μου, τερματίζεται αθελήτως με το παρόν έγγραφον, διότι έχω το ηθικόν σθένος να μη καμφθώ και να μη συνθηκολογήσω προ της επιμόνου πολιτικής διώξεως. Εγώ, ο οποίος ουδέποτε ηρνήθην να συμμετάσχω εις οιονδήποτε ωραίον αγώνα του Έθνους και του Κράτους, δεν θα είχον καμιάν αντίρρησιν να υπηρετήσω και μακράν του Κέντρου, εάν επίστευα ότι η μετάθεσις μου γίνεται προς ενίσχυσιν της αποκεντρώσεως και ουχί με σκοπόν την καθ' υπόδειξιν δίωξίν μου. Το ότι δεν γίνεται προς το συμφέρον της υπηρεσίας, αλλά προς εκδίκησιν και απομόνωσιν, μαρτυρείται και εκ του ότι η μετάθεσις μου γίνεται εις την Γενικήν Διοίκησιν Θράκης, της οποίας επίκειται η κατάργησις και εις την οποίαν ουδέποτε υπηρέτησε Τμηματάρχης. Επιπροσθέτως δε και από τας τοποθετήσεις Τμηματαρχών εκ των Επαρχιών εις το Κέντρον και εκ του γεγονότος ότι αύτη αποτελεί συνέχειαν της υπό τας αυτάς προϋποθέσεις κοινοποιηθείσης προ καιρού μεταθέσεως μου εις Αργοστόλιον, ήτις όμως ανεστάλη υπό του προκατόχου σας υπουργού κ. Αδαμοπούλου, ο οποίος αντελήφθη τους επιδιωκομένους σκοπούς. Αλλά μαρτυρείται και εκ του ότι η μετάθεσις αύτη, την οποίαν είχατε υποσχεθή ότι δεν θα πραγματοποιήσετε ως οφειλομένην εις πολιτικούς λόγους, κοινοποιείται την επομένην της 19ης Ιανουαρίου ε.έ., καθ' ην εγένετο εκδίκασις μηνύσεως μου επί συκοφαντική δυσφημήσει δια του Τύπου, ενώπιον του Β' Μεικτού Κακουργιοδικείου Αθηνών, κατά του δη-δημοσιεύσαντος αναληθή και συκοφαντικά γεγονότα δημοσιογράφου, καταδίκου επί δωσιλογισμώ και κατασκοπία εις βάρος της Ελλάδος και υπέρ των Γερμανών, στενού συνεργάτου των βουλευτών. Κατά την δίκην ταύτην, εις ην παρέστη ως μάρτυς υπερασπίσεως του ρηθέντος κατηγορουμένου ο εκ των βουλευτών τούτων κ. Χρ. Μαυρομάτης, εγένετο ανακοίνωσις του υπ' αριθ. 71543/9.12.54 εγγράφου του κ. Εισαγγελέως Πρωτοδικών, δι' ου αιτείται παρά του Δικαστηρίου η επιστροφή του σχετικού φακέλου, δια να ζητηθή παρά της Βουλής η άρσις της βουλευτικής ασυλίας αμφοτέρων των βουλευτών Ξηρομέρου, ίνα δικασθώσι δια την αυτήν υπόθεσιν, ως ηθικοί αυτουργοί. Ένα δε πρόσθετον γεγονός, χαρακτηριστικόν της πολιτικής διώξεως, που επροκάλεσεν ιδιαιτέρως τα σχόλια των συναδέλφων, είναι ότι, ενώ η υπ' αριθ. Δ. 273/20.1.55 απόφασις περί της μεταθέσεως μου ορίζει ότι δέον ν' αναχωρήσω δια την νέαν μου θέσιν εντός μηνός, εξεδόθη εν τάχει, άγνωστον τι εμεσολάβησεν, η υπ' αριθ. Δ. 336/24.1.55 ετέρα τοιαύτη που περιορίζει τον χρόνον της

αναχωρήσεως εις 15ήμερον. Διατάσσεται δε η άμεσος αναχώρησίς μου, χωρίς να λαμβάνεται μέριμνα, εις ποίον θα παραδώσω, τόσοσιν το οργανικόν μου τμήμα, όσον κυρίως και το άκρως εμπιστευτικόν τμήμα της Πολιτικής Επιστρατεύσεως. Προς απαλλαγήν μου δε από πάσης ευθύνης ηναγκάσθην να υποβάλω προς την Διεύθυνσιν που υπηρετώ την υπ' αριθ. Σ. 342/26.1.1955 αναφοράν μου. Εξ αυτού και μόνον διαφαίνεται ότι η μετάθεσίς εγένετο με πολιτικόν κίνητρον και όχι το συμφέρον της υπηρεσίας. Όταν κανείς, κ. Υπουργέ, αγωνίζεται, χωρίς να θίγεται το συμφέρον της υπηρεσίας που υπηρετεί και εκτίθεται η ιδιότης του, ανιδιοτελώς δια ιδανικά, όπως είναι τα ιδανικά της Ελληνικής Πατρίδος, εθνικόν δε ιδανικόν είναι και η ευημερία της γενέτειρας μου επαρχίας, και έχει να επίδειξη ανιδιοτελή πλουσίαν εθνικήν και κοινωνικήν δράσιν, δεν λιποψυχεί από υποκινηθέντας εκβιασμούς, αλλά αντιτίθεται, έστω και αν υποφέρη σκληρά. Εάν έκανα κατάχρησιν της εξουσίας μου ως δημοσίου υπαλλήλου ή εξέθεσα την ιδιότητα μου, θα έπρεπε να παραπεμφθώ εις το Πειθαρχικόν Συμβούλιον με το ερώτημα της απολύσεως. Το τοιούτον δεν έγινε, διότι δεν έδωσα εγώ το δικαίωμα, επειδή γνωρίζω να σέβομαι και την υπηρεσίαν και τον εαυτόν μου. Ουδέποτε δε Προϊστάμενος μου (Υπουργός, Γεν. Γραμματεύς, Γεν. Δ/ντής, Δ/ντής), μου έκανε και την παραμικράν παρατήρησιν ή σύστασιν. Τους βουλευτάς και τους συμμαχήσαντας με αυτούς εναντίον μου, γνωστούς εις τους προκατόχους σας κ. κ. υπουργούς, την Υπηρεσίαν και τους συμπατριώτας μου, μωροφιλόδοξους και κακεντρεχείς τύπους, οψίμως ενδιαφερομένους δια εκτελούμενον εις Ξηρόμερον έργον, οίτινες εγένοντο τυφλά όργανα των βουλευτών και βάλλουν εναντίον μου, παραδίδω εις την δίκαιαν κρίσιν των τιμών συμπατριωτών μου. Η παρούσα δοκιμασία, κ. Υπουργέ, ήτις οφείλεται, ως ανωτέρω σας εξέθεσα, εις προσωπικήν εμπάθειαν και πολιτικήν δίωξιν των βουλευτών της επαρχίας μου, λόγω των προσφερομένων προς την επαρχίαν μου και τους συμπατριώτας μου ανιδιοτελών υπηρεσιών μου, αποτελεί δι' εμέ ΤΙΤΛΟΝ ΤΙΜΗΣ, η δε θλίψις, που αφεύκτως μου εδημιούργησεν η βιαία απόσπασις από το προσφιλές εν τη υπηρεσία έργον μου, είναι συναίσθημα οδυνηρόν μεν, αλλά ανθρωπίνον. Δεν εζήτησα ποτέ επιείκειαν, αλλά μόνον κρίσιν δικαίαν. Ελπίζω μίαν ημέραν να την έχω.

Εν Αθήναις τη 24 Φεβρουαρίου 1955

Μετά τιμής

Γεώργιος Δ. Παπαδημητρίου

Έχει δημοσιευτεί στο «Παρόν της Επαρχίας» (Βιβλιοθήκη Βουλής, αριθ. 2295/8.4.1987)

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΕΣ

Εν Αθήναις τη 55η Ιουνίου 1954

Εν συνεχεία παλαιότερας μου καταγγελίας, δια της παρούσης σας καταγγέλλω και πάλιν τους βουλευτάς της Επαρχίας μας, δι' αισχράν πράξιν των. Επισκεφθέντες και τον νέον υπουργόν μου κ. Σολομωνίδην, του επανέλαβον όσα και εις τον προηγούμενον, ότι δηλαδή ο Παπαδημητρίου έκανε το έργον υδρεύσεως, απαλλοτρίωσε το Λεσίनि, διάνοιξε δρόμους, ετοποθέτησε τηλέφωνα, μετέβαλε το γραφείον του εις κέντρον εξυπηρετήσεως των Ξηρομεριτών κ.λπ. και ότι αι πράξεις μου αυταί τους εκθέτουν εις τα μάτια των ψηφοφόρων των και κατά συνέπειαν

πρέπει να τιμωρηθώ. Επιπροσθέτως δε του ανέφεραν ότι ήλθα προ ημερών εις Ξηρόμερον με τον πρώην νομάρχη κ. Παπαδόπουλον και ότι εξεφώνησα λόγους εναντίον της κυβερνήσεως. Δια τας αισχράς, κακοήθεις και εγκληματικές αυτάς ενεργείας των εναντίον του Ξηρομέρου και προπαντός του έργου υδρεύσεως, τους παραδίδω εις την περιφρόνησιν και εις την κρίσιν υμών των συμπατριωτών ως αρμοδίων. Εγώ τους δηλώνω ότι τα άτιμα μέσα αυτών και των συνεργατών των δεν με γονατίζουν, τουναντίον μου χαλυβδώνουν την αγωνιστικήν διάθεσιν υπέρ της εξυπηρετήσεως του Ξηρομέρου και των συμπατριωτών. Εάν αυτοί δεν έχουν συνείδησιν Ξηρομερίτου και δεν το αγαπούν, εγώ ως Ξηρομερίτης είμαι πρόθυμος να υποστώ κάθε δοκιμασίαν. Λυσσούν, επειδή σεις μεν αναγνωρίζετε τας υπηρεσίας μου και αποδοκιμάζετε αυτούς ως σαμποτέρ του έργου, οι επίσημοι δε διακηρύσσουν, ως ο Γενικός Γραμματεύς της Επιτροπής Δήμων και Κοινοτήτων του Εθνικού Ιδρύματος κ. Πόγγης, ο οποίος είπε δημοσία προς τους Μαχαλιώτας την 12ην Σεπτεμβρίου 1953 ότι «ο Παπαδημητρίου μετέβαλε το όνειρόν σας εις πραγματικότητα» και ο πρώην νομάρχης κ, Παπαδόπουλος, θεμελιωτής του έργου, ο οποίος επανειλημμένως δημοσία επανέλαβε και επαναλαμβάνει ότι «ο τίτλος του πρωτεργάτου δια τον Παπαδημητρίου αποτελεί την ελαχίστην ανταμοιβήν των σκληρών προσπαθειών του. Χωρίς Παπαδημητρίου έργον υδρεύσεως δεν θα εγένετο». Θα τους περάσῃ. Αποδοκιμάσατε τους και δί' αυτήν των την ενέργειαν, τους σαμποτέρ του έργου και της προόδου του Ξηρομέρου. Αι ενέργειαι των αυταί, ως και των συμμαχησάντων μετ' αυτών ελαχίστων (3-4) μωροφιλόδοξων συμπατριωτών που εμφανίζονται προσφάτως κατόπιν εορτής ως μέλη Συντονιστικής Επιτροπής Υδρεύσεως, θα παραμείνουν ως η μελανωτέρα σελίς της ιστορίας του τόπου μας και του έργου Υδρεύσεως, δια να υπενθυμίζουν εις τας μέλλουσας γενεάς το στείρον πέρασμα των.

Με συμπατριωτικούς χαιρετισμούς

Γεώργιος Δ. Παπαδημητρίου

Φυσικά δεν θα άφηναν τον Γιώργο Παπαδημητρίου μέσα στα πόδια τους. Από το Υπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας εκδόθηκε απόφαση για μετάθεση του στη Κομοτηνή με Αριθ. Πρωτ. 273 ΔΔ

Εν Αθήναις τη 20 Ιανουαρίου 1955

Προς

τον επί 4ω βαθμώ του Διοικητικού Κλάδου της Α' Κατηγορίας Διαμερισματάρχη των Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας κ. ΓΕΩΡΓΙΟΝ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΘΕΜΑ: Ανακοίνωσις και έγκρισις εξόδων μεταθέσεως Γ. Παπαδημητρίου*

Ανακοινούμεν υμίν ότι δια του από 10.11.1954 Β. Δ/τος εκδοθέντος προτάσει ημών και δημοσιευθέντος εν τω υπ' αριθ. 249 της 11.12.1954 ΦΕΚ (τεύχος Γ') μετετέθητε εκ της θέσεως του Διαμερισματάρχου 7ης περιφερείας με έδραν τας Αθήνας εις την παρά τω Τμήματι

Κοινωνικής Προνοίας της Γενικής Διοικήσεως Θράκης κενήν θέσιν του Τμηματάρχου. Παραγγέλλομεν όθεν όπως εντός μηνός από της λήψεως της παρούσης αναχωρήσετε δια την νέαν σας θέσιν. Για τα οδοιορικά έξοδα υμών και της οικογενείας σας, εκτός έδρας αποζημίωσιν, έξοδα μεταφοράς της οικοσκευής σας ως και πρώτης εγκαταστάσεως ορίζομεν το ποσόν των δραχμών δύο χιλιάδων πεντακοσίων είκοσι πέντε (2,525) εις βάρος του Κεφ. 3 του άρθρου 5 του προϋπολογισμού τρεχούσης χρήσεως. Ωσαύτως εγκρίνομεν την επ' ονόματι υμών έκδοσιν των σχετικών ενταλμάτων προπληρωμής ι) επί Ταμείου Αθηνών δια δραχμάς χιλίας πεντακόσιας (1.500) προς κάλυψιν οδοιορικών εξόδων κ.λπ. και 2) επί Ταμείου Κομοτηνής δια δραχμάς χιλίας είκοσι πέντε (1.025) δι' έξοδα πρώτης εγκαταστάσεως. Ημερομηνίαν αποδόσεως λογαριασμού ορίζομεν την 30ήν Απριλίου δικαιολογητικά δε τα νόμιμα.

Ο υπουργός Στ. Πολυζωγόπουλος

Έτσι αντιλαμβάνονταν την αποστολή τους οι βουλευτές Ξηρομέρου Φώτης Γεροθανάσης και Χρήστος Μαυρομάτης.. Θα πρέπει δε να λεχθεί ότι η Γενική Διοίκηση Θράκης ήταν υπό κατάργηση... Ασφαλώς, αυτά τα πρωτάκουστα έχουν θέση στο βιβλίο «Γκίνες». Την 24ην Φεβρουαρίου 1955, ο κ. Γεώργιος Δ. Παπαδημητρίου υπέβαλεν εκ της θέσεως του Τμηματάρχου Α' του Υπουργείου Κοινωνικής Προνοίας την κατωτέρω έγγραφον παραίτησιν του

Κύριε Υπουργέ,

Με πικρίαν, που δεν μετριάζει η πεποίθησις ότι υπηρέτησα εν παντί και πάντοτε την πατρίδα με όλην την φλόγα της ψυχής μου, λαμβάνω την τιμήν να παρακαλέσω υμάς, όπως δεχθήτε την εκ της θέσεως μου παραίτησιν.

Δια της παραιτήσεως μου αυτής, κ. Υπουργέ, ασκώ το έσχατον νόμιμον μέσον αμύνης κατά της αήθους και πρωτοφανούς διώξεως, ως και προφορικής σας εξέθεσα, η οποία σαφώς και αναμφισβητήτως εκινήθη, κατά κοινήν ομολογίαν, από πολιτικά και μόνον ελατήρια, υποκινηθέντα υπό των βουλευτών της Επαρχίας μου Βονίτσης και Ξηρομέρου κκ. Φ. Γεροθανάση και Χρ. Μαυρομάτη, συνεπεία των προς την γενέτειράν μου προσφερομένων ανιδιοτελών υπηρεσιών μου, εις τας οποίας ουδέποτε έδωσα πολιτικήν χροιάν. Επί τη ευκαιρία ταύτη, αναγκάζομαι με αληθινήν θλίψιν να λύσω την σιωπήν μου και να ομιλήσω. Έως τώρα, επίστευα ότι και η σιωπή ήτο μία λύσις. Αλλά ήτο λύσις, όσον τουλάχιστον την εσέβοντο οι άνθρωποι των περιστάσεων. Αλλά όταν η σιωπή εκλαμβάνεται ως αδυναμία, τότε καταντά έγκλημα, το φως αίτημα και η άμυνα ανάγκη, καθήκον, υποχρέωσις.

Κύριε Υπουργέ,

Καταγόμενος εκ της ορεινής και αγόνου επαρχίας Βονίτσης και Ξηρομέρου και ανδρωθείς με παντοειδείς στερήσεις, διατηρώ άσβεστους εις την ψυχήν μου τας εξής σκληράς αναμνήσεις της παιδικής μου ηλικίας. Ενθυμούμαι το θλιβερόν καραβάνι των πτωχότατων συμπατριωτών μου που σέρνονταν εις το λιοπύρι δια ν' αξιοποιήσουν με τον ιδρώτα των μία χούφτα χώμα που είχαν και έχουν εις την κατοχήν των και υπέφεραν σκληρά εις την αναζήτησιν μιας

άπιαστης ευτυχίας, του νερού (εξ ου και Ξηρόμερον). Ενθυμούμαι με δέος τους κατσικόδρομους που περνούσα δια να επισκεφθώ τους συγγενείς μου εις τα διάφορα χωρία. Ενθυμούμαι την κοινήν δυστυχίαν των συμπατριωτών μου και συγκλονίζονται τα μύχια της ψυχής μου. Από μικρός, γαλουχημένος ως υιός πτωχότατου λειπίτου με τα χριστιανικά και εθνικά ιδεώδη, όταν ενόμισα τον εαυτόν μου αρκετά δυνατόν, απεδέχθην γενομένην υπό των συμπατριωτών μου σχετικήν πρότασιν και ερρίφθην.

* Έχει δημοσιευτεί στο «Παρόν της Επαρχίας» (Βιβλιοθήκη Βουλής, αριθ. 5295/8.4.1987)

Είχε την τόλμη και παραιτήθηκε. Αλήθεια ποιος σήμερα θα παραιτούταν για τις ιδέες του και μάλιστα σε μια τέτοια βαθμολογική εξέλιξη; Η μεγάλη καθημερινή εφημερίδα των Αθηνών «Ελευθερία» δημοσίευσε το παρακάτω άρθρον για τη παραίτησή του την 15η Μαρτίου του 1955. Σας τη καταθέτω αυτούσια....

ΑΙΣΧΟΣ

Ιστορία ενός ατόμου είναι αυτή, που θα σας διηγηθώμεν. Δίδει όμως πιστήν και περιεκτικήν εικόνα των δημοσίων ηθών, τα οποία επικρατούν εις τον τόπον μας σήμερα. Και γεννά, δυστυχώς, πολύ μελαγχολικάς σκέψεις. Το κεντρικόν πρόσωπον της ιστορίας είναι ένας Τμηματάρχης α' του Υπουργείου Κοινωνικής Προνοίας. Κατάγεται από την ορεινήν και άγονον επαρχίαν Βονίτσης και Ξηρομέρου. Και όταν ήλθεν εδώ δεν την ελησμόνησε. Τον παρακολουθούσεν η λαχτάρα της «άπιαστης ευτυχίας» — του νερού που έλειπεν, η ανάμνησις των κατσικόδρομων της, το αγκομαχητό των ακτημόνων της και ο καταθλιπτικός εφιάλτης της πτώχειας της. Δεν θα έπρεπε να κάμη κάτι και αυτός δια τους συμπατριώτας του, να χρησιμοποιήσας τας γνωριμίας του, να προσέλκυση το ενδιαφέρον των ισχυρών και των δυναμένων; Ενεργών εντός των πλαισίων του νόμου, δεν διέτρεχε κανένα κίνδυνον. Και θα ικανοποιούσε πρώτα την συνείδησίν του. Απεδύθη, λοιπόν, εις ένα πολυετή αγώνα. Εκινητοποίησε δημοσίας υπηρεσίας, εκίνησε το ενδιαφέρον της Αμερικανικής Αποστολής. Απηυθύνθη προς τον νομάρχην, ηνώχλησε το Ταμείον Παρακαταθηκών και Δανείων, εξελιπάρησε το Εθνικόν Ίδρυμα και παρέσυρεν εκπροσώπους όλων αυτών των υπηρεσιών και θεσμών εις τοπικάς αυτοψίας. Το αποτέλεσμα της δραστηριότητος του αυτής υπήρξεν ότι εξησφαλίσθησαν αι προϋποθέσεις δια την επίλυσιν των προβλημάτων υδρεύσεως, αποκαταστάσεως των ακτημόνων και αναπτύξεως του οδικού και τηλεφωνικού δικτύου της επαρχίας. Έως τότε ουδείς τον ηνώχλησε και ουδείς τον εβοήθησεν. Όταν όμως απεδείχθη ότι αι ελπίδες εισήρχοντο εις την οδόν της εκπληρώσεως, έγινε χαλασμός κόσμου! Οι δύο βουλευταί της επαρχίας — εκπρόσωποι του αναμορφωτικού «κινήματος» του Στρατάρχου — εταράχθησαν σφόδρα. Ο Τμηματάρχης αυτός, που θα έφερνε νερό εις τον τόπον του και θα εδιόρθωνε τους κατσικόδρομους και θα εξησφάλιζεν ένα κομμάτι γης εις τους ακτήμονας, ήτο εθνικώς επικίνδυνος. Διότι θα ημπορούσε μίαν ημέραν — αν του ήρχετο να πολιτευθή — να επικαλεσθή τους όχθους του υπέρ της επαρχίας. Και τότε τι θα εγίνοντο αυτοί, που ενθυμούνται τους ψηφοφόρους των μόνον την ημέραν των εκλογών; Επεστράτευσαν, λοιπόν, πρώτον ένα υποκείμενον, το οποίον έχει καταδικασθή εις ισόβια επί δωσιλογισμώ και κατασκοπία εις βάρος της Ελλάδος και υπέρ των Γερμανών και το οποίον κυκλοφορεί

ελευθέρως —δυνάμει της γνωστής εκείνης διατάξεως της Ποινικής Δικονομίας περί «ανήκεστου βλάβης» — και εκδίδει κάποιο έντυπον εις την επαρχίαν. Και το υποκείμενον αυτό ήρχισε να εμή ύβρεις και συκοφαντίας δια του εντύπου του κατά του ατυχούς Τμηματάρχου. Επήγαν κατόπιν εις το Υπηρεσιακόν Συμβούλιον και προσεπάθησαν να τον πλήξουν δια του Θ' ψηφίσματος περί νομιμοφροσύνης και του διαβόητου νόμου 2500. Ο ατομικός του όμως φάκελος ήτο και από υπηρεσιακής πλευράς άψογος (περιελάμβανε και προσφάτους εκθέσεις με προτάσεις δια προαγωγήν του κατ' απόλυτον εκλογήν) και από εθνικής πλευράς αδιάβλητος (διότι περιείχεν αποδείξεις πατριωτικής δράσεως και κατά τον Ελληνοϊταλικόν Πόλεμον και κατά τον Συμμοριτοπόλεμον). Απόλυσίς του Θ' απετέλει σκάνδαλον. Δεν έμενε, πλέον, παρά η επίδειξις διοικητικής δυσμένειας κατ' αυτού. Και οι δύο λαμπροί βουλευταί εύρον εις το πρόσωπον του σημερινού υπουργού της Κοινωνικής Προνοίας (του κ. Πολυζωγοπούλου, ο οποίος μετέβαλε την υπόθεσιν της δωρεάν νοσηλείας των απόρων εις αθλίαν ευκαιρίαν ρουσφετολογίας, όπως απεκάλυψε προ ημερών η «Ελευθερία») πρόθυμον συμπαραστάτην δια το θεάρεστον έργον των. Την επομένην της δίκης του δωσίλογου επί συκοφαντική δυσφημίσει του Τμηματάρχου —κατά την οποίαν προσήλθεν, ως μάρτυς υπερασπίσεως του υποκειμένου, εις εκ των δύο βουλευτών και κατά την οποίαν ανεκοινώθη εγγραφον του εισαγγελέως, δι' ου ζητείται η άρσις της ασυλίας των δύο βουλευτών, ως ηθικών αυτουργών της συκοφαντικής δυσφημίσεως— ο κ. υπουργός εκοινοποίησε μετάθεσιν του Τμηματάρχου εις την Γενικήν Διοίκησιν Θράκης της οποίας επίκειται η κατάργησις. Και μετ' ολίγον, περιώρισε την προθεσμίαν παραδόσεως της υπηρεσίας από ένα μήνα εις 15 ημέρας. Κατόπιν τούτου ο Τμηματάρχης υπέβαλε παραίτησιν. Αυτά είναι σήμερα τα δημόσια ήθη της Ελλάδος. Οι βουλευταί μεταβάλλονται εις διώκτας εκείνων που αγαπούν τον τόπον των. Οι ισοβίται δωσίλογοι παίζουν τον ρόλον τιμητών, επιστρατευόμενοι από τα στελέχη της «ειρηνικής επαναστάσεως» του κ. Παπάγου. Και οι υπουργοί μετά την αποτυχίαν των θαυμάσιων βουλευτών και του εκλεκτού συνεργάτου των δέχονται να καταστήσουν αβίωτον τον βίον ενός λαμπρού, τιμίου και από πάσης απόψεως αδιάβλητου υπαλλήλου. Και τον εξαναγκάζουν εις παραίτησιν. Πώς θέλετε, λοιπόν, να προκόψη ο τόπος μας;

Αγώνες για την Αιτωλοακαρνανία

Το πετροχημικό εργοστάσιο στον Γαλατά Μεσολογγίου

Τα χρόνια 1980-1981 για την Αιτωλοακαρνανία ήταν χρόνια πετροχημικών. Καταρχήν είχε αποφασιστεί το πετροχημικό εργοστάσιο να εγκατασταθεί στον Γαλατά Μεσολογγίου. Έπειτα όμως από επίμονους αγώνες αποκλείστηκε και ως τόπος εγκατάστασης κατάλληλος τόπος κρίθηκε η περιοχή του Νιχωρίου Αιτωλικού. Για το Νιχώρι συμφώνησαν όλα τα κόμματα και οι βουλευτές Αιτωλοακαρνανίας εκτός του Γιώργου Παπαδημητρίου ο οποίος ανοιχτά τάχθηκε κατά της ίδρυσης εργοστασίου πετροχημικών στην Αιτωλοακαρνανία. Και τούτο γιατί είχε πειστεί για το επικίνδυνο από τους καθηγητές του Κάλιαρι της Ιταλίας, Μαία και της Μπολόνιας Τριμένο καθώς και από τους Έλληνες καθηγητές Παπαμαντέλλο, Μπουγέ, τον βιολόγο Περγαντή και το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας. Επίσης από τον καθηγητή και Ακαδημαϊκό

Άγγελο Αγγελόπουλο ο οποίος είχε στείλει σχετική επιστολή στον Κωνσταντίνο Καραμανλή.(Οικονομικός Ταχυδρόμος και Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία 6-3-1980).Το ΠΑΣΟΚ μάλιστα είχε εκδώσει και ειδική ανακοίνωση ότι θα έπρεπε το βιομηχανικό εργοστάσιο πετροχημικών να ιδρυθεί στο Νιχώρι. Οι κάτοικοι άρχισαν ένα προγραμματισμένο αγώνα. Ο ίδιος βρισκόταν στη πρώτη γραμμή του αγώνα και συμμετείχε σε όλες τις εκδηλώσεις. Στη μεγάλη συγκέντρωση της «Μπούκας» όπου βρίσκονταν συνεργεία της ΕΛΕΒΜΕ, προστατευόμενα από ισχυρή δύναμη χωροφυλακής και κρανοφόρων και τον εισαγγελέα Μεσολογγίου ήρθε σε σοβαρή ρήξη με τον εισαγγελέα. Σε δημόσια συνεδρίαση του δημοτικού συμβουλίου Μεσολογγίου ενώ όλοι τάχτηκαν με την άποψη ότι πρέπει να ιδρυθεί το εργοστάσιο στο Νιχώρι, ήταν ο μόνος που αξίωσε να απομακρυνθεί. Το ΠΑΣΟΚ είχε ανησυχήσει από τη στάση του βουλευτή και ο πρόεδρος του Κινήματος κάλεσε αμέσως το Εκτελεστικό γραφείο και τους βουλευτές Αιτωλοακαρνανίας Παπαδημητρίου, Σερπάνο και Ροκόφυλλο. Ο Σερπάνος δεν παρουσιάστηκε στη συνεδρίαση.

«Ήμουν ο μόνος που αντιστάθηκα και επέμεινα στις θέσεις μου. Τελικά ο Παπανδρέου συμφώνησε μαζί μου και τάχτηκε κατά της ίδρυσης του εργοστασίου. Το πετροχημικό δεν έγινε και το Νιχώρι γλύτωσε από τον αφανισμό. Στις εκλογές όμως που έγιναν καταψηφίστηκα από τους Νιχωρίτες που υπερψήφισαν όσους είχαν εκδηλωθεί υπέρ της ίδρυσής τους στη κοινότητα τους.»

Το χοιροστάσιο των αδελφών Βέρη

Το χοιροστάσιο των αδελφών Βέρη είχε καταστήσει τη ζωή των κατοίκων αβίωτη. Στη περιοχή του Μύτικα οι εγκαταστάσεις της χοιροτροφικής μονάδας άρχισαν να λειτουργούν με την 712/1035/6γ/1974 άδεια του αστυνομικού τμήματος Βόνιτσας. Το χοιροστάσιο είχε μεταβληθεί σε πηγή μόλυνσης της περιοχής 8000 κατοίκων. Η ακατάλληλη διάθεση των λυμάτων και η έντονη δυσοσμία δημιούργησαν ρύπανση του περιβάλλοντος. Με αποτέλεσμα να παρουσιαστούν στον Μύτικα τον Ιούλιο του 1979 και τον Ιανουάριο του 1981 δεκαοχτώ περιστατικά σαλμονελώσεων με ανάλογα άρθρα στον τύπο της εποχής για τις συνέπειες των λυμάτων. «Δυσσομίες, μετατροπή χωραφιών σε θούρκους, θρασόμυγες, εντερολοιμώξεις, εμετό και πονοκεφάλους, κι ότι άλλο μπορούν να προκαλέσουν τα απόβλητα μιας μεγάλης χοιροτροφικής μονάδας» (Ελευθεροτυπία 17-3-1981) Το γεγονός διαπιστώθηκε και από κλιμάκιο που επισκέφτηκε τη περιοχή στις 27-3-81.Έλεγε ο ίδιος για τα γεγονότα.

«Πρωτοστάτησα πάλι στον αγώνα για το κλείσιμο του εργοστασίου με πολύτιμο συμπαραστάτη τον πρόεδρο της κοινότητας Στάθη Λεκατσά. Μετά από πρόταση της αρμόδιας υγειονομικής επιτροπής ο νομάρχης Αιτωλοακαρνανίας απαγόρευσε τη λειτουργία του χοιροστασίου. Οι αδελφοί Βέρη προσέφυγαν στο συμβούλιο Επικρατείας το οποίο απέρριψε την αίτηση για επαναλειτουργία του χοιροστασίου. Αόρατες όμως δυνάμεις αντέδρασαν στην εκτέλεση της απόφασης. Εν τω μεταξύ η εταιρεία χωρίς άδεια είχε διπλασιάσει τον αριθμό των χοίρων από 5000 σε 10000. Η κατάσταση είχε φτάσει στο απροχώρητο. Για να κυκλοφορήσει κάποιος στη περιοχή έπρεπε να φορά μάσκα. Με επιτροπή κατοίκων και επικεφαλής τον πρόεδρο της κοινότητας επισκεφτήκαμε τους αρμόδιους υπουργούς Κοινωνικών υπηρεσιών, Γεωργίας και

Δημόσιας Τάξης Όλοι υποσχέθηκαν αλλά στη πράξη αδυνατούσαν να παρακάμψουν τις αόρατες δυνάμεις της αντίδρασης. Πριν αυτή την απαράδεκτη κατάσταση επισκέφτηκα τον πρόεδρο της κυβέρνησης και διαμαρτυρήθηκα δίνοντας του επιστολή με αυστηρότατο περιεχόμενο. Επ' αυτής ο πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου σημείωσε ότι η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας θα πρέπει να εκτελεστεί αμέσως. Την επιστολή αυτή παρέδωσα στον υπουργό Γεωργίας. Παρά την εντολή, η διοίκηση της Αγροτικής Τράπεζας προσπαθούσε να κωλυσιεργήσει επειδή η εταιρεία Βέρη της όφειλε 152,449.64 δραχμές. Αναγκάστηκε όμως να υποχωρήσει και ο νομάρχης εξέδωσε απόφαση αφαίρεσης της άδειας λειτουργίας της μονάδας. Άρχισε έτσι η κατάσχεση του ζωικού πληθυσμού και των ακινήτων που είχε υποθηκεύσει η εταιρεία. Η υλοποίηση όμως των μέτρων καθυστέρησε γιατί αντιδρούσαν οι εργαζόμενοι της εταιρείας περίπου 30 άτομα. Στη συνέχεια παρακάμφτηκαν οι αντιδράσεις και κατασχέθηκε ο ζωικός πληθυσμός. Κι έτσι η περιοχή σώθηκε. ».

Οι κατολισθήσεις στη Παγούλα Ξηρομέρου

Την ίδια εποχή οι πιο σπαραχτικές κραυγές πόνου και αγανάκτησης που ακούστηκαν ποτέ στην Ελλάδα προέρχονταν από τους κατοίκους Παγούλας Ξηρομέρου. Σε αυτούς είχε σπείρει τον πανικό η εκδικητική manía της φύσης(σεισμοί και κατολισθήσεις) και η κλασική αδιαφορία του κράτους. Οι κάτοικοι είχαν ξεχάσει τα χρόνια που ζούσαν κάτω από κυριολεκτικά πρωτόγνωρες συνθήκες σε ανθυγιεινότετες τρώγλες και με τον αγωνιώδη εφιάλτη της κατάρρευσης και ολοκλήρωσης της καταστροφής. Η τραγική θέση τους αποτέλεσε στίγμα για τον πολιτισμό και πρόσβαλλε το σύγχρονο κράτος.

«Συνέχισα τους αγώνες εντός και εκτός Βουλής με όλες μου τις δυνάμεις ώστε να καταπολεμήσω με πείσμα την εξοργιστική αδράνεια του Κράτους. Βέβαια τεράστιες ευθύνες για τη μη έγκαιρη αποκατάσταση τους έφεραν οι ίδιοι οι κάτοικοι οι οποίοι δεν συμφωνούσαν για τη τοποθεσία της μεταφοράς του χωριού τους. Αυτό το γεγονός το εκμεταλλεύονταν οι αρμόδιοι και κωλυσιεργούσαν. Οι επίμονοι αγώνες όμως έφεραν τη δικαίωση.»

Το νερό της «Κορπής»

«Από την εποχή της χούντας η Βόνιτσα και το Μοναστηράκι βρίσκονταν σε συνεχή αναστάτωση. Η δικτατορία είχε παραχωρήσει το νερό της Κορπής για ύδρευση στη Λευκάδα. Το έργο είχε ολοκληρωθεί και δεν παρέμενε παρά μόνο η σύνδεση του με τις πηγές. Το 1983 οι Λευκαδίτες αγωνίζονταν για να πραγματοποιηθεί το τελευταίο στάδιο. Οι κάτοικοι της περιοχής τότε αντέδρασαν δυναμικά. Αλλά το κράτος και οι Λευκαδίτες τους απειλούσαν. Τότε επισκέφτηκα τον πρωθυπουργό Ανδρέα Παπανδρέου και διαμαρτυρήθηκα παρακαλώντας τον να ανακληθεί η απόφαση. γιατί διαφορετικά θα ήμουν υποχρεωμένος να τεθώ επικεφαλής των συμπατριωτών μου και οι συνέπειες θα ήταν απρόβλεπτες. Ταυτόχρονα ο υπουργός Εσωτερικών Γιώργος Γεννηματάς στη Λευκάδα στις 17 Απριλίου του ίδιου έτους στο «Πάνθεον» υποσχέθηκε στους Λευκαδίτες ότι μέσα στον χρόνο ακόμη και με τα ΜΑΤ αν χρειαζόταν θα πήγαινε το νερό στη Λευκάδα. Παρόντες ήταν εκατό άτομα με Νομάρχη, υφυπουργούς,

βουλευτές, μηχανικούς και κατοίκους της περιοχής που αντιδρούσαν δυναμικά . Πολύωρες συζητήσεις προκειμένου να με πείσουν ότι το νερό ήταν υπεραρκετό και στην ανάγκη τα εκτελούσαν και αρδευτικά έργα. Αφού ανάλυσα επί δίωρο το επίμαχο θέμα έπειτα από έντονη λογομαχία με τον υπουργό για τις δηλώσεις του στη Λευκάδα και τη σοβαρή επιτίμηση του νομάρχη Αιτωλοακαρνανίας για τη ύποπτη στάση του, απείλησα ότι θα υποχωρήσω από τη σύσκεψη με τα κοινοτικά συμβούλια και θα περιμένω τον υπουργό με τα ΜΑΤ στις πηγές της ΚΟΡΠΗΣ με τους άοπλους συμπατριώτες μου. Και η σύσκεψη διαλύθηκε. Οι υπουργοί Λάζαρης, Κακλαμάνης και ο βουλευτής Κτενάς όχι μόνο αξίωσαν να από τη κυβέρνηση να ολοκληρωθεί το έργο εφόσον έχουν δαπανηθεί πολλά χρήματα και βρίσκεται στο τέλος του αλλά προχώρησαν σε ακήρυχτο πόλεμο μαζί μου και άρχισαν να φτάνουν απειλητικά γράμματα από τη Λευκάδα. Στις 19 Ιουλίου 1983 ο Ανδρέας Παπανδρέου με κάλεσε και μου ανακοίνωσε ότι έδωσε εντολή να γίνει ανάκληση της απόφασης και να γίνουν τα αρδευτικά έργα που είχε υποσχεθεί η κυβέρνηση στη περιοχή. Γιατί η Λευκάδα θα υδρεύονταν από τον Λούρο. Ορισμένοι κάτοικοι του Μοναστηρακίου έφτασαν κατηγορούμενοι και μέχρι το Εφετείο Πατρών. Δεν χρειάζεται να έχει κανείς πολύ μυαλό για να αντιληφθεί ποια θα ήταν η σημερινή κατάσταση των κατοίκων χωρίς τα νερά της Κορπής. »

Στην πολιτική μπήκε φτωχός και έφυγε φτωχότερος. Έφυγε με το ανεκτίμητο βραβείο της φτώχειας. Ενώ έδωσε πολλά νόμιμα σε άλλους, δεν κράτησε για τον εαυτό του τίποτε. Υπήρξε στη ζωή του ολιγαρχής. Γιατί πίστευε στα λόγια του Μεγάλου Βασιλείου: «Η ολιγαρχία είναι ο μόνος θησαυρός που δεν εξαντλείται ποτέ». Δεν τον συγκινούσε ο πλούτος. Υποστήριζε ότι ο πολιτικός που μέσω της πολιτικής αποκτά πλούτη είναι «πολιτικός απατεώνας». Και όταν ένας πολιτικός κατηγορείται δημόσια για σκάνδαλα οικονομικά και δεν παλεύει να αποδείξει με επίσημα στοιχεία στη Δικαιοσύνη ότι η κατηγορία είναι συκοφαντία, τότε αυτός επιβεβαιώνει την ατιμωτική του πράξη. Είναι ένας κοινός τυχοδιώκτης. Έδειχνε πρωτόγνωρο θάρρος με την αλύγιστη προσήλωση του στις ηθικές αρχές. Δεν επέτρεψε ποτέ στην κομματική ευθύνη να καταπνίξει σε κάθε περίπτωση το γενικότερο συμφέρον του λαού. Στον αχτύπητο ηθικό του οπλισμό οφειλόταν η επιτυχία του στην πολιτική. Ακολουθούσε τις απόψεις των Άγγλων πολιτικών, τις οποίες συνιστούσε ότι επιβάλλεται να ακολουθεί πιστά κάθε πολιτικός. Όπως του Τζον Χάμπτεν, που υποστήριζε ότι: «Το μεγάλο πολιτικό κύρος του το χρωστούσε, περισσότερο στις ηθικές παρά στις άλλες ικανότητες του», και του Κλάρεντον, ο οποίος έλεγε ότι απέκτησε το μεγαλύτερο κύρος σε όλο το βασίλειο «γιατί η φήμη του ως εντίμου ανθρώπου ήταν καθολική και γιατί τις συμπάθειες του τις οδηγούσε πάντα το κοινό συμφέρον, έτσι ώστε καμιά διαφθορά ή ιδιοτέλεια να μην μπορεί να τις επηρεάσει». Έλεγε δυνατά και ψηλότερα και με φλογερό ενθουσιασμό τη γνώμη του σε κάθε περίπτωση και προς κάθε κατεύθυνση. Είχε εμπνευστεί από την ψυχρούνηση των Αλέξανδρου Παπαναστασίου, Γιώργου Καφαντάρη και Γιώργου Παπανδρέου. Και πλήρωσε με βαρύ τίμημα το θάρρος και το εξαίρετο ήθος του. Ένα από τα λαμπρότατα παραδείγματα πολιτικής τόλμης, που σπάνια συναντούσε ο ελληνικός λαός, ήταν η καυστική επίθεση του όχι μόνο κατά του κόμματος αλλά και κατά της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ. Όχι μόνο ως βουλευτής αλλά και ως υπουργός. Βρισκόταν κατά την περίοδο της διακυβέρνησης

της χώρας από το ΠΑΣΟΚ, συνεχώς έρμαιος του αβάσταχτου πόνου μπροστά στα διαδραματιζόμενα. Οι έντονες απογοητεύσεις του για τις μελλοντικές ολέθριες επιπτώσεις της πολιτικής της κυβέρνησης έκαναν την ψυχή του να επαναστατεί. Αρχισε να εκπέμπει κραυγές αγωνίας, σήματα κινδύνου για να προλάβει το κακό. Το 1983 ήταν η πρώτη φωνή που ακούστηκε να καταλογίζει με θάρρος στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ ευθύνες. Την κατηγόρησε ως υπεύθυνη για τα απειλητικά σύννεφα που άρχισαν να πυκνώνουν στην πολιτική ατμόσφαιρα. Με τραγικότητα διέγραψε την εφιαλτική πορεία των κυβερνητικών και κομματικών στελεχών, σε συναντήσεις με τον πρόεδρο της κυβέρνησης, με επιστολές και με άρθρα του στις εφημερίδες, των Αθηνών και του νομού του, όπου τον προειδοποιούσε ότι οι στενοί συνεργάτες του σύντομα θα ρίξουν την Αλλαγή στη δίνη της πολιτικής θύελλας. Και τότε δεν θα είναι δυνατόν να ελέγξει τις εξελίξεις που ασφαλώς θα έχουν δυσάρεστες συνέπειες για το λαό και τον τόπο. Και όλα αυτά με την ελπίδα να αποφευχθεί μια περίοδος μεσαιωνική. Θυσίασε την πετυχημένη πολιτική του καριέρα για το γενικό συμφέρον του τόπου. Λειτουργήσε ως κώδωνας κινδύνου σε μια περίοδο που η ανθρώπινη ζωή έγινε έρμαιο στα χέρια των πολιτικών κοστολόγων και των κομματικών μαγείρων. Ξεσκέπαζε όλους εκείνους που υπονόμισαν την Αλλαγή. Κατήγγειλε ευθαρσώς στον Ανδρέα Παπανδρέου πολλούς συνεργάτες του για ανειλικρίνεια, οι οποίοι συνασπίστηκαν σε ομάδες και επιδιώκουν προσωπικά συμφέροντα, στηριζόμενοι στην εύνοια του. Ακόμη ότι πολλοί εργάζονταν για λογαριασμό τους και, με την επιρροή τους στις άφθονες παράνομες κρατικές παροχές και την οργάνωση κομματικών πρακτόρων και κομματαρχών καταπίεζαν το λαό. Κατηγόρησε στελέχη, κυβερνητικά και κομματικά, ότι ύψωναν τη φωνή τους δήθεν για το «σοσιαλισμό» και άπλωναν το χέρι τους ιεροκρυφίως για κάποιες «καπιταλιστικές» μίζες. Ότι υποβάσταζαν την «Αλλαγή» μέσω των ταμείων του Κράτους. Τους κατηγόρησε ευθέως για σκάνδαλα και για να εκδηλώσει τον αποτροπιασμό του πολιτογράφησε τις λέξεις «οικονομισάριοι» και «οικονομισιολόγοι». Διευκρίνιζε ότι σήμερα ο καθένας είναι τόσο προοδευτικός, δημοκρατικός, έντιμος ή ανέντιμος ή συντηρητικός, όσο δείχνουν οι πολιτικές του πράξεις. Και όλα αυτά τα έπρατταν χωρίς ντροπή... Και προσθέτει: «Εάν όλοι αυτοί είχαν τόση δύναμη όσο είναι το μίσος τους εναντίον μου, τότε θα είχα την τύχη ταύρου αρένας της Ισπανίας. Το δε μίσος τους μου θυμίζει το επίγραμμα των Αθηναίων στον τάφο του Δημοσθένη πως, αν είχε ίση σωματική δύναμη με το πάθος του εναντίον του Φιλίππου, ποτέ δεν θα κατάφερναν οι Μακεδόνες να κυριαρχήσουν στην Ελλάδα».

Ως υπουργός κατήγγειλε «ανεπάγγελτους» υπουργούς και κομματικά στελέχη, που, όπως αναφέρει, δεν διαφέρουν του Ποτέμκιν της Μεγάλης Αικατερίνης. Είχαν αποκτήσει πολυτελή διαμερίσματα στα προάστια των Αθηνών, βίλες, ακριβά αυτοκίνητα και περνούσαν ζωή με χλιδή μεγιστάνων και με «οικονόμους» Φιλιππινέζες. Έδιναν αρχοντικές δεξιώσεις, και οι γυναίκες τους διέθεται πολυτίμες γούνες, γλεντούσαν κάθε βράδυ σε κοσμικά κέντρα, ταξίδευαν στο εξωτερικό κ.ά. Στις εκλογές σπαταλούσαν πολλά εκατομμύρια. Οι ενοικιάσεις και μόνο πολλαπλών εκλογικών κέντρων στο κέντρο της Αθήνας, από τους ανθρώπους που ήρθαν να προσφέρουν στο λαό την «Αλλαγή», πρέπει να προβληματίσουν τους λογικούς και έντιμους... Κατήγγειλε ακόμη τις κλαδικές επιτροπές και τις κομματικές συνδικαλιστικές Οργανώσεις ότι τα μέλη τους χρησιμοποιούσαν την ιδιότητα τους για ιδιοτελείς σκοπούς και για

προσωπική τους προβολή. Ότι μετέβαλαν τους διορισμούς, τις προαγωγές, τις μεταθέσεις σε «χρηματιστήριο αξιών» και γενικά δρούσαν δυσφημιστικά για το Κίνημα. Ελάχιστοι ήταν οι υπάλληλοι που σέβονταν τον πολίτη. Ζήτησε μέσα στο κόμμα και στην κυβέρνηση Δημοκρατία, γιατί πίστευε ότι χωρίς αυτή η γνώση γίνεται όργανο καταπίεσης, η αλήθεια διαστρέφεται σε απάτη και η αρετή καταντά υποκρισία. Αναγνώριζε ότι το κυριότερο γνώρισμα της Δημοκρατίας είναι η ευαισθησία των κυβερνώντων έναντι των αντιδράσεων της κοινής γνώμης. Γιατί έτσι καταφαίνεται η κυριαρχία του λαού. Ήταν από τους πολιτικούς που πίστευαν, «ότι όταν ο πολιτικός με το αυξημένο χρέος παρέβλεπε τα καθήκοντα του για το προσωπικό του συμφέρον, γίνεται πυραμίδα αγέλης, είναι στείρος εγωιστής και άγονος ομφαλοσκόπος, εχθρός του λαού.»

Έπειτα από το γενικό ξεσηκωμό του Τύπου και του κόσμου ότι οι «καταχρήσεις» οργιάζουν, επέμενε ότι επιβάλλεται να αποκαλυφθούν όλοι εκείνοι που είναι αναμειγμένοι σε οικονομικές ατασθαλίες ή στο ξέπλυμα του χρήματος που συνελέγη στη σκιά. Και γι' αυτό, πρότεινε, προκειμένου να σωθεί η Αλλαγή, να συγκροτηθούν δικαστικές επιτροπές, με εποπτεία εισαγγελιών, που θα ελέγξουν τα περιουσιακά στοιχεία όλων ανεξαιρέτως των κυβερνητικών και κομματικών στελεχών του Κινήματος από το 1981 μέχρι σήμερα. Βασικός οδηγός των επιτροπών θα πρέπει να είναι η τυχόν προκλητική ζωή τους. Και όλοι αυτοί ενδείκνυται να αναζητηθούν, γιατί αυτοί είναι οι πολλοί, πέραν των όσων τα ονόματα έχουν δημοσιοποιηθεί. Γιατί κανείς «καταχραστής» δεν αφήνει απόδειξη για τον εισαγγελέα. Μόνο μια τέτοια «απόχη» μπορεί να ξεχωρίσει τους «έντιμους» από τους «ανέντιμους» του ΠΑΣΟΚ. Μόνον έτσι, επέμενε, θα δοθεί στην πολιτεία η δυνατότητα να καταλογίσει ευθύνες και να αξιώσει ταυτόχρονα από τους «επίορκους» να επιστρέψουν τα όσα καρπώθηκαν σε βάρος του λαού. Και τόνιζε με πείσμα τη λαϊκή ρήση: «Τα χρήματα ή τα κλέβεις ή τα παντρεύεσαι ή τα κληρονομείς. Η τίμια καθημερινή εργασία το μόνο που προσφέρει είναι η με βάσανα επιβίωση». Η απάντηση που έπαιρνε ο Γιώργος Παπαδημητρίου, όπως έλεγε, ήταν ότι και αυτό θα γίνει μετά τις εκλογές. Και η επομένη των εκλογών δεν ερχόταν, γιατί μετά τις βουλευτικές εκλογές έρχονταν οι κοινοτικές... «Αλλά η αδιαφορία», έλεγε με παράπονο «του προέδρου της κυβέρνησης ήταν παροικιϊώδης. Η αβουλία του ήταν απερίγραπτη και η δολιότης της "Αυλής" του απέραντη. Και πάντοτε ο πρόεδρος περιοριζόταν να με καθησυχάζει λέγοντας να μην ανησυχώ, γιατί στο ΠΑΣΟΚ δεν θα περάσουν οι "Μήδοι", Και αυτά τα έλεγε, ενώ οι Μήδοι βρίσκονταν στην Αυλή του. Και δεν ήταν οι πλαδαροί και άξεστοι των ορδών του Ξέρξη, αλλά οι εκλεκτοί προσκεκλημένοι του, της διαφθοράς, του αμοραλισμού και του αφανισμού. Τους οποίους μάλιστα προσπάθησε εξ αρχής να καθιερώσει στη συνείδηση του δημοκρατικού λαού ως τους παράκλητους, τους αναπόφευκτους, τους απαραίτητους. Με αποτέλεσμα αυτοί οι Μήδοι να σύρουν το ΠΑΣΟΚ στο Ειδικό Δικαστήριο και να υφίσταται ο δημοκρατικός κόσμος τον έσχατο εξευτελισμό. Λέγεται, ότι δεν υπάρχουν δικτάτορες χωρίς λογαριασμό στην Ελβετία. Αλλά το ότι τα θησαυροφυλάκια των ελβετικών Τραπεζών θα γινόταν «κλεφτοφυλάκια» καταθέσεων στελεχών του ΠΑΣΟΚ, κανείς δεν μπορούσε να το διανοηθεί το 1974...»

Παρ' όλα αυτά δεν ήταν από εκείνους που εύκολα αποθαρρύνονται, όταν ορθώνονται μπροστά τους μεγάλα εμπόδια. Σε όλα, μία ήταν πάντα η δύναμη η οποία τον έσπρωχνε, η συνείδηση του και η βαθιά ενδόμυχη έφεση να φανεί αντάξιος της αποστολής του. Γι αυτό, χωρίς να

αποφύγει τις ευθύνες ή να αισθανθεί κόπωση, συνέχισε τον αγώνα. Υπήρχαν στιγμές κατά τις οποίες ένας άνθρωπος οφείλει να είναι μεγάλος, να είναι ικανός να αγωνιστεί, έστω και χωρίς καμιά ελπίδα νίκης.

Όταν έλεγαν στον Γ.Δ. Παπαδημητρίου γιατί δεν φεύγει από το ΠΑΣΟΚ, απαντούσε: «Στο ΠΑΣΟΚ έχω ιδρυτικές μετοχές αίματος, ενώ όλοι αυτοί οι αλεξιπτωτιστές, ενώ δεν έχουν καταθέσει μετοχές, παίρνουν πλουσιοπάροχο μέρος. Και ότι η φυγή, η παραίτηση ή η αποστασία σε ώρες μάχης είναι αναμφισβήτητα οι χειρότερες μορφές ήττας ενός πολιτικού. Είναι οι εντονότερες μορφές μοιρολατρικής εγκατάλειψης του φυλακίου ενώπιον του εχθρού, εσωτερικού και εξωτερικού. Η αποστασιοποίηση εξυπηρετεί τους εντός του κόμματος ιδιοτελείς, και μάλιστα όταν το πρόσωπο παίζει κάποιο ρόλο. Ο πολιτικός εγκαταλείπει το μετερίζι του μόνον αν του στερήσει τα κομματικά του πυρομαχικά ο λαός ή ο αρχηγός τον αφοπλίζει.» Η αυτόβουλη αποχώρηση ή παραίτηση του πολιτικού δεν είναι, έγραφε ο Σπ. Γαλαίος, γενναιότητα. Η παραίτηση θυμίζει την αυτοπυρπόληση εκείνων των βουδιστών ιερέων. Τι κάνουν; Διαμαρτύρονται για μια απaráδεκτη κατάσταση, αλλά πώς; Όχι παραμένοντας και μαχόμενοι, αλλά αναχωρούντες με τραγικό έστω τρόπο και εντυπωσιασμό. Αλλά ο αναχωρητισμός από την πολιτική, όταν η τελευταία απαιτεί, όπως σήμερα, παραμονή και μάχη εντός των τειχών, αν δεν δείχνει λιποψυχία, αποδεικνύει πάντως έλλειψη ρεαλισμού... Δεν είναι οι αναχωρητές, οι συγκινητικά, ρομαντικά, εντυπωσιακά και, κατά τα φαινόμενα, έντιμα παραιτούμενοι. Είναι πρώτιστα οι παραμένοντες εντός των κομματικών τειχών και αγωνιζόμενοι με συνέπεια, με συνέχεια και προπαντός με μυαλό και θάρρος» («Εξπρές», 16.1.1990). «Και οι έντιμοι όταν αναγκάζονται φεύγουν για το σπίτι τους, για να συνεχίσουν τους αγώνες χωρίς σταμάτημα με άλλα μέσα. Και δεν επιστρέφουν ποτέ στο ίδιο κόμμα, εκτός εάν έχει αναγεννηθεί εκ βάθρων από νέο αρχηγό», υποστήριζε ο ακραιφνής δημοκράτης Γιώργος Καφαντάρης. «Αλλά και όσα στελέχη σιωπούν και ανέχονται την πολιτική, οικονομική και κοινωνική κρίση που δημιούργησε το ΠΑΣΟΚ θα απαθανατίσουν το όνομα τους, όχι γιατί σαν τον Ηρόστρατο πυρπόλησαν το ναό της Αρτέμιδος αλλά της Αλλαγής για να μη χάσουν τα προσωπικά τους οφίκια», έλεγε το μεγάλο θύμα του ΠΑΣΟΚ, ο αείμνηστος φίλος ευρωβουλευτής Ν. Βγενόπουλος.

Δεχόταν ως δόγμα το διαχωρισμό της πολιτικής δράσης και του ατομικού βίου του πολιτικού. Δεχόταν ότι το δημόσιο ήθος δεν έχει σχέση με το ατομικό τους, υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι ο ίδιος ο ενδιαφερόμενος πολιτικός δεν καταλύει τα όρια, δημοσιοποιώντας τα ιδιωτικά του θέματα. Γιατί, όταν ένας πολιτικός διαφημίζει τις ατομικές του περιπέτειες, τότε αυτόματα παύουν να ανήκουν στον ιδιωτικό του βίο.

Η δημοκρατική του συνέπεια και η πίστη του στη συνεργασία με το λαό, τον ανέδειξαν στον πολιτικό που δεν ξεχώριζε τους πολίτες, σε πράσινους, γαλάζιους ή κόκκινους. Σε όλους έδειχνε την ίδια στοργή, εκτός από τους ανέντιμους και τους τυχοδιώκτες. Για φίλους και αντιπάλους ήταν έντιμος, ευπρεπής και άψογος πολιτικά. Δεν ήθελε τη Δημοκρατία εκδικητριά, αλλά πλημμυρισμένη από δικαιοσύνη, επιείκεια και ανθρωπιά. Γιατί πίστευε ότι η προάσπιση της Δημοκρατίας δεν είναι καθήκον ενός ή ολίγων εκλεκτών, αλλά ολοκλήρου του λαού. Και ότι για αυτό θα πρέπει να κυριαρχεί η εκτίμηση, η θέληση, ο σεβασμός των δικαιωμάτων όλων των

Ελλήνων. Για τις λεπτομέρειες θα απαντήσει ο χρόνος που έρχεται, η ιστορία. Ποτέ δεν έδιδε υποσχέσεις και δεν υποχωρούσε από τις βαθιές ριζωμένες δημοκρατικές αρχές του και ποτέ δεν κατέφευγε στην πολιτική απάτη. Αμέτρητα είναι τα παραδείγματα της εκπληκτικής του ειλικρίνειας. Λέει δε χαρακτηριστικά: «Το να πεις ένα ψέμα, από άγνοια ή έστω από πλάνη, κάπως δικαιολογείται. Το να φιλοτεχνήσεις όμως ένα ψέμα για να ρίξεις στάχτη στα μάτια του κόσμου, για να εξαπατήσεις "εν γνώσει σου περί της αναληθείας", αυτό μαρτυράει παντελή έλλειψη του αισθήματος της ευθύνης». Πίστευε ότι το πρώτιστο καθήκον του πολιτικού σε μια Δημοκρατία, που, κατά τον Παπανούτσο, είναι «η πνευματική καλλιέργεια του λαού», είναι η ειλικρινής και αληθινή έκφραση της αλήθειας στους ψηφοφόρους. Είχε το θάρρος να καταγγείλει στο Υπουργικό Συμβούλιο ότι οι περισσότερες λειτουργίες της Πολιτείας έχουν αδρανήσει, ενώ και όσες ακόμη κινούνται παράγουν έργο παθητικό. Ότι η εκτελεστική εξουσία συνεχώς παρανομεί σε βάρος των πολιτών και η όλη δραστηριότητα της επικεντρώνεται στην προσπάθεια του Κράτους να αποσπά χρήματα από τον κόσμο. Ότι η δημόσια διοίκηση αντιμετωπίζει τους πολίτες σαν ενοχλητικό επισκέπτη. Ότι ο περίφημος νόμος του «φορολογικού καταφυγίου» παραμένει ανενεργός για την παραοικονομία και τους φοροφυγάδες. Ότι οι παράγοντες της παραοικονομίας οργιάζουν. Ότι η Αστυνομία δεν ασκεί καμιά εποπτεία για την προστασία των πολιτών. Ότι στη Δικαιοσύνη οι περισσότερες δικαστικές αποφάσεις εκδίδονται με τον αποκλειστικό σκοπό να βγάλει όπως ο δικαστής από πάνω του τις δικογραφίες. Ο πολίτης για να βρει το δίκιο του πρέπει να φτάσει μέχρι τον Άρειο Πάγο.

Οι δημοσιογράφοι και η κοινωνία περίμεναν απάντηση στο «αιωρούμενο» ερώτημα τους:

Μα δεν έκανε τίποτε το ΠΑΣΟΚ;

Ασφαλώς έκανε και πολλά μάλιστα, απαντούσε « Έκανε πολλές αλλαγές στην κοινωνική μας ζωή. «Αλλαγή» όμως δεν έκανε. Και τούτο γιατί συνέχισε να τροφοδοτεί με τους ίδιους ακριβώς κανόνες το ανέκαθεν υφιστάμενο «σύστημα». Μετέβαλε την πολιτική σε θέατρο του παράλογου. Και δεν τόλμησε να θίξει τις δομές του σαθρού και διαλυμένου από χρόνια συστήματος. Και παρέμεινε απλώς διαχειριστής της εξουσίας. Και το σύστημα αφομοίωσε τους νέους διαχειριστές. Και όσοι αντιστάθηκαν και κατέβαλαν φιλότιμες προσπάθειες για την Αλλαγή τους απέβαλε. Προσπάθησε με πεπαλαιωμένα υλικά να χτίσει την «Αλλαγή» στον αέρα, χωρίς να ενδιαφερθεί για την υποδομή. Χόρτασε ο κόσμος χρήματα με την παραοικονομία που καλύπτει το 40% του εθνικού εισοδήματος. Άδειασε τα ταμεία και διέπραξε πρωτάκουστη αδικία και κοινωνική θηριωδία, ώστε να αδυνατεί το Κράτος να καταβάλει τις πενιχρές συντάξεις των απομάχων, για τις οποίες έχουν πληρώσει πολλά εκατομμύρια σε κρατήσεις. Έδωσε χρήματα χωρίς να ελέγξει αν έφτασαν στον προορισμό τους, αν υλοποιήθηκαν οι σκοποί για τους οποίους δόθηκαν. Βούλιαξε την οικονομία, γιατί την έκανε καταναλωτική και αντιπαραγωγική. Διέλυσε τα πάντα με την αναξιοκρατία, τον κομματισμό και τον υπαλληλοπατερισμό. Παντού κυριαρχεί το συντεχνιακό πνεύμα, πιέζοντας και ασχημονώντας. Ξήλωσε τον κοινωνικό ιστό και το σύστημα αξιών, γεγονός που ο τόπος θα το πληρώνει για πολλά χρόνια. Δημιούργησε πολλά «νέα τζάκια» από ναρκισσευόμενους πρασινοφρουρούς που μέσα σε μια νύχτα, ως «κλέπτης εν νυκτί», σχημάτισαν κολοσσιαίες περιουσίες από προμήθειες, μεσιτείες και μεσολαβήσεις. Αυτή δε η συγκροτηθείσα νέα

άρχουσα τάξη γρήγορα άρχισε να παρουσιάζει ανησυχητικά συμπτώματα ηθικής κατάπτωσης. Ορισμένους κυβερνητικούς και κομματικούς παράγοντες το μόνο που τους ενδιέφερε ήταν να τρέχουν κάθε βράδυ σε δεξιώσεις και πολυτελέστατα κέντρα, όπως οι «τρεχέδειπνοι» του Αριστοτέλη. Και να φροντίζουν να εξασφαλίσουν πλούτο και χλιδή και για το μέλλον. Γι αυτό, όσοι έχουν την ευχέρεια να λεηλατήσουν ή να σφετεριστούν τη δημόσια περιουσία, το πράττουν χωρίς ενδοιασμό. Και γιατί να μην το κάνουν, αφού στα πέντε τελευταία χρόνια του ΠΑΣΟΚ ο δημόσιος τομέας λειτουργούσε χωρίς να γίνεται ο παραμικρός έλεγχος, όπως έχει καταγγείλει ο πρόεδρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου («Ελευθεροτυπία», 10.12.89); Αυτό το γεγονός έφερε και τα σκάνδαλα... Και αντί να υποχρεώνει τους Έλληνες να εργάζονται, προπαγάνδιζε την «τεμπελιά», ώστε σήμερα οι εταίροι μας στην ΕΟΚ να μας προσφωνούν με αυτό τον ειρωνικό χαρακτηρισμό. Επενέβη στη Δικαιοσύνη. Οι σύλλογοι των δικαστικών ξέσπασαν κατά της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ και των «αυθορμητών» οπαδών του, καταγγέλλοντας «ωμή επέμβαση στα έργα της Δικαιοσύνης» και «απαράδεκτη συνταγματική ανωμαλία» (εφημερίδες, 30.3.1989). Απέτυχε να ανεβάσει το πολιτιστικό επίπεδο του λαού. Όχι μόνο δεν φρόντισε να δώσει ανοδική προοπτική στην ελληνική κοινωνία, αλλά αντίθετα προσπάθησε να την υποβιβάσει για να αντλεί ψηφοφόρους.

Μ.Π. Ο Ελληνικός λαός τελικά είναι το μεγάλο αίνιγμα;

Γ.Π. Το κακό είναι, όπως έγραφε ο Π. Λουκάκος, ότι: «Οι εκλογές απέδειξαν ότι ο ελληνικός λαός δεν έχει προσλαμβάνουσες παραστάσεις ξεκάθαρες για το "έντιμο" και το "ανέντιμο", για το "επιτρεπτό" και το "ανεπιτρεπτό", για το "καλό" και το "κακό", για το "ηθικό" και το "ανήθικο". Κι έτσι σήμερα, κατήγοροι και κατηγορούμενοι συγκυβερνούν μαζί...» («Ελευθεροτυπία», 24.12.89). Δυστυχώς ο «κλέφτης» δεν αφήνει τριπλότυπα αποδείξεων σφραγισμένα και θεωρημένα από την εφορία, επιμένει ο Γ.Δ, Παπαδημητρίου. Και έτσι, κατά την ελληνική αντίληψη, λωποδύτης που δεν συνελήφθη επ' αυτοφώρω είναι «έντιμος» πολίτης, αδιάφορο εάν «άνεργος» σκορπάει τα πεντοχίλιαρα για πλατανόφυλλα. Η ελληνική κοινωνία αποδείχτηκε άλλη μια φορά δύσμορφη, χασοκή και ακατάστατη, έτοιμη να δεχτεί τους σωτήρες τους καταχραστές. Γιατί μια μαζική πλύση εγκεφάλου, που διαρκεί αιώνες, έχει πείσει, φαίνεται, το λαό πως ακόμη και ο πλούτος δια της κλεψιάς είναι ζήτημα ταλέντου, έμφυτη ικανότητα. Και τον κλέφτη δεν τον στιγματίζει, αλλά τον αγκαλιάζει. Ούτε καν σκέπτεται να του υπενθυμίσει ότι εκείνος που έχει καθαρά χέρια δεν διστάζει να μηνύσει όσους αμφισβητούν την καθαρότητα τους. Οι καταχραστές στην εποχή μας είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο και όχι απλώς μια υπόθεση δικαστική. Και το βάθος της απάτης σε αυτή τη χώρα είναι τόσο απύθμενο, που μόνο το βαθύ σκάφος του Κουστό θα μπορούσε να εξερευνήσει. «Και όσοι ψηφίζουν γνωστούς κλέφτες με βάζουν σε μεγάλο προβληματισμό», τόνιζε ο ίδιος. «Ανησυχώ σοβαρά για το μέλλον. Γιατί οι αυριανοί κλέφτες, αφ' ενός θα έχουν μάθει πώς κλείνουν οι μαύρες τρύπες, αφ' ετέρου θα είναι βέβαιοι ότι όχι μόνον δεν θα τιμωρηθούν, αλλά θα τιμηθούν από το λαό ως "τίμιοι" κλέφτες... Και μάλιστα θα τους στείλει και στη Βουλή. Και εγώ δεν ανήκω στην κατηγορία εκείνων που πιστεύουν ότι ο λαός δεν φταίει ποτέ για τίποτε. Τουναντίον, δέχομαι ότι αυτός είναι ο βασικός υπεύθυνος για την πολιτική ζωή του τόπου μας. Δεν πιστεύω ότι η παρδαλή λαϊκίστικη φρασεολογία και ο συνηματολογικός

καταιονισμός, που έχει εξελιχθεί επί ΠΑΣΟΚ σε ανιάτο νόσημα της δημόσιας ζωής, θα έκανε το λαό να αλλάξει νοοτροπία και συνεπώς να μπορεί να σκεφτεί όπως ο Π. Λουκάκος περιγράφει. Γιατί εκεί που ήθελε ο λαός αντέδρασε αποφασιστικά. Παρά τις επίμονες "φωνασιές" των κομμάτων, τους αρνήθηκε τη μονοκομματική κυβέρνηση και στις τρεις εκλογές (1989 και 1990)». Και πολύ σωστά το εκλογικό σώμα αρνείται την αυτοδυναμία και επιθυμεί να τερματιστεί το άγονο παιχνίδι του δικομματισμού, που καλλιεργεί, καρποφορεί και διαιωνίζει στις στείρες πολώσεις και επιτείνει το διχασμό του λαού και γεννάει τα σκάνδαλα και τη διαφθορά. Ο Γάλλος ευγενής του περασμένου αιώνα Αλεξίς ντε Τοκβίλ γράφει: «Η τυραννία της μονοκομματικής πλειοψηφίας αποτελεί τη μεγαλύτερη απειλή κατά της ελευθερίας του ατόμου». Επίσης τον Νοέμβριο του 1989, που είπε ότι δεν θέλει νέες εκλογές, τα κόμματα υποχρεώθηκαν να πειθαρχήσουν και να μην τολμήσουν να προχωρήσουν σε τρίτες εκλογές εντός τριμήνου. Και συγκρότησαν την Οικουμενική κυβέρνηση του καθηγητή Ξ. Ζολώτα. Αυτά και μόνο τα γεγονότα μαρτυρούν ότι μόνο ο λαός έχει τη δύναμη να επιβάλλει λύσεις συμφέρουσες στον τόπο, όταν το θελήσει. Γιατί αυτός είναι η κεφαλή, αυτός είναι ο κυρίαρχος. Άρα, είναι ο λαός υπεύθυνος για όσα έχουν συμβεί και συμβαίνουν. Γι' αυτό, οφείλει ο καθένας, όπως δεν δέχεται τον «κακό» εργάτη στην υπηρεσία του, έτσι να μην ψηφίζει για τη διακυβέρνηση της χώρας τον «κακό», ύποπτο και ανήτικο πολιτικό. Και να πιστεύει ως αλήθεια όχι ό,τι τον βολεύει, αλλά ό,τι συμφέρει στο σύνολο, γιατί τότε εξυπηρετείται καλύτερα και το ατομικό του συμφέρον. Ο λαός οφείλει να έχει μνήμη. Και έχει, όταν το θελήσει. Πρέπει ο λαός να πάψει να προτιμά τους οσφυοκάμπτες, τους χαμαιλέοντες, τις τραγικές και γελοίες φιγούρες που εκφυλίζουν την αξιοπρέπεια σε αυλοκολακεία. Και να σταματήσει να ασπάζεται την ιδεολογία του «φανατισμού». Εδώ γκρεμίζονται δικτατορικά καθεστώτα, κι εμείς θα αρχίσουμε να τα χτίζουμε; Αλίμονο...»

Την εντιμότητα του κανείς δεν επιχείρησε ποτέ να την αμφισβητήσει. Ούτε οι φίλοι αλλά ούτε και οι αντίπαλοι. Τουναντίον, όλοι κατά καιρούς την έχουν αναγνωρίσει. Αδιάψευστος μάρτυρας τα Πρακτικά της Βουλής. Και αυτή η αρετή εξασφαλίζει στο πρόσωπο του, περίοπτη θέση στον πολιτικό κόσμο της χώρας. Ο Μπρεχτ έλεγε; «Πρέπει κανείς να έχει το θάρρος να πει την αλήθεια, παρ' όλο που παντού την καταπνίγουν. Να έχει την εξυπνάδα να την αναγνωρίζει, παρ' όλο που παντού τη σκεπάζουν».

Είχε τη φήμη ότι οι προβλέψεις του ουδέποτε διαψεύδονται. Και πράγματι υπήρξε αληθής Προμηθέας των εξελίξεων στο χώρο του ΠΑΣΟΚ και γενικότερα. Η απόλυτη δικαίωση του προκάλεσε το θαυμασμό του κόσμου και τον τοποθέτησε στη σφαίρα της καθολικής αναγνώρισης ως πολιτικού με ισχυρό βεληνεκές. Αλλά ήταν φυσικό να προκαλέσει και την αντίδραση του Κινήματος, γιατί «γλώσσα που αληθινά μιλάει, την όχλητα γεννάει», έγραφε ο Λατίνος ποιητής Τερέντιος.

Μ.Π. Τελικά πώς κρίνεις την πολιτική ηγεσία της χώρας μας;

Γ.Π. Η γνώμη μου για την πολιτική ηγεσία : Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Χρήστος Σαρτζετάκης, ο αδέκατος δικαστής, θα παραμείνει ως ο άγρυπνος φρουρός των θεσμών, σε μια εποχή πολιτικής κρίσης. Τίμησε ένα θεσμό βαριά τραυματισμένο από τις επίμεμπτες δραστηριότητες

του προκατόχου του. Ο σεβασμός του στο αρχαίο ελληνικό πνεύμα και η τυπολατρία του ήταν παροικιϊώδεις. Ο Ανδρέας Παπανδρέου αγαπήθηκε και μισήθηκε όσο λίγοι πολιτικοί ηγέτες. Αναμφίβολα ήταν το πρόσωπο της δεκαετίας 1980-1990 και έχασε την εξουσία μέσα στη δίνη του σάλου που δημιούργησε. Ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης κατάφερε μέσα στη δεκαετία του 1980-1990 να γίνει αρχηγός της Δεξιάς, υπερνικώντας κάθε εσωκομματικό πρόβλημα και να φτάσει, με τη βοήθεια του Ανδρέα Παπανδρέου μέσω του «συν 1», να χτυπήσει την πόρτα της πρωθυπουργίας. Καθιέρωσε στην πολιτική του ζωή τον όρο «συναίνεση». Και πρόσφερε τη συγκυβέρνηση «Δεξιάς και Αριστεράς» που θα έχει όμως άδοξο τέλος. Ο Χαρίλαος Φλωράκης ανακηρύχτηκε σε ένα θυμόσοφο, λαϊκό, γνήσιο ηγέτη με επιρροή και πέραν του κόμματος του. Ενώ ο Λεωνίδας Κύρκος έχει ένα πνεύμα πηγαίο που γνώρισε δόξες. Οφείλουν όμως σήμερα να αποσυρθούν γιατί δεν έχουν να προσφέρουν πλέον τίποτε στον τόπο, παρά μόνο «δάκρυα και αίμα», όπως θα έλεγε και ο Τσόρτσιλ. Γιατί, αφού δημιούργησαν μια πολιτική και κοινωνική οξύτητα, αρνούνται μια πανεθνική συσπείρωση και συναίνεση με τις οποίες θα μπορούσε να ξεπεραστεί η κρίση. Και ασχολούνται μόνο με το πώς θα εγγράψουν υποθήκη για τον εαυτό τους σε ένα μέλλον που για όλους μας είναι ζοφερό, αδιαφορώντας αν με τη στάση τους επιδεινώνουν την κατάσταση. Ο πολίτης, οφείλει να προσέξει, γιατί στην Ελλάδα σήμερα η κομματική νοοτροπία καλλιεργεί ένα μεσσιανισμό. Πιστεύει ότι δεν κάνει σφάλματα. Ότι όλα τα λάθη τα κάνουν οι άλλοι, οι αντίπαλοι. Και ότι το κόμμα είναι το μοναδικό στο να εκφράζει την αλήθεια και το σωστό τρόπο ενέργειας. Γι' αυτό και δεν δέχεται την κριτική από τα μέλη του. Ακόμη δεν διστάζει ο κομματισμός, όταν έχει την εξουσία στα χέρια του, να διαφθείρει τις συνειδήσεις με τα ρουσφέτια και τις συναλλαγές για να κερδίσει οπαδούς. Τα κόμματα φροντίζουν να κρατούν σε κλειστά σχήματα τους οπαδούς τους. Δεν βοηθούν στη δημιουργία συνείδησης πολιτικής αλλά κομματικής. Γι' αυτό είναι ανάγκη κάθε Έλληνας πολίτης να αποκτήσει συνείδηση πολιτικής ευθύνης. Να ενδιαφερθεί προσωπικά και άμεσα για τα θέματα της Πολιτείας. Οι μεγάλοι τραγικοί της αρχαίας Ελλάδας διδάσκουν ότι ο άνθρωπος παρασυρμένος από εγωισμό και αλαζονεία διαπράττει μεγάλα σφάλματα. Και με κάθε σφάλμα διασαλεύεται η ηθική τάξη. Τα όνειρα και οι ελπίδες γκρεμίζονται και η γαλήνη γίνεται βαναυσότητα, θηριωδία, σκληρότητα, βιαιότητα. Κλωνιζόμαστε και γεμίζουμε αμφιβολία και ξεχνάμε το σκοπό της ύπαρξης μας, τον αγώνα μας.

Ο πολίτης υποχρεούται να ελέγχει αυτούς που τον κυβερνάνε. Και να στέλνει με την ψήφο του στη Βουλή ανθρώπους που να ανήκουν στην Ελλάδα και όχι εκείνους οι οποίοι είναι φερέφωνα ενός κόμματος ή ενός συστήματος το οποίο κατευθύνεται από ξένα κέντρα διοίκησης. Ανθρώπους έντιμους με συνείδηση που ξεπηδάει από την παράδοση, με ξεκαθαρισμένες αντιλήψεις, οι οποίοι να μπορούν να δημιουργούν το αύριο, όχι κατά τις επιταγές των αλαζόνων και των ξένων, αλλά κατά το συμφέρον και το καλό του λαού και του τόπου. Ο πολίτης δεν πρέπει να τηρεί παθητικότητα. Ο παγκόσμιος σε φήμη διανοητής Κορνήλιος Καστοριάδης υποστήριζε ότι: «Η παθητικότητα είναι σήμερα το μεγαλύτερο πρόβλημα της ανθρωπότητας. Οι άνθρωποι, αντί να προσπαθήσουν να οργανωθούν και να λύσουν τα προβλήματα τους, περιμένουν τη λύση είτε από μια θεωρία είτε από την αυτόματη λειτουργία της αγοράς είτε από ένα σωτήρα» («Απογευματινή», 20.4.90). Ο επικίνδυνος ρυθμός της εποχής μας βαδίζει με βήματα γίγαντος. Και αν αντιμετωπιστεί με τα γνώριμα ημίμετρα και με

το βήμα σημειωτόν, η τύχη του τόπου έχει κριθεί. Και τότε θα θυμηθούμε τον Λορέντζο Μαβίλη: «Καλότυχοι οι νεκροί που λησμονάνε την πικρία της ζωής». Ήρθε η ώρα της μεγάλης ευθύνης. Δεν πρέπει να μας ενδιαφέρει η κυβέρνηση και η εξουσία. Αλλά να μας ενδιαφέρει το Έθνος. Και το Έθνος δεν είναι μέσον και το κόμμα σκοπός. Το κόμμα είναι μέσον και το Έθνος σκοπός. Και για να σωθεί ο τόπος χρειάζεται ειρηνική επανάσταση. Ο Ζαν Ζορές γράφει: «Χρειάζεται τόλμη, χρειάζεται επανάσταση. Και η επανάσταση χρειάζεται συνείδηση». Ενώ ο Διονύσιος Σολωμός γράφει στον Γ. Τερτσέτη: «Η διαφθορά είναι τόσο γενική κι έχει βαθιές ρίζες, που κάνει να σαστιζής... τότε το μέλλον μας θα είναι μεγάλο, όταν όλα στηριχτούν στην ηθική, όταν θριάμβευση η δικαιοσύνη, όταν τα γράμματα καλλιεργηθούν... Στον τόπο μας οι πολιτικές ηγεσίες και οι επιλογές και τα πρόσωπα της Μεταπολίτευσης έπαψαν πλέον να διαθέτουν προωθητική ορμή για τις νέες ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας: «Αυτοί που πέφτουν σε συμφορές που μόνοι τις θέλησαν, αυτούς δεν είναι δίκαιο να συγχωρεί κανείς ή να λυπάται», λέει Σοφοκλής. Η έξοδος από την κρίση και όχι η διαρκής ανακύκλωση της απαιτεί αλλά ονόματα και άλλους πρωταγωνιστές. Σε αυτόν τον τόπο που τίποτε δεν διορθώνεται, δεν ανορθώνεται και δεν προχωρεί, δεν ισχύει πλέον η πρόσκληση του Κήρυκα Τις αγορεύειν βούλεται, αλλά του Ευριπίδη: «Ποιος για την πόλη ωφέλιμη έχει γνώμη και θέλει να τη φέρει εδώ στη μέση» (ΙΚέτιδες, 438-439).

Σε εκείνους που λένε ότι αρνούνται, αλλά που όλοι ενδιαφέρονται για την πολιτική ηγεσία, επίδοξους «δελφίνους», που δεν έχουν να παρουσιάσουν περγαμηνές εθνικών και λαϊκών αγώνων και που στη ζωή τους που δεν εργάστηκαν ποτέ, έχουμε, έλεγε, να τους κάνουμε μια συμβουλή. Όλοι εσείς που είστε οι κύριοι υπεύθυνοι για την παράλυση και την παραλυσία της δημόσιας ζωής και που μεταβληθήκατε σε χρυσότοκους όρνιθες των «κλικών» σας, θα πρέπει να διδαχθείτε από τους πραγματικούς αγωνιστές το ήθος, τη συμπεριφορά, τη θυσία, την προσφορά, τον ανθρωπισμό του λαού στην καλύτερη ώρα του, που πολέμαγε ενωμένος για τη λευτεριά του. Τότε θα μάθετε ότι η αρχηγία δεν δίνεται, αλλά ο «αρχηγός» αναδεικνύεται μέσα από τον αγώνα για την προάσπιση των λαϊκών συμφερόντων και όχι με ίντριγκες. Και αντί να αξιοποιήσετε τα διδάγματα της τραγωδίας και τα σφάλματα σας και να καταστείτε ώριμοι και περίσκεπτοι, συμπεριφέρεστε με ανωριμότητα περισσότερη και από εκείνη του παρελθόντος και με το επιβαρυντικό στοιχείο της απώλειας της ηθικής εγερσιμότητας. Τίποτε δεν διδαχθήκατε και τίποτε δεν λησμονήσατε. Ξεχνούν ότι για να απολεσθούν χρόνια στην πορεία ενός Έθνους ασφαλώς δεν μπορεί να υπάρχει ένας μόνο υπεύθυνος πολιτικός, ο αρχηγός, αλλά και βασικά στελέχη αδιάφορα, σε κυβερνητικά, κρατικά και κομματικά πόστα. Ειδικά στους «δελφίνους» του ΠΑΣΟΚ έχουμε να πούμε επιπρόσθετα: Εμείς οι μη «εκσυγχρονιστές», αλλά οι «παλαιοκομματικοί», οι απόβλητοι, έχουμε μια απορία. Ποιος είναι υπεύθυνος για την κρίση και το κατάντημα του ΠΑΣΟΚ; Μήπως ήρθατε στο Κίνημα το 1989, εσείς οι αυτοαποκαλούμενοι «πρωτοκλασάτοι», και δεν έχετε σχέση με τα τεκταινόμενα μέχρι του Ιουνίου του 1989; Είχατε ποτέ το θάρρος, την παρρησία, εσείς και οι άλλοι οι καλούμενοι «έντιμοι», με λεβεντιά να πείτε «όχι» σε κάποια στιγμή της εκφυλιστικής πορείας του ΠΑΣΟΚ; Και τι κάνετε ως αντιπολίτευση; Την καρέκλα σας... Και εφόσον για τα οδυνηρότερα παθήματα αυτού του τόπου είστε υπεύθυνοι, κινδυνεύουμε να ξαναπάθουμε τα ίδια από εσάς. Γι' αυτό, τη μόνη υπηρεσία που έχετε να προσφέρετε στον τόπο είναι να αποσυρθείτε. Αρκετά έχετε ζημιώσει την πατρίδα...

Στις αρχές του 1981, το πολιτικό σκηνικό της Αλλαγής έδωσε φτερά στο πιο ελπιδοφόρο όραμα που τόλμησε να συλλάβει μια γενιά που πίστευε ότι είχε το δικαίωμα να ατενίζει με αισιοδοξία το μέλλον. Αλλά η πολυτάραχη δεκαετία πέρασε και ματαίωσε τις ελπίδες για την αναμενόμενη σωστή ανθοφορία της. Η δεκαετία του 1990-2000 κύλησε στην καταχνιά μιας πολυεπίπεδης κρίσης, πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής, με ηλεκτρισμένη την ατμόσφαιρα στις παρυφές του εθνικού χώρου. Αλλά και η παρούσα κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, παραδέχτηκε, συνεχίζει τη γνώριμη πολιτική της. Με τα πρώτα δείγματα γραφής που έδωσε, χαρακτηρίζεται από μια λέξη: αποτυχία. Και οι προοπτικές για τη δεκαετία αυτή πρόβαλλαν εφιαλτικές. Μας περίμενε χειρότερη λιτότητα. Η κυβέρνηση άρχισε να επιδεικνύει ανεντιμότητα και ανεπάρκεια να εφαρμόζει όσα η ίδια σχεδίασε. Έπειτα, δεν είναι λίγα αυτά που άρχισαν κιόλας να κυκλοφορούν στους διαδρόμους της Βουλής και στις πρώτες σελίδες των εφημερίδων με τις δραστηριότητες που οπωσδήποτε δημιουργούν θέματα ηθικής τάξης. Κανένα από τα στελέχη της, πολιτικά, πνευματικά, συνδικαλιστικά και κομματικά, δεν έχει συνειδητοποιήσει την κρίση. Ίσως γιατί έχουν συμβάλει σε αυτή την παρακμιακή νοοτροπία της ελληνικής κοινωνίας, που δεν ξυπνάει όσο ισχυρά και αν είναι τα ραπίσματα τα οποία δέχεται. Μεταξύ των στελεχών της Νέας Δημοκρατίας, όπως και στο ΠΑΣΟΚ, άρχισε ήδη το προσωπικό μίσος να οδηγεί σε τυφλή σύγκρουση, στην οποία δεν ισχύουν κανονισμοί ή περιορισμοί στις μεθόδους και τα χτυπήματα των μονομάχων. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας άρχισε να γκρινιάζει, ότι «το πολίτευμα δεν λειτουργεί. Το Κράτος είναι παράλυτο. Ο κρατικός μηχανισμός κάλπαζε προς το βάραθρο». Ο δε πρωθυπουργός Κ. Μητσοτάκης λέγεται ότι είπε για τους υπουργούς του: «Αν τους άφηνα ελεύθερους, θα διόριζαν όλους τους Έλληνες σε μια εβδομάδα» («Το Βήμα», 3.6.1990). Πολλά στελέχη άρχισαν να μιλάνε για την αλλοίωση αρχών και ηθών της κυβέρνησης και για αποτυχία της. Και η Νέα Δημοκρατία ζει με το άγχος της διαπίστωσης του Κ. Καβάφη: «Τι γρήγορα που η σκοτεινή γραμμή μακραίνει / Τι γρήγορα που τα σβηστά κεριά πληθαίνουν». Η Δεξιά, έλεγε ο Φραγκλίνος Ρούζβελτ, είναι: «Ένας υπνοβάτης που περπατάει προς τα πίσω» (ραδιοφωνικό μήνυμα 26.10.1939). Τα στοιχεία που έρχονται στο φως φωνάζουν κατά τρόπο συγκλονιστικό τον αμερικανικό «δούρειο ίππο», που ακούει στο όνομα Γιάννης Παλαιοκρασσάς...

Μεγάλη αναστάτωση, υποστήριζε ο Γ.Δ. Παπαδημητρίου, προκάλεσε η υλοποίηση του ψιθύρου περί αλλαγής του θεσμικού χαρακτήρα στο κοινωνικοασφαλιστικό μας σύστημα. Θα ερχόταν με προκαθορισμένο στόχο την κατάργηση των συντάξεων, καθώς και τη μείωση του συντάξιμου μισθού, πάνω στον οποίο θα υπολογιζόταν η σύνταξη. Αλλά ουσιαστικά θα απέβλεπε στην κατάργηση της αναγνώρισης της Εθνικής Αντίστασης. Και αυτό θα ήταν το μεγαλύτερο ολίσθημα της. Επίσης, η κυβέρνηση όφειλε να προσέξει την προσποιητή απώλεια της μνήμης του «νοσταλγού» της πατρίδας, για τις τότε ευθύνες του και κυρίως για το περιεχόμενο των επιστολών στον λαοπρόβλητο «Γέρο», οι οποίες καταχωρήθηκαν στην ιστορία σαν «μνημεία ασέβειας και βιασμού της λαϊκής θέλησης» από ένα μονάρχη ο οποίος και μόνο με αυτή την πράξη παίρνει το χαρακτήρα του καταγέλαστου. Η κυβέρνηση υποχρεούται να σταματήσει τις σειρήνες της δολιότητας. Ο δε άνθρωπος που «έκλεψε» ανεκτίμητους θησαυρούς, ιστορικές εικόνες, αρχαιολογικά ευρήματα, ελληνικά κειμήλια, ας σταματήσει να ζει με φαύλες ιδέες, γιατί ο δρόμος της επιστροφής του έχει κλείσει από χρόνια. Και ο ελληνικός λαός δεν ανέχεται επιστροφή στην εποχή του σκοταδισμού. Η κυβέρνηση

επιβάλλεται να προσέξει, γιατί η παραφροσύνη του σήμερα μπορεί να είναι του αύριο συμφορές. Εάν συνεχίσει την ίδια πορεία που χάραξε, οι κοινωνικοί κραδασμοί που έρχονται θα φέρουν το χάος. Και νομίζω ότι αυτή η περιεκτική λέξη αφήνει περιθώρια στη φαντασία του ανθρώπου να σεργιανίζει τόπους χλοερούς και βαλτώδεις.

Μ.Π. Και ερχόμαστε στη δίκη του Ανδρέα Παπανδρέου....

Γ.Π. Η δίκη του Ανδρέα Παπανδρέου ήταν και είναι προϊόν «μισαλλοδοξίας» και «επιπολαιότητας, που δημιούργησε αδιέξοδο και στη Νέα Δημοκρατία. Όποιος και αν είναι ο τρόπος τερματισμού της, με αθώωση, με απαλλαγή λόγω αμφιβολιών, με καταδίκη ή με πολιτική λύση, η κυβέρνηση και ο τόπος θα πληρώσουν. Γιατί θα έχει τεράστιες πολιτικές συνέπειες και θα αφήσει κενά και πληγές. Η λεγόμενη πολιτική λύση θα πλήξει ανεπανόρθωτα τους θεσμούς. Ενώ θα παραμείνει ανοιχτό το τεράστιο ηθικό θέμα της κάθαρσης, που δεν περιορίζεται φυσικά μόνο στο χτες. Και όλα αυτά γίνονται, γιατί οι πολιτικοί ηγέτες είναι αδύναμοι να πολεμήσουν την αλαζονεία, αυτό το μυριοκέφαλο τέρας, πριν καταντήσει Λερναία Ύδρα και πνίξει τον τόπο. Ενώ η Κασσάνδρα αναλογίζεται πικρά: «Για τους προλέγοντες οικείο είναι το μέλλον». Οι πολιτικοί μας ηγέτες δεν πρέπει να λησμονούν ότι, εάν στον Λουδοβίκο ΙΣΤ' η σήψη και η διαφθορά του χάρισαν τη Γαλλική Επανάσταση, σε αυτούς θα τους χαρίσει ένα μεγάλο στίγμα στην ιστορία... Γιατί είναι υπόλογοι για τον εφιαλτικό κόσμο του Όργουελ που δημιούργησαν. Και δεν πρέπει να «νίπτουν τας χείρας των» και να λένε ο «σώζων εαυτόν σωθήτω»...

Μ.Π. Αποδεικνύεται καθημερινά ότι οι περισσότεροι πολιτικοί είναι αδιάβαστοι. Κι αν ο πολιτικός είναι αδιάβαστος και δεν προτρέπει τον πολίτη να διαβάσει, πού πάμε; Ποιο είναι το μέλλον της χώρας μας και πώς περιμένουμε από τον πολίτη να κρίνει σωστά ποιον βουλευτή θα στείλει στη Βουλή; Δυστυχώς και η τηλεόραση που «παίζει» το παιχνίδι των πολιτικών θέλει ανημέρωτους και αδιάβαστους πολίτες...

Γ.Π. Αναρωτιέμαι, αν οι βιβλιοθήκες των περισσότερων εν ενεργεία πολιτικών εμπλουτίζονται με τις "Μελέτες-Λόγοι-Άρθρα" του Αλέξανδρου Παπαναστασίου, με πρόλογο του σοφού καθηγητή και ακαδημαϊκού Κ. Τριανταφυλλόπουλου (επιμέλεια Ξ. Λευκοπαρίδη, 1957), του μεγάλου αυτού Αρκάδα, πανελλαδικού πολιτικού, του κοινωνιολόγου, του ανθρωπιστή, του πρωτομάστορα της Ελληνικής Δημοκρατίας. Εάν γνωρίζουν το "Δημοκρατικό Μανιφέστο" (12.2.1922), που ανάμεσα στα άλλα λένε οι υπογράφωντες ότι: "Αποβλέπουν εις την μετάθεσιν του κέντρου του βάρους εις τον λαόν, εις την συστηματικήν, οικονομικήν και ηθικήν ανύψωσιν των αγροτών, των εργατών και των εργαζομένων εν γένει τάξεων". Φαίνεται επίσης, ότι πολλοί πολιτικοί μας, αγνοούν ή διαθέτουν "ώτα μη ακουόντων" απέναντι στα κείμενα φιλοσόφων και ηθικοδιδασκάλων μας που θεμελίωσαν μια κοινωνική φιλοσοφία περί ήθους, ηθικής στην πολιτική, ηθικών κανόνων δικαίου και συνείδησης. Κείμενα τα οποία ο Ηρόδοτος και ο Θουκυδίδης διάβασαν στο στάδιο της Ολυμπίας προς το κοινόν των Πανελλήνων. Ο δε δήμος παρακολουθούσε τις τραγωδίες του Αισχύλου και του Σοφοκλή, καθώς και τα έργα του Αριστοφάνη, όπου μάλιστα το εισιτήριο πληρωνόταν από το ταμείο της Πολιτείας, τα περίφημα "θεωρικά". Και που έκτοτε, αυτό το ελληνικό πνεύμα έχει ανταύγεια οικουμενική. Έχουν υπόψη

τους ορισμένοι πολιτικοί ή αγνοούν τα "κρυφά σχολειά" και τα αθάνατα Μεσολόγγια, όπως και τα πρόσφατα σύμβολα της ελευθερίας, τα μαρτυρικά Καλάβρυτα, τα αιματόβρεκτα Σκοπευτήρια της μαγιάτικης νιότης, τους Γοργοπόταμους των ενωμένων Ελλήνων, τα Κιλελέρ, τη Σφήνα, τα ματωμένα λάβαρα της ελληνικής αγροτιάς και εργατιάς; Άτλαντες φορτωμένοι με το υπέρβαρο φορτίο των νεκρών μας και του αιωνόβιου πολιτισμού μας, δεν πρέπει κανένας μας να ξεχνάει ότι αυτός ο τόπος είναι ένας κρανίου τόπος των σταυρωμένων Ελλήνων. Και κάθε δεσμώτης έδωσε σε αυτούς τη λύτρωση, την ελπίδα και την πίστη... Όποιος ξεχνάει το παρελθόν δεν έχει μέλλον. Και ενώ σύσσωμη η πολιτική ηγεσία του τόπου, όπως γράφει και ο Π. Λουκάκος στην «Καθημερινή», έχει συμφωνήσει ότι η χώρα βρίσκεται στο μέσον μιας βαθύτατης πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, που έχει προεκτάσεις και στα μεγάλα εθνικά θέματα, τα οποία με δυσκολία μπορούν να αντιμετωπιστούν, αδιαφορεί. Και ενώ υπάρχει συμφωνία στην περιγραφή του φαινομένου, υπάρχει απόλυτη διαφωνία σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση. Και ενώ το πλοίο βυθίζεται και όλοι φωνάζουν, αντί να ενεργήσουν, διαπληκτίζονται και επιρρίπτουν ο ένας στον άλλο τις ευθύνες του ναυαγίου. Αλλά κανείς δεν κάνει τίποτε για να σωθεί το πλοίο. Και με λογική συνέπεια τίθεται το ερώτημα: Πού πάμε; Πάμε για λύση της κρίσης ή για ολοκαύτωμα; Και τι ολοκαύτωμα θα είναι αυτό; Σίγουρα άσχετο με την ιστορική θυσία του Καψάλη. Θα είναι τεράστια φωτιά στους θεσμούς, οφειλόμενη σε εμπρησμό. Και όταν οι εμπρηστές είναι γνωστοί, μήπως θα πρέπει και οι πολίτες να φορέσουν τις πυροσβεστικές τους στολές και να σβήσουν τις φωτιές και να διώξουν όλους εκείνους που οδηγούν τον τόπο στο χάος; Ο λαός ας χτυπήσει τα παράσιτα της πολιτικής, που αποδείχτηκε ότι είναι βιότοπος για πολλά βλαβερά είδη. Που, κατά τη χλευαστική σημασία της λέξης, υποδηλούν κόλακες, γελωτοποιούς και εκμεταλλευτές οι οποίοι προσπαθούν με κάθε τρόπο να σταματήσουν την κίνηση για πρόοδο. Ας σταματήσουν κάποτε και στην Ελλάδα να μιλάνε για "πολιτική και ηθική" οι ανεγκέφαλοι, οι ανεπάγγελτοι, οι τεμπέληδες, όσοι δεν έχουν προσφέρει καμιά υπηρεσία στο Έθνος και στο λαό και δεν έχουν να υποδείξουν κανένα έργο, οι οικονομισάριοι και γενικά οι τυχοδιώκτες. Ο Λένιν έλεγε: «Εμείς θα πρέπει να μετράμε τις πράξεις των στελεχών και όχι τι λένε τα στόματα τους».

Μ.Π. Τελικά τι θα γίνει μετά τη πολιτική κάθαρση; Τι μπορούμε να περιμένουμε;

Γ.Π. Ανεξάρτητα από τις εξελίξεις της πολιτικής κάθαρσης είναι καιρός να λάμψει η αλήθεια και να επικρατήσει η ευπρέπεια. Επιβάλλεται όσοι βαρβάρισαν να αποβληθούν, αφού από μόνοι τους αρνούνται να αποσυρθούν. Οι λαϊκιστές δημαγωγοί, όλων των κομμάτων, και οι οικονομισάριοι πρέπει να αποβληθούν στους οχετούς της περιφρόνησης. Αρκετά τους έχει πληρώσει ο τόπος και ο λαός. Εάν δεν αποβληθεί αυτή η «δηλητηριασμένη ζύμη», μας περιμένουν και νέα δεινά και ίσως χειρότερα. Ο λαός οφείλει να σταματήσει να επικαλείται το νεοελληνικό ιδίωμα «Όλοι είναι υπεύθυνοι για όλα τα κακά, και μόνον εμείς δεν είμαστε...» Αυτή η φαρσοκωμωδία ας σταματήσει. Το ποτήρι ξεχείλισε...Το επαναλαμβάνουμε ότι υπεύθυνος είναι και ο λαός. Και μάλιστα περισσότερο. Γιατί αυτός εκλέγει τους βουλευτές. Και

οφείλει να μην ξεχνάει ότι η ζωή του σήμερα κινείται με το δανεισμό του δημοσίου και στηρίζεται στη λογική ότι μεσοπρόθεσμα οδηγούμαστε στο σημείο «μηδέν». Όλοι θα ολισθήσουμε σε μια κατάσταση απελπισίας. Και η μακάβρια αυτή λογική εξάγεται και από το ότι το Κράτος, για να ξεχρεώσει τα παλιά δάνεια, εκδίδει συνεχώς ομόλογα, μεταθέτοντας το χρέος στο διηνεκές... Όσπου να έρθει ο σημερινός Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος που θα παραμείνει μόνιμα, για να μας θυμίζει την τρομερή κορδέλα στα ελληνικά προϊόντα του Ελληνικού Μονοπωλίου που έγραφε «ΛΟΕ» και ο οποίος κράτησε από το 1897 πενήντα χρόνια. Η κρίση που περνάει ο τόπος —ας μας γίνει συνείδηση— κατά κύριο λόγο οφείλεται στις συγκρούσεις της πολιτικής ηγεσίας, η οποία δεν κατάφερε να απαλλαγεί από το σύνδρομο του πολιτικού κόστους και να πετύχει απόλυτη ταύτιση απόψεων όλων των στελεχών της επί βασικών εθνικών θεμάτων, αλλά και από την έξωθεν επιβουλή των μεγάλων «Συμμάχων» μας. Οι Σύμμαχοι ξέχασαν ότι όταν ο Ρώσος Μολότοφ φωτογραφιζόταν με τον Γερμανό Ρίμπεντροπ, η δε Αμερική έμεινε αναποφάσιστη προκειμένου να εισέλθει στις φλόγες της πυρκαγιάς, η Ελλάδα βάδιζε στο θυσιαστήριο και έχυνε το αίμα της σε μια αφάνταστη σπατάλη. Αλλά και σήμερα ακόμη, τι καλό μπορούμε να περιμένουμε από «Συμμάχους», που αγκάλιασαν την Τουρκία και αποβλέπουν, όπως φαίνεται, τώρα στη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας, αύριο της Βουλγαρίας, της Ρουμανίας και της Αλβανίας και μεθαύριο της Ελλάδας, προκειμένου να κάνουν έναν νέο Λίβανο για να διακινούν τηνπραμάτεια τους... Και εμείς ανήκουμε στη Δύση...Λησμονήσαμε τα λόγια του λόρδου Βύρωνος στους ομότυχους Έλληνες: «Απ τους άπιστους Φράγκους λευτεριά μη ζητάτε». Και μην ξεχνάμε ότι σήμερα έχουμε και την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού, που σηματοδοτήθηκε από το γκρέμισμα του «Τείχους του Βερολίνου» και συνοδεύτηκε από το θόρυβο που έκαναν τα είδωλα των θεών όταν γκρεμίζονταν. Και αυτή την κατάρρευση θα την πληρώσουν οι μικροί. Αφού και της Κοινής ακόμη Αγοράς έχει συγκεντρώσει την προσοχή και έχει παραμερίσει τους φτωχούς εταίρους της.» Σήμερα η Ελλάδα αντιμετωπίζει μια πολύπλευρη κρίση, που γίνεται ολοένα και πιο δυσβάσταχτη. Η διάγνωση είναι ξεκάθαρη και η ακολουθητέα θεραπευτική αγωγή μοναδική. Ας το πάρουμε επιτέλους απόφαση. Δεν υπάρχουν μαγικές συνταγές που θα μας οδηγήσουν στην αντίπερα όχθη. Θα μοχθήσουμε και θα υποφέρουμε όλοι. Και στο βαθμό που χρονοτριβούμε και που αναβάλουμε την αντιμετώπιση των προβλημάτων, το κόστος της σταθεροποίησης θα αυξάνεται με γεωμετρική πρόοδο. Γι αυτό οφείλουμε όλοι να καταβάλουμε μια προσπάθεια δημιουργίας ενός κλίματος εθνικής ομοψυχίας και να μη βρισκόμαστε αντιμέτωποι με ένα φαινόμενο άκρατου κομματισμού. Γιατί τα συμφέροντα μας βλάπτονται κατ' εξακολούθηση. Το μέλλον του τόπου υποθηκεύεται και οι ελπίδες ξεπουλιούνται. Για να αντιμετωπιστεί η εθνική κρίση πρέπει να αποκτήσουμε πίστη στα ιδανικά της πατρίδας. Η πίστη όμως φύτεται σε κοινωνίες ευνομούμενες και αναπτυσσόμενες και απαιτεί έδαφος πλούσιο σε αρχές, πρότυπα και ιδανικά, τα οποία στην πατρίδα μας υπονόμισαν διάφοροι ποικιλώνυμοι πολιτικοί. Θα πρέπει να δεχτούμε ότι στην πατρίδα μας υπερισχύουν τα παράσιτα της πολιτικής ανυποληψίας, της κοινωνικής ανισότητας και της πνευματικής αναπηρίας. Και οι πολιτικοί αυτοί μοιραία, όταν φεύγουν, αφήνουν πίσω τους καμένη γη.

Η Ελλάδα έχει σήμερα ανάγκη από ομονοούσα πολιτική ηγεσία, που θα προτάξει το εθνικό συμφέρον και θα αποβάλει κάθε πειρασμό προσπορισμού από την κρίση κομματικού οφέλους. Από μια υγιή πνευματική ηγεσία, αποφασισμένη και ικανή να πρωτοστατήσει στην αναδημιουργία αρχών και ιδανικών, που αποτελούν προϋποθέσεις για την επιβίωση και την πρόοδο του Έθνους. Από μια συνδικαλιστική ηγεσία, που θα αξιώσει την κατάργηση των συντεχνιακών προνομίων και παρανόμων κεκτημένων. Και οι έχοντες «ώτα ακούειν, ακουέτωσαν». Η πολιτική, όπου ο δρόμος είναι γεμάτος εμπόδια και η πύλη είναι στενή, γεύτηκε και πολλή πικρία. Η πρώτη γραμμή αγώνα δεν προσπορίζει στους εκλεκτούς αγωνιστές της μόνο δόξα. Πολύ συχνά τους φθονεί και τους εκδικείται. Δεν δρέπουν μόνον δάφνες, αλλά πίνουν και δηλητήρια. Και για έναν έντιμο πολιτικό, ο πολιτικός στέφανος είναι στέφανος εξ ακανθών και ο οίνος της δόξας «όζος» που καθόλου δεν ευφραίνει. Είχε πει κάποτε ο καθηγητής Αλέξανδρος Σβώλος: «Η ελληνική δάφνη είναι πικρή για ένα πολιτικό». Τα μεγαλύτερα καρκινώματα για ένα πολιτικό, κυρίως όταν βρίσκεται στην εξουσία, είναι κατά κανόνα οι συγγενείς και οι φίλοι που πίστευε ότι τον ακολουθούν με ανιδιοτέλεια και αγάπη. Τότε ο πολιτικός ανακαλύπτει τι πολλούς καλούς και θερμούς φίλους έχει». Και αυτό «μέχρι τη στιγμή της τακτοποίησης των αιτημάτων των», έλεγε ο Κ. Τσάτσος. Οι πραγματικοί φίλοι και ιδεολόγοι είναι ελάχιστοι. Και αυτοί ανήκουν στις αγνές και άφθαρτες λαϊκές μάζες. Πολλοί από αυτούς που ευεργετούνται από τον πολιτικό κινούν τη φτέρνα κατά του ευεργέτη. «Η ανταμοιβή του πολιτικού στους κόπους δεκάδων ετών είναι συνήθως η αχαριστία, η χολή και όχι σπάνια και η χλεύη», έλεγε ο Γ.Α. Παπανδρέου.

Μ.Π. Η Ελλάδα ποια κυβέρνηση έχει σήμερα ανάγκη; Με μια κουβέντα: πώς θα σωθεί από τη κατρακύλα;

Γ.Π. Η Ελλάδα έχει σήμερα ανάγκη από ομονοούσα πολιτική ηγεσία, που θα προτάξει το εθνικό συμφέρον και θα αποβάλει κάθε πειρασμό προσπορισμού από την κρίση κομματικού οφέλους. Από μια υγιή πνευματική ηγεσία, αποφασισμένη και ικανή να πρωτοστατήσει στην αναδημιουργία αρχών και ιδανικών, που αποτελούν προϋποθέσεις για την επιβίωση και την πρόοδο του Έθνους. Από μια συνδικαλιστική ηγεσία, που θα αξιώσει την κατάργηση των συντεχνιακών προνομίων και παρανόμων κεκτημένων. Και οι έχοντες «ώτα ακούειν, ακουέτωσαν».

Μ.Π. Τι εισέπραξες από τη πολιτική πείρα των 35 χρόνων;

Γ.Π. Προσωπικά, σαν πολιτικός που άσκησα έντονα την πολιτική τριάντα πέντε χρόνια, δοκίμασα αμέτρητες πίκρες, χαρές, αγάπες, απογοητεύσεις, αχαριστίες, μίσση, φθόνους, μεταμέλειες, στιγμές ευτέλειας και αδυναμίας, αλλά και στιγμές ανωτερότητας αν μη και μεγαλείου. Η αχαριστία και η αγνωμοσύνη μερικών συμπατριωτών όμως δεν ήταν ικανές να σβήσουν το ψηλό μου φρόνημα ούτε να πνίξουν το αίσθημα της αγάπης προς τη γενέτειρα μου Αιτωλοακαρνανία. Γιατί τα αισθήματά μου δεν υπήρξαν πρόσκαιρα ούτε εφήμερη ψυχική διάθεση, αλλά αμετάβλητα σε όλη μου τη ζωή και παντοτινά. Γιατί με συνοδεύουν ισχυροί και

αδιατάρακτοι φυσικοί και ψυχικοί δεσμοί. Το πνεύμα μου θα είναι προσηλωμένο σε αυτή. Δεν μνησικακώ για κανέναν. Γιατί ακολουθώ την τακτική του κατατρεγμένου ιστορικού Αθηναίου, ο οποίος εξυμνεί την αθάνατη πατρίδα του και τους άξιους πολίτες της, χωρίς να εξαιρεί τους συμπολίτες του εκείνους που τον εξόρισαν για είκοσι χρόνια.

Απέδειξε ότι δεν ανέχεται να κατέχει δημόσιο αξίωμα και να αναμένεται απ' αυτόν να ακολουθήσει τυφλά στην άσκηση των καθηκόντων του τις υπαγορεύσεις του «ντόπιου και ξένου κατεστημένου» σε βάρος των συμφερόντων του λαού και της Δημοκρατίας. Η ηθική του υπόσταση εξαρτιόταν από τη βαθιά βιωματική κατανόηση της αξίας και της σημασίας του καλού και του καθήκοντος. Αποχώρησε δηλώνοντας προς τους συμπατριώτες του: «Στην πολύχρονη πολιτική μου ζωή θα έχω κάνει ασφαλώς και λάθη. Εκεί που δεν έκανα ποτέ λάθος ήταν η εμπιστοσύνη μου στο λαό και στη Δημοκρατία. Υπήρξα μάρτυρας και μαχητής σε όλα τα επίπεδα. Πίστευα και πιστεύω ότι ο πολιτικός είναι λειτουργός και πρέπει να είναι σκληρός και με τον εαυτό του. Αποχωρώ της πολιτικής, με συγκίνηση», τονίζει «με αίσθημα ευγνωμοσύνης προς τους συμπατριώτες, φίλους και πολιτικούς αντιπάλους που με τιμούσαν με την εκτίμηση τους. Αποχωρώ με τη συνείδηση ήσυχη ότι επιτέλεσα ευόρκως το καθήκον μου. Στην πολιτική πρέπει κανείς να καταλαβαίνει πότε πρέπει να φύγει. Είναι πράγματι μια μεγάλη αρετή να ξέρεις να φύγεις. Και να αναχωρείς νηφάλιος με τη συνείδηση ότι σε ολόκληρη την πολιτική σου ζωή στάθηκες άγρυπνος στην έπαλξη του χρέους. Αυτό προϋποθέτει απέραντη ψυχική δύναμη, και πολύ περισσότερο όταν η ζωή σου ήταν γεμάτη από υψηλά ενδιαφέροντα. Πρέπει να έχεις ψυχικό σθένος για να πείσεις τον εαυτό σου ότι το ταξίδι τελειώνει...»

Όλοι οι αγώνες του άντλησαν έμπνευση από την πίστη του στην Ελλάδα, στην ελευθερία και στην κοινωνική δικαιοσύνη. Και τα ιδεώδη εξακολουθούν πάντοτε να τον εμπνέουν. Τέτοιες μορφές σαν αυτόν γίνονται πρότυπο ανθρώπινης συνείδησης και κοινωνικού ήθους. Γιατί στους σημερινούς δύσκολους καιρούς που ζούμε, αν και το φανάρι του Διογένη όλο και πιο ανιχνευτικά προσπαθεί να βρει άνθρωπο σε όλους τους χώρους για να μη σέρνεται η ζωή μας, δεν το επιτυγχάνει. Η πρόωρη απουσία του από τον πολιτικό στίβο θεωρείται απώλεια. Με μόνο παρήγορο αντιστάθμισμα τις υποθήκες του έργου και της ζωής του. Αποχώρησε από την πολιτική με την καθολική εκτίμηση ολόκληρου του πολιτικού κόσμου και με την ύψιστη διάκριση που είναι το όνειρο κάθε Αιτωλοακαρνανά πολιτικού.

Για τον Γιώργο Παπαδημητρίου που ήταν πιστός στις ιδέες για τη διεθνή Ειρήνη, το σάλπισμα του Αγώνα ήταν συνεχές και επίμονο. Η κατάργηση του πολέμου και η παγίωση της ειρήνης στον κόσμο αποτελούσε γι αυτόν ύψιστο ιδανικό για την ανθρωπότητα. Ήταν μέλος και υποστήριζε όπως μπορούσε την ειρηνιστική Οργάνωση ΚΕΑΔΕΑ .Το 1962 και με το πάθος του Ανένδοτου έδωσε το παρών στη μαραθώνια πορεία με τον φίλο του Γρηγόρη Λαμπράκη. Έτρεξε κι αυτός ως αρχαίος δρομέας τη γη των μαραθωνομάχων για να συνδέσει στενά τους οραματισμούς του με τους θρυλικούς αγώνες . Ήταν ο αγωνιστής που πέρασε από τα απάνθρωπα και ναζιστικά άντρα των υπανθρώπων της δικτατορίας και φιλοξενήθηκε για τρομοκράτηση στον περιβόητο θάλαμο βασανιστηρίων της ΕΣΑ όπου κυριαρχούσαν οι παρανοϊκοί Θεοφιλογιαννάκος, Χατζηζήσης, Σπανός, με την ελπίδα ότι θα αντικρίσει την «Αλλαγή».

Μ.Π. Τον Ανδρέα Παπανδρέου τον ξέχασαν Κυβερνητικοί και Προεδρικοί μετά τον θάνατο του...

Γ.Π. «Ουδείς ασφαλέστερος εχθρός από τον ευεργετηθέντα». Εντυπωσιακό ήταν το παρόν των φίλων που αγάπησαν τον Ανδρέα Παπανδρέου, όπως εντυπωσιακή και η απουσία των ανθρώπων που ανέδειξε μέχρι τον θάνατο του. Ο Ανδρέας Παπανδρέου μπορεί να ξεχάστηκε από όσους «πάτησαν» στη πλάτη του για να γίνουν άνθρωποι», αλλά δεν ξεχάστηκε από τον κόσμο. Την αχαριστία και τον καιροσκοπισμό όσων ευεργετήθηκαν από τον μεγάλο ηγέτη καυτηρίαζαν απλοί άνθρωποι του λαού που βρέθηκαν στο Α΄ νεκροταφείο. Την παραπάνω ρήση που κρίνει και επικρίνει καυστικά και οδυνηρά τον ευεργετηθέντα αχάριστο, είχε κρεμασμένη πάνω από το γραφείο του ο πρόεδρος. Ρήση που στη ζωή οδηγεί τον τόπο στη πνευματική εκμηδένιση και στη πολιτική οπισθοδρόμηση. Την ημέρα της γιορτής του Ανδρέα Παπανδρέου ως έσχατο δείγμα εσχάτης περιφρόνησης εμφανίστηκε η αποπαπανδρεοποίηση και η αχαριστία του ΠΑΣΟΚ προς τον ιδρυτή του. Μετρημένοι στα δάχτυλα του ενός χεριού ήταν οι «συνεργάτες» του, που τον θυμήθηκαν για να του αποθέσουν ένα λουλούδι στο τάφο του. Ο Ανδρέας Παπανδρέου όσο είχε υψωθεί στο ζενίθ της παλλαϊκής λατρείας, τόσο βαθύτερα βυθίστηκε μετά θάνατον στο ναδίρ της περιφρόνησης από τους στενούς συνεργάτες του. Γιατί όπως είναι γνωστό, οι επίγονοι αμέσως μετά τη ταφή του έβαλαν σε κίνηση τον ανελέητο μηχανισμό που γκρεμίζει τους νεκρούς «θεούς» και ψωνίζει τους επιζώντες «αρχαγγέλους.» Φαίνεται ότι είχαν φάει λωτούς οι περισπούδαστοι πολιτικοί και στελέχη του ΠΑΣΟΚ ώστε να ξεχάσουν την αλήστου μνήμης εποχή που είχαν αναρριχηθεί προσφέροντες γη και ύδωρ στον Ανδρέα. Ξέχασαν ότι όλοι τους κοντά του γιατρεύτηκαν πλουσιοπάροχα τον εαυτό τους, σφετερίστηκαν δύναμη, αξιώματα, θέσεις, τιμές, πολλοί μάλιστα αύξησαν τις υπαρκτές ή ανύπαρκτες περιουσίες τους. Όλοι, περισσότεροι άλλοτε ανεπάγγελτοι, τουρίστες του εξωτερικού, αιώνιοι φοιτητές ασπράτευτοι, καφενόβιοι, χωρίς καμιά προσφορά στη κοινωνία και το έθνος, σήμερα λάμπουν σε χρυσοθηρία και θωκοθηρία χάρη στον Αντρέα. Κι όμως έχουν ρίξει ολότελα στο σκοτάδι της μνήμης του την ευεργεσία του αρχηγού τους. Κι έχουν περιοριστεί στο να αλληλομάχονται να αλληλοβρίζονται σαν πεχλιβάνηδες και να επιδεικνύουν σε κάθε περίπτωση τη μεσαιωνική νοοτροπία τους, το προσωπικό τους συμφέρον. Κι αδιαφορούν αν η χώρα μετατρέπεται σε κρανίου τόπο. Φαίνεται ότι έχουν φάει λωτούς οι περισπούδαστοι πολιτικοί και στελέχη του ΠΑΣΟΚ ώστε να ξεχάσουν την αλήστου μνήμης εποχή που είχαν αναρριχηθεί προσφέροντας γη και ύδωρ στον Ανδρέα. Ξέχασαν όλοι ότι κοντά του γιατρεύτηκαν πλουσιοπάροχα, σφετερίστηκαν αξιώματα, θέσεις, τιμές, πολλοί αύξησαν τις υπαρκτές ή ανύπαρκτες περιουσίες τους. Αλλοίμονο τους αν πιστεύουν ότι την αχαριστία τους θα σκεπάσει η σιωπή. Ας μη ξεχνούν πώς η καθαρτική και καταλυτική δύναμη της ευεργεσίας ξεσηκώνει πάντα τον θυμό των εντίμων πολιτών. Ο Αδαμάντιος Κοραής στηλιτεύοντας κοφτερά την αχαριστία έλεγε «Μια ελεύθερη και προοδευτική κοινωνία οφείλει τον αχάριστο ως επικίνδυνο να τον αποβάλλει από τους κόλπους της. Γιατί ο αχάριστος σταματά τη πρόοδο». Οι συνεργάτες του Ανδρέα Παπανδρέου θα έπρεπε να είχαν δυνατότερη μνήμη και να μην ξεχνάνε ότι οι ασυνέπειες τους και οι παλινωδίες τους αποτελούν όχι Λυδία λίθο αλλά επιτύμβιο για τις δολερές κομματικές αμφικτιονίες κάθε καιρού και σχήματος. Γι αυτό θα έπρεπε να προβληματίζονται για τη ρευστή συνείδηση και αγνωμοσύνη τους. Και αυτό

το στίγμα δεν θα φύγει ποτέ από πάνω τους. Δεν χρειαζόταν προφητική ικανότητα για να μαντέψει κάποιος από την αρχή ότι οι «σωτήρες αυτού του τόπου» και τη μνήμη του ευεργέτη τους θα περιφρονούσαν μια μέρα. Ωστόσο η πραγματικότητα ξεπέρασε τις πιο ζοφερές προβλέψεις. Με τη συμπεριφορά τους παραβίασαν κι αυτά τα άβυσσα κι απαραβίαστα άδυστα και στεγανά της τιμής προς ένα νεκρό που του οφείλουν το είναι τους.....Οι προ του Ανδρέα Παπανδρέου ανύπαρκτοι σε πολιτικό εκτόπισμα με τη στάση τους τραυμάτισαν βαρύτατα όχι το αστικό καπιταλιστικό σύστημα αλλά υπονόμισαν τη πορεία τους προς το σοσιαλισμό. Γιατί αποδείχτηκαν ανήμποροι κι ανήξεροι μπροστά στα πιο καυτά θέματα του εσωτερικού και του εξωτερικού. Αντιλαμβάνεται κανείς αν προς τη μνήμη του ευεργέτη τους επέδειξαν τέτοια αχαράκτηριστη συμπεριφορά το πόσο νεκρώνεται μέσα τους κάθε φροντίδα για τα κοινά. Κατά συνέπεια τι εμπιστοσύνη μπορεί να υπάρχει σε πολιτικούς που αποτελούν εργαλεία συσκοτισμού, παγίδες περιπλάνησης που κακοποιούν τη δημόσια ζωή; Όλοι αυτοί αρνήθηκαν τον ευεργέτη τους όχι όμως και το καθεστώς που τους βολεύει.... Προσπαθούν να διατηρήσουν απείραχτη τη δομή και την ουσία της εξουσίας ως και την δική τους υπερεξουσία. Και η αγάπη τους δεν είναι η τύχη της πατρίδας και του λαού αλλά η τύχη της δικής τους επικυριαρχίας. Όλοι αυτοί πρέπει να παραμεριστούν, να εξοβελιστούν από το δημοκρατικό λαό. Και να στιγματιστούν όχι μόνο για την αχαριστία τους αλλά και για το ότι χωρίς περίσκεψη ντρόπιασαν τη δημοκρατική παράταξη που διαθέτει ικανή στρατιά έντιμων στελεχών για να τους αντικαταστήσει επάξια εφόσον το θελήσει ο κυρίαρχος λαός. Γιατί μόνο αυτός έχει τη δύναμη να σώσει τη πατρίδα... Ο λαός αν επιθυμεί τη σωτηρία της πατρίδας θα πρέπει να σαρώσει ιθαγενείς βδέλλες και τους ξένους βδελλοτρόφους. Αλλά χρειάζεται «ορμητική τόλμη και προβλεπτική σύνεση» κατά τον Πίνδαρο. Όταν κατέθετα το τριαντάφυλλο μου στον απείριστο τάφο του προδομένου φίλου, μου φάνηκε ότι άκουσα τη φωνή του να μου λέει «Γάκια», έτσι με φώναζε όπως και οι συμπατριώτες μου, κι αυτός κι ο πατέρας του, «πόσο δίκιο είχες»! Οι αχάριστοι μετά τον θάνατο μου με αγνοούν και με λιθοβολούν ανενδοίαστα». «Πρόεδρε, δικό σου το «Ουδείς ασφαλέστερος εχθρός από τον ευεργετηθέντα» Αλλά γνωρίζεις αυτού που βρίσκεσαι ότι «Τίποτε δεν εξοργίζει περισσότερο τον Θεό από την αχαριστία»

Μ.Π. Κλείνοντας σιγά-σιγά τη κουβέντα μας οι Έλληνες πιστεύεις ότι είμαστε μόνοι μας ή έχουμε συμπαρασάτες όποτε τους χρειαστούμε;

Γ.Π. Πρέπει επιτέλους να καταλάβουμε. Ότι είμαστε μόνοι. Δεν έχουμε ομόφυλους λαούς για να έρθουν στη ανάγκη μας για βοήθεια. Διερωτάται κανείς, πότε τελικά ο ελληνικός λαός θα παύσει να είναι θύμα απάτης και αυταπάτης; Πότε θα αντιληφθεί ότι ο ξένος είναι εχθρός μέχρις αποδείξεως του εναντίου; Κάθε δε εξυπηρέτηση από τους ξένους αποτελεί εξυπηρέτηση των δικών τους συμφερόντων με δαπάνες και θυσίες των Ελλήνων. Το μοίρασμα του κόσμου μεταξύ Τσόρτσιλ και Στάλιν όπως αποκάλυψαν τα μυστικά αρχεία της Μεγάλης Βρετανίας, το αποδεικνύει. Ο δε Τσόρτσιλ αφού δημιούργησε τον Δεκέμβρη χάρη του βασιλιά Γεωργίου Β' έλεγε για την Ελλάδα «ο καταραμένος τόπος». Πρέπει να έχουμε εθνική μνήμη και να μην ξεχνούμε ποτέ τις βίαιες επεμβάσεις του αγγλικού στόλου στον Πειραιά το 1850 (υπόθεση Εβραίου Πατσιφίκο), στη Κρήτη του 1906(Θέρισο, Ένωση Κρήτης)και την Αθήνα του 1917 (Επισιτισμός).Και πάνω από όλα τη Κύπρο. «Η Γαλλία μέσω του Ντε Γκολ έλεγε «Ο αγών της

Ελλάδας και τα κατορθώματα της δημιουργούν δι αυτή δικαιώματα αναμφισβήτητα».«Η Αγγλία δια του Τσόρτσιλ βεβαίωνε « Ας μείνει ήσυχη η Ελλάδα. Θα πάρει όλα όσα της ανήκουν. Θα αποκτήσει τα εδάφη της στο ακέραιο και θα ζήσει περήφανη και ηρωική μέσα στους νικητές»Η Αμερική υποσχόταν «Ποτέ δεν θα λησμονήσουμε τις αδικίες που διαπράχθηκαν σε βάρος της Ελλάδος, όταν έρθει η ώρα της κρίσεως» Και η Μόσχα διεκήρυττε « Έλληνες, σας ευγνωμονούμε και θα σας πληρώσουμε για τις θυσίες σας».

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΩΝ ΑΘΗΝΑΣ
"Ο ΑΗ ΓΙΩΡΓΗΣ,,

ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΙΜΗΣ

*Το Δ.Σ. του Συλλόγου Μωαμωϊνιωτών Αθήνας
ο "Αη Γιώργης,, εκφράζοντας όλους τους Μωαμωϊ-
νιώτες της Αθήνας, σαν ελάχιστο δείγμα τιμής, αγάπης
και σεβασμού, γιά το άριστο ποδηζικό ήθος, τους κοινω-
κούς και αννεωείς Δημοκραζικούς αγώνες και τη αννεχή
αγάπη γιά τη Μωαμωϊση, του άξιου ανγκωριανού μας
Υουουργού μεζαφορών και εζώκοινωνιών*

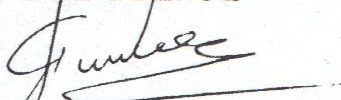
κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

*Με την ιω' αρ. 23/1985 ομόφωνη απόφαση του αννεμέρι
α' αυζού ανανηποζική ωδρακέζα και του αννακρηύσσει*

ΕΠΙΤΙΜΟ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

ΤΟ Δ.Σ. ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ

Η ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

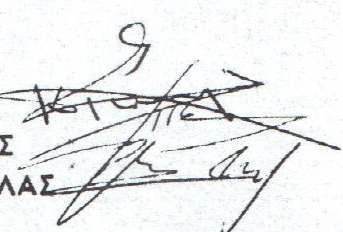

ΣΟΦΙΑ ΜΠΙΡΤΑ - ΔΕΔΕ

ΤΑ ΜΕΛΗ

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΝΙΚ. ΓΑΤΣΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΠΥΡ. ΜΠΙΡΤΑΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΡ. ΖΑΡΚΑΔΟΥΛΑΣ

Επίλογος

«Σφούγγισα τον ιδρώτα μου και τον αποτύπωσα σε βιβλία με σκοπό να περάσουν στο περιθώριο της λεωφόρου της ιστορίας. Το κάθε κείμενο μου που έγραψα με πρόθεση να μη ρυπάνω το παρελθόν ούτε να το παραποιήσω είναι αυτοτελές. Και για πολλούς λόγους εκτός συγγραφικής αδυναμίας ακολουθώ ανορθόδοξο τρόπο καταγραφής. Τα περισσότερα από αυτά έχουν ως μόνη πηγή τις ανασκαφές της μνήμης μου γιατί πολλά έγγραφα και στοιχεία μου πήρε η Γενική Ασφάλεια κατά τη περίοδο της αλήστου μνήμης της 21ης Απριλίου. Αφού ως επικίνδυνο μου πήραν τους αρχαίους συγγραφείς τα ποιήματα του Παλαμά και του Καβάφη καθώς και πολεμικά παράσημα. Εάν ξεσκέπασα το σκοτεινό χωνευτήρι της μνήμης τις αξέχαστες σκιές των προγόνων μου και των δύο γενεαλογικών μου δέντρων, το έκανα για τους γνωρίσουν οι απόγονοι τους, να παραδειγματιστούν και να συνεχίσουν το δρόμο τους. Προπαντός να διδαχτούν.»

Με τη αποθησαυρισμένη εμπειρία του, τη φιλοπονία του, τη χαλκέντερη προσωπικότητα του, τη τόλμη και την ορθή κρίση είχε την εκτίμηση των πάντων. Σ' όλη τη ζωή ήταν εξαιρετικά δραστήριος δημιουργικός ταπεινός και αγωνιστικός. Τα στοιχεία αυτά τα διέθετε από μικρός αλλά τα έθρεψαν και οι δυσκολίες που έχει συναντήσει. Άνθρωπος με πυγμή και θέληση. Νηφάλιος, μεγαλόκαρδος αλλά και άτεγκτος. Μακριά από φαμφάρες και το θόρυβο. Είχε αφιερώσει τον εαυτό του στον αγώνα των ιδανικών του. Σαν άνθρωπος αγαπούσε, ζούσε κι αγκάλιαζε όλα τα ανθρώπινα ιδανικά. Ο πυρετός της δημιουργίας του δεν έπεσε ποτέ σε χαμηλές θερμοκρασίες. Ήταν φυσικό να δημιουργεί αντιθέσεις και συγκρούσεις με κατεστημένα συμφέροντα. Ανεξάρτητη σκέψη και συνείδηση. Η μόνη του εξάρτηση ήταν ο λαός ο οποίος τον έταξε που να είναι. Η δράση και το έργο για τη προάσπιση της πατρίδας του λαού και της Δημοκρατίας σε όλη τη περίοδο ανάμιξης του άφησαν ανεξίτηλη τη σφραγίδα στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα. Η ζωή του γεμάτη αγώνες, δράση και θυσίες αφιερωμένη στον αγώνα, για τη ζωή και τα δικαιώματα της αγροτιάς και των εργαζομένων. Παρών, όρθιος, ακατάβλητος και δραστήριος. Σε μια εποχή που έλειπε η ευαισθησία, η ευθιξία, η αξιοπρέπεια και η συνέπεια στο δημόσιο βίο του τόπου μας, η λεβεντιά του, το ήθος αποτελούσαν παράδειγμα. Αθεράπευτα δημοκρατικός ζούσε ένα απλό και απέριττο τρόπο ζωής. Πάμπτωχος σε υλικά αγαθά πάμπλουτος σε ιδεώδη και σε υψηλό σπάνιο και άφθαρτο ήθος. Αντίθετα προς τους καιρούς μας που οι καταρράκτες των σκανδάλων πλουτίζουν άνετα πολλούς δημόσιους άνδρες. Σαν αγωνιστής της Δημοκρατίας της ελευθερίας και της Ειρήνης βρισκόταν συνεχώς στις προφυλακές του αγώνα και πολεμά χωρίς συμβιβασμούς και μικροψυχίες χωρίς συναλλαγές και ύποπτους προϋπολογισμούς.

Ήταν δύσκολο να μιλήσω εγώ για τη τιμιότητα του Γιώργου Παπαδημητρίου επειδή ήταν θείος μου. Μα έχουν μιλήσει πολλοί που δυστυχώς δεν έχουν φτάσει οι ομολογίες τους στον Ελληνικό λαό. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης οδηγημένα από άλλα συμφέροντα δεν τον πρόβαλαν όσο άξιζε. Μετά από τόσα χρόνια βλέποντας να επιπλέουν στη δημόσια ζωή άτομα που μόνο η τιμιότητα και ο σεβασμός στον Ελληνικό λαό δεν τους χαρακτηρίζει αποφάσισα να μιλήσω για τον αγωνιστή που έδωσε τη ζωή του γι' αυτά που πίστευε και τα έκανε πολιτική στάση ζωής. Προσπάθησα να εργαστώ βρίσκοντας πληροφορίες από το βιβλίο του, να ξεθάψω μνήμες από

οικογενειακές ιστορίες καθώς και από τις συζητήσεις που είχα μαζί του. Πλούσια η ζωή του σε δράσεις, αγώνες που η σημερινή γενιά δεν τολμά ούτε να σκεφτεί ότι μπορεί να φτάσει σε τούτο το επίπεδο θυσίας για τα πιστεύω του. Δεν θα καταπιανόμουν αν δεν έβλεπα ότι το μέλλον της χώρας δικαιώθηκε από τις προφητείες του.. Ένα δραματικό οδοιπορικό μνήμης γραμμένο ακούγοντας την μαρτυρία ενός Ανθρώπου που έδωσε τη ζωή του για την Δημοκρατία. Μετά από τόσα χρόνια θεωρώ χρέος μου και καθήκον να δουν το φως του ήλιου όλα αυτά που ηθελημένα κάποιοι έκρυβαν. Τα έργα, τις πράξεις και τα πιστεύω του. Σίγουρα η αλήθεια πονά, ίσως πολλοί δυσσαρεστηθούν. Ο Κωστής Παλαμάς έλεγε "Δεν πρέπει να λάμπει η αλήθεια. Πρέπει και να σφάζει" κι εγώ δεν έχω το δικαίωμα να αλλάξω τη ροή της ιστορίας. Κι όσο η ιστορία επαναλαμβάνεται γιατί ως λαός δεν διαβάζουμε τόσο τα γεγονότα θα τα βλέπουμε μπροστά μας. Κι αυτή η κρίση που ζούμε δεν είναι η πρώτη μα ούτε η τελευταία αν ως Λαός δεν δούμε το συμφέρον μας. Πολιτιστικά, κοινωνικά, οικονομικά. Αν δεν πάρουμε τη τύχη στα χέρια μας. Αν δεν μάθουμε επιτέλους ότι ο Λαός είναι κυρίαρχος και υπεύθυνος για τη μοίρα μας. Αν δεν φέρουμε την ανατροπή στη χώρα μας και το Σύνταγμα, οι νόμοι θα βγαίνουν από μας. Από τα δικά μας θέλω. Αν δεν στηθούν λαϊκά δικαστήρια, λαϊκές συνελεύσεις για το τι θέλουμε ως λαός, πάντοτε θα επικρατούν αυτοί που ρουφούν το αίμα του λαού.

«Τα λέω σε σένα για να τα μεταφέρεις στους νεότερους για να φρουρούν τη Δημοκρατία και να προφυλάσσουν την ελευθερία. Εάν όλους αυτούς που πέρασαν όλα αυτά τα βασανιστήρια και τα τόσα άλλα θύματα, το μέλλον δεν τους ξεχάσει τότε οι θυσίες δεν έγιναν μάταιες.»

Και το έπραξα! Γιατί όπως έλεγε και ο ίδιος «Δεν είναι καιρός για θρήνους και μοιρολόγια. Χρειάζεται αγώνας»

ΤΕΛΟΣ

Βιογραφικό

Ο Γιώργος Παπαδημητρίου γεννήθηκε στη Μπαμπίνη Ξηρομέρου. Φύση ανήσυχη, προοδευτική και δημοκρατική. Παρακολούθησε πολιτικοοικονομικές, εμπορικές, βιομηχανικές και γεωργοοικονομικές σπουδές. Από μαθητής υπήρξε οπαδός και φίλος του Αλέξανδρου Παπαναστασίου. Έλαβε μέρος στον Πόλεμο του 40 και έτυχε πολλών τιμητικών διακρίσεων. Στη Κατοχή ανέπτυξε πλουσιότατη αντιστασιακή δράση, υπήρξε στενός και έμπιστος συνεργάτης του αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού, ως μέλος της αντιστασιακής Οργάνωσης «Πάρις». Διετέλεσε γραμματέας σύνταξης της μουσικής εφημερίδας «Το Παρόν» που εξέδιδε ο καθηγητής και ακαδημαϊκός Γρηγόρης Κασιμάτης. Συνελήφθη από τους Ιταλούς και τους Γερμανούς. Γνώρισε το φοβερό άντρο των βασανιστηρίων των Γερμανών στην οδό Μέρλιν 6, όπως και το Ελληνικό Άουσβιτς, στο Χαϊδάρι. Στις 8-9-1944 οδηγήθηκε από τους Γερμανούς για εκτέλεση αλλά τον άρπαξε από το στόχαστρο τους ο αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός. Του έχει απονεμηθεί το μετάλλιο

της Εθνικής Αντίστασης. Εξελέγη βουλευτής Αιτωλοακαρνανίας στις βουλευτικές περιόδους 1963, 1964 με το μεγάλο διάλλειμα της επταετίας. Μετά τη πτώση της χούντας έγινε ιδρυτικό μέλος του ΠΑΣΟΚ και μέλος της Κεντρικής επιτροπής. Συνέχισε να εκλέγεται 1974, 1977, 1981 και 1985 πάντα στην Αιτωλοακαρνανία. Ως υπουργός Μεταφορών και Επικοινωνιών άφησε εποχή αλλαγής με τη δραστηριότητα, το ήθος και την εντιμότητα του. Την επιτυχία του αναγνώρισε και η αξιωματική αντιπολίτευση που κατά το διάστημα της θητείας του ούτε μια απλή ερώτηση δεν κατέθεσε εναντίον του. Μα και από τον χώρο της Αριστεράς είχε τον ίδιο σεβασμό.

Είχε ακόμη πλουσιότατη κοινωνική δράση. Γι αυτή παρασημοφορήθηκε και από το Βασιλικό Εθνικό Ίδρυμα. Επίσης του απονεμήθηκαν οι Χρυσοί Σταυροί των Πατριαρχείων Ιεροσολύμων, Θυατείρων-Μ.Βρετανίας και Αλεξάνδρειας. Το 1989 αποσύρθηκε από τη πολιτική χωρίς ποτέ να πάψει να ενδιαφέρεται για τον τόπο και τον λαό. Τα άρθρα του στον τοπικό Τύπο του νομού του αλλά και στον Αθηναϊκό προκαλούν ευμενή σχόλια της κοινής γνώμης.